

Supracoperta și coperta: *Done Stan*

SNOAVA POPULARĂ ROMÂNEASCĂ III

Ediție critică de
SABINA-CORNELIA STROESCU

EDIȚII CRITICE DE FOLCLOR — GENURI



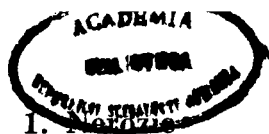
EDITURA MINERVA
București — 1987

@. Inv. nr. 1564871

II 690115

III

INSUȘIRI ȘI DEFICIENȚE PSIHOLOGICE



A. BĂRBATUL NEGHIOB

LA STRÎMTUL MEU ȘI LA LARGUL TAU

Cică un biet om dăduse peste o muierușcă a dracului, de se bătea în parte cu el! Vezi că nu-și găsisese, lelea, bărbatul. Din te miri ce muiera îl lua la trei parale cu făcălețul prin casă pînă cînd bietul om nu scăpa decît sub pat. Într-o zi omul se îngrijise de o prăjină și începe chip să se apere și el, dar de unde? . . . Prin casă el nici nu putea învîrți prăjina, iar ea îl cosea cu făcălețul.

— Măi femeie, zise omul, dacă văzu așa, hai afară și ne-om bate, aici îi la strîmtul meu și la largul tău . . . și ca să fie partea dreaptă, eu ți-oi da prăjina ție, și tu făcălețul mie!

Afară însă fu și mai al dracului: ea îl luă numai în sfichiul prăjinei iar el, sărmanul, nu se putea apropia cu făcălețul, nici cît colo!

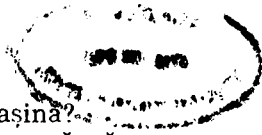
Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 60

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3650. Este atestat în Muntenia.

OMU-NCEARCĂ

Ploua de părea că varsă cu găleata. Un mucăr din comuna D. ținea rociul sub streășina casei:

- Ce faci, omu lui Dumnezeu, îl întrebară vecinii.
- Prind pești, îi lămuri mucărul.



- Din strășina?
- Omu-ncearcă, răspunse mucărul pescuind mai departe.

INVĂȚ. PRIM., XVI (1939), nr. 17, p. 18

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3651. Este atestat în Transilvania.

PROSTUL CU MINTEA ÎN CIUTURĂ

Era odată un om, care avea o drăguță departe în pustă. Intr-o zi zise el către muierea lui:

— Măi muiere, eu mă duc la pustă cu mere!

Și muierea l-a lăsat. El încarcă carul și plecă, dar gândul lui era la drăguță.

Și omul ăsta mai avea tovarăși, cari plecară cu carele cu mere. Când ajunseră ei în satul acela cu drăguța lui, li spuse el:

— Mînați voi mai departe că eu mă bag la această casă să-mi aprind lula!

Ortații lui au mînat și văzînd că nu-i mai ajunge, au oprit carele și l-au așteptat. Dar așteptarea lor era zadarnică. Atunci și-au căutat ei de drum, au tîrguit ce au tîrguit și s-au întors acasă. Omul acela însă a trăit nouă ani cu drăguța lui, care l-o fermecat și i-o vîrțit mintea în ciutură.

De la o vreme i s-a îmbolnăvit drăguța și cînd era pe patul morții îi zise ea:

— Cînd mor, să-mi pui și ciutura aceea din pod după grindă în sicriul meu!

Și ea muri.

El caută să o îngroape și, cînd plecară toți cu mortul, se opri el în drum și zise:

— Stați oameni buni, că ea a spus să-i pun ceva în sicriu și eu m-am zuitat! Și iute, iute se sui el pe o scară în pod și dezlegă ciutura de la grindă și în graba lui a trîntit-o jos și s-a spart.

Ei... (acu îi veni mintea la loc), dar carul meu și boii de cînd mă așteaptă în drum! Și ieșind iarăși în drum văzu că nu e carul și, luîndu-se după el, a alergat vreo două zile prin pustă și negăsindu-l se întoarse pe jos acasă. Carul lui era acasă, cînd îl văzu dînsul se miră și o întrebă pe muiere:

— Și ajuns-au de mult ortacii mei cu carul, că eu am intrat la o casă să-mi aprind lula?

— Ba, la dracul, măi bărbate, că-s nouă ani de cînd ai plecat!

Cînd ajunse el acasă, muriseră de mult și copiii, cari i-a lăsat cînd a plecat. Și împăcîndu-se cu muierela l-a minat dînsa la fîntînă după apă. Degrabă luă el ciurul și plecă după apă. Ajungînd la fîntînă puse ciurul într-un cîrlig și-l băgă în fîntînă. Și tot întorcînd și scoțînd ciurul văzu că nu se mai umple cu apă și tot chesăind așa îl apucă sara. Atunci de necaz luă el un furconiu și începu să zvirle apă acasă. Dar cu furconiul nu putea să arunce nici un strop și îl prinse noaptea întunecoasă.

Într-un tîrziu răsări luna și uitîndu-se în fîntînă văzu el luna. Năcăjit pe lună luă cîrligul și-l băgă în fîntînă să scoată luna. Nebăgînd de seamă se prinse cîrligul într-o piatră și el începu să tragă virtos. Se rupse cîrligul și el căzu pe spate. Cum sta lungit își holbă ochii cătră cer și văzu luna:

— Vezi lună acolo ți-i locul tău, nu în fîntînă! Cum de nu mă lași tu să scot apă din fîntînă? Și sculîndu-se de acolo plecă spre casă.

Pe drum văzu că umbra lui mergea alătura cu el. El își închipuia că e un hoț și vrea să-l prindă și uitîndu-se cam cu coada ochiului, cam cu frică, văzu că cel de alătura cordișă cătră dînsul. El puse fuga și văzînd că se ține de dînsul, o luă și mai tare la fugă. Ajungînd acasă gifia la ușă și o tună repede înăuntru la muiere.

Îndată îl întrebă muierela:

— Ce gifii bărbate?

Și atunci îi povesti el că un om a curs după dînsul, pînă în curte ca să-l omoare.

Muierela ieși în curte să vadă cine e. Iar el văzîndu-și iară umbra zise arătînd cu mîna:

— Iacătă-l!

— Ei bărbate, bărbate, acu nu mă mir de ce ai rămas nouă ani rătăcit în pustă! Cum ai venit de acolo, că nu te-ai prăpădit! Mai bine să nu fi venit, să fi rămas acolo!

Costin, *Snoave*, p. 15

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3652. Este atestat în Transilvania.

A FOST TOT NOAPTE

Un om și-a cercat neamurile în alt sat departe, unde nu fusese niciodată pînă atunci; și ajungînd acolo noaptea, petrecură la unul dintre neamurile sale pînă de către ziuă, apoi se culcă și adormi toată ziua pînă în noapte, apoi își petrecu la alt neam al său toată noaptea și ziua iarăși dormi.

Astfel petrecură acolo vreo zece zile; în urmă plecă de acolo, însă noaptea. Ajungînd acasă îl întrebară ceilalți: că cum e pe acolo și cum și-a petrecut?

— Acea, zise el, că cum e pe acolo nu vă pot spune, pentru că cît am fost io acolo a fost tot noapte, se poate că doar nu e niciodată ziuă; altcum de petrecut mi-am petrecut bine, mîncăruri și băuturi am avut cît mi-a luat pielea.

ȘEZ., VI (1880), nr. 2, p. 16

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3654. Este atestat în Transilvania.

UN AN AM FOST BOLNAV!

Un drumeț, înnoptînd pe drum în marginea unui sat și fiindu-i cam teamă să meargă mai departe, trase la o casă de om, să mîle peste noapte.

Dar, la gazda la care trase să se odihnească, drumețul văzu patru copii.

Aşa că, mai stînd de vorbă pînă să se culce, ajunse, din una din alta, de întrebă el pe gazdă de cît timp îi însurat. Gospodarul îi spuse că este însurat de cinci ani.

— Bun, zise călătorul; dar cum se face că dumneata ai patru copii şi spui că eşti însurat de cinci ani: de ce n-ai cinci copii?

— Păi să vezi, zise gospodarul, un an am fost bolnav!

NEAM. ROM. POP., XIX
(1931), nr. 14, p. 326 (Botesti—
Bacău)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3655. Este atestat în Moldova.

[SOȚII NEROZI]

A fost un unchiaş cu mătuşa lui. Ei n-au avut nimic decît un lanţ de car; l-a aruncat în pod.

A venit soarecii şi l-a ros, l-a mîncat.

Ce să facă fără lanţ la car? S-a suit sus să prindă şoarecii să-i lege coadă la coadă să facă lanţ pentru car.

(Şt. St. Ţuţescu) GHILUŞUL,
I (1913), nr. 7—8, p. 32 (Balota-
Vilcea)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3656. Este atestat în Muntenia.

ŞI AŞA SE-NAVUŢESC UNII

Un fel de sac spart, fără saţ şi cumpăt, avea treisprezece pui. Şi dacă avea treisprezece pui, îi legă tot doi cu doi şi se duce la tîrg. Pe al treisprezecelea, fiindcă era fără soţ l-a lăsat acasă.

— Tu, Safto, zise muierei la plecare, eu merg cu puii ăştia la tîrg, tu vezi de casă şi pe cînd voi veni, găteşte-mi puiul rămas, ca să-mi mai îndulcească cel suflet.

S-a dus.

În târg îmbie el puii și la unul și la altul, dar nime-nea nu-i da prețul, care-l cerea. De cu seară, văzînd că nu-i trece negoțul defel, intră la o ospătărie, să mai cerce și așa. Ospătarul nu-i dă nici ca-n târg.

— O vorbă ca o sută, zise el după o zamă lungă de tirguială fără pogod, dă-mi atîta ori nu-mî dai?

— Dau-ți cît am zis, răspunse ospătarul, mai mult nici banul orbului!

Prea puțin, domnule, prea puțin, decît să-i dau pe prețul ăla mai bine-i mînînc eu.

— Mîncă-i zise ospătarul, că dacă-i mînci deodată, ți-oi găti în cîinste.

— Bine.

Ospătarul gătește puii de friptură, nu ni-am visa cu ea, și-i pune, înainte: o merță de carne.

Mîncărilă n-a suflat nici de două ori pînă i-a sufulcat pe toți și s-a luat cătră casă, ca omul care a făcut o bună ispravă.

— Tu, Safto, zise la intrare, gata-i puiul?

— Gata-i răspunse ea aducînd puiul.

Mîncărilă își pune gura la cale și mîncă, de gîndeai că ciți lupi flămînzî toți la gura lui se bat.

— Să-ți fie de folos, bărbate, zise muierea la cea din urmă îmbucătură, dar cum ai vîndut puii?

— De pui nu te doară capul, muiere, răspunse bărbatul, de pui e bine, că acuma iară-s laolaltă.

GAZ. TRANS., LIII(1890), nr. 124, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3657. Este atestat în Transilvania.

[ȚI-AI PIERDUT MINȚILE, FEMEIE?]

Într-o noapte nevastă-sa îl trezește, cînd îi era lui somnul mai dulce.

— Ce vrei, bre, femeie? întrebă el somnoros; iar nevasta îi răspunde:

— Aprinde lumînarea, efendi!... Lumînarea e la dreapta ta.

— Ți-ai pierdut mințile, femeie? Cum vrei să deosebesc pe-ntunerec, care-i dreapta și care-i stînga? și adormi iar sforăind.

ȚĂRĂNISM., VII (1932), nr. 19, p. 14

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3658. Este atestat în Muntenia.

NEGUSTOR MARE

Un om se duce la un ciubotar să cumpere o pereche de papuci pentru nevestă-sa. Tocmai să întimplase că ciubotarul nu mai avea altceva decît o pereche de papuci.

— Cit cei pe dinșii domnule, întreabă omul.

— Zece franci, dar pentru dumneata las cu nouă și jumătate.

— Hei! hei! oftă omul! negustor greu cu marfă de-un leu! Și ieși afară.

(T. Pamfile — Fără titlu)
B.A.R.S.R., 5094, f. 232

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3659. Este atestat în Moldova.

DE NOUĂ ORI

Nu mai avea de moară un rumân și plecase cu porumb la măcinat. Pentru că era cam sărmănel, nu luase să macine decît un singur sac.

Pe drum — că de acolo de unde e ața mai subțire, de acolo se rupe —, i se dezleagă sacul și, pînă să bage de seamă, pierde ca un șiștar de ale bune de grăunțe.

Nu știu cum se făcuse că acasă, cînd se pusese grăunțele în sac, lăgase femeia sacul la gură. Apoi înjură și

încundește rumânul pe nevestă, că a legat sacul rău, de cred că, să fi fost acoloa, o smintea în bătăi.

A legat el sacul și a plecat mai departe, la moară, dar se vede că sacul i s-a mai dezlegat de mai multe ori pînă la moară, că întorcîndu-se în sat, cînd l-a întrebat un rumân, de era sau nu gloată la moară, el a răspuns:

— De gloată nu era gloată, dar am pățit-o cît de bună.

— Ce ai pățit?

— Ia proasta aia de muiere a legat sacul rău cînd am plecat, și s-a dezlegat pe drum, de am pierdut mai toate grăunțele, și l-am legat eu de nouă ori pînă la moară.

(Gh. Crăciunescu), F. TOȚI, II
(1897), nr. 42, p. 332; republicată:
Copii de găsit, p. 15

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3660. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Stan Taraș către Gligore Moraru*, GAZ. ȚĂR., XVI
(1926), nr. 6, p. 4.

3. *De nevoie*, Rădulescu-Codin, *Cal de smeu*, p. 100.

MUIEREA ȘI BĂRBATUL

Soția: — Nicolae, mai scoală și tu, leagănă copilul, că e al tău, cît și al meu.

Bărbatul: — Las' tu partea mea să plîngă și leagănă numai pe a ta! . . .

F. POP., IV(1896), nr. 17, p. 134
(Vrani — Caraș-Severin)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3661. Este atestat în Transilvania.

AVANTAJUL NEVESTEI

Un părinte întrebă, pe fiul său de curînd însurat, cum îi pare nevasta.

Fiul, un om foarte slut și grozav de mîncăcios, îi răspunde:

— Eu sînt ceva mai frumos decît dînsa, ce e drept; în schimb însă, ea e mult mai mîncăcioasă decît mine.

Jurescu, *Snoave*, p. 130

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3662. Este atestat în Muntenia.

[NU SE POTRIVEȘTE]

Un bărbat odată, intrînd în biserică, auzind pe preotul zicînd către nevasta lui cînd o tîmîia: *și eu pe tine* — după biserică, mergînd acasă, întrebă pe nevastă ce a zis preotului, de i-a răspuns: *și eu pe tine*. Nevasta îi zise: „I-am dat bună dimineța“. El îi răspunde: „*Și eu pe tine*, nu se potrivește“. Ea îi mai zise: „L-am întrebat ce mai face“. El iar îi răspunde: „*Și eu pe tine, nu se potrivește*“. După multe întrebări, îi spune nevasta adevărul zicînd: „Am zis te iubesc“. Așa dragă: „*și eu pe tine, se potrivește*“.

Zanne, *Proverbele românilor*, VII (1902), p. 859

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3664. Este atestat în Muntenia.

A ȘTIUT EL VLĂDICA

Un popă, ducîndu-se cu preoteasa la tîrg, a isprăvit paralele tocmai cînd se întăritaseră pe chileală. Se gîndi popa, ce să facă, se gîndi . . . și numai îi trăsni una prin cap: vîndu iapa de la căruță și scăpă de bocluc.

Cînd să plece, cum să plece fără iapă? Cine să tragă căruța? Popa iar începu a se gîndi și numai iar îi mai trăsni una.

— Sui, preoteasă, în căruță! zise el

Apoi se înhămă el la căruță și începu a trage.

— Știi, părinte, că ești chisnovat de tot! ... Cum te-o dus capul la asta?

— He-hei, preoteasă ... a știut el vlădica pe cine popește! răspunse popa mîndru.

F. TOȚI, I(1896), nr. 4, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3665. Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. *A știut el vlădica pe cine popește.* Zanne, *Proverbele românilor*, 1901, p. 217.

3. *Vlădica știe pe cine popește!*, ALM. ADEV., III (1902), p. 125.

4. *Vlădica știe pe cine popește.* Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 65.

MENDRELE NEVESTII

Un rus avea o nevastă frumoasă. Da de fudulă n-o întrecea nici dracu.

— Măi bărbate, ții la mine? îi zise ea într-o zi.

— Țiu femeie. De ce mă întrebi?

— Atunci, să vinzi boii și să-mi faci o rochie. Altfel, degeaba zici că ții.

— Măi nevestică, păi dacă eu voi vinde boii, cu ce mai aduc, la iarnă, lemne din pădure?

— Aduc eu. Tu să-i vinzi și să-mi faci rochie!

Bietul rus — îl îmbrobodise muierea — a vîndut boii și i-a făcut rochie

Trece ce trece, nu, ca să-i cumpere și testemel.

— Pe ce, femeie?

— Vinde capra.

Și a vîndut rusul capra, cu clopoței cu tot.

După asta, au venit și altele, pînă ce omul s-a sfeterisit și de oi și de vacă, numai nevasta să fie.

Veni iarna. Cu ce să aducă lemne? Nici una, nici două, puse rusul mîna pe muiere și-o înjugă la car.

— N-ai zis tu, c-o să-mi aduci lemne. Să te vîd acu! Dintru-întîi așa a făcut. Pe urmă, ce și-a zis:

— Mă, e păcat de frumusețea ei. De ce s-o chinuiesc?

A dejugat nevasta, și-a suit-o în car, s-a-njugat el și a adus lemne din pădure.

De-atunci e vorba: Dacă te iei după mendrele nevestii, apoi ajungi să tragi și la jug.

ALB. Buc., XXVII(1928), nr. 1, p. 32

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3666. Este atestat în Muntenia.

BĂRBATUL CU IABAȘAUA

Doi prieteni se întîlnesc; după ce-și dară bună ziua:

— Ia spune-mi, nenîșorule, zise unul din ei, cum o duci cu femeia?

— Foarte bine, răspuse el; în ziua cununiei, chiar rum am venit acasă, am luat un scaun, care mi se părea că-mi stă în cale, și l-am trîntit așa de tare, încît s-a făcut țandări. Femeia mea, crezînd că sînt un năbădăios, umblă pe lîngă mine ca pe lîngă o bubă coaptă. Eu, din parte-mi, nu i-am zis pînă azi nici dă-te mai încolo.

— A mea m-a prostit cu totul. N-am zi albă din pricina ei. O să încerc să fac și eu ca tine.

— După ce a ajuns acasă, se face a fi supărat și unde pune mîna pe un scaun, care zicea că-i stă în cale și-l trîntește, de nu se mai alese nimic de dînsul, apoi se răsti la femeia sa, zicîndu-i că nu îngrijește să fie lucrurile puse la locul lor.

— Tirziu te-ai deșteptat, bărbățele; acum ești cu iabașaua de nas, îi răspunse femeia.

P. Ispirescu, *Snoave*, p. 321; republicată: *Poveștile unchișului sfântos*, p. 321; AMIC. POP. CĂL., LXXVIII (1938), p. 128

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3667. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Bărbatul cu iabașaua*. Zanne, *Proverbele românilor*, IV(1900), p. 327.

3. *N-ai rupt mița în două*. Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 58.

4. *Tirzie treabă* (P. Gh. Savin), ȘEZ., 1922, nr. 2, p. 45 (Jorăști—Galați); republicată: ALB., Buc., XXII(1922), nr. 42—43; p. 645; CULT. POP. II(1922), nr. 50—51, p. 3; CAL. CLUJ. ROM. VII(1927), p. 91; CAL. F. LUMEA, 1927, p. 58.

5. *Cei doi frați*, SUFLET OLT. I(1927), nr. 3, p. 82 (Plenița—Gorj).

6. *Doi frați, două neveste*, CĂL., VII(1931), p. 58.

DE-ALE CĂSNICIEI

Nevasta, nu și nu, că bărbatu-său e prost...

— Bine; dar de ce e prost?

— E prost de dă-n gropi!

— Ei și?

— Mă despart de el și pace! Nu vreau să mai trăiesc cu el Doamne păzește! E prost bărbatu-meu, e prost rău!

Și s-au dus la judecată.

— De ce, femeie, te desparți?

— Dacă!

— Ei cum „dacă“?

— E prost, domnule judecător, e prost!...

— Cum „prost“?

— Hai acasă să vedeți . . .

— Și s-au dus.

Cînd acasă, din întîmplare un șoarece prin odaie, fuga să se ascundă. Femeia pune mîna repede pe-un vîrf de ciocan de porumb și astupă gaura . . .

Și-i zice acum lui bărbatu-său:

— Hai, apucă-te de-l omoară tu, mă, să te vadă domnul judecător ce fel de om ești . . .

El ce face? Dă fuga afară și vine c-o jirtie de lemn cît colo de lungă, și tăbărăște pe bietul șoarece . . . Și dă, dă de zor . . . pîn-a stricat și pereții și a răscolit tot prin casă . . . Da ce putea să-i facă el cu a haia așa de lungă, că de abia se putea învîrți cu ea printre pereți . . .

— Țin-te colo . . . Fă-i vînt încoace . . ., striga cît îl ținea gura, și jiiap, cu prăjina în zid . . .

Judecătorul sta de o parte și se ținea cu mîinile de pîntece de ris . . .

Și zice femeia:

— Ei, așa e domnule judecător, că e prost!

— Eu știu, femeie! . . .

— Ia stăi mă, îi zice ea lui bărbatu-său, ia stăi.

Și pune mîna pe mătură și așteaptă să iasă șoarecele de după niște cînurii.

— Uite mă prostule, uite ce lucru ușor e să prinzi un șoarece, zice ea repezind mătura peste el.

Iar către judecător:

— Vezi domnule judecător ce va să zică să ai bărbat prost, care nu poate prinde nici un șoarece, măcar? . . . De aia mă despart de el! . . .

Și i-a despărțit, că femeia căuta om! . . .

DOINA JOR., I (1928), nr. 6, p. 153,
(Gildău-Ialomîța)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3669. Este atestat în Muntenia.

DER RUMÄNE MIT DREI FERKELN

Es waren zwei Leute, die hatten drei Ferkel. Er ging mit zweien auf die Wiese, sie zu hüten. Das dritte sollte die Frau schlachten. Als er gehen sollte, sprach er

zu ihr: „Du Frau, gib mir etwas in den Tornister zum Essen“. „Was soll ich dir geben, ich habe ja nichts, iss heute auch Gras“. „Wenn du geschlachtet, versorg mir auch ein wenig vom Schwanz“. „Ich werde dir versorgen“. Sie hatte aber vergessen, und als sie fertig mit dem Schlachten war, ass sie den Schwanz ganz. Abends, als er nach Hause kam, fragte er: „Hast du mir ein wenig vom Schwanz versorgt?“ „Ich habe dir versorgt, steig auf den Boden, ich habe es dorthin aufgehängt“.

Er stieg hinauf, dort war der Boden mit Harz angestrichen, und als er hinauf kam, klebte er an und konnte sich nicht rühren und nicht mehr frei machen: er rief seine Frau, die kam und klebte auch an und konnte nicht frei werden. Nun riefen sie auf die Gasse, und die Leute kamen alle von der Gasse, und einer nach dem andern klebte an und konnte nichtfrei werden. Und wenn sie sich bis jetzt nicht doch freigerissen, kleben sie noch immer alle auf dem aufboden.¹

Schullerus, *Archiv des Vereins*,
p. 471

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3670. Este atestat în Transilvania.

1

ROMÂNUL CU TREI PURCEI

Erau doi soți care aveau trei purcei. El merse cu doi în poiană să-i păzească. Al treilea trebuia să-l taie nevasta. Când fu gata de plecare, el spuse soției:

— Nevastă, pune-mi ceva de mâncare în raniță.
— Ce să-ți pun, nu am nimic, mănîncă și tu azi iarbă.
— Dacă tai purcelul, ai grijă să îmi oprești și mie un pic din coadă.

— Am să-ți opresc.

Uită însă și când termină cu tăiatul, mîncă toată coada. Seara cînd ajunse acasă bărbatul întrebă:

— Mi-ai oprit un pic din coadă?

— Ți-am oprit, urcă în pod, am atîrnat-o acolo.

El se urcă, dar podul era uns pe jos cu rășină, și cînd ajunse sus se lipi și nu se mai putu mișca sau dezlipi; își strigă nevasta. Aceasta veni, dar se lipi și ea și nu putu să scape. Atunci au început să strige spre stradă, și toți oamenii de pe stradă au venit și s-au lipit unul după altul și nu se puteau desprinde. Și dacă nu s-au desprins nici pînă acum, înseamnă că mai sînt și astăzi lipiți în podul casei.

CRUCE DE VOINIC

Un bărbat însurat se lăuda adesea că dînsul nu se teme de muierea sa, cu toate că poartă nespusă frică de dînsa. Odată se întîmplă că de furia muierei se ascunse sub masă, însă chiar atunci bătea cineva la uşă.

— Ieşi de-acolo iute! îi porunci muierea, să nu te vadă cel ce va intra.

— Nu ies, vreau să arăt că eu sînt domn în casa mea şi fac ceea ce voiesc, răspunse bărbatul cu curaj de sub masă.

UMORIST., II (1864), nr. 1, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3671. Este atestat în Muntenia şi Transilvania.

Variante:

2. *Nu mai bate* (N. Mateescu-Movilă), XVIII (REV. TIN. ROM.), 1899, p. 322 (Moviliţa-Vrancea).

3. (Fără titlu) Gheaja, *Risete*, p. 138.

4. *Omu-n cas' face ce-i place*, HAZ. SAT., IX (1909), nr. 5, p. 2.

5. *Cruce de voinic*, DŪM. POP., VII (1922—1923), nr. 15, p. 2.

6. *Stăpîn în casă*, CAL. Blaj, XIV (1938), p. 117.

PETREA CEL STRAŞNIC

Zice că demult, demult, pe cînd femeile erau mai mari şi mai tari decît bărbaţii şi ceea ce voiau ele aceea făceau cu dînşii, se afla un om cu numele Petrea. Şi omul acela avea o femeie înaltă, groasă şi spătoasă şi rea, rea, de să te ferească Dumnezeu. Iară Petrea era un om ca toţi oamenii: nici prea mare, nici prea mic, numai ceva mai slab de înger.

Într-o zi ce-i plesneşte femeii lui Petrea acestuia prin minte? . . . zice bărbatului său să se ducă în sat după un nu ştiu ce fel de lucru, că şi ea voieşte să se ducă de-acasă, şi mai nainte de nu se va fi întors ea înapoi,

Petrea să-i aducă lucrul după care l-a trimis, că de nu . . .
e vai și amar de capul lui!

Petrea, bucuros, de frică, nu zise nimic. Se duce tot într-o fugă unde l-a trimis nevastă-sa și caută ca să se întoarcă cât mai degrabă înapoi, căci nen-torcîndu-se la timp numai el singur știa ce bucate îl așteaptă . . .

Nevasta lui iese după dînsul, încuie ușa, se duce și ea pînă unde se duce, dar îndată se întoarce înapoi, se bagă iute în casă, încuie iarăși ușa, se suie pe cuptor, se ascunde după horn și acolo așteaptă apoi pe bărbatul său ca să vadă ce va face acesta după ce se va întoarce acasă.

Iată că nu mult după aceasta se întoarce și Petrea de-abia răsufînd de alergătură și de ostenit ce era. Și cum ajunge, descuie și el ușa, se bagă pe încetișorul în casă și, nici visînd măcar că nevastă-sa ar fi ascunsă după horn și neștiind ce să se mai facă și cum să-și mai mîie viața cea amară și necăjită dintr-o zi într-alta cu o femeie ca a sa căreia, se vede că i-a pierdut Dumnezeu măsura de-a făcut-o așa de mare, și care nu mai are seamăn de rea ce-i, începe a se plimba încolo și înapoi prin casă și a zice:

— O! vai, vai, Petre sărace!
O! vai, ce pămînt te-i face?
Cu-această cîcîlcă mare
Și tot cu frica-n spinare!

Femeia, cum îl aude astfel borborosînd și batjocorînd-o, sare ca friptă de după horn, apucă vâtraiul în mînă, și unde nu începe a mi țî-l măsura cu dînsul peste spate, de gîndeai că tot o să-l facă fărîmi, zicînd:

— Iar spinarea te mîncîcă
De te apuci de-a mea brîncă?
Nu știi tu, om amărit
Și de lume ocărit,
Că țî-oi pune mîna-n cap
Și l-oi face ca un nap,
Și țî-oi pune mîna-n ceafă
Și țî-oi face capul scafă?
Dacă n-ai, țî-oi da eu minte
De nu țî-a sta nici un dinte
În gura-ți cea bîrfitoare,
Rea și batjocoritoare!

Și după ce mi-l bătu pînă ce se sătură cu vătraiul și-l înfruntă prin cuvintele acestea, îl apucă de torta capului și-l aruncă cît colo într-un ungher de casă.

Bietul Petrea, fiind cum se cade scărmanat și bătut, se virî cum putu sub o lăiță, și de-acolo, de-abia puțin-du-se stăpîni de plîns, zice:

— Dacă nu ți-am fost pe plac,
La ce ți-ai pus cîrpa-n cap?
La ce te-ai dus după mine,
C-ai știut destul de bine,
Că nu-s, ca ceilalți, pacinic,
Ci sunt un om foarte strașnic!

(S. Fl. Marian), COL.TR., IV (1883),
nr. 1—2, p. 164—165; republicată:
GAZ. POP., IV (1888), nr. 51, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3672. Este atestat în Moldova și Muntenia.

Varianta:

2. *De-ale unuia ce-l chema Potcaș* (N. I. Dumitrașcu),
VATRA, I (1929), nr. 6, p. 6.

FASOLEA POPII

Popa Nicodim era văduv. Dase slujba lui D-zeu și să scăpase de preoteasa, care-i făcuse zile fripte. Nu era duminică să nu învețe pe poporeni frica de D-zeu și neascultarea de femeie.

Într-o iarnă era lipsă de bucate. Popa avea în podul casei un hectolitru de fasole.

— Dragii mei fii! zise el într-o duminică, după slujbă. Voi n-aveți fasole, eu am destulă. Am să dau fiecărui bărbat un sac de fasole, dacă mi-o dovedi că la el în casă cîntă cocoșul, nu găina.

Țăranii se gîndeau de zi noapte la fasolea popii — dar toți își știau nevoia, toți erau stăpîniți de neveste. Știa popa lucrul ăsta.

Fierarul din sat era însă omul dracului. Îngropase vreo trei neveste și știa satul că în casa lui nevasta n-are preț de-o para. Om cum îi place popii!

— Măi, voi toți sînteți papă-lapte, dar eu măi, să îndrăznească nevasta să-mi zică o vorbă! Eu am să iau fasolea popii.

Se duce cu sacul la popa. Popa îi face fel de fel de întrebări, doar îl va prinde c-a făcut vreodată pe voia nevestii, nici vorbă!

— Bravo, fiule. Vino în pod, popa îi umple sacul. Fierarul rîdea de mulțumit pe sub mustăți. El cel mai vrednic în sat!

Ridică sacul în spate.

— Da bine, mă creștine. De ce n-ai luat un sac mai mare, că am de unde-ți da fasole cîtă vrei!

— Mai mare? așa-i părinte! zise fierarul. D-apăi vream eu să iau un sac mai mare, dar nevasta mi-a stat de cap, că e rușine c-un sac așa mare, și am luat unul mai mic.

— Așa? Hoțule, vrei să-mi furi fasolea? Ai ascultat de nevestă? Răstoarnă-mi fasolea.

Fierarul a holbat ochii, s-a scărpinat în cap, și vărșînd fasolea, fluiera a pagubă că s-a-necat ca țiganul la mal. Ce-ți-e și norocul la om!

TARA OLT., III (1909), nr. 39, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3673. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Fasolea popii*, NEAM. ROM. POP., XX (1932), p. 251.

3. *Fasolea popii*, CAL. GOSPOD., XII (1933), p. 60.

UN BIET DE PORC

Într-o seară își petrecea o nevestă la masă cu drăguțul ei, cînd de îndată aude că vine bărbatul. Străinul fuge de la masă afară și cuprins de frică, se bagă într-un

coteț, ce era lângă treptele ușii. Când să intre bărbatul pe ușă, aude ceva mișcare în coteț, dar fiind întuneric, nu poate vedea nimic și știind, că din întâmplare nu avea nici un porc, întrebă, că cine este acolo? Iar animalul cel cu două picioare din coteț începe a grungui ca porcul. Bărbatul strigă din nou, că cine este acolo? Acela din coteț în starea lui cea critică răspunde: „Eu, zău, sum un biet de porc“. Atunci la bărbat i se făcuse, de frică, părul măciucă pe cap și cugetînd, că dracul vorbește din un porc de la Gergesen, odată fuge în casă. Într-acea și porcul cu două picioare o luă la sănătoasa.

Gheaja, *Risete*, p. 135

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3674. Este atestat în Transilvania.

DOUĂSPREZECE LUNI ÎNTRU-UN AN

Un individ însurat numai d-o lună, capătă de la nevasta sa un moștenitor, despre a cărui efectuare el, biet, nu avea nici un fel de știință. Cu toate acestea, urmînd necesitatea de leagăn, el plecă la tîrg și cumpără 12 leagăne; le așeză într-un car și porni acasă; dar în drum, întîlnindu-l un cunoscut, îl întrebă: că ce nevoie are de atîtea leagăne.

— Apoi de frate! răspunse omul, femeia mea se vede că-i născută în zodia porumbițelor; căci la luna după cununie, îmi și turnă un flăcău. Apoi și eu, de! ca omul; mi-am făcut socotcala pe degete și m-am hotărît: că decît să umblu la tîrg în fiecare lună pentru un leagăn, nu-i mai bine să le am aduse pe un an întreg, ca îndată ce ar trebui, la lună, numai să-l cobor din pod!

Wartic, *O sută și una de mici istorii*,
p. 444

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3675. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

o. 95.

2. *Sînt douăsprezece luni într-un an*, GAZ. TRANS., LIII (1890), nr. 102, p. 7.

3. *Douăsprezece luni într-un an*, DACIA TR., 1931, p. 95.

MOTIV DE DESPĂRTIRE

Un om însurîndu-se după o lună nevasta îi trînti un băiat.

Bărbatul văzînd aceasta, ceru să se despartă.

Tribunalul îi cită.

— Uite pentru ce, domnule preşedinte, îi răspunse dînsul. La o lună după cununie a născut un copil; si mi-am făcut eu socoteala că dacă o face în fiecare lună un copil, adică doisprezece într-un an, apoi după zece ani cînd urmează a avea o sută douăzeci de copii, cu ce să-i ţiu?

GAZ. OLT., I (1885), nr. 24, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3676. Este atestat în Muntenia.

Variantă:

2. (Fără titlu) GAZ. SĂT., II (1885), nr. 7, p. 102.

ȚIGANUL BORTOS ȘI SÎRBUL

Țiganul se gîndi la ce meșteșug să dea pe fiu-său; la urma urmelor se hotărî să-l facă croitor. După ce învătă dănciucul meșteșugul se întoarse acasă.

Cum îl văzu tată-său îi zise: „uite acuma să te în-sori că te-ai făcut gogigogemite măgar, ba am și găsit de

nără pe Safta lui Petre Curteanul, că e deșteaptă și crescută în curte boierească.“

După cununie, fetei nu-i prea plăcea țiganul croitor, că de...! ea crescută în curte și el bată-l să-l bată de țigan era ce e drept și cam găgios, apoi după toate astea se și îmbolnăvi. Țigăncușa se gândi cum ar putea să scape de el, se duse la moașa satului și-i spuse că bărbatul său este bolnav și că ea are să o cheme să-l tragă, dar când o fi să-i puie oala să-i spuie că nu poate să i-o puie că e borțos și că are să facă în curînd.

Așa se și întîmplă, moașa îi spuse că e borțos și că mult pină la Crăciun face.

Cum auzi țiganul așa îl prinseră frigurile cu mai mare răutate, mai mult de rușine căci se gîndea cum o să facă el copil. De ciudă, de rușine, își luă lumea în cap, apucînd încotro îl duse picioarele, să facă p-acolo numai și numai să nu-l afle țigănia.

Mergînd dus pe gînduri, vede în mijlocul drumului o pereche de cizme ale unui om mîncat de lupi numai cu picioarele de la glezne în jos. Țiganul fără să se mai uite la ele le luă și le băgă în traistă, urmîndu-și drumul. Cum ajunsese într-un sat, un sîrb vîzîndu-l cu cotul în mîină și foarfecile la subțioară, îl chemă să-i facă niște haine. Țiganul lucră ziua, dar seara cînd era să se culce n-a voit în rupu capului să se culce în pat (fiindu-i frică să nu afle sîrbul cînd o face copilul). În ziua de Crăciun a mers cu sîrbul la cîrciumă să se cîntească ca după obicei la sărbători mari. După ce se cam chefură se întoarseră acasă, țiganul se culcă lîngă sobă, dar sîrba cu grije că are să le fete o vacă, se duse în coșar și dete peste un vițel de curînd fătat, îl luă și-l puse lîngă sobă fiind mai cald.

Țiganul deșteptîndu-se peste noapte pipăi la spate și dete de vițel, el știindu-se cu frica în sîn, zise: „Tii...! dar cum dracu de nu m-am simțit cînd am făcut, bine că dădu D-zeu de mă ușurai, am să fug, să nu mă dea sîrbul tîrgului că am făcut“. Și cum era îmbrăcat o zbughi pe ușă și p-aci îi fuse drumul, oprindu-se tocmai la satul lui.

Sîrbul a doua zi sculîndu-se și vîzînd că țiganul nu-i nicăieri, zise nevesti: „Bre Ivana! ia caută bine

bre!“ Căutînd dete peste desagiî țiganului, cum văzu sîrbul cizmele strigă: „Uite fă, Ivano, vițel al nostru a mîncat țiganul, și ca dovadă sînt picioarele în cizmă, fiindcă n-a putut să le mînce“.

„Aide . . . să tăiem vițelul să nu cădem la belea.“
Ei tăiară vițelul fiindcă a mîncat pe țigan.

ȚARA NOUĂ, IV (1887), nr. 6, p.
345

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3577. Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. *Nătărăul*. Bota, *Povești*, p. 72.

PAPĂ TOT

O fată, măritîndu-se, avu nenorocirea să aibă de soț pe un om care abia se sătura la mîncare din trei oca legumă și o mămăligă sănătoasă întregă; la o zi mare fu chemat și el să petreacă la soacră-sa, dar nevasta îi zise la plecare:

— Vezi, mă Samoilă, să nu mînînci ca prostu la masă cum ți-e năravul, ca să rîză rudele de noi și să mihnești pe tata.

— Bine spune-m tu cum să fac, doar n-o să mă ție nemîncat, zise Samoilă.

— Iată ce să faci: să mînînci numai pînă te-oi călca eu pe picior și apoi să te lași, căci la culcare eu îți pui pe poliță în odaia unde ne culcăm o mămăligă și o pîrnaie de lapte bătut, pe care tu le vei mînca după ce vor adormi ai casei.

— Bine nevastă așa am să fac zise Samoilă și plecară.

Acolo era petrecere cu masă și bucate multe și bune, de care lui Samoilă numai la vedere îi lăsa gura apă

și i se dischidea pofta mîncărei ca la un lup. După sosire toți se puseră la masă și începură a mînce. Tocmai cînd să ia și bietu Samoilă, o purdalnică de pisică trecu peste piciorul lui. Samoilă îndată lăsa lingura și rămîne ca trăznit, crezînd că nevasta l-a călcat pe picior ca să-l oprească de a mînce. Văzînd toți mesenii că stă ca o piatră, începură a-l îndemna și sili la mîncare; dar el cu ochii la nevastă și fără voia lui răspundea spre a se scuza:

— Lăsați că am mîncat, uite, spui-vă nevasta că a făcut astăzi de dimineață 2 mămăligi și n-a rămas cînd m-am sculat de la masă nici o fărămătură să dea căte-lului.

Mesenii crezînd că spune glume tot îl mai îndemnară pînă se deteră chefului și-l uitară.

Se termină masa și după toate plăcerile, fiecare merse la casa lui, numai Samoilă cu nevasta fură oprîți să doarmă acolo. Ei se culcară cu soacră-sa în odaia ei, unde nevasta pusese oala cu lapte și mămăliga. El nu se putea astîmpăra de foame, era aproape nebun și neîndrăznind a vorbi, o învinețise pe nevastă făcîndu-i semn cu ghiontu. Nevasta răbdă pînă adormi mă-sa și arătînd lui Samoilă polița cu mîncare, se culcă și ea puțin; dar Samoilă mîncă toată mămăliga afară de puțin lapte ce mai rămăsese și gîndindu-se la bunătatea nevastei că l-a îngrijit de mîncare zise: „Săraca nevasta ce grijă are de mine și eu mîncai singur. Ia să dau și ei laptele ce a mai rămas.“

Luă oala și lingura; dar în loc să meargă la nevastă înnemerii la soacră-sa din greșeală și începu a-i turna lapte cu lingura pe gură, nas și ochi, așa că femeia astupîndu-se la nas, începu a pufui; dar Samoilă zicea: „Nu sufla că-i bătut“.

Cînd zise el așa femeia se deșteptă, văzu prostia, dar crezînd că giner-so e cu chef, ieși repede în curte să se șteargă. Cînd ieși baba afară, se deșteptă și nevasta lui Samoilă care văzînd drăcia îi zise:

— Ieși păcătosule cu oala și dă-o afară, să nu te mai vază mama cu ea în mînă.

El ieși afară unde prin întunerice văzînd pe soacră-sa lîngă gard și, crezînd că e buștean, trînti cu putere oala de ea și intră în casă liniștit.

Baba, de durere, de spaimă și de halul în care o adusesese laptele din oală, începu a zbiera sculînd pe toți ai casei. Cînd socru spăla și obloja pe babă, fii-sa ieșea pe ușă de păr cu Samoilă.

Zaharescu, *Anecdote*, p. 39

Vezi *Typol.*; *bibl.*; tip 3678. Este atestat în Moldova și Muntenia.

Variante:

2. *Pățania ginerelui*, DUM. POP., VII (1922—1923), nr. 12, p. 7.

3. *Pățărania ginerelui*. Hîrnea, *Polojăanii*, p. 22 (Năruja-Vrancea); republicată: ALB., Buc., XXXV (1940), p. 102.

[NU TE PRINDE STANE...]

Stan se puse la pîndă pentru a-și surprinde nevasta cu iubitul ei.

Îndoindu-se că va putea veghea toată noaptea, prietenii săi apropiați îi ziseră: „Nu te prinde Stane, că noaptea-i mare“.

Zanne, *Proverbele românilor*, VI (1901), p. 361 (Pietroșița-Dîmbovița)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3679. Este atestat în Muntenia.

COPILUL DE TREI LUNI

O altă femeie oarecare și cine mai știe cînd, la 3 luni după cununie, vrînd nevrînd, huștiuluc scoate afară un băiat.

Bărbatul ei, deși se-ntîmplă din fericire un gură-cască, cu toate acestea prepunea el că facerea nefiind tocmai în timpul oportun, lucru nu poate fi chiar curat. Astfel bătîndu-și capul cu gîndurile, la cea de pe urmă pierzînd răbdarea, după vreo două zile se dă-n vorbă cu femeia lui care deja avu grijă mai-nainte a se înțelege cu nașe-sa, de chipul cum trebuie să-mbroboade pe bietul bărbat, la caz de bănuieli.

! — Apoi de bărbate, răspunse femeia, vezi tare bine că eu încă-s mai mult bolnavă decît sănătoasă; prea te-ai grăbit cu niște treburi pline de presupusuri care nu mă privesc. Dar ca să te liniștești, du-te la nașa ș-o-ntreabă. Ea-ți va face socoteală și te-a lumina, căci eu, oricum îți voi dovedi nu poți pune temei.

Deci bărbatul s-a dus la nașă.

După convorbirea urmată între bărbat și nașă, ajun-gînd pîn' la cazul în chestiune, aceasta din urmă dînd un hohot țeapăn:

— Elei hîne dragă; da n-am crezut să fii tocmai pîn' la atîta prost. Nici n-a trebuit să-ntristezi pe biata hinuță tocmai acum la lehuzie. O! mititica și drăguța mea, cît o fi ea de mîhnită!

Dar să ne-nțelegem amîndoi: ia spune-mi te rog: de 3 ori 3, nu fac 9?

— Ba da, nașă.

— Acum să-ți explic cum se-mparte acest 9. De cînd ai luat d-ta pe hina, sînt trei luni?

— Sînt nașă.

— De cînd te-a luat hina pe d-ta, sînt trei luni?

— Sînt nașă.

— De cînd a purces îngreunată hina, sînt 3 luni?

— Sînt nașă.

— Apoi dacă 3 luni o dată, 3 al doilea, 3 al treilea, compun acele nouă luni; ce mai vrei?

— Ba că bine mai zici nănășică dragă, tocma-mi-te nouă luni.

— Aleargă curînd acasă și sărută mîna hinuței să te ierte, că-i fi amărit-o pîn' la suflet.

— Mă duc, mă duc nașă dragă și bodaproste că mi-ai deschis ochii. Ooooleo! Tare-mi pare bine.

Wartic, *O sută și una de mici istorii*,
p. 45

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3680. Este atetsat în Mutenia și Moldova.

Variante:

2. *Tot e și popa bun la ceva* (E. Baican), *NAT.* II (1883), nr. 327, p. 3.

3. *Gruia*. Ispirescu, *Snoave*, p. 68; republicată: *Poveștile unchiașului sfântos*, p. 319.

4. *Socoteala grecului*, *BIBL. BASM.*, I (1910), nr. 1, p. 27.

5. *Gruia. Snoave și povești hazlii*, p. 25.

6. *Nouă luni*, „I. CREANGĂ“, II (1914), nr. 2, p. 63.

7. (Fără titlu) *CAL. GOSPOD.*, II (1922), p. 68.

8. *Cînd nu știi să socotești*, *DUM. POP.*, VI (1922—23), nr. 32, p. 2.

9. *Numărătoarea femeiască*, *CAL. SĂT.*, XX (1936), p. 104.

10. *Gruia*, *CAL. SĂT.*, XXIII (1938), p. 108.

11. *Copilul de trei luni*. Cazan, *Literatura populară*, p. 64.

12. *Copilu la trei luni*, A.I.E.F., mg. 1077 (Bătrini-Prahova).

TĂLMĂCIRE DE SOACRĂ

Unui însurățel, nu tocmai hitru, îi făcu nevasta la cinci luni un urmaș. Speriat de lucrul acesta, că de i-a face nevasta tot la cinci luni cite un băiet și văzînd el că nu-i lucru curat la mijloc, se duce de se jăluie soacră-sei. Ea îi spuse:

— Măi băiete, numai băiatul dîntii se face la cinci luni; ceilalți tot la cîte nouă luni au să vie pe lume.

Însurățelul se mulțumi cu tălmăcirea soacră-sei și pricaz nu fu la casa lui.

(M. Lupescu), „I. CREANGĂ“, VI (1913), nr. 10, p. 319; republicată: „I. CREANGĂ“, VII (1914), nr. 2, p. 63

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3681. Este atestat în Moldova.

V a r i a n t ă :

2. *Numai odată poate naște femeia înainte de vreme.*
(T. Pamfile) CAL. ÎNVĂȚ. Fălt., I (1928), p. 72; republicată: NEAM. ROM. POP., XVIII (1930), nr. 20, p. 331.

FEMEIA ÎNȘELATĂ

Atunci, cînd D-zeu drăguțul a trimis ursitorile pe pămînt, le-a chemat înaintea sa și le-a poruncit: că în de așa să-și întocmească treburile, încît pe tot locul să înto-
locească unul bun cu unul rău; adică unde va fi un bărbat nevrednic să-i cîștige o femeie mai vrednică; așa s-a întimplat apoi, că harnica Sanda din Robești și-a căpătat de bărbat pe un „lasă-mă lasă-te-oi“, după cum am zice noi. Dînsa de cînd se crăpase de ziuă pînă ce noaptea își trimetea aripile sale întunecoase nu mai avea odihnă; mai una, mai alta isprăvea, el apoi se omora mai cu urî-
tul, mai cu șezutul. Sanda ca femeile cele „bune găs-
doaie“, după ce și-a țesut tot tortul de astă-toamnă, și după ce și-a înălbit pînza, s-a apucat să fiarbă poame în zahăr, după cum văzuse mai deunăzi la oraș. Bărbatul său cel fără de lucru tocmai cînd ea așeza dulceațurile acelea prin sticle, întrebă muierea ca să nu tacă: „Da ce mărmuiești?“ „D-apoi nu vezi tu, îi răspunse muierea, ciți cloțani sunt în ocolul nostru, și pe seama lor am făcut leacuri.“ Nu mult după aceea datorința o a chemat pe femeie la țîrg și, ca bărbatul ei să nu steie cu mîinile în sîn, pînă-ce ea umblă la țirguite, i-a lăsat cei 20 de pui

în corcodina, cu care să se ducă la pășune și de care să grijească ca de ochii din cap, nu cumva să lipsească vreunul; că dacă va lua uliul din ei, apoi să facă bine să nu o aștepte acasă. El apoi s-a și dus cu puii, dar pe drum s-a tot socotit cum ar fi mai ușor să grijească de ei, și ala pe cînd ajunsese la pășune a luat o sfoară subțire și a legat toți puii deolaltă. Voios cum era s-a retras la umbra unei tufe de unde cu priviri vesele se uită cătră uliul, care atras de mulțimea puilor s-a lăsat tocmai în mijlocul lor și alta și nimic haid cu ei în slava tatălui. Bărbatul care în gîndul său își închipuia vreme bună înainte de a se însenina cerul, s-a cam mai luat la fugă după uliu, dar vorba aceea: în zadar alergi după căruța, care nu te așteaptă, s-a izbăvit; căci omul nostru fără pui a rămas. Ce era acum să facă dreptul lui D-zeu, decît el de voia lui să se trimită pe ceea lume. Așa s-a întîmplat apoi, că aflînd sus pe poliță leacurile anume pentru cloțani gătite, le-a mîncat și fiindcă acum avea să moară, nu care cumva să pice de pe picioare s-a dat jos pe dungă și și-a scăldat amarul vieții în un dulce somn. Cătră seară a nimerit femeia acasă și mirată de ce bărbatul său zace pe pămînt, îl îmboldește cu piciorul, dar el strigă cît poate că „dă-mi pace nu vorbi cu morții!“

— Bine, zise dînsa, dar tu nu ești mort?!

— Cum să nu, că doară puii i-a mîncat uliul, iar eu, ca să nu mai dau față cu tine, am mîncat leacurile cloțanilor și așa am murit.

Pe femeie o a umflat rîsul, totuși, ca altă dată asemenea păcălituri să nu i se mai întîmple, și-a pus bărbatul de toată noaptea i-a stat într-un picior înaintea sa.

F. POP., II (1894), nr. 24, p. 274

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3682 (A. Th. 1313). Este atestat în Muntenia și Transilvania.

BĂRBATUL PĂCĂLIT

Odată un bărbat, mai adeseori se certa cu femeia sa, învinovățînd-o că în toate zilele rămîne acasă și nu lucrează nimic, iar dînsul în tot timpul muncește la cîmp.

Ei se hotărîră într-o zi ca femeia să se ducă la cîmp, și bărbatul să rămînă acasă. Femeia se sculă de dimineață și plecă, iar bărbatul se apucă să mulgă vaca; în acel timp intră în curtea casei o purcea a vecinului, care fiind nărăvită se introduse numai decît în casă și începu a sparge la vase. El alergă îndată, puse mîna pe o secure ca să dea în purcea, însă din întîmplare lovi, în loc de purcea, o gîscă care clocea sub pat pe niște ouă și îndată gîsca muri. Acum ce să facă?! Prinse purceaua și o închise într-o pivniță pînă va veni vecinul, să-i ceară despăgubirea.

Soarele venise la vremea prînzului, foamea începu să-l supere, dar nu avea nimic gata de mîncare. Neavînd apă spre a face mîncare, plecă la rîu cu ulciorul într-o mînă, iar în cealaltă mînă ținea o bucată de mămăligă ce o găsise rămasă din ziua trecută; de gît atîrnă putineiul cu zară și începu să mănînce pe drum. Cînd ajunse la rîu, se aplecă să ia apă și fără să bage de seamă, putineiul se vărsă și se umplu de zară pe cămașe. Ce să facă el? Se gîndi că în sat nu poate să se ducă cu cămașa mînjită și așa o lepădă și se apucă să o spele; după ce o spălă o întinse pe iarba verde ca să se usuce la soare. Pînă să se usuce cămașa, el se culcă la o frumoasă umbră a unor arbori de pe lîngă rîu. Îndată adormi și un călător care trecea pe acolo îi luă cămașa de pe iarbă. Soarele trecuse ziua jumătate cînd se deșteptă vrednicul bărbat și, văzînd că cămașa nu e unde o pusese, plecă pe cîmp să strîngă floricele. În apusul soarelui ajunse acasă și merse drept la pivniță să vadă ce mai face purceaua. Pe dată ce deschise ușa purceaua sări pe lîngă dinsul și se duse. Iată ce-i fu dat să mai vadă! În pivniță avea un uloi cu făină și o puțină cu varză; purceaua frecîndu-se de ele, răsturnase uloiul și mîncase făina, iar la puțină cu varză sărise cepul și cursese zeama. Neștiind ce să mai facă de necaz și ce va răspunde cînd îl va întrebă femeia, își făcu socoteala să se ascundă. Gîsca o omorîse; cămașa o pierduse; făina o mîncase purceaua etc.

El se băgă sub pat și se puse să clocească pe ouă. Iată și femeia veni de la lucru; pe drum își închipuia că are să vadă ce a făcut bărbatul său dacă rămăsese acasă. Cînd colo el nu făcuse nimic, nici de mîncare, nici de el nu știa unde o fi. Se duse în pivniță să ia făină, nu găsi. Începu să se mire că ce s-o fi mai întîmplat? Intră în casă și șezu pe pat așteptînd să vadă pe bărbatul

său venind dincotrova. Deodată tresări, cuprinsă de spaimă, neștiind ce o trage de cămașe și o pișcă, auzind și un sunet ca de gîscă: csîi, csîi. Se aplecă și se uită sub pat: începu a-și face cruce cînd îl văzu pe ouă. Îl întrebă că ce caută pe ouă? El îi spuse istoria și începu a o ruga să-l ierte că altă dată nu mai pretinde ca să rămînă acasă. Iată dar că în loc să se pricopsească, se puse pe ouă să clocească.

Popescu-Ciocănel, *Basme*, p. 50; republicată: CASA RUR. VI (1895) p. 144

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3683. Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. *Nu te amesteca unde nu-ți fierbe oala* (D. Stăncescu), III, F. TOȚI, 1898, nr. 31, p. 406.

3. *Nu te amesteca unde nu-ți fierbe oala*, ALB. Buc., XXVIII (1928), nr. 12, p. 466.

4. *Nu te amesteca unde nu-ți fierbe oala*. Sudițeanu, *Din satul lui Cremene*, p. 65.

SLUGĂ LA NEVASTĂ

Un biet țaran se însurase și el și ia de nevastă o fată de la oraș. Vai de mama lui ce pătea, cu ea; își luase stăpîn, nu nevastă.

Toată ziua, îi spunea că-i bou, că-i prost și altele. Îi zicea:

— Tu, nu vezi mă, prostule, că eu am drept asupra ta?

— De ce fă?

— Tu nu vezi mă, că tu porți numa izmene; dar eu și roche și izmene? și multe de astea.

Să scula săracu de frică de dimineață, îi făcea cafea, mătura ș.a. și tot îl bătea.

El, să scape de bătaie și să nu-i mai bage vină, îi spuse:

— Fă, dă-mi o listă de ce trebuie să fac, ca să știu.
Ea îi dete lista.

Într-o zi nu știu ce greșește el, că îl ia la bătaie și
dă-i . . .

Ea dîndu-se mereu înapoi după el, cade din nebă-
gare de seamă într-o groapă.

Ea nu-i scrisă în listă, ca s-o scoată, cînd o cădea
în groapă, că nu știa ea ce o să pătască.

Atunci ea începu să se roage de el s-o scoată; iar
el, de frică, că nu era scris în listă asta, nu voia să o
scoată.

De milă, de silă, o scoate.

Atunci ea îl ia iar la bătaie, că de ce n-a făcut nu-
mai ce era în listă.

Tuțescu, *Din văi și vilcele*, p. 29

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3684; cf. tip 3184. Este atestat în Mun-
tenia și Transilvania.

V a r i a n t e:

2. *Slugă la nevastă*, ȚĂRINISM., IX (1934), nr. 26,
p. 14.

3. *Slugă și nevastă*, CAL. SĂT., XXIII (1939), p. 73.

ISTEȚUL OBROCIT

Cică a fost odată un isteț, de nu găseai păreche în
șapte sate. El, fiind holtei, tînăr încă — nu știa ce va să
zică „iabașaua“, dar se vede că ursitorile-l rînduiseră s-o
poarte și dînsul; căci într-una din zile plecînd să macine
la o moară, acolo după ce-i „pică din coș“, nu voi a se
mai întoarce acasă, spunînd că dînsul rămîne locului pen-
tru totdeauna.

Tovarășii lui, plini de mirare, au plecat fiecare pe
la tîrlele lor, închinîndu-se și zicînd: Doamne ferește!
Dînșii nu pricepeau că pricina acestei drăcovenii era mo-
rărița — o sluțenie de văduvă cu „nasul mîncat“ — care-l

obrocise, făcându-l să-i pară așa de frumoasă încît o luă de soție.

Ei, du-te vreme, vino vreme, într-o bună dimineață-i cade scula asta la o boală grea; dînsa văzînd că n-are să se mai scoale,-i spune, cînd o fi s-o înmormînteze, să dezgroape de sub pragul ușii de la cămară, oala ei cu întortochelele (!) și s-o arunce încolo; atîta a zis și peste cîteva ceasuri și-a dat duhul.

Vlăduțu nostru începu acum a-i căuta de petrecanie; a doua zi, totul fiind pregătît, o ridică, conducînd-o în bocete pînă la biserică. Aici, pe la mijlocul slujbei, și-aduce aminte de oala ce i se spusese că-i îngropată sub prag fără știrea lui, și plecă numaidecît s-o zvîrle.

La întoarcere, auziți minune, tocmai atunci văzu el că Cosînzeana lui are nasul mursicat, și zor nevoie cu zurba la bietul popă, zicînd că dînsul i-a strivit nasul cu cădelnița, cînd a lipsit de acolo.

Preotul, ca un om cu minte,-și căută de treabă, iar lumea dimprejur începu a da din cap, șoptînd:

Săracu bărbatu prost,
Bun odor la casă a fost.

BIBL. FAM., I (1890), p. 491

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3685. Este atestat în Moldova și Muntenia.

Variante:

2. (Fără titlu) GRAI. NOSTRU Buc., I (1906—1907), p. 418.

3. *Femeia fără nas* (El. Voronca). „I. CREANGĂ“, VI (1913), nr. 5, p. 139 (Siret-Suceava).

ISPRAVILE UNUI DRAC

A fost odată un om harnic, harnic, și avea nevastă și copii. El nu ședea, cum șade apa. De aceea, casa-i era casă și masa, masă. Avea de toate din belșug, ba încă mai da și la alții. Casă ca aceea să mai dea bunul Dumnezeu.

Mulți necăjiți își îndulceau inima, își înălțau sufletul, din acea gospodărie, unde domneau avuția, liniștea, fericirea, sănătatea și toată mulțumirea sufletească. Alături de gospodăria asta, erau doi oameni, un bărbat și o femeie, care trăiau ca vai de ei, o viață năcăjită. N-aveau nici de unele și trăiau așa de rău că altfel nu se mai putea. Asta pentru că bărbatul era leneș așa de mare, că altul ca dînsul la fel nu se mai putea găsi. Femeia omului bogat, văzînd așa, se duse la femeia omului sărac și zise:

— Vai, dragă cumătră, tare mai trăiești greu. De ce nu-ți pui bărbatu la treabă. Dacă ar munci, ar avea și ați trăi ca oamenii. De la ședere, nu iasă nimic.

— Dragă cumătră, a răspuns femeia aceea, îl pui îl trimet la treabă; dar nici nu vrea să facă. Am să mai încerc.

— Păi, îl lași în boii lui? Pune-l să-ți muncească! . . .

Ea a împrumutat o căruță cu boi din sat, i-a dus-o acasă și i-a zis:

— Pîrli-te-ar focul, să te pîrlească, iacă am găsit car și boi, să te duci la pădure, să-mi aduci lemne și mai multe nu.

— Bine, las că mă duc, a răspuns omul leneș.

S-a suit în car și hăi, hăi, a ajuns la pădure. Dacă a ajuns la pădure, a tras carul lîngă un copac mare, mare, gîndindu-se să-l taie și să-l ducă tot acasă, să-și împace nevasta. S-a apucat de tăiat colo, a luat bucățică cu bucățică cu toporul din copac și l-a dat jos. Da cînd a căzut copacul jos, a omorît boii și a zdrobit praf carul. Ce să facă el acum, cum să se ducă acasă, că-l omora nevasta, pentru așa ispravă. Ș-a făcut planul, să se ducă mai tîrziu noaptea și să se ascundă în jurul casei. Pe înserat, a plecat spre casă. Mergînd el astfel, a trecut pe lîngă o baltă mare, adîncă, cu stuh și papură pe margini. Trecînd pe acolo, vede pe apă niște rațe sălbatice. Să nu-și caute de drum! Păcatul cînd e să-l tragă, omul, îl trage; că ori stă în drum și-l așteaptă ori . . . fuge înainte și-l ajunge. N-are de lucru și zvirle cu toporul în rațe, să le vîneze și mai multe nu. Nu numai nu le-a lovit, ci a pierdut și toporul. Atunci, el se dezbracă, își lăsă hainele pe malul apei și se bagă în baltă să-și caute toporul. A căutat, a căutat, dar pace să-l găsească. Vă-

zînd așa, a ieșit afară. Cînd să se îmbrace, îmbracă-te dacă ai cu ce, că-î furase hainele. Neavînd ce face, acum, și fiind întuneric, se duse acasă așa cu pielea. Norocul lui că nu s-a întîlnit cu nimeni. Ajungînd acasă, de frică pentru tot ce făcuse, temîndu-se că-l bate nevasta, nu s-a dus în casă; ci a dormit în o coteneață, unde femeia avea o scroafă sură. Peste noapte, scroafa i-a mîncat nasul . . . Dimineța, femeia, ducîndu-se să dea mîncare porcelei, văzu sînge pe jos și mai încolo ceva. Uitîndu-se bine, văzu pe bărbatu-so:

— Da ce faci aici, rîsul lumii și ocară copiilor?

— Ce să fac, nevastă, iacă așa și așa și ș-a spus păsul.

De toate te iert, că toate le mai putem face; dar pentru nas, care ți l-a mîncat sura . . . nu te pot ierta, pentru că nu se mai poate face la loc.

Așa, nu te pot ierta.

— Dacă nu mă ierți, mă duc și eu în toată lumea, unde-oi vedea cu ochii, zise el.

— Mergi sănătos. Nu cumva crezi să trăiești cu mine acum, cînd ești neom? Leneș ești, neom ești, n-am mîncat ceapa ciorii, ori n-am omorît pe nimeni să-mi mînc sufletul și inima din mine, c-un păcătos ca tine.

Ș-a plecat omul acela de la femeie și s-a dus în treaba lui.

El era dracul, ucigă-l sfînta cruce, dar nu știa nimeni. S-a dus la un popă, prefăcut în fată mare și s-a băgat servitoare. Popa avea două fete mari și puse și servitoarea să stea mai mult cu ele. Au stat cu toatele, au lucrat, s-au jucat, și ce-au mai făcut a știut numai Cel-de-sus și sufletul lor . . . După o vreme oarecare, au venit peșitori la fetele popii. Pe acolo se arăta și servitoarea. Un peșitor o ceru pe dînsa. Popa i-o dădu. Făcu nunta. După nuntă, noaptea, ea se ceru afară. Tînărul bărbat, care o ținea tare din scurt, îi dete drumul legată c-o funie de un picior. Afară ea se dezlegă și fugi, lîgînd în locul ei o capră. Omul, văzînd că nu mai vine nevasta, trase de funie. În locul ei găsi capra. Atunci, văzu șarlatania dracului.

Mateescu-Movilă, *Chipăruș-voinicul*,
p. 48 (Movilița-Vrancea)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3686. Este atestat în Muntenia și Moldova.

VARIANTĂ:

2. *Povestea unui drac*, A.I.E.F., i. 10722 (jud. Vrancea).

ATUNCI, DĂ PATUL AFARĂ

Ce-a văzut Ițic, Doamne ferește!

Într-o zi, pe cînd Ițic se întorcea de undeva, a văzut ce-a văzut și-a zis: „Mi se pare că Rifci, hî! . . .“

A intrat în casă și într-adevăr Ițic a văzut pe Rifci stînd pe pat cu Ștrul. Vai, vai! Și doar Ștrul îi băiet în prăvălie la Ițic!

O zi și-o noapte Ițic nu și-a dat seama ce-a văzut, dar după o zi și o noapte parcă și-a adus aminte: „Mare lucru să nu fi sărutat Ștrul pe Rifci!“

Merge la rabin și zice:

— Iaci și fași Rifci pi pat cu Ștrul; și sî fac?

— Și să faaaci? Dă afară pi Rifci! îi răspunde hahamul.

— Nu se poate! îi zise Ițic; dugheană îi pi numi la Rifci!

— Atunci, adaogă hahamul, cu degetul la frunte, atunci, pintru un așa lucrî, pi cari l-a făcut Ștrul la Rifci pi pat, să cadî sî dai afarî pi Ștrul!

— Nici asta nu se poate, zice Ițic; Ștrul știe dija toată nighistoria mea; și să fac?

— Și sî faci? strigă hahamul.

— Și?

— Atunci să dai afară . . . patul.

POP. ROM., Buc., II (1933), nr. 2,

p. 35

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3687. Este atestat în Moldova.

FLOREA AL NANII

Acum vreo 20 de ani trăia aici în sat un om care se numea Florea al Nanii. Nu știu cum să-mi dau părerea despre el, fie că era prea înfundat la cap, fie că trăise

într-o societate prea înapoiată, nu știu; știu numai că îmbătrînise fără să știe să numere. Iată ce s-a întimplat cu acest om:

Se apropia iarna și el n-avea căciulă. Trebuia să-și cumpere și de aceea într-o zi se găti să se ducă la târg. Nevasta lui era, ce-i drept, mai pricepută ca el, mai strașnică, așa că punga cu bani la ea era întotdeauna. Așa se întimplă de multe ori în căsnicie, când bărbatul este slab. Ea, știind pe Florea al ei ce om este, la plecare, îi dete o piesă de 5 lei zicându-i:

— Măi bărbate, să bagi de seamă, că uite îți dau 5 lei; dacă îți cere mai mult pe căciulă, să te mai tocmești și tu ca s-o scoți cu 5 lei, că n-am să-ți dau mai mult.

Moș Florea plecă la târg ținând în minte cuvintele nevastei. Când ajunse în târg, se duce la un negustor cu căciuli și-l întrebă:

— Cît ceri pe căciula asta, domnule?

— Patru lei, moșule, răspunse negustorul.

Unchiașul, atunci zise rugător:

— Domnule, te rog, lasă-mi-o cu 5 lei, că n-am nici un ban mai mult!

— Moșule, numai 4 lei, nu-nțelegi?

— Nu, domnule 5 lei și lasă-mi-o, ce păcatele!

Negustorul care poate atît aștepta, luă banii și-i dete căciula, iar unchiașul plecă foarte bucuros că reușise să facă cum îl învățase nevasta.

IZVORAȘUL, IV (1923), nr. 9—10,
p. 13

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3688. Este atestat în Muntenia.

NU MĂ LASĂ DARUL

— Bărbate, zicea o femeie soțului ei. A te face preot e foarte greu, nu că doar nu știi carte, pentru că neștiința adesea se ascunde prin bani, dar este o altă greutate la care trebui-va să te gîndești, pentru că preotul după canoane trebuie să știe tot, să vadă tot chiar dacă ș-ar surprinde nevasta în necuviință încă el trebuie să sufere pentru că altfel pierde darul.

— Tot voi suferi pentru darul preoției, dar nu știu dacă cu potcap îmi va sta bine.

— Încercarea putem s-o facem și-acum zise femeia. Și zicînd aceste luă ceaunul de mămăligă și-l puse pe capul omului, hirotonisindu-l pentru un moment de preot.

În timpul acesta reveni la dișșii un tînăr ștregar al satului, despre care gurile rele zicea că e în relațiuni amoroase cu femeia, cum intră în casa presupusă, cucoana preoteasă se agăță de gîtul lui.

— Ce faci femeie, zise acesta încet. Nu ți-e teamă de prezența bărbatului tău?

— N-ai nevoie, adaugă perfida, bărbătelul mi-e popă și popa după canoane n-aude, nu vede nimic.

— Ba văd și aud tot, dar aveți norocul că sunt preot, și nu mă lasă darul să vă iau de păr.

CAV., I (1888), nr. 40, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3689. Este atestat în Moldova.

RIMEDIU CONTRA FRIGURILOR

Badea Teleleu din Prosteni veni la Iași, ca să ia de la spițerie niște leacuri contra frigurilor, pentru femeia sa care zace deja de jumătate an; și n-o poate tămădui nici descîntecele, nici unsorile babelor. Neștiind el unde este vreo spițerie în Iași, deci de cînd au intrat în oraș, tot au întrebat pe la unul și altul, însă fiindcă era ziua de 1 aprilie, un om al dracului de șugubăț îl îndreaptă la un ceasornicar.

Intrînd badea Teleleu la ceasornicar, deși era încă frig afară, el lăsă ușa prăvăliei deschisă și întreabă:

— Ai doftorie de frig?

— Închide ușa, ieși afară ghiorlane! îl întrerupse o calfă de ceasornicar care se afla în prăvălie și care credea că de ziua de 1 aprilie-și bate cineva joc de el cu acest țaran.

— Dă-mi cuconașule doftorie de frig.

— Candela și tămîie-ți dau eu îndată! îi zise calfa supărat și-i arse lui badea Teleleu două palme sănătoase!

Pleacă acum de aici! . . .

— Să-ți plătesc cuconasaule? răspuse țăranul, crezînd că într-adevăr palmele era ca doctorie . . .

— Ieși afară c-ajunge atîta!

Teleleu, văzînd că nu primește banii, cu un „mulțumesc cucoane!“ plecă spre Prostestî, și, cu tot frigul ce era, ajunsese asudat acasă, gîndind că sudoarea era efectul doftoriei.

— Mi-ai adus doftoria bărbate? gema biata femeie văzînd pe Teleleu intrînd în casă, ca sta în pat rezemată de perete.

— Da nevastă! zice el și „ploc!“ îi frige nevastei o palmă, încît biata femeie de spaimă și durere ameți și căzu de-a lungul patului. În viața ei conjugală pentru prima oară că a bătut-o Teleleu.

Teleleu însă o acoperi bine cu bițușca ca să nu se răccască, astfel, după un sfert de ceas se trezi femeia, asudată ca dintr-o baie și cu un ton mîhnit îl întrebă pe Teleleu pentru ce a bătut-o?

Și numai după ce-i explică Teleleu că aceea au fost doftorie de la Iași, numai atunci se liniști, dar și frigurile s-or fi dus pentru totdeauna . . .

Aflînd ea de la Teleleu că n-a voit spițerul să ia bani, ea drept recunoștință trimise prin Teleleu cițiva pui de găină și rațe pentru d-l spițer.

Venînd Teleleu la Iași și intrînd în spițeria cunoscută lui, adică la ceasornicar, după o „bună ziua“, se uită-n dreapta și-în stînga, ș-apoi întrebă:

— Unde este stăpînul?

— Eu sînt stăpînul! răspuse ceasornicarul.

— Ba nu, în săptămîna trecută era un domn mai tînăr stăpînul! . . .

— Acela e calfa mea, dar nu face nimic, totuna e, ce vrei?

— Să vezi, mi-a dat o doftorie pentru friguri și n-a voit să primească bani, însă fiindcă doftoriile au fost bune și femeia mea slavă Domnului, e sănătoasă acum, apoi i-am adus drept mulțumire niște pui.

— Pune-i colea după ușă bade! îi zice ceasornicarul surîzînd de prostia lui Teleleu.

După ce Teleleu puse puii jos, se apropie de tejeaua ceasornicarului zicînd:

— Jumătate de doftorie ți-am adus-napoi d-le! și „ploc!“ îi arde ceasornicarului o palmă, știi colea sănătoasă de la Prostestî, încît bietul ceasornicar auzea îngerii cîntînd în cer — cînd se trezise ceasornicarul din zăpăceală, badea Teleleu era deja departe pe drum spre casă.

După ce sosi calfa, află stăpînul ce fel de doftorie i-au dat el lui Teleleu.

CAL. CAR., I (1890), p. 51

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3690. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Leac contra frigurilor*, FAM., XIV (1893), nr. 31, p. 372.
3. (Fără titlu) GAZ.ȚER., II (1893), nr. 21, p. 3.
4. *Leacul harțagului. Snoave și povești hazlii*, p. 3.
5. *Țăranul recunoscător*, HAZ. SAT., VI (1906), nr. 2, p. 3.
6. *Doftoriile nevestei*. Tuțescu. *Din văi și vilcele*, p. 31.
7. *Palma farmacistului*, REV.COP.TIN., 1913, p. 350 (Poenile-Prahova).
8. *Leac pentru harțag* (N. I. Munteanu), NEAM.ROM. POP., VI (1915), nr. 16, p. 246.
9. *Spîșerul păcălit*, REV. T. PAMFILE, II (1924), p. 28 (Știubieni-Botoșani).
10. *Spîșerul păcălit*, CAL. GOSPOD., IV (1925), p. 77.
11. *Doctorie bună* (N. I. Munteanu), NEAM.ROM. POP., XIV (1926), nr. 4, p. 58; republicată: OP. SAT., II (1928—1929), nr. 1, p. 4.
12. *Leac pentru femeie*. Costin, *Snoave*, p. 12.
13. *Cea mai bună doctorie*, SAT., II (1931), nr. 7, p. 14 (Maia-Ilfov).
14. *Leac contra frigurilor*, DUM. POP., XVI (1931), nr. 17—18, p. 4 (Rădășeni-Suceava).
15. *Bulînuri de supărare*, CAL. IZVORAȘUL, XI (1932), nr. 1, p. 146 (Săveni-Ialomița).

16. *Doftoriile nevestei*, ȚĂRĂNISM., IX (1934), nr. 25, p. 14.
17. *Doftoriile nevestei*, ALB. Buc., XXXIV (1939), p. 446.
18. *Doftoriile nevestei*, CAL. SĂT., XXV (1939), p. 74.
19. *Doftoriile nevestei*, VOINȚA BAN., XVII (1939), p. 127.
20. *Doctoria rămasă (de prisos)*. Cazan, *Literatura populară*, p. 69.
21. *Nevasta puturoasă*, A.I.E.F., mg. 1245 e (Albești-Argheș).

UȘ! BLESTEMATO!

Unui țigan i se îmbolnăvise țiganca rău; nu mai mânca, nu mai bea, numai boala întruna.

Țiganul, biet, sta la capul ei d-o apăra de muște, că era vară și zbîrniiau muștele, bătu-le-ar Dumnezeu, cînd pe nasul țiganului, cînd pe fruntea țigăncii. Țiganul se apăra el și pe el, că nu putea răbda să-l gîdile musca la nas, dar mai mult o apăra pe nevestă-sa din pricină că ea, săraca, era bolnavă.

O muscă, mai a dracului, zbîrni ce zbîrni și biîiz! ... pe fruntea țigăncii.

— Uș! blestemato! zicea țiganul, apărînd cu mîna.

Dar musca zbură și iar venea de se puneă pe fruntea țigăncii.

— Hei! hiți bați joc da sufletu meu, hai, afurisito? ia sa stai nițel! ... Stai de! nu zbură, sa vorbim noi hamîndoi ... Așa! ... Stai hacolea nițel.

Și țiganul, în virful degetelor, pune fuga mîna pe baros, se întoarce cu el și poc! ... în capul nevesti-si pe care o și omorî, vrînd să omoare musca.

Și rămase țiganul văduv, și văduv muri că nu i-a mai ars de-nsurătoare ... gustase o dată din papară.

Stăncescu, *Snoave*, p. 59

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3692. A. Th. 1586 A) cf. 3000, 3696. Este atestat în Muntenia.

TÎMPLĂRI, MĂI NEVASTA

Un om, bun gospodar din Bucovina, primea jurnale din România și asculta cu plăcere cînd îi citea flăcăul.

Într-o seară dă în jurnal peste o parte care suna astfel: „Exportul de cereale din România a fost oprit“. Asculta și nevasta și nu prea pricepea limba păsărească...

Noaptea tîrziu, femeia nu adormise încă și întrebă pe bărbatul ei:

— Bre, ce-i aceia cereale?

Omul somnoros, stă o clipă pe gînduri și ca să nu-l creadă femeia lui că el nu știe, răspunde:

— Tîmplări... măi nevestă!

VEST. SAT., VI (1918), nr. 8, p. 2

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3693. Este atestat în Moldova.

B. NEVASTA NEGHIABĂ

DĂ-MI MĂTIURA

Era odată o fată proastă de n-avea soție-n lume. De cînd era ea (28 ani) nu se știe dacă s-a fost spălat și pieptănat pe cap vreodată. Îi venise și ei rîndul să se mărite. Ş-acum, de, trebuia să se mai curețe și ea.

Au venit două-trei vecine și-au curățit-o și-au pieptănat-o bine.

După ce a terminat, simțindu-se proasta mai ușurată și că e bine să fii curat, zice:

— Bogdaproste cui a lăsat măritișu,

Că-mi potoli scârpinișu.

La două zile în urmă veniră nuntașii. Ea cum auzi, începu a striga la mamă-sa:

Scoate mumă turta,

Pin' nu vine nunta,

Ca s-apuc să-mbuc,

Pină nu mă duc.

Au venit nuntașii și-au luat-o. Cînd să plece, începe a striga:

— Mumăăă... Mumăăă... dă-mi mătiura. Dă-mi mătiura, fă! (Cerea lingura cu care mîncea ca de obicei, întotdeauna.)

Dar mamă-sa care nu era tocmai așa de proastă, pricepu că fie-sa se face singură de rîs și-i spune:

— Lasă că-ți aduc eu cusătura, ți-o aduc.

— Nu cusătiura, fă! Mătiura, mătiura.

BUCIUM., II (1926), nr. 7, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*, tip 3695. Este atestat în Muntenia.

MUIEREA NEBUNĂ

Un om cinstit și lucrător, dar sărac, avea o muiere nebună. Într-o zi, arînd un pămînt al domnului său, el găsi o căldare, plină de bani; a dus-o acasă și a pus-o bine, dar și muierea sa o văzuse.

La cel mai de aproape tîrg, îi zise muierea, vîzîndu-l că pleacă, să-i cumpere haine de mătase ca la o jupîneasă, iar de nu, apoi îl spune la domnul, că a găsit bani în pămînt. Mergînd la tîrg, omul își vîndu boii și-și cumpără două vaci cu viței, vro doi porci și un mînz și totodată mai luă și vro 4 merțe de ovăz. Venind acasă, muierea l-a întrebat de hainele de mătase ca la o jupîneasă; dar el i-a răspuns c-a auzit că vin turcii și s-a împrăștiat tot tîrgul, și n-a putut să cumpere, căci s-a grăbit să vină acasă, s-o scape pe dînsa. Apoi se aruncă și sapă în curte o groapă, unde bagă pe muiere și-i pune de mîncare pe trei zile, și luînd jumătate din ovăz, l-a împrăștiat prin curte, unde a adunat toate giștele din cîmp, care mîncînd la ovăz făceau larmă, gîgiînd și bă-tîndu-se. A doua zi iar le-a dat din ovăz, iar a treia zi a scos pe muierea afară, și a întrebat-o dacă a auzit pe turci; și ea a zis că i-a auzit, căutînd-o și strigînd-o: „Ană, Ană!“ dar ea n-a răspuns.

Cînd s-a apropiat o altă zi de tîrg, muierea iar i-a adus aminte bărbatului de haine de mătăsă ca la o jupîneasă. El s-a întors acasă noaptea, aducînd un sac de covrigi, pe care i-a răsfirat prin curte, prin grădină, pe casă și pe la vecini; apoi s-a culcat. Dimineață, cum s-a deșteptat, muierea l-a și întrebat de hainele de mătăsă ca la o jupîneasă, dar el i-a spus că a auzit prin tîrg vorbindu-se, că în noaptea aceea are să plouă covrigi, și de aceea s-a și grăbit fără nici o cumpărătură către casă, ca să nu-i adune altul din curtea lui. Atunci ea ieșind afară, a dat în adevăr de covrigi, i-a adunat și n-a mai zis nimic astă dată.

Cînd veni a treia zi de tîrg, muierea iarăși și-a adus aminte de haine de mătăsă ca la o jupîneasă. Bărbatul, cînd i s-a întors acasă, i-a spus că nu avuse vreme să se gîndească la acestea, căci lumea a prins pe domnul său furînd un cîrnaț, și legîndu-l de nas, l-a purtat așa prin tîrg, iar lui i-a fost rușine și a fugit.

După asta, la un alt târg, femeia iar s-a pus cu gura pe bărbat ca să-i cumpere haine de mătăasă ca la o jupineasă; dar el și acum s-a întors tot fără haine, și a râs de ea, zicîndu-i că-i nebună. Atunci ea s-a făcut foc de necaz, s-a gătit și s-a dus la domnul, povestindu-i: cum bărbatul ei a găsit pe pămîntul domnesc o căldare de bani și cum nu vrea să-i cumpere haine de mătăasă ca la o jupineasă. Domnul a întreat-o: „cînd a găsit bărbatul tău banii?” Ea a răspuns: „cînd au venit turcii”. „Cînd a fost aceasta?” zise el cu mirare. „Cînd au plouat covrigii”, i-a răspuns dînsa. Domnul i-a spus că el nu știe, cînd s-a întimplat aceasta. Atunci ea minioasă începe să-i spună: „știi cînd te-au purtat cu cîrnațul cel furat de nas?” Auzind domnul aceasta, a dat-o afară din curte, iar omul a rămas și cu banii și cu muierea, dar fără haine de mătase ca la o jupineasă.

COL. TR., I (1870), nr. 15, p. 3—4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3696 (A. Th. 1381 B), cf. 3000, 3697. Este atestat în Transilvania, Moldova și Muntenia.

Variante:

2. *Cînd a plouat cîrnați*. Fundescu, *Lit. pop. Basme*, p. 79; republicată: *Lit. pop. Anecdote*, p. 60.

3. *Muierea înșelată*, CAL. BAL., 1877, p. 69.

4. *Muierea nebună. Povești populare din Transilvania*, p. 2.

5. *Muierea e vas spart*. Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 12.

6. *Muierea cu hainele de mătase* (Sandu), GAZ. TRANS., LIII (1890), nr. 287 p. 5; republicată: LIB., II (1891), nr. 23, p. 3; *Anecdote*, p. 140; ASTRA MAR., I (1927), nr. 27—28, p. 3.

7. *Muierea e vas spart*, AMIC. POP. CAL., XXXI (1893), p. 72.

8. *Care-i mai mare nebun*, (I. Pop-Reteganul), GAZ. TRANS., IXL (1896), nr. 32, p. 1 (Reteag—Cluj).

9. *Țila*. Papahagi P., *Basme aromâne*, p. 53.

10. *Țila*. Murnu I., *Poveștile Pindului*, p. 84.

11. *Un om șiret și cu noroc* (I. Neculau), GÎND BUN, II (1905—1906), nr. 17—20, p. 8; republicată: CAL. NEAM. ROM., II (1909), p. 39 (Coropcenii—Vaslui).
12. *Muirea nebună*, AGRIC., V (1908), nr. 10, p. 89.
13. *Comoara* (N. Mateescu), FREAMĂT., I (1911), p. 28 (Movilița—Vrancea).
14. *Rău e să fie omul nechitit la minte* (D. Furtună), GRAI. NEAM., 1911, nr. 3, p. 7.
15. *Femeia cea proastă*. (D. Furtună), GAZ. TRANS., LXIV (1911), nr. 38, p. 38; republicată: HAZ. SAT., XI (1911), nr. 27—28, p. 2; RAM., VII (1911), nr. 15, p. 232; *Cuvinte scumpe*, p. 117; ALB. Buc., XXVIII (1928), nr. 7—8, p. 299.
16. *Să nu dai taina ta femeii* (N. I. Munteanu), NEAM. ROM. POP., VI (1915), nr. 11, p. 165.
17. *Muirea cu hainele de mătase*. Bârseanu, *Snoave*, p. 52; republicată: CĂL. F. N. SEC., 1928, p. 33.
18. *Cînd aveau chef ispravnicii*. Rădulescu-Codin, *Cal de smeu*, p. 86 (Priboieni—Argeș).
19. *Cînd te crănea dracul...* Rădulescu-Codin, *Cal de smeu*, p. 122.
20. *Comoara*, Mironică, *Comoara și socul*, p. 3.
21. *Un dram de minte și un car de noroc*, LUMI- NIȚA, IV (1938—1939), nr. 4, p. 11.
22. *Comoara găsită de bărbat cînd...*, Cazan, *Litera- tura populară*, p. 70.
23. *Omul care a găsit bani bătrîni*, A.I.E.F., i. 14056 (Turț—Satu Mare).

POVESTEA CU FEMEIA CEA PROASTĂ

Acu, cică a fost odată, cînd a fi fost, a fost un om într-un sat, adică, la dreptul vorbind, mai mulți oameni vor fi fost, da numai unul era ce-și stupea sufletul și-și amăra viața; numai unul va fi avut de ispășit vreun pă- cat, de l-a bătut Dumnezeu sfîntul cu o femeiușcă, de să-i fi căutat păreche cu luminarea și nu i-ar fi găsit atunci. Acu, dă, nu mă pui rămășag, poate că or mai fi pe ici, pe colea și de potriva ei, da tot ca ceia, de care spune povestea mea, n-a fi.

Dar, mă veți întreba, poate unii: da ce ai cu femeia creștinului, măi române? Cum era? Nu era, oare, gospodină, femeia? Nu era harnică? Nu era frumoasă? Nu era mănoasă? Nu era devreme acasă? Lăua pe Enache la cap, ori umbla în pogiazuri? Ce rău avea femeia omului, de o zugrăvești așa?

Și chiar și cu dreptul să mă luați împrejur și să ziceți așa, că vezi, poate pînă acuma, nici n-ați văzut așa femeie și nici n-ați auzit așa poveste. Așa că, acu bucurăți-vă c-ați dat peste mine, cum mă bucur și eu c-am dat peste dumneavoastră, și-ți auzi și povestea femeii celei proaste. De v-a plăcea, binc de bine; de nu, să-mi dați arvuna înapoi, vorba ceia, și nici o supărare: nici păcat, nici bănat. Dar ia mai bine să luăm povestea la depănat.

Despre femeia asta, iaca, așa se spune: că era proastă, da proastă, nu așa, de dădea în gropi, mă rog, și mai multe nu, vorba românului. Mă credeți, era proasta proastelor, din țara proștilor și scurtă socoteală. Asta-i una și al doilea, cică mai era și leneșă, mînca-o-ar moliele; atîta doar, că se scula singură de la pămînt iar cînd dormea, nu cerea de mîncare. Încolo, cum va mai fi fost, nu mai am la știință! Da-i destul și atîta. Că-și blăstăma bietul om zilele și-i venea să-și ia lumea în cap. Și cînta și el la cite un coraj, de ciudă:

Harnică-i nevasta mea,
Harnică dracu s-o ia —
Într-o lună,
Toarce-o lină,
Și-ntr-un an
Țese-un suman!

Dar, este o vorbă pesemne: tot un bou și o belea, de cîndu-i lumea, așa a fost. Așa-i de la Dumnezeu sfîntul lăsat că pe lingă cei deștepți să trăiască și cei proști și pe lingă cei harnici să-și tirîie zilele și nevoile și cei leneși.

Așa și cu omul nostru. Încercase el bietul, biet fie de păcat, fel și chip, mai cu vorbă bună, mai cu bătaia în cele din urmă, doar, doar a scoate ceva din ea, dar așa, și-ai găsit. Curat vorba cîntecului:

Pielea rea și răpănoasă,
Ori o bate, ori o lasă.

Și o lăsase bietul om în pace, dacă văzuse și văzuse că nu ieșea cu dînsa la nici un capăt. Că apoi, și cînd făcea cîte o trebușoară ceva, apoi ți-o făcea de să ridă și cîinii. Mă rog, să-ți faci cruce cu stînga cînd auzai, nu alta. Se lehamătuise în cele din urmă bietul om; iar cînd vedea că nu mai are încotro, înjuga boii la car și pleca cu chirie pe unde găsca, că de felul lui, uitai să vă spun, era cărăuș românul.

Da ce i-a fi abătut într-una din zilele omului istuia, nu știi, că strică o vorbă și-și trimise femeia la secere, unde avea și el, pesemne, vreun capăt de pămînt. Și femeia, lucru tare de-a mirării, îi zise:

— Mă duc, omule, mă duc.

— Poi să te duci, molie ce ești! Că eu îmi rup inima din mine horhăind pe cele drumuri, după o bucățică de pine și tu șezi ca trîntorul să-ți aduc sub nas de-a gata, se răsufală bietul om, cu chip de dojană.

Dar ori dacă-i zicea gardului, ori femeii lui, totuna era. Ce mai băga ea în samă femeia lui, Doamne fereste! Și a doua zi femeia plecă dis-de-dimineață la secere după cum le fusese vorba și plecă și omul în treaba lui, cu cărăușia.

Da femeia mergea nu mergea, tot căscînd ochii pe cele dealuri, așa că tocmai cînd ajunsese la pămîntul ei să secere, venise soarele în prînz și oamenii de pîmprejgur mîncau.

— Iaca, făcu ea, cum ajunsese, oamenii mîncă; să mîncînc și eu.

Oamenii mîncară cît mîncară și pe urmă s-apucară de capu trebii. Cîte unul se mai ducea după vreo gură de apă; și proasta, cum îi vedea, hai și ea.

— Iaca, oamenii se duc la apă, mă duc și eu.

Și sete, nesete, ea făcuse cărare bătută. Pe urmă, cum vedea că un om se oprește din lucru, ba să-și răsucescă vreo țigară de tutun, să-și facă omul năra-vul, ba altul să se mai odihnească, ori mai știu eu ce, numai ce o auzai și pe dînsa:

— Oamenii stau, să stau și eu.

Vine amiaza. Mîncară iar oamenii, mîncă și ea. Se hîdinesc oamenii, mai ațipesc ei iepurește, dar ca cei cu grijă, se scoală și se apucă de treabă, dar proasta dormea vîrtos. Mai pe sară se trezește și ea și mai dă de vreo

două-trei ori cu secerea în sus și-n jos, face vreo trei mănunchiuri, le înșiră unul după altul și vine acasă.

— Ei, femeie, ai secerat? o întrebă omul, care tocmai atunci venise și dejuga boii.

— Săcerat omule, săcerat trei grămezi, făcu ea de colo.

— Bun, bun de tot, gândi românul; apoi dacă-i așa, dacă te-ai mai duce și mini, mintui, femeie?

— Mintui, omule, mintui.

A doua zi iar plecară fiecare la treabă; omul în chirie, și femeia la secere; de data asta și-a luat femeia și un cofăiel cu lapte acru.

La un capăt al lanului, unde secera dragă Doamne femeia asta hărnicuță, uitai să vă spun, era un păr și la celalt capăt un măr. Cît a fost umbră la părul din capătul lanului, ea aici și-a arătat vrednicia; dar dacă a trecut umbra la măr, în celalt capăt, acolo alergă și ea să-și arate hărnicia.

Tot trudindu-se ca și ieri, nu știu cum s-a luat cu ziua târgului, pesemne de ostenită zic eu; dumneavoastră ziceți poate de lene, ori că așa-i era feleșagul ei, nu știu; știu atîta că a adormit femeia noastră cu secera la cap și cu cofăielul cu lapte acru la picioare!

Se înserase de-a binelea și românului nu-i era de-a crezare:

— Taci, că femeia mea s-a dat la brazdă, s-a hărnicit; se vede că vrea să mintuie, de zăbovește atîta.

Niște pîrlaci de flăcăi, care pesemne secerau alăturea, văzînd-o că dormea dusă, o dezbrăcară frumușel iar cu cofăielul cel cu lapte acru, mi-o boteză frumușel din cap pînă în picioare, bine ha, și apoi își căutară de drum.

Dă Dumnezeu și numai se trezește ea într-un târziu. Se frecă la ochi, se mai suci, se mai învîrți, pune mîna la cap udă, pune mîna la picioare, goală. Stă ea și se gîndește:

„Doamne, oare-s eu? Parcă am venit îmbrăcată de-acasă; ia să mă duc să întreb omul.“

Ajunge în sat și pe care om îl întîlnea, îl întreba dacă i-i nevasta acasă. Cînd auzea că-i așa, își mai venea în horotic.

— Ei, apoi tot eu-s, se vede treaba.

Ajunge la ea acasă; cum o vede bărbatu-so, o și întreabă:

- Ei, femeie, cît ai secerat?
- Ei cît, de la măr și pîn' la păr.
- Așa? Păi atunci ai mîntuit dar! ...
- Mîntuit, omule!

Și omul rămase de bună-credință că femeia îi făcuse treabă. Da numai ce se pomenește la vreo cîteva zile că-i zice unul:

— Da ce nu-ți seceri pînea, creștinul lui Dumnezeu, că s-a scutura, de-i lua numai paiele; și-i păcat că-i muncă acolo!

„Mă miram eu să-mi facă și toanta mea o treabă“, își zise omul necăjit; și-și seceră tot el cum putu pînea și-o treieră și o vîndu ca fiecare om.

Pe femeie a luat-o la trei parale, a muștrat-o, a ocărit-o, dar vorba cea: „Bate toba la urechile surdu-lui“. De ciudă și el a dezbrăcat-o și o ținea numai în cămașă. Vezi că-i era și rușine bietului om să mai iasă cu dînsa în lume. Iaca numai că se face o nuntă în sat. Proasta nu și nu că să meargă și ea; că nunta fără scurta nu se poate, este o vorbă.

— Da cu ce să mergi toanto, că nici cămeșă ca lumea n-ai pe tine. Nu vezi că cea de pe tine-i ciur de ruptă ce-i? Curat vorba celui cu sumanu:

Hai la nuntă să jucăm,
Da haine nu pre avem;
Un suman de împrumut,
Da și-acela tot îi rupt.
Dinspre soare, bortă mare,
Dinspre lună, bortă bună;
Dinspre stele, borticele,
Dinspre țara ungurească
Nu poate să-l mai cîrpească!

Așa a fi fost și cu cămașa femeii isteia. Da proasta nu și nu, că ea se duce.

— Să te duci la cumătra și să-i spui să-mi deie haine și o cămeșă, că dacă nu, viu așa!

Omul se luă la gîndire.

— Mai știi — numai nebuna ți-a face-o, de te-a ride o lume.

A plecat omul să se mai ia prin sat, că-i scoase sufletul tot bodogăniu-l nevastica, trăi-o-ar Dumnezeu să i-o trăiască ani mulți și zile patru, să i-o trăiască.

Cînd se întoarse acasă — îl dăruî nașă-sa cu o gîscă. Și românul venea cu dînsa în brațe.

Proasta de cum îl zări de departe își zise sărînd în sus:

— Iaca mi-aduce cămeșă, iaca mi-aduce cămeșă; și nici una nici două, de mare bucurie, zvîrle ruptura de pe dînsa în foc. Cînd veni omul și-o văzu cum o făcuse mă-sa, se cruci:

— Da ce ți-a abătut zăludo?

— Ei, ce mi-o abătut, zise proasta rușinată. Am crezut că-mi aduceai cămeșă și cînd colo iaca-i gîscă. Eu o zvîrlisem în foc . . .

— Doamne, Maica Domnului, multe vezi cît trăiești.

Și omul cît era de amărit și tot rîse de păcăleala proastei lui.

Da pe urmă proasta, nu și nu, s-o taie, s-o spînzure, ea se duce la nuntă.

— Da cum să mergi urgie, cu pielea goală?

— Iaca măi, da ce crezi, că dacă mi-ai ascuns straile, n-am să văd eu nunta? Ia să pui niște paie în car și eu oi ședeă în paie și oi scoate numai capu și oi vedea și eu.

Omul, dă, ce să facă? La început nu vrea el să se facă de rîs dar dacă văzu și văzu că proasta îl întetea mereu și nu-i mai dă bună pace, își puse în gînd să-i facă una de s-o sătura de nuntă. Luă un braț de paie, îl puse în car, și, pînă înjugă boii, proasta se și cuibări într-insele.

Plecă omul la nuntă cu ciurma în car. Da tocmai cînd era nunta mai în toiul ei, omul dă să-și aprîndă o lulea de tutun. Nu-ș cum face că scapă iasca în car și unde nu se încinge o pălălaie, ca aceea.

Sărîră oamenii să o stingă, da numai deodată zvîc! sare nevastica omului în pelișoara goală, de parcă era caua — și tunde-o nene, de-i sfîrșiau călcîiele.

Oamenii deodată au crezut că-i Ucigă-l-toaca, dar cînd și-au venit în fire, unde nu s-a început un rîs și un chiot ca acela. A avut ce vorbi și ce rîde, pe urmă — o lume; dacă rîdea el și bărbatu-so, d-apoi satul să nu rîdă!

Proasta a stat îmbumbată cât a stat, da i-a trecut; și-a uitat de întimplarea asta.

Într-o zi omul nostru, s-apucă și el să-și numere banii ce-i avea strinși cu căraușia lui, bunicile parale și nu știa de frică cum să facă, să-i puie undeva să nu dea proasta peste dinșii. Se gândi el, se chibzui și în cele din urmă se hotărî să-i îngroape în vatră și, ca să se scape de proastă, o trimise de-acasă spunându-i că a chemat-o cumătră-sa.

— În urma ei repede s-aducă și sapă o gropușoară și tocmai când să puie ulcicuța iaca și proasta pe ușă.

— Da nu m-a chemat omule, cumătra, că nici nu era acasă!

— Cum se poate zise omul ciudos că n-a putut să se scape de ea.

— Da ce te-ai apucat să strici vatra? îl întrebă proasta.

— Taci femeie că nu stric nimica, o luă omul cu binișorul. Iaca în ulcicuța asta am niște mazăre turcească și s-o strângem ca să o semănăm și noi la vară. Da tu să nu care cumva să umbli aici!

— Nu omule, nu umbli; îi zise proasta, de ce să umbli?

Așa, după asta omul se duse iar în căraușie. În urma lui iaca numai un car cu oale.

— Hai la oale, hai la oale!

Se duce și femeia cea proastă.

— Da pe mazăre turcească nu dai oale, bade.

— Ba dau lele, zise omul, cum să nu dau!

Și proasta fugi la vatră, scoate ulcicuța și fuge iar la cel cu oalele. Da olarul văzuse el cu cine are a face și luă iuțișor ulcicuța și-i zise:

— Pentru mazărea asta îți dau toate oalele, că-i bună de sămînță după cât văd.

— Poi îi de cea turcească, zise femeia.

— Poi turcească îmi trebuie și mie, zise olarul și îi descărcă tot carul de oale în ogradă și apoi se cam mai duse pe aici, încolo.

Femeia în urma lui s-apucă și puse oalele în parii gardului — parul și oala, parul și oala.

Nu-ș cum se face numai că rămîne o oală știrbă din păcate — fără par.

— Oale multe, faceți loc și iștei știrbe!

Oalele dă, de unde și cum să-i facă.

— Nu vreți?

Oalele, ca oalele ședeau în par și se uitau la dînsa.

— Ei las dar că vă arăt eu acuși; și unde nu ia un ciomag și poc în ceia, poc în cealaltă, le strică pe toate, apoi puse pe cea știrbă într-un par și se uita la dînsa. Da cum bătea vîntul oala se legăna.

— Așa! Tu acu rîzi și-ți bați joc! Na și ție dar — și-i trăsni și ei un ciomag de-o făcu hîrburi.

În vremea asta iaca că-i veni și omul din cărăușie. Vede el hîrburile cele prin ogradă și nu se dumirea ce să fie.

— Ce-o fi hîrburile istea, măi femeie, își întrebă odorul.

— Ei, ce să fie, ia am dat mazărea cea turcească pe un car cu oale și le-am pus în par și de ciudă că n-au vrut să facă loc și unei ulcicuțe știrbe, le-am stricat; da lasă că și ei nu i-a fost moale că dacă i-am făcut loc, ea o început a rîde și a-și bate joc de mine!

— Bată-te-ar mama lui Dumnezeu, detuna-te-ar, trăsni-te-ar Sf. Ilie; încotro, a apucat, toanto, omul acel cu oale — o întrebă bietul om — vîtîndu-se că i s-au dus bănișorii, munculița lui pe apa sîmbetei.

— La deal parcă, omule!

Bietul om apucă la deal.

— Nu la deal, omule, acu mă tem că mi-am adus aminte, la vale a apucat.

— Apucă bietul om la vale.

— Nici la vale, omule, îl întoarse iar proasta.

— Da-ncotro proastă, spune, făcu bietul om necăjit.

— Apoi dă, unde! La deal, la vale, nu știu, în sus în jos nu știu! Omul dacă văzu că nu o poate scoate cu dînsa la nici un capăt, o lăsă în plata lui Dumnezeu și mai îndreptîndu-l niște oameni, era cît pe ce să-l ajungă pe cel cu părăluțele lui dacă nu-l striga proasta.

— Omule, omule, ia vin încoace.

„Poate îl va fi nimerit ea, ori poate hoțul de olar s-o fi întors să-mi dea bănișorii căci nu cred să fie așa de rău de inimă să mă prade ziua-amiaza-mare.“

Și se întoarse înapoi bietul om — gîndindu-se cam așa.

Cînd colo — ce era?

Femeia lui văzuse o baligă pe un spine și întrebă pe bărbatu-so să o dumirească.

— Doamne, omule, oare cum de s-o bălegat bou ista pe spinele ista și nu s-o înghimpat?

Ei, cînd mai aude bietul român și astă trăsnaie, unde nu mi-o umflă la bătaie și bate, bate de ciudă, răcorindu-se și el cu atîta. Alta ce avea de făcut? Părăluțelor lui le trebuia colac și luminare acum. Plecă și el de ciudă să-și mai uite supărarea la vreun cumătru — iar proasta se întoarse acasă. Pe drum n-are de lucru? Trece pe lîngă livada unui gospodar și cum se înnoptase, nu era nimenia pîmprejur. Intră în grădină și începe a alege și culege, ca la dînsa acasă. Femeia gospodarului iese într-aceea afară să dea mîncare cîinelui. Pe cîine îl chema pe semne Alec, că femeia îl strigă:

— Nea, Alec.

Da proasta de colo.

— Las că nu aleg!

Femeia mai strigă iar, crezînd că i s-a părut.

— Nea, Alec.

Proasta iar.

— Las că nu aleg.

Intră femeie speriată în casă și-i spune bărbatu-so.

— Doamne, bărbate nu știu cine o fi în livada noastră. Eu strigam cîinele, „nea, Alec“, și el zice „las că nu aleg“. Iese gospodarul afară și pune mina pe proastă; și i-a îpușcat o bătăiță ca aceea, de să-i ajungă și să-l și mai rămîie. Se duce proasta acasă bătută măr, vătîindu-se cu chip că să se jeluiască bărbatului.

— Ce ți-i, o întrebă de cum o văzu, ce te sclifosești iar?

— Ce să-mi fie, iaca m-a bătut cutare!

— Bine ți-a făcut! Dumnezeu să-i dea sănătate. Parcă l-am învățat eu, zise omul neuitînd de isprava ce i-o făcuse cu bănișorii lui munciți și rasmunciți.

Trecu după asta multă vreme. Femeile duceau cînepe la dubit.

Omul nostru zice proastei lui:

— Du-te și tu ca femeile oamenilor de pune și tu cînepe la dubit că uite a venit vremea.

— Mă duc, omule, mă duc.

Și femeia plecă cu cînepa la dubit — la o apă, cum ar fi, Birladul, de pildă, și aruncă toată cînepa în apă. Da broaștele orăcăiau de te asurzeau.

— Iaca broaștelor, să-mi dubiți cînepa bine și, cînd oi veni, să o găsească cum îmi place mie, știți colea pe-trivită. Dacă o gătiți mai devreme, puteți s-o și puneți să se usuce la soare. Și, scăpată de o grijă, se întoarce acasă — iar cînepa ei a plecat pe apă la vale. După cîțeva vreme vine proasta să-și scoată cînepa — cînd colo, scoate cînepa dacă ai ce și de unde. Dar broaștele orăcăiau mai avan ca înainte.

— Ihai arde-v-ar focul să vă ardă; voi mi-ați vindut cînepa și ați băut-o și acuma cîntați? Lasă că vă arăt eu. Și luînd o prăjină începu a bate cu ciudă în apă. Bate ea, cît bate, numai iacă o bucată de pînză vine pe apă la vale. Pe semne că o luase vîntul ori vîrtejul de la niște femei ce ghileau mai în sus.

Cum o văzu proasta, o trase cu o prăjină la mai și bucuroasă zicea broaștelor:

— Sărăcuțele broșcuțele, ele încă mi-au și tors-o, mi-au și țasut-o și eu le băteam degeaba. Și mai drăgos-tindu-le ea, mai nu știu ce, luă pînza și plecă înspre casă. Da pe drum cînd să treacă printr-o pădure, iaca un stejar, cum bătea vîntul, pesemne că avea vreo cracă ruptă și stejarul scîrțîia: scîrțî, scîrțî.

Proasta stătu locului și uitîndu-se la stejar îi zise:

— Da mă rog ce te-aș întreba; dumneata nu ești cumva croitor?

Stejarul îi dădea înainte: scîrțî, scîrțî.

— Așa, îți trebuie cîlți? Iaca eu îți dau pînză nu cîlți să-mi faci mie o cămeșă și bărbatului două. De pret ne-om împăca noi, da să-mi spui cînd să viu.

Stejarul, cum bătea vîntul mai tare, scîrțîi mai apăsat și mai lung: scîrțîrți, scîrțîrți . . .

— Marți! Ei să fie și marți, da numai să le faci ca lumea; și puse pînza lîngă rădăcina stejarului și veni acasă.

— Ei, ai scos cînepa? o întrebă bărbatu-so.

— Ehei, ba bine că nu. Ba încă și toarsă și țesută și am dat-o și la croitor.

Omul cînd o auzi își zise: „S-a stricat de tot, a început a aiuri acu femeia mea“.

Da pe urmă omul nu ştia ce să creadă cînd auzi pe proastă:

— Omule, azi fi marţi, mă duc să văd: gata-s cămeşile.

Omul rămase crucindu-se şi proasta plecă după cai verzi să le ia potcoavele:

— Ei croitorule, gata cămeşile c-am venit să le iau.

Stejarul scîrţia şi acum ca şi înainte: scîrţi scîrţi.

— Ce marţi, ce marţi, unde mi se îndirjeşte nătinga. Dă-mi pinza înapoi dacă-i vorba așa. A fost vorba acum să le găteşti; ce sînt eu să mă porţi cu vorba? Lasă că croitori găsesc eu; dă-mi pinza înapoi. Stejarul scîrţia înainte.

— Aşa, ardi-te-ar para focului; şi tu vrei să-ţi baţi joc de mine? Stăi că-ţi arăt cine sînt eu acuşi; şi nici una, nici două haţ, pune mîna pe creanga cea ruptă care tot scîrţia şi trage, trage pînă ce o rupe de tot. Cînd colo, ce să-i vadă ochii? Unde începu a curge la galbeni de străluceau luindu-ţi ochii.

— Ihai, ce mai de mazăre turcească; ia să-i duc şi bărbatului o pestelcă.

Iaca, tu pentru o ulcică de mazăre m-ai bătut, şi eu cît ţi-am adus; şi răstoarnă coşcoagea movilă de aur în mijlocul casei. Omul înlemni.

— Da de unde-s femeie, bilbii el zăpăcit. „Cine ştie; te pomeneşti că a mai făcut vreo boanţă şi m-a viri în belea, săracul de mine“, se gîdea bietul om.

— Iaca de unde! De la croitorul cel din pădure.

— Da mai este, dragă nevastă, o întrebă omul luînd-o cu binişorul.

— Hai, poţi să mergi cu carul.

Pricepuse omul cum stă lucru. Niscavai hoţi ascunse o comoară acolo şi proasta dăduse peste ea. Prostul tot de noroc să se plîngă, gîndi omul şi pînă în noapte i se păru bietului om un an de zile. Da tot nu-i veni să creadă, să-l lovească așa berechet cucuiet din senin.

D-apoi cînd s-a văzut dinaintea movilei celei de aur!
Curat vorba ceea:

Dă-mi Doamne ce n-am avut
Şi mă mir ce m-a găsit.

Așa și omul nostru. Luă frumușel toți banii și bucuros cum nu fusese el nici la nunta lui taică-so, se întoarse acasă.

— Nevestică, dragă puiculiță, îi zise el, tu să nu care cumva drăguță, să spui la cineva că am găsit noi mazărea asta turcească!

— Nu spui, bărbățele, nu spui, de ce să spui?

Dar este o vorbă: tot pătitul îi priceput; și de pătit, destui era și omul nostru și știa câte parale face vorba femeii lui. Se gîndi el, se suci, se învîrti și în cele din urmă alergă la o șiretenie.

Vine într-o zi acasă spăriet și-i zise femeii:

— Femeie ascunde-te undeva degrabă că vin tătarii.

— Vai de mine, omule nu mai spune, oare unde să mă ascund să nu mă găsească?

— Ia în pivniță, că acolo nu te găsește, Doamne ferește, îi zise omul. Și după ce intră proasta în pivniță, omul nostru îi puse un lăcat cît ziua de mîni, și plecă iute la crîsmă de cumpără niște covrigi și niște cîrnați. Îi împrăstie cît îi ograda și scoase pe proastă din pivniță.

— Bodaproste femeie c-am scăpat cu zile. S-au dus tătarii d-acu. Doamne femeie, da nu știi una!

— Nu! ce-i?

— Iote afară a plouat cu cîrnați și cu covrigi; ia hai să strîngem!

— Hai, zice proasta, să strîng tot din ogradă.

În vremea asta, cît strîngeau ei, începu a tuna — pesemne că era vremea a ploaie.

— Ce să fie oare bărbate?

— Ce să fie, ia a înnebunit pircălabul și acu dă cu tunul.

— Vai de mine! și proasta rămase de bună credință că așa-i cum i-a spus bărbatu-so.

Bun. Da omul nostru prinse a se ridica binișor de aici înainte. Ba vite își cumpără, ba pămînt, apoi case mîndre ca a lui nu avea nimenea în sat. Se făcuse om bogat; toți cîți îl știau de mai înainte, cum fusese și cînd îl vedeau acum cum ajunsese, nu-și credeau ochilor. Cum de în așa scurtă vreme a ajuns așa bogat, se întrebau cu toții. Ori că a găsit vreo comoară, ori că nu-i lucru curat la mijloc.

Dar omului nostru puțin îi pasă de ce zice lumea. Îl slujise norocul și încă bine. Și pe care dintre dum-

neavoastră nu v-ar bucura să vă cadă din senin, așa cum i-a căzut lui, laptele în păsat.

Vorba ceea, de noroc și eu mă rog — da bine a zis cine o fi zis că norocu-i chior!

D-apoi n-avea dreptate cela care cînta săracu:

Ah, noroc, noroc, noroc,
De te-aș prinde, să-ți dau foc.

Cînd vrea el, îți merge tot din plin — și-i sfîntă vorba că decît un car de minte, mai bine un dram de noroc. Muncești, muncești și ți-i în greu, asuzi, te năcăjești și cînd colo, cînd să zici Doamne ajută, hop că dai peste cine știe ce neajuns și tocmai la mal ca țiganul te-neci — vorba ceea iar cu dreptul spusă și de sfîntă gură grăită:

Dacă nu-i noroc și parte
Degeaba mă scol de noapte,

că așa-i de cînd lumea cum se jăluiește unul:

Cine are noroc mare
Pune piatră și răsare,
Eu am pus și busuioc
Și n-a răsărit deloc!

Proastă, proastă era femeia românului istuia, dar avea noroc și dacă prostul slujit de noroc ajunge mare și tare, dar omul cu scaun la cap, cum era omul din povestea noastră, să n-ajungă?

Și a ajuns omul sus de tot, bogat, îndestulat cu de toate, da femeia tot proastă. Și eu socot că omul ista și-ar fi dat toată comoara, numai să știe că femeia lui a mai prinde ceva grăunțe la cap, că este o vorbă: decît cu un prost la cîștig, mai bine cu un deștept la pagubă.

Și apoi, ce folos de avere multă, cînd în căsnicie nu-i potrivire și dragoste! Nu s-alege nimic și cu nimic nu te poate mîngîia, să fie averea lui Iov măcar.

Decît plăcinte cu noduri și să meargă strîmb, mai bine mămăligă goală cu alunecuș și să meargă la inimă.

Păi, că nu-i drept să grăim așa? Să vedeți numai.

Într-una din zile, omul nostru iar plecă de acasă, după treburi, că cine are avere, vorba ceea, are și grijă. Și cînd să plece, îi spuse proastei lui:

— Nevastă vezi, fă azi niște varză cu carne.

— Am să fac bărbate.

Și omul plecă în treabă-i, iar în urma lui proasta, de pricepută ce era, se apucă și puse un argat de taie un bou de la jug, îl hăcuiește bucățele și apoi puse pe fiecare varză din grădină câte o bucățică și așa pînă le puse pe toate.

Intră în casă ostenită de trebușoara ce făcuse. În urma ei iaca veni niște ciini și-i mincară carnea. Proasta cum văzu goana după ei, și goana, goana, pînă ce prinse pe unul. Îl legă de gît cu un curmei și unde să-l lege, unde să-l lege ca să-l poată bate?

— Aha! Iaca unde: tocmai în pivniță de cepul polobocului cu vin. Și-l legă acolo.

Da cînd îi arse un băț ciinele se smuci și scoțînd cepu ieși afară că doar n-avea să stea să-l bată. Proasta se luă după dînsul și-l goni pînă ce căzu moartă de ostenită și nici ciinele nu l-a putut prinde. Se întoarce acu acasă. Cînd intră în pivniță, toată pivnița era numai o baltă de vin. Ce să facă acu, să nu cunoască bărbatu-so? S-apucă și cără toată făina din casă și o turnă în balta cea cu vin de se făcuse o terciuală, de-ți venea să mori de ris nu alta. Iaca vine și omul din treaba lui.

— Ei femeie mi-ai făcut carnea cu varză?

— Da de unde, unde am putut face ceva de răul cînelui cumătrului!

— Cum așa o-ntreabă omul nedumerit.

— Păi să vezi bărbate cum: eu m-am apucat să fac cum mi-ai zis. Am tăiat pe Joian.

— Boul de la jug! sări omul în sus și cît pe ce s-o cîrpească, dar se stăpîni.

— Da, pe Joian de la jug, că era mai gras și știam că-ți place carnea grasă; am pus câte-o bucățică pe fiecare varză cînd iaca a venit ciinele cumătrului și cu alții, și-a mîncat bucățelele.

— Bată-te mama lui Dumnezeu; păi așa se face carnea cu varză toanto? rîse omul, zicîndu-și unde-i ciștig și pagubă și pentru un bou tăiet, nu-și mai aprinse paie în cap.

— Du-te și adă o oală de vin măcar.

— D-apoi a curs tot vinul că a scos cepul cîinele cumătrului cînd l-am legat să-l bat.

— Omul cît pe ce să o umfle.

— Fugi și fă-mi o mămăligă să mănînce măcar, că n-am pus nimic în gură azi.

— Păi cu ce să fac, dacă am turnat făina în balta ceia de vin din pivniță, ca să nu se cunoască și să mă bați.

Cînd mai aude bietul bărbatu-so și asta, nu se poate ține, și-i arde o palmă.

Ihai Doamne! Unde nu a început proasta a răcni și a țipa. Țiu și valeu și iar valeu.

— Lasă, lasă, că ți-oi face eu. Pentru că ți-am găsit un car de galbeni — pricepuse și ea ce e mazărea turcească — acu ma bați? Lasă că te spun eu pîrcălabului.

Și nici una, nici două, plecă valvîrtej cu jalba în proțap la pîrcălab.

— Iaca așa și așa domnule pîrcălab, pentru că am găsit bărbatului meu un car de galbeni, el drept mulțumită acu mă bate.

Pîrcălabul îi dădu crezare, că vezi se mira și el de unde omul ceala, cînd puțin mai înainte era un calic, acum sta să-l ajungă din avere.

Și trimete și-l chemă:

— Auzi omule, ce spune femeia dumitale. Cică ai găsit un car de galbeni, o comoară...

— De unde, se află, domnule pîrcălab, Doamne fește, n-am găsit un galben, darămite un car...

— Cum n-ai găsit, cînd femeia ta spune, se răstește înfuriet pîrcălabul.

Da omu nu se da bătut.

— Nu-i adevărat domnule pîrcălab; femeia mea nu știe ce vorbește; ce vă potriviți la gura ei... Iată ca dovadă: întrebați-o pe dînsa să vă spuie cînd și unde i-am găsit, dacă zice că i-am găsit.

— Auzi femeie, unde i-a găsit?

— Unde? Parcă el i-a găsit? Eu! La croitorul din pădure, cînd am dat pînza pe care mi-a țesut-o broaștele să-mi facă mic o cămeșă și bărbatului două.

Pîrcălabul se uita lung la femeie cînd o auzi biiguind.

Iar omul șiret dădea din cap la cei de față cu chip de: „Vedeți, n-am eu dreptate?”

— Da cînd i-a găsit femeie! o întreabă pîrcălabul.

— Atunci cînd a plouat cu covrigi și cu cîrnați și cînd ai înnebunit matale, domnule pîrcălab!

— Ieși afară, dați-o afară, zise pîrcălabul înfuriat; cu toți neghiobii am să stau de vorbă.

Și cu asta s-a mintuit judecata.

Omul nostru își luă proasta acasă, se duse cu ea, și ce i-o mai fi făcut, n-am la știință, dar vorba cîntecului:

Hei! săracul omul prost
Bun odor la cas-a fost!

Pentru bietul om știu că odorul lui, cu toate năzbitiile ce i-a făcut, i-a găsit un car de galbeni; și dacă omul ceala va mai fi trăind și azi trebuie să se bucure de bucuria banilor și să-și scuipe sufletul de scirba toantei lui.

Și nu știu dacă cu asta se cheamă că trăiește fericit. Că femeia lui trebuie să-i mai fi făcut și alte boro-boațe care de care mai strașnice căci este o vorbă: [...] prostul pînă n-a face o prostie, nu se ține de sătul!

Savin, *Povești*, p. 114; republicat:
CULT. POP., I (1921), nr. 29—30, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3697. Este atestat în Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Povestea cu femeia cea proastă*. Savin, *Mîndrul florilor*, p. 74.

3. *Muierea cea proastă* (T. Pamfile — Fără titlu), B.A.R.S.R., 5094, f. 296.

4. *Fata proastă*, A.I.E.F., mg. 45 b₁ (Boșorod—Hunedoara).

FEMEIA NETOATĂ

A fost odată ca niciodată, pe cînd trăiau novacii care se atîrnau cu mîinele de toartele cerului, iar cu picioarele dedeau de pămînt; cînd se potcovea purecele cu nouăzeci și nouă de oca de fier la un picior și călciul ră-mînea tot gol.

A fost un om și o femeie. Omul mai era cum era, măcar că ținea de vremea lui cînd toată lumea era bobleată; dar femeia lui era o pedeapsă, o torontoacă de n-avea căpătii și o leneșă, mama lui Dumnezeu! Se lipea cu patul cît era ziua de mare, or să întindea la umbra pomilor și dormea de se făcea butie. Din prăjină ce era, cînd o luase bărbatu-său, se făcuse acum o hai-doșe de muiere de ți-era frică să te uiți la ea. Dar tăiere de cap la ea nici de o lăscaie. Nici nu se deslușea la nimic, nici tragere de inimă n-avea să se agațe de ceva. Cînd venea bărbatu-său de la muncă, nu găsea niciodată demîncare făcută. O luase întii cu binișorul, învățînd-o și el după capul lui: „Uite asta, și-asta femeie!“ Mai la urmă o cicălise. De surda. Să-i șteargă cîte una, s-o mai trezească, nu se-ndura, că de! erau luați de curînd, cu lipici unul de altul, apoi trăgea și omul nădejde că doar-doar s-o mai da la brazdă și femeia lui.

S-apuca el, sărmanul, strîngea găteje, ațita focul, puneă brăcaciul pe pirostriei, mai puneă alături o oală, făcea rost de niscaiva rogocele, iar cînd isprăvea: „Hai, nevastă, de mănîncă“. Pune-te masă, strînge-te masă. Acolo vine treaba cu tine.

Într-o dimineată bărbatul se sculă cu un gînd luminat. El n-avea ce-i face nevastei, dar poate nașă-sa i-o destupa capul. Astfel cînd înjugă boii să plece la cîmp, la deal, zise:

— Nevastă, vezi de te du azi pe la nașă-ta să iei scama, ce face ea să faci și tu. Nu mai ședea, că cine șade coada-i cade la împărțeață.

Nevasta făcu ce-i spusese bărbatul. Pe nașă-sa o găsi spălînd rufele.

— Bună vremea, nașă!

— Bună vremea, fină. Ce vînt te-aduce pe la noi?

Femeia îi spuse c-o mînat-o bărbat-său să ia de la dînsa învăț pentru treburile casei.

— Ehe, fină, începu nașă. Fie că bun bărbat ți-a dat Dumnezeu! Naș-tău nu m-a ținut în palmă, Dumnezeu să-l ierte. De cînd ne-am luat și pînă acum, întinde și iar întinde! Acasă treabă peste treabă:

Pînă cînd căldarea fierbe
Mai faci două, trei gherbe.

La deal dis-de-dimineată cu toate grijile-n spinare
și naș-tău pe deasupra să mă toace, vorba cîntecului:

Hăis și cea, hăis și cea!

Ține copilu, fa!

Vezi cîinele bălțat a ieșit din sat?

Dar finu? Pîinea a bună, miel de suga la două oi.
Să nu-i treci nici pe dinainte și din cuvîntul lui să nu
ieși, căci să-l pui la rană, te vindeci de bun ce e.

Femeia mai stete ce mai stete, și cînd se întoarse
acasă puse și ea căldarea cu apă pe rovină. Răscoli prin
casă și puse în albie toată rufăria de pînză de in, cum
se purta mai de mult. Într-un colț dete peste cojocul lui
bărbat-său; muie și cojocul. Spălă într-o apă și-ntr-alta,
scoase, scoase și întinse pe garduri și pe curpen. Cînd
veni bărbat-său de la deal și-și văzu Țoala batjocorită
și moroită ca vai de lume, se luă cu mîinile de păr.

— Dar bine, nevastă, ce treabă-mi făcuși?

Ea cu mîinile-n șolduri, fudulă, drept colo la el:

— Uite bărbate, spălai și eu ale trențe, că se fă-
cuseră ca fundu' ceanului. Și nașa tot asta făcea.

— Bine, ce fel, bou lui Dumnezeu, ai văzut tu
pe nași-ta spălînd vreun cojoc? Ti! Mare satara ai să fii
tu la ușa mea.

Apoi, apropiîndu-se de ea, îi șterse o palmă. Nu
trecuse mult de cînd se rupsesse bătaia din rai. De aceea
oamenii aveau mai mult folos de la ea. A doua zi așter-
nutul femeii era gol, înainte de-a se mișca bărbatul de
pe pilota lui, unde dormise fără să se întoarcă pe cealaltă
parte. Nevastă-sa robotea și iar robotea, dar nimic nu
isprăvea, căci îi era peste mîină, orce ar fi făcut. Băr-
bat-său care trăgea doar cu coada ochiului, nu se îndură
de ea și începu s-o învețe ce să facă și cum să dreagă,
să mulgă vaca, să taie lemne, să aducă apă cu donițele
și să facă demîncare. Crezînd că l-a priceput nevastă-sa,
se sculă, înjugă și porni la deal.

Cum rămase singură, femeia luă o pîrnaie de supt
laviță, într-o mîină; căută apoi toporul și-l luă și pe el
într-altă mîină. Acestea le scoase abia pe prispă. Mai
scoase și donițele în mijlocul bătăturii, ca să fie, vor-
ba cîntecului, mai aproape de fîntînă. Se duse apoi cu
pîrnaia și toporul la vacă, s-o mulgă. Vaca ședea culcată,
priponită de coarnele țapoșe la un țăruș și rumega tih-

nită, bătînd domol din cîte-o ureche. Netoata de muiere se uită la strîmbăturile vacii și se minie.

— Te strîmbi la mine, dobitoaco, hai? Ți-a plăcut ce mi-a făcut bărbati-miu aseară, mînca-te-ar storcina? Stăi că ți-arăt eu! Se rezezi apoi ca apucată de alte alea, înhăță toporul și venind cu urgie, picni vaca drept între coarne. Novăcioaia dete vaca gata dintr-o singură lovitură. Căută apoi șîșul lui bărbatu-său și se apucă de spin-tecat. Pe cînd scotea măruntaiele fumegătoare și carnea făcîndu-le grămadă într-o copaie. Albei, cîinele, sta azîr delături. Dacă îl amenința cu șîșul într-o parte, el ocolea și se așeza de partea cealaltă. Sătul de răbdări se rezezi de-o dată și înșfăcă prapurul, ce sta atîrnat la un capăt al copăii frumos ca o broboadă de păr de cămilă.

— Luași, luate-ar, heriile Albei! Stai tu c-am să te leg, stăi c-am să te leg, că nici carnea, nici pielea nu-ți face o ceapă degerată! Și zicînd așa îl momi: Cuțu, cuțu! pînă-l prinse de grumaz și-l legă cu un curm de zăpodii. Unde să-l agațe, unde să-l agațe ea, se tot muncea cu gîndul, tîrînd cîinele care schelălăia. Dete brînci ușii celarului să-l bage în celar. Aci butia cu vin. La cep se poate lega ceva și încă cum! Făcu un ochiu și-l strînse la cana, apoi se duse să isprăvească cu jertfa. De chiu, de vai, gâti și isprava aceea, făcînd din carne mai mult ciopăți, decît pecii scoase la treaba lor. Cînd să ducă copaia în celar să dea drumul cîinelui, acesta o biști pe ușa de lîngă ea, iar cepul pe care-l scosese o izbi peste glezna goală. În celar era tot un băltoi, de luase toate pe dedesupt. Neroada dete la o parte vrana slabă și rostogoli butoiul să vază dacă mai curge. Înăuntru se hiltici o rămășiță de drojdii și se scurse repede și acela jos.

„Cu asta n-am brodit-o!“ Se gîndi ea, dar ce mai demîncare am să-i fac diseară lui bărbatu-meu din Simbotina!

Alese din copai o halcă mare pentru ciorbă și scăzută și aduse o cobiliță de apă pe care o vărsă pe drum și rămase jumătate goală.

Seara în amurg, iaca și bărbatul cu căruța scîrțîind și cu plugul în cobili tîriș în bătătură.

Scotînd resteiele, întrebă pe nevastă-sa:

— Nevastă, sînt flămînd, ai făcut ceva de mîncare?

— Am făcut, bărbate, făcut... Ai să faci astă-seară o mâncare în lege, c-am tăiat pă Simbotina.

— Ai tăiat pă Simbotina, necazule? Sărac de maica mea, ce să mai mă fac eu cu muierea asta? Mă lasă sărac! Pici dinaintea mea, necazule, că mă faci să dau d-altă dănănaie cu tine! Înțelesu-m-ai să fugi, căci mi-ești neagră ca tăciunele?

Dar cînd găsi mîncarea gata și se așeză la masă se mai potoli și uită nițel necazul. Îi veni gust să tragă și dintr-o oală cu vin, pe lîngă mîncare bună.

— Mă duc, nevastă, să scoț o oală cu vin.

— Du-te, dar să nu intri în el.

— Neroada tot neroadă! Doar n-o să intru în butoi!

— Ia cu oala binișor de jos.

— Doar n-o să scoț pă vrană, pă sus! Te las nițel fără ursitoare, că-mi trebuie lumină la cep.

Cînd intră în celar și văzu pocinogul, îl luură năbădăile și începu să strige și să se vaiete. Femeia, simțind că bărbat-său s-a făcut vreme rea, o tuli afară și s-ascunse în buruieni, care creșteau pe atunci înalte cît casa de se pitea cineva în ele mai abitir ca într-o pădure. A avut noroc cu carul, c-a trecut ceasul rău. A doua zi în revărsat de zori, femeia, care de spaimă nu ațipise nici cît scaperi în cremene, auzi din bălării scîrțitul carului care se depărta. Ascultă pînă nu-l mai auzi deloc, apoi începu să dea cu mîinile în lături cucutele înalte, ca să-și facă loc. Picioarele începură s-o usture de urzicile pitite pe dedesupt, încît i se împleticeau și o trîntiră jos. Cînd ce să vezi? Supt ea văzu o buză de borcan îngropat în pămînt și dezvelit ceva, ceva de viitura apelor ploii. Se uzmi să-l scoată și nu izbuti. Atunci culcă bălăriile dintr-o fugă, ca vijelia, aduse toporul și se apucă să dezgroape ca la buturugă. Din groapă scoase de urechi un borcan cît toate zilele. Rîciind țărîna din gura lui, dete peste galbeni luminoși, amestecați cu ruble. Luă ea borcanul, îl duse ea în casă: pînă aci toate bune. Dar tot crucindu-se ce-o să facă, se apucă să încerce rublele și galbenii în dinți să vază dacă sînt buni de mîncare. Strînse unul, strînse doi în dinți: știi, cum fierul. Nu mergea așa, trebuia să-i fiarbă. Umplu o oală de galbeni ca de bureți de pădure și puse la fiert. Și fierse și fierse pînă seara, tot încercînd mereu.

Pe după namiezi, îndiseară, bărbat-său era în bă-tătură. Crezînd că nevastă-sa se făcuse iepure de hotar, venise omul mai devreme, să-și facă rost de demîncare. Cînd intră el în tindă, nevastă-sa se dogorea lîngă o movilă de jeratic, pe care se putea frige un berbec.

— Ce fierbi acolo, nevastă, cu atîta foc în oala aia? Nu mi-i aprinde casa cu atîta jărăgai? Muierea, apucată fără veste, înțelenise la vatră. Abia scoase grai pe jumătate:

— Ia fierb și eu d-azi-dimineață niște pustii dă nefierți. Apoi dînd cu lingura prinse și scoase cîteva ruble, aburînd, iute în sus.

— Adu-ncoa iute să văz! Se-nfipse bărbatul și scoase pe palmele îngroșate de muncă galbeni drăgăstoși.

— Dar unde i-ai găsit nevestică zise omul, crucin-du-se și nemaigîndînd la năsărîmbele din ziua trecută.

— Da ce numai ăștia-s? Ia du-te-n casă după sobă c-ai să dai dă urechiatu plin dă nefierți. Omul se duse și se miră de atîta sumedenie de bani, cît nici prin vis nu-i trecuse vreodată.

— Bine nevastă, zise el întorcîndu-se. Ce-ai stricat pînă acum ai răsplătit. Acum sărăcia să-și ia catrafusele dă la noi!

— Dacă e și nu fierbe! Gustă și tu ciorba să vezi dacă e dulce dă sare; barem zeama o fi bună.

— Lasă, nevastă, lasă! D-aci-nainte îți fac eu rost de mîncare! Tu să-ți vezi dă hodină:

Mîncă, te hărăne,
Culcă-te și hodine.

Să trăim noi numai cît ne-o ținea nefierții din urechiatu.

— Așa, bărbățele, așa, te-am priceput: Urechiatu n-o să se isprăvească niciodată dă fierț. Trăim cu zeamă dă nefierți.

-- Așa, nevastă, așa, m-ai înțeles ca cucu. Dar nu face nimica.

Se îmbrățișară în semn de pacc. Bărbatul stropoli ca altă dată în vremea bună și făcu demîncare. În seara aceea fu o dragoste și o fericire în casa lor păzită de urechiatu, plin de solzi de aur, ca acei de pe șarpele galben, păzitor supt vatra casei.

A doua zi bărbatul se sculă cu noaptea-n cap, căci odată cu banii îi intrase și grija-n casă. Acum voia să

plece să-și târuiască din bolte. Își înnodă banii, îi puse supt briul răsucit de mai multe ori împrejurul trupului și porni dis-de-dimineată la drum. Și dacă porni el, femeia lui sta și ea pe prispă cu mâinile-n sân; iar când se iuțea soarele, se tîra după umbră deasă. Iată că în tihna amiazilor, se auzea un om strigînd cît îl ținea gura:

— Hai, oale, hai la oale, măi neică măi, pă gologani și pă bucate. Cînd se apropie, femeia văzu o căruță cu coviltir trasă de patru boi moldovenești, cu coarnele mari; iar în gura căruții un muntean roșcovan striga iar, cît putea:

— Să vă dau oale, măi neică, măi!

— Ia mai stăi acoloa, mai stăi!

— Oho, boulenii taichii, opri munteanul.

— Pă ce dai oalele, măi creștine?

— Pă ce-o fi: pă gologani, pă bucate or dă care, și pă tărițe; numai apă să nu-mi dai.

— Eu aș avea pă urechiatu dă dat, îmi dai oale pă el?

— Dacă e grăsean, știi colea godănac, îl iau de ce nu? Măcar de-l duc legat după căruță.

— Dă-te jos de-l vezi, că e după sobă-n casă.

— Oi săracu, dar n-a trăit el nici în foalele mă-si așa.

Cînd văzu borcanul plin de bani încremeni și îi străluciră ochii de lăcomie. Femeia îi luă înainte.

— Nu te uita așa lung la nefiertii miei, că bărbatu-meu i-a luat așa cruzi az-dimineată și n-o mai luat alte merinde la el; zicea că-s buni și ăștia la mincare.

Munteanul se umflă de ris, văzînd atîta nerozie la femeie, și fără s-o mai întrebe dete hăis și cea până dinaintea casei, descărcă oalele făcînd un morman mare, și p-aci țî-e drumul cu urechiatul. Muierea vru să facă acum o treabă bună, adică să pună oalele bine. Însă măcar că de cînd fuseseră ele răscoapte și scăpaseră de la smălțuit, nu le atinsese nici o picătură de rouă, femeia netoată începu să le înșiruie în parii de la gard, ca să se scurgă. Apoi se uită la ele cum ședeau, unele roșii, altele cu vîrgături și bobite sau cu picățele. Vîntul care sufla tare începu să le clatine și să le hurducăie. Atunci i se păru că oalele moțăie la ea și o amenință.

-- Valeu zăltatelor! strigă ea; zăltatelor și oarbelor, nu v-am știut arțagu! Zicînd, d-astea mi-ați fost voi! Urechiatu era blind, săracu! Dar stați că vă domolesc eu acum pă voi! Nevasta pocinogașă căută o măciucă zdravănă și începu să ia măsură de croială parilor cu oalele. Le șcedea rău goi pușcă și cu căpățîni așa mari.

În toate părțile zburau cioburi și cîți pari atîtea năsărîmbe strîmbe pe urma vitejiei novăcioaiei. Dar ea nu era mulțumită. Dintr-atîta măcel nu cursese nici o picătură de sînge și Albei era flămînd. Aduse piua și fierul lung al rariței că să piseze cioburile să le caute măcar măduva. Zobi ea o grămadă de cioburi, cînd stînd grăcește, cînd sculîndu-se în genunchi și lăsînd cu fierul toată greutatea trupului. Dar la urmă chemînd pe Albei și virîndu-i cu de-a sila botul în praful roșu, dobitocul se smuci strănutînd. Nu era bine, trebuia să amestece acest mălai roșu cu apa. Iar aduse pe Albei la piua și acum bietul dobitoc scăpă de canoneală cu un bot frumos purpuriu. Văzînd astea femeia, trăsnaia fu gata. Se apucă să mai facă zbenghiuri cînelui, se îmbărbură și ea și în sfîrșit începu să facă arcuri roșii pe pereții de la toacă până supt seară, cînd trag vitele spre casă. Acum casa era toată spoită cu roșu. Iar cînd bărbatul toantei venea de la tîrg, văzu de departe printre copaci sîngerînd fișii din pereții casii, ca niște trunchi de arțari jupuți. Bătaia, care o minca netoata cînd ajunsese gîdea acasă, nu se mai spune.

A doua zi, dimineța, sculîndu-o cu anasina de mult îi zise:

— Bagă-ți mințile-n cap, că astăzi te îngrop de vie dacă n-om găsi pă-l care ne-a luat borcanul cu nefierți.

Și-au pornit de la cîntatul întîii al cocoșilor cu o turtă în dășagă, cu o tivgă de apă și cu trei fuștei de ceapă. Și-au mers, și-au mers, cale lungă ca s-ajungă, Iacă pe un bărăgan fără margine drumul li se desfăcea în două. Bărbatul zise:

— Hoțu cu urechiatu a luat-o or p-aici, or p-aici. Eu o iau pă drumu ăsta. Tu apucă p-ăstîlalt, să-i dăm dă urmă. Dacă dai peste urmă de obadă, unde n-a astupat vîntu, vină după mine și mă caută. Auzi tu, urmă de roată?

— Bine!

După ce se despărțiră, femeia merse un petec până la o leasă de porumbări. Aci se opri și începu să strige din răspuțeri:

— U, bărbate, ia vin, ia! Acesta veni într-un suflet să vadă ce e. Nevasta lui sta pironită lingă un mărăcine înalt și se uita țintă la crăcile lui ghimpoase.

— Ia uite vezi, vezi? Ținea ea tot întruna arătînd pe-o cracă ceva negru.

— Văz, văz, răspunse omul, e un gîndac, umblă pă mărăcine, dar tu nu mai umbli d-acum pă fața pămîntului.

Și zicînd așa, o doborî sălbatec la pămînt și o su-grumă. Smulse șişul din teaca de supt briu și se apucă să zgîrie o fărîmă de groapă la marginea lesii de mărăcini. Apoi puse înăuntru pe femeia lui cum se afla moale ca o cîrpă, cu trupul ei lăliu și greu și o învăli cu țărînă, fără să înfigă la capul ei măcar un bețîșor. După asta porni mai departe, să dea de urma celui dus cu borcanul.

În urma lui iacătă niște negustori venind pe drumul mare. Ei abătură din drum pe înserate și aleseră, ca loc de popas, tocmai locul din marginea lesii, unde traseră cu căruțile pline de marfă.

Aci e bine de oprit, zise unul din ei roșu și crunt, sărînd din căruță. Aci a mai stat cineva, c-a făcut locu arie.

— Să aprindem focu, zise cellalt, un om țupintel la față. Se-nscerează și mi-e și frig.

— Și frică. Ce nu ți se poate întîmpla în pustietatea asta?

Dar mi-a plăcut cum tremurai cînd suceam gîtu munteanului. Nu te teme, că nu te las așa! Îți dau și ție parte... Cum mai tremurai!

— Îmi plăcea cum îi suceai gîtu ca la un pui, și nu mă mai ținea pămîntu, îmi venea să sar în sus de bucurie.

— Se-nțelege că n-ai să mă lauzi așa în fața ni-mănu. Și pentru treaba asta te mulțumesc eu cu ceva.

— Mai încape vorbă, firtate! Și negustorul cel slab își mușcă buzele, scuturîndu-se de un fior, apoi se cocoșă printre mărăcini, aducînd și rupînd rățioare uscate ca s-ațîte focul. Pe locul negru se ridică în curînd un foc vesel, care scotea un fum drept ca în jertfa lui Abel. Din

cînd în cînd unul din cei doi conăciți îl hrăneau cu o mîină de vreascuri. Roșcovanul rupse tăcerea:

— Să nu ne facem uitare să imbucăm ceva. Ar fi bine să căutăm plătica s-o dăm nițel pe la foc, doar s-o vază. Nu se isprăvi bine vorba, cînd se auzi un glas din adînc. :

— Vă-ăz ca prin sită!

— Ce-o fi?

— Vreo cobe de noapte.

— Vă-ăz ca prin ciur! Urmă glasul infundat.

— Nu e bine, vere, de noi.

— Ne-am dus, frate-meu!

— Vă-ăz ca prin dîr-mon!

— Încotro o luăm?

— Dincotro vine?

— Văz de tot! Răcni de-odată în mijlocul jeratecului între ei. O namilă sări în sus.

Negustorii o croiră la fugă, unul într-o parte și altul într-alta. N-au mai știut de căruțele cu marfa, n-au mai știut de nimic. S-au dus și duși au fost până-n ziua de azi.

Novăcioaica văzînd că oamenii au fugit și și-au lăsat căruțele cu marfă, cu cai, cu tot dichisul, unde mi-ți aruncă un picior pe crucea de la o căruță și alt picior pe crucea ăleilalte, apucă hățurile și mîină și mîină la săritele, de săreau și roatele în sus. Ca de cînd m-apucaii să vă povestesc, era acasă-n bătătură. S-apucă să descarce măr-furile, ca oamenii. Maică Precistă, ce era! Cîtă stămburi, cîte horbote, cîte mîndreți de pe lumea luminată, toate teancurile și cutiile negustorilor. Un an să fi stat numai să le fi desfăcut una cîte una și să te fi uitat. Iar în fund, peste ce gîndiți c-a dat? Peste urechiatu cu nefierți. Cînd îl văzu, îi veniră lacrimi de bucurie. Îl luă în brațe și-l duse la locul lui dinainte, de după sobă. Luna scăzu de trei ori până veni și bărbatu-său, care gonise multe plaiuri, amăgit de vorba chiar a negustorilor, care pierduseră acum marfa. Se bucură de credea c-a apucat pe Dumnezeu de picior. Își îmbrățișă soția care da acum semne că și-a mai venit în minți. Adevăr că de-atunci nu s-a mai întîmplat la casa lor nici o poznă și au trăit în pace și unire până la adînci bătrînețe.

Iar eu încălecai p-o șa și vă spusei dumneavoastră așa!

SEMAN., IV (1905), nr. 42, p. 765

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3698. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Die dumme Frau*. Schullerus, *Archiv des Vereins*, p. 442.

3. *Nevasta proastă* (Pamfile — Fără titlu), B.A.R.S.R., 5034, f. 16; republicată: *Pov. pop. rom.*, „I. CREANGĂ“, XI, (1918), p. 122.

4. *Urechiatul din pod*, GAZ. ȚĂR., XXVI, (1926), nr. 14, p. 3.

5. *Urechiatul din pod*, ȚĂRANISM., VII (1932), nr. 17, p. 12.

DOUĂ TOANTE

Erau odată doi prieteni, pe unul îl chema Voicu și pe altul Dumitru. Las că copilăriseră împreună, dar erau și vecini cu casele. Amîndoi păscuseră caii, amîndoi ieșiseră la un Paște la horă și tot amîndoi se însuraseră cam odată. Atîta că nimeriseră niște neveste cam prostuțe, care nu prea judecau cînd făceau un lucru.

Acu într-o zi unu din ei ce zice:

„Mă, ia să văd nevasta lui Voicu e mai deșteaptă ca a mea?“

Și ce face? Pîndește o zi cînd nu era Voicu acasă și pe urmă strigă de la poartă la nevasta lui:

— Făi Catrino!

— Ce, mă, ce?

— Uite mă-ntîlnii cu bărbatu-tău și zice să iei cojocul și să-l opărești bine bine, că prea s-a umplut de purici. Auzi?

— Auz...

Și toanta de nevestă așa face. Spală cojocul, îl opăreste bine cu apă fiartă, dar cînd s-a uscat ce să vezi: se scorojise, de nu mai era de îmbrăcat.

Vine bărbatul:

— Bine femeie, ce făcuși?

— Păi nu mi-ai spus tu?

— Cum eu?

— Păi așa mi-a spus nea Dumitru că tu i-ai zis.

Omul tăcu, căci se gîndi că Dumitru voise să-i încerce deșteptăciunea nevestii. „Las că i-o fac și eu“, se gîndi el.

Pîndește și el, tot așa, o zi cînd nu era Dumitru acasă și se duce la nevasta lui:

— Să dai mălaiul la vînt, ca să mai iasă tărîțe din el. Așa mi-a spus Dumitru să-ți spui.

Și sufla un vînt nene, de te lua pe sus, nu altceva.

Femeia tot, fără cap și ea, scoase mălaiul și începe să-l vînture. Da vîntul sufla și-n loc să-l vînture, l-a risipit de-a umplut curtea și grădina cu el; cînd vine bărbatul-său și vede, rămîne trăsnit:

— Da cin te-a pus să faci neghiobia asta?

— Cum neghiobie? Nu i-ai spus tu lui Voicu, să-mi spuie asta?

Atunci Dumitru se duce la Voicu.

— Frate Voicule, acu sîntem mai frați de cum eram înainte. Ce e nevasta ta toantă, da a mea o întrece!

ALB. Buc., (1922), nr. 28—35, p. 486

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3699. Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. *Două toante*, ȚĂRĂNISM., XXI (1931), nr. 41, p. 13.

3. *El mi-a făcut-o și eu i-am făcut-o*, IZVORAȘUL, XIV (1935), nr. 5, p. 183.

4. *Două toante*, ALB. Buc., XL (1939), p. 734.

DIE TAUBE FRAU¹

Eine junge Frau, die aber taub war, sollte mit ihrem Mann die Nanasche, welche im nächsten Dorfe wohnte, besuchen. Um ihr etwas mitzunehmen, hatte sie einem grossen schönen *pin'e* gebacken und eine hölzerne *ploscă* (Flasche) mit Wein gefüllt. Während sie diese Herrlichkeiten in einem Zwerchsack packte, spannte ihr Mann die Ochsen an den Wagen. Als alles fertig war, fuhren sie die Strasse abwäts, dem Morgen entgegen. Immer wenn der Mann sich den Ochsen zuwandte, trank sie aus der Flasche und biss vom *pin'e*. Er trieb die Ochsen, sie ass und trank, bis kein Wein mehr in der *ploscă* war. Da wandte sich der Mann um:

— Meine Frau, wo hast du den *pin'e*?

Die taube Frau fragte langsam „Pope“?

— Der Teufel soll dich holen, *pin'e* habe ich gefragt. Wo ist der *pin'e*?

— *Muscă* (Fliege)?

— Wenn dich doch die Fliege holen und ungekämmt fressen sollte! rief er zornig und schrie ihr ins Ohr: Wo ist der *pin'e*?

— Der *pin'e*? Je, der war zu eckig, ich wollte ihn abrunden und habe immer davon abgebrochen und in den Mund gesteckt, bis nichts mehr war.

FEMEIA SURDĂ

O femeie tînără, surdă însă, trebuia să viziteze împreună cu soțul ei pe nănașa care locuia în satul vecin. Pentru a-i duce ceva ea cumpărase o pîine mare și frumoasă și umplu o ploscă cu vin. În timp ce ea împacheta aceste bunătăți într-un săculeț, soțul ei înjuga boii la căruță. Cînd totul fu gata porniră la drum în revărsatul zorilor. Cît timp bărbatul sta cu fața spre boi, femeia bea din ploscă și mușca din pîine. El mîna boii, ea mîncea și bea pînă ce nu mai rămase nimic în ploscă. La un timp bărbatul se întoarse și întrebă:

— Nevastă, unde este pîinea?

Femeia surdă întreba încet:

— Pcpa?

— Dracu să te ia, de pîine am întrebat. Unde este pîinea?

— Musca?

— De te-ar lua musca și te-ar mîncea nepieptănată! strigă furios și îi țipă în ureche: Unde este pîinea?

— Wenn lieber dich der Teufel gefressen hätte, rief böse der Mann, aber wo ist die *ploscă* mit dem Wein?

— Pope?

— Kommst du mir jetzt wieder mit dem Pope[n], du einfältiges Weib. Wo ist die *ploscă*?

— Die *muscă* (Fliege)?

— So mach doch die Ohren auf. Wo ist die *ploscă* mit dem Wein?

— Wein? Ja, den musste ich doch auch trinken, sonst hätte mir ja der *pîn'e* geschadet.

Darauf nahm sich der Mann einem dicken Stock, und gab ihr ein paar über den Rücken. „Da hast du *pîn'e* und Wein, damit dir beides nicht schade“. Wandte darauf den Wagen um und fuhr wieder nach Hause, denn mit leeren Händen, wie aus dem Wald, konnten sie doch nicht Besuch bei der Nanasche machen.

Schullerus, *Archiv des Vereins*,
p. 620 (Benești—Arad)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3700. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Tiu, tlu, tiu!* Sandu, *Anecdote*, p. 128; republicată: GAZ. TRANS., LIII (1890), nr. 287, p. 6.

3. *Tiu, tiu, tiu!* CAL. BIH., II(1923), p. 122 (Beiș—Bihor).

4. *Tiu, tiu, tiu!* Bârseanu, *Snoave*, p. 47.

5. *Tiu, tiu, tiu!* ASTRA MAR., I(1927), nr. 25—26, p. 3.

6. *Toanta*, GAZ. ȚĂR., XXVII (1927), nr. 9, p. 4.

— Pînea? a, era prea colțuroasă, am vrut s-o rotunjesc și am tot rupt din ea și am băgat în gură, pînă ce nu a mai rămas nimic.

— Mai bine te-ar fi mâncat dracu, strigă supărat bărbatul, dar unde este plosca cu vin?

— Popa?

— Iară începi cu popa, femeie neroadă. Unde este plosca?

— Musca?

— Deschide odată urechile. Unde este plosca cu vin?

— Vin? a trebuit să-l beau, altfel mi-ar fi făcut rău pînea.

După acestea bărbatul luă un băț mai gros și o croi de câteva ori pe spinare. „Na pîne, și vin, ca să nu-ți faci rău nici una, nici alta.“ Întoarce apoi căruța și porni spre casă, neputînd să se ducă în vizită la nănașa cu mîinile goale, ca din pădure.

TOATĂ PASĂREA PE LIMBA EI PIERE

Flăcăul se tot învîrtea pe lingă fata unui român; o simțise că are o zestre bunișoară. Fata prostișoară și cepeleguță bine, da flăcăul n-o știa. Face ce face, și o cere de la părinții ei; ceia i-o dau bunișori. Fac nunta, dar mușieră tăcea, de parcă era mută; tot da din cap ca cail cînd îi bate musca, îi trăgea cu ihî, ori cu țțț, ca cei cu urechile blegi, cînd o întreba cineva ceva.

Buba fetei însă i-o știau numai părinții și neamurile, da-și căutau de treabă; tăceau ca să se facă tîrgul. Și tîrgul se făcu, fata s-o măritat și flăcăul nostru s-o căpătat cu odorul!

Cît o fost mireasă, își zicea și el și părinții lui și neamurile lui: „Măi da spășită mireasă, cuminte fată“, și cite și mai cite laude . . .

Ajung în satul flăcăului la casa lui.

Mama flăcăului degrabă înjgheabă un pui de mămăligă și o străchioară de brînză și-i pofteste la masă. Fata acu își dădu în petec de-a binelea, că n-o răbda inima să tacă, numai ce ciripi:

— Socuță dăguță, ata bună bază, bază oii, biză vacă? (Adică: Socruță drăguță, asta brînză, bună brînză, îi brînză de oi ori de vacă?)

— Valeu, dragu mamii, da cum de-ai găsit tu pri-vighetoarea asta!? Fugi, dragu mamii, și-o du la tată-său că te-or rîde și curcile!

Și flăcăul nici una, nici două, o duse frumușel de unde o luase, că ce vă închipuiți dv., unde-i dragoste puțină, lesne-i a găsi pricină!

Că ce avea biata fată? Mai nimic, dar lumea-i rea și cîrtitoare.

(P. Gh. Savin), „I. CREANGĂ“, XIII
(1920), nr. 9—10, p. 149 (Jorăști—
Galați)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3701. Este atestat în Moldova.

Variante:

2. *Nămai grai, nu* (M. I. Dumitrașcu), SĂPT., I (1915—1916), nr. 20, p. 3; republicată: ȚĂRANISM., VIII(1933), nr. 14, p. 14; CAL. ȚĂR. Or., II(1935), p. 43.

3. *Toată pasărea pe limba ei piere*, CAL. GOSPOD., VII(1928), p. 64.

4. *La o proastă în peștit*, ȚĂRANISM., VIII(1933), nr. 15, p. 13.

ȚIE-ȚI DAU P-A BĂȚIE

Apoi, s-a logodit o fată de pe-aici, c-un flăcău din alt sat. Da p-atunci, cînd să facă nuntă, era obiceiul ca nuntașii să vie să-i ia cu carul cu patru boi și cu tobe, de le păcănea, în loc de lăutari.

Așa. Acu, se duce ginerele cu nunta, ia mireasa de la socri și pleacă îndărăt, cu ea, la maică-sa.

Să-i aducă noră-n casă
Să-i îngrijească de masă.

Și merg ei ce merg, spre casa ginerelei pînă la calea jumătate. Acolo, într-o pădure, se opresc.

— Copii, să ne mai dăm pe jos, și noi, prin a pădure, zise unul.

— Să ne dăm. Și s-au dat, s-au plimbat ce s-au plimbat și, pe urmă, au plecat iar cu nunta, tot înainte. Mîna în mîna! Plesnete de bice, pocnete de pistoale și păcăneli de tobe.

Dar ce să vezi dumneata?

Mireasa, biata, rămăsese prin pădure, că o uitaseră acolo. Ea văzuse un cuib de coțofană într-un copac. Și coțofana avea pui. Nu a mai ținut socoteală că e gătită și că alte griji are în ziua aceea: s-a suit în copac, așa cum a putut. Acolo, a pus mîna pe cuib și apoi a luat puii și i-a băgat în sîn, și pe ei și pe coțofană.

Dar era ca vai de capul ei! O zdrențuiseră crăcile și rămăsese ca un ștremeleag.

Apoi se dă jos și pleacă la colnic, unde lăsase nunta. N-o mai găsește însă.

Atunci, ce să facă?

Pleacă și ea pe jos, după nuntă. Du-te, du-te, du-te, pînă ajunge.

Acasă însă, cînd sosiseră ai cu carul și prinseseră de veste că mireasa nu e, începuseră toți să se vaite și

ședeau tot triști. Străinii, nu-i vorbă, nu se prea sinchi-seau și spuneau la bălbătâi; dar soacra, săraca, mama ginerelui, stătea numai la unghete și plîngea:

— Cum să se piardă ea pe drum? Rea întîmplare, maică!

Tocmai însă cînd se olicăiau mai cu foc, uite, so-sește și mireasa: plină de noroi, jumulită și cu hainele ferfenițe, ca vai de lume. Da, ce-i păsa d-asta? Ea avea altă grijă: La cine-i ieșea înainte, îi da din sîn cîte-un pui de coțofană.

Mai mergea ce mai mergea și . . . iar:

— Na și ție.

Și tot așa, pînă a isprăvit toți puii.

Soacră-sa, biata, de ce-o vedea așa năvîrcă, d-ai-a plîngea mai cu foc. Mireasa însă, cum vede pe soacră-sa olicăindu-se, ce-și zice:

„Săraca! Plînge, că ei nu i-am adus nici un pui“.

Și atunci, bărbătește, bagă mîna-n sîn, ia coțofana a bătrînă și zise soacră-si, mîngiînd-o și dîndu-i coțofana:

— Tati (taci) tu; nu mai pînge (plînge)! Că cie (ție) îți dau p-a bătiie (bătrînă)!

Rădulescu-Codin, *Nevasta lenșă*, p.
14 (Cornu—Dolj)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3701 A. Este atestat în Muntenia.

[DEȘTEPTĂCIUNEA SOȚILOR]

Odată, Dumnezeu știe cînd o fi fost treaba asta, trăia un gospodar care se ținea tare deștept și mai avea și o soție care nu vroia să se lase mai prejos de el cu nici un deget.

Că se țineau deștepți, nu-i pricină, dar într-o zi le-a venit vremea să-și deie în petec deșteptăciunea.

Cum? Iaca așa. S-au sfătuit ei odată să meargă la tîrg. Zis și făcut.

Dimineața, femeia a tăiat un pui, a făcut zeamă și pui cu smîntînă.

Bărbatu-su ce-o fi făcut, ce-o fi plănuit că-i zice
cînd să se așeze la masă:

— Măi femeie, știi ce m-am gîndit eu?

— Ce?

— Ca să nu pierdem vremea cu mîncarea, hai să
facem așa: tu mănîncă zeama, iar eu carnea și-om fi
odată gata de drum.

— Că bine zici bărbate, hai să facem așa, că n-a
fi rău.

După ce-au mîntuit de mîncat, bărbatul scoate alta
și mai bocănoasă.

— Măi femeie, știi că m-am mai gîndit la una?

— Ian spune-o.

— Ca să nu pierdem vremea cu-nhămatul, tu sui-te
în căruță, da eu călare și-om fi odată la tîrg.

Femeia deșteaptă cum era ea, s-a prins: C-o fi aștep-
tat, că n-o fi așteptat, nu-i treaba noastră să știm. Atîta
numai credem, că nici pină azi n-o fi dus-o căruța sin-
gură la tîrg.

ALB. Buc., XLIII(1940), nr. 24—25,
p. 390

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3703. Este atestat în Muntenia.

II CU POTCAP . . .

O femeie avu și ea păcate c-un popă, că, de, așa-i
lumea asta, nu era începutul la dînsa; dar în așa taină,
că nu știa nici pămîntul. Și a dat Dumnezeu și a făcut
un copil. La naștere întrebă ea moașa:

— Îi băiat?

— Băiat.

— Da-i cu potcap ca tat-so?

CASA RUR., IV(1898), nr. 9—10, p.
224

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3704. Este atestat în Moldova și Mun-
tenia.

Variante:

2. *Seamără cu tată-său*, Dumitrașcu, *Cine a albit pe dracu*, p. 42 (Gildău—Ialomița).

3. *Că doar n-o fi chiar și el*, ȚĂRANISM., IV(1939), nr. 3, p. 13.

UN SFAT?

Nainte de cununie Zamfira întrebă pe preot:

— Adevărat că femeia trebuie să urmeze bărbatul pretutindena?

— Negreșit; căci așa stă în sfînta scriptură.

— Sfînția ta, nu cumva iartă sfînta scriptură abateri, căci mirele meu e păzitor de noapte?

POP. ROM., XI(1911), nr. 52, p. 24

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3705. Este atestat în Transilvania.

FEMEIA-I FĂCUTĂ DIN COASTA BĂRBATULUI

Într-o biserică de la mahala, popa Gherase obișnuia ca după terminarea slujbei să țină o mică predică. Într-o zi se întîmplă să vorbească de facerea lumii.

— Cum spuneam, rosti sfîntul, femeia e făcută din coasta bărbatului. Dumnezeu a făcut întîi bărbatul, după aceea l-a adormit, i-a scos o coastă și a făcut femeia.

Așa că orice femeie e făcută din coasta soțului ei.

— Nu e adevărat, zise cucoana Luța lui Kabalîm. Cînd s-a născut prăpăditul meu, eu aveam 12 ani. Așa că eu nu am fost făcută din coasta lui.

BĂRĂGAN., II(1932), nr. 5, p. 13

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3706. Este atestat în Muntenia.

[LA FOTOGRAF]

O țărăncă intră la un fotograf în București și zise
să i se facă portretul bărbatului ei, care murise:

— Ai vreun portret vechi? o întrebă fotograful.

— Nu, domnule.

— Vreun tablou, atunci.

— Nu, domnule, dar am adus livretul unde spune
cum îi era nasu, gura.

UNIV., II(1885), nr. 303, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3707. Este atestat în Transilvania și
Muntenia.

Variante:

2. *La fotograf*, CAL. CALIC., V(1890), p. 50.

3. *Ungurul înțelept*, F. POP., IV(1895—1896), p. 334.

4. *Ungurul înțelept*, GAZ. TRANS., 1897, nr. 4, p. 6.

5. (Fără titlu) TIMP., IX(1897), nr. 6, p. 3.

6. *Ungurul și pictura*, CAL. MIN., I(1899), p. 188.

7. *Țiganul la fotograf*, F. POP., IX(1900), p. 110 (Moș-
nița—Timiș).

8. *Săcuiul la fotograf*, POP. ROM., 1913, nr. 3, p. 7.

[BUST ORI GENERAL?]

La un fotograf veni o țărăncă tinăară să se pozeze.

— Cum vrei să te fac, întrebă fotograful, bust (ade-
că pînă la brîu) ori general (adecă figura întregă)?

— Să mă faci general, domnule, ca să moară de
necaz Niță al meu, că e căprar lua-l-ar dracu, răspunse
femeia cu gînd de supremație față de bărbatu-său.

GAZ. ȚĂR., XXVI (1925), nr. 31, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3708. Este atestat în Muntenia.

[SOCOTEALĂ]

Un țigan chiabur dintr-un sat se însoară cu o orășeancă și după nuntă își duce nevasta la țară. Tînăra soție ca multe orășence nu știa nimic din gospodăria de țară.

Bărbatul ei făgădui să-i cumpere o vacă să aibă zilnic lapte bun.

Se duc amîndoi la țirg să cumpere vaca. Acolo vînzătorul le lăuda o vacă spunînd toate calitățile ei. După spusele lui vaca dă zilnic douăzeci litri de lapte. Tînăra orășeancă face iute o socoteală în gînd și găsește că 20 litri lapte pe zi e prea mult și-i spune bărbatului:

— Nu avem nevoie de o vacă așa de mare. Cumpără mai bine un vițel.

CASA N., IV(1926), nr. 12, p. 257

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3700. Este atestat în Muntenia.

[ISTEȚIME]

O fetică evreiască se sculă o dată cu ziua, după ce se măritase, și-ncepu a se îngriji de trebile casei. După ce-i mai rămăsese numai giștele de hrănit, se duse în podul grajdului, unde un român în calitate de rîndaș dormea pe finul ce se afla în pod. Ea cearcă să trezească pe român, care se-ntoarce pe cealaltă parte, apoi văzîndu-l că doarme greu îi zice:

— Moi Cîstati, moi! Dar tu dormi?

— Dorm jupîneasă, da ce-i?

— Dacă dormi, pintri ce vîrbești?

— Ia lasă-mă-n pace jupîneasă, pesemne că n-ai de lucru.

— Moi, da scali-ti și dei fun la gîscă.

— Ia lasă-mă-n pace jupîneasă, că giștele nu mă-nincă fin.

— Da vara pintri ce munincă iarbă?

(E. Baican) TIMP., VI(1881), nr. 221,
p. 3; republicată: *Literatura populară*, p. 28

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3710. Este atestat în Muntenia.

Variante:

1. ... și giștele (N. Mateescu), REV. TIN. ROM., XX (1901), p. 97.

2. Istețime (evreiască), DUM. POP., XIV(1929), nr. 3—4, p. 7.

PENTRU CE S-A MĂRITAT DUPĂ VĂDUV

O fată s-a măritat după un văduv. Nu după mult timp a început fata a se întrista. Fiind ea întrebată, pentru ce este tot întristată, răspunse:

— Apoi eu am tot auzit, că dacă se mărită o fată după un preot, se face preoteasă, după un căpitan căpităneasă; de aceea am cugetat că, dacă mă voi mărita după un văduv, voi fi și eu văduvă; dară acum văd, cât de amar m-am înșelat.

Gheaja, *Risete*, p. 127

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3711. Este atestat în Transilvania.

[RĂSPUNS]

Un țigan, pus pe scara spînzurătorilor, se roagă ca să-l lase a mai sfătui pe muierea sa, că în ce chip să-și susțină pruncii.

Muierea, după ce ascultă cu pietate cele auzite, răspunse:

— Ușor ți-e ție acolo sus, dar mi-e greu mie aici jos cu pruncii.

GURA SAT., XIII(1873), nr. 45, p. 174

Vezi *Typol. bibl.*, tip 3712. Este atestat în Transilvania.

[SĂ NU TE-NCREZI ÎN CAPUL FEMEIEI]

Niță Alexe din Georoc își cumpărase într-o vară o vacă de toată mîndrețea. Dete bietul om pe ea 10 poli. Zece poli la un om sărac nu era puțin. Dar și vaca era bună. Înaltă, cu coada pînă în pămînt, cu coarnele mici, cu un mers fudul, ai fi zis că e o vacă boierească. Întrebuse nu o dată ci de zece ori pe vînzător, în tîrgul de vite: vaca-i bună de lapte și plecase asigurat că-i va umple toate cioburile cu lapte. Cu așa gînd Maria, soția lui Alexe, puse funia în capul Joanei și Niță, mînînd-o din-dărăt, se îndreptă spre sat. O mîncau cu ochii de bucurie, o opreau la fiecare pas, îi mai dădeau ocol să nu-și fi făcut ceva pe drum, îi dau mîncare la orice ceas și-și împărțeau bucuria de un asemenea noroc de vacă. Cine-i întreba cît a dat pe ea, el le spunea 15 poli și oamenii n-o găseau scumpă, mai ales că vaca-i bună de lapte precum arată. După o jumătate de zi de drum au ajuns acasă și acum care de care mai dornici să-i vadă vaca se adunaseră împrejurul oborului urîndu-le să le trăiască. Cu Joiana venise tot norocul în casa lui Niță Alexe. Dis-de-dimineată nevastă-sa se duce cu un vas mai mare să mulgă vaca. Udă ugerul cu apă, îl moaie și începe mulsul. Țarc, țarc, laptele nu sporca. Mulse Maria ce mulse, ugerul se goli, dar lapte nici cît ai umple o strachină. „Nu știe să mulgă vaca își zise Niță, ea e învățată cu capre.“

— Cheamă fă pe moașa Ioana s-o mulgă.

Vine și moașa Ioana a doua zi, dar și la ea: țarc, țarc, aceeași măsură la mulsoare. Vaca sătulă, cu ugerul înțefoșat, dar lapte n-avea. Mai cheamă el pe una, pe alta, dar nimic. Amărit peste fire bietul Niță Alexe, cînd se gîndea și la cei 10 poli ai lui, mai că turba de necaz.

— Știi ce fa, Marie, haide cu ea la tîrg miine, s-o vindem. Dar să știi Mario ca să spunem că-i de prăsilă a noastră, o vindem de nevoie că numai așa ne scoatem banii.

Zis și făcut. Maria cu vaca de funie, și Niță dinapoi pe drumul Craiovei spre tîrg. Nu merg nici jumătate de drum și o căruță cu doi cai frumoși cu niște țărani chiburi dinspre Bechet, îi întreabă: „de vînzare vaca“ — „de vînzare“.

— De ce o vinzi măi creștine?

— Sint sărac domnule, am copii mulți, trebuie să-i îngrijesc. Vaca e destul de bună, lăptoasă în belșug, mă doare inima c-o vînd; de mică am crescut-o.

— Vasăzică e prăsită de voi?

— De noi domnule.

— Cît cei pe ea, măi omule?

— 15 poli.

— E mult. Îți dau 10 poli.

În sfîrșit tura-vura se învoiră cu 10 poli. Niță Alexe se mulțumea că n-a pierdut banii dați. Scoate banii cumpărătorul, îi dă lui Niță Alexe și el Mariei. Bucuria vînzătorului se vedea în față. Dar Maria cu capul ei de femeie, nu tăcu și, cînd primește banii, zice:

— Ei, tocmai cît am dat și noi pe ea.

Cînd auzi cumpărătorul, că nu-i prăsilă și o vînd de rea și ei, l-a batjocorit pe Niță de mincinos și a plecat.

Tot necazul și l-a vărsat Niță pe Maria, care a trebuit să meargă la tîrg stricînd și pierzînd acolo 50 de lei din prețul vacii. Dar de atunci Niță Alexe nu se mai încrede în capul femeii...

DUM. POP., III(1918), nr. 2, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3713. Este atestat în Muntenia.

[MUSTRAREA NEVESTEI]

Un țigan bețiv, petrecînd la cîrciuma din sat în-treaga zi a sîmbetei Paștelor, seara amețit cu desăvîrșire, cade în mijlocul cîrciumii unde dormi dus.

Noaptea după obicei se adunară oamenii la biserică, unde mergînd și țiganca bețivului, îi spune un alt țigan că bărbatul ei doarme în cîrciumă.

Dînsa alergă acolo și găsindu-l după spusa țiganului, îl trage de păr, îl lovește cu picioarele:

— Da scoală-te odată, sculate-ai mort ca toți morții. Nu-i păcat de D-zeu, pricopsitule și mangositule! Sfinta

cîrciumă plină ochi de oameni, iar tu mort de beat în afurisita de biserică.

Wartic, *O sută și una de mici istorii*,
p. 16

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3714. Este atestat în Muntenia.

SATUL DRĂCEȘTI

Preotul B din satul . . . e un om șăncănos de să te feară toți sfînții ca nu cumva să-i apuci pe gură.

Cînd te vede, că stai să sari în apă, degrabă ce-ți este, atunci se află mai gata a-ți da cîte și mai cîte povețe, numai ca să te țină, bunăoară, cu povara-n spate.

Într-una din zile îi murise țiganei bărbatul. Ar fi dorit ca, țigana, să știe dacă soțul ei la nevoi, s-a dus drept în sînul lui Avram, în rai, cum se zice.

Cînd la-nmormîntare întrebă pe părintele B. dacă mult iscusitul ei soț are să vază fața sfîntă a celui ce ne ține, că ea mult s-ar simți mîngîiată, cînd l-ar ști drept în fundul raiului.

Preotul îi zice că după trei zile, atuncea să vină, că i-a spune, fără doar și poate, deoarece și fiindcă, sufletul faraonului abia peste trei zile, va fi în stare să străbată calea lungă, ce ne desparte de lumea cealaltă. La termin vine țigana, ca să audă din rostul lui, ce cale-i pe vale și cu sufletul acela.

— Ai să știi, zice părintele, că mai curat suflet ca al soțului tău nici că se poate! Drept spre rai a apucat și mergea lehamitea de el ca vîntul și ca gîndul, nime nu putea să-i steie-n cale, atît de mult este el împodobit cu fapte d-ale creștinești.

Dar să vezi poznă!

Cînd nu mai era păn' la rai, decît o pușcătură-doauă, hai să treacă el prin Drăcești, un sat acia în apropiere. Cînd colea se-ntilnește față-n față cu unul din neamul vostru, mare ciurariu, vestit căldărariu în Drăcești. Acesta, nici una, nici doauă, cheamă pe bărbatul tău, adecă nu tocmai pe el, făr' sufletu-i numai, îl cheamă la un

ciocan de vinars, să-l tragă pe sub nas. Cugeți că i-a-ntors spatele?! De unde! S-au luat amîndoi la birt și-ndemnîndu-se din ce în ce, unde nu mi se pun a-și uda măseaua, de cugeți că focul și para, ele, o mistuie. Acuma tocmai la birtul din Drăcești se află, de mersul la rai nici că vrea s-audă!!

— A, a fi! bată-l aceea ce face, că era bețiv, arză-l focul, de-ar fi băut soarele și luna, dacă i-ar fi picat pe mîină, cumva!, zice țigana plină de necaz.

FOIS, RĂSP. CUN., I(1886), nr. 2, p. 22

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3715. Este atestat în Transilvania.

V a r i a n t ă :

2. *Satul „Drăcești”*. Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 82.

NEVESTELE CELOR DOI CIOBANI

Într-o parte oarecare de loc, trăia odată doi tineri ciobănași, care, trezindu-se ciobănind mai multă vreme la un loc, s-au împrietenit așa de tare că nu s-ar mai fi putut despărți unul de altul în ruptul capului. Cum s-ar spune trăiau ca frații, ba poate și mai bine, că de multe ori frații se mai ceartă între ei, iar dînșii ba. Dintr-o bucățică se înfruptau amîndoi, iar cînd unul dădea de vreun păs, suferea și celalt năcazul.

Și cîm spusei, au dus-o așa mai mulți ani de-a rîndul, pînă cînd, îngroșindu-li-se mustața, au pus la cale să se însoare odată amîndoi.

Numai asupra unui lucru nu s-au putut ei înțelege: unul vrea să-și ia o nevestă frumoasă, iar celalt din contră, vrea să aibă una mai urîțică.

— Eu măi frate, vreau soție frumoasă, cum nu e alta, ca să-i întrec pe toți din sat. Încaltea să știu și eu că trăiesc pe lumea asta!

— Ba eu, mă frăține, socotesc să-mi iau una mai hidă, ca să nu se lege vreun hăndrălau de tîrla mea, spunea celalt.

Și au mers care încotro au văzut cu ochii, pînă ce fiecare și-a găsit soață după placul inimei. Cel dintîi a luat o mîndreță de copilă frumoasă, mai, mai, ca Ileana Cosinzecana din poveste, iar al doilea și-a luat și el acolo o nătăntoală, slută și buzată, așa cum i-a fost plăcerea, adevărindu-se și de astă dată zicala că: „tot paiul își află umbra sa“.

După cum vorbise, amîndoi ciobanii au făcut nunta tot într-o zi, și apoi, după ce și-au aranjat mai bine gospodăria, au plecat din nou la oi, trăind împreună ca frații ca și pînă atunci.

Cînd să împlinescă anul de la cununie, cei doi ciobani puseră la cale să se întoarcă pe la casele lor, ca să-și mai vadă nevestele.

Zis și făcut: își luară fiecare tăgîrța la spinare și porniră spre casă.

Pe drum se sfătuiră să pună la încercare cinstea soțiilor, și de aceea ajungînd la casa celui cu nevasta frumoasă, care era mai în cale, se opriră amîndoi ca să se hodiească peste noapte.

După ce ospătară cu toții în voie bună, omul cel cu nevasta urîtă se retrase să se culce afară, pe tîrnaț, cu toată rugămîntea de a rămîne și el în casă.

După ce acesta se aciuă afară, gospodarul zise soției sale:

— Ia du-te fă nevastă și mai scoate oleacă de țuică, să mai bem și noi amîndoi, fiindcă nu ne-am văzut de atîta vreme...

De bună credință, femeia dete fuga în beci la țuică, iar în lipsa sa, după înțelegerea ce avusese, ciobanul de afară s-a strecurat pe furiș în casă și se virî sub pat, avînd grija să ieie cu dînsul și un cherpedin. În același timp cel de gazdă, dete repede o gaură cu sfredelul în scîndura patului.

Cînd femeia se înapoie cu țuica din beci, toate erau aranjate la locul lor, fără ca dînsa să priceapă cît de puțin șiretenia bărbaților.

După ce traseră la măsea și rachiul adus se culcară amîndoi în pat.

Din una în alta, omul nostru se face a întreba nevasta așa-ntr-o doară:

— Ia spune nevastă hăi, ai ținut tu credință cît timp am lipsit eu de acasă?

— Vai de mine, bărbațele! Te mai gîndești tu la una ca asta?! Da să fiu așa și pe dincolo... Ce crezi că eu sînt handră din acelea care le place să bată ulița?

— Uite ce mări femeie, mai zise apoi bărbatul. Ca să mă încredințez și eu de vorbele tale, bagă degetul în gaura asta de la pat și dacă vei fi spus adevărul nu pătești nimic, iar dacă ai păcătuit cu ceva și nu mărturisești, atunci îți rămîne degetul înțepenit acolo. Ai înțeles? Ia încearcă să văd.

Femeia mirată de vorbele lui bărbatu-su, prinse a-i fi frică de gaura cu pricina, pe care ea nu o știa acolo pînă atunci și începu a se codi că: „ce bărbate, n-ai încredere în mine? mă socotești o deșăntată?“, dar ciobanul neslăbind-o nici într-un chip, fu nevoită să vîre degetul.

Dar cum l-a vîrît, cel de sub pat îl și prinse cu cherpedinul, clanț, și începu a strînge.

— Valeuu... începu femeia să strige speriată.

— Ce, s-a prins? întrebă și bărbatul, prefăcîndu-se și el de acest fapt.

— Zău bărbate, iartă-mă, că-ți spun drept, glăsui nevasta printre sughițuri de plîns.

— Spune femeie că nu scapi altfel!

Și cu inima în doi peri, începu să povestească, vrînd nevrînd de teama degetului din gaură:

— Să vezi bărbate cum s-a întîmplat; dar să nu te superi că nu sînt eu de vină.

— Spune nu mai lungi vorba, ca să scapi cu degetul din bortă.

— A venit într-un rînd la noi părintele Vasile și mi-a dat patru galbeni, spunînd să-l las să mă sărute. Eu fiînd singură în casă, nu l-am putut refuza, de teamă să nu se supere... și a rămas noaptea aici.

— Unde-s galbenii?

— Sus pe coardă, la capătul dinspre răsărit.

Ciobanul nostru se scoală și ia de pe coardă cei patru galbeni, pe care-i bagă în chimir și apoi iar se așează în pat.

— Vai bărbate, dar tot nu-mi dă drumul la deget!

— Se vede că mai ai ceva de spus făcu omul.

— Păi, a venit odată primarul și întrebînd de tine, a intrat în casă. A scos apoi și mi-a dat cinci galbeni ca să-l las să mîie peste noapte aici. Puteam să-l refuz? Spune tu?

— Și unde-s cei cinci galbeni?

— În blidar înveliți într-o cîrpă.

Ciobanul se duse la locul pomenit, ia și galbenii aceia și-i bagă în chimir, apoi zise:

— Spune femeie ce mai ai de spus ca să-ți dea Dumnezeu drumul la deget.

— Să vezi bărbate că, într-o seară, a venit perceptorul și întrebînd de tine ca să-i plătești dările, i-am spus că nu ești acasă. El nu m-a crezut și spunea mereu ca să-i arăt unde ești ascuns. Tot ciorovăindu-ne așa, s-a înnoptat și a rămas să doarmă la noi. Nu puteam să-l dau noaptea afară ca pe cîini. Și pentru asta mi-a plătit trei galbeni. I-am pus colo pe poliță, deasupra ușii.

Ciobanul merse de luă și pe cei trei galbeni, punîndu-i în chimir lîngă ceilalți.

— Ei bărbate, urmă femeia, de acuma n-am ce mai spune, chiar de mă-i omorî. Am greșit și așa destul de mult înaintea lui Dumnezeu și a ta și te rog să mă ierți.

La acestea, bărbatului i se făcu milă și zise:

— Te iert femeie, că așa e dată omului să greșească uneori, dar cel puțin n-ai fost proastă și-mi strînseși gălbinașii.

În acest timp, cel de sub pat, slăbi și el cherpedinul, iar femeia scoase degetul din gaură, mulțumind lui Dumnezeu că a scăpat ieftin.

Peste noapte, tîrziu, cînd cei doi soți dormeau buștean, ciobanul de sub pat se strecură pe nebăgate de seamă afară din casă și merse de se culcă la locul lui.

A doua zi dimineța, cel de gazdă spuse nevastei că se duce să-și petreacă prietenul mai departe. Și așa, au pornit iar amîndoi la drum pînă ce, spre sară, ajunseră la casa celui cu nevasta urîtă.

Apoi ospătară trustrei împreună și apoi, merse să se culce pe prispă afară, după cum le fusese planul.

Ciobanul de gazdă, pe dată ce rămase numai cu urîta lui în casă, zise:

— Femeie hăi. Fiindcă nu ne-am mai văzut de vreun an de zile, fă bine și răpezi pînă la cîrciumă de adă o oca de vin, să ne cinstim și noi ca oamenii.

În sine el plănuia însă să-i facă urîtei cale, ca să-și îndeplinească planurile cu găuritul scîndurii și așezarea prietenului sub pat.

— Bine ar fi bărbate, dar cu ce să cumpăr vinul, că n-am avut pe ce cîștiga un ban măcar.

— Na parale de ici, mai zise bărbatul, scoțînd cîțiva gologani din chimir, pe care-i întinse femeii, bucurîndu-se întru cîtva de sărăcia nevestei sale, care-i da prilejul să o socotească mai cinstită ca a prietenului său.

Și în vreme ce urîta plecase după vin, omul nostru avu tot timpul să facă gaura de care avea nevoie, iar prietenul să intre sub pat, cu cherpedinul în mîină.

Veni femeia, și mai cu glume, mai cu povestiri, băură tot vinul, iar apoi se așezară în pat să se culce.

Acum omul se puse s-o întrebe:

— Ei, fă Sultană, cum o fi chemat-o pe ea acolo. Spune-mi tu acuma drept și în frica lui Dumnezeu, dacă cu adevărat ai fost cinstită anul ista cît lipsii cu de acasă.

— Da ce fel de vorbă-i asta bărbate? Eu să nu fiu cinstită? Să n-am parte de ce mi-i drag pe lume dacă știi ceva cu cineva!

— Bine. Dar ca să mă încredințez și eu despre asta, viră deștul în gaura asta de aci, că dacă ai fost cinstită cum spui, nu pățești nimica, iar dacă vei fi mințit, rămîne înțepenit.

Proasta ce să mai facă acum? Băgă degetul așa cum i-a spus bărbatu-su, iar cel de sub pat, haț cu cherpedinul de deget.

— Valeu! țipă odată femeia speriată. Sai bărbate că mi-a rupt degetul.

— Păi ce-ți spusăi eu femeie? Vezi că n-ai grăit cu dreptate adineaorea? Spune ce greșeală ai, că numai așa ți-o slăbi Dumnezău degetul din bortă.

— Bărbate să mă ierți, da astă-primăvară m-am dus cu scroafa la porcar și n-a vrut s-o lase la vier pînă nu i-am dat ciubotele tale cele noi și am rămas acolo pînă a doua zi. Spune tu ce era să fac.

Ciobanul încreți din frunte și încîndu-și amarul, zise:

— Spune femeie ce mai ai de spus, că nu poți altfel scoate degetul din gaură.

— Ș-am mai fost pe urmă cu Joiana la cireadă și văcarul n-a vrut s-o primească pînă nu i-am dat cojecul

tău cel nou și am stat vreo două zile de i-am dat și eu ajutor la treburi...

— Spune mai repede femeie că rămii fără deget.

— Păi, acum pe toamnă, într-o zi friguroasă, cu bugerniță de ploaie, Ghiță vătășelul se tot învîrtea pe drum după nevoile lui. Și tremura săracul că era gol pușcă. De milă l-am chemat în casă și i-am dat cămașa și ȋtarii tăi, iar pînă să se încălzească, s-a făcut seară și... l-am oprit cu mine pînă dimineța. Asta-i tot ce am făcut bărbate, după cîte țin eu minte. Da cred că rău tare n-o fi el, că nu puteam să las scroafa știră, nici văcuta fără viței, că era păcat de Dumnezeu. De Ghiță iar, mi-a fost milă, că-ți spusei că era gol și tremura sărmanul!

— Să-ți rămîie binele de cap femeie. Rămii cu Ghiță al tău că eu mă duc în lumea largă, să nu mai aud de așa proastă.

Spuind acestea a plecat și... plecat a fost.

Femeia a ieșit după el afară, iar cel de sub pat s-a strecurat cum a putut pe ușă și de teamă să nu-l zărească proasta, o fugă a ținut pînă acasă la el, mulțumind lui Dumnezeu că l-a apărat de o așa toantă, care pe lingă alte toate, să-l lase și sărac de straie.

IZVORAȘUL, XII(1933), nr. 2, p. 39

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3716. Este atestat în Muntenia.

MIRAREA SĂSOAICEI

— Știe dracu, zise o săsoaică către o româncă, de ce este așa slab bărbatul meu, chind eu dau la el de mîncare tot: prune herte, prune neherte, zamă de prune, chiselită de prune. Sluga Ion mîncă tot tala pala unt cu ouă și gras ca un porc.

F. POP., XXI(1913), nr. 52, p. 12

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3717. Este atestat în Transilvania.

ETATEA FEMEILOR

Vasilie: — Frate Ioane, cu cît e mai bătrînă soru-ta, decît tine?

Ion: — Acea n-o ştiu; ştiu însă atîta, că odată ea era de 25 de ani, mai tîrziu de 20, şi acum cred că va fi de 18 ani. Acuşi vom fi gemeni.

POP., IV(1897), nr. 33, p. 527

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3718. Este atestat în Transilvania, Muntenia şi Moldova.

Variante:

2. *Tinăr?* (Pamfile -- Fără titlu), B.A.R.S.R., 5094, f. 934.

3. (Fără titlu) DUM. POP., IX(1926), nr. 3—4, p. 6.

4. (Fără titlu) CAL. SAT. Bihor, I(1926), p. 124.

CĂPRAR

O femeie bătrînă întreabă pe un flăcău venit acasă de la oaste pentru vreo cîteva zile.

— Ia spune, bunicuţei, cum o mai duce Ionică.

— Ei, o duce bine, că-i căprar.

Iar mătuşa oftînd:

— Căprar acasă, căprar la oaste; dacă-i așa, spune-i să se răpeadă şi el pe-acasă, să-mi ia şi capra mea s-o păzească pe-acolo, că, vezi-mă, îs bătrînă şi n-am cu ce-o plăti altora.

(Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R., 5094, f. 282r.

Vezi *Typol. bibl.*; tip. 3719. Este atestat în Moldova.

ÎNCĂ UN MOTIV DE ÎNGRIJARE

Țăranul: — Doamne! Doamne! Numai de n-ar avea azi loc o ciocnire de trenuri!

Conducătorul: — Dar de ce te temi atîta?

Țăranul: — Apoi, uitate, domnule! Am cu mine un coș plin cu ouă!

CAL. L. IL., X(1903), p. 122

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3721. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. (Fără titlu) ȚARA OLT., II(1908), nr. 3, p. 8.
3. *In tren*, BABA SAT., III(1910), nr. 23, p. 4.
4. *In tren*, CAL. POP. BUCOV., 1910, p. 106.
5. *Țăranul în vagon*, POP. ROM., 1912, nr. 2, p. 12.
6. *In vagon*, CAL. NOSTRU, Arad, I(1918), p. 125.
7. (Fără titlu) CAL. ȚĂR., 1923, p. 73.
8. (Fără titlu) CAL. SĂT. ROM., 1924, p. 46.
9. *Teamă în tren*, NEAM. ROM. POP., 1924, nr. 3—4, p. 22.
10. *In tren*, ADEV. SAT., I(1925), nr. 3, p. 3.
11. *Țăranul în tren*, F. POP., 1938, nr. 20, p. 6.

POVESTE DE PE VREMEA PROȘTILOR

Era odată într-un sat, un gospodar care avea o fată frumoasă. Și, după obiceiul de atunci, pețitorii întrebau întâi de părinți și-apoi urmau toate datinile. Nu vă voi purta însă prea mult cu vorba. Povestea are multe întorsături.

Într-o seară au venit trei flăcăi la casa gospodarului nostru. Toți erau chipeși. Doi, mai bogați: unul moștenise o bucată de moșie, al doilea avea bani și al treilea era sărăcuț, dar isteț și ceva mai voinic.

Tatăl fetei ar fi vrut să aibă de ginere pe unul din cei bogați, însă fata își pusese ochii pe cel sărac. Iscîndu-se neînțelegeri între tată și fată, tatăl se hotărî să-i puie pe flăcăi la o întrecere. Avea un ogor arat din proaspăt și atîta condiție le-a pus:

— Cel ce va fugi mai iute pe arătură pînă la capătul ogorului și înapoi, acela va fi ginerele meu!

Trustrei flăcăii s-au descălțat și au luat-o la fugă. Cel mai tare de picior se vedea a fi golanul (cum îi zicea tatăl fetei, ca s-o dezguste), și din urmă mai, mai, să-l ajungă unul din cei bogați. Atunci, fata disperată, începe a răcni:

— Fugi pe haturi, măi golane, că te-ajunge cel cu banii!

CAL. SAT., XXVIII(1938), p. 104

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3722. Este atestat în Moldova.

LA O PROASTĂ ÎN PEȚIT

Ce credeți c-au făcut unii ca să-și mărite fata, o proastă din născare?

Cînd au auzit că le vin pețitori, fuga la vecini și ... uite-așa, așa, așa ... ca să vină să le ajute, să nu poată fi dovediți că fata le era proastă ... Că erau bogați, vai de bogăția lor, dacă nu aveau om cu care să poți schimba o vorbă ...

Și-așa! ...

Iaca și pețitorii intră în casă.

— Bună dimineața, oameni buni ...

— Bine-ați venit! Stați ...

După ei, buzna-n casă și vecinii. Pîn-a avea de-a face de-ale mîncării, vecinele s-apucară de pomenesc pe-astă proastă; cum zic, s-o scoată în rîndul lumii ... C-avea și ea pețitori, de ...

Și încep vorba cei călători:

— Da' nu ne-ntrebați, măi cuscre, ce vînt ne-aduce pe-aici? ... Ori nu sînteți bucuroși de oaspeți? ...

— Bucuroși; ba prea bucuroși... Da vorba ăluia, oare n-ați fi venit în pețit?...

Și, ca să nu se mai ocolească vorba, noii-veniți cer ca să vadă fata... Și-o aduc, să-și dea în petec cu cine știe ce prostie...

— Ei, îți place, măi Ioniță, fata?... îl întreabă alde tat-său, pe flăcău.

— Îmi place...

Și întorcându-se către fată, o întreabă și pe ea:

— Dar ție, fată, îți place băiatul ăsta?...

Atunci, cei ce o înconjurau, știind-o ce glas avea și cum era și temîndu-se de cine știe ce răspuns, răspund ei:

— Îi place, cum să nu-i placă; da ce nu e om?...

Ce-i lipsește?...

Ăia n-au priceput și au intrat în tocma zestrii, cît îi dă și tată-său; cît îi pot da și ei băiatului.

Pun masa, mănîncă, sînt mulțumiți cu toții și de zestre și de fată și de băiat și vor să plece.

— Da' ba măi, cuscre, de una nu vorbirăm, machea, să întrebăm și fata, cam cînd ar vrea să punem sorocul nunții?... Duceți-vă de-o chemați, să vedem ce zice și ea...

Ăștia cu fata ca să scape și de încurcătura asta, îi spun c-atunci cînd or crede ei de bine...

— C-o săptămînă înainte de lăsatul-postului... Ce ziceți?

— Ce să zicem? Bine și atunci! S-a făcut!...

Pețitorii au plecat mulțumiți c-au găsit o fată bună de neam și cu zestre; iar cei pețiți au rămas tot așa că le-au nimerit un ginere mai prost, că nu le-au putut dovedi ce-aveau ascuns...

Și c-o săptămînă înainte de lăsatul-postului de brînză, un șir de căruțe, cu caii împodobîți, cu brad și cu ginerele în frunte, au intrat în satul miresii... Chiote, pocnete de puști, lăutari, veselie... mireasa a fost luată pe sus și dusă cu alai mare în satul în care o trăi și astăzi ca o piază rea pe capul ăstui om!...

Ășa se păcălește și astăzi multă lume!...

ȚĂRĂNISM., VIII(1933), nr. 15, p. 13

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3724 (A. Th. 1457). Este atestat în Muntenia.

CELE TREI FETE

Cică trăia, cîndva, într-un sat o babă. Și baba asta rămăsese fără bărbat, încă de pe cînd era tînără, căci se vede — fuseseră prea zgîrcite ursitorile cu dînsa. Din căsnicia cu bărbatul ei răposat, o dăruise Dumnezeu, cu trei zurlii de fete, colea, zdravene, de duduaia pămîntul sub picioarele lor. Și era amărită rău biata bătăbie, din pricină că toate fetele erau fornăite.

Grăiau așa de zlut, de-ți venea să tot fugi și să nu le mai auzi.

Le-au venit pețitori, căci doară acum erau cam trecute, fete în tot locul, ce vrei, însă care cum venea o dată, a doua oară nu mai da pe acolo.

Văzînd așa, baba le-a hotărît fetelor să nu mai deschidă cumva gura, cînd a veni cineva străin în casă. O vorbă să nu scoată, că le fură sfinții. Într-o zi, se duce baba în grădină, să aducă niște buruieni la porci. În urma ei, hop!... și vin pețitori la fete. Intră ei, dau bună ziua, dar fetele să zică ceva... paci. Stau oaspeții; grăiesc între dînșii, mai întrebă fetele cîte ceva, dar fără răspuns. Într-un răstimp, cînd nu vorbea nimeni în casă, drăcoaica de miță, hop, se suie binișor pe masă și începe a răscoli de la un capăt la altul.

Fata cea mare, uită de ceea ce-i spusese baba, și răcnește odată, supărată foc, apăsat și pe nas: „Ciț, miță, lua-te-ar dracu să te iei!“

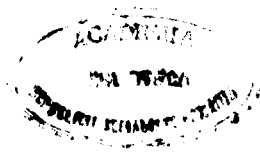
Cea mijlocie, mîniată, nevoie-mare de vorba soră-sa, zice tot fornăit: „Da ghini fa, n-ai auzit ce-a zis mămuca, să nu scoți nici o vorbă, cînd o hi cineva în casă?“

Văzînd bieții pețitori, la cine veniră ei să-și aleagă soața, au pornit săracii încotro au văzut cu ochii.

Și cînd ieșeau ei din casă, fata cea mică ca să arăte că ea ține seamă de cuvîntul mămuca-sa, zice galesă și fudulă, dar mai fornăit ca cealaltă: „Ghiiiiine mai fac eu că tac din gură!“

„I. CREANGĂ“, VIII(1915), nr. 3, p.
94 (Comănești—Bacău)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3725. Este atestat în Moldova și Muntenia.



Variante :

2. *Nu că vorbim, dar spunem*, DUM. POP., XX(1933), nr. 15—16, p. 7.

[FUDULIA VĂDANEI]

Altă dată niște pețitori se duseră la fata unei vădane care avea loc și casă. După multă vorbă și tocmele, vădana opri pețitorii ca să-i ospăteze; ea zice fetei:

— Fată hăi! . . . ie fierul plugului și du-te în camară, ie unt din poloboc, să facem mîncare la oaspeți.

Fata ascultă. Vădana n-avea în cămară decît oleacă de unt, într-un hîrb. Fata dînd cu fierul plugului în hîrb, îl strică și spăriată de poznă ce-a făcut, vine repede și spune maică-sa:

— Mamucă, cînd am vrut să ieu unt cu fierul plugului s-a stricat hîrbu.

Pețitorii, înțelegînd sărăcia și fudulia vădanei ca și prostia fetei, își căutară de drum, iar fata căpătă de la mamă-sa un frecuș bun ca să nu mai grăiască altă dată așa și s-o facă de rîs.

(M. Lupescu), „I. CREANGA“, XIV (1921), nr. 7, p. 101—102

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3726. Este atestat în Moldova.

LA O PEȚITĂ

Acu la o casă cu fată mare au venit niște pețitori, cum au venit și la vecina noastră mai alaltăieri-seară.

Au vorbit ei cei bătrîni ce-or fi vorbit, și fata a trecut în chiler, ca să se premenească, unde pesemne era întuneric.

Acolo, după ce s-a dezbrăcat de toate de pe ea, cum s-o fi întors . . . cum s-o fi sucit . . . ce-o fi făcut . . . c-atun-

ci, cînd să-și arunce cămașa curată pe cap, numai ce calcă pe leafa unei sape care fusese lăsată cine știe cum și . . . llip, coada, de-a lungul spinării cit era de-naltă, croind-o pînă la ceafă . . .

Atunci ea, luată fără veste și tremurînd, fuga în casă l-alde mamă-sa, care stau de vorbă cu pețitorii (uitase că era despuiată) și zice:

— Îi-îu! . . . Mamă . . . Nu știu cine e la noi în chiler! . . .

ȚĂRĂNISM., VIII(1933), nr. 21, p. 12

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3727. Este atestat în Muntenia.

PROSTIE OMENEASCĂ

Pe vremea, cînd lumea nu era așa de cuminte și mintoasă ca amu, rar zăreai cite un sărac pe ici, pe colea. Da-i vorba, că de cînd crește iarbă pe pămînt, calici și proști tot sînt; așa, pe vremea ceia, venise un calic cu cerutul la un om. Și se vede că cel calic trebuie să deie, oameni buni, tot peste cel prost, căci calicul și cu prostul pun veșnic în plug, cum au mai pus atunci cînd s-apuca-seră să-mbrăzdeze cu doi țîntari fața coptiorului și mîța s-a pus, biată, de pricină! . . .

Vasăzică, omul cel calic se ruga la poarta unui gospodar, să-l miluiască. Da gospodarul avea o fată, să nu-i zic proastă, ci meșteră meștera meșterelor în astă ieftenă meserie. Zice:

— Ia du-te, fa, tu, de-i dă saraimanului celuia un pumn de făină!

Copila se duce; se-ntinde în ungherul casei și cuprinzînd cu amîndouă mînele popu, care sprijinea bagdadia, dă să ieie un pumn da făină, anumit ca să-l ducă saraimanului. Da popu între mînele ei!

Cînd să se ducă — mai stăi oleacă! Hiț încoace, hiț încolo, pîrț încolo, iar pîrț încoace — degeaba! Se mai întornă, se mai zghiciulează — nu-i chip! Că nu se pricepea biata fată, cum să iasă ea cu pumnul de făină și cu pop cu tot . . . Strigă, răcnește . . .

... Vine tată-su. Se uită și el; se-nfirnează și el de una ca asta, că nici el, sârmanu, nu se pricepea cum să scoată fata minele cu făină și cu pop cu tot. Prinde a striga și-a se văicăra și el:

— Săriți, oameni buni, iaca ce pacate! ... Ș-așa a tot strigat pîn-au venit toți megieșii. Da și ei nu știau nici bea din partea asta, că, precum nu se pricepeau nimic, așa nu le era nimic... Chiu, vai, răcnet, batjocură, cabaz! Pînă ce s-a găsit unul, vezi Doamne, mai ajuns oleacă de cap, și-a zis:

— Măi, ia dați-vă unul c-un harapnic și croiți-i fetei vreo 2—3 pășurele moi pe la giugleie, să vedem n-a putea scăpa de popu casei!

Așa au făcut. Și fata, cînd a cunoscut arsura biciului, a dat drumul făinei din pumn în țuhal, înapoi, și-a scăpat de pop; s-a dus apoi mai pe de-o parte și-a luat, ca lumea, alt pumn de făină. Da ce folos, c-amu calicu-i blastamase și se dusesese! ...

„I. CREANGĂ“, V(1912), nr. 2, p. 58
(Bozieni—Botoșani)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3728. Este atestat în Moldova.

Variante:

2. *Fata cea proastă*. Furtună, *Vremuri înțelepte*, p. 85
(Minăstireni—Botoșani).

CÎNTĂ CUCOȘATELE

Un om cică avea două fete; una calea-valea, iar cealaltă era urită foc! Și fete mari amîndouă! ba-ncă stătute, că așa-i obiceiul, pînă nu se duce din casă feciorul cel mare, cel mititel nu-ndrăznește să miroasă și el în dreapta și-n stînga. Unde mai pui că pe vremea ceea, tinerii nu erau așa de grabaci cu însuratul și cu măritatul cum e lumea de azi.

Vorba e că fata cea slută era mai mare, și-acu stă rădăcină-n calea celeilalte, de nu putea să vie seara la ea un flăcău!

Ba câteodată, dacă venea, ciurma iute, iute, simțea și, ca mai mare, dădea surioarei mai mici câte ceva de treabă și ieșea ea țop! la flăcău să steie cu dînsul cum e obiceiul din bătrîni.

Dar de la o vreme, omul cu fetele, văzînd că cu gîndul lui avea să rămînă cu amîndouă nemăritate și bătrîne, făcu ce făcu și-o logodi pe cea mititică c-un fecior din alt sat; făcu nuntă, toată ziua, iar sara trebuia să-și ieie mireasa și să se-ntoarcă la dînsul acasă.

Ce-ți închipuiești dumneata! Bufnitoriul cel urit, prinde pe mireasă într-o cameră, o leagă bine, se-mbracă în straietele ei și cum era noapte se pune cu mirele-n trăsura și hai la drum! Tăcea chitic.

— Ei nevastă, de-acu, cutare și cutare!...

Nevasta lui mută ca piatra.

La părinți îi altă viață, alt trai are omul la casa lui cu griji... copii...

Da mireasa, pe semne... Ce-a fi crezut, răspunse:

— Înhiiii... miruleece!...

— Avem s-ajungem acasă, și-acolo, cite-cite.

— Înhiiii... mirule... da... diparti satili tău...

— Nu dragi, ici peste vale, ș-apoi eu-s numai dintr-un sat.

— Mirule..., da-n satele tău... ești... mî... fu-meii!

Bietul mire cam pică pe gînduri. Ce dracu parcă nu-i era mireasa lui în toate mințile, de s-a prostit așa de rău. Mergînd, așa ajunge-n deal. Trecuse mult de-asăra și cocoșii cîntau.

— Mirule, mî mirule, cîntî cucoșatile cî nu-s diparti satele... rupse mireasa ceva de la o vreme, dar și mirele într-atîta s-a speriat de glasul și vorba ei, s-a oprit trăsura, aprinse chibritul și-o caută la față.

Cînd văzu comedia cea lîngă dînsul, cîrni, haida-napoi și mîna băiete. Ajungînd la socru-so strigă de la poartă:

— Soacre, soacre, ieși la poartă, ie-ți și car, ie-ți și boi, ie-ți și sluta înapoi!

Unii creștini mai spun că trebușoara ar fi pus-o la

cale socrul mirelui, da eu unul nu cred, că știa el, că n-are să-i meargă.

Și de-atunci, vezi, așa, pe câte unul făcînd cu ochiul și spunînd cu cine știe ce înțelesuri:

— Hei, hei, cîntă cucușatele că nu-i departe satele.

(Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R.,
5094, f. 73.

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3729. Este atestat în Moldova.

PLÎNSUL UNEI MIRESE

Un flăcău de la țară s-a însurat cu o fată frumoasă dintr-un sat îndepărtat. Toți se purtau delicat cu mireasa la nuntă, însă ea plîngea de atîta fericire și nu o puteau mîngîia. Atunci intervine mama soacră:

— Taci draga mamei nu mai plînge, căci acuma e bine și petrecem cu toții . . . însă vor veni zile grele cînd vei avea copii . . .

— Apoi copii am mai avut eu, dar n-am mai fost mireasă!

Gheorghită, *101 glume*, p. 12; republicată: NEAM. ROM. POP., X(1923), nr. 10, p. 195

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3730. Este atestat în Moldova.

DE ANUL NOU

Vasilica era singura fetiță a țății Joiții și în curînd împlinește 14 ani. A auzit și ea că de Anul Nou, dacă mergi în grajd și dai cu piciorul în bou și se scoală, nu știi prin ce socoteală, afli peste cîți ani te măriți.

Abia aștepta noaptea cînd omul doarme un an și alergă nerăbdătoare să dea cu piciorul în bou.

Înapoiată-n casă, mamă-sa, care o supraveghease și era îngrijorată că s-o fi sculat boul la prima sau la a doua lovitură, deci că are să se mărite prea de mică, întrebă neliniștită:

— Ei, Vasilico, s-a sculat repede boul? ..

— Fii pe pace, mămico, că după ce-am ostenit dînd de vreo „șaispe“ ori cu piciorul, abia l-am sculat c-o lovitură de furcă.

SAT., X(1939), nr. 109, p. 18

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3731. Este atestat în Muntenia.

RĂSPUNSUL UNEI FETE

Ca să să sfîrșească odată și cu dragostea, flăcăul, ibovnicul ei, o furase, și acum să-i vie alde socru-so cu zarvă mare. Vine mama fetei.

— Cum hico, m-ai făcut de rușine și pe mine și pe ghetu tat-to și tot neamul, și ne-ai lăsat casa, și-ai fugit dup-un...

— Da parcă o fost cu voia mea? Crezi una ca asta, măiculiță?

— D-apăi, vezi, nu-i de crezut că-i fără vrerea ta? Atunci de ce nu te-o luat ziua?

— Dă, măiculiță, cap la el, pi sămni undi nu să vede!...

— Păi de ce te lasași, hico?

— Dacă nu mă lăsa el.

— Hei, draga mamei, rău făcuși, dar de ce n-ai țipat, n-ai putut să ne strigi, că vezi citu-s de bătrînă da de puneam ori eu, ori tat-to mîna pe el...

— Cum era să strig, cînd nu mai puteam de rîs, ș-apoi la-nceput, să-l fi văzut cum să ruga mamă... că te-ai fi dus și mneata după el!

(Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R.,
5094, f. 416r

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3732. Este atestat în Moldova.

MÎNGIIERE

Un preot făcu unei fete mari din parohia sa următoarea întrebare din catehism:

— Care e singura ta mîngiere în viață și după viață?

Fata se puse pe ris și nu voia nicidecum să răspundă. Preotul stăruie.

— Ei bine, zise ea în fine, de vreme ce trebuie să v-o spu: Taică părinte, mîngierea mea de a pururea este Ioniță, calfa de la nenea Andrei, pantofarul!

BIBL. BASM., I(1910), nr. 1, p. 25

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3733. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Singura mîngiere a fetei.* Gheaja, *Risete*, p. 128.

[SÎNT ȘI ÎN CASĂ ȘI AFARĂ]

La un proces oarecare de la oraș o fată tînără era chemată ca mator. Judecătorul o întrebă, că ce slujbă are, unul din ascultători se grăbește a da deslușire, că e fată, în casă, atunci dînsa deodată-i zise:

— Ba sînt fată și în casă și afară.

AMIC. POP., XXVIII(1888), p. 103

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3734. Este atestat în Transilvania

DUPĂ BIR . . .

Plecase pircălabul cu ai lui după bir și intră la unul, care avea o fată cam șuie, prostănacă.

Ăst om, sărac, cum i-a văzut cu condicele la supțioară, a și tulit-o cu muierea prin fundul grădinii, lăsînd acasă pe fața cea proastă și pe o altă soră a ei.

Aia, cu cîinii alai, au intrat în curte:

— Acas e tată-tău, fată?

— Nu e acasă!

— Da unde e? Nu e nimeni?

— Nu sîntem decît noi . . .

— L-o fi avînd . . .

Și ăia, dac-au văzut că gospodarii dăduseră birul cu fugiții și că n-au cu cine vorbi, au intrat în casă și-au luat scoarțe, cămăși, brîne, viguri, tot ce găsiseră, pentru banii birului . . .

După ce plecară, fata cea proastă întrebă pe soru-sa:

— Da-ba surată, da troaca cu lapte acru din păru îl mare dinaintea bordeiului, ni-o luă?

— N-o luă . . .

Ea, atunci, cu o ușurare, își pune mîinile în șolduri și începu a cînta și juca:

— Du-dă, du-dă e he-he,

Du-dă, du-da e he-he! . . .

. . . Vezi de ce-i ardea ei! . . . De troaca cu lapte acru, nu de ce li luaseră ăia pentru bir! . . .

NEAM. ROM. POP., VI(1915), nr.
51—52, p. 803; republicată; SĂPT.,
1915—1916, nr. 7, p. 3 (Boureni —
Dolj)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3735. Este atestat în Muntenia.

FATA CE N-A FOST NICIODATĂ LA BISERICĂ

Într-un sat oareșcare trăia o fată, căreia îi veni vremea să se mărite. Ea n-a fost niciodată în viața ei la biserică. Părinții i-au spus să se ducă și ea, că așa se cuvine. Într-o zi a fost, și cînd a ajuns acasă părinții au întrebat-o de toate.

— Ce-ai văzut la biserică?

— Ieși un om cu barbă, ca un țap, din soba cea mică în cea mare, cu un burduș de ied la gușă și cu niște tăblițe în mână și zicea:

Am crumpei și nu vă dau

Am crumpei și nu vă dau

Și slănină tot nu vreau.

Costin, *Anecdote*, p. 11

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3736. Este atestat în Transilvania.

MIREASA ȚIGANULUI

Un țigan zise către feciorul său pe care voia să-l însoare:

— Știi tu ce taichii, acuma să te duci să-ți cauți o fată, că tata vrea să te-nsoare, numai ia seama bine pe cine iei, caută-ți una nialcoșă, frumoasă, bogată, bărbată și de omenie.

Atunci țigănașu începu a se schili, se unse pe cap, se încinse c-o funie de tei și plecă. Într-un târziu iacătă-l că vine cu veste bună la tată-so, spuindu-i că a aflat fată așa cum i-a fost spus: ghilcoșă, frumoasă, bărbată, bogată și de omenie, numai o țiră falnică este, între noi: nu mă vrea ea.

REV., I (1884), nr. 3, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3737. Este atestat în Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *Gata pe jumătate*, F. SAT., I (1891), nr. 8, p. 64.

3. *Gata pe jumătate*, GAZ. TRANS., LIV (1891), nr. 283, p. 6.

4. *Asta-i alta*, CUCU, I (1905), nr. 1, p. 3.

5. *Între prietene*, POP. ROM., III (1913), nr. 16, p. 8.

TOȚI MĂ VREAU

Un candidat la postul de primar spunea unui prieten al său:

— Știi ce dragă? . . . Pe mine toți mă vreau: și nașu și nașa și cumătru și cumătra și copiii și muieria . . . numai un lucru mă strică!

— Și ce anume? întrebă celălalt.

— Nu mă vrea spurcatul de sat.

POP. ROM. Buc., I (1932), nr. 18, p. 349

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3737 A. Este atestat în Muntenia.

MAI ERA CINCI PÎNĂ-N EA

— Mamă, spune un fecior venind gifiind de la horă, știi ceva?

— Știu, dacă mi-i spune.

— Astăzi jucai cu fata Pinciului (om bogat).

— Ce spui maică, jucași?

— Zău așa! . . .

— Ia ascultă maică, fata asta o știi cam țanțoșă, jucași chiar lângă ea?

— Lângă ea, lângă ea n-am jucat eu; dar acoloa, alături: mai era cinci pină-n ea!

Rădulescu-Codin, C., *Dăfii*, p. 18
(Priboieni — Argeș)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3737 B. Este atestat în Muntenia.

AȘA-I ANUL

O fecmie se întâlnește cu o cumătră a ei care începe a i se jelui:

— Doamne, cumătră, nu știi ce rușine a intrat în casa noastră, fata mi-i îngreunată.

- Da taci, cumătră, că noi îs amîndouă.
- Da oare ce să fie?
- Se vede că așa-i anul.

ȘEZ., III (1894), nr. 7, p. 135 (Dumbrăvița — Botoșani)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3738. Este atestat în Moldova.

Variante:

2. *Așa-i anul*, „I. CREANGĂ“, VI (1913), nr. 9, p. 285 (Gohor — Galați).

3. *Cum se mîngîie oameni*, Furtună, *Cuvinte scumpe*, p. 39; republicată: CULT. POP., VIII (1928), nr. 219, p. 2; CAL. SAT., 1935, p. 94.

DUREREA ȚIGANULUI

Se îmbolnăvise puradelul. Se ridica cortul în sus și sta toată șatra în văicărelele lui.

Da biata țigancă nu-și mai afla capul.

— Ce te doare frumosu mamei, harhanghelul mamei!

— Au, au, ma doare toate, toate!

— Vai de mine, și de mine — ce te doare mamei, ce te doare.

— Toate mă doare, tot mă doare, numai bortele nasului nu mă doare, sfirși țiganul.

Țiganca atunci se rugă lui Dumnezeu.

— Haoleu, Doamne sfinte, la' Doamne să se facă trupul băiatului meu numai ciur și borte de nas, să nu-l mai doară nimic sărmănelul.

CULT. POP., III (1923), nr. 30, p. 4;
republicată: ALB. Buc., 1923, nr.
33—34, p. 451 (Jorăști — Galați)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3739. Este atestat în Moldova.

IONICĂ A LUI SUCITU

Ionică a lui Sucitu este soldat în București — nu știu în care regiment.

Într-o zi cade bolnav la infirmerie. De acolo scrie mamă-si, într-un sat pe Ialomița, să vie să-l vadă. Pleacă femeia la București și se dă jos în Gara de Nord într-un furnicar de lume care o ametește. Venea pentru întâia oară. Pe cel soldat ce-l vede în cale, îl întreabă:

— Ascultă, maică, nu știi unde e Ionică a lui Sucitu din Săveni? E soldat ca d-ta... e bolnav... și atîta are maica pe lume...

— Cum îl cheamă la apel? În ce regiment? Ce companie? În București sînt zeci de mii de soldați, deslușește soldatul.

— Nu știe maica că ți-ar spune, răspunde femeia uluită...

Sudițeanu, *Din satul lui Cremene*,
p. 136

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3740. Este atestat în Muntenia.

ARE HAINE NOI

Își trimite o ovreică copiii la gîrlă să se scalde, că le era cald tare și erau și cam soioși. Copiii erau trei: unul mai mare, pe care îl chema Ițic, unul mai mititel, pe care îl chema Ștrul și altul micșor de tot pe care îl chema Șloim.

Cînd să plece copiii, ovreica zice ălui mai mare:

— Bagă de seamă, Ițic, sî nu sî-nece Ștrul!

— Ei mai bine am sî văz sî nu sî nece Șloim, că e mai mic.

— Ci Șloim, prost ci ești, tu sî vezi sî nu sî nece Ștrul, că are haine noi.

POP., IV (1897), nr. 15, p. 238

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3741. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Are haine noi*, CAL. IL. BIBL. TOȚI, II (1897), p. 28.

CU SOCOTEALĂ ȘI SCHIVERNISEALA

Badea Ghio Sfirlează avînd să plece la o judecată în tîrgul Eșului, unde trebuia să steie mai bine de o săptămîină, își luă rămas bun de la nevasta-sa, Zamfira, și-i zice cu blîndețe:

— Ie sama dragă nevestă! Eu poate să zăbovesc prin Eș mai mult; dar ție-ți las porcul cel afumat în pod, puțina cu brinză, sacul cu făină, balerca cu vinișor de cel busuioc, ce l-am oprit numai pentru noi doi, mai paseri, mai unt, mai ouă — așa că n-ai să duci lipsă de-ale mîncării pînă ce-oi veni eu îndărit; ba cată să rămîie ceva din ele și pentru mine, că judecata asta ce-o am la Eș nu știu cum a ieși și bani nu prea sînt de unde cumpăra altele de-ale mîncării. Vezi de mîncă cu socoteală și cu schiverniseală, ș-atunci n-ai să ai teamă de nimica.

— Bine bărbățele, așa oi face! răspunse Zamfira, lăcrămînd de scîrbă că i se duce soțiorul la drum pe mai multă vreme.

Și se pupară amîndoi de multe ori și pe față și pe frunte și porni omul în treaba lui.

După ce s-o mai liniștit femeia, ie și se gîndește la cele ce i-o zis bărbatu-său. Dar un lucru nu-l pricepu ea bine: ce a vrut să zică bădica Ghio ca să mînce cu socoteală și cu schiverniseală?

Și ieși femeia pînă la crîsmă și întîlni acolo cu mai mulți cunoscuți și prieteni și începă a-i întreba de vorba asta: că cum să mînce ea cu socoteală și cu schiverniseală?

— Apoi eu sînt socoteală! răspunse un flăcău țănoș, ce se întorcea tocmai de la miliție, că numai bine își împlinise văleatul. Eu sînt Tanasă Socoteală, fruntaș de la al 13-lea de dorobanți, lelico Zamfiro!

— Tu ești? bată-te norocul!

— Da, și iaca în urma mea vine și Gavril Schiverniseală, care și el o scăpat de miliție. Se vede că s-a gîn-

dit bietul bărbătelul tău la noi, mînca-l-ar norocu de viu să-l mănînce!

— Apoi dacă-i așa, răspunse lelea Zamfira, să veniți să mîncăm împreună porcul cel afumat din pod și brînza din puțină și să bem busuiocul cel ce l-o oprit pentru noi numai bădica Ghio — că așa o lăsat el vorbă cînd o pornit la Eș la judecată!

Ș-apoi ce aștepta alt noroc mai bun Găvril Schiverniseală și cu Tanasă Socoteală, care erau hămesiți de drum și de porția cazarmei!

Și se duseră îndată acasă la Ghio Sfirlează și le scoase femeia porcul și brînza și ouă și unt și tăie pui și rațe și făcu la mămăligi citu-ți-i ceaunul întreg — și mîncară și băură oamenii lui D-zeu, pînă ce nu mai putură în ziua aceea! ba și a doua zi și a treia zi, pînă ce dădură gata merindele românului... După care, văzînd că porcul s-a duminat și balerca de busuioc sună a sec și făină în sac n-a mai rămas, ba nici brînză, nici unt, nici ouă... s-au cam dus la urma lor Socoteală și Schiverniseală, să spună și la alții de așa praznic, ce au făcut pe neașteptate la casa lui Ghio Sfirlează.

*

Iată că după trecere de vreo șapte-opt zile se întoarce bietul Ghio de la tîrgul Eșului, slăbit și mohorit, că se trudise mult, dăduse toți sfanții lui pe la advucați și la urmă prăpădise și judecata, cu toată dreptatea lui și nu-i mai rămăsese nici ce să mănînce pe drum pînă acasă.

Și cum ajunge și azvîrle traista din băț pe laiță, zice nevesti-sa oftînd:

— Am prăpădit totul și era să pier și de foame pe drum; ia dă o bucată de coastă de porc și vreo hreancă de mămăligă rece-caldă cum îi avea-o, că nu mai pot de foame, Zamfirișo fa!

Femeia începu a strînge din umere! Dă coastă și mămăligă de unde nu-i, că și ea răbda de vreo două zile.

— Nu-i, bărbate, nimica de mîncare!

— Cum nu-i de mîncare?

— Iaca nu-i, că s-o mîncat totul!

— Cum se poate una ca asta, că doar am venit mai degrabă de cum credeam...

— Apoi ți-am urmat sfatul, dragă bărbățele! Am mîncat cu Socoteală și cu Schiverniseală... și nu ne-o ajuns decît vreo patru zile și una pe amiază...

— Ce vorbești tu muiere! poate bîguit! poate te-o apucat Doamne păzește? Un porc ca acela mai întreg! o puțină cu brînză! un sac de făină! și toate celelalte cite mai erau la casa noastră să le mănînci în patru zile și una pe-amiază?

— Apoi să vezi mă Ghio: eu ca eu, d-apoi Socoteală și cu Schiverniseală ceia, erau bieții hămeșiți de foame și mîncau cît niște lupi, că abia scăpase de la cazarmă și nici pe drum nu mîncase mai nimica!...

— Ai nebunit muiere, or ce bîguit?

Și din una în alta, Zamfira spuse lui Ghio toată patarania...

Se apucă bietul bărbat cu mîinile de cap, se blestemă de ziua și ceasul în care s-o mai născut, o batjocori și pe femeie — dar toate erau degeaba la urma urmei: nici porcul, nici brînză, nici busuiocul omului nu s-o mai făcut la loc... dar nici românul n-a mai dat sfat femeii lui, cît au mai trăit ei, să mănînce în lipsa-i cu Socoteală și cu Schiverniseală!

Bogdan, N. A., *Povești și bazaconii*,
p. 29

Vezi *Typol. bibl.*: tip 3742. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Femeia proastă*, Dumitrașcu, *Cine a albit pe dracu*, p. 61 (Gildău — Ialomița).

3. *Femeia nervoasă*, ALB. Buc., 1940, p. 198.

4. *Fata babei la moară*, A.I.E.F., mg. 1079 m. (Teleajen — Prahova).

DAC-A ZIS DOBRE

Pe vremea cînd veneau muscalii în țara noastră, se duce un soldat la o casă de rumân. Acolo găsește numai pe femeie.

În casă după uşă era spinzurată jumătate din slănina porcului.

Cînd intră muscalul în casă şi văzu slănina așa frumoasă şi groasă de un lat de mină, zise, ducîndu-se la ea:

— „Dobre, dobre,“ adică bun, bun.

Femeia de colo:

— A zis Dobre?

Muscalul: „Dobre, dobre“!

— Apoi dac-a zis Dobre, ține, ia-o! . . .

Muscalul a luat slănina și s-a cam mai dus.

Pe bărbatul femeii îl chema Dobre.

Crăciunescu, *Copii de găsit*, p. 33

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3743. Este atestat în Transilvania.

GAIE CU NAVÎRCA LUI

S-au strins și ei la un făciunc, că de, la însurat și măritat se pricep și proștii. Și nu stricase Dumnezeu două case, că năvirca nimerise un neder tot ca ea. I-a făcut și năvirca, bărbatu-său, ițari.

— Cum să-i iau în picioare, nevastă?

— Nici la atît nu te pricepi? Uite! Te încalți cu imineii și apoi te sui pe strașina casei. Eu oi ține ițarii drept, ici, jos; iar tu să sai d-acolo de sus, drept în ei. Ai înțeles?

— Înțeles. Doamne, Doamne! Ce mai boboacă icleană am!

Și s-a suit pe strașină; iar cînd a sărit în ițari, n-a nimerit, ci a căzut alături.

Iacă, atunci trecea un creștin p-acolo: se crucea și el d-așa lucruri, nevăzute, neauzite. I se făcu milă de Gaie și-i arătă cum să-i îmbrace.

Dar năvirca tot se ținea mai icleană decît Gaie.

— Măi, măi! zise într-o zi, ce bărbat am și eu! Nici lumină în casă n-avem. Că avea în casă besnă, iar pereții erau otova de colo pînă colo, fără pic de găurice.

— Aşa? Stai că-ţi aduc acum.

Şi a început să care lumina în casă, cu căciula.

Atunci, un alt om trecu pe drum şi-şi făcu pomană cu el:

— Ce faci, măi tăntăvane? Aşa se bagă lumina în casă?

— Dar cum?

— Iacă, aşa. Şi omul ia un topor şi face spărturi mari, în pereţii casei, de vine lumină destulă. Apoi îl învaţă şi cum să puie ferestrele, de rămaseră bobocii tare miraţi cu atîta lumină în casa lor.

Aşa. Acu, într-o zi, cum sta Gaie în casă, grăieşte către nevastă-sa:

— Fă nevastă! N-auzi tu? Bagă-mi varză cu carne; să mănînc şi eu împărăteşte.

— Acu, acu, Gaie leică.

Şi a luat o plătică de untură, a tăiat-o bucăţi şi s-a dus în grădină de a pus-o pe varză, aşa cum creştea ea acolo. Pe fiecare varză a pus cîte-o bucată de untură. Cîinii, ai naibii, au simţit şi s-au dus de i-au mîncat untura. Iar cînd a băgat de samă năvîrca, cîinii se lingeau pe buze.

Se ojeji şi se repezi la ei de-i prinse şi-i duse de-i legă. Ştiţi de ce? Chiar de cele două cepuri ale buţilor de rachiu, din magazie.

Apoi, începu să le care la cîinii, pe spate, cu o smetrie. Dă-i şi dă-i! Atunci, cîinii, smintiţi de durere, începură să smicească şi să chelălăie şi scoaseră cepurile, de se duseră încolo prin urzici.

Da ce să vezi dumneata? A început rachiul să curgă şi a făcut răţarie în toată magazia.

— Ce să fac? Ce să fac? ţipa ea şi atunci, altă nă-sărîmbă. Cînd buţile curgeau gîrlă, năvîrca a dat fuga la hambar a luat pielm şi a început să toarne pe jos, cît a putut de mult, ca să astupe balta.

Şi a tot turnat; iar rachiul a tot curs.

Bărbatu-său, săracul, cînd a văzut, şi-a luat lumea-n cap: că prost, prost era el; da boboaca lui îl întrecea. Ei însă nu i-a crîntit nimic.

După ce a plecat Gaie, s-a îndurat Dumnezeu de a trecut pe la casa lui un alt om și ăla a învățat-o pe năvîrcă să nu mai prăpădească pielmul; ci să puie alte cepuri la buți. Cum a făcut asta, s-au oprit buțile din curs și nebuna s-a culcat de a dormit dusă pînă a treia zi.

Atunci, însă, tocmai pe cînd Gaie o fi umblat d-a orjatili, de colo, colo, prin lume, iată, sosesc la nevastă-sa în gazdă cîțiva creștini care aveau o geantă cu bani.

Ăia, cum au zărit-o, au cunoscut-o că nu e-n toate gherbili și i-au grăit:

— Femeie hăi! Iată, punem gogleaza asta în cui, colo. Să nu pui mîna pe ea, că te mănîncă.

— Nu pui, nu.

Și toată noaptea n-a dat toanta ochii-n gene, că cine știe, zicea: „Poate sare gogleaza aia la mine!“

Oamenii însă au dormit duși să tai lemne pe ei.

Da, călătorii ceia, cum au făcut, au uitat și ei dimineața în casa lui Gaie, geanta cu bani și s-au dus. Atunci tînta a sculat satu în reamătu ei. S-a făcut un hărămuc nemaipomenit și, cînd a sosit lumea și a dat să puie mîna pe geantă, că o tot arăta năvîrca, ea striga cit îi lua gura:

— Nu pune mîna, omule, că te mănîncă gogleaza. Sosește atunci și primarul.

— Omul lui Dumnezeu, se roagă ea, arătîndu-i geanta:

Zi-i, măi frate, să se ducă
Că deseară mă mănîncă.

— Ce să-ți dau eu, femeie, să te scap de ea.

— Nimic; numa ia-o și zi „bodaproste“.

Primarul a luat-o, și cu banii din geantă și-a făcut case, acareturi, moșii.

Iar năvîrca a trăit ca vai de capul ei, pînă i-a venit Gaie, care acum se mai înțelepțise prin lume. De aci, cînd ea nu pricepea ceva, punea el mîna, or o cotonogea în bătăi și o învăța mințe.

Rădulescu-Codin, *Nevastă leneșă*, p. 52

Vezi *Typol bibl.*; tip 3744. Este atestat în Muntenia.

[FATA MAMII CEA BĂLAIE]

A fost odată o fată tare proastă și s-a măritat. S-apucă într-o zi să facă pâine. A plămădit cât a plămădit în știrea lui D-zeu, a frământat, dar cînd la făcut pâinea nu poate. Fuga la bărbatu-său afară:

— Bărbate, bărbate, eu nu mai fac pâine, fac colaci.

— Fă femeie.

Vine în casă, să apucă de colaci. Nici atîta nu poate. Fuga înapoi la bărbat afară:

— Bărbate, bărbate, eu nu mai fac colaci, fac tot pâine.

— Fă femeie.

S-apucă de pâine, iar nu poate. Merge iar la el:

— Bărbate, bărbate, eu nu mai fac nici colaci, nici pâine, dar am să fac boț: boț m-a făcut mama, boț fac și eu.

— Fă femeie.

El gîndea că cine știe ce plăcinte bune sînt acelea. Ea vine în casă și face tot alutul boț în covată și-l dă în cuptor cu covată cu tot. Cînd a venit barbatu-său să mănînce, mănîncă dacă ai ce! Ce o fi zis mai pe urmă nu știm, căci aici se sfîrșește povestea; dar noi avem o zicere ce pare că se leagă cu aceasta:

Fata mamei cea bălaie
Bine face la mălaie,
Că le pune cu covata
Și le scoate cu lopata!

Se vede că numai cu atît a putut să se răzbune bărbatul pe soacră cîntîndu-i cîntecul, căci femeia îi era dragă

Niculiță-Voronca, *Datine*, p. 231

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3745 (A. Th. 1374*). Este atestat în Moldova.

OAMENI ISTEȚI

Zice că au fost odată doi oameni, un bărbat și o femeie. Femeia asta nu era ca celelalte femei, pentru că era de tot deosebită, adecă asculta de bărbatul său întru toate și făcea cum o trăgea capul.

Odată, din întâmplare, ca niciodată, a zis bărbatul către femeie:

— Măi femeie, hăi! măi să mergi tu la târg cu un car de grâu, că eu am alte lucruri, nu pot merge. Uite, sacii i-am pus în car, sluga a înjugat boii, tu ia-ți sumarul cel nou și te pune pe saci, și după ce-i ajunge-n târg, vei vedea tu cum umblă grâul, li-i da și tu după cum vei vedea că-l dau alții.

Și s-a dus femeia. Iar după ce ajunsese în târg, sluga a tras unde mai vedea care cu bucate, a dejugat boii și a tras de o parte, iar drăguța de femeie dezlega un sac — după cum văzuse că făcuse și alți oameni — și aștepta cumpărători. Și nu trebuie să steie mult, că îndată nimeri un cumpărător.

— Cum dai grâul, nevastă?

— Cum îl dau și alții.

— Hm! d-apoi cum îl dau alții?

— D-apoi uitați-vă și vedeți, știu că n-oi scumpi eu târgul.

Cumpărătorul acesta se mai uită oleacă la grâu și părîndu-i-se cam secăreț, ba și cam tăciunos, merse la alte care.

Dar vorbele femeii le auzise un ovrei și-și gîndi: „Parcă de la femeia asta poți cumpăra grâu și fără bani; eu să cerc, că o cercare n-are supărare; de nu poți, nu poți, nu te căiești că n-ai cercat; de poți, cu atîta mai bine“. Gîndind astfel, ovreiu se apropie de carul femeii, ia o mîină de grâu din sac, îl freacă între degete, sucește din cap și zice:

— Hm! ți-e tăciunos grâul, nevastă!

— D-apoi, cum îl vezi, nici mai bun, nici mai rău, numai cum l-a dat Dumnezeu.

— Și cum îl dai, nevastă?

— Cum să-l dau? d-apoi cum îl dau și alții!

— Așa, așa, așa, zise omul; d-apoi că uni-l dau în credință, iar alții pe așteptare.

— D-apoi așa l-oi da și eu.

— Bine, atunci hai cu carul la mine să descărcăm.

— Hai, nu-mi bănuiesc, că de aceea am venit, să-l dau, știu că nu l-am adus să-l duc iar acasă, că acasă mai avem de la Dumnezeu.

Sluga bine vedea că târgul stăpînă-sei numai un târg nu se poate numi, deci nu putu răbda să nu zică:

— Da ce faci stăpînă?

— Ce să fac — fac, tu n-ai acea grijă, că parcă eu sînt stăpînă: vezi de înjugă boii și hai cu jupînul să-i descărcăm bucatele.

Așa făcură.

Cînd colo, ovreiuul zice că n-are saci goi, dar să-i lase grîul cu saci cu tot pînă săptămîna viitoare, cînd îi va da și prețul grîului.

— Bucuros, zice nevasta, dar oare cum te-oi cunoaște atunci?

— Tare lesne, zice ovreiuul dracului, uite, îmi dai sumanul dumatilă, și eu de azi într-o săptămîină l-oi lua pe mîncaci, și așa voi ieși la piață; dumneata-ți cunoști sumanul, și cum îl vei vedea, vei ști că eu-s cumpărătoriu grîului.

— Că bine zici, zice nevasta, și dădu și sumanul, apoi își luă rămas bun și plecă către casă voioasă, ca omul care făcu o ispravă mare și bună.

După ce ajunse acasă, colea cam pe înserate, o întrebă bărbatul:

— Ei, dat-ai grîul?

— Dat bărbate, l-am dat tare bine, la un ovrei, dar se vede om de omenie.

— Hm! [...] și rogu-te, cum l-ai dat, sau te-a înșelat cumva?

— Nu bărbate dragă, nu m-a înșelat, că l-am dat ca și alții, nu m-am slobozit târgului dintr-o vorbă, din două, că doară-i chelm aici, arătînd fruntea cu degetul.

— D-apoi bine-i, draga mea, dar cum l-ai dat? unde-s banii?

— Că nu l-am dat pe bani, l-am dat pe așteptare pînă-n ceea săptămîină, că așa a zis ovreiuul că umblă azi târgul.

Bietul om se scărpină numai după urechi, apoi mai zise:

— Dar cum cheamă pe ovrei, unde şade, cum vom şti noi, de la cine să cerem preţul grîului?

— O! nu fi supărat, bărbate, am grijit eu de una ca asta, că am lăsat grîul cu saci cu tot, şi la ovrei i-am dat sumanul meu cel nou; el are să-l ieie pe el pe săptămîna viitoare şi cum îl văd — îl cunosc, că doară-mi cunosc eu halubele, ori ce păcate!

Bietul bărbat nu mai putu zice nimic de necaz, văzînd atîta prostie într-un cap de om. Merse deci afară la grajd şi întrebă pe slugă cum e ovreiu acela, unde şade, în care uliţă, cam cum îi e casa, are ceva? Sluga-i spuse din fir-a păr că-i un ovrei mare, cu o barbă roşie ce prinde o ţiră a cărunţi, cu nişte perciuni lungi şi nu era rău îmbrăcat, şade în uliţa cutare, într-o casă lungă cu uşă de către uliţă, jupîneasă lui e o ovreică grasă, grasă de parcă-i putredă, băieţi n-a văzut la ei.

Acum se mai încălzi oleacă omul, merse în casă, cină-necină şi se culcă, iar deodată cu ziua: ia tălpi băiete! Îşi luă merinde în traistă, o furcă de fier în mînă în loc de bită, şi calea şi valea!

Colo pe la prînzul cel bun era la ovrei acasă. Ovreiul era dus de acasă, te miri unde, iar jupîneasă îndopa o gîscă.

— Bună ziua jupîneasă.

— Să trăieşti cu bine, bade, hai şi şezi la noi.

— Dacă zici, şadă binele şi sănătatea, că mult n-oi şede, numai am intrat să beau o feliţă de vin şi să-mi caut de drum, că-s drumariu, jupîneasă, am cale lungă; fără oleacă, pînă îndopi dumneata gîsca, tot oi şede, că văd că n-ai cine să-mi aducă vinul.

— N-am, că jupînul nu-i acasă, nu vine mai către amiază, că-i dus la o licitaţie în satul vecin. Dar gat eu îndată de îndopat gîsca şi-ţi aduc vinul. Dumneata de unde eşti?

— O jupîneasă, şi dacă ţi-oi spune, tot nu ştii, că eu sînt chiar de pe ceea lume.

— De pe ceea lume?! Nu cunoşti cumva pe Moisa nost, că şi el e pe ceea lume, săracul, de cincisprezece ani nu l-am văzut, a murit holtei, însuratu-s-o? cum o duce? Şi i se umplură ovreiceii ochii de lacrimi cînd îşi aduse aminte de Moisa ei.

Omul nostru, gîndi: „Aha! asta-i soră cu odorul meu de acasă; nici să fie gemene, n-ar fi mai p-o formă de cuminte“; deci îi răspunse:

— D-apoi cum să nu cunosc pe jupînul Moise, că doară el m-a îndreptat la dumneavoastră, că altcum nu ştiam veni; v-a trimis voie bună şi sănătate.

— Săracul, şi-a adus aminte de noi! Ce face rogu-te?!

— Face bine, că-i sănătos. Tocmai stă în tîrg cu un iosag, dar nu i se ajung banii, de aceea a zis să mă svîr pînă la dumneata, doară ca mamă li-i putea ajuta cu ceva.

— Aşa! Frumos iosag? a fi de la ceva grof de bună seamă, că de mic, săracul tot la iosaguri grofeşti îi sta capul.

— Da, de la un grof vrea să ieie un iosag cu cinci mii de arginţi, patru le are, dar una nu mai are de unde o-ncirpa oricît îşi sparge capul, săracul. Şi Doamne, bine i-ar mai veni, ce mai mori la iosagul acela, ce mai făgădău de piatră! Şi rînduieli, jupîneasă, ştii colea, rînduieli grofeşti!

— Apoi ştii ce? bade, bea-ţi vinuţul, na oleacă de merinde şi aici ai 12 sute bune, du-i, săracul, să se ajutore, că doară numai pe el îl avem, fetele le-am măritat tuscinci, iar noi cu moşneagul avem cu ce trăi; dar rogu-te să nu întîrzii, să nu pună alţii mîna pe iosag.

— N-ai grijă, jupîneasă, în cîteva zile-s acasă la dumnealui!

Apoi îşi luă rămas bun, după ce puse bine bănişorii tocmai în fundul cuvelei, şi hai la drum cu furca de-a umăr.

Colo către amiazi veni şi hărhăunul de ovrei acasă, scîrbit că luase alţii ceva vămi la licitare, numai fiindcă dăduseră cu doi zloţi mai mult. Dar pe jupîneasă o află voioasă, de puteai prinde iepuri cu ea de voioasă ce era. Cum intră în casă se aruncă pe un scaun necăjit cum era şi se tot gîndea la cîştigul, ce-l putea avea din vama, dacă hoţul de arman, n-ar fi suit-o aşa sus. Dar văzînd pe Ruhlăla aşa voioasă, cum rar o vedea, zise răstit:

— Dar pe tine ce te-au apucat de eşti aza zburdată, azi, tu, care pînă-acum erai ca putredă? Şi chiar amu cînd mă vezi necăjit?

— Oh! Iancălă dragă, nu fi supărat, fii şi tu voios

ca mine, că Mois-al nostru cumpără un iosag grofesc cu cinci mii de argint, va avea moară, făgădău, iosag și curte ca grofii; acela-i domn odată, acuși va ajunge să umble cu hinteu cu patru cai ca baronii!

— Ce vorbești tu babă? nebună ești, ori ce-i cu tine?

— Ce să fie? Nu-i nimica, dar a fost aici un om de pe aceea lume, trimis anume de Mois-a nost și mi-a spus că Moisă-i gazdă bună, stă în târg cu un iosag grofesc la care este moară și făgădău de piatră și curte grofească; mi-a mai spus, că patru mii are bani gata și douăsprezece sute bune i-am mai trimis eu, că...

— Wues?! strigă ovreiu! sărind de pe scaun de gîndeai că i-a luat pîrjol barba cea roșie ce prindea a cărunți, wues? ai dat bani la vrun tîlhăroi de român care te-a mințit că-i de pe cea lume? Firea-i a dracului cu Moisă și cu toți oamenii tăi de pe cea lume! Dai tu fără știrea mea haram de ban odată! De nu aflu pe tîlhăroiul acela cui i-ai dat, să știi că-ți tai capul fără șeher! Și zicînd acestea, iute se repede la grajd, uită vama, uită că de ieri n-a mîncat nimic, se aruncă pe un cal bun ce avea, și hai! în urma hoțului, încotro-i arătase ovreica e-a plecat.

Omul nostru era departe, dar cum mergea cu furca de-a umăr se mai uita din cînd în cînd și-ndărăt gîndindu-se: „Cine-o furat să mai fure, pe păgubaș să-l spînzure; că hoțul, săracul, multă grijă mîncă pînă se vede scăpat“.

Odată, cînd era într-un cîmp mare cosit, uitîndu-se îndărăt vede de departe pe cineva viind în fuga mare călare. [...] Hai să-mi caut de lucru! Iese din drum și intră-n fînă, își aruncă sumanul și traista pe o brazdă și cu furca prinde a scutura la brazde groase de iarbă. Nu scutură el ca două-trei brazde și ovreiu! e aci, tot gîfîind și calul plin de spume, de gîndeai că-i săpunit. Cum îl vede, îl cunoaște din spusa slugei, și-l întrebă:

— Da încotro, jupîne așa pogan? ai grijă că-i omorî calul, fugind așa strașnic într-o căldură ca asta.

— Mă duc, om bun, zise ovreiu! dînd cu ochii de om — că de necaz nici nu-l vedea de nu-i grăia el întîi — mă duc că uite un hoț ce a făcut și uite cum a înceluit de la jupîneasă douăsprezece sute bune, doară l-oi afla undeva. Nu cumva l-ai văzut, lucrînd aici la fîn?

— D-apoi, jupine, oameni știi dumneata că mulți trec pe drum, dar să nu mințesc, de cînd sînt aici, azi chiar numai un om a trecut încolo, încotro mergi dumneata, încă i-am dat foc în pipă. Era c-o traistă plină-n spate și cu sumanul în bîtă, ca drumarii.

— Acela a fi! încotro s-a dus?

— Iată pe dealul ăsta la deal, jupine!

Se uita jupinul la deal, dar văzu că nu-i chip să-l poată sui călare, că era țăpiș de te mirai, că niște capre ce se vedeau prin tufiș, cum de nu se prăbușesc. Cărări erau, ce-i drept, multe, dar cărări strîmbe cu cotituri, pe care numai caprele și cîte un copil zglobiu după ele putea umbla.

— Dealul nu l-oi putea trece călare, zise ovreiul: n-ai face bine să-mi lași calul să pască coala pe șanț și să ai grijă de el să nu fugă pînă mă-ntorc cu hoțul?

— Ba bucuros, dacă-mi dai o pipă de duhan, zice omul.

Ovreiul îi dădu bucuros jașcăul tot, de bucurie că a dat de urma hoțului, și dînd calul în mîna omului se puse a sui la deal, hai-di, haid-di prin tufe, ovreiule, de gîndea că a roade dealul așa o călciia; la toată tufa lăsa cîte ceva semn din hainele lui cele lungi, iar mișeii de spini nu-i dau omenie de-un ban, așa tare îl jefuiau de haine, ba și zgîrieturi în piele-i făceau, de țîșnea sîngele cel cușer ca din godaci cînd îi taie șehterul. Curînd se pierdu prin tufe de nu-l mai puteai deosebi din țapi, și cînd se mai zărea din cînd în cînd, mergea ca după hoți.

Omul nostru însă, îndată ce răsufală calul bine, își luă traista-n spate, pune sumanul pe tarnița calului, luă furca de-a umăr și suindu-se pe cal: hi la drum! Pe seară era acasă mulțămînd lui Dumnezeu, că și-a putut scoate prețul griului, de saci și de sumanul muierei puțin îi pása, că știa el, că ea și le-a face iară, dacă i-or trebui.

— Da unde-ai fost bărbate? îl întrebă muierea văzîndu-l intrînd.

— Unde? După banii pentru griu!

— Și i-ai căpătat?

— Căpătat da, dar avui noroc cu soru-ta și cu frațe-tău, că altcum mă puteam linge pe buze după ei!

— Știut-am eu cui dau griul...

— Știut, știut, zise bărbatul, dar altul la tîrg nu-i merge tu de banii tăi!

Și bărbatul și-a ținut vorba și n-a mai avut nici o supărare din pricina târgului, ce i l-ar fi făcut nevasta.

Dar să vedem ce-i cu ovreiu!

El a tot mers, cât tîrîș cât grăpiș pînă-n vîrful dealului, acolo nimeri în codrii mari, și drum — ca peri în palmă. Încotro nu o știe apuca. Se uită îndărăt, la vale vede finațele, vede brazdele de iarbă, dar nici tu cal, nici tu om! Amu hai înapoi! Cînd colo — numai locul, om și cal nu-s! Ia-te amu jupîne pe jos, flămînd, prin căldură, supărat, ostenit de-i curgeau sudorile vale pe bietul ovrei. Pe înserate fu acasă. Jupîneasa îl întrebă:

— Na dar ajunsu-l-ai?

— Ajuns, să te fi luat dracul, că, umblind după hoț, mi-am prăpădit și calul . . .

— Știi ce bărbate, să tăcem molcom, asta a fi bătaie de la Dumnezeu pentru griul nevastei cei bolînde.

— Tac, tac, dar griul tot nu i l-oi plăti, și chiar de m-ar cunoaște așa zice: „Ce ai cu mine? Te duc la lege . . .“

Văzut-ați dară trei oameni isteți? Apoi să mai zică lumea că este drac! Omu-i drac! că s-ar mîncea unul pe altul să poată!

Pop-Reteganul, I., *Povestiri din popor*, p. 167

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3746 (A. Th. 1540). Este atestat în Transilvania.

DIE BOTSCHAFT VOM HIMMEL¹

Ein armer Mann, der nicht mehr wusste wie sich ernähren, verliess einmal heimlich sein Haus, Weib und Kind ihrem Schicksal überlassend. Nachdem er einige Zeit hin und hergezogen war, kam er, zum ersten mal so lang er lebte, in eine grosse Stadt, mit hohen, prächtigen Häusern. Die Hände über den rücken gefaltet, ging er langsam durch die Strassen, indem er keinen Blick von den hohen Fenstern der schönen Gebäude verwandte, oft auch ganz stehen blieb.

So glotzte er auch mit aufgerissenem Munde zu einer reichgekleideten Frau hinauf, die eben auf die Stras-

se heruntersah. Diese redete ihn an: „woher kommst du denn, und was wundert dich so?“ Kurz besonnen entgegnete der gefragte: „ich bin vom Himmel gefallen, liebe Frau, und habe noch nie eine Stadt gesehen“. „Vom Himmel“ rief die Frau einfältig hierauf, „da müsstest du ja meinen Sohn kennen, der mir vor einem halben Jahre gestorben ist“. „Wie hiess er denn?“ fragte der Schelm wieder, sich heimlich über seinem spass Freund; und als er den Namen vernommen hatte, sprach er mit erheuchelter Betrübniß: „ach freilich, liebe Frau, freilich kenn ich ihn, aber es geht ihm dort recht schlecht, denn er hat kürzlich im Kartenspiel dreihundert Gulden verloren. Dieses leidige Kartenspiel! Man nahm ihm seine guten Kleider, gab ihm statt deren schlechte Lumpen, und warf ihn in den Schuldthurm, wo er noch schmachtet“.

Auf dieses verfiel die gute Mutter in ein grosses jammern, indem sie laut klagte: „o mein Sohn, mein Unglücklicher Sohn! wie stell ich es an dir zu helfen!“ Der Bauer wusste da schnell guten Rath, und sprach: „liebe Frau, es ist in der that nöthig dass ihr eurem Sohn zu Hilfe kommt, denn wenn er in vierzehn jagen seine Schulden nicht bezahlt, so wird er aus dem Himmel gestossen. Wenn ihr ihm etwas zu sagen habt, so gebt mir den Auftrag, denn ich gehe von hier geradezu in Himmel“. Mit freudigen Blicken rief die Frau den schlauen Bauern zu sich ins haus herauf, und gab ihm für ihren Sohn Kleider, Wein und Brot, nebst dreihundert Gulden, damit er seine Schulden bezahlen könne.

Der Bauer versprach er wolle das alles getreulich überbringen, suchte dann aber so schnell als möglich weiter zu kommen. Als der Mann der einfältigen Frau heimkam, und diese ihm die Nachrichten vom verstorbenen Sohn mitgetheilt, auch gesagt hatte, welche gute Gelegenheit ihr zu teil geworden sei für ihn zu sorgen, so machte ihr der Mann heftige Vorwürfe wegen ihrer Einfalt, und liess sich dann eilends ein Pferd satteln, um den spitzbübischen Lügner einzuholen. Da dieser merkte dass man ihm nachkomme, versteckte er die Kleider in einen Graben, und setzte sich, einem Bettler gleich, an der Strasse nieder. Seinen Hut deckte er auf ein häuflein Unrath das er zufällig neben sich erblickte, und erwartete so ruhig den Reiter.

Als dieser herankam, sprach er ihn um ein Almosen an. Der Städter fragte ihn aber ob er keinen Bettler mit einem Bündel Kleider gesehen habe. Der Gefragte bejahte das: gleich in dem nahen Wald sei er einem solchen auf einem schmalen Holzwege begegnet. Da verlangte der Reiter er solle ihm den Weg zeigen, denn es liege ihm alles daran den Bettler einzuholen. Der schlaue erkünnstelte jedoch einen zähen, hartnäckigen Husten, und sagte: „o Herr, wie sollt ich mit eurem Ross gleichen Schritt halten, da mich meine Füße kaum im langsamsten Schritte tragen! Wenn ihr auch noch so langsam reiten wolltet, wie würden den den ihr sucht, nimmermehr erreichen. Der Weg ist schlecht und schwer zu finden, denn er führt durch vieles Gestrüpp. „Was ist aber zu machen?“ fuhr der Reiter fort, ich muss den Bettler haben. Hm! entgegnete listig jener mit unterbrechendem Husten, ich kenne den Weg wohl, und würde mich, wenn ich zu Pferd wäre, getrauen den zu fangen den ihr sucht, aber den Platz hier kann ich nicht verlassen, denn ich habe da unter meinem Hut einen sehr seltenen Vogel. Er ist mein ganzes Vermögen, da ich ihn um's Geld sehen lasse. Höre mich sprach der Reiter hierauf, ich gebe dir mein Pferd, setze dich auf und fange jenen Bettler, ich will indes hier warten und deinen Vogel hüten.

Nach einigem scheinbaren Besinnen willigte der Schalk ein, und bald war er in dem nahen Walde verschwunden, aus dem er noch heute wiederkehren soll. Nachdem der betrogene Städter bis gegen Abend gewartet hatte, griff er unter den Hut, um wenigstens den fremden Vogel mit heimzunehmen, aber schnell zog er zurück, denn er merkte dass er garstig betrogen war. Zornig sprang er auf, und gieng, da er nun nicht mehr zu warten brauchte, nach Hause, wo er in später Nacht ankam. Als die Frau nach dem Pferd fragte, gab er ihr keine Antwort; doch machte er ihr auch keine Vorwürfe mehr dass sie sich von dem Bauern habe betrügen lassen.

Schott, *Walachische Märchen*, p. 291

1

SOLIA DIN CER

Intr-o zi un om sărman care nu mai știa cum să se hrănească, părăsi pe ascuns casa, soția și copilul și o porni în voia soartei. După ce hoinări în lung și-n lat, ajunse pentru prima

oară în viața sa într-un oraș mare cu case înalte și mărețe. Cu mâinile la spate mergea alene pe străzi fără să-și ia ochii de la ferestrele înalte ale clădirilor, rămânând de multe ori pe loc.

Așa rămase cu gura căscată, privind în sus la o femeie foarte bine îmbrăcată care tocmai privea pe stradă. Aceasta îl întrebă: „De unde vii și ce te minunează atât?” Gîndindu-se repede, cel întreat îi răspunse: „Am căzut din cer și nu am mai văzut niciodată un oraș”. „Din cer, strigă la el, femeia mărginită, atunci trebuie să-mi cunoști băiatul care mi-a mîrșit acum o jumătate de an.” „Cum îl cheamă?” întrebă sărmanul, bucurîndu-se de gluma sa; și cînd află numele, spuse cu tristețe prefăcută: „Ah! bineînțeles că îl cunosc, dar îi merge destul de rău, pentru că de curînd a pierdut la jocul de cărți 300 de guldeni. Acest blestemat joc de cărți! I s-au luat hainele negre și i s-au dat în schimb zdrențe și a fost aruncat în turnul datornicilor, unde se află încă.

Auzind toate acestea, buna mamă începu să se jelească: „Fiul meu, sărmanul meu fiu! Oare ce aș putea să fac?” Tăranul își dădu imediat seama ce trebuie să facă și spuse: „Doamnă dragă, este cazul să veniți în ajutorul fiului dumneavoastră, pentru că, dacă nu își plătește datoria în 14 zile, va fi dat afară din rai. Dacă aveți ceva să-i spuneți, atunci dați-mi mie mesajul pentru că de aici mă duc direct în rai.” Cu priviri pline de bucurie femeia îl chemă în casă pe țaranul șiret și îi dădu pentru fiul ei haine, pline și vin, pe lingă 300 de guldeni, ca să poată să-și plătească datoria. Tăranul făgădui să predea totul cu cea mai mare conștiinciozitate, dar se grăbi să plece cît mai repede.

Cînd sosi acasă soțul naivei femei și află de la ea despre fiul mort și despre nesperata ei ocazie de a-l ajuta, acesta începu să-i facă reproșuri pentru marea ei prostie și porunci să i se înșeuze repede un cal pentru a-l prinde pe șarlatanul mincinos.

Observînd țaranul că este urmărit, ascunse hainele într-o groapă și se așeză pe marginea drumului, ca un cerșetor. Pălăria o puse peste o grămadă de mizerie pe care tocmai o văzu lingă el și așteptă liniștit călărețul.

Cînd acesta ajunse în dreptul lui, țaranul începu să se miște pentru o bucată de pîine. Orașeanul îl întrebă însă dacă nu a văzut un cerșetor, cu o legătură de haine. Cel întreat încuviință, spunînd că l-a întîlnit pe o potecută în pădure. Atunci călărețul îi ceru să-i arate drumul, fiind grăbit să ajungă din urmă cerșetorul. Dar țaranul șiret tuși și spuse: „O, domnule, cum să țin pasul cu calul dumneavoastră, cînd picioarele nu mă prea țin. Iar dacă o să călăriți prea încet, nu o să-l mai ajungeți niciodată. Drumul este prost și greu de găsit pentru că trece prin desîș.” „Ce e de făcut?” întrebă călărețul, trebuie să-l ajung neapărat din urmă pe cerșetor.” „Hm! spuse șiret cel întreat, dregîndu-și glasul, eu cunosc drumul și m-aș încumeta călare să-l prind pe cel ce îl căutați, dar nu pot să părăsesc acest loc, deoarece am aici sub pălărie o pasăre foarte rară. Ea este toată averea mea pentru că o arăt numai pentru bani. Ascultă, spuse călărețul, îți dau calul, încalecă și prinde cerșetorul, eu voi aștepta aici și îți voi păzi pasărea.

După o prefăcută ezitare șarlatanul fu de acord și într-o clipă fu în pădure, din care trebuie să se întoarcă și azi. După ce așteptă pînă spre seară, orășeanul păcălit băgă mîna sub pălărie să se întoarcă acasă măcar cu pasărea, dar și-o trase imediat înapoi, dîndu-și seama cit de urît a fost păcălit. Nemaiavînd ce aștepta, sări furiós în picioare și porni spre casă, unde ajunse în puterea nopții. Cînd îl întrebă nevasta de cal, nu îi răspunse, dar nu îi mai făcu nici reproșuri că s-a lăsat păcălît de țaran.

Vezi *Typol bibl.*; tip. 3747, cf. 3009. Este atestat în Transilvania.

Variante:

2. *Păcălit*, PAG. LIT., I (1904), nr. 3, p. 8.
3. *Numai minciuna face bătă*. Papahagi, P., *Basme aromâne*, p. 425.
4. *Săsoiaca și românul*, GAZ. TRANS., LII (1909), nr. 170, p. 3.
5. *Ciobanul cel venit de la rai...*, NEAM. ROM. POP., V (1914), nr. 36, p. 570 (Larga — Bacău).
6. *Badi Ion, Badi Vasile*, „CREANGA”, XI (1920), nr. 1, p. 14 (Broșteni — Suceava).
7. *Trăși pe sfoară*, DUM. POP., XIII (1929), nr. 1—2, p. 6.

BABA ȘI FATA

Era odată o babă și avea o fată, căreia îi ieșea vorba că e cam oarbă, nu prea vede așa bine. Din cauza asta cîți pețitori dau pe acolo, nu se mai întorc la fată.

Într-o zi iar a venit vestea că pe cutare seară o să le vină pețitori. Mi-am uitat să vă spun că baba mai avea și un cotoi alb.

— Știi ce fată? Uite, eu pînă aici jos acu acesta și bagă de seamă, după ce pețitorii se vor așeza la masă, tu să-l ridici de jos, doar de nu s-ar duce măcar aștia, zice mamă-sa.

Vin pețitorii. Îi pun la masă și între altele pune pe masă și un blid cu lapte acru. Fata, dă încoace, se învîr-

tește încolo și ciop: „uite mamă cum grijești d-ta acele“ și să pleacă, ia acul și-l pune în locul lui.

Pețitorii au prins inimă și-și gîndeau în ei: „Asta că fata nu vede sînt numai scornituri de dușmani, fata are să fie a noastră, căci e și bogată“.

Fata de bucurie că a înșelat pe pețitori, nu mai putea; se învîrtea tot într-un picior. Apropiindu-se de masă și uitînd și că e lapte acru în blid crezînd că e cotoiu cel alb în vîrfurile mesii, unde nu-ți întoarce mîna și strigă odată ciț! și pliosc în mijlocul blidului încît a făcut tot lapte pe pețitori. Bieții pețitori au plecat cum au venit. Iar baba își ține și azi fata.

ȚARA OLT., IV (1910), nr. 8, p. 6—7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3748 (A. Th. 1456) Este atestat în Moldova, Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *A văzut acul* (P. Gh. Savin), FREAMĂT., IV (1911), p. 54; republicată: *Snoave*, p. 23.
3. *Acul de pe șură*, „I. CREANGĂ“, I (1911), nr. 4, p. 123.
4. *Apoi tot lumea are dreptate*. Pamfile, *Cartea povestirilor hazlii*, p. 19.
5. *Gura lumii tot are și dreptate*, LUMINA SAT. Sib., IV (1924), nr. 2, p. 4.
6. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., V (1929), nr. 44, p. 11.
7. *Flăcăul cu nasul mare*. Pop-Reteganul, Șt., *Povești și snoave*, p. 19; republicată: *Domnișoara Broască*, p. 19.
8. *Cașul pricinaș*, CAL. F. LUMEA, VI (1931), p. 39.
9. *Vorbe pe de rost*, ȚĂRĂNISM, VIII (1933), nr. 15, p. 13.

FATA CEA TOANTĂ

La o casă veniră pețitori pentru o fată. Tatăl fetei, știind-o cam toantă, o sfătui într-o cămară d-alături:

— Fată hăi! Ascultă! De te-or întreba cîte ceva

pețitorii, tu să spui o vorbă mare și adincă, ca s-arăți că ești deșteaptă.

Cînd veni fata-n casă și vorbi cu pețitorii, numai trîncăni:

— Bivolu-n fîntînă!

Cînd auziră pețitorii aceasta lăsară toanta pentru alții și porniră.

DOINA Jor., I (1928—1929), nr. 7—9,
p. 207

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3749. Este atestat în Moldova.

DUPĂ ÎMPREJURARE . . .

Cu puțin ceva după înființarea miliției din Moldova, un țigan vede pe un iuncher de cavalerie stînd drept în poarta unei cazărmi cu o carte în mînă. Acest iuncher, pe lîngă uniformă, avea și pantalonii cu pele, despre dos cum trebuia să fie pentru călăreți. Țiganul după ce observă toate:

— Și traiești s-mbatrinești ghinărarule, aghioțanțoșule, maiorule, ofițărule, caprarule, zice țiganul apropiindu-se de militar cu căciula în mînă, apoi adaogă: Știu c-ai luot Țarigradu și Beligradu și Timișvaru; dă-mi ceva de-mbucătură, ca s-arunc în iastă gură, că tare mi-i sete.

— La gîrlă țigane, dacă ți-e sete.

— Auiuuu! D-apoi d-aștie me-ai fost? Strimtu-le, sucitule, cu custura-n coastă și pe cap cu creastă. Da nu te mai fuduli, nu, nu; că n-ai mai luot nici Țarigradu, nici Beligradu, nici Timișvaru; ai luot cel potlog din cel pîrlog. Auileo! da ce-mi mai văzură ochii astăzi! un ostaș de oastea nouă, șterge cloșca de pe ouă. Ș-apoi ai mai rupt și ciuru de țe-ai cîrpit c . . .

Wartic, *O sută și una de mici istorii*,
p. 19

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3750. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. (Fără titlu) Wartic, *O sută și una de mici istorii*, p. 23.
3. *Țiganul și nevasta*, ȘEZ., II (1893), nr. 10—11, p. 282 (Perieni — Vaslui).
4. *Ghinărarule, viteazule*. Stăncescu, *Glume*, p. 82.
5. *După împrejurare*, Adam, *Pe lângă vatră*, p. 73.
6. *După împrejurare*, DOINA D., I (1902), nr. 1, p. 6.
7. *Țiganul și nevasta*, F. POP., XV (1910), nr. 48, p. 7.
8. *Cărăușul și țiganca* (S. Teodorescu-Kirileanu), VORBE BUNE, II (1905—1906), nr. 11—12, p. 18 (Sodomeni — Iași).
9. *Cărăușul și țiganca*, CĂL. GOSPOD. SĂT., III (1906), p. 94.
10. *Cărăușul și țiganca* (I. Adam), LUMINA, (1909), nr. 16, p. 6; republicată: GAZ. TRANS., LXXI (1909), nr. 63, p. 5; *Glume*, p. 115; DEȘTEPT., 1922, p. 76; ALB. Buc., XXXVII (1936), nr. 7, p. 102; ALB. Buc., XLII (1939), p. 105, 106.
11. *Cărăușul și țiganca. Snoave și povești hazlii*, p. 24.
12. *Românul păcălit de țigan*, HAZ. SĂT., XII (1912), p. 3.
13. *Țiganca și majurul*. Popescu N. I., *Pădurea diavolilor*, p. 40; republicată: *Basme*, p. 40.
14. *Lauda țigăncii*, SĂT., X (1939), nr. 107, p. 18.

O ÎNCERCARE

Un bărbat voia să știe dacă toate cele ce se-ntîmplă în casa sa, între el și femeie, pot rămîne în secret. Deci într-o dimineată își cheamă soția la pat și-i vorbește:

— Tu soție, mie mi s-a întîmplat ceva astă-noapte, ce numai așa-ți pot descoperi, dară tu vei ține aceea în secret — să n-audă nimenea!

— Da, răspunse femeia, secretul acela nu va ieși din casă!

— Iată dar! arătîndu-i un pui de ciorcusia, pe care-l culcase cu sine de cu seară. Eu am născut astă-noapte un pui de ciorcusia!

— Hm, ce minune! răspuse femeia.

Într-un târziu, plecînd bărbatul la cîmp, femeia lui alergă la amica ei vecina, căreia cu un ton tremurînd îi spuse:

— Amică vecină, o minune s-a întîmplat astă-noapte în casa mea, ce numai ție-ți pot descoperi, dacă te promiți a ține în secret aceea ce-ți spun.

— Cum să nu!!

— Apoi ascultă: Soțul meu a născut astă-noapte doi pui de ciorcusia!!

— Hm, asta e chiar o mare minune!

Sincera amică vecină, rămînînd singură, îndată alergă la o altă amică a ei, căreia-i spuse:

— O minune nemaipomenită s-a întîmplat la vecinul Petru; el, de un timp încoace, naște, în fiecare noapte, patru pui de ciorcusia!!

GURA SAT., XIII (1873), nr. 47,
p. 181

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3751. Este atestat în Moldova, Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *O încercare*, RĂS. Pal., 1905—1906, p. 177 (Buho-
ciu — Bacău):

3. *Un gospodar care... se ouă*, CAL. NOSTRU, I
(1918), p. 154 (Bogdănești — Suceava):

4. *Credința femeii* (T. Pamfile), „I. CREANGĂ”, XIV
(1920), nr. 7, p. 93 (Tuțcani — Vaslui); republicată: *Pov.
pop. rom.*, p. 149; GLAS. BUCOV., IV (1921), nr. 654, p. 2.

5. *Cum se împrăstie minciuna*, „I. CREANGĂ”, XV
(1921), nr. 6, p. 82.

6. *Un gospodar care... se ouă*, CAL. GOSPOD., I
(1921), p. 68.

7. *Întîmplarea unui ou*, CAL. CULT., 1922, p. 88.

8. *Întîmplarea unui ou*, VOINȚA BAN., III (1923),
nr. 11, p. 2.

9. *Întîmplarea unui ou*, NEAM. ROM. POP., XV (1927),
nr. 11, p. 182 (Odorhei — Bistrița-Năsăud).

10. *Povestea celor trei curmale* (N. Mateescu), REV. SOC. TIN. ROM., 1927—1928, nr. 3, p. 21 (Filipeni — Bacău).
11. *Povestea unui ou*. Sudițeanu, *Din satul lui Cremene*. p. 128.
12. *Omul ce-a făcut un ou*, DUM. POP., XVI (1931), nr. 11—12, p. 7.
13. *Oul*, CAL. CLUJ. ROM., XII (1935), p. 109.
14. *Întimplarea unui ou*, ALM. IL., XXVI (1938), p. 145.

UȘURINȚA FEMEIASCĂ

Odată un om voi să-și încerce femeia, să vadă cît poate păstra ea un lucru aflat.

Așa într-o seară veni acasă stropit de sînge. Întrebîndu-l femeia, îi răspunse că a omorît un boier și că l-a îngropat în fundul grădinei, el însă omorîse un țap. O rugă să se ferească de a spune cuiva, căci nimeni nu va putea afla de fapta lui, mai ales că, zicea el, acel boier e străin de tot și l-a doborît jos unde nu era nici pisenie de om ca să-l vază.

Femeia se legă că nu va slozni în ruptul capului.

A doua-zi, omul nostru se făcu că vine supărat de la muncă și că toate-i fac rău în cale. Văzînd-o că încă n-a isprăvit de făcut mîncarea, îi găsi price și începu s-o ia la ceartă. El una, ea alta, pînă ce se prefăcu că-i dă una după ceafă. Atîta i-a trebuit, a dat de-a durut-o ori nu, că iese în mijlocul curții și începe să strige:

— Săriți, hoțul, că vrea să mă omoare, cum a omorît și pe ăl de aseară.

Se strînse lumea numaidecît și începu s-o cerceteze. Ea le spuse totul ce a auzit de la bărbatu-său și că să-l ducă la spînzurătoare. Așa era pe vremea aceea. Cine omora, moarte lua, fără a mai fi judecat.

Se hotărîră, deci, bătrînii să-l pună în laț și să-l spînzure, căci a făcut moarte de om.

Pe cînd aceia pregăteau spînzurătoarea, pe atît el nu mai putea de rîs, pînă ce, oamenii mirați, îl întrebă să le spună cauza nepăsării lui.

— Cum să nu fiu, zise el, cînd văd că v-ați luat după o gură de femeie fără de minte! Ați cercetat cu de-a-mănuntul dacă e așa sau nu? Apoi istorisi toată șiretenia ce a încercat cu femeia sa.

Auzind oamenii așa, se duseră și căutară în grădină ca să se încredințeze. Acolo, în adevăr, găsiră țapul îngropat, de se prăpădiră toți de ris, de o așa pozună.

Și așa scăpă omul de spînzurătoare și femeia de ce avea în gușă.

„I. CREANGĂ“, VII (1914), nr. 4, p.
114 (Afumați — Ilfov)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3752. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Poale lungi și minte scurtă*, CĂMIN. NOSTRU, 1925, nr. 1—3, p. 38.

GURA SATULUI

Primarele satului avea o femeie; se înțelege, femeie cu minte ca toți ai satului. El ocupat mai toată ziua cu treburile primăriei, ședea foarte puțin pe lîngă casă. Femeii sale nu-i venea deloc la socoteală ca bărbatul ei să-i lipsească de acasă toată ziua. Supărată foc, într-o zi își apucă bărbatul la socoteli și-i zice:

— Ian ascultă bre! eu nu m-am măritat cu tine ca să șed în casă toată ziua singură ca huhurezu de-mi țiuie urechile. Eu vreau ca să te am pe tine; slavă Domnului, nu m-ai luat o calică de pe uliți, ca să alergi după hrană; tu ești om cuprins, pe mine m-ai luat fată cu zestre, avem cu ce trăi, i-a mai șezi pe lîngă casă și caută de treburile gospodăriei; dacă nu faci așa, eu mă duc la popa din sat ca să ne despărțescă. Și femeia, supărată foc, se învîrtea prin casă ca o suveică.

— Măi femeie, nu fi nebună, eu mă duc la primărie pentru treburile satului, mă vezi că alerg și muncesc flămînd ca un cîine toată ziua, doar nu mă duc la crîsmă ca să beau, aici nu umblu cutreierînd satul după cine știe ce-ți poți închipui. Vai de capul meu, eu muncesc, fa, la primăria ceea ca un măgar și te rog să-mi dai pace.

— Ferească D-zeu bărbate! da nu-ți dau pace nici moartă, vreau să știu și eu ce treabă faci la primăria ceea. Iaca, nu mai departe decît azi, să-mi spui ce ai făcut acolo?

— Ce am făcut?

— Da! ce ai făcut?

— Apoi astăzi am făcut treburi mari, am ales moașă satului în locul răposatei mamei Ilincăi.

— Și pe cine ai ales?

— Ei vezi, iaca asta nu ți-o pot spune, că voi femeile, cum sunteți „gură bogată“ ai să fugi degrabă la vecina de alături și ai să-i spui și noiăștia de la primărie, vroim să ținem treaba tainută pînă ce-a veni răspuns de la dl. subprefect, ai înțeles ori ba?

— Nu se află bărbate, iaca astup gura, na! și nu spun o vorbă, ferească D-zeu, da cum ai crede ca să fac una ca asta, te rog spune-mi?

Se uită bărbatul la femeia lui și se gîndește, să-i spuie sau să nu-i spuie; dar la urmă îi zice: „Am să-i spun o minciună, că știu eu că femeile nu au taină și în-dată duc ștafeta“.

— Ei bine, nevastă dragă, ascultă, în locul răposatei mamei Ilincăi, am ales astăzi moașa satului pe moșu Ion Jitariu, ai înțeles? dar te rog să nu cumva să spui la cineva că-i poznă, auzi?

— Nu se află bărbate, nu se află.

— Omul sărutîndu-și femeia, ieși din casă. Nu apucă bărbatul a închide porțița ogrăzii, și femeia lui ieși fuga, se duce la parălazul de dîndosul casei și începu a striga la vecina ei de alătura:

— Marghioală! Marghioală! vin răpede încoace, să-ți spun ceva, ce am aflat chiar acu de la bărbatul meu, da nu cumva să spui la cineva, ai auzit?

— Nu se află soră, da ce este?

— Uite, azi la primărie conțiliu au hotărît ca să puie moașă satului pe moșu Ion Jitariu, da nu cumva să spui la cineva.

— Nu șe pomenește.

— Și cum pîndește Marghioala c-o intrat vecina ei în casă, fuge la vecina de-alături, și-i spune ce au auzit de la primăriță, așa că într-un ceas toate femeile din sat au venit buluc la primărie făcînd gură și amenințau pe toți că cum se poate să puie moașă pe un bărbat.

Venind primarele și aflînd de zvoana femeilor, au înțeles că toate aceste sunt treburile femeii sale și ducîndu-se la ele, le spuse să se liniștească fiindcă au pus moașă în sat pe Ioana Jitărița, văduva, iar nu pe Ion Jitariu.

(I. S. Ionescu), ERA NOUĂ, VI
(1894), nr. 269, p. 3; republicată: *Povești*, p. 39

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3753. Este atestat în Moldova.

OMUL SE DEPRINDE CU RĂUL CA VIERMELE ÎN HREAN

Zice că era odată un om Tudorică și s-a însurat c-o fată proastă de nici două fire nu știa a încurca. Trece o bucată de vreme și zice Tudorică proastei lui:

— Eu iaca mă duc d-acasă, tu caută, ia așternutul și pernele și le mai aerisește. După ce se duce bărbatu-su, scoate femeia pernele afară, le descoase pe toate, iar penelor le dă drumul în vînt. Vine sara omul acasă, tot aștepta să-i facă nevasta așternutul să se odihnească, dar pace. De la o vreme încoace o întrebă că de ce n-duce pernele în casă, că le-or fi atîta aerisit.

— Dacă am descusut pernele și am dat drumul penelor în vînt.

— Plăți-ți-ar sfîntul să-ți plătească, dar pe ce avem să ne culcăm de-acum.

Vine omul într-o zi de la tîrg și aduce niște carne și spune nevasti-si să-i facă curechi cu carne. Ia femeia carnea, o taie tot bucăți-bucăți și o înșiră în grădină cîte o bucățică pe fiecare căpățînă. Cîinii cum li-i treaba lor, se duc ș-o mănîncă.

Proasta prinde cîinele, îl duce în pivniță și-l leagă de cepul polobocului cu vin și bate și bate, dar cîinele se smucește în dreapta, în stînga și fuge cu cep cu tot. Vinul din poloboc curge de face lac în pivniță. Ce-i mai tună în cap, aduce toată făina de păpușoi cîtă o avea în casă, o toarnă peste vin și începe a o mesteca de malai, face foc bun în cuptor și cară cu covata ciuruiala cea și o dă în cuptor să se coacă. Iar cînd vine Tudorică îi iese înainte cu bucurie și-i spune cum și ce. Bietul om nu mai știa ce să zică:

În altă zi, zice femeii să mai facă un cuptor de pîine, că slavă Domnului, țuhalii cu făină nu mai au sfîrșit, dar ce să se zămorescă numai de foame.

Proasta cerne toată făina de grîu prin sită rară apoi și prin cea deasă, o cară și tot o toarnă în fîntînă, iar după ce-o mîntuie de turnat cu cîrligul tot mestecă și mestecă, mai așteaptă să se îngroașe, să se ție pe lopată, dar ea se face tot subțire ca apa din fîntînă. Dă D-zeu și vine bărbatu-su și cînd o întrebă de-a gătit pîinea, ea îl ia de mîină, îl duce la fîntînă și-i arată procopseala ce-a făcut-o, de s-a bucurat sărmanul om ca d-o casă aprinsă.

Mai trece iar ce mai trece și Tudorică văzînd-o că-i bătută cu leuca în cap, se teme să nu-l calicească și să-i prăpădească muncușoara din tinerețe ce o ținea ascunsă într-un ulcior în cămară și de aceea tot o speria ca nu cumva să se ducă în cămară că acolo este Bordea și are s-o mănînce. Și azi așa, mîine așa, îi intrase proastei frica în oase; că nici nu mai îndrăznea să deschidă ușa cămării, se tot gîndea și socotea ce să facă ca să se scape de dînsa.

Într-o zi, iar pe cînd era bărbatul ei la cîmp, vede trecînd un car cu oale. Strigă pe român să steie și le cumpără pe toate. Pe urmă spune românului că are pe Bordea în cămară și că ce i-ar cere s-o ieie ca să scape de dînsa.

Pune omul mîina pe ulcior, simte colo putere nu șagă, se mai uită la dînsa și o vede că-i proastă și prinde inimă. Vede el că-i chilipir de om pe jos, fără multă vorbă ia ce ia, umflă pe Bordea sub suman și tiva băiete de-i scăpăra călcîiele. După ce s-a dus omul, proasta rămîne de-și înșiră oalele prin parii dimprejurul casei, de rămăsese una mititică fără loc. Stă ea, se uită și la ulcică și la oalele cealalte, vede că n-are unde s-o puie și unde

începe a morocăi la oalele cele multe: așa blestematelor, vă fuduliți că fiecare aveți parul vostru, și rîdeți de mititica asta că n-are unde sta, așa-i? vă pare bine, dar las' că v-o fac eu pe foaie, și nici una nici alta haț un par și tronc, tronc în oale de le merge colbul pînă le hăbucește pe toate, pe urmă ia pe ulcicuța cea stingheră, o pune în par și o începe a o dezmierda. Așa-i draga mamei; acuma tu stai în caltea sus, iar dușmancele tale numai hîrburi și bucăți împrăștiate toată ograda. Că bine știau ele să ridă de tine, acuma în caltea le-ai venit de hac și rîde proasta și se bucură cu ulcicuța ei, iar cum îl zărește pe bărbatul său de departe, îi iese înainte cu bucurie și unde nu prinde a bate în palme, ș-a cînta, ș-a juca.

— În caltea în ciudă am scăpat de Bordea.

— Ce spui femeie, ai înnebunit ori nu ți-i mult.

— Ba l-am dat pe Bordea, Tudorică.

— Plăți-ți-ar mînia lui D-zeu proastă. M-ai calicit, acolo aveam tot avutul meu, mi-ai mîncat și comîndul, măcar n-ai văzut încotro a apucat omul.

— Nu știu bine, ori în sus ori în jos.

— Aceea o știu și eu, dar apucă tu la deal și eu mă duc la vale și de l-ai întîlni să mă strigi, auzitu-m-ai, înțelesu-m-ai?

— Am înțeles, mă duc, și apucă turla la goană, iar Tudorică aleargă în partea cealaltă.

Aleargă ei așa cît aleargă, de la o vreme strigă proasta:

— Tudorică, Tudorică, ia vină încoace; se duce să-racul om, sărac să fie din păcate, într-un suflet și cu inima plină de bucurie, socotind că femeia lui a dat peste omul cu banii, cînd colo, o găsește cu gura căscată stînd și uitîndu-se la o vacă.

— De ce m-ai strigat femeie, poate ai văzut pe omul cela c-a apucat încotruva.

— Ba nu asta.

— Dar ce?

— Ia așa. Te-am chemat să te întreb, oare cum se poate, vaca albă și vițelul negru.

(El. Sevastos) GAZ. SAT., VIII (1891).
nr. 21—22, p. 316; republicată: *Po-
vești*, p. 46

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3755 (A. Th. 1386). Este atestat în Transilvania, Moldova și Muntenia.

Variante:

2. *Vlad și Catrina* (I. Gr. Sima), *TRIB.*, II (1885), nr. 202—205, p. 806 (Cărpiniș—Alba).

3. *Poveste*, Popescu-Ciocănel, *Basme*, p. 161.

4. *Femeia cea proastă*, *ȘEZ.*, X (1902), nr. 5—6, p. 65 (Roman—Neamț).

5. *Femeia blăstămată*, *ȘC. NOASTRĂ*, XII (1935), p. 388 (Hurezul Mare).

6. *Femeia blăstămată*, *CAL. GOSPOD.*, XVII (1938), p. 34.

7. *Nane*, A.I.E.F., i. 10 664 (jud. Vrancea?).

8. *Prostia omenească*, A.I.E.F., i. 11 153 (Cerbăl—Hunedoara).

DROBUL DE SARE

A fost odată cînd a fost, că dacă n-ar fi fost nu s-ar povesti.

Noi nu sîntem de pe cînd poveștile, ci mai dincoace cu vro două-trei zile: de pe cînd se potcovea puricele cu nouăzeci și nouă de oca de fier la un picior și tot i se părea că e ușor.

Zice că era odată un om însurat. Nevasta lui care avea copil de țîță era cam proastă, dar nici soacră-sa nu era tocmai hîtră. Într-o zi omul nostru iese de acasă după trebi. Nevastă-sa după ce scăldă copilul și-l înfăță, îl puse-n albie lîngă sobă, că era iarnă; și-apoi îl legănă și-l dezmierdă pînă ce-l adormi. După ce-l adormi stătu puțin pe gînduri și-apoi începu a se boci cîtu-i lua gura: „Aoleu! Copilașul meu, copilașul meu!”

Muma ei, care torcea după horn, auzind-o zvîrli fusul din mîină și furca din brîu cît colo și sărind o întrebă:

— Ce ai draga mamei, ce-ți este?

— Mamă, mamă, copilul meu are să moară!

— Când și cum?

— Iaca cum. Vezi drobul cel de sare pe horn?

— Îl văd. Și...?

— De s-o sui pisica are să-l trîntească drept în capul copilului și să mi-l omoare!

— Vai de mine, că bine zici fata mea.

Și-ncepură amîndouă a-l boci ca niște smintite. Pe cînd se sluteau ele, cum vă spun, iaca și tatăl copilului întră pe ușă, flămînd și necăjit ca vai de el.

— Ce este? Ce v-a găsit?

Atunci ele, mai venindu-și puțin în fire, începură a-și șterge lacrimile și a-i povesti despre întîmplarea neîntîmplată... Omul, după ce le ascultă, zise: „Bre! mulți proști am văzut eu, dar ca voi n-am mai văzut. Mă... duc în toată lumea! și de-oi găsi mai proști decît voi, m-oi mai întoarce acasă, iar de nu, ba“.

Așa zicînd, oftă din greu, ieși din casă, fără să-și ia ziua bună, și plecă supărat și amărît ca vai de om!

A doua zi ajungînd într-un loc, i se întîmplă să vadă ceva, ce nu mai văzuse. Văzu un om care ținea puțin un oboroc deșert cu gura spre soare, apoi repede-l înșfăcă și intra cu dînsul într-un bordei; pe urmă iar ieșea, îl punea la soare și tot așa făcea.

Drumețul nostru, nedumerit, se opri și zise:

— Bună ziua, om bun!

— Mulțumesc dumitale, prietene!

— Da ce faci aici?

— Ia mă trudesec de vro două, trei zile să car pocitul ist de soare în bordei, ca să am lumină; și nici nu pot.

— Bre! ce trudă, zise drumețul. N-ai vreun topor?

— Ba am.

— Ia-l de coadă și fă ce ți-oi zice eu; sparge aci și soarele va intra singur înăuntru.

Îndată făcu așa, și lumina soarelui intră în bordei.

— Mare minune, om bun, zise gazda! De nu te-adeucea Dumnezeu, eram să îmbătrînesc, cărînd soarele cu oborocul.

Drumețul plecă. A doua zi ajunsese într-un sat; din întîmplare, se opri la un om; omul de gazdă, fiind rotar,

își lucrase un car și-l înjghebase în casă, în toată întrețigimea lui, și-acum voind să-l scoată afară, trăgea de proțap din răsputeri, dar carul nu ieșea. Știți pentru ce? Așa; ușile erau mai strimte decît carul. Noroc, că drumețul l-a învățat să desfacă carul în toate părțile lui, să le scoată pe rînd, și-apoi iarăși să-l înjghebe la loc.

— Foarte mulțumesc om bun, zise gazda; bine m-ai învățat: cît pe ce era să dărîm casa din pricina carului.

De aci drumețul nostru merse tot înainte, pînă ce ajunse iară la o casă. Acolo ce să vadă? Un om c-un țâpoi în mîină, voia s-arunce niște nuci din tindă în pod.

— De ce te frămînti așa, om bun?

— Ia vreau să zvîrli niște nuci în pod și țâpoiul ăsta nu-i nici de-o treabă.

— Că degeaba te trudești! Ai un oboroc?

— Dar cum să n-am.

— Pune nucile într-însul, ia-l pe umăr și le suie în pod; țâpoiul e pentru fîn și paie, iar nu pentru nuci.

Omul ascultă și treaba se făcu îndată.

Drumețul merse mai departe, pînă ce ajunse să mai vadă și altă năzbîtie. Un om legase o vacă cu funia de coarne și-o trăgea în podul grajdului; vaca răgea cumplit, și el nu mai putea de ostenit.

— Măi omule, zise drumețul, făcîndu-și cruce, dar ce vrei să faci?

— Ce să fac, mă-ntrebi? Da nu vezi?

— Ba vād, numai nu pricep.

— Ia haramul ăsta, e hămisit de foame și nu vrea nici în ruptul capului să se suie în pod, să mănînce fîn.

— Stai puțin, creștine, că spînzuri vaca! Ia finul și-l dă jos la vacă!

— Da nu s-o irosi?

— Nu fi scump la tărățe și ieftin la făină.

Atunci omul ascultă, și vaca scăpă cu viață.

— Bine m-ai învățat om bun! Pentru un lucru de nimica era să-miucid vaca.

Așa, drumețul nostru, mirîndu-se de astă mare prostie, zise în sine: „Pisica tot s-ar fi putut întîmpla să dea drobu de sare jos de pe horn; dar să se care soarele în casă cu oborocul, să arunce nucile cu țâpoiul și să se tragă vaca în pod la fîn, n-am mai gîndit! . . . Apoi dru-

meșul se întoarce acasă, și petrecu lingă ai săi, pe care
ii socoti mai cu duh decît pe cei ce îi văzuse în călătoria
sa.

Ș-am încălecat pe-o șea
Ș-am spus povestea așa;
Ș-am încălecat pe-o roată
Ș-am spus-o toată;
Ș-am încălecat pe-o căpșună
Și v-am spus o mare minciună.

(I. Creangă), TIMP., V (1880), nr.
102, p. 3; republicată: FĂT. FR.,
I (1904—1905), p. 28; *Opere complete*,
p. 396; LUCEAF. Sibiu, IX (1910), p.
4; ALB Buc., XXII (1923), nr. 19—20,
p. 303; LUMEA COPII, IV (1925), p.
810; PRIM., V (1925), nr. 51—52, p. 2;
CAL. ȚĂR. ROM. Deva, 1926, p. 49;
ALB. BUC., XXXI (1936), nr. 38,
p. 604; CAL. ROM. SAT., 1939, p. 136

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3756 (A. Th. 1430 A). Este atestat în
Moldova, Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Nebunii* (I. Gr. Sima), FAM., XX(1884), p. 596.
3. (Fără titlu) GAZ. SĂT., II(1885), nr. 7, p. 126.
4. *Deșteptăciune sirbească*, Popescu, N.D., *Carte de basme*
(III) p. 156.
5. (Fără titlu) Popescu, N.D., *Carte de basme*, (III), p. 157.
6. *Baba cea proastă și flăcăul cel hitru*, ȘEZ., I(1892), nr.
7—8, p. 187.
7. *Ce pățește înțeleptul*, REV. CRIT. LIT., I(1893), p. 234.
8. *Din isprăvile prostiei*, F. TOȚI, III(1898), nr. 49, p. 562.
9. *Povestea proștilor* (N. Hodoroabă), „I. CREANGĂ“, III
(1910), nr. 8, p. 232; republicată: *Povestea proștilor*, p. 3 (Hîntești—
Botoșani).
10. *Din isprăvile prostiei*, HAZ. SAT., XI(1911), nr. 35—36,
p. 1.
11. (Fără titlu) (Șt. St. Tușescu) FREAMĂT., (1911), p. 56
(Amzulești—Dolj).

doara).

LUMEA PROȘTILOR

Se spune că în vremile de demult, pe cînd ploua pițule și sutele de zloți stăteau acățate pe garduri, lumea era mai proastă ca acum. Oamenii de pe vremile acele nu știau drege și isprăvi lucrurile mai cu rînduială, bunăoară cum le știm noi acum; ei le făceau toate de-a-n-doaselea. Apoi trebuie să știți, dragii mei și ai cui vă are, că prostia se lățise așa de tare prin lume, încît trebuiai să umbli nu șapte, dar șeptezeci și șapte de sate de-a rîndul, ca să poți da de un om cu firea întreață și cu mintea sănătoasă. Ceilalți erau proști, Doamne ferește, încît om cuminte de erai, trebuiai să fugi încotro îți vedeau ochii, numai să scapi de prostiile lor.

Pe vremile aceste, oameni buni, a fost odată, ca niciodată, un moș și o babă și aceștia aveau un ficior. Ficiorul era cuminte cum se cade și era om de înțeles dar moșul, baba și cu ei dimpreună toți sătenii, n-aveau nici atîta minte în cap, cîtă are un șoarece; erau proști, mă rog, proști ca gardul și atîtea prostii cu coarne făceau într-o zi ca într-alta, încît bietul ficior își urî zilele vieții și se sătură de a se mai năcăji cu ei. Se încercă el, nu-i vorbă, azi și mîne, să-i mai deștepte la cap și să-i scoată prin prostie, dar lucra în zadar; ei, mă rog, în loc să se întoarcă spre bine, se făceau pe zi ce merge tot mai proști. Vorba lumii: „Boala din născare, lecuire n-are“.

De la o vreme, dragii mei și ai lui Dumnezeu, ficiorul văzu, că nu-i chip și modru să o mai poată duce cu oamenii aceștia și își puse de gînd să ieie lumea în cap și să meargă încotro îl va povățui Dumnezeu sfîntul.

Astfel s-a gătit el de drum, și-a pus merinde în straiță, a băgat în ea o miță, ca să aibă cu el o vietate prin locurile străine, apoi și-a mai luat la el un topor și într-o dimineață a plecat la drum, zicînd că nu se va întoarce îndărăt, pînă ce nu va da de oameni cumiți și întregi la fire.

Și s-a dus ficiorul, s-a tot dus pe drum înainte, cale lungă să-i ajungă, pînă ce sosi într-un sat depărtat. Aici dădu de o babă, care se muncea de pierite să arunce în podul casei o grămadă de nuci, cu o furcă de lemn.

— Bun lucru să deie Dumnezeu! dădu ficiorul binețele.

— Bună să-ți fie inima, voinice! grăi baba, dar cu lucrul merge cam rău, că iată, astăzi se împlinește săptămîna de cînd mă năcăjesc cu nucile aceste să le arunc în pod cu furca, și nici baremi una n-am putut arunca pînă acum; gîndești că e blăstăm^{ul} lui Dumnezeu și nu alta...

— Dar ce-mi dai mie să ți le așez eu în pod?

— O sută de zloți.

Ficiorul își golește îndată straița și cară cu ea nucile în pod, apoi ia suta și pleacă mai departe, ca să deie de oameni cumiți.

Și iarăși se duse, se tot duse pe drum înainte, zi de vară pînă-n seară, și sosi într-un sat și mai depărtat.

Aci dădu de niște oameni care băteau o păreche de boi, îi băteau de stăteau să-i rupă, pentru că boii nu știau să le asămăluiască două grinzi, una mai lungă și cealaltă mai scurtă ca să fie amîndouă o formă de lungi.

— Bun lucru să deie Dumnezeu! dădu el binețele.

— Bună să-ți fie inima, voinice! îi grăiră oamenii, dar cu lucrul merge la noi cam rău, că iată, azi se împlinește săptămîna de cînd batem ciniții aștia de boi, ca să ne asămăluiască grinzile aceste și să le facă deopotrivă de lungi, și ei totuși nu vreau, parcă e blăstăm de la Dumnezeu și nu alta, încît ne vine să-i lovim în cap...

— Dar ce-mi dați mie, oameni buni, să vi le asămăluiesc eu?

— O sută de zloți.

Ficiorul ia toporul, taie grinda cea mai lungă și o potrivește cît cea scurtă, apoi ia suta de zloți și pleacă mai departe, ca să deie de oameni cumiți.

Și iarăși se duse ficiorul, se tot duse pe drum înainte, multă lume împărăție, ca Dumnezeu să ne ție, pînă ce sosi într-un sat.

Aici dădu de o babă, care bătea de moarte o iapă, pentru că iapa nu voia să se suie în podul grajdului să facă cuibare la niște cloște.

— Bun lucru să deie Dumnezeu! dădu ficiorul binețele.

— Bună să-ți fie inima, voinice! grăi baba, dar cu lucrul merge rău, că iată, astăzi se împlinește săptămîna de cînd bat la cînta asta de iapă, de stau să o omor, și totuși nu vrea să meargă în podul grajdului să facă niște cuibare la cloște, parcă e făcătură și nu alta, încît îmi vine să o lovesc în cap . . .

— Dar ce-mi dai mie, să-ți fac eu cuibarele?

— O sută de zloți.

Feciorul se suie în podul grajdului, face atîtea cuibare, cîte cloște avea baba, apoi ia suta și pleacă mai departe, ca să afle oameni cumînți.

Și iar se duse ficiorul, se tot duse pe drum înainte, pînă ce sosi într-un sat și mai depărtat și mai necunoscut.

Aci dădu de niște oameni, care zidiseră o casă fără de ferestre, și acum, proști cum erau, voiau să bage lumina în ea cu troaca. Ei, mă rog, tot ieșeau cu troaca la lumina zilei și se băgau iar în casă și de o sută de ori pe zi, dar casa tot nu se făcea luminoasă.

— Bun lucru să deie Dumnezeu! dădu ficiorul binețele.

— Bună să-ți fie inima, voinice! grăiră oamenii, dar pe la noi lucrul merge rău, că iată, astăzi este săptămîna de cînd tot cărăm la lumină cu troaca în casa asta, și ea tot nu se face luminoasă, încît parcă e bătaia lui Dumnezeu și nu alta dar ne vine să-i dăm foc să ardă așa nouă cum este.

— Dar ce-mi dați mie, oameni buni, să vi-o fac eu luminoasă?

— O sută de zloți.

Feciorul ia toporul și taie ferestri la casă, apoi ia suta și pleacă mai departe, doară, doară va afla undeva și oameni cumînți.

Și iarăși se duse ficiorul, se tot duse pe drum înainte, multă lume împărăție, ca Dumnezeu să ne ție, pînă

ce sosi pe înserate într-un sat, prin cine știe ce locuri necunoscute.

Aici dădu de un moș și o babă și se ceru la ei în sălaș pentru noapte.

Atunci moșul îi grăi:

— Noi îți dăm sălaș, voinice, din toată inima îți dăm, că sălașul este al lui Dumnezeu, dar la noi rău te vei odihni, că atîta amar de gonguțe avem, de ne rod și urechile.

Apoi moșul își arată uréchile roase și găurite ca ciurul, de șoareci, atît de tare se sporiseră șoarecii prin locurile acele.

Ficiorul îi grăi:

— Lasă-i în grija mea, moșule, că am eu ac de cojocul lor; și după ce moșul și baba se culcară și adormiră, slobozi mița prin casă.

Să fi văzut acum clacă de șoareci; pe bună mîină apucaseră, săracii. Pînă în zori de zi mița făcu o claie din ei în mijlocul casei, apoi se așeză lîngă ei să-i păzească.

Atunci se deșteptă baba și văzînd mița — frica ei, pentru că uitasem să vă spun, dragii mei, că prin locurile acele mițele nu erau cunoscute nici din poveste.

Baba, sărmana, de frică nici nu cuteză să se miște din pat, ci deșteptă pe moșul și-i șopti:

— Uite, moșule, ce joavină este la noi în casă; a omorît toate gonguțele și, Doamne ferește, ne va omorî și pe noi.

Ficiorul încă se deșteptase și auzi vorbele babei; el îi spuse să n-aibă frică, că mița nu le va face nimic.

După ce se sculară, moșul pricepu și el, cu mîntea lui, că, zău, este bună o miță la casă și-l rugă pe ficior să li-o lase lor.

— Dar ce-mi dai pentru ea, moșule? îl întrebă el.

— O sută de zloți.

Ficiorul luă suta și voi să plece, dar moșul îl opri și-i zise:

— Dar ian spune-mi voinice, dacă va găta joavina asta gonguțele, cu ce să o mai hrănim?

— Îi veți face un cuptor de pîne, zise ficiorul glumind.

- Apoi dacă se va găta piinea?
- Îi veți tăia un miel.
- Apoi dacă va mânca și mielul?
- Îi veți tăia un bou.
- Apoi dacă va mânca și boul?
- Îi veți ucide un porc.
- Și dacă va mânca și porcul?
- Vă va mânca și pe voi.

Ficiorul plecă mai departe să afle oameni cumiști; iar baba a treia zi făcu un cuptor de pine, ca nu cumva joavina să-i mănince pe ei, și puse toate pinile afară în grădină. Aici dădură de ele cîinii vecinilor și paserile cerului și le isprăviră în cîteva zile.

Moșul și baba gîndea, că le-a mânca mița și-i tăiară un miel, apoi un bou, apoi îi uciseră un porc.

După ce se isprăvi și carnea de porc, moșul și baba au gîndit, că vine acum rîndul pe ei, mă rog, așa le-a zis ficiorul, și umblau în ruptul capului să prăpădească mița.

Și ce au stat să facă? S-au pus și au închis-o în casă, apoi i-au dat foc să arză și casa și mița, iar ei s-au suit într-un copac.

Da mița, ca mițele, s-a cățarat pe hornul casei în sus și a ieșit afară, apoi s-a îndreptat spre moșul și baba, că știți d-voastră, oameni buni, dobitocul de casă la căseni trage.

Moșul și baba au înghețat de frică, căci ei gîndeau, proștii de ei, că mița vine la ei să-i mănince, și de frică, căzură jos și muriră.

Iar ficiorul a umblat încă mult prin lume, din loc în loc, din sat în sat și multe sute de zloți a adunat, dar de oameni cumiști n-a dat.

Cine o știe mai departe, mai departe are să o spună.

Moldovan, S., *Lumea proștilor*, p. 1;
 republicată: TIMP., XI(1986), nr.
 274—275, p. 1093.

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3757. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

1 Variante:

2. *Din lumea proștilor* (G. Cătană), GHILUȘUL, III (1914), nr. 8—10, p. 3; republicată: CAL. ROM. Car., XXIV (1914), p. 111; *Din lumea proștilor*, p. 3.

3. *Omul deștept și prost*, ȘEZ., XVI(1910), nr. 7, p. 98.

FEMEIA DIN... PRE... PRE...

Odată o femeie, se certa cu o vecină a ei și cum sînt femeile iuți la fire, una din ele voind să spună că ea e mai din neam și nu se prea laudă, iar cealaltă nu-i din neam și prea se fudulește, începu:

— Ei, da ia lasă soro, dragă, că tu nu ești din pre, pre și te pre, pre; da eu îs din pre, pre și nu mă pre, pre...

CULT. POP., VII(1927), nr. 189, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3758. Este atestat în Transilvania

[LĂMURIT]

O femeie aduce la o școală un băiat al ei.

Profesorul o întreabă pe ea, apoi (după metodă) pe băiat:

— Cum chemi pe băiat? Cum te cheamă copile?

(Ea răspunde:) — Nică.

— Adică: Ion (Ionică)? ori Nicolae (Nicu-Nică)?

— Nică, Lică... da... noi Nică-i zicem.

— Da pe d-ta cum te cheamă?

— Tița.

— Sevastia? ori Aristia? ori Nastasia?

— Tița, Lița... da mai mult Tița îmi zice. Pune-mă cum vrei.

— Da cîți ani are copilul?

— Apoi... să văz... taman spre Duminica Mare
l-am făcut. Ba... pe la lăsata-secului de postul Săn-Pe-
trului. Știu că eram în dulce, nu eram în post.

(Profesorul scrie:) „Nică, născut în dulce, din pă-
rinți Tița“.

Baică, *Literatura populară*, p. 65

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3759. Este atestat în Muntenia.

[ÎNTRE FEMEI]

Nana Floare: Auzit-ai, soro, că în comuna vecină e
expoziție de vite?

Lelița Isfira: — Cum naiba să nu au*l*, soro, că doar
și bărbatu-meu e acolo.

CAL. POP. BUCOV., 1903, p. 108

Vezi *Typol. bibl.*, tip 3760. Este atestat în Moldova.

C. TÎNĂRUL PROSTĂNAC

STRICĂ GURA, DREGE FAȚA

Într-un sat, era un om cam prostănac, care purta totdeauna cu el o covățică, o strachină adîncă și lingură mare și adîncă.

De ajungea la o fîntînă, fie vara fie iarna, umplea covățica cu apă și se spăla bine. Cînd se ducea la un gospodar să-i dea ceva de mîncare, nu primea bucatele decît în strachina lui și mîncea numai cu lingura lui.

— Ghiță, așa-l chema, de ce ai lingura așa mare și adîncă?

— Lindura mare, trică gura, drege fața.

VEST. SAT., IX(1921, nr. 3—4, p. 5

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3761. Este atestat în Moldova.

ÎNGRIJEȘTE DE ANIMALE

— Măi Fănică, ai grijă tată, de boi că-i cam lași nemîncăți!

— Vai de mine, tătucă, cum poți spune asta? Alaltăieri le-am dat fin, hlujeni și-au mîncat de n-a mai rămas nimic; poimiine le dau iar . . .

SAT., X (1940), nr. 109, p. 18

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3762. Este atestat în Muntenia.

MĂ-SA ȚIGANULUI

Se întâlnește țiganul cu un român.

— Da bine, românico, de unde vii?

— Viu de la rai, măi țigane.

— Da bine, românico, pe-a noastră, pe-a bătrână, n-o văzuși?

— Ba am văzut-o, măi țigane! Era cu capu-n rai și cu trupu-afară.

— Hi! Măi românico! Când te-i întoarce, să-mi spui: să-ți dau o rublă s-o arunci cu totu-n rai.

Rădulescu-Codin, *Nevasta leneșă*,
p. 172

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3783. Este atestat în Muntenia.

POPA ȚIGĂNESC ȘI PREDICA

A fost odată o vreme, cînd și țiganii aveau popă. Popa avea un băiat, pe care la dus la școlile cele mari de la oraș, ca să-l învețe „de popă“ și pe el!

Învăța feciorul popii, învăța încît toți țiganii băteau bucuria la el; după ce a gătat cu școlile putea să fie și dînsul popă „întreg“ ca tatăl său — a venit deci acasă de la școli.

Tatăl său îi zice:

— Noa, dragul tatii, acum ai gătat cu școlile, vezi că eu sînt bătrîn, deci tu vei rămînea popă în locul meu, aici în satul acesta!

S-a apropiat timpul ca țiganii să aleagă pe „feciorul popii“ capelan, pe lingă bătrînul său tată; bătrînul preot și-a luat feciorul și mergînd în grădină, unde era plină cu căpățîni de varză îi zice:

— Iată dragul meu, că mîine vei fi ales capelan și vei rămînea în locul meu, deci griji că la biserică va fi lume multă, iar tu trebuie să ții o predică frumoasă — poporului... închipuie-ți că căpățînile acestea de varză sînt poporul, iar tu ține-le o predică așa cum vei avea să ții mîine la biserică.

Se așează „viitorul preot“ în mijlocul grădinii și ține o predică atît de strălucită, încît tatăl său a vărsat lacrimi de bucurie la auzul ei.

A sosit ziua alegerii.

Tînărul urcă amvonul și începe: în numele tatălui și al fiului și al sfîntului duh, amin! Iubiților creștini! și deodată stă încremenit fără să mai poată roști un cuvînt. Toți sînt cuprinși de mirare, pentru că se așteptau la o predică strălucită. Bătrînul tată nu știa ce să se facă de rușine; alegerea nu s-a ținut.

*

Mergînd acasă, preotul întrebă feciorul: ce poate fi cauza rușinii pățite cu predica și ce a fost pe el, că în grădină a predicat atît de frumos, iar în biserică să pățească așa rușine mare?

— Ei tată, zice feciorul, dacă erau și în biserică „căpățini de curechi“, nu capete de oameni, predica mai mergea!

CUCU, I (1905), nr. 24, p. 5

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3765. Este atestat în Transilvania.

„BIZ, CĂ MAMA A ZIS!“

Un copil de țaran trăia la munte, păstorind oile mumei sale, și crescuse pe acolo mare.

Mumă-sa, văzîndu-l mare, dar un adevărat telaliu rușinos, ca să se mai deschidă la fire îi zise:

— Măi, ia te du acum, fătul meu, și te mai du și între fete, că ești fecior întreg.

În cea zi seara era șezătoare în sat. Feciorul, ca să asculte de muma-să, își luă bîta și se duse și el la șezătoare, ca să se întîlnească cu fetele.

Ajuns la șezătoare, cum se apropia de vreo fată, o atingea cu capul bîtei și îi zicea: „Biz, că mama a zis!“

GURA SAT., XIX (1879), nr. 2, p. 5

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3766. Este atestat în Transilvania.

[MINTOSUL]

Mintosul își cumpără niște nădragi și cercîndu-i acasă vede că i-s prea scurți. Îi aduce deci înapoi dughenarului.

— Te înșeli, îi zice acesta, nu-s nădragii prea scurți, că picioarele ți-s prea lungi.

— Aha! se bucură Mintosul, strînge nădragii și se întoarce bucuros acasă.

CAL. POP. BUCOV., X (1897), p. 125

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3767. Este atestat în Moldova.

DOI FLĂCĂI ÎN PETIT

Doi băietani s-au luat frățește după însurat. Hai-de, ajung ei la un om cu fată, într-un sat. Lor li-a plăcut fata — d-apoi dacă ea n-avea să se ducă după amîndoi, ci numai după unul! Așa că fetei i-a căzut la prichiciul inimii tocmai flăcăul care era mai prost... Căci, precum vă spun, unul era cuminte, iar altul prost — să-l iei de dîrlog, nu alta! Cînd să mîie ei acolo pe noapte, se gîndește cel cuminte: „Lasă că te-oi cununa eu bine, n-ai tu grijă; să știe ea pe cine a îndrăgit!“ Moșneagul, baba și fata s-au culcat pe cuptor; ei, jos, lîngă vatră.

Pe la o vreme de noapte, ce să se întîmple? Haide că-l doare capul pe cel prost.

— Măi, zice cel cuminte, ar trebui să mai ieși afară la aer curat, la răcoare, și degrabă te-ai liniști, numai că moșneagul are trei cîini — zăvozi, nu ceva! — și tot te-ør rupe...

— Apoi dar ce să fac? întrebă prostul.

— Ce să faci? răspunde celălalt, ia un tăciune din vatră, că eu te-oi descînta încetîșor, să nu simțească ei de pe cuptor... și are să-ți treacă...

— Că bine zici, măi frate! Și, întinzându-se prostul, apucă un tăciune zdravăn din vatră.

— Măi, îi zice, du-te binișor și dă tăciunile pe fereastră, că așa-i de leac... vezi tu fereastra ceea deschisă?

— O văd, face prostul (da acolo era o oglindă în părete și cum bătea luna într-însa, părea că-i fereastră deschisă).

— Ei, du-te și azvîrle afară tăciunile... altfel nu-i de leac.

Cînd a izbit prostul cu tăciunile în oglindă, s-a stricat și oglindă și tot, iară el zice:

— Măi, naiba știe! Ori că fereastra era închisă, ori n-am nimerit eu...

— Lasă, nu-i nimica, răspunde cel cuminte. Du-te de-acuma și te spală cu oleacă de apă pe obraz, că ești plin de cenușă... Iacă mi-am adus aminte că aici după ușa, în tindă, este o cofiță cu apă... Întinde mîna încețișor, că eu ți-o deschide ușa... (da-n ungher acolo era păcornița cu păcură a moșneagului).

Prostul se întinde încet-încet, toarnă de vreo trei-patru ori pe mîna... Celălalt face:

— Dă bine, dă bine pe frunte și pe obraz... Și el a dat și s-a frecat cu păcură de se făcuse cum îi dracu de negru.

— Măi, zice, parcă m-am mai răcorit oleacă... m-a mai slăbit durerea... da n-am de ce mă șterge.

— Iaca, ici fața de masă..., zice ăl cuminte. (Și-i pune în mîini prostirea care era așternută pe masă, în casă.) Și-i spune:

— Numai pune-o la loc, să n-o cunoască mîni dimineață... auzi tu?

— Aud, face prostul, frecîndu-se mereu cu fața de masă.

Cînd dimineața, să vie fata ca să le deie de spălat, sfîntă Precurată! Nu destul era oglinda stricată și fața de masă batjocorită... Cînd l-a mai zărit și pe cel ce-i fusese drag, cum numai dinții albi se mai cunoșteau, a rupt-o la fugă degrabă pe cuptor.

A trebuit să vie moșneagul să-l deie afară pe cel prost. Iar cel cuminte s-a gospodărit cu copila, nu tîrziu după aceea.

Vezi *Typol. bibl.*; tip. 3768. Este atestat în Moldova și Muntenia.

Variante:

2. *Doi flăcăi în pețit*, ALB, Buc., XXXIX (1939), p. 462.

MASA PEȚITORILOR

— Îi venise vremea însurătorului; omul în tot locul, sta să ajungă pe tatu-su la trup, dar nu și la minte, că, pe lângă alte belele și păcate, flăcăul desprecare vă spun era și prost și pe deasupra și cepeleag și bîlbîit, de parcă cînd vorbea i se sfădeau calicii la gura lui!

Dar oricum tatu-su, se mai sfătui cu celelalte neamuri și plecă cu sacu să-i caute petecul! Se duse cu flăcăul în pețit la o fată din alt sat, că unde erau ei, îl știau pesemne cite parale plătește.

Și acasă, și pe drum, pe flăcău l-au tot descîntat și l-au tot învățat ce să facă, cum să stea, să nu zică nimica-ël, ca să nu se dea de gol, ci să-l lase pe tatu-su și pe neamuri să vorbească, pînă vor face treabă și vor amăgi fata de s-o înhăma la căruța de toate zilele, și, pe urmă, odată treaba făcută, putea să-i cînte și florile dalbe pe urmă.

Flăcăul făgădui lui tatu-su:

— Lată, lată, că nu dic nimic! (lasă, lasă că nu zic nimica).

Și liniștiți bietii oameni, oarecum, dinspre partea asta, cînd ajunseră la gospodarul cu fata, arătara mai veselă.

— Noroc bun și bine v-am găsit!

— Să dea Dumnezeu și bine ați venit, își dădură ei binețe. Iar în casă apoi vorbiră, ba de una, ba de alta, pînă ce fata cea mare, cum îi prisneiu se repede, turnă o mămăliguță ca un boț de aur gătită înadins pentru pețitori, mă-sa desfundă o puțină cu brînză de oi, aduse o coșcoageamite strachină și temîndu-se că nu o ajunge,

mai aduse o aită strachină de brinză de vaci, iar fata ca să nu stea degeaba mai făcu și un scrob ca acela:

Mă rog:

La casa îmbelșugată
Și masa-i încărcată.

Și după ce mai, mai, puseră treaba la cale, fură poftiți la masă. Fata se gătise, măi dragilor, cu flori în păr și ridea pe lângă el și-i da tircoale, că de piatră să fi fost ori cu barba colilie și tot te-ar fi junghiat prin inimă! Dar el, sireacu' nu se potrivea la una ca asta, ci se tot bunghea, la cele strachini, dar mai ales untul cel din strachina cu scrob îl făcea să-i lase gura apă!

— Ia luați, mă rog, nu căutați că nu pre aveți, ce, să ne iertați că ne-a fost în grabă, ziceau gospodarii de gazdă, îndemnându-l.

Și pețitorii n-asteptară multă poftire, ci făcându-și cruce creștinește, începură a mânca gospodărește, că slavă Domnului, aveau de unde să și mănince și să li și mai rămie!

Fata însă, săraca, nu știa cu cine are de-a face și citu-i de hitru cel flăcău!

Îl vedea așa tăcut, rușinos, dar își zicea că așa-s poate flăcăii când se duc în pețit, dar se dau la brazdă când li fac fetele cele mari cu ochiul!

Se tot dădea pe lângă el, îndemnându-l:

— Ia, ia și d-ta bădică!

Flăcăul n-astepta multă poftire și nu dădu pe față de rușine că văzindu-se îndemnat de fată, unde nu mi-ți înșfăcă cogeă gălățuș de mămăligă și mi-l tăvăli prin cel scrob de-a măr mare dragul și apoi iute și degrabă îl trecea pe sub nas la vale și gogilt, alt gălățuș, altă tăvăleală și iar gogilt pe git la vale.

Gospodarilor li părea bine că au trecere bucatele lor! căci cum mânca flăcăul, să fi mâncat la 9 pomeni și 9 praznice și tot îți făcea poftă!

De la o vreme rămase numai flăcăul la strachina cu scrob, unde rămase untul gol, iar flăcăul făcând mămăliguța boț, îi dădea gaură cu degetul și o făcea ca o trocuță cu care potopea untul!

Ceilalți mincau acum, care brinză de oi, care brinză de vaci, cum li era gustul și plăcerea! Flăcăul însă asuda mîncînd, punîndu-și mîntea cu untul.

Tatu-su rușinat, îl tot călca pe picior și-i șoptea pe sub ascuns: „Încetu-mă“!

Dar flăcăul, ori n-auzea, ori se făcea, că mînca de gîndeai că s-a luat rămășag să nu-l întrecă nimeni.

Fata n-are de lucru: îl îndeamnă și la brînză:

— Poftim bădică și-i lua și brînză de oi și brînză de vaci... Iar tatu-su zise și el să nu tacă:

— Bună-i brînză de oi, dar lasă că și cea de vacă sătul să fii și tot trebuie să-ți placă.

Mama fetei și ea s-amestecă:

— Mîncați, mă rog, de care vă place!

Flăcăul de colo, văzîndu-se atîta de cicălit, le zise cu ciudă în limba lui bilbiită:

— Ci tot bogodăniți: bigînză de oi, bigînză de vaci — mie tot untula pace“ (adică, ce tot bogodăniți brînză de oi, brînză de vaci, mie tot untul îmi place).

Și pe cînd fata și părinții ei se minunau de limba flăcăului, iar tatu-su și cu celelalte neamuri doreau să se deschidă pămîntul să intre de rușine, flăcăul luă frumușel strachina cu unt și un dărîmb de mămăligă și ieși afară să mănînce în tihnă.

Dar dacă au făcut treaba pentru care venise, să nu mă întrebați căci nu v-aș putea spune, că am plecat și eu de rușinea rușinei lor.

Numai de, cu plăcerea omului nu te poți pune, că la unii îi mai aproape burta decît inima!

(P. Gh. Savin) ALB. Buc., XXIII (1923), nr. 13—14, p. 209; republicată: GLAS. BUCOV., VI (1923), nr. 1270, p. 2; ALB. Buc., XXXVIII (1938), nr. 37, p. 582 (Jorăști — Vrancea)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3769 (A. Th. 1457*). Este atestat în Muntenia și Moldova.

Varianta:

2. În peșit. *BUCIUM.*, II (1925—1926), nr. 2, p. 3.

UN VORBITOR ȘI UN TĂCUT

Moș Grigori Apă-goală s-a călugărit la Mănăstirea Polovracii și și-a luat numele Ghirvase. El era din satul Tarcăuții de Sus, unde avea tot felul de rudenii albe și negre. Într-una din zile, cam prin cișlegile de iarnă, i-a venit un nepot (salba dracului la gîtul părintelui) ca să-l roage să-l cunune unchiul său, fiind logodit băiatul. Băiatul intră și sărută mîna unchiu-său, care era după pravila de dimineată, pe cînd pocnea afionul de la inima părintelui.

- Mă-hă-hă-ăi Năstasă, da voinic te-ai mai făcut!
- Păi cum.
- Șezi pe laiță că-i fi trudit. Da tătucu tău, mă-muca ta sînt sănătoși, sînt bine?
- Păi cum.
- Mă, d-apoi tu ești holtei în formă; ți-or fi dragi și fetele.
- Păi cum.
- Da ți-ai pus tu ochii pe vreuna?
- Păi cum.
- Da-i frumoasă bre?
- Păi cum.
- Și... are ceva?
- Păi cum.
- Da are părinți?
- Păi cum.
- Unde? În satu vostru?
- Păi cum.
- Da părinții voștri se unesc la treaba asta?
- Păi cum.
- Mă, d-apoi tu-i fi venit să te cunun, ha?
- Păi cum.
- Ș-apoi ți-i drag ție să fii însurat?
- Păi cum.
- Da-i tînără fata?
- Păi cum.
- Și ți-i dragă tare?
- Păi cum.

— D-apoi, dacă fetei nu i-i plăcea tu?
— Ş-apoi.

(E. Baican) TIMP., VI (1881), nr. 271,
p. 3; republicată: *Literatura populară*, p. 64

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3770. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Sămînță de vorbă*. Adam. *Pe lângă vatră*, p. 99.
3. *Poi!...* „I. CREANGĂ”, I (1908), nr. 5, p. 154; republicată: *GÎND BUN*, II (1915—1916), nr. 1, p. 8; STRAJA, I (1922), nr. 14, p. 2; ADEV. SAT., I (1925), nr. 9, p. 3; GAZ. SAT., II (1927), nr 9—10, p. 2; SOL. MOLD., I (1927), nr. 3, p. 4 (Coropcenii — Vaslui)

NUNTĂ ORI FOC!?

Zarvă mare — de... ca la nuntă!

Lumea-ncolo-ncoace d-apoi veni încurcătura că nu găseau pe ginere să-l scoată cu mireasa-n horă...!

— Ia vedeți măi, că poate-o rîni în oborul oilor... ziceau unii.

— Măi să băgați de seamă c-o fi plecat pe la stîină — că era cioban, ziceau alții!...

S-a dus unul după el și cînd colo — el: „brrr-brrr, nea oaie, nici în dudă de nuntă...!”

— Mă „cutare”, ori cum i-o fi zis ăla, mă, hai mă să te scoatem cu mireasa în horă, mă, în rîndu lumii, nu vezi că fără tine nu să poate mă?!... ori vrei să ne facem obicei de rîs!?...

Dar el de colo:

— Du-te și faceți-i ce i-oți face, că vin și eu pe luni, pe marți încolo...!

VORBE BUNE, V (1908), nr. 3 p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip. 3773. Este atestat în Muntenia.

TANDA ȘI CU MANDA

Nu se putea însura și pace. Umblat-a el roată de nouă sate, în jurul satului său, da n-a găsit nici o toantă să meargă după dînsul.

Era buzat și cepeleag — urît, de să nu-înnoptezi cu el în casă.

Niște buni mehenghi se sfătuiesc să lege capu tî-nărului. Știau ei, în niște rîsipituri de dealuri, un sătișor de vreo cîteva cocioabe și-n sat, o hututuie de fătou, cepeleagă și proastă de cît dădea în gropi.

Starostii pun la cale treburile cum e mai bine: da ei n-a spus bătrînilor fetei că ginerele e cepeleag, nici băietanului că mireasa-i ca și dînsul, tot de-o baie. . .

Se hotărăște o zi ca pentru logodnă.

Moșnegii sfătuiesc pe fată, să nu scoată o vorbă cît o fi pețitorii, nu de alta, da or fugi în lumea lui D-zeu, cînd vor auzi-o grăind, ș-are să rămîie tot nemăritată; las să vadă cercul pus odată-n cap și-apoi a tot vorbi. . .

Starostii povățuiesc de-așîderea și ei pe mire să nu crîcnească.

Cînd la logodnă se pun cu toți la masă: Mîncau mălai copt pe frunze de hrean.

Fata sta pe cuptor; numai din cînd în cînd se ițea pe după horn. Cu toți vorbeau: ba de una, ba de alta, ca omu la prilejuri de acestea. Băietanul jupuia frunza de pe mălai și mîncea în tăcere, mai la un capăt de masă.

Pe fată, n-o răbda inima să tacă, văzînd pe mire cum zgîncilește întruna malaiul; și numai face de după horn:

— Da si tot ghili mîlaiu, că stiu că n-ale lîe (rîie).

— Da cum nu l-oi ghili, că doală nu-s capă, să-l mînc cu funze.

Și cum vedeți, pînă nu ș-au dat în petic, nu s-au lăsat. Pe bunii mehenghi de staroști i-au pălit risul. Supărare însă n-a fost nici dintr-o parte, au văzut ei care să fie înțelegere între băieți.

Drept vorba ceea: S-a întîlnit Tanda și cu Manda și s-a pus să facă casă. . .

*

Erau la cununie. Stăteau dinaintea altarului, așteptînd pe popă. Da fata, pîn-atunci, nu luase sama că mirele-îi buzat. Cînd se uită ea mai bine la dînsul și-l vede cu buza de jos dăbălăzată, ca la caii cei bătrîni, a crezut că șuieră.

Nu v-am spus, băietanul pe lîngă că era pocit a dracului, mai era și sărac lipit pămîntului, îmbrăcat prost și murdar, de să fugi și să nu-ți oprești privirea la dînsul, că de altfel, tot găsea el mireasă mai degrabă.

Fata, cînd îl vede cu buzele așa drimbăiete, zice:

— Da ti tuieli be în bitelică?

— Nu tuel, da-s budat. . .

Ea crede c-a zis că-i bogat:

— Dacă eti bugat, di ti nu eti înbăcat?

Unde dai și unde crapă! . . .

Adam, *Pe lîngă vatră*, p. 107

Vezi *Typol. bibl.*; tip. 3773. Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. *S-a întîlnit Tanda cu Manda*, Zanne, *Proverbele românilor*, VII (1901), p. 333 (Catanele — Argeș).

3. *Cum a fost sacul așa și petecul* (N. I. Munteanu), NEAM. ROM. POP., VII (1916), nr. 21, p. 330, republicată: *Povestiri*, p. 19.

4. (Fără titlu) DUM. POP., VII (1922—1923), nr. 1, p. 5. (Spineni — Olt).

5. *Tanda și cu Manda*, ALB. Buc., XXXIX (1939), p. 494.

TANDA ȘI MANDA

Tanda: — Mă! Oare ce se gîndește preoteasa noastră, cînd stă așa cu capu-n pămînt?

Manda: — De bună samă, zice în sinea ei că dacă

dascălul ar fi așa de bogat ca popa și popa așa de „feș“, ca dascălul — ei nu i-ar mai trebui nimic.

POP. ROM., XIII (1913), nr. 4, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3774. Este atestat în Transilvania.

ÎNSURĂTOAREA PROSTULUI

Un flăcău cam prostănac, ce cam îmbătrânise la casa lui tătine-său, s-ar fi hotărît să meargă în pețit la o fată.

După ce se puse masa și ospătară, bătrînii se retrase în altă odaie, ca să facă tocmelele, iar tinerii rămaseră singuri ca să se placă.

Fetei nu-i plăcuse deloc tînărul, căci la masă cărase din strachină cu mîna, luînd și un dărab de mămăligă în cealaltă.

În sfîrșit rămase vorba ca peste o săptămînă să se hotărască.

Pe drum, tatăl învătă pe tînăr ca să stea mai spăsit și să mănînce cu o furculiță din farfurie.

Zis și făcut. Duminica viitoare se duseră cam după-masă, așa că fata îi aduse o farfurie cu nuci. Prostul, ca s-o facă pe grozavul, ceru și o furculiță și tot înțepa de sus, în nuci; că le dete jos pe toate, ba sparse și farfuria.

Fiînd refuzat de data asta, se duse la altă fată în prima duminică. Pe drum, tatăl îl dădăci așa:

— Să știi dragul tatei, dacă vrei să fii pe plac fetelor, să iei nucile să le spargi într-o mînă, ca să arăți că ești voinic, ba să dai și fetei în gură cite un miez, deci să faci șagă cu ea.

Cum ajunseră la asta de a doua, și intrînd în vorbă, se legară bătrînii repede. Rămase să se vadă la urmă, cum s-or înțelege tinerii.

Se puseră la masă și printre altele, le puse dinaintea fiecăruia și cite o farfurie cu lapte acru.

Tontul, aducându-și aminte de vorbele tatălui său, muia mâna-n lapte și se hîrjonea cu fata, încît o făcu doldora de lapte, fără ca ea să zică ceva.

Tatăl fetei observînd, nu i-a mai trebuit așa ginere, poruncind fetei ca să se ducă să se curețe.

Ea fiind destul de tontolină, cheamă un ciine, care lingînd-o pe haine, cum sta jos, îndrăzni și la gură.

Tocmai atunci ieșeau peștorii urmași de gospodarul casei, care, observînd, îi întoarse zicînd:

— Hai noroc să le dea D-zeu! că s-au potrivit. Iote și pe fiica mea a sărutat-o cîinile chiar acum, pentru că așa li-i mintea; și s-au luat Manda cu Tandeal!

Munteanu, *Povestiri*, p. 10; republicată: NEAM. ROM. POP., XV (1923), nr. 6, p. 115

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3776. Este atestat în Muntenia.

[FECIORUL NĂȚING]

Cică o văduvă avea un fecior nătîng. Ajuns în vîrstă, vădana se gîndi să-l însoare și plecă în peșit la o altă văduvă, care avea o fată și toantă și opăciă la grai.

— Bună dimineața, Neacșo.

— Mulțum-tale, Radă.

— Ce mai faci, sănătoasă?

— Sănătoasă. Mneata ești sănătoasă?

— Sănătoasă. Sănătate să dea Dumnezeu.

— Țumim dumitale.

Văduvele fără să dea mîna, după ce isprăviră cu binețele, intrară la sobă.

Nătîngul intră și el. Nătînga abia se sculase. Îngălată, cu cămașa izînită și părul pus cu furca: muma pădurii nu altceva.

După ce văduvele aduseră mai întîi vorba d-ale gospodăriei și ale casii, Rada urmă:

— Și cum vezi, bia Neacșo, sînt, vorba ăluia, călătoare de casă. De, tu ai avere mai multică decît mine,

că juratul meu de bărbat nu ș-a băut numai mințile ci și punga. Da vorba cîntecului: La fata mare zbiară ș-un măgar.

— De fa Radă, dac-o fi crăpat ceasu, toate se fac cu mîna lui Dumnezeu. Noi din 2 vorbe ne-nțelegem. Să se-nțaleagă și copiii. Apoi urmă: A ba fa Radă, fata gililicioaicii fugi cu al Țapului, ai?

— Păi dar, verișcane, ba că d-ai zice. Ce-a mai ieșit pe lumea asta.

— Ce-ce cu prostu Țapului, ai? Știi tărășenia gi-nească... Și bătrînele ieșiră la vatră tainînd nadîns ca să lase pe tineri singuri. Tinerii așezați la cele 2 capete ale patului priveau — fiecare în dreptul lui — mutește și nu găseau rost de vorbă. Deodată gheața se rupse:

— Da pă la voi ouă găinile? întrebă fecioara.

— Aa...

La răspunsul flăcăului, dînsa urmă lăudîndu-se:

— Pă la noi ouă cît de gîcă... Și e poduuu... pin de lînă...

(Fără titlu), DUM. POP., VII (1922—1923), nr. 1, p. 5 (Spineni — Olt)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3776. Este atestat în Muntenia.

ÎN PETIT

Amu în vremea mai demult, pe cînd omul nostru de abia se tîra de prost, cică s-ar fi dus niște părinți ca să-mpetească la o fată, pe singurul fecior ce li-l dăduse D-zeu. Cum au intrat ei în casă la părinții fetei, ș-au luat fiecare cîte un loc și, după mîncare, ș-au început vorba... Dar flăcăul, de rușinos ce era, nici nu putea ține ochii deschiși, iar fata, cînd o văzut picior de flăcău în casă, cum era ea, numai într-un cămeșoi lung și cu țifele bălălău, s-a suit iute pe cuptor și, de-acolo pe-o bortică, se tot uita la flăcăul ce venise s-o ceară de nevastă. Flăcăul, de rușine, cum ședea lîngă laița de lîngă ușă, cu ochii țintă în pămînt, tot netezea laița goa-

lă cu mîna. De la o vreme însă dădu cu degetul de-o bortă în scîndură, de unde fusese pesemne scos un ciot și, cite-o leacă, cite-o leacă, băgă degetul tot. Cînd dădu să-l scoată, canci! căci degetul nu iese. Trase el într-o părere cît trase și se scromu de-avea să-i pocnească ața de la itari, dar degeaba. Văzîndu-l că nu iese, îl lăsă și el la voia întîmplării, căci să spună la acei din casă pătașia, le-ar fi dogorit părinților obrazul de rușine. Cînd se isprăvi vorba și părinții ieșiră pe ușă, dădu și el să iasă, dar cum? căci degetul nu-l lăsă. Văzînd că se trece lucru de șagă, puse și cealaltă mîna și luă după sine laița cu totul. Părinții fetei, se luară după el, blestemînd pe staroste, că le-au adus hoț la casă. Îl ajunge și începe să tragă de laiță: flăcăul însă, rătnea cît ce putea și arăta cu mîna înspre degetul ce sîngera și care era cît pe ce să se rupă. Cînd s-au uitat ei mai bine la scîndură și văzură că din pricina degetului le luase el laița, alergă unul din ei la o casă de om și cerînd un topor, stricară îndată laița, lăsînd pe flăcău să scape astfel cu degetul teafăr, după ce se făcu de rîs, atît pe sine și pe părinți, cît și pe părinții fetei, care aveau pe lîngă alte multe borte în casă și. . . una la pat.

(N. V. Hodoroabă), „I. CREANGĂ“,
VIII (1915), nr. 6, p. 190

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3777. Este atestat în Muntenia.

S-A GĂSIT ȘOTCĂ CU POTCĂ

Un băiat, era cam prostuț, îi spuse lui tat-său că s-ar însura. A umblat bietul tat-său mult cu el, dar nu-l putea să-l căpătuiască, fiindcă prostu e tot prost și-n ziua de Paști.

Într-o zi, el îi spune lui tat-său:

— Mă, tată, eu mă duc singur în peșit la fata lui cutărică (cum l-o fi chemat).

— Bine, mă tată, mai du-te și singur, dar bagă de seamă să grăiești vorbă cu așezămînt.

— Păi, da crezi că fac altcumva?

Pleacă ăla de dimineată la un rumân și țup! în casă peste om fără nici o veste.

Îl primesc bine rugîndu-se să-i ierte că n-apucase nici să măture prin casă și să aștearnă păturile pe laviță. S-așează el pe-o laviță lîngă perete. El nu știa cum să șadă, cum să țină mîinile, le ținea ba pe genunchi, ba se juca cu căciula. La spatele lui era o gaură în blana laviței. Tot jucîndu-se cu mîinile pe la spate, haiti, că vîri degetul de la stînga în gaură. Aduse fata să mănînce, c-așa-i obiceiul românului cînd vine unul strein la el în casă. El mîncea numai cu dreapta, a stîngă o ținea la spate. Cum vine mița și ș-așează tocmai lîngă el în poală. El să și mănînce, să dea și în miță c-o mîna, lăsă picioarele în jos și mița dete să cadă, dar se agăță zdravăn cu ghearele de genunchii băiatului să-l zgîrie. Da, el cînd simți durerea:

— Hir de cocostîrc, hi-a dracului cu mațul ăl adînc, vorbă cu așezămînt! și-o aruncă pe masă vărsînd lingura în poală pe cămașe.

De rușine s-a sculat să plece, uitînd de degetul din gaura din laviță și s-au pomenit ai casei cu banca după el, a sărit fata și cu mare greutate i-a scos degetul afară. Fugi acasă și tat-său:

— Ce, mă?

— E, ce să fie, sări gardu neținut și spuse tărășenia de la cap.

— Bine, mă, lasă că direg eu busuiocu?

A doua zi cînd mai era pînă la ziuă, tat-său a încălecat pe o iapă și fuga la românul cu fata. Cînd ajunge la poartă, fata tocmai era pe lîngă casă, de, ca tot omul la casa lui, în revărsat de ziuă.

Uitai să spun că și fata, nu era în ale ei.

El văzuse ce făcuse fata și începu să-i dea pinteni. Fata sare să deschidă poarta, dar iapa bătea pe loc.

— Dar, de ce nu intră în obor? întrebă ea.

Dar românul:

— Apoi, uite lîngă casă, vede ea ceva, dar tare om și sănătos a fost care l-a făcut și de aia nu intră iapa.

Dar fata cînd auzi lauda șiretului:

— Apoi, eu sînt ăla, hăhăhăăă! și se puse pe ris.

Tatăl fetei tocmai ieșea din casă, și românul de la poartă:

— Bă, cuscre, parcă eram cuscri de când lumea, ite bă ce spune fie-ta! ia haiđ să-i împreunăm bă, pe ea cu fiu-meu, că s-a găsit șotcă cu potcă — și-așa au făcut. De-atunci a rămas vorba în popor: S-a găsit șotcă cu potcă.

IZVORAȘUL, VIII (1929), nr. 3—4,
p. 39 (Strimbu — Olt)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3778. Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. *Pînă nu s-aseamănă nu s-adună.* Rădulescu-Codin, *Nevasta leneșă*, p. 21 (Corni — Dolj).

3. *Mireasa volnică*, A.I.E.F., i. 13191 (Dorna Cindreni — Suceava).

O IAU ȘI PE ASTA

Un fecior cam nătărău vru să se însoare. S-a dus la un gospodar, care avea două fete: una trecută cu vremea, iar a doua tînără și frumoasă.

Nătărăul pofticios, ceru pe cea tînără, omul nostru i-o făgădui cu toată inima.

Dar în ziua cununiei lucrurile se schimbară. Gospodarul viclean, văzînd că are de-a-face cu un nătărău, a trimis de-acasă pe fata lui cea tînără și a îmbrăcat mireasă pe cea bătrînă și urită.

Mirele nătărău, a venit tot voie-bună să-și ia mireasa, dar văzînd-o a înlemnit. A făcut el ochi mari, a îngălbenit la față, dar omul și-a venit apoi în fire și a zis:

— Apoi, dacă ați îmbrăcat-o mireasă, o iau și pe asta.

CAL. OASTEA DOMN., 1939, p. 71

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3779. Este atestat în Muntenia.

[DĂ-MI-O PE CARE VREI]

— Bade Niculae, zise un june către un bătrîn din satul său, eu aş lua pe o fată din cele trei ale d-tale.

— D-apoi pe care o vrei tu?

— La care-i dai zestre mai mare.

— D-apoi că eu le dau zestre la una ca la alta.

— D-apoi atunci mi-e totuna. Dă-mi-o pe care o vrei

FAM., VII (1871), nr. 50, p. 600

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3780. Este atestat în Transilvania.

PROSTUL LA ÎNSURĂTOARE

Era odată un flăcăiandru cam prostuț. Îi venise și lui vremea însurătoarei și după cum e obiceiul și-a luat cîtiva „stărustoi“ și hai în căutarea fetelor de măritat.

Prostuțul era mîndru, nevoie mare, mai că s-ar fi părut că nu atinge pămîntul.

Pe drum l-au sfătuit ca să se arate că-i de viță bună, cu oarecare stare și cinstit.

Au ajuns la un gospodar și, după obicei, flăcăul a rămas cu fata; iar starostii în altă odaie cu părinții fetei grăiau de toate.

Fata deșteaptă a început a-l iscodi, punîndu-i o mulțime de întrebări:

— Și cum de ai venit în satul nostru?

— Apoi, am venit să mă însor...

— Da... ai făcut armata?

— He... he... he! Și încă ce armată! M-au schimbat ca ordonanță vreo patru ofițeri...

Și la cazarmă și carceră cît am stat, nu mai țin minte...

— Da, la carceră de ce ai stat?

— Apoi, să spui drept, am luat un chipiu de la un domn ofițer... El a zis că am furat! Ce aveam să mă apuc la sfadă, doar nu-s prost!?

— Părinți ai?

— Pe tata, Dumnezeu să-l ierte, dacă mai trăiește, nu-l cunosc; dar pe mama o știu. A murit acum anu, într-o înghesuială unde se dădea de pomană.

— Și ți-o rămas ceva avere?

— Rămas, cum nu? O căsuță tare frumoșică! Nu-i vorbă că trebuie să o înălțez, că toți cîinii vecinilor ne pot vedea de pe geam ce facem în casă. Într-o zi am pus o bucată de mămăligă pe geam și m-am dus la un cumătru după borș; ce să vezi? Un cîine a văzut mămăliga, dar sticla n-a văzut-o; s-a repezit, a sfărîmat ochiul de geam și mi-a luat-o.

Se înțelege, că după o asemenea recomandăție, starostii au venit degeaba. . .

ALB. Buc., XXXIX (1939). nr. 45, p. 698

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3781. Este atestat în Muntenia.

CIOACA-LUDULUI

A fost odată, ce-a fost; că de n-ar fi, nu s-ar povesti; și apoi neci eu nu stau a minți, că un purec a plesni, și neci nu port minciunile cu sacul, ci numai cu desagul.

A fost odată un om, cu numele Cioaca-ludului, din marele neam a lui Ileanu-Paraleu-alduească-l Dumnezeu!

Acest om era foarte vestit în toată lumea și țara de natîntoc și de hăbăuc. Eu, ce e drept nu l-am cunoscut și neci nu l-am văzut; căci dacă l-aș fi cunoscut, v-aș ști spune mai multe șodanii despre dînsul; deci asta-feliu vă voi povesti numai acea ce am auzit și eu de la tatăl meu, care iarăși a auzit de la moșul meu, și care apoi era auzit de la strămoșul meu și așa mai departe până la cei de pe vremea lui Cioaca-ludului.

Cioaca-ludului a avut un nărav foarte șod și anume: el, precum l-a fost învățat tatăl său, nu făcea și nu vorbea alta decît tot acea ce vedea și auzea făcînd și vorbind alții. Așa spre pildă, dacă cineva juca, ori cînta,

Cioaca-ludului încă făcea ca așa; dacă cineva fugea, și el o lua pe picior; cu un cuvânt, el maimuța tot și pre toți.

Într-o zi l-a minat tatăl său la târg, ca să cumpere grâu — și, ca să nu uite cumva, că ce are să aducă din târg, îi zise:

— Măi sîncheatule!

— Ha! răspuse el.

— Ca să nu zăuți că ce ai să-mi cumperi din târg, să zici mergînd tot: „un bob de grâu, un bob de grâu!“ Ai înțeles?

— Da.

Mergînd Cioaca-ludului spre oraș și trecînd pre lîngă un om care chiar atunci semăna grâu, începu a mormăi tot: „un bob de grâu, un bob de grâu“, ceea ce auzind plugarul, și fiind în prepus, că Cioaca-ludului îi blestema lucrul, ca să nu-i deie Dumnezeu numai un bob de grâu, se apucă de Cioaca-ludului și mi țî-l purecă cum se cade, zicîndu-i și învățîndu-l:

— Dacă vei mai vede altă dată asemenea, să zici: „Deie Dumnezeu multe de aste!“

Bietul Cioaca-ludului, purecat și țesălat, merse mai departe.

Reîntornînd de la târg și întîlnind pe drum o mulțime de oameni ducînd la groapă un mort și ajungînd în apropierea îngropăciunii, începu a se îmborda d-într-unu într-altul, cîntînd și chiuind din răspuțeri:

— Deie Dumnezeu multe de aste! Deie Dumnezeu multe de aste!

Oamenii jalnici văzînd și auzind neobrăznicia lui Cioaca-ludului, și necunoscîndu-l, că ce om este dînsul, mi țî-l luară la scărmanate, învățîndu-l ca, de altă dată, dacă va mai vede atîția oameni și atîta jale, mai bine să-și ieie pălăria de pre cap și să zică și el: „Dumnezeu să-i ierte păcatele!“

Această învățătură, cîștigată cu atîta bătaie, și-o însemnă bine Cioaca-ludului, și după ce se simți mai ușurat, plecă mai departe bombănind tot: „Dumnezeu să-i ierte păcatele!“

Ajungînd Cioaca-ludului într-un sat, și trecînd pe lîngă o casă văzu cum un om omorî un porc gras. Deci el începu a cînta cu glas duios și făcînd la mătanie, ca:

„Dumnezeu să-i ierte păcatele! Dumnezeu să-i ierte păcatele!“

Omul care a omorât porcul, cugetînd că Cioaca-ludului-și bate joc de el, se luă după dînsul cu un zbic și-i trase vreo două-trei, zicînd:

— Dacă vei mai vede de-aceste, să zici: „Ungeți-ai casa, masa, cuțitele, blidele; și hărăni-ți-ai copiii și toți ai tăi din casă cu de acesta“.

Scăpînd și din mîna acestuia, merse supărat mai departe.

La o margine de pădure vede nește oameni trăgînd un cal mort spre o groapă, la ce Cioaca-ludului începu să strige: „Ungeți-vă, casa, masa“ ș.c.

Auzind aceste păgubașii se luară după el și-l bătură ca pre un znop, dîndu-i învățatura, ca în venitoriu dacă va mai vede de aceste mai bine să zică că: „Dumnezeu să ferească de o așa pagubă!“

Ajungînd iară într-un sat, se întîlni cu doi oameni, care se sfădeau pentru nește bucate pascute de vitele lor.

Cioaca-ludului cum i văzu, deloc începu a striga în gura mare că: „Dumnezeu ferească pe tot omul de o așa pagubă!“

Oamenii aceștia gîndiră că Cioaca-ludului vre să se miie cu dînșii, deci se apucară amîndoi de el și-l luară de joc nemțesc, învățîndu-l că, dacă va mai vede de aceste, mai bine să zică: „Doamne desparte-i! Doamne desparte-i!“

Abia scăpă din mîinile acestora, se apropie de el o mulțime de bărbați și femei, îmbrăcați sărbătorește. Era un ospăț. Nuntașii chiar vineau din biserică de la cununie. Cioaca-ludului cum îi zări, începu a striga: „Doamne desparte-i! Doamne desparte-i!“

Auzind acestea nuntașii se luară toți după el și mi-l îmblătiră de-l făcură ca o perină, învățîndu-l ca, de altă dată, să nu zică așa, ci mai bine să strige și el: „Uiuiu și uiuiu!“

Scăpînd și de aici cu multă bătaie, ajunse la o margine de sat unde află două babe căutîndu-și una la alta în cap.

Zărind Cioaca-ludului babele, începu a tivli și a uiui, cît răsună lunca din apropiere.

Babele înfuriate, gîndind că Cioaca-ludului își bate joc de ele, se repezică după el și mi ți-l zgrăbălară și ghepănară, ca pe un pui de domn. Apoi îl sfătuiră ca de altă dată să nu mai strige așa, ci mai bine să-și pună și el capu-acolo, ca să-i caute și lui în cap.

Cioaca-ludului se jură că va face așa, și-apoi plecă în drumul lui.

Cînd intră în sat, văzu doi cîini mîncîndu-se unul pe altul groaznic — deci sări și el între ei, dîndu-și capul, ca să-i caute în cap. Dar o păți amar, că cîinii-l stroflocară urît.

Scăpînd și de aici, cîine-cîinește, vru să treacă pres-te o punte. Cînd fu însă pe la mezlocul ei, îi veni ceva în gînd și stete în loc și zise:

— Oh! Doamne, cîtă lume am mai umblat, și-n ceafă nu m-am uitat, deci bietul Cioaca-ludului se silea ca să se uite la ceafă, dar alunecă și căzînd în pîriu, se îneacă.

De nu s-ar fi înecat, v-aș mai putea spune multe din pășaniile lui.



GURA SAT., XIV (1874), nr. 27, p. 107

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3783. Este atestat în Transilvania, Moldova și Muntenia.

Variante:

2. *Vorbă potrivită* (V. A. Urechia), GAZ. TRANS., XXXVIII (1891), nr. 143, p. 3; republicată: *Legende române*, p. 139.

3. *Cînd eram mic la tata*, A.I.E.F., i. 10636 (Boca — Mehedinți).

SALUTUL TONTULUI

Un băietan, cam... bobletic, se tocmise argat la un român. Cînd îl trimitea stăpînul la cineva cu vreo treabă, intra în casă cu căciula-n cap și nu zicea nimic.

Un megieș mai anapoda, cînd îl vedea că intră așa și tace, îi zicea uneori:

— Mulțămim dumitale, iaca, ce să facem, mai trebăluim și noi. . .

Dar el nu-nțelegea.

Odată, îl învătă stăpînul:

— Cînd te duci, măi, la om, nu tăcea ca prostu. Dă „bună dimineța“, ori „bună ziua“, „bună seara“, „rămîneți sănătoși!“ — după împrejurare.

— Las-c-așa am să fac!

Se duce la vecin, intră-n casă și. . . uită să-și ieie căciula din cap, dar zice tare, deodată:

— Bună dimineța, bună ziua, bună seara, rămîneți sănătoși!

CAL. ÎNV., I (1933), p. 119; (Corop-ceni — Vaslui)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3783 A. Este atestat în Moldova.

TONTU-MAMEI PREUTESE!

Asta nu-i poveste, asta-i chiar adevărat, că Doamne! mulți tonți mai sînt în lume, de te miri cum îi mai ține pămîntul. Da aista era și mai tont decît toți ceilalți, și de aceea îi zice tot satul Tontu-mamei-preutese; că era fecior a preutesei Savasta vadana, care trăia în bătrînețe pe lingă casa lui frate-său, moș Gligore, cel cu barba albă și părul negru.

Ș-așa i-o venit și vremea tontului ca să se-nsoare; și l-o chemat mă-sa într-o zi lingă dînsa, cum ședea ea mai mult pe cuptor, că cu greu o mai țineau picioarele, și i-o zis așa:

— Uite mă Tanasă, fātu meu! (c-apoi îl chema Tanasă pe tont) iaca ce-am gîndit eu, că eu îs bătrînă acu, cu un picior în groapă și unu afară, și dac-oi muri eu, tu ai să rămii de izbeliște și de risul lumei; și de aceea am crezut că tot mai bine Ț-a fi să ai o nevastă, care măcar să te îngrijească la boală sau primejdie, dacă nu altceva.

Tontu începu a scînci și a se sclifosi, că el nu se însoară, că el n-are ce face cu nevasta, că el are văcuțele lui, care le paște și le fugărește toată ziua, și cite și mai multe tot de aiestea.

Da mă-sa nu se lasă cu atîta, și se pune pe lîngă moș Gligore, ș-aista, care nu prea știe multe și nu era dus des la biserică, îi zice tontului că or să meargă la împetîț or să-și ieie tălpășița din casa lui, că-i stîlcește coastele aminterea.

Vre, nu vre, be Gligore agheazmă. Tontu s-o prins să meargă la-mpetîț.

— Da cată, mă, să nu mă dai de rușine înaintea miresei; să-ți arăți duhu bre!

— D-apoi lasă moșulică, că mi-l arăt eu, n-ai grijă.

Și se duse în celălalt capăt a satului, unde era o fată mare de măritat, a lui badea Stoian Strajă, cu zestre doi boi ș-o păreche de capre, și alte ciuhăie de pe lîngă casa omului.

Și intru ei înăuntru, unde-i aștepta masa întinsă, și-și fac poclomenturi și se pun cu toții la sfat.

*

Și cît vorbeau toți, Tontu-mamei-preutese numai cît sughița, dar nici un alt cuvînt nu da dintr-însul. Și moșu-său îi mai turna cu ghiontul prin șale, sau cu piciorul peste driglele lui cele lungi și deșirate, da degeaba, nu-i scoate vorba nici cu cangea.

Acu s-o pus cu toții la masă. Și iacă că fata aduce un castron cogemite cu colțunași calzi și-l pune în mijlocul mesei.

Cînd a văzut tontu colțunașii cei ochioși, că pluteau numa-n unt și ieșea dintr-înșii un abur pofțicios, ș-o dezlegat limbuța și, trăgînd pe moșu-său de mîneacă, îl întrebă iute:

— Da ce-s aiștia moșule?!

— Taci și-nghite, dobitocule... c-atîta lucru n-ai învățat pînă acu! răspunse moșu-său încet.

Tanase se puse pe înghițit, și haide-hai, haide-hai, cărăbani în cîteva clipe mai toți colțunașii din castron; apoi cum îi mîntui, se sculă și purcese la casa mîni-sa, lăsînd locului și pe moșu-său și pe fată și pe toate rubeeniile din casă.

•

Dacă intră tontu în casă, îl întreabă mă-sa repede:

— Ei, da unde-i moșu-tău?

— El a rămas la praznic.

— Da tu ce-ai făcut acolo? Ț-o plăcut mireasa? da tu i-ai plăcut ei? ha?

— Habar n-am, mamă! eu știu numai atîta, c-am mîncat cincizeci și cinci de tașinghiți și m-am pomenit acasă.

•

Veni și moșu-său îndărăt și mi-l apucă la cetărat pe tontălău, și-i trînti și cîteva ciomege zdravene pe spinare, pînă ce începu a țipa cîtu-i gura de mare și a se jura că n-a mai face așa cît o fi ș-a trăi.

Iar mă-sa, după ce-l lăsă din mîini moșu-său, începu a-l învăța iaca așa:

— Mă tontule, apoi cînd intri în casă străină, trebuie să arunci cu ochii la fată, să-i zîmbești, să-i spui vorbe dulci, ca s-o faci să te primească de bărbat, da nu numai să-nghiți și s-o șperlești din casă.

— Ihî! hî! mamăi, las' c-așa oi face de altă dată.

*

Și porni, altă dată la altă casă, iară moșu Gligori și cu Tontu. Și pe drum se abătu Tontu pe lîngă o cireadă, pe cînd moșu-său mergea încet, și scoase o custură din brîu, și începu a scote ochii de pe la toți boii și vacile pe care putea să puie mîna.

Și umplu o poală întregă de ochi de vite și grăbi pasu de ajunse pe moșu-său.

Cum ajunse în casă la fată, la care se ducea împețit, Tanasă începu a scoate cîte doi-trei ochi din poală ș-a arunca în capul fetei ș-a mă-sei, și-a tuturor femeilor din casă. Ele încep a țipa ș-a fugi, moș Gligor rămîne încremenit, bărbații ceilalți din casă nu știu ce să facă, iar tontu-i turna mereu cu ochii în capul femeilor.

De la o vreme se dezmetici un bărbat mai țanțos de acolo din casă, care era fratele miresei, puse mîna pe tont, îi trînti un dupac după gît, și-l culcă la pămînt. Atunci se răsturnă din poală încă o grămadă de ochi și de sînge încheșat.

*

Bătut, opărit, fără cînipa dracului pe cap, într-un tîrziu de noapte s-o întors Tanasă acasă, unde-l aştepta moşu-său cu o tînjală vînjoală în mîină, ş-apoi dă Doamne-bine! . . .

Pîn' la mijlocul nopţii nu l-a mai slăbit din otinjală, aşa că, de ce venise el mai în patru labe, acu rămase lat de-a-binelea lipit-pămîntului.

Ş-a doua zi plătiră bieţii moşnegi vitele schilodite ale oamenilor, de mai nu li mai rămase nici ţolince pe laiţe.

*

De atunci Tontu-mamei-preutese n-o mai mers împeţit, nici nimeni la aşa lucru nu l-a mai poftit, da nici cu colţunaşi nu s-a mai hrănit, şi, pe unde-l zărea o fată, cu cîinii îl amuţă, şi i-a făcut ş-un cîntec iaca aşa:

Tontu-mamei-preutesei
Înghite din fundu mesei,
Ce nînghite,
Nu-ş ce-nghite,
Da pe spate multe-nghite.

(N. A. Bogdan) ERA NOUĂ, III,
(1891), nr. 76, p. 3; republicată: *Poveşti*, p. 89; *Poveşti şi bazaconii*, p. 166

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3784 (A. Th. 1570*). Este atestat în Moldova şi Muntenia.

V a r i a n t ă :

2. *La însurătoare*, DUM. POP., XV (1930), nr. 45—46, p. 7.

[NU VREA SĂ SE ÎNSOARE] •

Un tînăr are aceeaşi părere despre însurătoare ca şi despre foc. Tatăl îl încurajează, dîndu-se el însuşi de exemplu.

Feciorul îi răspunde:

— Nu pot face comparație; dumneata te-ai însurat cu mama mea, în timp ce eu, nenorocitul, trebuie să mă-nsor cu o necunoscută!

Magazia de veselie, 1839, p. 8

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3786 (A. Th. 1468*). Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Țiganul tot ca el*, F. POP., V (1895—1896), p. 398 (Șeitin—Arad).

3. (Fără titlu) FAM., XXIII (1897), nr. 3, p. 30.

4. (Fără titlu) HAZ. SAT., III (1903), nr. 4, p. 3.

5. *Nu vrea să se-nsoare*, GAZ. TRANS., LXXI (1908), nr. 65, p. 7.

6. *Însoară-te, danciule*, Furtună, *Cuvinte scumpe*, p. 39; republicată: CULT. POP., I (1923), nr. 219, p. 7.

IBOVNICA TURCULUI

— Off, Marița din Buzău, tu ai fript inima al meu!, se văita, îndrăgostit la culme, turcul.

— Era frumoasă tare, aga? îl întrebă românul.

— N-am văzut-o deloc! . . . Off, sluga al meu a spus asta și eu aprins foc!!

DUM. POP., XIII (1929), nr. 7—8, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3787. Este atestat în Muntenia.

HÎCI CUCOȘ, CĂ TE-A-NSURA TATA ȘI PE TINE

Un gospodar avea un flăcău; Tănase de felul lui. Flăcăul era tomnatec, și tată-său vrea să-l însoare.

Într-o zi îi spune că trebuie să se însoare.

— D-apoi eu, tată, cînd m-oi însura, o să iau mai multe femei, nu numai una cum fac ceilalți.

— Amu deodată, dragul tatii, cînd o dezvelit firea ficioru-său, să iei numa una; să vezi cum te-i împăca cu dînsa, cum Ț-a merge gospodăria, cum Ț-a veni la lovele, și, mai pe urmă, Ț-i lua încă vo două-trei!

Fecioru-său s-o învoit. Și s-o însurat. Și s-o însurat cu o aschivă de femeie, de-Ți venea să iei lumea în cap, mai ales cînd o văzut pe barbatu-său cît îi de barbat și pe deasupra n-o mulțumea cu rîndul patului.

Cînd se ducea să mînce, femeia-i spunea c-o adus, să-i facă de mîncare? Că prostul era și leneș pe lîngă alte păcate. Cînd cerea alte celea, te miri ce, ea-i întorcea înapoi, cu vîrf și îndesat, așa că nu era de chip să steie cu dînsa în casă. Ședea mai mult afară. Cîtu-Ți ziulica nu se mișca de pe prispă, acolo ședea zacaș. Și-i curgea mucus de la nas, pînă-n pămînt, doar găinele de se-ndurau să-i ciuchiască mucusii, însă cucoșii erau mai îndrăzneți. El din toropeala lui numai cîteodată zicea:

— Hîci, cucoș, că te-a-nsura tata și pe tine, mai ales că-l vedea toată ziua fugărind găinele.

La anul, tată-său, l-o întreat, că nu-și mai ia o femeie.

— Nu, nu, nu, că-i de-ajuns asta și pentru mine și pentru tine!

Zanne, *Proverbele românilor*, IX (1901), p. 595 (Broșteni—Suceava)

Vezi *Typol. bibl.*, tip 3788. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Ne ajunge la amîndoi*, Chicoș, *Culegeri*, p. 57.

3. *Ne ajunge la amîndoi*, HAZ. SAT., II (1902), nr. 1—2, p. 3.

4. *Dup-un an de însurătoare*, Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 21.

5. *Uși cocoș, că te-nsoară tata și pe tine*, „I. CREANGĂ”, IV (1914), nr. 5, p. 136 (Afumați—Ilfov).

6. *Însuratul*, REV., „T. PAMFILE“, III (1925), p. 136 (Talpa—Botoșani).
7. *Două neveste*, SUFLET. OLT., I (1927), nr. 3, p. 81 (Arcani—Gorj).
8. *Dup-un an de însurătoare*, ZORI LUM., IV (1928), nr. 5, p. 16.
9. *Dup-un an de însurătoare*, CAL. LUMEA ȘI ȚARA, 1929, p. 61.
10. *Uș, cocoș!* Rădulescu-Codin. *Cal de smeu*, p. 90.

AJUTOR

Băiatul: — Măi tată! Ei ce mai stai? Spune-mi și mie ce să fac! Uite, trebuie să mă-nsor și eu!

Tatăl: — Ei băiatule! Ce mă-ntrebi tu acu? De găsit, poți să ți-o găsești singur, fără să mă-ntrebi, că mă-i întreba tu pe urmă, cum să faci să te scapi de ea.

SAT., X (1939), nr. 108, p. 18

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3789. Este atestat în Muntenia.

PROSTUL ȘI DEȘTEPTUL

A fost odată ca niciodată. O fi fost, dacă se povestește.

Erau odată doi frați: unul deștept, celălalt prost. Ei se tocmiră ciobani la un mocan. Într-una din zile rămaseră fără pâine, căci o mîncaseră pe cea care o aveau, și deșteptul îi zise fratelui său cel prost să se ducă să ia pâine de la stăpîn. Prostul se duse.

După ce luă o desagă cu pâine, o porni spre stîină. La mijlocul drumului era o fîntînă cu apă limpede ca lacrima sfîntei Marii și rece ca gheața. Era tocmai amiaza cînd ajunse la fîntînă. Se așeză să se odihnească la umbra unui stejar de lîngă fîntînă, apoi mîncă, bău apă

rece și apoi se sculă, căci timpul trecuse și frate-su îl aștepta cu mațele ghiorăind.

Se ridică prostul, ia cîrligul la spinare și-i zice pîinii:

— Pîine, pîine! Cum te-am cărat eu pînă aici în spate, să mă duci și tu de aici pînă la oi. Răspunde, pîine! De ce nu vorbești? Spune, mă ici în spinare sau nu?

Pîinea nu răspundea, cum să vorbească? Are pîinea gură?

El o ținea pe-a lui:

— Trebuie să-mi răspunzi, că de nu, fărîme te fac, te sfărîm de tot.

Pîinea tăcea mîlc. Atunci prostul se înfurie și-i zise:

— Na! dacă nu vrei să mă duci în spinare. Și făcu pîinea toată numai fărîme. Porni apoi spre stîină. Cînd se apropie, frate-su îl întrebă:

— Unde-i pîinea?

— Nu mă întreba. De-ai ști ce belea mi-am găsit cu pîinea! Dar tot pe-a mea se făcu. Eu am urcat-o în spate pînă la fîntină, la mijlocul drumului, și cînd îi spusei să mă ducă și ea, vorbii de-a surda: n-a deschis gura să-mi răspundă. Eu îi zic să vorbească, ea tăcea ca piatra! Mă apucară toți dracii și o zdrobii, o făcui fărîme-fărîmițe și o lăsaî să o mînince păsările cerului.

— Măi! Tu ești prostănacul prostănacilor! Unde s-a auzit și unde s-a spus să vorbească pîinea vreodată?

— Prost ești tu, zise prostănacul. Auzi, cică pîinea vorbește, dar noi cum vorbim?

Ce să-i mai facă frati-su! Bate feciorul, pînă se sparge ulciorul! Și apoi: prinde orbul, soate-i ochii! Prostului, tu îi arăți drumul, și el pornește anapoda! Îi mai zise prostului:

— E! Ce-a fost a fost. Acum ai să stai tu la oi și mă duc eu după pîine.

Abia trecuse frati-su culmea spre sat, că prostul se urcă într-un păr și scutură la pere, le scutură aproape pe toate. Din păr le zicea apoi oilor:

— Oi, oi. Fiți cu băgare de seamă: mîncăți perele necoapte și lăsați-mi-le mie pe cele coapte!

Oile, ca animale ce erau, mîncară fără alegere, pere coapte și necoapte, căci nu pricepeau vorbele prostului.

Acesta, coborînd din pom, căuta pere coapte, dar nu găsea decît pe ici pe colo, cîte una ascunsă. Drept care l-apucă mînia că oile mîncaseră perele coapte, ia un par și dă-i, dă-i în bieteile oi pînă-l durură mîinile. Și, ferimă Doamne de mînia prostului! nu lăsă oaie nevătămată. Dintr-o turmă întregă zici că scăpară cu viață vreo douăzeci.

— Na, că voi ați vrut-o! zicea el. Nu v-am zis să mîncați numai perele necoapte? N-ați vrut să ascultați și le-ați mîncat pe toate.

Aproape de acel loc se afla un gropan cu apă adînoă. Prostul ce se gîndi?

— Cînd s-o-ntoarce frati-miu și o să vadă oile moarte, o să se repeadă în mine cu cearta. Mai bine să le-arunc în gropanul ăsta cu apă și să-i zic că mi-au furat oile cînd dormeam.

Așa că începe să le tirie cîte două oi de picior și să le azvirle în gropan. Chiar atunci apare frate-su.

— Te-a speriat lupul? . . . Ce faci acolo?

— Ce să fac? Mă urcasem în păr să scutur pere și le-am zis oilor să nu mînince perele coapte, nu m-ascultară și-au găsit ce-au căutat.

— Măi! Nenorocită treabă! Măi, cap de bostan, cum te-ai gîndit tu că pricep oile graiul omului?

Prostul tot prost: una-i spui și alta-ți răspunde.

— De ce să nu priceapă? Noi cum pricepem?

Deșteptul începu să fluiera într-o doară și se scărpină unde nu-l mînca, pentru că nu știa ce să mai facă! N-avu încotro și începu să-i ajute prostului să azvirle oile în gropan: el cîte una, că nu putea mai mult, prostul cîte două!

— Acum ce ne facem, zise el. Cum ne înfățișăm înaintea stăpînului? Ce-o să-i spunem? Cum o dregem?

Tare se mai muncea bietul de el, căci treaba era proastă de tot și n-avea îndreptare.

— Știi ce, zice prostul, să innoptăm aici. Miine o să maschez cu toate clopotele oilor și, în zgomotul lor, mînăm oile care-au rămas și le ducem să le închidem în grajdul stăpînului.

Făcură așa. Stăpînul, auzind de sus, din casă, cum mai răsunau clopotele, nu coborî să le vadă, căci nu se gîndi să lipsească vreuna. Frații urcară apoi sus și se așezară la masă. Puseră de mîncare. Celnicul îl întrebă:

— Oile sînt bine?

— Ca fierul și încă mai bine.

Stăpînul luă cofa, umplu un pahar cu vin și-l dădu celui deștept să-l bea. Îi dădu apoi și prostului un pahar cu vin. Mai tîrziu stăpînul umplu iar paharul și-l dădu celui deștept.

— Ei! zise prostul. Mie care aruncam cîte două deodată, îmi dai numai un pahar cu vin și lui, care arunca doar cîte una îi dai două pahare?

— Ce spune, ce spune? îl întrebă stăpînul pe cel deștept.

— E, nu-l băga în seamă, că doar știi că nu-i întreg la minte.

Se sculară apoi de la masă, iar stăpînul se culcă. În timpul nopții spălară putina. O luaseră bine la sănătoasa, cînd dau de-o moară stricată, părăsită, fără stăpîn fără nimeni pe lîngă ea.

Prostul, n-avea treabă; intră înăuntru, ia piatra de meară în spate și pe-aici ți-e drumul! O luară spre răsărit și ajunseră lîngă un chiparos înalt și foarte stufos... Ei de frică, se urcară sus în chiparos. Prostul, cu piatra în spate, nu vru s-o lase. Acolo, sub chiparos, veniră niște marchidani cu multe lucruri frumoase și descărcară ca să se odihnească și să prinzească. Taman cînd mincau, se auzi glasul prostului, parcă venea de la Dumnezeu.

— Plecați de-aici, că de nu, Dumnezeu o să vă omoare.

Și deodată sloboade piatra și pe ciți i-a lovit i-a zdrobit. Ceilalți o luară la sănătoasa, de nu vedeau pe unde aleargă.

Apoi frații coborîră și deșteptul alese și luă toate lucrurile scumpe și prostul luă numai o legătură de tîmîie. O încărcă pe o mulă șchioapă. Mula nu mergea repede.

— A, zise el, ce are mula de nu umblă? O doare piciorul? Dacă-i așa, hai să i-l tai, să scape de el, ca să umble iute.

Și așa rămase mula cu trei picioare și nu putea să meargă deloc. El ce să facă: dă foc tîmîii.

În ziua aceea pe Dumnezeu îl durea măseaua atît de mult, că mai să moară de durere. Nu putea sta locu-

lui. Însă fumul, ridicîndu-se în sus pînă la D-zeu, ajunse la măseaua lui și-i trecu durerea.

— Măi! zice D-zeu, cine-mi făcu acest bine?

Prostul țipă deodată cît putu:

— Eu! Eu ți-l făcui.

— Și ce bine vrei să-ți fac în schimb?

— Să-mi dai un fluier. Cînd oi cînta cu el, să se miște tot pămîntul. D-zeu îi aruncă un fluier.

Plecă prostul de acolo și se tocmi cioban la un popă. Într-o zi le cînta porcilor ca să joace. Dar aceștia, cum să joace? Jucau, ei, dar de! ca porcii. Prostului nu-i plăcea deloc cum jucau. Așa ci prostul, zi-i prost și gata, luă un par și începu să dea în ei, să-i omoare! În clipa aceea, iaca vine și popa și vede cum bate porcii.

— Măi țembelule, ce faci cu porcii?

— Ce să fac? Eu le cînt, ei n-ascultă cîntecul și joacă cum le vine.

— Măi, da tu ești prost ca o baligă. Unde ai pomenit să joace porcii?

— Cum să nu joace? Noi nu jucăm? Sau că, pentru că-s porci de popă, și pentru că popa nu joacă, nu trebuie să joace nici ei?

Popa atunci și-a dat seama că prostul nu-i întreg la minte. Îi legă de mîini și de picioare, îi trase o bătaie bună și-l închise. Îi dădea să mănînce doar o bucată de pîine, pînă i-o veni mintea la cap. Dar în loc de minte, după vreo lună prostul dădu ortul popii, și scăpă lumea de el.

Papahagi, P., *Basme aromâne*, p. 229

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3790. Este atestat la macedoromâni.

NOROCU-I CHIOR!

Murise într-un sat un om bogat și lăsase în urma lui doi feciori, Vlasă mai mare și Nastasă mai mic.

Pe cît era Vlasă de isteț pe atîta Nastasă era nătărău; da ce folos că norocu nu era după mintea fiecă-

ru, și cît de priceput era băietul cel mare, da nu avea noroc de fel și toate-i mergeau ca din piatră, iar celui mic, cît de nătărău era, toate i se întorceau în bine.

Și la moartea tatălui, el socoti să împartă averea lui așa: toate vitele să le deie lui Vlasă, care era mai priceput, și lui Nastasă să nu-i deie decît o vițică, iar în casă să șadă amîndoi.

Cum luă Vlasă averea, tocmai un văcar și porcar și trimise vitele la cîmp; și amîndouă slugile sara nu se mai întoarse, că fugise cu turme cu tot.

Iar Nastasă dacă văzu așa, că a ramas el mai bogat cu vițica lui, zise lui frate-său:

— Știi ce frate, eu nu mai tocnesc văcar nici porcar, pentru vițică, ci mă duc s-o vînd cui oi găsi, și cu paralele să facem vreo negustorie.

Și luă vițica, o legă cu frînghioară de coarne și porni tot înainte.

Ajunse într-o pădure și văzu un copac mare legă-mîndu-se de vînt.

Nastasă stă locului cu vițica și întrebă pe copac:

— Mă copac mă! nu-ți trebuie ție vițica asta, să ți-o vînd?

Copacul bătut de vînt făcea: scîrț! . . .

— Îți trebuie! bine, dar cît îmi dai pe dînsa?

Copacul: scîrț!

— Ce! numai 20 de lei îmi dai? Nu ți-o dau cu 20; dă-mi 30 de lei!

Copacul: scîrț!

— 25? nici cu 25 de lei nu ți-o dau: ți-o las cu 28 de lei.

Copacul: scîrț!

— Ei așa mai vii la socoteală! . . . Iaca ți-o las aici, și mîni dimineață am să vin să-mi dai paralele.

Leagă vițica de trunchiul copacului și pornește acasă, vesel că și-o vîndut marfa cu preț bun.

*

Peste noapte iaca încep a cutreiera lupii pădurea, și dau peste vițica lui Nastasă, și face zacuscă dintr-însa de nu-i mai rămîne pîn-în dimineață decît copitele, coarnele și cîteva ciolănașe mai groase.

După ce s-o dus lupii sătui, vin niște ciori și gă-sesc rămășițele din vițică și se pun și ele la ciupit cu colțurile lor.

Iaca tocmai atunci se întoarce acolo Nastasă ca să-și ieie plata de la copac. Cînd colo! vede cioarele ciupind la ciolane!

— Ai bată-vă Dumnezeu clonțatelor mi-ați mîncat vițica toată, dar las că vă toporăsc eu.

Și zvîrle cu barda într-însele să le omoare.

Cioarele zbor toate și se pun pe copac.

— Așa! v-ați suit în copac? Da nu scăpați voi nici acolo de mâine, c-am să vă tai copacul!

Și pune mîna pe bardă și cioca-cioc!, boca-boe!, taie din copac mereu pînă ce dodată aude zuruind și curgînd din mijlocul copacului sumedenie de galbeni strălucitori cum ți-i soarele! Și curge, curge la bănărit de se face coșcogea movilă mare de aur la rădăcina copacului. Că se vede că în scorbura copacului istuia ascundeau niște tîl-hari din pădurea ceia toți banii ce-i prăda de pe la oameni.

Dacă vede Nastasă așa, fuga acasă la dînsu, și spune frate-său istoria, și frate-său se împrumută cu un car cu boi de la un cumătru, și pornește la pădure, ajung la copac, și încarc bănăritul în car, de se speteau bieții boi trăgînd așa greutate pînă acasă.

Și cu banii ăștia s-au întolît amîndoi și ș-au cum-părat turmele la loc, și casă mare și frumoasă ș-au făcut în locul celei vechi.

*

Acu într-o zi îi vine prostului de Nastasă chef să se însoare. Da el era un mîncăcios — dă! ca toți proștii! — de era în stare șapte oale cu sarmale să le îndoape la o mîncare.

Frate-său Vlasă, zice că l-a duce în pețit în alt sat —, oă deși bogat, dar din satu lui nici o fată nu voia să-l ieie de bărbat, și să-și încurce viața cu un așa ton-tălău; numai să ieie sama să nu facă dobitocii acolo și mai ales să nu mănînce așa de mult la masă, c-a spăria pe fată și pe socri.

— Las că n-oi mînce bădie, zice Nastasă.

— Eu, zice Vlasă, dacă te-oi videa că mininci prea mult, am să te calc peste picioare și cum te-oi calca, asta să-ți fie semn ca mai mult să nu mai mininci.

— Bine bădică, așa oi face numai să mă însor, că mare poftă am de însurat.

*

Se duc ei la casa cu fata din satul vecin, vorbesc ce vorbesc, ș-apoi le întinde masa.

Se așează cu toții și încep a gusta din bucate.

Iaca că atunci trece pe sub masă o miță, și calcă peste picior pe Nastasă.

Cum simte Nastasă că l-o calcat ceva pe picior, leapădă lingura din mină și nu mai vrea să minince.

Îl pofteste gospodarul de casă să minince — el bai! Îl pofteste fata — el bai! Îi zice și frate-său:

— Da mai minincă mă că de-abia s-o început mincarea.

El bai!

În sfirșit se scol oamenii cu toții de la masă și, precum era iarnă grea și pădure între sate, gospodarul îi pofteste pe Vlasă și Nastasă să mîie acolo, că le-a da odaia din fund unde era și cuptorul cel mare de copt pîne și de făcut mîncări la zile mari.

Da tocmai în odaia ceia omu pusese tot ce mai rămăsese bucate de la masă, vro trei oloaie pline și cinci malaie mari, cari le pregătise pentru săptămîna întregă, și niște ulcele cu smîntînă, chișleag și alte de-ale gospodăriei.

Peste noapte se scoală Nastasă, care era rupt de foame, și începe a înfulica din cele oale cu sarmale și din cele malaie și chișleaguri, de pînă la cîntători le dădu gata pe toate.

Se trezește frate-său și-l vede cum mai culegea fărâmurile ce picase pe alături de oale, și-l întrebă:

— Ce faci tu acolo mă Nastasă?

— Ce să fac mă Vlasă; ia la masă m-ai călcat prea devreme pe picior ș-am rămas flămînd; ș-am găsit aice niște oale cu sarmale și niște malaie și mai nu știu ce, și m-am pus să-mi potolesc foamea — da le-am dat gata pe toate și tot nu m-am săturat acătărei.

— Cum se poate să faci așa bazaconie mă? Apoi frumos șede pentru noi să mîncăm atîta mîncare a omului? Ce-are să zică omul cînd s-a scula ș-a căuta mîncare!

Mare rușine pe noi!

— Da de ce-i rușine bădiță, că mi se lipea coastele de pîntece!

— Ia ascultă, nu mai rămîne alta decît să fugim de aici, să nu mai dăm ochii cu gospodariu. Eu sar pe fereastră că-s îmbrăcat gata; ie și tu ceva în spinare și sai după mine, și hai să fugim acasă.

Sare Vlasă pe fereastă și o pornește spre pădure. Da Nastasă nu știa acu ce să ieie în spinare ca să facă pe pofta frate-său, că nu se pricepea că frate-său i-o zis să-și ieie sumanul sau cojocul, ci credea că să ieie numai ce-a găsi în spinare și să fugă după el. Și căutînd în giurul lui vede o piatră de rîșniță, nouă, ce o cum-părase omul cu casa de curînd, o umflă în spinare, sare pe fereastră și pornește pe urmele frate-său.

Strigă, chiuie după el, Vlasă se oprește în drum, și-l ajunge la marginea pădurii.

— Da ce aduci tu peatra ceea în spate, nătărăule?

— D-apoi nu mi-ai spus tu să ieu ceva în spate și să fug după tine.

— Altă pacoste acu!

Și iaca că s-aude zgomot mare prin pădure în urma lor. Vlasă crezu că-i urmărește gospodarul și cu alți oameni ca pe niște țilhari ce-i furase piatra și-i mîncase toată mîncarea.

— Sui degrabă în copacul ista după mine, zice Vlasă lui Nastasă, zgrepțănîndu-se iute într-un copac scorburos și nalt.

— Las că mă sui, n-ai grijă bădiță.

Și ce face ce drege, prostul naibei, se suie cu piatra cea de rîșniță în spinare, tocmai în vîrvul copacului unde ajunse și frate-său.

*

Iată că se oprește tocmai sub copacul cela doi lipoveni cu niște care încărcate și cu două fete deasupra carelor. Se pun jos, ațîț un foc mare și încep a încălzi niște bucate.

Da fumul ce se suia în sus începea a chiorî pe cei din copac. Prostul dă să se frece la ochi, și deodată scapă piatra cea mare din spate, și pică jos și turtește pe cei doi lipoveni, de-i face una cu pămîntul.

Mai stau ceia în copac cît stau — dacă văd că nimeni nu se mai arată pe-acolo, decît fetele ce se sclifoseau în care, se dau jos, întreb pe fete de unde-s, și fetele le răspund:

— Apoi noi sîntem de la marginea țării și ne ducem tații noștri, că mamele ni-o murit demult, ne ducem să ne călugărească la o mînăstire tare departe și ne puse în carele ieste toată zestrea noastră . . .

— Ce! vă duceau să vă călugărească!

— Chiar așa.

— Și cu bună voia voastră?

— Cu voie, cu nevoie, dacă ți-i tată trebuie să-l ascuți.

— Da ian spuneți voi drept, le întrebă Vlasă; vouă vi-i a vă călugări sau a vă mărita mai degrabă?

— Tii! că prost mai ești! Da s-înțelege că mai degrabă ne-am mărita decît să ne călugărim.

— Dacă-i așa, atunci sînteți fără tată, fără mamă, doi sîntem și noi peșidioară. Haideti cu noi în satul nostru și să facem nuntă, că bogăție avem destulă.

Și lipovencele dracului țop amîndouă în gîturile lui Vlasă și Nastasă și-i țocăiesc, și-i drăgostesc, ș-apoi pornesc carele în satul flăcăilor și fac o nuntă de cele cu tîmbălău, de se duse vestea pîn-în codrii albi de așa petrecere, cum nu se mai văzuse de cînd lumea în satul cela.

Și așa dădu norocu peste cel prost, și pe lîngă dînsu numai putu să se fericească și cel cuminte, că fără dînsu sarac lipitu-pămîntului ar fi fost să rămîie; că nu degeaba zice lumea că norocu-i chior!!

Bogdan, N. A., *Povești*, p. 194; republicată: *Povești și bazaconii*, p. 261

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3792; cf. 3000. Este atestat în Moldova.

UNA DE-A LUI MOȘ IORDACHE

În sat la noi, a trăit mai demult unul ce-l chema Iordache și pe care chiar dacă l-apucaseră bătrînețele nu se ținea decît de nimicuri...

Odată, să vedeți numai ce pate, bineînțeles, că-și căuta pățaniile cu... luminarea.

Dar să-l lăsăm să povestească tot el:

— Cînd eram și eu dănac, m-am dus într-o seară să mă joc, cum e obiceiul, c-o fată din sat, c-așa ne înțelesesem. Că mă gîndeam: de mi-o plăcea, m-oi duce și-n pețit la ea, c-aveam de gînd să mă însor și eu odată... Eram sătul de dănăcit... Și ea, a dracului, n-a vrut să iasă la poartă... Dac-am văzut și am văzut, măi dar nu m-oi fi pus pe joc, singur, și n-oi fi jucat pe lîngă gard toată nopticica... Iar așa, în vărsatul zorilor, m-am culcat în poartă-i și am dormit bușit, pîn-a ajuns soarele la... prînz!...

Dumitrașcu, *De-ale unui traistă-n băț*, p. 58

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3793. Este atestat în Muntenia.

ȘI CE FACE?

Tatăl lui Ițic e părinte bun. El vrea să-și vadă copilul pricopsit și toată ziua îl învață fel de fel de lucruri și îi dă pilde de alții care au ajuns bine.

Ițic e băiat deștept. Ascultă; și din cînd în cînd întreabă cum și ce fel, ca să priceapă bine.

Într-o zi tatăl său îi zise:

— Vezi cum a fucut unchi al teu Isaac?... A venit în Bichirești cu upinci... auzi?... cu upinci, ca un țurunoi, și acum parcă n-are un milion?...

— Ci spui? întreabă Ițic.

— Așa să trăiesc iu!
— Și ce face, mu rog, cu un milion în upinci? In-
trebă Ițic.

F. TOȚI, III (1899), nr. 2, p. 13

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3794. Este atestat în Muntenia.

BĂIET ÎNVĂȚAT

Un om care avea un băiet purtat prin toate târgu-
rile mari la învățătură, îi zise într-o vară când venise și
el acasă.

— Dragul tatei, mult am cheltuit și m-am trudit cu
tine ca să-ți luminezi mintea cu învățături mari, iacă,
acu te rog și eu un lucru. Văzui lanul ăsta de grîu ne-
secerat din pricina uscăciunilor, căci cum pui mîna pe
fir se rupe, și spicul cade jos. De asta îți poruncesc ca
pînă mîini cu știința ta să nu-l mai văd. Altfel a fi
greu. Mă-nțelegi?

— Înțeleg, tată, grăi feciorul cel învățat.

Peste noapte, ieși afară, băietul, se uită-n sus, se
uită-n jos văzu din ce parte bate vîntul, puse foc grîului
și pînă să răsaie soarele lanul era gata.

Așa învățătură mai rar!

(Pamfile — Fără titlu), B.A.R.S.B.
5004, f. 99^r

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3796. Este atestat în Moldova și Mun-
tenia.

Variantă:

2. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., IV (1929), nr. 20, p. 12.

TE-AM DUS BOU ȘI AI VENIT VACA

Trimisese cucoana feciorul să învețe carte multă, multă și încă carte străină, de peste hotară.

Și se mîndrea bătrîna tare, că are feciorul dus la învățături înalte. Și grea și multă carte trebuie să fi învățat feciorul, căci cucoana nu mai prididea cu trimisul banilor. Feciorul cerea, bătrîna trimetea — și unul se bucura mai mult ca altul. Bătrîna — că feciorul are să dea de fundul cărții și are să vie înapoi dobă de carte, iar feciorul că avea ce spinzura pe acolo pe unde era și cu ce-și face mendrele.

Că ce făcea el? Petrecea și chefuia iar cartea ședea nesupărată, că unde avea el vreme pentru asta — unele guri rele cică nici cap, dar de! gura lumii numai pămîntul o astupă.

Dar numai iar mă întorc și zic, ca și cel ce mi-a spus povestea asta, cîteodată și lumea, bat-o hazu ei s-o bată, are dreptate, că de unde nu-i foc, fum nu iese.

Și marfa cucoanei se cam știa — i se dusesese pe-semne vestea. De bine nu cred, ci mai de grabă de rău — că vezi d-ta de ceva rău se duce vestea ca glonțu.

Vine acasă feciorul cînd o fi mîntuit cartea, și bătrîna de trimis parale — acu asta despre paralele bătrînei știu c-a fost, nu știu despre mîntuirea cărței, cum vor fi stat lucrurile, n-am la știință —, și bucuria cucoanei nu era mică.

La toată lumea se lăuda că-i vine feciorul învățat, cute — zic eu, doldora, zicea ea. Plin de învățatură ca ogeacul de zgură — sau dacă vreți ca broasca de pâr, că se potrivește mai bine.

Veselă cucoana, vesele slugile, vesele prietenele și neamurile că vine feciorul cel învățat — și cu dreptu-i să se veselească că și multe parale a costat învățatura lui.

Acasă feciorul, fudul-fudul, nevoie mare.

Dacă-i scoteai cuvîntul cu cleștele.

Ce socotiți, de învățatură multă!

Dar cum ședea el într-o zi în grajd și cucoana-i arăta caii, vitele-vacile și boii — nu știu cum își aruncă feciorul ochii în sus la corzile grajdului se uită, se uită și face ca omul cînd se miră: Hm! Țțțț!

Cucoana nu bagă seamă — da vizitiul Ion, sluga

cucoanei, cum şedea el smerit lingă uşă, băgă de seamă şi o sfecli.

„Te pomeneşti că nu-i place grajdu — şi acuşi pune de-l strică — şi de abia îl făcurăm, păcatele mele!“

A doua zi — feciorul mai vine, iar se uită la corzile grajdului, în sus, apoi iar la cai, la boi, la vaci — şi iar face: Hm! Țțțț!

Ion vizitiul iar îl băgă seamă şi zice:

— Nu-i a bună asta, fecioru ăsta învăţat n-are gând bun, strică grajdu şi pace . . .

A treia zi iar vine, a patra zi — mă rog — mereu venea, se uita şi se mira.

Ion vizitiul îi spune cucoanei în sfirşit:

— Uite, cucoană, domnişorul ce gîndeşte: vrea să strice grajdu.

— Vai de mine, de abia l-am făcut, cine ți-a spus, el?

— Nu, dar am băgat seamă eu. Vine mereu-mereu şi se uită în sus şi se miară şi pleacă.

Eu cred că nu-i place. Ori i se pare prea sus ori prea jos — de, el e om învăţat, a văzut şi ştie multe . . .

Cucoana îi ia seama şi vede şi ea că-i adevărat ce-i spusese sluga.

Cum venea, feciorul de la grajd, mă-sa se luă după el şi-l găsi cu o mulţime de cărţi înşirate, necăjit şi supărat.

— Ce ai, dragu mamei, mai lăs-o naibii de carte.

— Ei, mamă, caut să dezleg eu un lucru mare!

— Aşa, dragul mamei, apoi treaba ta. Eu nu mă amestec în cărţile tale, dar să nu te superi, să nu te amesteci nici tu în gospodăria mea.

— Cum să nu mă amestec?

— Poi, aud că vrei să strici grajdu. Prea te duci des acolo, ce nu-ţi place la el?

— Poi, tocmai acolo am găsit eu lucrul cel mare!

— Cum se poate, măiculiţă! se mira bătrîna!

— Da — iacă, cită carte am învăţat eu şi nu pot să pricep cum o vacă s-a putut să se suie cu dosu-n sus şi să se balige pe-o coardă . . .

— Vai de mine, dragu mamei — păcat de părăluţele mele şi de tinereţele tale — dacă, cită carte ai învăţat, nu pricepi atîta lucru!

Cînd am făcut grajdul, au fost corzile prin curte și s-au murdărit și nu le-au mai curățit lemnaru și le-a pus acolo așa...

Feciorul a rămas cu ochii holbați la mă-sa, iar ea cică a zis amărită, vorba:

— Mi se pare, dragu mamei, că am cheltuit niște părăle degeaba: Team dus bou și ai venit vacă.

REV. T. PAMFILE, II (1924), nr. 4—
12, p. 85 (Jorăști—Galați)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3798. Este atestat în Moldova.

PROCOPSIT LA ÎNVĂȚĂTURĂ

Un biet sătean și-a cheltuit toată starea pentru creșterea fiului său; și după ce văzu că n-a putut folosi nimic, cu toate jertfele sale, zise suspinînd: „Of! Doamne! cîte vaci am prăpădit eu în viață pentru acest unic bou!”

CAL. PROF., I (1826), p. 79

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3798 A. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Bietul țaran*, CAL. BAN., I (1922), p. 93.

3. *Procopsit la învățatură*, ALB. Buc., XXII (1923), p. 25—28, p. 426.

4. *Boul și vacile*, CAL. Arad., X (1924), p. 95.

5. (Fără titlu) CAL. ȚĂR. ROM, I (1924), nr. 5—6, p. 4.

6. *Procopsit la învățatură*, CAL. Blaj, VI (1930), p. 176.

7. *Bietul țaran*, CAL. F. „LUMEA”, V (1930), p. 36.

8. (Fără titlu) REV. V. SAT., I (1932—1933), nr. 1, p. 9.

9. *Boul și vacile*, VOINȚA BAN., XVI (1938), nr. 16—17, p. 2.

TATĂL ȘI FIUL

A fost odată un boier. Boierul acesta avea un fecior. Feciorului îi venise poftă să plece în străinătate să se plimbe. Mai înainte de a pleca feciorul boierului îi ceruse bani. Căci el în străinătate zicea că vrea să facă un vapor cu douăsprezece hoarne. Îți dau dragul tatei. Feciorul a plecat. După cîtva timp, feciorul se întoarse înapoi și spuse tatălui său că nu-i ajunge banii să facă vaporul cu 12 hoarne.

— Să-mi dai bani, tată, să fac unul cu 6 hoarne.

— Bine îți dau. Și dete bani și feciorul plecă.

După cîtva timp se întoarse înapoi și zise:

— Tată, nu iese cu 6 hoarne, să-mi mai dai bani că fac unul cu trei hoarne.

— Bine dragul tatei, îți dau. Îi dete bani și plecă iarăși.

După scurt timp veni înapoi zicînd:

— Tată nu-mi ajunge banii să fac vaporul cu trei hoarne, să-mi mai dai bani că fac o corabie.

— Bine, îți dau dragul tatei, îi zise el, lăsîndu-l în pace să vadă ce-i poate capul feciorului său. Și plecă iar.

După cîtva timp feciorul veni iar și zise:

— Tată nu iese o corabie, să-mi mai dai bani să iese o barcă. Tatăl îi dete.

După cîtva timp feciorul veni iar și spuse că n-a ieșit barcă, ci a ieșit un lup.

Atunci tatăl lui îi zise:

— Hei, dragul tatei, mai bine ieșeau doi, unul să mă mănînce pe mine și altul pe tine.

BUCURIA, II (1935), nr. 4, p. 8

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3799. Este atestat în Muntenia.

D. NEȘTIINȚĂ, SIMPLITATE

TOC DE TOPOR

Pe unul din drumurile mari a țării bulgarilor, într-un timp oarecare — spunea cineva — că trecînd un voiajor englez, întîmplător cade din echipajul său o cizmă cam lungă-n carimbi.

După cîteva ore de la aceasta, pe același drum, înturnîndu-se de la tîrg la locuință și vreo 50, 60 bulgari, bătrîni cu tineri, și văzînd cizma, în mijlocul drumului, deodată toți se îngroziră, crezînd că e dracu, sau vreo fiară necunoscută pe la ei.

Toată grămada bulgărească înconjurînd cizma, tot cam în depărtare, se uitau cu spaimă făcîndu-și cruce și nedumirîndu-se ce poate fi o minune ca asta! Tocmai după ce unul strigă: undre na glava bre, iar altul lovi cizma din toată puterea cu un ciomag, observînd că, ceea ce văzură dinșii, nu dă nici un semn de viață, se mai apropiară și mișcînd-o cu bețele, văzură și se încredințară că nu e altă — decît un obiect. Deci sucind ei cizma în toate părțile și-nvîrtînd-o, mai uitîndu-se și înlăuntrul ei, fiecare pe rînd:

— Ce o mai fi și asta bre? întrebă omul.

— Nu mă pricep ce bazaconie o fi! zise al doilea.

— Asta trebuie să fie vas de păstrat sămînță de patlagele sau de ardei, răspunse al treilea.

— Ba poate să fie de ținut braga mai rece, zise al patrulea.

În fine, după mult chin și bătaie de cap, unii fiind d-o părere, alții de alta, se hotărîsc în unanimitate a se lua acest lucru în comuna lor. Deci luînd-o unul din ei într-un băț, au plecat și, ajungînd în comună, chemară restul oamenilor cu primarele, între care fiind strecurat și un grec, acesta rîde deodată dar le și explică curat: că este o cizmă pentru picior omenesc.

— Asta nu se poate, zise primarele, căci în toată țara bulgărească, neam de neamul nostru, nu numai că n-a purtat pe picere niminea un astfel de lucru drăcesc, dar nici s-a văzut vreodinioară, și chiar nici e practic, mai ales că nu poartă cea mai mică asemănare cu opinca. Eu mai nimerii aș zice că e un *toc de topor*.

— Bravo, Drăgane, bravo! Uha-haaai strigară toți într-un glas. Să trăiască primarele nostru Drăgan, că bun cap are.

Iar unul din ei, decît toți mai mîndru de reușită prin inteligența bulgărească, strigă în gura mare:

— Imati i grichi glava, aka nas ne. Adică: *au și grecii cap, dar ca al nostru ba*.

Wartic, *O sută și una de mici istorii*, p. 63

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3805. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. (Fără titlu) ROM. Buc., IXL (1897), nr. 656, p. 2.
3. (Fără titlu) Zanne, *Proverbele românilor*, V (1901), p. 24.
4. *Toc de topor*, „I. CREANGĂ“, II (1909), nr. 10. p. 305 (Cărăpcești—Galați).
5. *Toc de tîrnăcop*, COM. SAT., V (1909—1910), nr. 23—24, p. 212.
6. *Toc de topor*, Pamfile, *Cartea pov. hazlii*, p. 50.
7. (Fără titlu) ȚĂRĂNIMS., III (1928), nr. 17—18, p. 11.
8. (Fără titlu) PRIM., VIII, (1928), nr. 40, p. 2.
9. *Deadu Ivan și cizma* (D. Nițescu), *Din traista*, A.I.E.F., ms. 116, p. 58 (Cochirleni—Constanța).

PORUMBII SASULUI

— Proste mai sunteți voi rumunile, că postîți atîta vreme cu ceapă și cu mămăligă. Eacă, noi trăit-bine, că muncat azi la amezi friptură de porumbi de hele selbatice.

Așa grăi prin prestul Paștilor jupinul Michel către badea Vasile, vecinul său.

— Și unde ai putut prinde pe vreme asta porumbi sălbatici, jupine? întreba badea Vasile.

— Ni crez, ai pușcat la el, unde ai murit mînz al nostru mai deunăzi. Era multe la un loc, tot de hele negre și sure și chinta: chir! chir! chir!

Sandu Pungă-Goală, *Anecdote*, p. 122

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3805 B (A. Th. 1319*). Este atestat în Transilvania.

Variante:

2. (Fără titlu) F. POP., IX (1900), p. 297 (Veșeu. — Său).

3. *Porumbii sasului*, POP. ROM., VIII (1912), nr. 17, p. 11.

ȚĂRANUL ȘI OCHELARI DE CITIT

Un țăran, auzind pe unul și pe altul că avînd ochelari poate să citească, luă un miel în traistă și plecă la tîrg.

Întrînd în magazinul unui opticar, îi zise:

— Dă-mi ochelari de citit și na-ți ăst miel.

Opticarul îi oferi o pereche de ochelari.

Țăranul punînd ochelarii pe nas și luînd o carte în mînă începu să zică:

— Nu sînt buni, nu pot citi; dă-mi alții, voi să știu a citi ca logofătul satului.

— Dar poate că nu știi carte? îl întrebă negustorul dîndu-i altă pereche.

— Apăi dacă aș fi știut, nu m-ai fi văzut pe aci.

FUNCT., VII (1889), nr. 331, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip. 3806. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Varianta:

2. Țăranul și „ochelarii de citit”. Sudițe. Din satul lui Cremene, p. 11.
3. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., IV (1929), nr. 48, p. 12.
4. Ochelarii, FR. CAL., I (1938), p. 90.

CALICUL DIN FÎNTÎNA

Un țigan uitându-se ojară într-o fîntînă vede în apă chipul altui țigan, zdrențuros ca vai de dînsu; cum îl vede, i se face milă și-i zise:

— Sărmane om năcăjit
Năcăjit
Și jerpelit
Și de foame hămesit.
Ți-i foame mă?
Cela tăcea.

— Hm, zice iar țiganul. Ce prost is eu să-î mai bat la cap, dacă-i-i foame, cum să mai steie de vorbă cu mine? Și scoate din traistă o bucată de pită, o frînge-o două, jumătate o aruncă-n fîntînă calicului iar pe cealaltă jumătate începe s-o mănînce el.

O mesteca, n-o mesteca, dar de-nghițit o-nghițea, întocmai cum făcea și cel din fîntînă. Țiganul uitîndu-se mereu în jos, iacă i se face mai mare milă de cel din apă și-i zice:

— Adă, mîna si ti scot; dar tot plecîndu-se în jos, îi pică pălăria în apă.

— Dă-mi palăria măi verișcane . . .

Cela nici pis!

Iar țiganul de-asupra.

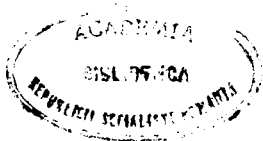
— Brînzosule,

Pacatosule,

Daca-i fi fost vrun om de treabă

Nu te arunca nimea-n apă.

Bine a zis, cine-o zis: dacă ți-i milă de calic, poartă-i traista . . .



Palaria, dacă nu mi-o dai, ia-ți-o ție, că tot nu mai am alta, iar tu să ieși d-acolo, cînd te-oi scoate eu.

(T. Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R.,
5094, f. 281r

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3807. Este atestat în Moldova și Muntenia.

Variante:

2. *Țăranul și oglînda*. Popescu-Ciocănel, *Basme*, p. 179.

IEPUROAICA ȚIGANULUI

Un țigan pusese și el cam în marginea satului, un loc cu porumb. Aproape de locul lui era o tîrlă ciobănească. Ciobanii aveau o măgăriță care purta oile. Într-o dimineață, pe cînd porumbul țiganului era în floare, scapă măgărița de la tîrlă și fuge în porumb.

Copilul țiganului, care fusese trimis de tatăl său, să vadă ce mai e pe la porumbul lor, cum vede măgărița, dă goană nebună către casă să spună lui tat-său că nu-ș ce e în porumb.

În păr săriră toți țiganii cu Danciu ăl bătrîn în frunte să vadă ce e la porumbul lor. Cînd ajunse în margine, țiganul ăl bătrîn văzînd măgărița zise:

— Lăsați-o tetio, că aia este iepuroaica a bătrînă. Nu vedeți ce urechi lungi are? Și fiindcă măgărița făcuse burtă mîncînd, țiganul mai adaugă: E și borțoasă sireaca, de acum are să ne facă sumedenie de iepurași — și au plecat cu toții liniștiți către casă, iar iepuroaica și-a văzut de treabă înainte.

GHILUȘUL, I (1913), nr. 7—8, p. 10
(Șopotu—Dolj)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3808. Este atestat în Muntenia.

CU DOUĂ SUFLETE

Era în dric de iarnă, ca acum. Ce o fi avînd țiganul de lucru pe afară, ce nu, nu știu, destul, că de frig ce-i era sufla în degete.

Seara la cină din întîmplare forosana lui punîndu-i zama fierbinte pe masă, îl pun păcatele și suflă în lingură. Acum purdeiașul care îl avea, nemaiputîndu-se răbda, îi zice:

— D-apoi mo, dado, de ce sufli tu în lingura cu zama?

— D-apoi mă arde, măi.

— D-apoi azi-dimineață de ce ai suflat în degete?

— D-apoi mi-o fost frig, măi.

— D-apoi bine, mo dado, io n-am știut că tu ai două suflete, cu unu încălzești și cu unu răcești.

F. POP., IX (1901), nr. 3, p. 35

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3809. Este atestat în Transilvania.

ȚINE, CĂ NU-I GLUMĂ!

Țiganul ajunsese lucru mare, ora cioban. Cît e ziua de mare tot:

— U! lupul me! Ține cățel!

Așa azi, așa mine, în sfîrșit așa în toate zilele.

La început cîinii de la turmă alergau ca la lup, în cele din urmă însă, nu se mai mișcau deloc, văzînd că nu-i nici urmă de lup, ci-i poartă degeaba numai.

Într-una din zile într-adevăr că vine lupul și începe să-și facă mendrele prin turmă.

Acum striga țiganul, striga de să-și stupească sufletul:

— U lupul me! Ține cățel!

Dar dulăii crezînd că și de astă dată-i glumă, ba să

se miște din loc. Țiganul văzînd așa ceva, strigă mai grozav încă:

— Ține cățel, că zău acum nu-i glumă!

Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 85

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3810. Este atestat în Transilvania.

PROCOPSEALA DIN ZIUA DE AZI A FETELOR

Un țăran își dase fetița la oraș, la școli de cele mari, ca să scoată doamnă din ea.

După ce mîntuise cartea, vine acasă înfumurată și plină de incuri, de nu știa că unde calcă.

Fiind în dric de vară și ai săi avînd o mulțime de brațe în lucrul cîmpului, mă-sa nu-și vedea urechile. Ca nealțădată, adirege și pe cuconița să-i ajute la d-ale mîncărei gătiri.

— Du-te draga mămuței în grădină, culege nițică salată și-o spală. Mai departe voi face eu.

Peste cîtva timp se întoarce fata îmbrobodită, de nu i se vedea decît virful nasului. Pasămite, ca să n-o arză soarele.

Și, după ce se întoarce, dă să caute în dreapta, dă să caute în stînga, caută și răstoarnă totul.

— Și ce cauți drăguța mamei?

— Da nevoia de săpun, ca să spal salata!

Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 34

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3811. Este atestat în Transilvania.

OLTENI LA BUCUREȘTI

Cînd s-au dus olteni la București și au văzut casele ale mari de acolo îi prinse mirarea. Ei stătură în loc și se uitară la ele zicînd:

— Muchie! Doamne! ce căși mari sînt și aici la București!

Unul din ei zise:

— Astea fac 50 de bani.

Altul răspuse:

— Ei! hei! și mai și, poate că un leu.

Apoi văzînd și niște canari cîntînd prin colivii, ziseră: „Ș-apoi uite mă că cîntă și brăbeți în ele“.

Popescu-Ciocănel, *Basme*, p. 103

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3812. Este atestat în Muntenia.

AM SCĂPAT NUMAI CU ATÎTA

O ceată de cioroi mergea odată pe un drum. Pe la mijlocul drumului ei dau de o secere, pe care trebuie, că o pierduse vreun român cineva, căci țiganii nu mai văzuseră pînă atunci seceri.

„Ce să fie încîrligata asta, dado?“ întrebă țiganii pe cel mai bătrîn dintre ei, care era vaivoda lor.

Dada se apropia de secere, se uita la ea pe-o parte, se uita pe alta, și deodată face cîțiva pași îndărăt, înspăimîntat.

„Îndărăt, îndărăt, danceilor, că asta-i moartea!... Nu vedeți voi, ce dinți are?“

Țiganii se dau cu toții cîțiva pași îndărăt și apoi țin sfat, cum să treacă peste moarte fără primejdie. În sfîrșit la sfatul dadei ei hotărăsc să se repeadă zdravăn mai de departe și să încerce a sări peste moarte. Îndată un cioroi mai tînăr își și face vînt și hop!... Din întimplare el nu sare dincolo de secere, ci tocmai pe mînerul ei. Secera se învîrștește, sare în sus și cade tocmai pe umerii țiganului.

„Nu lăsați măi, că-l duce“ strigă vaivoda înfiorat pîn' la rărunchi.

Atunci un faraon mai cu inimă se repede, apucă secera de mîner și cînd trage odată cu toată puterea, îi și taie gîtul celui cu moartea pe umeri.

„Unu s-a dus!“ strigă țiganii plini de spaimă și tunde-o pe drum înainte, de gîndei, că nici o fărîmă de suflet nu mai rămîne în ei.

În sfîrșit se opresc și văzînd că moartea nu vine după ei, se mai liniștesc.

„Bine c-am scăpat numai cu-atîta!“ grăi dada, abia răsufliînd și ștergîndu-și sudoarea de pe față cu mîneca cămășii.

(Sandu) GAZ. TRANS., LII (1889),
nr. 81, p. 6; republicată: *Anecdote*,
p. 68

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3813; cf. 3838. (A. Th. 1203 A). Este atestat în Transilvania și Muntenia.

V a r i a n t e:

2. *Am scăpat numai cu atîta*, F. POP., III (1895—1896), p. 222.

3. *Moartea încîrligată*. Rădulescu-Codin, *Dăfti*, p. 21 (Pribegi—Ialomița)

4. *Moartea încîrligată*, DUM. POP., VII (1922—1923), nr. 27, p. 3.

5. *Bogdaproste, bogdaproste*, DUM. POP., XI (1927), nr. 27—28, p. 7.

6. *Țiganul și secera*. Costin, *Anecdote*, p. 8.

TALMEȘ-BALMEȘ

Un țigan ducîndu-se la cumătrul său, mîncă o mîncare care-î plăcu prea mult.

— Ce e aceasta cumetre? întrebă el.

— Talmeș-balmeș, răspuse cumătrul său.

Țiganul plecă fuga acasă, zicînd din gură ca să nu uite: „talmeș-balmeș, talmeș-balmeș“. Ajungînd însă pe o punte căzu în apă, și uită cum se numi mîncarea ce mîncase, pentru care începu a căuta prin apă crezînd că a pierdut cuvîntul.

Un boier trecu pe acolo și văzînd pe țigan îl întrebă că ce a pierdut! El singur nu știa cum să zică, decît răspunse: că a pierdut o asta, o ceea bună și că se mîncă, altceva nimic. Boierul, interesîndu-se să vadă ce a pierdut, porunci vizitiului și feciorului să caute, care răscolind toată apa fără să găsească ceva, boierul zise:

— Lăsați, măi, c-ați făcut apa talmeș-balmeș.

Cum auzi țiganul o rupse de fugă. Cînd intră în casă se împiedică de prag și iar uită. Acasă zise țigăncii să-i facă bucate de care a mîncat la cumătru-său. Țiganca nu știa ce să-i facă, atunci el supărîndu-se luă un ciocan și-i sparse capul, iar danciu ce ședea lîngă foc, strigă:

— De, tico, ai făcut capu mumii talmeș-balmeș.

— Fir-ai al dracului, strigă atunci țiganul înfuriat și cîrpindu-l și pe el, ai șezut mut și nu puteai să spui.

CAL. BASM. CÎNT., IV (1877), p. 77

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3814. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Țiganul cu „balmușul“*, CAL. ROM., Car. I (1889), p. 97.

3. *De-ale săcuilor*, GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 114, p. 6.

4. *Halmuș-balmuș de la cumătru* (N. A. Bogdan), ERA NOUĂ, III (1891), nr. 92, p. 4.; republicată: F. POP., I (1892—1893), p. 218; *Povești*, p. 141; *Povești și bazaconii*, p. 238.

5. *Talmeș-balmeș*. Popescu-Ciocănel, *Basme*, p. 71.

6. (Fără titlu) Popescu Ciocănel, *Basme*, p. 156.

7. *Basmul lui halmuș-balmuș de la cumătru*. Popescu-Ciocănel, *Basme*, p. 179.

8. *Talmeș-balmeș*. (D. Stăncescu), FAM., XXXII (1896), nr. 3, p. 32.; republicată: CAL. IL., 1896, p. 106.

9. *D-ahăla*, GAZ. TRANS., XLIX (1896), nr. 221, p. 6.

10. *Talmeș*. Chicoș, *Culegeri*, p. 87.

11. *Balmuș-balmuș* (Th. D. Sperantia), GAZ. TRANS.,

LXI (1898), nr. 205, p. 6.; republicată: HAZ. SAT., I (1901—1902), nr. 1, p. 2.

12. *Țiganul și balmoșul*. Sandu, *Povestiri*, p. 39.

13. *Talmeș-balmeș* (T. Pamfile — Fără titlu), B.A.R.S.R., 5094, f. 95.

14. *Halmesch-Balmesch*. Schullerus, *Archiv des Vereins*, p. 447.

15. (Fără titlu) (C. Rădulescu-Codin), ȘEZ. XIX (1910), nr. 8, p. 126 (Cacomeanca—Ialomița).

16. *Pentru chisăliță de la cumătru* (P. Gh. Savin), „I. CREANGĂ”, V (1912), nr. 8, p. 250 (Jorăști—Galați).

17. *Țiganul la stână*, NEAM. ROM. POP., VI (1915), nr. 36, p. 562.

18. *Aia, de-aia*, DUM. POP., III (1918—1919), p. 32, p. 4.

19. *Țiganul și ciulamaua*, „I. CREANGĂ”, XIV (1921), nr. 7, p. 105. (Gheorghiești—Mehedinți).

20. *Țiganul cu balmoșul*. Bârseanu, *Snoave*, p. 41.

21. *Țiganul cu balmoșul*, ASTRA MAR, I (1927), nr. 23—24, p. 3.

22. *Talmeș-balmeș*. Costin, *Anecdote*, p. 3 (Caransebeș—Caraș-Severin).

23. *Talmeș balmeș halaba*. Rădulescu-Codin, *Cal de smeu*, p. 144 (Priboieni—Argeș).

24. *Țiganul cu balmoșul*, CAL. V. BAN., IV (1940), p. 110.

25. *Țiganul cu balmoșul*, CAL. T. LUMEA, 1940, p. 46.

26. *Balmoșul*, A.I.E.F., i. 11370 (Meria—Hunedoara).

27. *Balmuș, balmuș de la cumătra*, A.I.E.F., i., 10883 (jud. Vrancea).

28. *Țiganul și balmușul*, A.I.E.F., i. 11356 (Meria—Hunedoara).

29. *Țiganul la stână*, A.I.E.F., mg. 45 c. (Boșorod—Hunedoara).

CASA ȚIGANULUI

— Măi țigane, de ce nu-ți tocmești acoperișul casei; nu vezi că-ți picură în casă?

— D-apoi cum să-l tocmesc acuma, măi românico, că doară plouă.

— Să-l tocmești, când va fi vreme frumoasă, zise românul.

— Hapoi, dac-a fi vreme frumoasă, pentru ce să-l tocmesc?

CAL. COPII., 1909, p. 31

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3815. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Răspunde ca Păcală*. Sudițeanu, *Din satul lui Cremene*, p. 37.

3. (Fără titlu) TĂRANISM., III (1928), nr. 2, p. 11.

4. (Fără titlu) SAT., II (1931), nr. 8, p. 9.

5. (Fără titlu) DACIA TR., 1932, p. 70.

GĂUNII DIN TECEU

Pe ungurii din Teceu îi poreclesc „găuni“. Iată de ce:

Într-o bună zi primarul Teceului, un ungur sfătos și burtoș, se plimba prin mijlocul pieței. Dar iată numai, că vine un găun și mi-l înțeapă chiar de vârful nasului.

Toți consilierii după el! În sfârșit răușesc să-l prindă! Se și pune sfatul comunal îndată la sfat. Mare era revolta teceienilor, din cauza nelegiurii făcute de găun. Cum să cuteze un astfel de găun să înțepe tocmai pe primar, pe domnul primar al Teceului, și încă tocmai de vârful nasului! Nemaiauzit! O astfel de obrăznicie trebuie răsplătită cu cea mai grozavă moarte!

După multă sfătuire, consiliul comunal hotărî executarea găunului cu cea mai grozavă moarte ce există: va fi urcat în turnul bisericii și dat de-acolo cu capul în jos la vale!

S-a adunat tot Teceul în jurul bisericii, ca să vadă moartea găunului. Iar primarul cu consilierii s-au urcat în turn și după ce i-au cetit găunului sentința mortală, l-au aruncat cu capul în jos din turn.

Iar găunul îndată ce se simți liber în aer, o luă la sănătoasă și zbură deasupra capului teceienilor, spre nedumerirea lor și nici că s-a mai uitat înapoi.

Iar teceienilor de atunci le-a rămas porecla de „găuni“.

ASTRA MAR., L (1927), nr. 29, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3816. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Băzgăunul*, DUM. POP., XVIII (1930), nr. 33—34, p. 8.

STEJARUL TÎLHARIU

Un țigan mergea într-o zi de toamnă pe drum cu puradelul său. Apucându-i seara, ei se opriră lângă o vale să mîie peste noapte, căci satul era departe, afară de aceea ei aveau să treacă printr-o pădure mare și se temeau să nu-i mînînce vreo dihanie de lup. Se puseră deci și adunară niște găteje de salcă și stejar de lângă vale și făcură foc, căci era cam rece. Focul, din pricină că nu cu mult înainte de aceea ploase, nu se aprinde de-a una. Țiganii se puseră cu picioarele la foc și de la o vreme îi apucă somnul.

După un timp gătejele de stejar, care erau uscate, luară foc, pe cînd cele de salcă care erau mai la o margine, nu luară pară, ci ardeau numai înădușit. Focul arse izmenele țiganului pe din jos mai bine de o palmă și îi pîrli și picioarele.

Țiganul simțind că e fript, sări oblu în tălpi, se scărpină în cap și după ce scuipă una țigănească, zise cu glas milos:

Săracă salcă dragă
Cînd mă culc și ea se culcă;
Dar stejarul țilhar . . .
Cînd mă culc eu, el se scoală,
Și mă lasă-n pielea goală.

GAZ. TRANS., LXXII (1909), nr. 148,
p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3817. Este atestat în Moldova, Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Stejar țilhar*, NEAM. ROM., POP., VII (1916), nr. 4, p. 60.

3. *Salcimul și salcia*. Pamfile, *Firișoare de aur*, p. 29.

4. *Sălcioara surioara și stejaru hoțomanu* (P. Gh. Savin), ALB., Buc., XXII (1923), nr. 17—18, p. 275 (Jorăști—Galați).

5. *Arinul blajinul și fagul dușmanul* (S. Hîrnea), IZVORAȘUL, X (1931), nr. 5—6, p. 75; republicată: *Polojării din bătrîni*, p. 12.

6. *Sălcioara surioara și stejaru hoțomanu*, ALB. Buc., XLII (1940), p. 182.

CUM AU MUTAT PROSTENII BISERICA

Aveau prostenii o biserică frumoasă, căreia nu i se găsea păreche în toată împrejurimea! Le-o făcură strămoșii, care se zice, că ar fi fost oameni cuminți și harnici.

Prostenii însă nu erau mulțumiți.

Un lucru nu le plăcea: nu le plăcea biserica așezată pe loc potrivit. Se hotărîră deci să o mute . . . Dar cum? . . . că, uitasem să vă spun, biserica era de piatră.

Se sfătuiră, se ciorovăiră, dar treaba nu mergea. Iși bătură mult timp capul pînă ce-i veni unuia un plan minunat: să împingă biserica și-i gata isprava!

Bun! . . . Nici nu se putea mai bine altfel! socotesc prosteni. Doară sînt ei, un sat întreg, în stare să miște din loc o biserică!

Acum hai la lucru.

Și mi se puseră să mute biserica! . . .

Împinseră cît împinseră, dar nu prea se mișca biserica . . ., sau chiar dacă se mișca, nu li se părea prostenilor cu spor.

Atunci primarul, ca să vadă cît împing, puse în partea cealaltă drept semn un suman . . . și hai apoi iarăși la împins.

În timp ce prosteni împingeau biserica din greu, un călător, ce trecu pe acolo, dădu peste haină și o șterpeli.

2. *Cum au mutat prosteni biserica*,
LUMEA COPII., IV (1925), nr. 158,
p. 23.

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3818 (A. Th. 1326). Este atestat la istroromâni și în Transilvania.

V a r i a n t ă :

Wie die Lavroner die Kirche enweitenn, ERSTER JAHRESBERICHT, p. 152.

NACHTLICHE FAHRT NACH ZARA¹

Odată lavronții încărcă barca lor cu fructe spre a le transporta la Zara.

Înainte de plecare, se duseră la un local și după ce chefură bine se-ntoarseră la barca lor.

Luară fiecare cîte o vișlă, dar uitînd să dezlege barca, visliră din greu toată noaptea, fără să se miște din loc.

¹ Drum de noapte spre Zara.

A doua zi constatînd că sînt în același port, se-ntoarseră toți acasă. Nevestele îi lăudară fiindcă și-au terminat atît de repede afacerilor lor.

ERSTER JAHRESBERICHT, p. 152

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3819 (A. Th. 1276). Este atestat la istromâni.

CUM ȘIAU DUS ÎN SAT PIATRA DE MOARĂ MAGHIARI DIN RĂTÓT

Mai de mult, mai de mult, în vremurile bătrîne ungurii din Rătót și-au clădit o moară, iar piatra de moară și-au cioplit-o în vîrfurile dealului din apropierea satului. Cînd au fost gata cu cioplitul s-au pus la sfat asupra modului cum să coboare piatra pînă jos în sat. S-au sfătuit mult, dar chip și modru potrivit nu aflară, pînă ce în sfîrșit țiganul Cloșcă li-a dat sfatul, ca să deie piatra de-a dura pe deal în jos.

S-au hucurat de sfat bieții oameni, dar primarul avea nedumeriri. „E înalt dealul — zicea el — cum vom ști apoi unde s-a oprit piatra?“ S-au pus iară la sfat și după multă chibzuială au hotărît, că unul să meargă cu piatra. Era adecă la mijlocul ei o gaură mare, așa că un cap de om putea să intre ușor prin ea. Unul s-o deie deci în grumazi și să plece cu ea la vale, iar fiindcă sfatul acesta înțelept a provenit de la țiganul Cloșcă, el era să-l și pună în lucrare. Și a plecat țiganul cu roata, tot de-a dura și de-a roata pe coastă-n jos, iar la picioarul dealului fiind un lac, roata s-a rostogolit în el cu țigan cu tot, pe care l-a tras cu sine în fundul lacului. Cei din deal tot așteptau să le deie țiganul veste, ca să se scoboare și ei, dar, ajungîndu-i seara tot așteptînd, au plecat în sat. Iar acasă, cunoscînd firea țiganului, primarul a adunat pe bătrînii satului la sfat și au hotărît să deie de știre cu darabana, că țiganul a fugit cu piatra de moară. A doua zi apoi juratul a plecat prin satele vecine bătînd darabana și vestind următoarele:

— Se dă de știre la toți și la toate, că de cum-va ar vede cineva un țigan, avînd de grumazi o piatră de moară, împreună cu numita piatră, să-l aducă la cinstitul birău din comuna Rátót, ca să se facă asupra lui dreptate.

F. POP., XI (1903), nr. 4, p. 43

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3820. Este atestat în Transilvania.

V a r i a n t ă :

2. *Isprăvile săcuilor din Cizmești*, CUCU, I (1905), nr. 8, p. 1.

CUM A PĂSCUT VITA IARBA DE PE ZID

Apăi cică tot în satul Prostești era un zid vechi înalt, rămășiță de la o mănăstire. Pe acel zid crescuseră într-un an iarba multă și mare, și prosteștii ca oameni strîngători și harnici ce hotărîră să facă? Să strîngă iarba aceea bună, că, Doamne, iarna bine le-o mai prinde vitelor! Dar cum? Cine cuteza să se uree acolo să o cosească?

Atunci se ridică primarul (căci un altul după celălalt picase-n fîntînă și cel de-acum era cel mai înțelept) și le zise:

— Ascultați măi oameni cumiți un sfat de-al meu! Iarba aceea nu o poate cosi nimeni! De aceea eu aș crede că ar fi mai bine să o pușcăm!

Toți primiră sfatul înțeleptului primar și fuga acasă după puști. Și pușcară pînă seara tîrziu, dar degeaba; iarba sta acolo ca și înainte.

A doua zi țîn iară sfat cum să cosească iarba. Iarăși după multă bătaie de cap, se ridică primarul și rostește:

— Oameni buni, iarba aceea vedeți bine, nu o poate nimeni nici cosi nici pușca, oare n-ar fi mai bine ca să lăsăm să pască vreo vită, pe care s-o suim acolo cu funia?

— Bine-i! bine-i, și trăiască strigară într-un glas toți sătenii, bucurându-se că au primar atît de înțelept și, ca să-l răsplătească pentru sfatul bun, hotărîră ca numai vitele primarului să pască iarba.

Se aduse o vacă de-a primarului.

Atunci primarul le arată cum să o suie: să facă la o funie un laț, care să-l pună după grumazul vacii și-apoi să zvrle funia peste zid dincolo și ei să tragă de-acolo de funie.

Se făcu întocmai cum le spuse primarul, adică traseră sărmana vită pe zid care sugrumată, vai de ea, își scoase limba. Da prosteștii trăgeau din cealaltă parte cît puteau și cînd ajunse vita pe zid și o văzu cu limba scoasă strigară plini de bucurie:

— Uitați-vă cum se-ntinde cu limba după iarbă; trageți, numai trageți, că uită cît de cu poftă se uită Joiana la iarbă.

Și traseră vita ca să pască, pe cînd ea sărmana de mult își dete sufletul.

(Borșianu, A.) IZVORAȘUL, VI
(1926), nr. 1—2, p. 14

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3821 (A. Th. 1210). Este atestat în Transilvania, Moldova și Muntenia.

Variante:

2. (Fără titlu) ȚARA OLT., I (1907), nr. 6, p. 3.
3. *Deșteptăciunea ungarilor*, VEST. SAT., II (1913), nr. 3, p. 5.
4. *Povestea cu taurul lui Vlăhița*. Dumitrașcu, *De-ale unui traistă-n băț*, p. 14 (Vlăhița—Harghita).
5. *De ce sînt ieudenii „buhai”*, ASTRA MAR., I (1927), nr. 8, p. 4.
6. *Taurul vișchenilor*, ASTRA MAR., II (1928), nr. 3, p. 2.
7. *Intîmplare cu haz*, ALB. Buc., XXXI (1936), nr. 6, p. 86.

[NUMĂRĂTOAREA ȚIGANILOR]

Doisprezeci țigani au plecat să-și caute popă. Cît o mers, o avut de trecut și printr-o pădure. La mijlocul pădurii, o fost o preluță, apoi acolo s-o gîndit să nu fi rămas careva dintre ei, s-o dat să se numere, începînd de la unu, iară cela ce i-o numărat, pe el nu s-o numărat. Apoi o zis:

— Nuoă, fi rău, că sîntem numa unsprezece.

Atunci o prins ei să puhăiască, după hăl ce-o rămas pierdut, în pădure. Cu tăți striga: „pu, pu“ și nimic nu li să răspundea. Într-un tîrziu o puhăitură o răspuns: pu, puu, puu! și țiganii o auzi și o zis: „Ahăla-i, să puhăim din nou“. O început din nou să puhăiască, de o sunat pădurile, dară n-o fost pierdut nici on țigan, că iera on păcurar, la oi, care s-o apropchiet de ei, și apoi i-o luat cini la fugă, în tâte pădurile.

Păcurarii de la stîină i-o cătat pă țigani prin tătă pădurea și pă care cum l-o aflat, l-o dus la stîină, pînă ce o fost tăți țiganii, de nu lipsă nici unu. Păcurarii i-o întrebat, da ce căutați voi în pădure? Iară ei o zis, „că popă cătăm, de am intrat prin pădure și lipsăște unu dintre noi“. Atunci on păcurar o zis:

— Vă număr ieu, că ieu am oi mai multe decît țigani cît sunteți de față.

La vorbele estea cu tăți s-o învoit. Atunci păcurariu le-o spus, că el așa numără oile, dacă le bagă după strungă și „tăt cîte zece le număr, iar cîn am numărat zece, încretez pe pătrariu“.

Țiganii o intrat cu tății după strungă, iară unu dintre păcurarii o încis strunga și cîn să iasă, nu vre să iasă nici unu și atunci încerca să sară peste strungă. Dada cel mai mare o cerut o botă de la păcurari, să deie el în strungă și păcurariu să steie în strungă, să le numere. Dada cel mare o început a număra unu și da cu bota în spate și tăt așa o numărat, pînă la al unsprezăcelea, și tăți le-o curăit cîte-o botă. Păcurarii, tăt așa, iar țiganii, cum ieșea, striga tăt „vauleeu, vauleuu“. La urmă a rămas dada cel bătrîn, și păcurariu îl tăt cema, el nu vrea să iasă. Încerca să sară peste strungă ca oile, dară n-o putut. Atunci o intrat păcurarii în strungă și l-o măsurat dublu cu bota și apoi le-o ieșit la număr doisprezece țigani.

Țigani după ce o văzut că nu le lipsește nici unu, din douăsprezece, o zis așa: „că noi n-am putut să ne numărăm. Morți dă foame și bătaie, am venit să ne numere, din botă, după strungă hăst păcurar.“

Unii dintre țigani, o dat cu ochii de căldarea plină cu lapte și zice unu cătă altu: „Auleoo, ce de lapce!“ Și o întreat pă păcurari, de unde au atita lapce, că ei văd că numa o capră este pe lângă colibă și păcurari mai mulți. Țigani nu știau, că capra aceea era oprită la colibă, pîntru că iera beceagă și nu puce să umble cu oile. Păcurariu le-o spus, că lapcele acela-i de la capră și atunci țigani s-o dat în sfat să cumpere capra aceea și căldarea, și după o vreme o ajuns la tîrg, apoi o luat capra și căldarea și s-o dus, dară înaince de-a pleca, i-o întreat pă păcurari că ce mîncă capra. Păcurarii le-o spus că lemne uscate, așa că vă suiți în huci și tăieți crengi uscate. Mărgin în vale, prin pădure, țigani o dat de o fâgoaie uscată. Acolo s-o sfătuit că acela ar fi bun pîntru capra lor. Atunci o făcut cu căldarea juș, în gios, și s-o urcat cu tăți în lemn. De la on loc, nu s-o mai putut sui, că nu ierau crengi, atunci cel din urmă striga: „Mă urcă-te mai sus“ iară cel dinainte o zis: „Vezi că hăst Dumnezău n-o pus crângi“. Atunci deodată o prins țigani la tăiet de crengi, începînd de cel mai dedesupt, pînă ce nu mai avea nici o cracă, pe care să mai poată coborî gios. Capra de gios, să uita mereu la țigani, ea numai rumăga. Țigani vede capra, cum face din gură, rumăgînd, iară iei o zis: „Vai Doamne, că și hastă capră încă nu mai poate, să numa ascute dinții și cîn om ci unu dintre noi gios ne și mîncă. Dară, știți voi ce să facem, că n-avem nici crengi pe cari să ne coborîm, din lemn, că hăst Dumnezău ni-o luat crengile, dară noi facem așa, că ne ținera cu tății de mîină, capra să ne mînce, pe unu, care a coborî mai întji. Atunci să facem așa, ca să sărîm cu tății din huci și om ci de față și ne-om apăra de capră.“ Atunci tăți o pccat din huci și s-o făcut tăt puzderii.

Morariu, *Material etnografic*, p. 39
(Telciu—Bistrița-Năsăud)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3822 (A. Th. 1287). Este atestat în Transilvania.

Varianta :

2. Povestea cu țiganul, cu capra și cu balmușul,
A.I.E.F. Cluj, mg. 477 b (Braniștea—Cluj).

[NU-ȘI GĂSESC PICIOARELE]

Într-o duminică s-au strâns cizmeștenii la masă și în petrecerea lor și-au aruncat picioarele unul peste ale celuiilalt. Dar cînd să se scoale, nici unul n-a putut, căci nu știa nici unul care-i piciorul lui. Aveau toți pantaloni la fel. Era mare îngrijire, unul n-a cutezat să se scoale de pe scaun, de frică că duce picioarele celuiilalt. Norocul numai că veni un fecior, l-au chemat și i-au zis că-i vor da cinste mare dacă-i va duce la cale. Feciorul cu minte a luat o bită groasă și lungă, și cum a început a-i îmblăți au sărit de pe scaune. I-au mulțumit frumos feciorului că i-a scos din așa belea.

CUCU, I (1905), nr. 9, p. 5

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3823. Este atestat în Transilvania.

MINTE SECUIASCĂ

Un secuî venind din pădure, flămînd cum era, ducîmică jimbla într-un blid și turnă lapte fierbinte peste ea. Pînă să se mai răcească laptele mai ieși p-afară să vadă de vite. Cînd se întoarse în casă nu mai găsi lapte în blid, jimbla îl înghițise tot. Secuîul crezînd că copiii i-au mîncat laptele începu a și-i bate strigînd pe ungu-rește: „Ia te uită, copii blestemați, că mi-au mîncat laptele pînă am fost eu afară!“ Un alt secuî se rămăși odată, că va mînce 20 de cornuri. El mînce cu mare greu

nouăsprezece, cînd ajunse la al douăzecilea nu mai putu înghiți deloc și aruncîndu-l din mină strigă: „Ha! de te mincam pe tine întii, nu pierdeam rămășagul“.

GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 64, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3824 (A. Th. 1295). Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Prinsoarea țiganului*, F. TOȚI, II (1897), nr. 35, p. 278.
3. *Prinsoarea țiganului*, IZVORAȘUL, II (1922), nr. 1, p. 7.
4. *Prinsoarea țiganului*, CĂL., II (1926), p. 65.
5. *De la șezătoare*, DUM. POP., XIV (1929), nr. 9—10, p. 3 (Dolhasca—Suceava).
6. (Fără titlu) CUGET CLAR, II (1929), nr. 1—4, p. 48
7. *Rămășag cu bucluc*, GLAS. BUCOV., XVII (1934), nr. 4288, p. 3.
8. *Rămășag*, SAT., V (1934), p. 20 (Oancea—Brăila).
9. (Fără titlu) LUMINIȚA, IV (1938—1939), nr. 6, p. 32.

SĂCUII DIN CIZMEȘTI

Odată, în timp de război, se temeau cizmeștenii că dușmanii le vor duce tot din sat. Mai mare grije aveau de clopotul de la casa orașului. Se sfătuiră să ascundă clopotul. Unii mai bătrîni au hotărît să ascundă clopotul în lac. Duseră clopotul pe lac și îl cufundară. Tăiară apoi o creștătură în luntre, ca semn unde au scufundat clopotul.

Cînd s-a isprăvit războiul, s-au dus să scoată clopotul. Dar nu l-au mai găsit. Semnul pe luntre se vedea, dar clopotul nicăieri. De atunci satul lor nu are clopot pe casa oraşului.

CUCU, I (1905), nr. 8, p. 1

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3825. Este atestat în Transilvania.

Variante:

2. *Păţania Țiganilor și clopotul*, AGRIC., VI (1909), nr. 17, p. 149.

3. *Păţania Țiganilor cu clopotul*, GAZ. TRANS., LXXII (1909), nr. 142, p. 6.

ÎN DREPTUL LUNEI

Cică un văcar păzea o cireadă de vaci, pe un cîmp încolo, și cum tot păzea ei așa, pe la nămiezi cum era cald și zăpușeală se trîntește jos pe iarbă să se mai odihnească nițel și, trudit cum era, ațipește și doarme dus.

Cînd se pomeni el într-un tîrziu și deschise ochii vede luna pe cer, noapte, stelele nu să dumirea.

— Mă unde-s eu? se întrebă el, ce-i asta?...

Cată în juru-i, vacile, nicăieri!

Chiu, vai! nu știa ce să mai zică.

Unde-or fi? pe unde-or fi apucat? dar-ar drege-ar, păți-ar, dă boala dracului de vită! — și tot blestemă așa cîteva, pînă cînd se gîndi că o pățește cu românii din sat de nu le-or găsi și știind ce-l așteaptă porni să le gaute.

Merse cît merse și văzînd că-i vine greu cu sarica în spîmăre se gîndi s-o lase undeva. Dar unde, că prin partea aia de loc, nici o buruiană nici un semn, ca să ție minte unde-a pus-o?

Cum se tot gîndea el așa dă cu ochii peste luna de pe cer.

— N-o că prost îs muică! zise el, că doar în biserică n-oi pune-o! No ha semnu-i găsit; s-o pun drept în dreptul lunii!

F. TOȚI, II (1898), nr. 41, p. 502

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3826. Este atestat în Muntenia.

CALUL ȚIGANULUI

Un țigan avea un cal, la care se uita ca la ochii din cap. Nu dedese el bani tocmai mulți pe cal când l-a cumpărat, pentru că și calul lui era tot ca alți cai, dacă încăleca pe el și dădea cu piciorul peste foalele calului, avea datină de nu stătea, ci fugea tot mai tare și cu fuga de felul acesta! Cumpărase el într-o noapte de la un neamț. Calul era bun și iute ca focul, dar gîndea în sine țiganul: „Bun, bun, numai m-i mîncea și părul, dacă-i voi da fin și ovăz“. Deci se hotărî să-l învețe, să trăiască nemîncat. La vreo două săptămîni pică calul de pe picioare și moare. Pe cînd lucra și se necăjea țiganul să-i ia pielea, trece pe lîngă el un om, și-i zice: „Ce pagubă prietene, ți s-a prăpădit calul“. „Prepaditu zău acela, și nu mi-e necaz că s-a prăpădit; mai tare mă doare că s-a prăpădit, tocma, cînd se-nvățase să trăiască nemîncat.“

CAL. Arad, VII (1886), p. 74

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3827. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *Cînd se învățase*. Stăncescu, *Glume*, p. 73.
3. *Măgarul țiganului*, OPINIA, II (1898), nr. 255, p. 2.
4. *Țiganul și calul*. Fundescu, *Lit. pop. Basme*, p. 74; republicată: *Lit. pop. Anecdote*, p. 128.
5. *Încercarea țiganului*, DUM. POP., XIV (1929), nr. 23—24. p. 7.

OPT, OPT

Un biet de om, în reîntoarcerea sa de la târg, ajunse în mijlocul unui pod. Îi dete lui în gând să-și numere puținii săi bani, ce i-a rămas de la târg. Îi scoate și-i numără: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7... O broască din apa râului, peste care era podul, pe care ședea omul numărându-și banii, din apă, răspunse: opt, opt, opt... Omul crezând c-a greșit, numără banii încă o dată. Nu-s mai mulți decît 7 bani... Broasca îi răspunde că-s: opt, opt, opt... Omul numără încă o dată și nu-i ies mai mult decît 7 bani. Broasca din apă iar zise: opt, opt, opt...

Omul enervat după atîta nereușire, ia banii și-i aruncă în apă, zicînd: „Na! numără-i tu, de vezi, că nu-s opt, ci numai șapte“.

Novacovicu, *Folclor bănățean*, p. 68

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3828. Este atestat în Transilvania.

MESIA

Fata era fără păreche de mîndră, pica de frumoasă, coz nu alta. Avea numai un cusur: era jîdancă. Băietanul, nici el de lepădat, da unde era chip să se apropie de codană, că nu-l suferea nicicum. Și doar, numai un păcat avea și dînsul: era goi.

Flăcăul se gîndește cum ar face să-încurce mintea fetei, ca să poată sări pîrlazul legeri.

Era în timpul verei. Fata dormea afară pe prispă. Băietanul pune atunci la cale o drăcovenie: se-nvălește într-o prostire, își dă fața cu cridă, de umere își prinde două aripe de gîscă și, ținînd în mînă o smincică de salcie, trece pe la un miezul-noptii gardul la jîdancuță:

— Rifică... Rufcă...

— Vuus?

Cum luna bătea pe băietan din spate, îl îmbrăca într-o lumină orbitoare.

— Rifică... din tine se va naște Mesia...

Zice, și îngerul prevestitor pierе.

Nu mai știa pe ce lume-i, de bucuria gândului că din ea se va naște mîntuitorul neamului pribeag. N-o mai putut-o fura somnul în noaptea aceea. A doua zi cheamă pe rabin din tîrg adună pe toți habotnicii de prin împrejurime ca să le spuie vestea. Cu toții s-au închinat ei, ca la o aleasă a cerului. Unii s-au îndoit de adevărul spuselor și-au zis că poate să i se fi părut: multe i se năzare buimacului...

Pentru mai bună încredințare, s-a hotărît că a doua noapte să vegheze bătrînii ca să vadă și ei îngerul.

Nici n-o apucat să cînte cucoșii întii și vestitorul s-arată măreț și mlădios. Călca trufaș, strălucind în lumina lunеi.

Au rămas toate bune, dar acu venea vorba: cu cine să facă pe Mesia?

S-au înțăles, că a treia noapte, să întrebe fata pe înger.

De închis ochii, nici vorbă; bolborosea numai rugăciuni, gîndindu-se la Cel-de-sus.

S-arată trimisul:

— Rîfcă, din tine se va naște Mesia...

— Da cu cine trebuie să-l fac?

— Cu băietanul de-alături.

— Vei smir! c-un goi?

— Așa-i vrerea tatălui.

Și îngerul pierе pripit.

Frămîntare mare între aleșii lui D-zeu. Nu puteau ei da cu gîndul ca Mesia lor, omul atît de dorit, așa de rugat, să iasă dintr-o nelegiuire.

— Solomon de-așîderea s-a născut dintr-o pornire cu păcat ș-a fost mare...

Gîndul acesta i-a împăcat pe toți.

Cu pompă și cu daruri bogate, s-au dus bătrînii credincioși la flăcăul de-alături, să-l înștiințeze că Dumnezeu l-o ales de tatăl lui Mesia.

Că-i cîr, că-i mîr — da la urmă, după multă rugare, a primit...

*

Se încheie cele nouă lumi:

Rabinii din toată lumea, aleargă să fie față cînd s-a naște bărbatul mult așteptat. Se făceau rugăciuni prin

toate sinagoge. Gemeau împrejurimile de veniți, că mersese vestea pîn'peste nouă mări. Cu toții, credincioșii buni, doritori de omul sfînt, omul ales, care-i va strînge din pribegie numai c-un semn din deget. Vor reclădi vechea faimă, vor relumina trecuta strălucire. Moașele cele mai cu nume, alergase să-și deie prinosul lor de pricepere. Afară lumea se ruga . . .

Era înțelegerea că, rabinul cel mai mare să privească întîi copilul ș-apoi să-l vadă pe rînd toată săminția neamului binecuvîntat.

Poporul făcea închinăciuni fără contenire.

Înflorită la față, moașa-moașelor s-arată în prag și bate din palme voioasă:

— Gata . . .

Norodul dă buzna. Rabinul cel mai mare își face loc și intră în casă.

Cu toții tresar de bucurie.

Dar rabinul se întoarce galbăn și cu privirea rătăcită; a putut să dea numai un gemăt de deznădejde ș-a căzut zdrobit la pămînt: văzuse amăgirea. Poporul îngrozit năvălește-n casă. Acolo poznă mare: Mesie cel dorit ieșise fată.

Adam, *Pe lingă vatră*, p. 138

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3829. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANUL ȘI TELEGRAFUL

Un țăran tot auzind, că pe telegraf — adică sîrma pusă pe linia ferată, merg: scrisori, bani ș.a. făcu și el o încercare cu niște ciobote pentru un fiu al său, ce era în oaste, într-un oraș. Le puse pe sîrmă și apoi se duse acasă. În urma lui trecînd un om mai deștept, luă ciobotele și-și văzu de drum. A doua zi viind să vază de au mers ciobotele nu le mai găsi pe sîrmă.

Mai pe urmă, primind știre de la fiu-so, că nu le-a primit, se deșteptă cum a fost păcălit.

CASA RUR., IV (1898), nr. 4, p. 99

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3830. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Cizmele țiganului*, DUM. POP., X (1925), nr. 5—6, p. 6.

3. *Mîntea țiganului*. Mircescu, *Împărăteasa neagră*, p. 30.

POPA ȘI GEAMBAȘUL

Odată un geambaș trase-n gazdă la un popă. Da geambașul acela avea oarecari sămne... cu care zicea că face pe preutele să nască băieții ce să fac preuți, episcopi și chiar mitropoliți. Popa auzind așa, dorind ca și copiii lui să fie cel puțin episcopi de nu mitropoliți, căci așa sînt părinții, doresc fericirea copiilor lor, să-nvoi cu ceala să-i lecuiască preuteasa să nască un băiet, care să fie cel puțin episcop...

Și așa popa s-a păcălit singur...

A.I.E.F., i. 10811 (jud. Vrancea?)

Vezi *Typol. bibl.*; tip. 3831. Este atestat în Moldova.

PEȘTELE ȘI SARMALELE

Un român bătrîn chemînd la el pe cină un țigan tînăr, îi dădu pește fript.

Românul bătrîn făcea glume multe la masă că era cam glumeț. Oaspetele tot rîdea și rîzînd i s-a acățat

un os de pește pe gît. Începu să dea din mîini și picioare, că a zbiera nu putea. Bătrînul nu știa de ce face așa fixuri țiganul; strigă servitorului, care era de origine tot, și din limbi numai cea toțească o pricepea:

— Udri Iano! (Arde-l Ioane.)

Iano s-a și dus la țigan și așa i-a tras o palmă, încît osul de pește îndată a ieșit afară și țiganul tînăr nu mai avu nimic.

— Nu peste mult iară veni la el un țigan, mai tînăr, pe cină. Începu bătrînul a-i povesti ce-a pățit el cu celălalt țigan. I-a spus și cum a strigat: „Udri Iano!”

Servitorul auzind aceasta, iute sări și îi trase o palmă oaspelui, care mînca sarmale umplute, încît acestea i-au sărit din gură toate.

CUCU, II (1906), nr. 1, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3833. Este atestat în Transilvania.

LA DEAL CA LA DEAL

Un geambaș sta într-o zi și ținea de căpăstru o gloabă de cal, știi, nici prea-prea, nici foarte-foarte.

Numai că veni și un cumpărător, care, după ce îi dete cîteva tîrcoale calului, zise către geambaș:

— De vînzare ți-e astă mîrtoagă de cal, firtate?

— De vînzare, răspunse geambașul cam supărat. Și ce-mi faci calul mîrtoagă? Nu vezi că parcă e de trei ani? Ș-apoi fuge la vale de prinzi iepurele din fugă...

— Da la deal? întrebă cumpărătorul zîbind.

— La deal, ca la deal, de! n-ai ce-î face, cal e.

ALB. Buc., I (1897), nr. 24, p. 751
(Teșila—Prahova)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3834. Este atestat în Muntenia.

[BODEAPROSTE NEVESTEI MELE]

Un țigan vrea să ducă cinste la un zapciu. Nevasta i-a zis să ia smochine; iar țiganul a zis că sînt mai bune gutuile. Se rugă țiganca de el ca să ia smochine de alea dulcile... În cele din urmă se dădu țiganul pe șleau și se învoi să ia și smochine.

Cînd a ajuns țiganul la zapciu nu i s-a întîmplat bine, căci zapciul necăjit a luat smochinele și i-a dat cu ele în cap. Cum era țiganul chel smochinele i se lipeau de cap. Țiganul zicea cît îl lua gura:

— Bodeaproste nevastei mele... bodeaproste nevastei mele.

— Ce vorbă e aia țigane, întreabă zapciul?...

— Ce să fie mînca-ți-ași giștele, iaca bine a făcut nevasta mea de a zis să iau smochine, că dacă luam gutui îmi spărgeai capul.

ALB. Buc., I (1897), nr. 13—14, p. 430 (Strimba—Gorj)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3835 (A.Th. 1689). Este atestat în Muntenia.

V a r i a n t ă :

2. *Nastratin Hoge* a duce prune beiului, ȚĂRĂNISM., VI (1931), nr. 3—4, p. 13.

AVEA CAP?

Trei bulgari, plecînd la un sat din apropiere pentru oarecare interese, la înturnare au rătăcit, luînd alt drum cam neumblat. Într-un loc oarecare văzînd ei o vizuină, care era culcușul unui leu, dar crezînd că ar fi acolo ascunși niscai iepuri — se sfătuiră să între unul din ei ca să scoată afară vînatul ce va găsi. Ei! dar cine să între! cine! Ba Stoian! ba Calci, ba Costea; în fine intră Sto-

ian; și tocmai-mite cînd îi rămăsese numai picioarele afară n-a mai mișcat; căci leul fiind în întru, se repezi și luă capul sumetului violator al domiciliului său. Cei doi bulgari, văzînd că Stoian nu mai mișcă, îl trag afară, dar fără cap; împrejurare, care i-a silit să se-ntrebe unul pe altul: dacă Stoian a avut cap!

— Femeia lui trebuie să știe mai bine, zise Calciu, dacă Stoian a purtat cap, sau nu, căci dînsa trăiește cu el de vreo 20 ani. Haidi să-l ducem acasă.

Ducînd ei cadavrul la femeia lui o întrebară:

— Spune-ne Rado dacă bărbatul tău a avut cap?

— Adevărat eu trăiesc cu bărbatul meu de mulți ani, dar să mă credeți că nu știu dacă-l cheamă Stoian, și nici dacă avea cap nu-mi aduc aminte. Atîta știu numai, să vă spun, că la Paști și la Crăciun își cumpăra fes.

Wartic, *O sută și una de mici istorii*, p. 65

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3836; cf. 3838. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *Deadu Ivan*. Fundescu, *Lit. pop. Basme*, p. 34; republicată: *Lit. pop. Anecdote*, p. 25.

3. (Fără titlu) Zanne, *Proverbele românilor*, III (1899), p. 396.

4. *Avea cap?* OPINIA, III (1899), nr. 97, p. 2.

5. *Sîrbul fără cap*, HAZ. SAT., II (1902), nr. 1—2, p. 3.

6. *Isprăvile săcuilor din Cizmești*, CUCU, I (1905), nr. 8, p. 1.

7. (Fără titlu) Mocanu, *Monografia comunei Stănilești*, p. 153.

8. *Ha avut sau n-a avut?*, GAZ. TRANS., LXXII (1908), nt. 70, p. 7.

9. *A avut cap Ion?*, „I. CREANGĂ“, VI (1913), nr. 1, p. 31 (Foltești—Galați).

10. *Ion cu cap, Ion fără cap*, ALB Buc., XXVI (1922), nr. 28—35, p. 487.

11. *Ion cu cap, Ion fără cap*, CAL. BIHOR., III (1924), p. 114.

12. *Sîrbul fără cap*, GAZ. ȚER., XXV (1925), nr. 10—11, p. 4.
13. *Ion cu cap, Ion fără cap*. Sudițeanu, *Din satul lui Cremene*, p. 38.
14. *Ion cu cap, Ion fără cap*, ȚĂRĂNISM., VI (1931), nr. 41, p. 13.
15. *Ion cu cap, Ion fără cap*, LUMINIȚA, IV (1938—1939), nr. 2, p. 29.
16. *Ion cu cap, Ion fără cap*, ALB. Buc., XLII (1939), p. 734.

SĂCUIUL LA LEMNE

A plecat săcuiul cu fiu-său la pădure pe coastă la deal, s-aducă lemne. Iar în traistă, ca mîncare, le pusese săcuianca într-o oală niște păsat.

Au tăiat ei lemne, de au încărcat sania; apoi săcuiul s-a suit sus pe lemne; iar fecioru-său a pornit la vale.

Pe drum, ca la vale, sania a mers cînd mai încet, cînd mai tare, ba proptindu-se în cîte o buturugă, ba acățîndu-se de crengile copacilor, pînă a ajuns jos, la drum.

La drum însă alta: trebuiau să mai pună și umerii, că bag-seamă mai și urcau, și împinge feciorul, împinge, și cu ochii mereu în partea dindărăt a saniei, să vadă dacă tată-său se coborîse, ca de obicei, să ajute... și nu-l vede.

Cînd se uită sus în sanie, vede el pe tată-său, dar... fără cap! Bag-seamă i-l zburaseră crengile coborînd la vale.

— No, la dracu!, zise feciorul, da cum se poate că pe deal mînca păsat cu el; și-acuma unde i-o fi?!...

(N. I. Dumitrașcu), DUM. POP., VI (1922), nr. 21, p. 4; republicată: *Dele unui traistă-n băț*, p. 107

Vezi *Fypol. bibl.*; tip 3837. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Priceputul*, ALB. Buc., XXXV (1936), nr. 28, p. 438.

3. *Țiganul și capul lui tată-su*. Cazan, *Literatura populară*, p. 83.

IEPURE BULGĂRESC

Altă dată, bulgarii, văzînd că nu le pică în mină nici un iepure de cîmp, viu, s-au hotărît să facă o poteră că doar-doar o căptuși pe vreunul. Și au și prins unul. L-au luat și i-au găsit locul într-o coștereață, iar în ușa coșteretei au pus o roată de căruță. Și pentru ca iepurele să nu se strecoare prin roată și s-o șterpelească afară, a astupat butea roții, iar spițele le-au lăsat cum se găesc.

Și numai așa a putut bietul iepure să-și mai vadă rudele și colinele.

„I. CREANGĂ“, V (1912), nr. 1,
p. 29 (Bîrlad—Vaslui)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3839 (A.Th. 1213). Este atestat în Moldova și Muntenia.

Variante:

2. *Iepurele și bulgarii*. Pamfile, *Cartea pov. hazlii*, p. 19; republicată: NEAM. ROM. POP., IX (1921), nr. 1, p. 14.

3. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., III (1928), nr. 22—23, p. 11.

4. *Cumînțenia sirbului*. Rădulescu-Codin, *Dăfii*, p. 31.

ȚIGANII CU PLOCONU

Într-o țară, venind un prinț nou, toată lumea îi ura fericire și domnie cu liniște și fiecare se ducea la el cu fel de fel de prezenturi. Țiganii, pentru ca și ei să

nu rămîna mai pe jos, se hotărîră să-i ducă și ei un plocon, pentru care scop destinară un ciubăr de lapte acru. Se sfătuiră țiganii ca, cînd vor intra cu laptele acru înăuntru la domnul, cel cu laptele să zică: „Să trăiești, Măria ta!“ Cel de al doilea să zică: „Și domnița“. Cel de al treilea să zică: „Și coconașiu sau beizadelele“, și cei ce vor rămînea să zică: „Și tot neamul“.

A doua zi, doi țigani luară pe umere ciubărul cu laptele acru pe o pîrghie și plecară. Cînd ajunseră înăuntru, și cînd era tocmai să intre, celui dinainte, ce ducea laptele, i se dezlegă ața de la opincă, și cel din urmă, nebăgînd în seamă, călcă pe ea, făcînd pe cel dinainte să cadă, în care timp vărsîndu-se laptele zise: „Fir-ai al dracului!“ Cel din urmă crezînd că a zis: „Să trăiască Măria sa“, zise: „și domnița“, altul „și beizadelele“, și cei ce mai rămăseră strigară: „și tot neamul“.

CAL. BASM. CÎNT., IV (1877), p. 71

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3840. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. (Fără titlu) RESB., IV (1880), nr. 918, p. 3.
3. (Fără titlu) Wartic, *O sută și una de mici istorii*, p. 40.
4. *O poveste*, VIIT., I (1886), nr. 8, p. 3.
5. *Țiganii la vodă* (N. A. Bogdan), ERA NOUĂ, III (1891), nr. 92, p. 4; republicată: *Povești și Anecdote*, p. 48; *Povești și bazaconii*, p. 108.
6. *Țiganii și ploconu*. Popescu, N. D., *Carte de basme*, p. 156.
7. *Țiganii la vodă* (D. Stăncescu), GAZ. TRANS., XLIX (1896), nr. 16, p. 6; republicată: *La gura sobei*, p. 22; CAL. POP. ROM., 1904, p. 105; CAL. GURA., 1928, p. 57.
8. *A nimerit ca Țiganul la împărat*. Zanne, *Proverbele românilor*, V (1901), p. 388 (Vișina—Dîmbovița).
9. *Urătura Țiganului* (T. Pamfile — Fără titlu), B.A.R.S.R., 5094, f. 226.
10. (Fără titlu) (C. Rădulescu-Codin), ȘEZ., XV (1910), nr. 8, p. 123 (Cacomeanca—Ialomița).

11. *Ștefan Vodă și țiganii*, „I. CREANGĂ“, VI (1913), nr. 10, p. 303 (Ilva Mare—Bistrița-Năsăud).
12. *Țiganii la vodă*, REV. COP. TIN., 1913, p. 135.
13. *Hiritiseală țigănească* (N. I. Munteanu), NEAM. ROM. POP., V (1914), nr. 45, p. 715; republicată: *Povestiri*, p. 34.
14. *Țiganul la împărat*, „I. CREANGĂ“, IX (1916), nr. 6, p. 187.
15. *Ștefan Vodă și țiganii*, „I. CREANGĂ“, X (1917), nr. 11—12, p. 31.
16. *Țiganii la vodă*, AGRIC., XI (1920—1921), nr. 4, p. 30.
17. *Țiganii la vodă* (I. Adam). ALB. Buc., XXIV (1925), nr. 11—12, p. 171; republicată: ȚĂRĂNISM., VII (1932), nr. 7, p. 12.
18. *Țiganul la naș*, GLAS. BUCOV., IX (1926), nr. 2014, p. 4.
19. *Țiganul la împăratul*, VOINȚA BAN., IX (1929), p. 146.
20. *Cum ajung țiganii la vodă* (N. I. Munteanu), IZVORAȘUL, VII (1929), nr. 1—2, p. 14.
21. *Țiganii cu plocon*, ALB. Buc., XL (1940), p. 542.

TU EȘTI HODA?

Pe cînd erau țiganii robi la boieri, fiind prea asupriți, se hotărîră a merge cu bulibașa în frunte la vodă ca să le facă dreptate.

Ajungînd la palatul domnesc, le ieși înainte o santineală, care auzind că vor să „horghească cu hoda“ vesti pe un aghiotant. Bulibașa, care aștepta la ușă, cum vede pe aghiotant îl întrebă:

- Acasă-i hoda boiarule?
- Acasă... dar ce vrei?
- Vreau să horgheesc cu hoda.
- Ei!... Ce e... spune că... eu sînt vodă.
- Tu ești hoda?
- Eu, zise el vroind să mai ridă nițel de țigan.
- Dacă ești tu hoda, apoi păcat de hodie!

Și întorcându-se către ceata lui zise: Aideți, mă că am horhit cu hoda.

F. TOȚI, I (1897), nr. 13, p. 100

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3841. Este atestat în Muntenia.

IRIMIE

În timp ce țiganul dormea, cineva îi fură calul de la căruță.

Deșteptându-se, țiganul strigă disperat:

— Mărite Doamne! ce văd? Sînt eu sau nu, Irimie? Și dacă sînt eu, am pierdut calul; dacă nu sînt eu, am găsit o căruță.

GURA SAT., (1871), nr. 1, p. 2

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3843. Este atestat în Transilvania, Moldova și Muntenia.

V a r i a n t e:

2. *Irimie*, F. POP., XIII (1904), p. 609.

3. (Fără titlu) CAL. ROM. Car., XII (1901), p. 122.

4. (Fără titlu) Gheața, *Rîsete*, p. 73.

5. *Ungurul cu șeaua*, VEST. SAT., IV (1915), nr. 4, p. 5.

6. *Bulgarul la bilci*, NEAM. ROM. POP., VI (1915), nr. 42, p. 661.

GREȘEA LA OSPĂTARULUI

Un călugăr și un soldat ajunseră seara într-o ospătărie și dormiră amîndoi într-o chilie. Soldatul se roagă la ospătar ca să-l trezească la 4 ore, căci grăbește. Ospătarul îl și trezi; dar fiindcă soldatul nostru seara băuse cam multșor, din greșeală s-a îmbrăcat în vestmintele

călugărului și astfel plecă, fără a observa greșeala. În fine, pe drum observă ce făcu și exclamă:

— Blestematul de ospătar a greșit, în loc pe mine, a trezit pe călugăr!

UMORIST., II (1864), nr. 15, p. 75

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3843 A. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Pățania ungurului*, F. POP., VI (1897—1898), p. 154.
3. *Săcuiul spre America*, F. POP., VI (1897—1898), p. 538.
4. *Hangiu prost*, F. TOȚI, III (1898), nr. 35, p. 451.
5. *Pățania ungurului*, GAZ. TRANS., LXI (1898), nr. 59, p. 5.
6. *Ungurul călugăr*, CAL. POP. BUCOV., IX (1899), p. 123.
7. *În loc să mă scoale pe mine*. C. Rădulescu-Codin, *Dafii*, p. 27. (Negrești—Argeș); republicată: VEST. SAT., 1907, nr. 4, p. 4.
8. *Sas cu minte*, LUMINA, II (1906), nr. 15, p. 7.
9. *Hangiu prost* (D. Stăncescu), VEST. SAT., IV (1915), nr. 5, p. 5.
10. *Mintea ungurului*, LIGA DEȘTEPT., IV (1915), nr. 24—26, p. 10.
11. *Ungurul la Viena*, CAL. Blaj, I (1925), p. 120.
12. *Pățania lui Mikloș*, CAL. SAT. Bihor, XII (1926), p. 148.
13. (Fără titlu) ALB. Buc., XXV, (1926), nr. 3—4, p. 54.
14. *Din grabă*. Sudițeanu, *Din satul lui Cremene*, p. 12.
15. *Din grabă*, NEAM. ROM. POP., XVII (1929), nr. 15, p. 250.

PĂCĂLEALA

Un ștrengar a căpătat din greșeală, pe neașteptate, câteva lovituri de bită; însă el începe a rîde din toată puterea, zicînd: „Iată-l cum s-a înșelat de bine, gîndind, că sînt un altul“.

Gheaja, *Rîsete*, p. 93

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3843 B. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Nu te privește*, HAZ. SAT., XV (1915), nr. 3, p. 2.
3. *Păcăleală* (V. A. Gheorghită), *101 glume*, p. 39; republicată: NEAM. ROM. POP., 1923, nr. 3, p. 256; CAL. GOSPOD., XI, (1932), p. 84; CAL. GOSPOD., XIV (1935), p. 60.
4. *Între evrei*, CAL., XXII (1925), p. 35.
5. *Păcăleala țiganului*, DUM. POP., X (1925), nr. 5—6, p. 6.
6. *O palmă nerăsplătită*, VOINȚA BAN., XII (1932), nr. 46, p. 4.

ȚIGANUL ȘI OUL DE CAL

Un țigan, mergînd odată pe uliță, văzu dinaintea unei prăvălii un dovleac alb, ce nu mai văzuse el pînă atunci. Plin de curiozitate întrebă ne neguțător:

— Ce e asta, jupîne?

— Ou de cal, măi țigane, răspuse neguțătorul.

— Dar face cai?

— Face, cum nu! Dar trebuie să-l clocească cineva un an întreg pe vîrfurile unui deal.

— Și cît ceri pe el? întrebă țiganul.

— 500 lei, răspuse neguțătorul.

Cum auzi țiganul prețul, se duse acasă, luă 500 lei cu care cumpără dovleacul și luîndu-l se duse în vîrfurile unui deal, unde, punîndu-l într-o baniță și el deasupra, începu a-l cloci. Trecuse iarna, dar cînd veni primăvara și cînd oamenii începură a ieși la arat, văzînd pe țigan, începură a-l cîrîi și a-l huidui; țiganul de frică voi să fugă și cînd se sculă răsturnă banița rostogolind dovleacul de-a dura la vale, pînă cînd lovindu-se de o tufă, sub care era un iepure, se sparse, iar iepurele sperîindu-se începu să fugă. Bietul țigan cînd îl văzu începu să strige:

— Hei! hei! pui de bidiviu, nu e încă deplin și cum fuge de lin, dar încă să fie lunile toate, ce fugă și-ar scoate!

CAL. BASM., CÎNT., IV (1877), p. 73

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3844. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Oul de bidiviu*, CAL. BASM. LEG., I (1881), p. 80.
3. *Țiganul și oul de cal*. Popescu, N. D., *Carte de basme*, p. 158.
4. *Stan Sărăcilă*, HAZ. SAT., III (1903), nr. 1—2, p. 1.
5. (Fără titlu) Niculiță-Voronca, *Datine*, p. 769.
6. *Ce mai bidiviu!*... Rădulescu-Codin, *Dăfti*, p. 19 (Hîrsești—Argeș).
7. *Ouă de cal*, CUCU, I (1905), nr. 4, p. 1.
8. *Țiganul și lubenița*, HAZ. SAT., X (1910), nr. 1, p. 2 (Poenari—Vilcea).
9. (Fără titlu) (C. Rădulescu-Codin), ȘEZ., XV (1910), nr. 8, p. 125 (Cacomeanca—Ialomița).
10. *Oul de cal* (I. Adam), GAZ. TRANS., LXIV (1911), nr. 111, p. 2; republicată: *Glume fărănești*, p. 60; DACIA TR., 1932, p. 69.
11. *Calul țiganului sau oul de cal*, AGRIC., IX (1911), nr. 5—6, p. 42.
12. *Calul țiganului*, F. POP., XVI (1911), nr. 2, p. 6.
13. *Țiganul și ouăle de cal*, HAZ. SAT., XII (1912), nr. 18, p. 4.
14. (Fără titlu) VEST. SAT., IV (1915), nr. 7, p. 5.
15. *Proștia țiganului*, DUM. POP., II (1915—1916), nr. 42, p. 2.
16. *Oul de cal*, DUM. POP., VIII (1923—1924) nr. 27—28, p. 6.
17. *Oul de cal*, IZVORAȘUL, V (1926), nr. 4—6, p. 62 (Tetoiu—Vilcea).
18. *Oul de cal al vișchenilor*, ASTRA MAR., I, (1927), nr. 29, p. 3.
19. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., IV (1929), nr. 29, p. 12.
20. *Oul de cal*, DUM. POP., XV (1930), nr. 31—32 p. 6.

21. *Din bostan, cal* (N. I. Munteanu), NEAM. ROM. POP., IX (1931), nr. 11, p. 208 (Jorăști—Galați).
22. *Oul de cal țigănesc* (T. Pamfile), POP. ROM., II (1933), p. 136.
23. *Țiganul și oul de cal*, SAT., V (1934), p. 20.
24. *Ouăle de cal*, ALB. Buc., XXXIX (1936), nr. 3, p. 38.
25. *Pășania țiganului*, LUMINIȚA, II (1936—1937), nr. 6, p. 9 (Brăila).
26. *Țiganul cu curcubeta*, A.I.E.F., i. 11232 (Poiana Râchițelii—Hunedoara).
27. *Păcălă, Un român și cu un țigan*, A.I.E.F., i. 11025 (Cerbăl—Hunedoara).
28. *Țiganul care s-a dus să cumpere un cal*, A.I.E.F., mg. 1245 d (Albești—Argeș).

UNSOAREA PĂMÎNTULUI

În sat, în Țigănești, trăia înainte vreme lume mai multă ca prin alte sate. Satul avea locuitori mai mulți pe lângă sat decât în sat. Oamenii care trăiau pe la capul satului, oameni erau și ei și nu se deosebeau de cei din sat, decât prin aceea, că erau mai pirliti de soare la față. Dar oameni cinstiți erau și ei. Și erau meșteri mari: care făurari, care căldărari, care lipitori, care negustori. Și erau multe seminții, multe familii. Între cei mulți cinstiți, dintre oamenii pirliti de soare, era unul, care era mai cinstit. Oamenii îi ziceau că nu este curat, că e fermecat. Îl cheamă Nica Buzatul. Și fiind el așa de cinstit și atât de văzut, a gândit, că ce să fie, și ce să se facă, că să fie și mai cinstit și mai văzut. Și după gând mult a aflat că este mai bine să se lase de căldărărie și de fierărie și s-a apucat de plugărie.

Și-a cumpărat deci un lanț de pământ de cel mai bun, muma pământului. Era atât de bun, de creșteau bu-ruienile nesemădate. Și-a mai cumpărat apoi o iapă, cu mînzul-n ea, mînzul după ea și un cal alb bidiviu, abia se mișcă de viu. Meșter mare fiind Buzatu, în ale plugu-lui și ale plugăriei, a plecat la arat și la semănat. Și unde a semănat un fir de grâu, răsăreau tot cîte zece; de gîndea țiganul, toamna, că cînd va fi la secere, va avea

atîta grîu, de să n-aibă unde să-l pună și să nu știe ce să facă și ce să înceapă cu el.

Cînd a venit vremea secerei, s-a dus țiganul cu secerători mulți. Dar spre mirarea lui văzu, că în holda lui era și grîu, dar erau niște mărăcini, era niște rug, de nici să-l fi semănat cu sămînță din dugheană nu ar fi putut să fie mai mîndru și mai frumos.

Necăjit țiganul de rodirile pămîntului său întrebă pe un neamț, carele i-era vecin, cum vine, că grîul lui nu este ca grîul neamțului? Aceasta-i răspunse, că de aceea nu-i este grîul țiganului așa de frumos ca grîul lui, pentru că n-a uns pămîntul, și apoi că și pămîntul este ca și curechiul, dacă nu-l ungi, nu te unge nici el.

„Ei bine, se gîndi țiganul, lasă că acum știi eu ce să fac. Am acasă o clisă mare, o topesc toată și împrăștii unsoarea pre holdă.“ Așa a făcut țiganul, dar la anul la secere era mai rău, ca în anul trecut.

Necăjit țiganul se întilni iarăși cu neamțul și spunîndu-i că l-a ascultat, că și-a topit clisa și că a uns pămîntul, acesta-i zise:

— Clisa și unsoarea din clisă e bună stăpînului, nu pămîntului. Pămîntul nu se unge și nu se îngrașă cu clisă, ci cu gunoi. Dacă voiești să aibi bucate bune, apoi cu astfel de unsoare să cauți să ungi pămîntul. Să aduni gunoi de la cai și de la vite, și după ce se va putrezi bine în ocol, să-l duci pre holdă, apoi să ari pămîntul afund, și după ce-l vei mai ara o dată, să-i mai dai o arătură bună. Și atunci să vezi că holda țigănească nu se mai deosebește de holda nemțească.

Și a făcut țiganul, precum l-a învățat neamțul. Și creștea grîul țiganului și ziua și noaptea, de gîndea că de va ține mult așa, are să se nalțe pînă la cer. Venind însă o ploaie mare, i-a culcat grîul la pămînt, și cînd să vină la secere, grîu nu era, putrezise. Iar se întilni țiganul cu neamțul, și iar se plînse, că are rod slab, deși a gunoit pămîntul, și l-a lucrat destul de bine; iar neamțul răspunzîndu-i îi zise:

— Să mă ierți prietene, pămîntul tău a pățit cu tine, ca țiganul cu cașul, cînd s-a dus și el la stîină. Țiganul a gîndit, că dacă a postit atît de mult, să-și ungă inima o dată și bine, că să-i țină vreo 10 ani. S-a uns țiganul la stîină, dar s-a bolnăvit, tocma așa s-a bolnă-

vit și pământul tău, pentru că i-ai dat unsoare prea multă.

— Apoi dacă este așa cu plugăria, că adică are atâtea taine, atunci mai bine mă las de dînsa, și-mi văd iar de meșteșugul meu, de fierărie și căldărărie.

A vîndut țiganul și pământul și cai și plug și tot, și cu toate că este împăcat, numai cînd gîndește la clisa împrăștiată pe holdă, i se rumpe inima de durere.

CAL. ARAD., VIII (1887), p. 75

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3845. Este atestat în Transilvania.

FIE CE SPUI TU, SĂ NU FIE CUM ȘTIU EU

Un țigan își luă măgarul și plecă să aducă lemne. Trecînd pe-o potecă, văzu pe marginea unei prăpăstii un stejar de o grosime și de o înălțime foarte mare.

— P-acesta să-l tai, zise țiganul! Din el pot să ard o sută de zile.

Apoi legă măgarul de stejar și începu să taie la rădăcina lui. Stejarul fiind foarte mare și povîrnit pe marginea prăpăstiei, îndată ce rămase în cîteva așchii se rupse și căzu cu un zgomot mare în prăpastie, tîrînd și pe măgar cu el!

— Bre! bre! Zise țiganul uitîndu-se după măgar și fluierînd! De trăia tata pînă astăzi, vedea și el măgar zburînd!

Văzînd că măgarul nu se mai vede, bietul țigan plecă cam trist acasă. Dar pe drum întîlnind pe un român vecin al său, îl întrebă:

— Măi, românico! n-ai văzut măgarul meu?

— Ba mi se pare că era la tine în băătură.

— Fie cum spui tu, zise țiganul făcîndu-și curaj, să nu fie cum știu eu!

Fundescu, *Lit. pop. Basme*, p. 159;
republicată: *Lit. pop. Anecdote*, p.

44

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3846. Este atestat în Muntenia, Transilvania, Moldova și la istoromâni.

Variante:

2. (Fără titlu) (I. Heliade Rădulescu), TIMP., VII (1882), nr. 185, p. 2.
3. *Wie die Lavroner Eselsamen haufen*, ERSTER JAHRESBERICHT, p. 150.
4. (Fără titlu) CAL. ROM. Car., IV (1901), p. 121.
5. *Măgarul țiganului*, CRON., II (1902), nr. 457, p. 2.
6. (Fără titlu) CUCU, I (1905) nr. 12, p. 4.
7. (Fără titlu) (C. Rădulescu-Codin), ȘEZ., XVI (1910), nr. 8, p. 127. (Cacomeanca—Ialomița).
8. (Fără titlu) Pop-Reteganul, I., *Țiganii*, p. 55.
9. *Țiganul la Paști*, BABA SAT., IV (1911), nr. 8, p. 2.
10. *Iapa țiganului*, „I. CREANGĂ“, IV (1911), nr. 10, p. 338. (Ghermănești—Vaslui).
11. *Sborul măgarului*. Rădulescu-Codin, *Nevasta le- neșă*, p. 164.
12. *Țiganul și măgarul*. Popescu, N. I., *Snoave*, p. 30.
13. (Fără titlu) DACIA TR., 1923, p. 100.
14. (Fără titlu) Pop-Reteganul Șt., *Povești și snoave*, p. 39.
15. (Fără titlu) FĂT. FR., Suc., III (1928), p. 88.
16. *Numai tare mă tem să nu fie după cum știi eu!*, CULT. POP., VIII (1928) nr. 253, p. 2.
17. (Fără titlu) SAT., II (1931), nr. 2, p. 15 (Sinaia—Prahova).
18. *Țiganul și măgarul (D. Mihalache)*, ȚĂRĂNISM., VIII, (1933), nr. 47, p. 13.
19. *Măgarul zburător*. Cazan, *Literatura populară*, p. 85.
20. *Țiganul la lemne*, A.I.E.F., i. 11.242 (Poiana Răchitelii—Hunedoara).

OAIA ȚIGANULUI

Cică a fost odată pe când era bunica fată mare, atunci și nici atunci, că e și mai de mult, a fost un țigan și o țigancă, amîndoi erau proști de dădeau în gropi, dar norocoși de parcă le pusese mînca-n cap.

Într-o seară, întorcîndu-se ei de la cîmp, văzu o comoară de unde ieșea o flacăară; dădură fuga acolo, se apucară de săpară și găsiră un cazan plin cu ruble. Țiganul cum le văzu, nu că sînt scoici.

— Ce scoici, mă, ce ești nebun! Așa sînt scoicile, zise nevastă-sa.

— Scoici sînt fa, tu să-mi spui mie?

— Mă, nu te uiți? asta e altă mîncare de pește.

— Ce pește fa! o nimeriși și tu! . . .

— Și dacă n-ar fi scoici, dar nici pește nu e.

— Ai noi să luăm acasă cîte om putea; ham vede noi ce e.

Cum ajunseră acasă țiganul luă căldarea, o frecă cu nisip, o umplu cu apă, o pune pe foc și zise nevastei, să arunce rublele.

Țiganca făcu cum i-a zis bărbatu-său și cînd gîndiră, că s-o fi fiert, se așezară la masă să mînce.

Luară țiganii din zeamă . . . nici un gust; băgară lingurile și luară cîte o rublă . . . să-și rupă dinții în ea și mai multe nu, și țiganul și țiganca . . . le scuipară jos

— Am îmbătrînit fa! nu mai putem să roadem, ele hor fi bune da de!

Și se uita țiganul cu jînd la ruble.

Țiganca deșertă căldarea și lăpădară rublele afară.

Un cioban trecînd p-acolo și dînd de ruble, se puse să le adune; văzîndu-l țiganca îi spuse că nu sînt bune de mîncare.

— Îmi trebuie pentru altceva, zise ciobanul.

— Dac-așa, ce-mi dai să-ți mai dau, că mai am o grămadă!

— Să-ți dau o oaie.

— Da p-a mai grasă din toate, să-i curgă huntura pe nas.

Ciobanul se învoi și plecă cu țiganul la tîrlă să-i dea oaia a mai grasă, și-i dădu una cu răpciugă de-i curgea mucii din nas și spuse țiganului:

— Te uită cum îi curge untura de grasă ce e.

Iar țiganul luă oaia de dîndărăt și plecă spre casă.

Cum ajunse, o tăie, o jupui, o fripse, și după ce o isprăvi bine, strînse focul și lăsă oaia în frigare pe vatră. Taman vrea să plece cu țiganca să-și vadă de treabă, cînd își aduse aminte că rămîn copiii acasă.

Ce se gîndi țiganul? Te pomenești că se pun dancierii și își viră degetele pînă la oală; ian să-i leg eu mai bine.

Și-și legă copiii de piciorul patului. După aceea în-
cuie ușa și pune cheia deasupra ușii și pleacă cu nevastă-sa.

Pe drum se întîlniră cu ciobanul și-l întrebă unde se duce.

— La muncă, zise ciobanul.

— Vezi să nu te duci pe la noi p-acasă că e cheia deasupra ușii și oaia friptă pe cuptor.

Ciobanul cum auzi așa, glonț acasă la țigan, deschide ușa, pune mîna pe oale și p-aci îi fu drumul.

Cînd veniră țiganii acasă, lihnîți de foame, găsiră ușa descuiată, pe copii plîngînd și oaia nicăieri.

(D. Stăncescu) ROM. REV., III (1887), p. 181; republicată: GAZ. POP., VIII (1892), nr. 20, p. 5—6; Trib., IX (1892), nr. 83, p. 330; *Snoave*, p. 55

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3848 (A. Th. 1341). Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Așchile de aur*, REV. CRIT. LIT., I (1893), p. 232.
3. (Fără titlu) GRAI NOSTRU, Buc., I (1906—1907), p. 501 (Fălciu—Vaslui).
4. *Țiganul și oaia*, NEAM. ROM. POP., IV (1913), nr. 34—35, p. 531.
5. *Țiganul și oaia*, VEST. SAT., III (1914), nr. 2, p. 4.
6. *Nădragii șalvari, cam pe mine, cam pe băiat*, ȘEZ., XVIII, (1914), nr. 1, p. 12 (Ștefănești—Vîlcea).
7. *Povestea praznicului*, „I. CREANGĂ“, X (1920), nr. 1, p. 21 (Hăuțești—Botoșani).
8. *Scobitorile țiganului*, DOINA Jor., I (1928—1929), p. 154.
9. *Cînd se scobește baba-n dinți*. Morariu, *A fost odată*, p. 13 (Pătrăuți—Suceava); republicată: GLAS. BUCOV., XVI (1933), nr. 4187, p. 2; CAL. GOSPOD., XV (1936), p. 86.
10. *Țiganul păcălit*, ALB. Buc., XXIX (1934), nr. 20, p. 6.

11. *Cînd n-are omul minte*, LUMINIȚA, I (1935—1936), nr. 6, p. 23 (Brăila—Brăila).
12. *Țiganul și muștele* (D. Nițescu, *Din traista*), A.I.E.F., ms. 116, p. 77.
13. *O babă și-un moș* A.I.E.F., i. 14099 (Turț—Satu Mare).

IAPA ȚIGANULUI

Un țigan, odată, avea o iapă. Și nemaiavînd ce mîncă nici el, nici iapa, vru să o schimbe pe bani. Mergînd la obor, întîlni un geambaș și-i zise:

— Mă, nene geambaș, așa te rog, mîncă-te-aș, pune și tu o vorbă bună pentru iapa mea cînd s-o arăta vreun mușteriu, că te cinstesc eu.

— Da de ce vrei să-ți vinzi iapa, mă, țigane?

— Păi vezi că-mi trebuie parale.

— Are vreun nărav iapa ta, măi țigane?

— N-are zău, nene geambaș, nici un nărav, mîncă-ți-aș iacă ce. N-are, iacă, îți spui drept.

Ajungînd la obor, țiganul își băgă și el iapa între vitele aduse spre vînzare. Nu trecu mult și mușteriu se și arătă. Atunci geambașul începu a lăuda iapa țiganului, zicînd:

— Ia, măi creștine, iapa și nu t-ei căi. N-are nici un nărav. La călărie, merge ca un armăsar. La căruță, e vrednică, nevoie mare. Nu te-ar lăsa înnomolit, odată cu capul. Trage, uite, și mai și decît doi telegari. Dacă se întîmplă să se înțepenească căruța în vreun noroi mare, apoi atunci să vezi minunea! Trage, trage, de să-și rupă inima, și acolo tot nu te lasă. Iară dacă, din păcate, s-ar întîmpla, trăgînd să se rupă șlaurile ori hulubele, se întoarce și trage și cu dinții și în noroi tot nu te lasă...

— Ia stăi mă, nene, geambaș, mîncă-te-aș, îi tăie vorba țiganul; dacă este așa, apoi nu-mi mai vînd iapa.

Ispirescu, *Snoave*, p. 110; republicată: CONST., 1890, nr. 338, p. 2

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3849. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Iapa țiganului*, CAL. BASM. CÎNT., IV (1877), p. 78.
3. (Fără titlu) ALB. Buc., I (1897), nr. 8, p. 217.
4. (Fără titlu) ȘEZ., IX (1901), p. 182 (Bîrlad—Vaslui).
5. (Fără titlu) CAL. ROM., Car., XII (1902), p. 155.
6. *Dacă-i așa, n-o mai vînd*, POP., VII (1902), nr. 7, p. 3.
7. (Fără titlu) Pop-Reteganul, *Țiganii*, p. 31.
8. *N-oi mai dau...* Rădulescu-Codin, *Dăftii*, p. 13 (Priboieni—Argeș); republicată: *Vine roata*, p. 52.
9. *Neamțul la țîrg*, „I. CREANGĂ”, VI (1913), nr. 10, p. 317.
10. *N-o mai vînd*. Tușescu, *Din Boureni*, p. 12; republicată: ALB. Buc., XXI (1922), nr. 8, p. 142; CAL. F. LUMEA, III (1927), p. 6.
11. *Cînd îi țiganul destept*, CAL. SĂT., XIV (1928), p. 28.
12. *N-o mai vînd*, ALB. Buc., XLI (1939), p. 122.

CUM NEAMȚUL N-ARE PARTE DE CUVÎNT

— Măi, ciobane, zise neamțul, nu vezi cit de ostenit ți-e măgarul? După ce că tu ești călare pe dînsul, apoi ai mai pus și sedilele cu brînză.

— Doară n-o să-ncalice el pe mine, răspunse cioabanul.

— Nici eu nu zic așa; însă ca să-l ușurezi, ia tu cobilița cu sedilele d-a spinare.

— Hei, știi ce? mă neamțule, îi răspunse românul. Să-ți înveți copiii să se dea pe gîrlă, cu tat-său cu tot.

NAȚ. III (1884), nr. 546, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3851. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. (Fără titlu) OPINCA, I (1885), nr. 1, p. 4.
3. *Cum neamțul n-are parte de cuvînt*. Ispirescu, *Snoave*, p. 97.

4. (Fără titlu) Gheața, *Rîsete*, p. 126.
5. *Moș Toma stă călare pe cal cu desagi pe spinare*. Dogariu, *Moș Toma*, p. 5.
6. (Fără titlu) Zaharescu, *Anecdote*, p. 42.
7. *Mila țiganului*, „I. CREANGĂ”, VIII (1915), nr. 11, p. 314. (Nemțisor—Neamț).
8. *Socoteală bulgărească* (V. A. Gheorghită), NEAM. ROM. POP., XI (1923), nr. 9, p. 174.
9. *Țiganul la moară*, DUM. POP., IX (1924), nr. 38—40, p. 3.
10. *Țiganul și sacul*. ALB., Buc., XXXVII (1934), nr. 10, p. 6.

COPILUL ȘI BORCANUL

Dobra își lăsase copilul în casă singur. Tocmai gosisese un borcan cu miere și îl pusese supt o laviță. Copilul, cum sînt copiii, voind să vadă ce e în borcan și dînd de puțină miere, băgă capul să lingă ce se mai afla pe fund. Cînd însă voi să scoată capul, fu peste putință. El începu să țipe și să se rostogolească. Tocmai atunci intra și muma-sa pe ușe. Cînd văzu copilul cu capul în borcan, cea dintîi idee fuse ca să alerge la deadu Ivan. Acest om învățat și umblat veni, mai aducînd cu el încă vro cîțiva oameni din oraș.

Sosind, toți rămaseră înmărmuriți cînd văzură copilul că începe să se înece, numai putea nici să țipe nici să se zvîrcolească. Încăciunea îl muiașe de tot.

— Ca să scăpăm trupul de borcan, zise deadu Ivan, trebuie să-i tăiem capul.

— Ce glavă bre, ce glavă! strigară toți cu admirare.

Tocmai cînd se găteau să puie în lucrare ideea lui deadu Ivan, iacă trece un român pe acolo.

— Dar ce faceți voi aci, măi oameni, buni? întrebă el.

— Iacă voim să tăiem capul copilului ca să-l scoatem din borcan.

— Bre da proști sînteți, zise românul. Aduceți-mi un ciocan.

I se aduse un ciocan. El îl luă, dădu două lovituri borcanului și el se făcu țândări.

Capul copilului ieși numaidecît neatins. Luară copilul, îi deteră nițică apă să bea, îl stropiră, și el își veni în sine.

Rămăsese bulgarii incremeniți de ideea lui deadu Ivan să taie capul copilului ca să-l scoate din borcan, dar ideea românului li se păru măreață, faptă de fermecător.

Fundescu, *Lit. pop. Basme*, p. 45;
republicată: *Lit. pop. Anecdote*, p.
34

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3852 A. Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. *Vișelul și oala*, CAL. BASM. CÎNT., I (1874), p. 86.
3. *Cîinele lui dedu Ivan*, ROM. LIT., I (1891), p. 212.
4. *Judecata lui Papuc*. Zanne, *Proverbele românilor*, V (1901), p. 254, (Smulți—Galați)
5. (Fără titlu) Mocanu, *Monografia com. Stăntilești*, p. 153.
6. *Bulgarul și româncea*, CAL. NAȚ. ZIAR. AMERICA, XVIII (1932), p. 111.

MIREASA NALTĂ

Ciciu Petcu era un băiat mărunțel de tot și își zidise casa după chipul și asemănarea sa. Mai cu seamă ușa, nu era nici cu un deget mai naltă decît capul lui, cu căciulă cu tot.

Veni vremea însă ca să se însoare. Femeia ce o alese inima sa era de două ori mai naltă decît el. **Nunta** se făcu la familia miresei. Dar cînd seara să o ducă acasă, aci întîlniră o piedică mare ca să intre.

Bre o fi, bre o drege, nimic! Era peste puțință ca mireasa să treacă ușa.

Se adună toată familia și începură să chibzuiască ce e de făcut. Unii găsiră cu cale să-i taie picioarele, alții capul, dar nimeni nu avea curajul să îndeplinească chibzuința.

Tocmai atunci trecea pe acolo un român.

— Dar ce este astă lume adunată aci? întrebă el pe un bulgar.

Acela îi spuse că nu poate băga pe mireasă în casă, căci este mult mai naltă decît ușa și s-ar fi hotărît să-i taie ori picioarele ori capul.

— Lasă că o bag eu în casă, zise românul, fără să i se taie nimic.

Și apropiindu-se de mireasă, deschise ușa, o puse în fața ușii, îi dete un pumn țapăn la ceafă, și mireasa, speriată să nu-i mai dea încă unul, se plecă. Atunci românul o împinse înăuntru.

Fundescu, *Lit. pop. Basme*, p. 43;
republicată: *Lit. pop. Anecdote*, p.
33

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3852 B (A. Th. 1295*). Este atestat în Muntenia și Moldova.

V a r i a n t e:

2. *Prostie*... Tuțescu, *Din Boureni*, p. 25.

3. *Mireasa naltă*, NEAM. ROM. POP., XXVI (1938), nr. 21, p. 351 (Botești—Bacău).

LUNA DIN FÎNTÎNĂ

De mult, de mult în satul N. un om trecînd într-o seară senină și frumoasă pe lîngă un lac limpede, a văzut luna în el. Numaidecît se sui pe coasta de lîngă sat și începu a striga: „Tot omul din toată casa să iasă la lacul din lunca popii cu cîrlige, cu lopeți, cu sape și coveți, ca să scoatem luna, care a picat în lac“. La astă faimă fiecare, luîndu-și recuzitele necesare, au alergat la locul

amintit, ca să scoate luna din lac. Lupă multe probe zadarnice, oamenilor li se urise, deei alergară cu toții către casă cu adăugarea că vor încerca scoaterea altă dată.

Un moș bătrîn însă, agățîndu-și cîrligul într-o rădăcină și neputîndu-l scoate altcum, trase de vreo citeva ori, pînă ce în urmă se rupse rădăcina și el căzu cu fața în sus.

— Aha! exclamă bătrînul văzînd luna lucind pe cer, bine-mi pare că te-am scos, să nu te îneci!

GURA SAT., XIII (1873), nr. 2, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3853 (A. Th. 1335 A). Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *Dedu Ivan sau cetirea coji din Calpuc*. Ispirescu, *Snoave*, p. 103.

3. *Un prost ینگă o baltă*, ȘEZ., I (1892), nr. 7—8, p. 209.

4. (Fără titlu) Popescu, N. D., *Carte de basme*, p. 158.

5. *Cum a scos bulgarul luna din puț*. Fundescu, *Lit. pop. Basme*, p. 47; republicată: *Lit. pop. Anecdote*, p. 36.

6. (Fără titlu) ROM. Buc., XXXIX, (1897), nr. 656, p. 2.

7. *Dacă nu ar fi fost bulgarii, n-ar fi azi lună pe cer*. Zanne *Proverbele românilor*, VII (1901), p. 27 (Ștefănești—Vilcea); republicată: POP. ROM., Buc., VI (1937), p. 137.

8. *Două izbînzi*, ȘEZ., IX (1902), nr. 2, p. 25 (Spătărești—Suceava).

9. (Fără titlu) Mocanu, *Monografia com. Stănelești*, p. 154.

10. *Isprăvile săcuilor din Cizmești*, CUCU, I (1905), nr. 8, p. 1.

11. (Fără titlu) HAZ. SAT., VII (1907), nr. 3, p. 3 (Strehaia—Mehedinți).

12. (Fără titlu) ȚARA OLT., I (1907), nr. 6, p. 2.

13. (Fără titlu) ȚARA OLT., I (1907), nr. 6, p. 4.

14. *Luna-n fîntină*, REV. „T. PAMFILE“, I (1923), p. 157 (Călinești Cuparencu—Suceava).

15. *Luna în fîntină*, STRAJA, IV (1925), nr. 68, p. 2 (Socola—Iași).

16. *Cum a scos bulgarul luna din puț*, IZVORAȘUL, V, (1926), nr. 4—6, p. 61 (Calafat—Dolj).
17. *Cum s-a înecat luna în Baicu*, ASTRA MAR., I (1927), nr. 5, p. 4.
18. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., III (1928), nr. 4, p. 11.
19. *A aruncat luna în cer*. Sudițeanu, *Din satul lui Cremene*, p. 54.
20. *Cum au scos oamenii luna*. Costin, *Anecdote* p. 51.
21. *Gușatul*. Novacovicu, *Folclor bănățean*, p. 7.
22. *Prostul și luna*, LUMINIȚA, IV (1938—1939), nr. 2, p. 11.
23. *Cu luna din baltă*, A.I.E.F., mg. 1330 c. (Bughea de Sus—Argeș).
24. *Țiganul și luna*, A.I.E.F., i. 11087 (Cerbăl—Hunedoara).
25. *Luna în fântină*, A.I.E.F., i. 11360 (Meria—Hunedoara).

[BULGARII ȘI SALCIA]

Cînd au intrat bulgarii în România, au plecat numai 19 cu căpetenia lor, dedi Ivan, din Bulgaria. Ajunși la malul Dunării se suie unul într-o salcie, altul supt el (ținîndu-l de picioare) și altul, și altul, pînă au dat de fundul Dunării, să știe cît e de adîncă, apoi s-au pus la înotat și-au trecut toți; dar ei, ca să știe dacă n-au pierit vreunul, încep să se numere. Numără unul, găsesc 18 (căci pe el nu se punea la număr), numără altul . . . tot 18.

Trece un român.

— Măi române, fii bun și ne numără, să vezi ciți suntem. Românii așterne la pămînt și trage fiecăruia cîte o nuia la spate; și pe urmă se pun bulgarii să facă o mămăligă ca să trateze pe român care-i găsise și căruia-i ziseră fiecare cîte un *Bog da prosti*.

Românul gustă din mămăligă și-o lepădă, fiind nesărată.

— Mă, da voi n-ați sărat mămăliga.

— Da ce-i aceea mă, române?

— Cum, voi nu știți ce-i sarea?
— Nu.
— Iacă, de asta (arată sarea).
— Mă române, dă-ne și nouă.
— Vă dau, da nu am multă.
— Da de unde ai?
— Am semănat și eu, și am. Semănați și voi, dar s-o păziți bine c-o mănincă niște paseri.
După ce mîncară bulgarii mămăligă sărată le vine sete.

Era noapte. Se duc bulgarii la un puț s-aducă apă. Cînd se uită în puț văzură luna (în fîntînă). Fug la român care rămăsese cu dedi Ivan.

— Haideți degrabă, să vedeți cum stă luna în puț. Se duc toți (și românul). Românul-i pune la cale să vîre cîrligul și s-o prindă unul iar ceilalți să se ție unul de altul și de cel care era cu cîrligul, apucați de briul fiecărui și, cînd se va prinde cîrligul în luna din fîntînă (precum s-a și întîmplat, că s-a prins cîrligul de-o piatră), să tragă toți. Cînd au tras toți s-a rupt cîrligul și au venit toți pe spate, cînd văzură luna sus, arătîndu-le-o românul și zicîndu-le: „Bravo voinici. Da sus ați aruncat-o!”

Au semănat apoi sarea și se pun cu cîte un ciomag în mîna s-o păzească de paseri.

Atunci o muscă s-a pus pe fruntea lui dedi Ivan. Un bulgar pac cu ciomagul și ucide pe dedi Ivan.

De-atunci pînă mai deunăzi bulgarii nu mai avură căpetenie.

RESB., 1881, nr. 1537, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3854 (A. Th. 1241). Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *Țiganul buiestraș*. Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 53.
3. *Țiganul buiestraș*, CAL. ROM. Car., I (1889), p. 97.
4. *Să știu că-mi pierd tot neamul* (Sandu), *GAZ. TRANS.*, LIII (1889), nr. 81, p. 6; republicată: *Anecdote*, p. 69.

5. *Țigani și plopul*, CAL. Arad, VIII (1890), p. 93.
6. *Țigani și salcia* (Gh. Crăciunescu), F. INT., I (1897), nr. 42, p. 4.
7. *Bulgarii și salcia*, F. INT., I (1897), nr. 42, p. 6.
8. *Bulgarii și salcia*, POP., VIII (1900), p. 110.
9. *Bulgarul dă salcia la apă*, F. POP., XI (1902), p. 583.
10. *Bulgarul dă salcia la apă*, CRON., II (1902), nr. 435, p. 3.
11. *Numărătoarea țiganilor* (D. Mihalache), ȘEZ., XIV (1908), nr. 7—8, p. 86 (Leordeni — Argeș)
12. *Zece, acum credeți*, HAZ. SAT., IX (1909), nr. 7, p. 2.
13. *Cînd au venit bulgarii întii în România*, VEST. SAT., II (1913), nr. 8, p. 4.
14. *Bulgarii deștepți* (N. I. Munteanu), VEST. SAT., V (1916), nr. 10, p. 5; republicată; *Snoave și povești hazlii*, p. 6.
15. *Salcia țiganului* (N. I. Popescu), „I. CREANGĂ“, XIII (1920), nr. 11—12, p. 165.
16. *Om milos și deștept!*, STRAJA, II (1923), nr. 38, p. 2.
17. *Om milos și deștept!*, SOL. MOLD., I (1927), nr. 5, p. 4.
18. *Țigani milostivi*. Costin, *Anecdote*, p. 18 (Iablanița — Caraș-Severin).
19. *Cum doi bulgari au adăpat o salcie*, NEAM. ROM. POP., XVIII (1931), nr. 3, p. 60.
20. *Cum doi bulgari au adăpat o salcie*, ȚĂRĂNISM., VI (1931), nr. 35, p. 14.
21. *Cei doisprezece țigani și ciobanul*. Cazan, *Literatură populară*, p. 8.

SÎRBI ȘI SAREA

Niște sîrbi, trecînd prin Țara Românească și aflîndu-se lîngă o ocnă de sare, se mirară cum răsare sarea din pămîntul nostru.

— Să luăm și noi ca să semănăm în țara noastră cînd ne-om întoarce, zise unul din ei.

— Aşa să facem, răspunseră ceilalți.

Cumpărară sîrbii cîteva bulgări de sare și venind în țara lor închiriară cîteva pogoane de pămînt și-l semănară cu sare. Cînd la toamnă unde era să culeagă ce au semănat, ploaia topise toată sarea și nu mai rămăsese nimica.

— Bre! cine să ne fi furat nouă sămînța, urlară sîrbii plini de mînie!

— Știți ce? zise unul din ei, la primăvară să semănăm de-al doilea și să păzim cu toți armați pînă om prinde pe hoți și pe care l-om găsi să-l culcăm la pămînt cu puștile noastre.

— Ama cap la tine, bre! ziseră ceilalți sîrbi; așa să facem.

Așa și făcură. În primăvara viitoare semănară ei sare din nou și păziră cu pușca pe umăr pe hoții care le furau sarea. Deodată iată niște lăcuste grămădindu-se pe o parte din acea arătură, iar una din ele se puse pe pieptul unui sîrb. Acesta văzînd-o o arătă unuia din soții lui.

— Iată hoțul, zise el; trage cu pușca în ea pînă a nu fugi.

Un alt sîrb întinse pușca și făcînd foc omorî și pe lăcustă și pe bietul sîrb. Atunci el întorcîndu-se necăjit către lăcusta care zăcea moartă, zise:

— Ha! și unul d-ai noștri, dar și unul d-ai voștri!

CAL. BASM. CÎNT., I (1874), p. 85

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3855 (A. Th. 1200). Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *Sîrbii și sarea*, CAL. TUT., I (1888), p. 61.

3. *Die Lavronen und die Heuhüpfer*. ERSTER JAHRESBERICHT, p. 148.

4. *Ai semănat piper ca bulgarii sare?* Zanne, *Proverbele românilor*, V (1901), p. 27 (Pietroșița — Dimbovița).

5. *Cap de strb*, HAZ. SAT., I (1901—1902), nr. 6—7, p. 4.

6. *Cînd a semănat țiganul sare*. Costin, *Snoave*, p. 6 (Pecenișca — Caraș-Severin).

7. *Bulgarii și sarea*, HAZ. SAT., XV (1915), nr. 1, p. 3.
8. *De ce n-au bulgarii sare?*, DUM. POP., XII (1927),
nr. 43—44, p. 3.

CINE-I MAI MARE-N SAT?

Un neamț, care puțin pricepea limba română, venind într-un sat, voi să se abată la judele și întrebă pe un om pe stradă:

— Spune la mine, zise jucuțul, către român, cine ieste mai mare în satul hesta?

Românul răspunse:

— Onu lui Burcuș, de sub Falca, este cel mai mare om în satul nostru, căci ajunge cu vârful capului pînă la acoperișul bisericii noastre.

— Nu asia moș prost de om. De cine aveți voi, oameni din sat, frică helu mai mare?

Românul răspunse:

— De taurul cel negru de bivoli al satului cu toca pe frunte.

GURA SAT., XIII (1873), nr. 28,
p. 107

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3858. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. (Fără titlu) (E. Baican), TIMP., VI (1881), nr. 226, p. 3.
3. *Eu și frate-meu*, REV. IL., II (1899), nr. 2, p. 31.
4. *Eu și frate-meu*, POP, VII (1900), p. 364.
5. (Fără titlu) Gheaja, *Risete*, p. 27.

ȚIGANUL ȘI VODĂ

Rupt de osteneală, țiganul se tălănește la marginea șleahului să mai răsufle oleacă și el.

Intr-un timp, eum sta el așa trîntit, ridică ochii de cată în zarea drumului. Înaintea lui, așa cam la o bătaie

de pușcă, vede viind — de cît să mănînce pămîntul — un rădvan îmbrobodit într-un nour de colb. Taman atunci iaca ș-un român că trece pe acolo:

— Școală ciorogladină că uite vine vodă.

— Voda? . . . ș-apoi?

Și țiganul se întoarce nepăsător pe ceea coastă.

— Să stai tu culcat cînd trece măria sa stăpînul țării! măi prăpăditule? . . .

— Da știu că doar nu-i armașul cel mare, ăl de m-a snopit în bătaie, ca să stau smirnă dinaintea lui . . .

Țiganul înconjură numai ciotul de care s-a împiedicat odată.

F. TOȚI, I (1896), nr. 3, p. 38; re-
publicat: OPINIA, 1899, nr. 72, p. 3;
Pe lîngă vatră, p. 98

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3860. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

V a r i a n t e :

2. *Cine-i mai mare domn înaintea țiganului*, LUMINA, II (1906), nr. 24, p. 7.

3. *Vine vodă*. Tuțescu, *Din Boureni*, p. 33.

TOT DE-ALE ȚIGANILOR

Ce-mi mai povestește nenea Ion:

— Veneam de la culesul porumbului și, cînd ajunsei în dreptul țiganilor, moș Fănică de colo:

— Mă Ioane, mă, haruncă-mi și mie vreo doi-trei porumbi.

— Da tu ce-mi harunci mie mă?

— Eu mînca-te-aș, eu ce să-ți harunc, eu harunc sănătate . . .

— Minți, moș Fănică, om bătrîn! Sănătatea mi-o haruncă Ăl-de-sus.

— Haruncă mă, că chiorăie copiii c-ar mânca și ei.
Și le-am aruncat, ce era să fac!

„I. CREANGĂ“, VII (1914), nr. 11—
12, p. 313—314 (Boureni—Dolj)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3861. Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., III (1928), nr. 32, p. 21.

3. *Dar țigănesc*, ALB. Buc., XXXI (1936), nr. 7, p. 102.

AȘA CRED CRIȘENII

Auzind crișenii, din gura preotului lor, evanghelia sănătoare despre minunea lui Christos, cînd a săturat cu cinci pîini și doi pești la cinci mii de oameni, afară de femei și copileată — rămîn cu inima îndoită, nu vreau să creadă nici deloc.

— Asta o zisă și părintele ca zisă să fie, dar e prea boacăna, nebun cine-l crede! își șopteau unul altuia după ieșitul din biserică.

Și vorbele acestea ajung pînă la urechile părintelui.

În duminica următoare, după sfîrșitul slujbei, părintele hai să-nmoaie inima poporenilor săi — se pune și le ține o predică tocmai despre cele cinci pîini și doi pești, grăind cam în chipul următor:

— Iubiților mei fii sufletești și turmă cuvîntătoarei! Minunea, despre care v-am vorbit în duminica trecută, c-a făcut-o Christos, nu e de a se înțelege ca și cînd cele cinci pîini ar fi fost făcute de nana Mărgărita, în o stîr-pitură de cuptor cum sînt ale noastre, dimpotrivă, pîinile acelea, cinci, erau cît colțul Bihării una, fiecare din ele. Iar peștii erau crescuți ca în batjocură, amîndoi. Erau atît de lungi cît Crișurile noastre, așa, că de te puneai la cap nu puteai străbate cu vîzul pîn' la coadă, ce te miri unde se pierdea în zare.

— Vezi așa a mai fi, părinte! îi răspund crișenii.

Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 39

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3862 (A. Th. 1833 H). Este atestat în Transilvania.

[CÎȚI DUMNEZEI SÎNT?]

Se întâlnește preotul cu țiganul în marginea satului. Țiganul își ia pălăria în mână și se apleacă cu cea mai mare evlavie înaintea preotului. Preotul îl oprește:

— Măi țigane! Știi tu să-mi spui cîți dumnezei sînt?

— Alduiască-te Dumnezeu părinte — cu bună seamă nu știu să-ți spun că cîți sînt; atîta știu că unul chiar ieri a căpătat un fecioraș!

Era adică Crăciunul nemților.

GAZ. POP., II (1886—1887), nr. 51,
p. 9

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3863 (A. Th. 1810 A*). Este atestat în Transilvania și Muntenia.

V a r i a n t e :

2. *Dumnezei*, BIBL. BASM., I (1910), p. 25.

3. *Spovedania țiganului*, DEȘTEPT. 1907—1908, p. 69.

BERBECELE LUI DUMNEZEU

Un preot făgăduise multe bucate unui țigan dacă la anul — era chiar în ziua sfințelor Paști — va ști să zică **de-a** rostul următoarea lecțiune: „Mielușelul lui Dumnezeu, carele rădică păcatele lumii!”

Trece anul și țiganul se ține **de** tocmeală. Merge la preot în ziua de Paști și încă din poartă începe a striga:

— Berbecele lui Dumnezeu carele rădică păcatele lumii!

— Hei că nu-i așa cioaro! îi zise preotul întîmpîndu-l. Eu nu te-am învățat să zici berbecele, ci mielușelul lui Dumnezeu!

— Las părinte, pe mine nu mă păcălești domnia-ta,

că doară știu eu socoti. An la Paști a fost miel, **acuma** — după un an — trebuie să fie berbece!! . . .

GAZ. POP., I (1886), nr. 36, p. 12

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3864 (A. Th. 1832 N*). Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Varianțe:

2. (Fără titlu) F. POP., IV (1895—1896), p. 6.

3. *Procopseala țiganului*, Sandu, *Anecdote*, p. 13.

4. (Fără titlu) GRAI. NOSTRU, Buc., II (1908), p. 60.

5. (Fără titlu) I. A. Candrea, *Graiul din Țara Oașului*, p. 29; republicată: GAZ. TRANS., LXX (1907), nr. 283, p. 6 (Cămărzana—Satu Mare).

6. *Țiganul deștept*, HAZ. SAT., VIII (1908), nr. 11, p. 2 (Bălteni—Argeș).

7. (Fără titlu) Pop-Reteganul, I., *Țiganii*, p. 37.

BABA ȘI MĂGARUL

Una babă mergînd linga o strană în biserică se așează la spatele unui cantore și începu a plînge. După finirea sf. liturgii cantorul o cheamă la o parte și o întrebă:

— De ce ai plîns mătușă?

Iar ea-i zise:

— D-apoi am avut și io un asîn și mi l-au furat — acum auzindu-te pre d-ta, cîntînd, mi-am adus aminte de el, și mă năpădiră lacrimile.

GURĂ SAT., XII (1872), nr. 15, p. 60

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3865 (A. Th. 1834). Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *Cantorul și baba*, REV., I (1884), nr. 2, p. 4.
3. *Baba și măgarul*, POP., V (1900), p. 588.
4. *Baba și măgarul* (Chr. N. Țapu), REV. TIN. ROM., XIX (1900), p. 209. (Urechești—Vrancea); republicată: GHI-LUȘUL, III (1914), nr. 3—4, p. 11; *La clacă*, p. 20.
5. (Fără titlu) DOINA D., I (1902), nr. 2, p. 5.
6. (Fără titlu) CAL. MIN., IV (1902), p. 120.
7. (Fără titlu) HAZ. SAT., VIII (1908), nr. 4, p. 3.
8. (Fără titlu) HAZ. SAT., IX (1909), nr. 9, p. 2.
9. (Fără titlu) HAZ. SAT., XI (1911), nr. 51, p. 3.
10. (Fără titlu) LIGA DEȘTEPT., IV (1915), nr. 19, p. 4.
11. *Baba și măgarul*. Costin, *Anecdote, snoave*, p. 15; republicată: VOINȚA BAN., XVII (1939), nr. 13, p. 2.

POPA CU CUCURUZUL ÎN POZONARIU

Un popă, de zgîrcit ce era, se scumpi pe bani și nu-și cumpără călindariu, socotind că aceia-s numai niște bani lăpădați degeaba; deci ca să nu-și piardă firul sărbătorilor, își zise în sine (ca să n-audă nimeni și să nu-l știe lumea și pe dînsul, ca pe cutare popă, carele, de zgîrcit ce e, n-are în casa sa nici călindariu, nici foaie românească), că de la sf.-tele Paști până la altele e un an, și anu are 365 de zile, și așa numără pop-al nostru 365 boambe de cucuruz și le așeză în pozonariul reverendei sale, cu scop ca pe zi ce merge va lăpăda cîte o boambă și cînd nu va mai avea boambe în pozonariu, desigur că va fi ziua Paștilor. Dar nu-i succese, căci preoteasa scosese într-o zi toate rufele și hainele să le aeriseze și, scoțînd și reverenda, începu a bodicăi prin pozonare, după cum e data femeilor, crezînd că va găsi cine știe ce, și, aflînd cucuruzul, o prinse amirare și, neputînd ghici, ce taină poate fi, se necăji și împlîntă mîna într-un sac cu cucuruz și-i mai puse un pumn peste boambele din pozonariu, fără ca să spună sau să întrebe pe popă ceva.

Bietul de popă își continuă lucrul fără ca să știe ceva, că i s-a înmulțit boabele în pozonariu, și așa timpul trecea; în fine sosiră și Paștile și era sărbătoare în toată lumea, numai popa cu cucuruz e liniștit, el șede pe pace, dar în ziua a doua venind finii cu colace la naș, nu se putură destul mira despre nepăsarea popii; deci se strinseră vo doi-tri inși, merseră la dînsul și-l întrebară:

— Părinte sînția ta, cum ie taina, că pretutinde-ne se serbează sf.-tele Paști, numa la noi nu, și te rugăm totdeodată să ne spui cînd vom avea și noi sfintele Paști?

— Nu știu zău, răspunse popă, că mai am mult cucuruz în pozonariu.

REV., I (1884), nr. 3, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3866. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

V a r i a n t e :

2. *Neajunsurile socotelii cu bobii*. Ispirescu, *Snoave*, p. 86; republicată: *Poveștile unchișului sfătos*, p. 333; CAL. GOSPOD., IV (1925), p. 28; OP. SAT., III (1929—1930), nr. 16, p. 21.

3. *Popa și Paștile*. Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 241.

4. *An fără Paști*. Dumitrașcu, *La namiaz*, p. 6.

5. *Nu mai e Paști*, HAZ. SAT., II (1902), nr. 1—2, p. 2.

6. *Nu mai e Paști*, HAZ. SAT., IV (1904), nr. 8, p. 2.

7. *Anteriul cu pricina*, „I. CREANGĂ”, IV (1911), nr. 8, p. 254 (Hazarești—Prahova).

8. *Un popă fără Paști*, HAZ. SAT., XII (1912), nr. 32, p. 2.

9. *Paștele lui popa Dovleac* (N. I. Munteanu), „I. CREANGĂ”, V (1912), nr. 8, p. 254 (Bursucani—Galați).

10. *Anteriul cu pricina*, CAL. GOSPOD., I (1921), p. 89.

11. *Incultura*. Novacoviciu, *Folclor bănățean*, p. 65.

12. *Neajunsurile socotelii cu bobii*, CAL. GOSPOD., IV (1925), p. 28.

13. *Neajunsurile socotelii cu bobii*, OP. SAT., III (1929—1930), nr. 16, p. 21.

14. *Soceală popească*. Dumitrașcu, *De-ale unui traistă-n băf*, p. 78 (Praid—Harghita).

15. *Anteriuul cu pricina*, DOINA, IV (1938), nr. 1—2, p. 2.

16. *Popa și grăunțele*, A.I.E.F., i. 10 796 (jud. Vrancea?).

CÎND E VINEREA MARE?

Un preot își pierduse calendarul și nu știa cînd cade Vinerea mare. N-avea însă mult timp de precugetare, căci liturghia-i gata și plecase a ieși din altar să împartă nafura, cu care ocaziune trebuia să anunțe poporului și sărbătoarea Vinerea mare — după datină.

Deci preotul întrebă pe învățător: „Cînd e Vinerea mare?”

Învățătorul: „Miercuri“.

Celălalt preot, voind să facă de rușine pe preotul ce servea, s-a grăbit să publice el ziua serbării Vinerii mari; dară nici el nu o știa.

Deci întrebă și el pe învățător: „Cînd e Vinerea mare?”

Învățătorul: „Joi“.

Într-acestea preotul administrante începe a publica de pre amvon: „Iubiților creștini, vi se face cunoscut cum că sînta zi a Vinerii mari, este miercuri“.

Celălalt preot: „Ba joi!“

Preotul administrante: „Mințil Iacă întrebă pre dascăl.“

Dacălul: „Nu știu!“

Astfel poporul însuși nu știu, cînd va fi Vinerea mare, și merse acasă neprocopsit.

PRIC., III (1874), nr. 10, p. 39

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3867. Este atestat în Transilvania.

POPA ȘI CĂRBUNELE

Un popă slujind într-o sărbătoare-n biserică, pe cînd era lume foarte multă, ieși cu cădelnița prin biserică să tămîieze după obicei și, căzîndu-i un cărbune în tureatca ciubotei, să și trînti jos în mijlocul bisericii, ridică picioarele-n sus și-și scoase cărbunele, dar din gură nu tăcea deloc și tot zicea:

— Întîi pomenește, Doamne etc., etc. . . .

A.I.E.F., i. 10 785 (jud. Vrancea)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3868. (A. Th. 1825 D*). Este atestat în Moldova.

PREDICĂ

Un preot trebuia să citească la sfîrșitul liturghiei viața sfîntului Ștefan, a cărui zi se serba.

— Fraților, zise el, am citit an viața sîntiei sale și cred c-ați auzit-o toți; de aceea de prisos ar fi s-o mai citească est-timp, pentru că sîntul nimic n-a făout de anu pîn-acum.

CAL. CURIER., II (1875), p. 43

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3869 (A. Th. 1826). Este atestat în Moldova.

NUMAI O PERINĂ

Un om își duse băiatul la meșteșug. Stăpînul băiatului puse pe ucenicul său să se culce pe o laviță, pe care era bătută cu cuie o pernă subțirică, umplută cu paie. Ostenit fiind, băiatul adormi deocamdată, ca un buștean, dar a doua zi se sculă, simți că i s-a înțepenit gîtul de tot.

„Doamnă, Dumnezeuule“, gîndea ucenicul întru sine; „eu numai o pernă am avut și tot mă dor toate oasele. Ce vor fi făcînd însă cei domni, care se culcă numai și numai pe perne?“

GAZ. TRANS., XXXVIII (1881), nr. 147, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3871 (A. Th. 1290 B*). Este atestat în Transilvania.

Variante:

2. *Cobi cumintele*, CUCU, I (1905), nr. 12, p. 7.

3. *Țiganul și peana*. Novacoviciu, *Folclor bănățean*, p. 61.

SCHORSCHER KIRCHBAU¹

Die Einwohner von Schorsch bei Fogarasch wollten einmal sine Kirche bauen. Sie bauten sie auch wirklich, hatten aber aus die Fenster vergessen. Als nun die Leute

1

CONSTRUIREA BISERICII DIN SCHORSCH

Locuitorii din Schorsch, regiunea Făgăraș, au vrut odată să construiască o biserică. Au construit într-adevăr biserica, dar au uitat să-i facă ferestre. Cînd a venit lumea la biserică pentru slujbă, nu se putea face nimic, deoarece era o beznă desăvîrșită și a trebuit să iasă afară. Conducătorii obștei nu știau nici ei cum să aducă lumina în biserică. În cele din urmă luă un sac și cînd văzură că în el este lumină fugiră repede cu el în biserică pentru a-l goli. Dar cînd intrară, lumina din sac dispăru. Tocmai cînd vroiau să repete experiența, un om din mulțime privi în sus și văzu o ciocănițoare ciugulind la zid. Plin de bucurie strigă celorlalți: „Veniți aici, priviți meșterul care poate face ferestre“. Toată lumea fugi într-acolo și începu să strige: „Prindeți-o“. Se aduse o scară, dar ciocănițoarea zbură de acolo; lumea se luă după ea pînă în pădure unde aceasta se ascunse într-o scorbură. Trebuia adusă din nou scara, dar lucrul nu era tocmai ușor, cărătorii ducînd-o de-a curmezișul au trebuit să mai taie din ea.

in die neue Kirche gingen, das Wort Gottes zu hören, war es vergebens; denn es war das elbst stockfinster und sie mussten herauskommen, Und die Gemeindevorsteher wussten auch nicht, wie das Licht in die Kirche zu bringen sei. Endlich nahmen sie einem Sack, und wie sie sahen, dass sich in demselben Licht befand, liefen sie gesch wind damit in die Kirche, den Sack mit dem Licht daselbst auszuleeren. Als sie aber hineinkamen, war das Licht aus dem Sack verschwunden. Eben wollten sie denselben Versuch wiederholen, als einer in die Höhe sah und gewahr wurde, das ein Specht an die Mauer pickte. Voller Freude schrie er den andern zu: „Kommt herbei; seht den Meister, der Fenster machen kann“. Alles lief hinzu und rief: „Lasst aus ihn fangen“. Man trug eine Leiter her bei, da flog der Specht von dannen; die Leute ihm nach bis in den Wald, wo er in ein Loch schlüpfte. Nun sollte die Leiter wieder herbeigeholt werden, was aber, da die Träger sie quer trugen und deshalb die Sichen auf ihre Breite abgehauen werden mussten, keine leichte Arbeit war.

Müller, *Siebenbürgische Sagen*, p. 390.

Vezi *Typol. bibl.*, tip 3873 (A. Th. 1245). Este atestat în Transilvania.

CUMINȚENIE NEMȚEASCĂ

Într-un sat se pripășise o pisică (necunoscută ca animal). Pentru a o prinde, sătenii hotărâsc să dea foc casei unde se adăpostea pisica. Pisica sare de la o casă la alta și incendiază astfel toate locuințele. Pisica se salvează, iar oamenii sînt mulțumiți de isprava lor.

Snoave și povestiri hazlii, p. 8

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3874 (A. Th. 1281). Este atestat în Moldova.

CUM AU MĂSURAT AFUNZIMEA FÎNTÎNII

Aveau Prosteștii în sat o fîntînă afundă de tot, în care însă numai la fund mai era apă. Vrînd ei odată să știe cît de afundă e, ce le trăsnește-n gînd. Hai să o măsure cu oameni! Să vadă de cîți oameni li-e fîntîna de afundă.

Se dau ei și pun de-a curmezișul gurii fîntînii un lemn și primarul, care era mai spătos, se lasă în fîntînă prinzîndu-se de lemn, apoi un altul coboară și se prinde de picioarele primarului, apoi un altul și altul.

De la o vreme însă primarului îi era greu de tot. Ce să facă? Oamenii îs grei, și el nu-i mai poate ține.

În sfîrșit, îi vine un gînd bun și strigă celor de jos:

— Oameni buni, țineți-vă acuma numai bine de mine, c-am să scuip una-n palme, să mai capăt puteri!

Și se lasă de mîini ca să scuipe, dar atunci „buf“ cu toții în fîntînă, de unde nici pînă azi nu i-a mai putut scoate nimeni.

IZVORAȘUL, V (1923), nr. 1, p. 11
(Deda—Mureș)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3875 (A. Th. 1250). Este atestat în Transilvania.

V a r i a n t ă :

2. *Cumințenia șvabului*, DOINA Jor., I (1928—1929), p. 208.

ȚIGANUL LA STÎNĂ

Un țigan nimeri într-o noapte geroasă la o stîină. Ciobanului i se făcu milă de el, îl primi să se-ncălzească și-i dete să mănînce o bucată de brînză și una de mă-măligă.

Țiganul tot țigan; și cum era el și rupt de foame, mîncă lacom, isprăvi bucățica de brînză și începu: „Ro-

mânico, mînca-te-aş, mai dă-mi o bucatîcă de brînză, că mi-a mai rămas niţică mămăligă“.

IZVORAŞUL, XI (1932), nr. 2, p. 36

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3876. Este atestat în Muntenia.

[UNA PLĂNUIEŞTE OMUL ŞI ALTA IESE PE URMĂ]

Îi venise Țiganului gust să mănince caş dulce... Bani... neam la el. S-a gîndit cum să facă și ha, să se ducă la stîină și să fure, că alt n-avea cum face.

A făcut cum s-a gîndit.

Cum s-a înnoptat a apucat spre stîină. Stîina era pusă pe o culme de deal; el s-a urcat binişor, să nu se auză, cu gînd să ajungă pînă unde erau țeștilele ciobanilor, că le știa unde le ținea, și să puie mîna pe una, pe două, pe cîte o putea.

Dar una plănuiește omul și alta iese pe urmă, că nu știi cum a făcut Țiganul de s-a împiedicat de o buturugă și a dat în nas; dacă a dat în nas, a stîrnit ciinii și au ieșit ciobanii de l-au prins.

L-au întrebat ei ce caută, întii frumos, dar văzînd că se încurca Țiganul la răspuns și bănuind la ce venise l-au luat, vere ciobanii și i-au dat o sfîntă de bătaie soră cu moartea de s-a dus Țiganul leșinat de-a berbeleacul de pe culme jos și nu s-a deșteptat pînă a doua zi deloc.

A doua zi cînd s-a deșteptat s-a uitat împrejur pînă să-și aducă aminte ce se întîmplase de se pomenise el acolo; și-a aruncat ochii și în sus, și văzînd stîna și-a adus aminte cum și ce fel.

Atunci uitîndu-se la stîină mai lung a zis:

— Sîc, fir-ați ai dracului, mă băturăți de bătut, dar și voi mutarăți stîna pe deal de frica mea.

Stănceacu, *Glume*, p. 68

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3877. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante :

2. *Stîna mutată*, CAL. POP. BUCOV., III (1899), p. 122.
3. *Țiganul la stîna*, DOINA D., I (1902), nr. 2, p. 5.
4. *Pățania țiganului la stîna*, ALB. Buc., XL (1937), nr. 11, p. 166.

ȚIGANUL LA STÎNĂ

Mult îi place țiganului oaia. De aceea a zis el într-un suflet, că „Bună-i oaia și vie și moartă!”

Și într-adevăr, țiganul are dreptate, că oaia este bună și vie și moartă. Și cum să nu fie?

Vie este ea bună pentru că dă oamenilor lapte din care se face pe la stîna gustosul caș. Și-apoi dă oița lînă, care se vinde cu preț bun.

D-apoi ce să mai zici încă de mieii zburdalnici care cînd se taie sînt așa de fragezi și gustoși, că văzîndu-i frigîndu-se pe frigare parcă îți vine să-i înghiți întregi. D-apoi încă, ce plăcere, a-i duce la gură cu furculițele mamei, pe iarbă verde, sub umbră de copaci mirositori, și a-i uda cu busuioc!

Da și moartă îi place oaia țiganului pentru că și atunci se trage folos dintr-însa, căci i se ia caldul cojoc și i se mănîncă carnea cea grasă, friptă pe cărbuni, ori fiartă cu curechi.

Deci nu-i mirare că oaia îi place mult țiganului. D-apoi cașul?

De dragul cașului rătăcește țiganul cîteodată, dar nu rar, și pe la stîna. Pricina vizitei lui pe aici este nu cașul, Doamne ferește, ci el își caută doar numai calul pribegit.

Ajungînd țiganul în fața stîinii începe a glăsui:

Bună ziua stîna
C-o bucată de caș în mînă!
Da tu baci,
Ce mai faci?
N-o nimerit pe aici pe la stîna
Un cal împiedecat cu lînă?

Se înțelege că ciobanii mor de rîs la o astfel de vorbire țigănească, care are de scop să acopere adevărul scop al vizitei lui la stîină. Țiganul nu-și află „calul împiedecat cu lînă“, ci o mulțime de căiuți împiedecați cu lînă, și-n urmă gustă din mana lor — cașul, din care îi fac parte ciobanii buni la inimă, după ce au făcut mulțime de glume pe seama oacheșului și flămîndului țigan.

Dan, *Din scrierile lui*, p. 50

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3879. Este atestat în Moldova.

LAPTELE ȚIGANULUI

S-a dus țiganul odată la stîină.

Cînd se întorcea, pe drum, un român îl întilni și-l întrebă de unde vine?

— De la stîină.

— Ei, ți-a dat ăi baci să mănînci ceva?

— D-apoi să putea să nu mă cinstească!

— Ei, și ce ți-a dat?

— Mi-a dat lapte dulce de-i luase urda și îi mai luase și un goangăn mare de-l pusese în țidile.

F. TOȚI, I (1897), nr. 25, p. 194

Vezi *Typol. bibl.*, tip 3880. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Laptele țiganului*, LUMINA, III (1907), nr. 44, p. 2.

ȚIGANUL STRUNGAR

Nu-ș cum fusese un țigan că nimerise tocmai strungar la o stîină. Adecă ce treabă avea? Să dea oile în strungi și altceva nimic. Acuma mocanul cînd mulgea

într-o seară oile, vede că-i vine la strungă și berbecii; se uită-n urmă și-l zărește pe țigan că-i scoate dintre oi și-i aduce. Dintru-ntii, crede că nu cunoaște berbecii de oi și-i spune:

— Măi țigane, bagă bine de seamă și nu-mi da aioea și berbecii.

Aș! țiganul tot berbecii îndesa. Mocanul le face vînt, iar strungarul îl întrebă:

— Auleo baciule, dar de ce nu mulgi berbecii?

— Păi cum să-i mulg dacă n-au lapte.

— Alei măiculiță! Care-ți pare hala n-are,
care-i frumoasă
aceea nu-i lăptoasă.

(Pamfile — Fără titlu), B.A.R.S.R.,
ms. 5094, f. 228*; republicată: *Carte
pentru tineret*, p. 268

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3881. Este atestat în Moldova și Muntenia.

Variante:

2. *Țiganul strungar*, HAZ. SAT., VIII (1908), nr. 4,
p. 2.

ȚIGANUL LA STÎNĂ

Un țigan auzind că oricine se duce la stîină, în munte, mănîncă urdă și caș, cît vrea, ba, dacă are în ce lua, îi dau ciobanii și-acasă, se hotărî să se ducă și el.

A răbdat nemîncat o zi întregă cu gîndul că a doua zi să poată mînca cît mai mult.

Ajuns la stîină ciobanii cum l-au văzut s-au vorbit să-i tragă o păcăleală.

Îi dau o lingură mare, îi arată un butoi cu zăr din care cu o zi înainte scosese ră pieile din sac de la argăseală și-l îndemnă să mănînce, spunîndu-i că acesta este zărul din care se scoate brînza cea mai bună.

A înghițit țiganul de câteva ori, pînă ce a simțit că i s-a făcut gura pungă, și a șters-o acasă, fără ca să mai mulțumească ciobanilor.

N-a apucat să intre bine în casă că s-au strîns rudele și vecinii cu toți puradeii ca să-l întrebe: cum a trăit la stîină și cum e cașul și laptele?

El i-a pus să strige cu toții într-un glas cît o putea: „acru“.

Au strigat țiganii de trei ori cît le lua gura acrrruuu! dar fostul la stîină nu s-a mulțumit pe atîta și le-a spus:

Nu e chip să dați de rost,
Ați strigat destul de acru
Dar tot mai acru a fost.

DUM. POP., VII (1922—23), nr. 41,
p. 3 (Bărbătești — Vîlcea)

Vezi *Typol. bibl.*, tip 3883. Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. *Țiganul la stîină*, „I. CREANGĂ“, V (1912), nr. 9,
p. 283 (Bogdănești — Suceava).

3. *Zarzerea*. VOINȚA BAN., XVIII (1940), nr. 15, p. 2

BOIERUL ȘI ȚIGANUL

Un boier trimise pe un țigan să ia o oca de lapte. El luă dar un capac de tingire cu două fețe și se duse în tîrg

Lăptăreasa îi turnă în capac, însă nu încăpea.

— Unde mai pui restul? îl întrebă ea.

Atunci țiganul întorcînd capacul pe partea cealaltă răspunse:

— Iaca dincoace, iar laptele ce-l turnase întii se văr-vărsă tot. Cînd ajunse acasă boierul îl întrebă:

— Da bine țigane, numai atîta lapte?

— Mai uită-te și dincoace, cocoane, răspunse țiganul, întorcînd capacul și vărsînd și pe celălalt.

CAL. BASM. CÎNT., III (1876), p. 78

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3884. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. (Fără titlu) CAL. BASM. CÎNT., III (1876), p. 78.
3. (Fără titlu) Popescu-Ciocănel, *Basmе*, p. 173.
4. *Slujba țigănească*, HAZ. SAT., II, (1902), nr. 1—2, p. 2.
5. *Vasul țiganului*, LUMINA, II (1906), nr. 42, p. 6—7.
6. *Fără de nici una*, F. POP, XIV (1906), p. 153.
7. (Fără titlu) Densusianu, O., *Graiul din Țara Hașegului*, p. 220 (Uricani — Hunedoara).
8. *Toroacă de oacă*, SCÎNT., II (1925), nr. 4—5, p. 32.
9. *Toroacă de oacă* (E. Precup, *Basmе*), A.I.E.F., ms. 121, I.
10. *De dorul zărului*. Costin, *Anecdote*, p. 15 (Petnic — Caraș-Severin).
11. *Nătăfletul*, DUM. POP., XIV (1929), nr. 23—24, p. 7.
12. *Păcăleala țiganului*. IZVORAȘUL, XI (1932), nr. 1, p. 13.
13. *Țiganul, laptele și zărul* A.I.E.F., i. 654 (Marga — Mehedintți).
14. (Fără titlu) Șandru, *Bulletin linguistique*, p. 152 (Lăpugiu de Sus — Hunedoara).
15. *Țiganul și laptele*, A.I.E.F., 10799 (jud. Vrancea?).

EU NICI BAI NU LE-AVEAM

- Unde-ai fost, mă țigane?
- La stîna lui Colibă, românico!
- Și ce ai mîncat acolo?

— Lapte fiert, luată urda, nu știu ce-a fost scos mai-nainte. Mi-a pus într-o cupă lungă, la vale de strungă, cu șapte voinici alătura. Unu le hîrîia, altul le mîrîia, eu nici bai nu le-aveam!

GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 28, p. 7.

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3885. Este atestată în Transilvania.

Variante:

2. *Eu nici bai nu le aveam*, F. POP., IV (1895—1896), p. 182.

3. *Eu nici bai nu le aveam*. Sandu, *Anecdote*, p. 23.

4. *Țiganul la stîină*, HAZ. SAT., VI (1906), nr. 11, p. 3.

5. *Țiganul la stîină*. Popa Dochin, *Anecdote*, 17.

6. *Țiganul la stîină*, BUCIUM, III (1935), nr. 1, p. 4 (Blidari — Argeș)

RUGAREA ȚIGANULUI

Țiganul, călătorind pedestru, a venit pe lîngă staulul unor pecurari, care erau 7 inși; aceștia aveau o căldare plină de balmoș și se convorbiră ca să prindă pe țigan și să-l umple cu balmoș; deci îi fugiră în cale, îl prinseră și-l duseră înlăuntru, apoi 6 inși îl ținură, iar al 7-lea începu a îndesa balmoșul în el. Neștiind țiganul ce este balmoșul, zbiera cît putea, așa cît de abia-l puteau ține cei 6 păcurari — iar mai tîrziu văzînd că balmoșul e foarte bun, zise:

— Fraților! lăsați-mă, să mă țină numai unul, apoi ceilalți 6 inși toți să mă umple cu balmoș!

UMORIST., II (1864), nr. 17, p. 83

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3887. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Să-mi bage doisprezece*, F. POP., IV (1895—1896), p. 310.
3. *V-aș mânca*. Stăncescu, *Glume*, p. 115.
4. *Țiganul la stână*, OPINIA, III (1899), nr. 123, p. 2.
5. *Să-mi bage doisprezece*, F. POP., X (1901), p. 618.
6. *Să-mi bage doisprezece*, CAL. Arad, XX (1902), p. 142.
7. *Să-mi bage doisprezece*, Sandu, *Anecdote*, p. 36.
8. *Țiganul la stână*, LIGA DEȘTEPT., IV (1915), nr. 24—26, p. 10.
9. *Țiganul și cașul*. Costin, *Anecdote*, p. 21 Dalboșeț—Caraș-Severin).
10. *Țiganul și mierea* (S. Hirnea), NEAM. ROM. POP., VI (1915), nr. 41, p. 644.
11. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., III (1928), nr. 33—34, p. 13.
12. *La stână*, DUM. POP., XIV (1929), nr. 43—44, p. 7.
13. *Să-mi bage doisprezece*, ROM., XV (1930), nr. 44, p. 13.
14. *Șiretenia țiganului*, POP. ROM. Buc., I (1932), p. 207.
15. *Șiretenia țiganului*, CAL. ZIAR, AMERICA, 1933, p. 85.
16. *Să-mi bage doisprezece*, CAL. V. BAN., III (1936), p. 84.
17. *Țiganul la stână*. Cazan, *Literatura populară*, p. 80.
18. *Țiganul la stână*. (D. Nițescu, *Din traista*), A.I.E.F., ms. 116, I, p. 68 (Cochirleni — Constanța).

[ȚINETI-MĂ UNUL ȘI TURNAȚI-MI DOI]

Un țigan auzise de la niște ciobani, că jintița e tare bună și vroia măcar să guste și el. Într-una din zile, mergînd printr-o pădure, dă de o stină. Cum ajunge și începe deodată a striga cît îl lua gura:

— Ei, mânca-o-aș, e gata jintița?

— E gata! răspunseră ciobanii, stricîndu-se de rîs.

Baciul scoase un potlog de la o opincă ruptă, îi dădu țiganului, slîndu-l ca să-l roadă. Apoi îi dădu drumul.

Nu mărse mult și țiganul dădu de altă stîină. Ciobanii fierbeau jîntiță. Cum văzură pe drumet, îi zise:

— Măi țigane, vin' de mănîncă jîntiță.

Cînd auzi acesta, de frică, începu să fugă cît îi putu picioarele, bietului țigan. Baciul zise:

— Puneți mîna vreo doi și-l țineți, iar unul turnați-i.

Țiganul văzînd gustul jîntiței răspunse:

— De-acum înainte, țineți-mă unul și turnați-mi doi.

„I. CREANGĂ“, IV (1911), nr. 8, p.
255—256 (Nemțșor — Neamț)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3888. Este atestat în Moldova.

Variante:

2. *La stîină*. Furtună, *Cuvinte scumpe*, p. 112; republicată: CULT. POP. VIII (1928), nr. 249, p. 3.

3. *Țiganul și jîntița*. (T. Pamfile — Fără titlu), B.A.R.S.R., 5094, f. 229; republicată: *Cartea pov. hazlii*, p. 96.

[EU ȘI CU BACIUL!]

Satul întreg era supărat de cearta dintre țigan și ceilalți ciobani de la stîină. Căci așa se spune că, de unde pînă unde, se învoise și țiganul să se prindă vara cioban la oile satului.

Într-o zi s-a adunat oamenii să judece și să curme cearta dintre cioban și baci, căci cu baciul avea ce avea mai mult țiganul.

— De ce te cerți cu baciul, țigane?

— Păi, dacă el e mai mare peste brînză și nu vrea s-o împartă cu mine!?

— Nu înțelegi că nu sînteți deopotrivă? Baciul e mai mare la stîină.

- Dacă eu nu înțeleg așa!?
- Cum nu înțelegi? Ia spune-mi, bunăoară, cine e mai mare la judecătorie!
- Judecătorul.
- Dar la postul de jandarmi?
- Șeful de post.
- Dar la primărie?
- Primarul.
- Dar la școală?
- Învățătorul.
- Dar aici la stână?
- Eu și cu baciul!

SAT., VI (1936), nr. 63, p. 20

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3889. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Țiganul la stână*, CAL. LUMINA POP., IV (1937), p. 72.

FRIPTA SARE ȘANȚUL

Un cioroi plecase cu un purdelaș al său la pescuit. Cum o fi fost de rînd, ei nu putură prinde pește de cei lungăreți și acoperiți cu solzi, ci tot pești d-ei cu cîte patru picioare. Fiind grozav de flămînzi, grangorii se puseră la marginea unui drum, ca să facă foc și să frigă cîtiva pești, de care prinseseră. Bătînd vîntul și fiind vremea cam ploioasă, nu se putu face jar aproape deloc și astfel peștii rămaseră cît fripți, cît nefripți. Dar foamea e doamnă mare!... Cioroiul cel bătrîn mîncea coala cu toată nădejdea; purdelașul mîncea însă și nu prea.

— Ce, mă Rupică, ce-ți bați joc de mîncare și nu mînînci mai cu inimă? întrebă cioroiul cel bătrîn, care tocmai înhățase un picior de pește.

— D-apoi nu prea sînt fripte, dado, și parcă nu-mi vine să le bag în gură.

— Să nu cumva să mai zici una ca asta, că și iau un bolovan și te fac turtă. Sînt fripte, mă, fripte cum trebuie! Înțelesu-m-ai?

Tocmai atunci bietul purdelaș băgă de seamă, că unul dintre pești s-a pus în mișcare și se apropie de șanț. Cum să-i spună el dadei lucrul ăsta, fără ca să-l supe-re?... Se gîndește el, cît se gîndește, și apoi îl apucă pe dada de mîneacă, și-i zice:

— So, dado, nu lăsa fripta, să sară șanțul!

(Sandu), GAZ. TRANS., LII (1889),
nr. 75, p. 6; republicată: *Anecdote*,
p. 65.

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3890. Este atestat în Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *Peștii țiganului*, GAZ. TRANS., LIII (1890), nr. 45,
p. 6.

3. *Pește țigănesc* (T. Pamfile — Fără titlu), B.A.
R.S.R., 5094, f. 280.

4. *Blagoveștea țiganului* (T. Pamfile — Fără titlu),
B.A.R.S.R., 5094, f. 226.

ȚIGANUL ȘI PORCII

Un țigan ducîndu-se la muncă, lăsă acasă un danciu mic, zicîndu-i:

— Dragul tetei, vezi de ia seama de porcea, că are să facă porcei; da o face doi, da o face trii, tu să oprești nouă și cu herul zece.

A.I.E.F., 1. 10.794. (jud. Vrancea)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3891. Este atestat în Moldova.

CUM CREȘTE PRUTUL

- Noroc bun!
- Mulțămim dumitale.
- Da încotro oameni buni?
- Ia după năcazuri. Din jos de Fălciu s-a oprit un caic cu bucate, a boierului nostru: nu-i chip să meargă că-i Prutul sec.
- D-apoi cu seceta asta, sacă și izvoarele apelor.
- Vezi bine.
- Și ce aveți să faceți acolo atîta amar de oameni?
- Grea treabă bădișorule?
- Îl descărcați?
- Da de unde?
- Păi atunci doar de li-ți trage la vale până-ți găsi matca apei.
- Mai greu.
- Nu pot pricepe ce aveți să faceți.
- Stupim în Prut, de crește și pleacă caicul!

- Să ne vedem la mîndră cinste.
- Noroc și spor la stupitură.
- Vedeți.

(L. Mrejeriu) „I. CREANGĂ“, I
(1908), nr. 2, p. 58 (Cirja — Vaslui)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3892. Este atestat în Moldova.

A SOSIT GRAURII...

Primăvara, cînd vin ursarii prin sat, cu meseria lor de dregere de lăcate și prefacere de pepteni, o femeie înaltă și subțirată că vru să-și rîdă de el și le zise: „Uite mă, că a sosit graurii“.

Dar urşarul, uitîndu-se cu necaz la ea şi văzînd-o cît e de înaltă şi deşirată, zise:

„A sosit graurii, dar a sosit şi cocîştîrcile!“

DOINA Jor., I (1928—1929), nr. 7—9,
p. 207.

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3893. Este atestat în Moldova.

LEACURI PENTRU PURICI

Un şarlatan vindea lemne putrede pentru praf împotriva puricilor. După ce a vîndut destul de mult, îl întrebă o bătrînă cum ar trebui să întrebuiţeze cineva praful?

— Nimic mai lesne, răspunse şarlatanul, nu trebuie alt nimic, decît să deschizi gura puricilor şi să le pui puţinţel pe limbă, atunci negreşit mor.

Magazia de veselie, 1839, p. 19

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3894. Este atestat în Muntenia şi Transilvania.

Variante:

2. *Leacuri pentru pureci*. Pop-Reteganul, Şt., *Poveşti şi snoave*, p. 32; republicată: *Snoave*, p. 1.

REȚETA DE BUCATE ȘI CÎINELE

Erşl se ducea într-o zi, **acasă**, cu un bojoc pe care îl cumpărase de la măcelărie. Pe drum se întâlneşte cu un prieten, om priceput în **gastronomie**, care îl învață un mod nou de a **prepara bojoc**, spre a face o mîncare excelentă. Ca să nu uite, Erşl își notă rețeta pe o foiță

de hîrtie și merse mai departe, voios, gîndindu-se la plăcerea cu care va savura mîncarea. Dar oprindu-se la o pitărie, ca să cumpere o pîine și punînd bojocul pe tarabă, ca să scoată banii de plată, un dulău înhăță carnea și o rupse de fugă. Erșl se luă după el: însă, după ce îl goni în zadar o bucată bună de drum, cîinele apucă pe o ulicioară îngustă și se făcu nevăzut.

Erșl se opri atunci gîfîind și, strîngînd bine foaia pe care își notase instrucțiunile prietenului său, zise cu ciudă:

— Lasă, dihanie afurisită, n-ai să poți mîncea cu gust bojocul fiindcă n-ai să știi să-l gătești bine; rețeta e la mine.

Jurescu, *Snoave*, p. 91

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3895 (A. Th. 1684 B). Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. *Bojocul...* (T. Pamfile — Fără titlu), B.A.B.S.R., 5094, f. 99.
3. *Gura lumii*, CASA N., II (1919), nr. 3, p. 13.
4. (Fără titlu) IZVORAȘUL, XII (1933), nr. 4, p. 95.

CUMNATUL LUI CRISTOS

Un român pornise la drum cu un țigan. Pe cale-și spuseră fiecare ce știa ca să se mai scurteze calea.

Dintr-una într-alta cum a venit vorba să spuie fiecare ce chefuri făcuse de cînd trăia și ce dragoști avusesese.

Spuse țiganul vreo două-trei țigănești și sfîrși. După aia începu românul. Aia, ceapcîn mare, făcuse multe și late nu așa glumă, de se minuna țiganul de tot.

Între altele îi spuse românul cum păcălise odată pe o călugăriță și îi zicea românul călugăriței: „sora lui Cristos“.

Dar din vorbă în vorbă nu știu cum se întâmplă că se luară românul cu țiganul la ceartă și, or românul o fi fost circotaș și om rău, or țiganului i-o fi scăpat din gură vreuna mai boacăină, numai s-au apucat la bătaie, și dă-i românul țiganului de l-a snopit. Iar țiganul n-a putut să dea deloc. El sta și ăla îi da.

După ce s-a săturat românul de bătaie l-a lăsat și s-au despărțit. Românul a luat-o înainte și țiganul a rămas mai înapoi.

Mai încolo nițel iaca un om care văzuse bătaia.

— Da din ce fu bătaia aia, mă țigane? îl întrebă pe țigan.

— Iaca din ce, din ceartă!

— Bine din ceartă o fi fost, dar ăla dădea de te rupea și tu stai ca un prost. Tu de ce nu dădeai și tu?

— Ce să dai, ce era glumă cu ăla?... Ăla era cumnatul lui Cristos!

Stăncescu, *Glume*, p. 70

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3896 (A. Th. 1807 B). Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Cumnatul Domnului*. Chicoș, *Culegeri*, p. 85.

3. *Inrudire* (I. Adam), *OPINIA*, II (1898), nr. 34, p. 2; republicată: *Pe lângă vatră*, p. 110.

4. (Fără titlu) Zanne, *Proverbele românilor*, V (1901), p. 36 (Fălticeni — Suceava).

A MURIT MAMA...

A murit mama țiganului și, avînd el un frate în altă comună, a trimis la frate-său să vină să îngroape delaolaltă pe mama lor și zise:

— Spune fratelui meu, nesmintit să vină, că, de nu va veni, atunci eu voi îngropa a mea parte, adică jumătate, iar a lui parte, nu-mi pasă, de o va băga dracul în el.

GURA SAT., XIII (1873), nr. 43, p.
168

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3898. Este atestat în Transilvania.

Variante:

2. (Fără titlu) (E. Baican), TIMP., VI (1881), nr. 221. p. 3; republicată: *Literatura populară*, p. 26.

3. *Între doi frați țigani*, F. POP., IV (1895—1896), p. 270. p. 270.

4. *Fiecare partea sa*, POP., VII (1902), nr. 6, p. 3.

5. (Fără titlu) IZVORAȘUL, III (1923), nr. 9—10, p. 14.

6. *De li-i vedea, de nu li-i vedea*. Rusu, *Povești ardelenești*, p. 23.

GHETELE ȚIGANULUI

Auzise Găman, țiganul, că la oraș, toată lumea umblă încălțată cu ghete. Într-o bună zi, hai și el să vadă cum sînt alea. Mergînd așa, tur-tura, iaca se-ntilnește pe drum c-un român, care ducea niște ghete-n mîină.

Cum le vede, Găman întrebă pe român arătînd spre ele:

— Da ba, românico, ce sînt ăștea?

— Ghete, țigane, răspunde românul.

— Ghetel! Și ce faci cu ele?

— Să mă-ncalț, măi țiganel!

— Să te-ncalți!... Da nu mi le vinzi mie, românico?

— Ți le vînd!

Și românul a cerut pe ele mai mult decît făceau, vîzînd pe țigan atît de prost.

Uitasem să vă spun că ghetele erau rupte și n-aveau talpă deloc, încît ori cu ele, ori fără ele, totuna era.

Țiganul vesel de Țirgul făcut, cu gîndul la ce are să zică țigancă și dăncineii săi cînd l-or vedea, s-a pomenit în marginea satului — așa de repede mersese. Aici s-a încălțat cu ele și pornind mîndru prin sat, să-l vadă lumea, își aruncă ochii îndărăt, apoi rîde văzînd urmele picioarelor sale:

— Ha! ha-ha!... Cine dracu o fi prostul ăsta care umblă desculț, acum cînd țiganii poartă ghete!

CULT. POP., VII (1926), nr. 177—
179, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3899. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Ghetele țiganului*, CULT. POP., IX (1928), nr. 258—
259, p. 8.

3. *Ghetele țiganului*, IZVORAȘUL, XI, (1932), nr. 2,
p. 35.

A RÎS DE VÎNT

Un țigan, gol de îmbrăcăminte și tare simțitor la frig, s-a adăpostit într-o vale. Zgîndărit de vînt și-acolo își zise:

„Mai bine mă duc pe creștetul dealului, acolo bate vîntul mai împrăștiat și nu așa, grămadă, ca aci; aci prea vine oblu!“

Se urcă gîfîind pe deal. Iar acolo, îl fluiera vîntul și mai avan. Înciudat de așa pățanie, îl amenință pe vînt cu pumnii, în semn de strașnică răzbunare, și rîse de el ocărîndu-l.

— Ha-haaa!... Afurisitule!... blestatule!... Bine-ți fac românii că te înhamă la morile alea cu aripi, și tragi și întinzi, și învîrtești la ele pînă cînd mi te ia dracul!... Numai ei îți vin de hac!!!...

DUM. POP., XII (1928), nr. 29—30,
p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3900. Este atestat în Muntenia.

RĂU ÎN VALE, RĂU ÎN DEAL!

Doi inși se bătuseră bine; unul sta acum în drum și se văita:

— Valeu, valeu, valei!

Da un drumeț, îi zice:

— D-apoi ce? Crezi că în deal ți-a fi mai bine?

POP. ROM. Buc., I (1932), nr. 14,
p. 266

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3902. Este atestat în Muntenia.

LEAC DE FRIGURI

Un țigan auzise că sperietura vindecă frigurile. Fiindcă nevestă-sa suferea de niște friguri năprasnice, se hotărî s-o sperie. Într-o zi, pe cînd treceau amîndoi pe malul unui rîu, o împinse în apă. Biata țigancă se zbătu cu valurile pînă se înecă, iar țiganul tot striga de pe mal:

— Mai afund, mai afund! Că-i mai mare sperietura și trece mai iute vătămătura!...

F. POP., XX (1912), nr. 19, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3903. Este atestat în Transilvania.

RĂSAI, SOARE, RĂSAI!

Băiatul unui țigan era bolnav de moarte. Era o noapte de-a lui brumărel și un vînt rece sufla cu putere prin peticile, din care era alcătuit cortul, de te pătrundea pînă la măduvă.

Bietul purdelaș se văita de frig. Țiganul mai răscoli nițel focul, ce-l făcuse la ușa cortului, mai întoarse

buștenii ce-i pusese, ca să ție peste noapte, dar de căldură nici vorbă nu era. Toată nădejdea era la sfântul soare. Așteptându-l să răsară, țiganul îi descînta așa:

Răsai, soare, răsai,
De vrei parte să-l mai ai,
Că de-i sta pîn' dimineață,
Nu-l mai găsești în viață!

Dar soarele nu se prea grăbi cu răsăritul, și pe bietul țigănuș îl și lua arhanghelul.

În sfîrșit se arată și sfîntul soare. Țiganul cel bătrîn se uita cu jale la el și zice:

Acum, soare, nu mai răsări,
Că colea sub cort
E alt soare mort!

(Sandu), GAZ. TRANS., LII (1889),
nr. 264, p. 6; republicată: *Anecdote*, p. 93

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3904. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Soarele țigănesc*. Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 94.
3. *Răsai*. Stăncescu, *Glume*, p. 124.
3. *Răsai, soare, răsai!*, F. POP., IV (1895—1896), p. 142.
5. *Răsai, soare, răsai*. Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 14.
6. *Danciul soare*, HAZ. SAT., V (1905), nr. 8, p. 3 (Izvoarele — Dîmbovița).
7. *Soare țigănesc* (T. Pamfile — Fără titlu), B.A. R.S.R., 5094, f. 224.
8. *Țiganul și soarele*, „I. CREANGĂ“, VI (1913), nr. 2, p. 60 (Huși — Vaslui).
9. *Țiganul tremură de ger*, CULT. POP. Buc., VIII (1928), nr. 249, p. 2.
10. *Răsai, soare răsai* ALB. Buc., XXXVI (1933), nr. 5, p. 6.
11. *Mărțișor* CĂL. POP., XXI (1937), p. 88.
12. *Copilul țiganului înghețat*, A.I.E.F., i., 11300 (Cerișor — Hunedoara).

ȚIGANUL ȘI SOARELE

Alt țigan plecase într-o dimineată de toamnă către oraș. Înhamase la căruță iapa lui albă și plecase la drum. Și era un frig grozav, mai, mai să-l prăpădească pe baloacheșul nostru. Asta se întâmplase înainte de răsăritul soarelui.

Cînd se iviră însă zorile, țiganul căpătă puțină nădejde, care se mări și mai mult cînd, după dealul dinspre răsărit, s-arătară cîteva raze roșiatice.

Dar cald tot nu se făcu. Ce să facă omul atunci? Răbdă cît răbdă pînă cînd iată și hăl mindru de soare, mare cît roata carului. Văzîndu-l, țiganul degrabă se desfăcu la piept și-l întinse în afară să se încălzească, strigînd:

— Da ce gîndeai tu, ha, Gerilă, că nu mai vine hăl Sorilă.

Dar pătruns de frig, că era cu pieptul gol și razele soarelui nu aveau putere să-l încălzească, unde nu se umflă cioara o dată-n pene, își trase pieptul înapoi și strigă cît îl ținu gura:

— Napoi chept că te dogorești! de s-a speriat și bălana...

SAT., II(1932), nr. 16, p. 12

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3905. Este atestat în Muntenia.

TREI DRUMARI, DOUĂ SUMANE ȘI O SFOARĂ

Trei țărani au plecat odată într-o călătorie mai lungă, împreună, prinzîndu-se tovarăși de drum și frați de cruce. Într-o seară au ajuns într-un cîmp larg; cît li se pierdea privirea în zarea cenușie a întinsului șesului, nu zăreau sat ori baremi o casă. Ce să facă?... s-au văzut nevoiți să poposească acolo și să doarmă peste noapte pe iarba verde. Sufla un vînt rece, de li se vîra pînă la os; bag seamă nu era departe toamna. Doi dintre țărani aveau cîte un suman, iar cel de al treilea o sfoară de două pâlmi de lungă. După ce mîncară, de se sătu-

rară și băură cîte o gură de rachiu dintr-o ploscă, ce n-o uitaseră pe poliță acasă, zise cel cu sfoara, ștergîndu-și gura cu mîneca cămeșii:

— Blagoslovit fie Domnul, fraților, că ne-a rînduit cu ce să ne săturăm dobă și ne-a dăruit, din mila lui, să ne mai udăm și ăst gitlej ars de soare și uscat de vînt, c-o înghițitură de răcheșiu, dar acum cu culcatul ce va fi?... Eu am un sfat, de m-ascultați bine, de nu, tot prieteni rămînem și pe mai departe... Să tăiem ața în două și să legăm pe la căsului pe două locuri sumanele deolaltă, că mai bine ne-om putea învăli cu ele.

Învoindu-se ceilalți, tăie sfoara și legă sumanele deolaltă:

— Acum știți ce, firtaților?... eu m-oi culca în dreptul aței, c-a fost a mea, iar voi în dreptul sumanelor voastre.

— Bine bucuros! răspuseră ceilalți doi și se așezară tustrei la odihnă după cum le-a fost învoirea. Peste noapte însă cum timpul se mai răci și se înteti și vîntul, cei doi de pe margini, fiindu-le frig, trăgeau sumanele fieștecare pe el. Cînd trăgea unul, rămînea dezvelit celalt. A mers aceasta o bucată de vreme așa în pace, dar de la un timp încolo au început a se înjura și gîlcevi unul pe altul, de-l treziră și pe cel ce dormea dus în mijloc în dreptul sforii, căci se încălzi și de cesta și de cela, și pe deasupra oricum să fi tras sumanul cei doi, tot nu rămînea dezvelit. Trezindu-se acest de-al treilea și pricepînd ce este cauza certeii, îi dojeni și-i mulcomi pe amîndoi, amenințîndu-i:

— Ia mai tăceți din gură!... Nu fiți ca copiii cei răi; că de nu tăceți îmi iau ața și atunci, ce-ți face?

SOL. SAT., II(1913), nr. 44, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3906. Este atestat în Transilvania.

ȚIGANUL ȘI LUNA

Alt faraon se afla pe drum tot pe vreme de iarnă. Era o noapte senină dar așa de friguroasă, încît trosneau lemnele în pădure. Țiganul nostru, care nu era tocmai

îmbrăcat, tremura de gîndea că l-au apucat toate frigurile. De vreme lungă el începu a se uita cînd jos la cîmpul acoperit cu zăpadă, cînd sus la cerul împodobit cu mii de stele și, văzînd că luna se uită la dinsul, se puse la vorbă cu ea și-i zise:

— Lună, lună! . . . de lumină tot ești bună, dar de căldură, își mîncă Dumnezeu pîinea degeaba cu tine!

GAZ. TRANS. LII(1889), nr. 24, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3907. Este atestată în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Țiganul și luna*. Stănceseu, *Snoave*, p. 47.
3. *Țiganul și luna*, HAZ. SAT., IX(1909), nr. 1, p. 2.
4. *Țiganul și luna*, GAZ. TRANS., LXXIII(1909), nr. 23, p. 6.
5. *Țiganul și luna*, HAZ. SAT., XII(1912), p. 1.
6. *Țiganul la drum*, ȘEZ., XVIII(1915), p. 87.
7. *Țiganul și luna*. Sandu, *Anecdote*, p. 50.
8. *Țiganul fără lemne*, GRAI. ROM., I(1923), p. 4.

DORINȚA ȚIGANULUI

În iarna anului 1887, precum știut este, a fost un pui de ger de să înghețe și oul în găină. Într-una din zile cerul era ca oul, lucea un soare cu dinți și, ca pupăză pe colac, mai trăgea și fărtatul de vînt, de te străbătea pînă în măduva oaselor.

În ziua aceea întîlnindu-se un românaș cu un lăiete de țigan îl agrăiește:

— Și ce zici la ziua de azi măi țigane?

— E proastă rău! zice țiganul, de-ar fi bătut-o sfîntul.

— Și cum să fie proastă măi cioară, cînd lucește un soare mai luminos ca în dric de vară?

— D-apoi, că și roajba aista de soare și-a trăit traiul și și-a mîncat mălaiul, e numai o vechitură de

lepădat și fără nici o vlagă. Ar putea și Dumnezeu acela să facă altul și pe aiesta să-l lasă în loc de lună, care încă nu mai e bună de nimic.

Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 88

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3908. Este atestat în Transilvania.

CU LUNILE CELE VECHI CE SE FACE?

Un țigan tot auzind vorbindu-se de lună nouă, întrebă pe un român:

— Dar bine, românico, cu lunile cele vechi ce se face?

— Ce să se facă, răspunde românul, se taie în bucăți și se fac stele...

F. POP., III(1895), nr. 19, p. 150

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3909. Este atestat în Transilvania.

Variantă:

2. *Intre țigan și român*, POP., IX(1904), nr. 41, p. 653.

DE FRICA GERULUI

— Strașnic ger în iarna asta, măi țigane, făcu românul către un cioroi, care tremura ca varga într-un răntău de suman, de care mai nu se ținea peticile.

— Nici n-am mai pomenit așa prăpăd românico, se văita țiganul dîrdiind ca apucat de boală, urmînd apoi cu hotărîre: Hei, de-ar da Dumnezeu să ies din iarna asta, ca al dracului să fie de-oi mai intra în cealaltă...

CAL. ȚĂR. Timiș., 1924, nr. 5—6, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3910. Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. *De frica gerului* (S. Hîrneă), CAMIN., XI(1931), nr. 3, p. 3; republicată: *Polojăni*, p. 19.

3. *De frica gerului*, ALB. Buc., XLIII(1940), p. 118.

PRIMĂVARA ȚIGANULUI

— Măi țigane, a venit primăvara, cînd se înviorează toate, a zis un român unui țigan.

— O hi, românico și hasta după două ierni ș-o vară; însă să-mai dai pe sf. Deorde în palmă și numai atunci te voi crede, altfel nu.

POP. ROM., Buc., II(1933), nr. 15, p. 296

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3911. Este atestat în Muntenia.

DĂ-MI-L PE SFÎNTU GHEORGHE

Într-o iarnă lungă și geroasă, care începuse de la Vinerea mare (14 octombrie), un român sărac, lehemindu-se de atîta omăt și ger, nici una nici alta, ce-i veni lui în gînd? Se duce la Puiu, un țigan alb ca fundul ceanului, care era coval în sat și-i zice:

— Măi țigane?

— Ce-i românicile?

— Măi naulte poți face tu, că ești bun meșter și nu prost; ce să-ți dau eu ție ca să-mi faci tu mie primăvară, că m-am săturat de iarnă?

— Ha, hîi... românicile, da' știi că nu ți-i gustul prost! Dă-mi pe sfîntulețul Gheorghe hîn palmă și ț-o fac! Că și eu m-am făcut slab de ger ca dracul șezînd în bordei numa-n hizmene și-n cămeșă!...

„I. CREANGĂ“, IV(1911), nr. 11, p. 371

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3912. Este atestat în Moldova.

GER STRAȘNIC

- Cîte ierni sînt într-un an, mă țigane?
- Două, cumetre!
- Fugi, mă, de-aci! . . . Ce, ori ești caut? . . .
- Zău, două! . . . Poate pentru tine, care ai de ~~toate~~,
o fi numai una, dar pentru mine, jur că-s două!! . . .

DUM. POP., XIII(1929), nr. 27—28, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3913. Este atestat în Muntenia.

DACĂ!? . . . APOI ȚIGANULUI I-AR MERGE BINE

Ajunse țiganul iarna fără să-și fi gătit coliba. Bine de bine — căci gerul numai spre făurar fu simțit. Acuma bătea un vînt rece dinspre răsărit, aruncînd potop de nea în fața țiganului, ce s-a fost zgulit lingă foc. De-o parte era prea frig, de alta, prea cald . . .

— De-ar fi iarna cît de rece, grăi țiganul zgriburos, numai faur de ar trece; fie iarna cît de grea, cadă orișicîtă nea, numai de-ar da Domnul sfînt, să-ncete jupînul vînt, căci apoi e lumea mea, joc cu iarna cum oi vrea.

GURA SAT., XIII(1873), nr. 13, p. 50

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3914. Este atestat în Transilvania.

[TIMPUL NU E BUN! . . .]

Era o iarnă crîncenă și bietul țigan tremura de frig în surtucul său de vară.

Îl vede un român și-l agrăiește:

— Măi frate, d-apoi că nu e bun sumanul tău de vară pentru iarnă.

— Ba, îi răspunse țiganul, sumanul e bun, numai timpul nu e bun! . . .

GURA SAT., XVIII(1878), nr. 15, p. 55

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3915. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. (Fără titlu) FAM., XV(1879), nr. 73, p. 478.

3. *Mantaua țiganului*, ROM. Buc., XXV(1883), p. 443.

4. (Fără titlu) Pop-Reteganul, I., *Țigani*, p. 30.

OM DEȘTEPT

Doi țigani avînd a se scula într-o a doa zi mai de dimineață decît altă dată, cam despre ziuă, se deșteaptă unul din ei, iese afară, se uită încoci, se uită încolo, și văzînd luceafărul sus, intră înlăuntru și deșteptîndu-și tovarășul:

— Scoală, mă, zise el, că a răsărit lufaceru.

— O! sarace Danciule, răspunse celălalt deșteptîndu-se. Da prost mai fuseși! Tu nici luciflenderu nu poți să zici.

Wartic, *O sută și una de mici istorii*,
p. 17

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3916. Este atestat în Moldova, Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. (Fără titlu) CAL. POP. IL, 1904, p. 40.

3. *Om deștept* (P. Gh. Savin), „I. CREANGĂ“, IV (1911), nr. 4, p. 124; republicată: CULT. POP., I(1921), nr. 20, p. 6.

4. *Nici ciuleafăr nu poate zice*, ȘEZ., XIX (1915), nr. 43, p. 118.

5. *Luceafărul*. Pamfile, *Cartea pov. hazlii*, p. 18; republicată: NEAM. ROM. POP., 1921, nr. 9, p. 174.
6. (Fără titlu) (V. A. Gheorghiuță), (VEST. SAT.), VI (1918—1919), nr. 23, p. 4; republicată: *101 glume*, p. 38 (Pirig—Neamț).
7. *Deștept*. CAL. CULT., 1922, p. 86.
8. *Amîndoi deștepti*, CAL. POP., XI(1926), p. 116.
9. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., III(1928), nr. 35, p. 13.
10. (Fără titlu) PRIM., IX(1929), nr. 4, p. 2.
11. *Nici ciuleafăr nu poate zice*, CAL. GOSPOD., XV (1936), p. 88 (Păușești—Vilcea).
12. *Dires și îndreptat*, CAL. Blaj, XIII(1938), p. 116.
13. *Ciuleafăr*, LUMINIȚA, IV(1938—1939), nr. 5, p. 31 (Brăila—Brăila).

ȚIGANUL ȘI LAPTELE

Avea țiganul de undeva o oală cu lapte. Ca să-l fiarbă, îl toarnă într-o căldare și-l pune la foc. Laptele, cum firea-i este, se umflă, se umflă de să dea în foc. Țiganul văzînd așa minune, speriat c-o să rămînă de pagubă, toacă din gură:

— Haș-mo deavla mon Doamne, nu mi-l mai spori, că n-am în ce-l sprigini.

Pînă să caute el încoace și-ncolo după ciuvaie, laptele se ca' mai duce, încît nu rămîne decît o scîntă pe fund.

Atunci zice țiganul supărat:

— Aoleo, Doamne, tu-l sporiși, tu-l și sorbiși!

AMIC. POP. CAL., XXXI(1891), p. 97

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3917 (A. Th. 1328*). Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *Sporește-o Doamne*. Popescu, N. D., *Basme*, p. 64.
3. *Tu mi-l sporiși, tu mi-l sorbiși*, GAZ. TRANS., 1896, nr. 176, p. 7.

4. *Fu mi-l sporîși, tu mi-l sorbiși*, POP., II(1897), nr. 29, p. 462.
5. *Țiganul și laptele*. Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 58; republicată: TRIB., VI(1889), nr. 104, p. 413.
6. *Un Dumnezeu dă și zece iau*. Zanne, *Proverbele românilor*, VII (1901), p. 663 (Smulți—Galați).
7. (Fără titlu) ȘEZ., X (1901), p. 182 (Broșteni—Suceava).
8. *Un Dumnezeu dă, și zece îți iau*. Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 59.
9. *Țiganul și laptele*, HAZ. SAT., XII (1912), nr. 24, p. 3.
10. *Țiganul și laptele*, HAZ. SAT., XIV (1914), nr. 4, p. 2.
11. *Laptele țiganului*, NEAM. ROM. POP., VII (1916), nr. 3, p. 35.
12. *Laptele țiganului* (S. Hirnea), CULT. POP., V (1925), nr. 101, p. 4; republicată: *Polojăni*, p. 53.
13. *Un Dumnezeu dă, și altu ia...*, NEAM. ROM. POP., VII (1929), nr. 17, p. 282.
14. *Laptele țiganului*, SOL., III (1936), nr. 24, p. 3.
15. *Laptele țiganilor*, NEAM. ROM. POP., XXV (1937), nr. 1—2, p. 20 (Botești—Bacău).
16. *Laptele țiganului*, CĂL. HAZ., II (1939), p. 32.

POVESTEA UNUI NEGUSTOR TURC

Zice c-a fost odată un negustor turc. El, venind într-o zi într-un sat, la o casă să găzduiască și văzînd acolo o scroafă cu mai mulți purcei mici după dînsa, întrebă pe gazdă ce sînt aceia, fiindcă el nu mai văzuse asemenea animale. Gazda îi răspunse, că aceea este o scroafă cu purcei; îi mai spuse că scroafa fată de cîte două și trei ori pe an, cîte 7, 8 sau 10 purcei deodată.

Atunci turcul se miră foarte mult de repeziciunea cu care se înmulțesc aceste animale și, numai decît, se hotărî ca, de tot capitalul ce avea, să cumpere porci, crezînd că are să se îmbogățească tot așa de repede.

Cum zise așa și făcu. Începu a cumpăra porci de toți banii cîți avea și în scurt timp strînse o turmă mare de porci.

Dar nu trecu multă vreme la mijloc și dete brîncă într-înșii și muriră de se stinseră, așa că nu-i mai rămase decît vreo cîțiva porcei. Atunci turcul se puse de-i tăie și pe aceștia și pielicelele porceilor le dete ca să-i facă o căciulă. Cînd căciula fu gata și-o puse în cap și se duse la tîrg. Acolo îl întîlniră o mulțime de prieteni de-ai săi și, văzîndu-l, numaidecît îl întrebă ce a pătît de și-a făcut o așa căciulă?

El le răspușe:

— La așa eap, așa căciulă, trebuie, pentru că a trebuit să-mi vîr tot capitalul în porci din care pricină am rămas calic.

ȘEZ., II (1894), nr. 11—12, p. 219

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3918. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. (Fără titlu) FL. ALB, I (1898), nr. 10, p. 8.
3. *La așa cap, așa căciulă*, OPINIA, III (1899), nr. 108, p. 1.
4. (Fără titlu) ROM. Buc., XIV (1899), nr. 304, p. 2.
5. (Fără titlu) Zanne, *Proverbele românilor*, III (1899), p. 42.
6. *Căctula de ris*. Zaharescu, *Anecdote*, p. 17.
7. *La așa cap, așa căciulă*, HAZ. SAT., IX (1909), nr. 11, p. 2.
8. *La așa cap, așa căciulă*, REV. COP. TIN., I (1913), p. 510.
9. *La așa cap, așa căctulă*, HAZ. SAT., XV (1915), nr. 5, p. 2.
10. *La așa eap, așa căciulă* (N. Mateescu), REV. TIN., M (1928), nr. 3, p. 27; republicată: CULT. POP., VIII (1928), nr. 224, p. 2.
11. *La așa cap, așa căctulă*. Costin, *Anecdote, snoave*, p. 31.
12. *La așa cap, așa căciulă*. Dumitrașcu, *De-ale unui traistă-n băț*, p. 85 (Grui—Alba).
13. *La așa cap, așa căciulă!*, ALB. Buc., XXXIX (1936), nr. 7, p. 102.

14. *La așa cap, așa căciulă*, A.I.E.F., i. 10864 (jud. Vrancea?).

15. *Așa cap, așa căciulă*, A.I.E.F., mg. 1078 c. (Bătrâni—Prahova).

MAI SPĂLĂȚELE

Auzise și țiganul de măslina dar nu știa ce-s, nici cum îs.

Amu, se duce la dugheană și cere de 10 bani măslina. Negustorul îi dă, dar cînd le vede el așa de negre, zice:

— Mai spălățele n-ai?

„I. CREANGĂ“, IV (1911), nr. 11,
p. 371—372

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3919. Este atestat în Moldova.

FE-MARTIE

Dă Dumnezeu într-o iarnă, tocmai în luna februarie, un ger năprasnic. Toți se văitau de frig, dar pe toți îi trecea un biet țigan, căruia îi începuse a sufla vîntul prin podul casei. Într-o zi ieșise prin sat și el să mai capete cîte ceva, cînd iată că se întîlnește cu un palicar de om, care cum îl vede, îl și ia la roată.

— Măi, țigane, de ce-i oare așa frig?

— D-apoi știi eu de ce, boiarule?

— Ei nu știi, se poate asta?

— Zău așa, mînca-te-aș.

— Știi, dar nu vrei să spui măi țigane. În ce lună sîntem oare acum?

— Nu știu, boiarule.

— Cum mă, nu știi? Cum s-a chemat luna trecută?

— Ianuar.

— Dar asta?

- Nu știu, zău nu știu.
- Ia spune atunci, mă țigane, care-s lunile anului?
- Ianuarie, fe-martie, aprilie . . .
- Ce tot spui tu mereu de fe-martie? Cine a mai auzit așa? Zi, februarie, martie.
- Fe-martie.
- Nu așa, țigane. Zi februarie.
- Zău, nu pot să zic.
- De ce nu poți să zici, mă, țigane?
- Hapoi să vezi boiarule că atunci cînd e luna astă, dacă unul de-ai noștri se scapă să zică așa cum zici matala, mînca-te-aș, atunci începe să fie ger ca acuma și tare mă tem că și acuma s-a fi scăpat vreunul să zică așa cum o cheamă și de asta m-a luat dracul de frig.

IZVORAȘUL, XI (1932), nr. 3, p. 61

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3920. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

V a r i a n t ă :

2. *Fe-martie*, F. POP., XXXVI (1933), nr. 52, p. 5.

PE UNU CA PE ĂLĂLALT

Un om se întilnește cu un flăcău din vestitul sat al Proștenilor și-l întreabă:

- De unde ești voinice?
- De la noi.
- Și cum te cheamă?
- Ca pe tata.
- Da pe tată-tău?
- Ca pe mine.
- Da pe amîndoi cum vă cheamă?
- Pe unu ca pe ălălalt.

GAZ. TRANS., LIII (1890), nr. 1, p. 9

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3921. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Răspunsul țiganului*, POP., 1890, nr. 45, p. 717.
3. *Pe unul ca pe celălalt*, F. POP., IV (1895—1896), p. 30.
4. *Pe unu ca pe celălalt*, F. POP., IV (1895—1896), p. 270.
5. *Pe unul ca pe celălalt*, F. POP., VII (1899), p. 160.
6. *Numele țiganului*, LUMINA, II (1906), nr. 11, p. 6.
7. *Numele țiganului*, LUMINA, V (1909), nr. 26, p. 3.
8. *Pe unul ca p-ălălalt*, LIGA DEȘTEPT., IV (1915), nr. 22, p. 3.
9. *Pe unul ca pe älälalt*, ASTRA MAR., I (1927), nr. 24, p. 3.
10. *Pe unul ca pe älälalt*, ROM. XXXIII (1930), nr. 44, p. 13.
11. *Pe unu ca pe älälalt*. Sandu, *Anecdote*, p. 103.
12. (Fără titlu) IZVORAȘUL, 1934, nr. 4, p. 129 (Zegaia—Mehedinți).
13. (Fără titlu) CAL. POP., XVIII (1934), p. 171.
14. *Pe unul ca pe älälalt*, CAL. SĂT., XX (1937), p. 104.
15. *Pe unul ca pe celălalt*, CAL. SĂT., XXI (1938), p. 139.

[TREABA SATULUI . . .]

Un preot venind de la cîmp cătră casă, se întilnește cu un țigan cortorar și îl întreabă:

- De ce religiune te ții tu, măi țigane?
- Eu? ni! da apoi de acea, de care e satul.
- Da satul de care religie este?
- No! da, satul e de acea de care-s eu.
- Da cum se numește religiunea aceea?
- Acea nu o știu. Încelea aceea e treaba satului, că cum o numește.

Gheața, *Risete*, p. 75

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3921 A. Este atestat în Transilvania.

CUM TE CHEAMĂ?

Zice unul unui copil, ce se juca-n țărână pe drum:

- Al cui ești tu, măi codiță?
- Al mamei . . .
- Și cum te cheamă?
- Ca pe tata . . .
- Bine; da acasă cîți sînteți?
- Ațiția cîte străchini avem . . .
- Păi . . . și cîte străchini aveți, mă?
- D-apoi . . . Cîte una de fiecare! . . .

Dumitrașeu, *De-ale unui traistă-n
băț*, p. 35

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3921 B. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Răspuns*, CAL. LIPOV., 1936, p. 95.
3. *Cum te cheamă?*, CAL. AGRIC., I (1936), p. 107.
4. *Cum te cheamă?*, CAL. MAZ., I (1936), p. 61.
5. *Răspuns*, CUV. SAT., VI (1937), nr. 21, p. 6.
6. *Răspuns*, VOINȚA BAN., XVI (1938), nr. 51—52, p. 6.
7. *Cum te cheamă?*, ALB. Buc., XLI (1938), nr. 19, p. 294.

[L-A LĂMURIT . . .]

- Cum te mai afli prietene?
- Slavă Domnului, bine!
- Din ce mai trăiești tu?
- Dintr-al meu!
- Și de unde-l ai?
- Din al altuia.

GAZ. OLF., (1885), nr. 27, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3921 C. Este atestat în Muntenia.

BULGĂREȘTE

Un țigan mergea înaintea unor băieți pe drum.
Băieții începuse să-l necăjească pe țigan zicându-i:
— Cîrrr! Clonc! Hîși! Cîrrr! . . .
— Aoleu, mîncă-v-aș ochii! Nu mai vorbiți bulgărește.

(E. Baican) COL. TR., IX (1882), p. 61; republicată: GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 214, p. 6.

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3923. Este atestat în Muntenia.

UNDE-I FI TU, ACOLO . . .

Un țigan mergea pe stradă. Cum mergea el așa, **nu-mai aude deodată**, nu știu de unde: cîrrr! Țiganul se întoarce înapoi și se uită, dar nu vede pe nimeni.

Abia plecă înainte și aude din nou: cîrrrr! Iar se întoarce și se uită; dar tot nu vede pe nimeni.

Cînd să plece, . . . iar: cîrrrr!

„Măi unde să fie?“ zice țiganul în sine, fierbînd sîngele într-însul de mînie, și numai aude iar: cîrrrr!

Atunci țiganul se opri în loc și începu a sudui tare, **cît îl lua gura**: „. . . mama ta; și la deal, . . . și la vale . . . și-n sus . . . și-n jos . . . și-n toate părțile, unde-i fi tu, acolo!“

Omul, care-l cîrîise, era un zidar, care lucra la un hogaec, pe acoperișul unei case, . . . și, cînd țiganul se întorcea, să vadă cine-l cîrîie, zidarul se tupila în dosul hogaegului; dar și țiganul mai al dracului: cum a suduit el, tot l-a nimerit și acolo!

ȘC. MOD., I (1897), nr. 11—12, p. 95

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3924. Este atestat în Moldova și Muntenia.

Varianta:

2. *Unde-i fi tu acolo...* Popescu-Ciocănel, Braşoave,
p. 67.

CU ȚIGANII LA JUDECATĂ

Un român avea obiceiul că, de câte ori se întâlnea cu țigani, ridica din umeri, ca și cum ar da să zboare.

Astăzi, așa, mine tot așa, tot ridica din umeri când vedea vrun țigan. Așa că se supăraseră foc țigani pe el și n-au mai putut răbda, și l-au tras în judecată.

La judecată, judecătorul l-a întrebat:

— Ce tot li faci oamenilor, omule, de nu-i lași în pace?

Da ăla, că și el era un fel de boier:

— Eu nu știu, domnule judecător, eu nu știu ce li fac... (ridicînd din umeri, semn că nu știe).

Țigani de colo:

— Păi uite domle judecător, uite cum ni face...

— Ce tot vorbiți mă? Cum vă face? îi întreabă judecătorul.

Către celălalt: Ce le faci măi omule?

— Nu știu domnule judecător, nu știu! zice ridicînd iarăși din umeri...

— Uite, domle judecător, uite, cum ni face!... zbierară din nou țigani arătîndu-l cu degetele.

— Cum vă fac eu, mă?! îi întreabă și pîrftul ridicînd iarăși din umeri...

La urmă, au trebuit să spuie judecătorului într-altfel, că așa cum o luaseră ei, nu mai isprăveau nici până mine... Și atunci judecătorul, drept judecată, i-a dat afară.

Dumitrașcu, *La namiaz*, p. 24

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3925. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Românul și țiganul*, REV. „T. PAMFILE”, VI (1925), p. 31 (Mihăileni—Botoșani).

3. *Românul poznaș*, DUM. POP., XIV (1929), nr. 25—26, p. 4.

4. *Țiganul piriș*, Savin, *Snoave*, p. 42.

© PĂCALEALĂ A ȚIGANILOR

Între ianuarie și februarie, când încep a se arăta primele floricele numite ghiocci, un țigan cu țiganca lui ducându-se la pădure să caute vreascuri pentru foc, găsesc ici și colea câte un ghiocel.

— Auileo Stano fă! uite flori! D-acuș îi vaaarrra ca toate verele și primeverele! zice țiganul.

— Ș-apoi de! Dac-ar mai cînta și cucu, atunci îi chiar varrră de tot. Mai adaose și țiganca.

Aceste auzindu-le un flăcău de român, care și el era în pădure nevăzut de țigani, se urcă îndată într-un copaci și-ncepe: „Cu-cuuu. Cu-cuuu”.

— Aoileo fă! zise țiganul, ian-auzi și cucu! Hai să vedem.

Astfel plecară spre partea locului de unde s-auzea cucu; iar drăcosul de român văzîndu-i că s-apropie, schimbă cînticul și începe: „Carr. Carr”.

— Dita-mo dabulichea! zice țiganul, stînd locului. D-apoi fire-ai afurisit să fii de cuc, că degrab te mai schimbăși dintr-un cuc în orice, spurcate-aș-te-ar nu știu ce!

Wartic, *O sută și una de mici istorii*,
p. 88

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3926. Este atestat în Moldova, Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *O păcăleală a țiganilor*, „I. CREANGĂ“, I (1903), nr. 2, p. 59 (Bogdana—Vaslui).
3. *O păcăleală a țiganilor*, LUMINA, IV (1908), p. 51, p. 4.
4. *O păcăleală a țiganilor*, GAZ. TRANS., LXXII 1908, nr. 241, p. 5.
5. *O păcăleală*, F. POP., XIX (1911), nr. 6. p. 6.

CUM CÎNTĂ

Era chiar în ziua de Crăciun. Un purdeu de țigan intră în cort plin de bucurie și începu a striga:

— Dado, dado! am văzut și am auzit cucul! Așa cînta de frumos!

— Giala bengu, că n-a fost cue!

— Ba cucul nostru cel de an; că doară-l cunose eu!

— Ș-apoi unde era?

— Colo-n drum, sus, sus tocmai într-un vîrf de ciung de baligă!

— Și cum cînta?

— Crrr! Con-gă-nă, con-gă-na!

— Aciumo! Giala bengu, că hela n-o fost cuc, nu-mai haia!

GAZ. POP., II (1886), nr. 15, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3927. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Cucul țiganului*, Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 96.
3. *Cum cîntă*, F. TOȚI, I (1897), nr. 32, p. 253.
4. *E cuc*, HAZ. SAT., IV (1904), nr. 8, p. 2.
5. *E euc*, HAZ. SAT., IV (1904), nr. 10, p. 3.
6. *Cum cînta cucul*, LUMINA, IV (1908), nr. 17, p. 9.
7. *Cucul țigănesc*, „I. CREANGĂ“, XII (1919), nr. 1, p. 13 (Albești—Botoșani).
8. *Cucu țiganului*, IZVORAȘUL, X (1931), nr. 2, p. 14.



ȚIGANUL ȘI CIOARA MOARTĂ-N DRUM

Un țigan vede o cioară pe un arbore.

— Ce pasăre să fie asta? zise el. Să-i zic cioară,
mi-e că zboară și dă pe taica de ocară! Să-i zic mai bine:

Porumbos, popos
Cu ciocu covîrtiros,
Cu coada iataganos.

Tocmai atunci trecînd un vînător p-acolo, trage cu pușca în cioară și o omoară. Țiganul, cum o văzu că a căzut jos moartă, se apropie de ea și începu să o jelească astfel:

Săracă ceva,
Cum te-a omorît cineva!
Eu știu cum te cheamă pe tine;
Dar mă păcălesc pe mine!

Fundescu, *Anecdote*, p. 50; republicată: *OBSERV.*, III (1880), nr. 61, p. 1; *Lit. pop.*, p. 162

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3928. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Alta cu țiganul*, CAL. BASM. CÎNT., IV (1877), p. 75; republicată: *Alta cu țiganul*, *OBSERV.*, III (1880), nr. 61, p. 1.
3. (Fără titlu) (E. Baican), *TIMP.*, V (1880), nr. 226, p. 3.
4. (Fără titlu) E. Baican, *Literatura populară*, p. 44.
5. (Fără titlu) *FUNCT.*, I (1883), nr. 16, p. 3.
6. *Țiganu și cioara*, CAL. BASM. CÎNT., p. 75.
7. (Fără titlu) *GAZ. TRANS.*, LIII (1890), nr. 287, p. 6.
8. *Oarece și nu știu ce*, F. POP., IV (1895—1896), p. 62.
9. *Țiganul și cioara* (N. Mateescu-Movilă), *ȘC. MOD.*, II (1898), nr. 21—22, p. 112 (Movilița—Vrancea)
10. *Țiganul și cioara*, ROM. Buc., XXXVIII (1898), nr. 48, p. 2.

11. *Țiganul și cioara*, Gheața, *Rîsete*, p. 39.
12. *Țiganul și cioara*, GAZ. TRANS., LXI (1898), nr. 41, p. 6.
13. *Țiganul și cioara*, F. POP., XI (1902), p. 223.
14. *Țiganul și cioara* (D. Stăncescu), CAL. POP. ROM., XXIII (1904), p. 107; republicată: CAL. PRIM., VI (1934), p. 30.
15. (Fără titlu) HAZ. SAT., IV (1904), nr. 3, p. 2.
16. *Cioara moartă*, GAZ. TRANS., LXVIII (1904), nr. 73, p. 7.
17. *Oarece și nu știu ce*, HAZ. SAT., VII (1907), nr. 5, p. 3.
18. *Oarece și nu știu ce*. Sandu, *Anecdote*, p. 61.
19. *Țiganul și cioara*, HAZ. SAT., XV (1915), nr. 3, p. 2.
20. *Țiganul și cioara*. Pamfile, *Cartea pov. hazlii*, p. 97; republicată: NEAM. ROM. POP., VIII (1920), nr. 17, p. 268.
21. *Știu ce lighioaie!...*, CULT. POP., II (1922), nr. 44, p. 6.
22. *Cioara moartă-n drum*, CAL. BIH., II (1923), p. 112.
23. *O cioară moartă-n drum*, IZVORAȘUL, V (1926), nr. 46, p. 62.
24. *Țiganul și cioara*, CAL. PRIM., IV (1928), p. 56.
25. *Zi-i țigan și aia* (N. I. Dumitrașcu), CULT. POP., VIII (1928), nr. 248, p. 2.
26. *Știu eu ce lighioaie?* DOINA Jor., I (1928—1929), p. 253 (Poienile—Prahova).
27. *Țiganii și cioara*. Stăncescu, *La gura sobei*, p. 25.
28. *Mai cu ocol*, DUM. POP., XIII (1928), nr. 5—6, p. 7.
29. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., IV (1929), nr. 41, p. 13.

ȚIGANUL DEȘTEPT

Un român și un țigan se odihneau împreună la umbra unui păr bătrîn, încărcat cu pere mari cît pumnul. Privind ei în sus la poamele galbene și frumoase, au văzut o cioară care s-a lăsat din zbor pe o cracă a părului.

- Ce este aia, mă? a întrebat românul pe țigan.
 — Iaca, o pasăre mare și frumoasă.
 — Știu eu că-i pasăre, dar cum o cheamă?
 — Uite na, pasăre, cum vrei s-o chemel
 — Mă, îi zice cioară sau dacă-i bărbat cioroi.
 — Păi, știu eu că îi zice așa, dar ăsta e un nume urf șos de români, însă eu nu-i zic așa, că se supără și ai văzut ce rău e când ai supărare.
 — Cum o să se supere? tu crezi că ea înțelege ce vorbim noi? a zis românul rîzînd, țiganului care se făcea că privește cu atenție cioara.

Tocmai atunci, pasărea „mare și frumoasă“ se apucase să ciugulească o pară coaptă; fructul însă, avînd coada prea slabă, s-a rupt și a căzut drept pe nasul românului.

— Ei vezi, încep să-l sficie țiganul, vezi ce-ți face dacă-i zici numele ăla urf? ia mai zi-i o dată să vezi, nu-ți sparge și capul? De aia nu-i zic eu cioară, că o știu supărăcioasă.

LUMEA COPIL., IV (1925), nr. 165,
 p. 143

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3931. Este atestat în Muntenia.

Varianta:

2. *Țiganul deștept*, GAZ. TRANS., LXIII (1900), nr. 64, p. 7.

ZIUA ȚIGANULUI

Pe un țigan numit Ion, îl stătuse popa satului său ca la toți sfinții Ioni să facă praznice.

Țiganul, pînă la un timp urmă cu plăcere această pevață dar mai pe urmă văzînd că sfinții Ioni sînt mulți într-un an și că-i trebuie bani mulți să cheltuiască cu praznicele, i se urf.

Într-o seară, auzind toaca a mare, întrebă ce sărbătoare e a doua zi și-i răspunse că este tăierea capului sfântului Ioan Botezătorul.

— Bogdaproste că i-a tăiat capul, zise țiganul, că de mai trăia biziitorul Ța mă sărăcea de tot cu prazni-cele; acum am scăpat de el.

GAZ. SAT. II (1885), nr. 15, p. 228

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3932. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante :

2. *Țiganul și sf. Ion*, Fundescu, *Lit. pop. Basme*, p. 11; republicată: *Lit. pop. Anecdote*, p. 8; ROM. Buc., 1897, nr. 834, p. 2; ROM. Buc., 1898, nr. 8, p. 2.

3. *Țiganul cu sf. Ion*, POȘTA ROM., 1889, p. 11.

4. (Fără titlu) Zanne, *Proverbele românilor*, 1901, p. 359 (Dorna—Suceava).

5. *Ziua țiganului*, Furtună, *Cuvinte scumpe*, p. 35; republicată: CAL. GOSPOD., XIV (1935), p. 92.

6. (Fără titlu) REV. COP. TIN., II (1914), p. 384.

7. *Ziua țiganului*, NEAM. ROM. POP., VIII (1920), nr. 13, p. 20.

8. *Ziua țiganului*, BUM. POP., XIV (1929), nr. 43—44, p. 6 (Vlăhița—Harghita).

9. (Fără titlu) NEAM. ROM. POP., XXIII (1932), nr. 2, p. 45.

10. *Praznicul țiganului* (D. Ștefănescu), BĂRĂGAN, IV (1934), nr. 2, p. 5 (Bucu—Ialomița).

11. *Bine că i-a tăiat capul*, ALB. Buc., XXII (1937), nr. 8, p. 118.

12. *Țiganul și sf. Ion*, A.I.E.F., i. 10841 (jud. Vrancea?)

[BUNĂ FRIPTURĂ]

— Vai da bun e cașul — suspina țiganul.

— Dar de unde știi tu, poate ai mâncat cîndva? îl întrebă românul.

— Ba nu, numai mi-a spus tatal meu, că i-a spus tatal său, că a mâncat tata lui moși-său.

GURA SAT., XII (1872), nr. 9, p. 33

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3933. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante :

2. (Fără titlu) GURA SAT., XIII (1873), nr. 38, p. 148.
3. *Bună friptură*, GAZ. TRANS., XL (1881), nr. 148, p. 4.
4. (Fără titlu) TRIB., I (1884), nr. 39, p. 154.
5. *Știe țiganul* (D. Stăncescu), REV. NOUĂ, VII (1893—1894), p. 350; republicată: CULT. POP., VIII (1928), nr. 225, p. 2.
6. *Știe țiganul* (D. Stăncescu), REV. NOUĂ, VII (1893—
7. *Țiganul și carnea de iepure*, RÎND., I (1895), nr. 16, p. 128.
8. *Bună friptură*, F. POP., III (1895—1896), p. 38.
9. (Fără titlu) F. POP., VII (1899), p. 88.
10. (Fără titlu) CAL. Arad, XXI (1902), p. 144.
11. *Bună friptură*, CUCU, I (1905), nr. 20—21, p. 10.
12. *Era, dar nu ne da*, ALB. Buc., IX (1906), nr. 23, p. 628.
13. *Era, dar nu ne da*, CAL. Arad, XXVI (1908), p. 158.
14. *Bună friptură*, BABA SAT., II (1909), nr. 17, p. 3.
15. *Brînză țiganului*, „I. CREANGĂ”, II (1912), nr. 9, p. 283 (Bogdana—Teleorman).
16. *Bună friptură*, LIGA DEȘTEPT., IV (1915), nr. 22, p. 3.
17. *Carne de căprioară*. Pamfile, *Cartea pov. hazlii*, p. 6; republicată: NEAM. ROM. POP., VIII (1920), nr. 43, p. 1003.
18. *Bună friptură*. Sandu, *Anecdote*, p. 32.
19. *Leac țigănesc*, DUM. POP., VI (1921—1922), nr. 8, p. 4.
20. (Fără titlu) IZVORAȘUL, III (1923), nr. 7—8, p. 3 (Păușești—Otăsău—Vilcea).
21. *De vorbă*, CAL. GOSPOD., IV (1924), p. 107.
22. (Fără titlu) CULT. POP., V (1925), nr. 102, p. 6.

23. (Fără titlu) GAZ. ȚER., XX (1926), nr. 15, p. 4.
 24. *Țiganul și clișa*. Costin, *Anecdote*, p. 15.
 25. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., III (1928), nr. 10—11,
 p. 11.
 26. *Țiganul și carnea de căprioară*, CĂL., V (1929),
 p. 86.
 27. *Carnea de căprioară*, V. SAT., I (1932—1933), nr.
 10—12, p. 22.
 28. *Carne de căprioară*, ALB. Buc., XXVIII (1933),
 nr. 1, p. 6.
 29. *Carne de căprioară* (D. Mihalache), ȚĂRĂNISM.,
 VIII (1933), nr. 46, p. 12.
 30. *Poveste lungă*, ALB. Buc., XXXII (1937), nr. 8,
 p. 118.
 31. *Bună friptură*, AMIC. POP. CĂL. (1939), p. 82.

ȚIGANUL POFTIT LA MASĂ

— Poftim la masă, măi țigane, și mănîncă și tu
 oleacă de brînză cu mămăligă.

— Hapoi nu mănînc.

— Și de ce, măi frumosule?

— Hapoi nici tețea nu mînca.

— Și de ce măi chiposule?

— Hapoi de unde să mănînce dacă nu avea!

(Tudor Pamfile — Fără titlu),
 B.A.R.S.R., 5094, f. 288r.

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3934. Este atestat în Moldova.

[CORABIA]

— Măi țigane unde-ai fost?

— În Banat pînă în genunchi, răspuse mlădița lui
 faraon.

- Da ce-ai făcut acolo?
- Am trecut Tisa și-am înotat Dunărea.
- Dar văzut-ai corabii multe pre acolo?
- Văzut, zău, ca am și înghițit vreo două, trei.
- D-apoi cum erau, de le-ai putut înghiți?
- De din jos pînză, deasupra pînză, în mijloc umflată cu brînză.

GURA SAT., XIII (1873), nr. 75,
p. 174

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3935. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. (Fără titlu) *FUNCT.*, VII (1889), nr. 331, p. 3.
3. *Țiganul și corabia*, *F. POP.*, VI (1897—1898), p. 502.
4. *Țiganul și corabia*, *GAZ. ȚER.*, VII (1898), nr. 14, p. 3.
5. *Țiganul și corabia*, *GAZ. TRANS.*, LXI (1898), nr. 217, p. 7.
6. *Țiganul și corabia*. *CAL. POP. BUCOV.*, IV (1900), p. 113.
7. *Să bea*, *RAS. Pal.*, I (1905—1906), p. 72.
8. *A și mîncat*, *F. POP.*, XIV (1906), p. 226.
9. (Fără titlu) *LUCEAF. SAT.*, 1910, nr. 2, p. 15.
10. *Corabia țiganului*, *CAL. ASOC.*, III (1914), p. 85.
11. *Om umblat*, *REV. COP. TIN.*, II (1915), p. 532.
12. *Cîte știi țiganii!* (N. I. Munteanu), *NEAM. ROM. POP.*, XII (1921), nr. 12, p. 237.
13. (Fără titlu) *Gheorghită, 101 glums*, p. 34.
14. *Corabia țiganului*, *LUMINA SAT. Cr.*, 1923, nr. 1, p. 6.
15. *Corabia*, *CAL. BUN. CREȘT. Sibiu*, 1924, p. 153.
16. *Țiganul și trenul*, *SAT.*, VI (1935), nr. 51, p. 18 (Barcea—Galați).
17. *Alt răspuns*, *LUMINIȚA*, IV (1938—1939), nr. 5, p. 32 (Brăila—Brăila).

[PE UNDE SĂ RĂSUFLU?]

Un țigan sătul de sărăcie, se hotărî să se spînzure. Se duse în pădure, se legă cu frînghie peste mijloc, își leagă capătul de o cracă și-și dete drumul.

Pe cînd se bănănaia, trecu popa din sat:

— Da ce faci, măi Stane?

— M-am spînzurat, taică părinte.

— Păi cu funia peste mijloc, măi?

— Păi cum dar?

— Înnoad-o, ia de gît!

— Aoleo, păi atunci pe unde să răsuflu, mîncă-te-aș!

HAZ. SAT., XVI (1916), nr. 6—7, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3936. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Țiganul la spînzurătoare*, GAZ. ȚER., XXIV (1916), nr. 30, p. 3.

3. *Țiganul la spînzurătoare*. Costin, *Anecdote*, p. 8.

4. *Țiganul la spînzurătoare*, IZVORAȘUL, X (1931), nr. 9, p. 139 (Obrejița—Vrancea).

[DORINȚA OSÎNDITULUI]

Un evreu era osîndit la ștreang; la execuție se rugă de jude:

— Aibi mărinimie și leagă-mi funia de trup, căci la gît mă gîdilă.

Magazia de veselie, p. 31

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3937. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. (Fără titlu) F. POP., IV (1895), p. 174.

3. *De ce nu voia țiganul*. Furtună, *Cuvinte scumpe*, p. 59; republicată: CULT. POP., III (1923), nr. 23, p. 2; CAL. IL. ROM., 1924, p. 64 (Vlăsinești—Botoșani).

TEMEREA ȚIGANULUI

Cînd duseră pe țigan să-l spînzure, se rugă de judele ca să nu-l ducă înaintea crișmei lui Itzig.

— De ce? întrebă acesta.

— Căci dacă mă vede Itzig, de bună seamă mă prinde și nu mă lasă, pînă nu i-oi plăti cele două itfie de palincă, cu cari-i sînt datoriu.

UMORIST., III (1865), nr. 13, p. 69

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3938. Este atestat în Transilvania.

ULTIMA DORINȚĂ

Un țigan învinuit fiind de fel de fel de fapte urite, fu condamnat la spînzurătoare. Și cum obiceiul este ca toți acești fel de fel de condamnați să fie întrebați asupra ultimei lor dorinți înainte de a trece în „lumea celor care nu cuvîntă“, fu întrebat și țiganul.

După multe și mărunte socoteli ce și le-a făcut în mintea sa, răspuse că unica și cea mai mare dorință a sa, înainte de a închide ochii, ar fi ca toți cei de față să-i depună un prelung sărut.

Asistența indignată de aceste cuvinte ale țiganului, dădură năvală spre el — natural, pentru a-l lua la bătaie.

Țiganul însă, neînțelegîndu-le intenția și crezînd mai degrabă că toți dau fuga spre el pentru a fi cît mai promți în realizarea ultimei sale dorinți, îndepărtîndu-i cu

amîndouă mîinile le strigă cu glas tare: „Ho! pa rînd, nu toți odată!“

VOINȚA BAN., XIX (1939), nr. 6, p. 2

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3939. Este atestat în Transilvania.

[DORINȚĂ]

Un om fusese osîndit la moarte. După ce i se spuse judecata, judele îl întrebă că nu are vreo dorință, care poate să i se împlinească înainte de a fi spînzurat?

— Ba am, zice osînditul și aceasta este să nu lăsați pe soacra mea să vie la locul pierzării, ca să pot muri liniștit.

AGRIC., V (1908), nr. 22—23, p. 207

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3940. Este atestat în Moldova.

Variante:

2. (Fără titlu) AGRIC., XI (1920—1921), nr. 8, p. 63.

[LA SPÎNZURĂTOARE]

Unui răufăcător țigan, osîndit la moarte, i se îngăduie să-și aleagă singur pedeapsa care i se cuvine.

Fără să stea mult pe gînduri, zice:

— Vreau să mor de bătrînețe.

Magazia de veselie, p. 13

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3941. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Ce fel de moarte?*, ŒEZ., II (1876), nr. 6, p. 51.
3. *La spînzurătoare*, EUCW, I (1905), nr. 15, p. 5.

[SUGESTIA OSÎNDIFULUI]

Un răufăcător este osîndit la moarte. În timp ce era cu funia în jurul gîtului, el cere să „i se lase sînge“, căci a auzit adesea, că va fi salvat de la moarte.

Magazia de veselie, p. 13

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3942. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variantă:

2. (Fără titlu), PRIC., III (1874), nr. 16, p. 63.

N-AVEA GUST RĂU

Țiganul fiind condamnat la moarte, fu întrebare, că ce și alege: furcile ori țeapa?

Scărpinîndu-se în cap după o pauză el răspunde:
— Știți ce? mai bine aș mînca cașcaval.

AMIC. POP. CAL., XVII (1877), p. 125

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3943. Este atestat în Transilvania.

Variante:

1. (Fără titlu) F. POP., I (1892—1893), p. 100.
3. *N-avea gust rău*, F. POP., III (1895—1896), p. 418 (Porumbacu de Jos — Sibiu).

SE-NGRIJEȘTE DE SĂNĂTATE

Ce-a făcut, ce n-a făcut țiganul, destul că l-au judecat la moarte.

Înainte de a merge la locul pierzării, ca tuturora, i se înueviință o dorință.

— Să-mi dați un pahar de bere! grăi cioara.

Deloc i se împlini pofta.

Țiganul luă paharul în mână, suflă spuma de pe bere, apoi bău cu saț adevărat țigănesc.

— Dar pentru ce ai suflat spuma? îl întrebă unul din priveliște.

— Spuma nu e sănătoasă! răspuse cioara sfătos.

RA SAT., XIII (1873), nr. 5, p. 19

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3943 A. Este atestat în Transilvania.

V a r i a n t ă :

2. (Fără titlu) PRIC., III (1874), nr. 16, p. 63.

ULTIMA DORINȚĂ

Pe un țigan îl duc la spinzurătoare. Pe drum se oprește țiganul și se uită lung la pământ.

Preotul: — Da, da, pocăiește-te fiule; ai păcătuit rău, las', în ceriu te va ierta D-zeu. La ce te cugeți?

Țiganul: — Hei, sărut mâna și genunchii sfinției tale, da ian mă gîndesc, că de ce ai călcat firul ăla de băgău, că așa mi-o lăsat gura apă după el.

POP. ROM., V (1905), nr. 46, p. 2

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3944. Este atestat în Transilvania.

[ȚIGANUL RUȘINOS]

Țiganul cică-i rușinos nevoie mare, și de aceea unul din ei, în vremea mai de demult, fiind dus la spînzurătoare, ținu următoarele cuvîntare:

„Oameni buni, zise el, ascultați ce o să vă spun eu: Am omorît pe tetea, am jumulit coadele din cap mummii, am furat de la nașu popa, dar rușine ca asta de acum, n-am mîncat-o eu de cînd sunt! Nu e păcat?”

LIGA DEȘTEPT., IV (1916), nr. 48—
50, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3945. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANUL LA SPÎNZURAT

Era pe vremea cînd țiganii erau robi. Un țigan, nu știu ce năzbitie face, că boierul său îl condamnă la spînzurătoare și mai multe nu. Să făcu toate formalitățile ce să cereau, ca prohodul și altele. Numai cînd să-l execute, procororul zise:

— Măi țigane! cere-ți iertare de la oameni.

Țiganul zise:

— Boieari dumneavoastră, pe toți vă iert; iar pe boierul și duduca mea nu-i iert . . . că mare rușinea mi-a mai făcut.

A.I.E.F., i. 10733 (jud. Vrancea?)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3946. Este atestat în Moldova.

VEZI, ASTA BA S-O MAI PĂTESC

Cînd au spînzurat pe un țigan, acesta avînd niște grumazi din cale afară groși, cine știe cum, dar funia îi alunecă peste cap, și el cade jos din furci.

— Vezi asta ba s-o mai pățesc! zice el sculîndu-se de jos.

Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 74

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3947. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

V a r i a n t e:

2. (Fără titlu) *TIMP.*, 1895, nr. 191, p. 2.
3. *Început rău*, *CAL. Arad*, XIII (1897), p. 109.
4. *Grija țiganului*, *CĂL. POP. BUCOV.*, III (1899), p. 126.
5. *În prag*, *CUCU*, I (1905), nr. 11, p. 8.
6. *Rău a început săptămîna*, *CAL. Arad*, XXIII (1908), p. 159.
7. *Asta s-o mai pățesc*, *CĂL. HAZ.*, II (1939), p. 44.

[PENTRU ÎNȚIIA DATĂ]

Călăul ducea pe un țigan la spînzurătoare. Țiganul tremura tot.

— Fii curajos fătul meu, zise călăul.

— Dar cum să fiu, zise faraonul, că acum pățesc lucrul ăsta pentru întîia dată.

POP. ROM., II (1902), nr. 41—42, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3948. Este atestat în Transilvania.

DACĂ NU ERAU PICIOARELE

În vremea de demult, cînd hoții erau pedepsiți cu moartea, un țigan ce făcuse, ce dresese, că a fost osîndit la spînzurătoare. În ziua hotărîtă, se strînsese multă lu-

me la locul osîndei, în marginea tîrgului. Țiganul, adus în fața ștreangului, a fost întreat, după obicei, care-i dorița lui cea din urmă, ca să i se-mplinească.

— Păi boiarule, zice el omului stăpînirii, dacă nu v-ați milostovit să mă iartați, vreau și eu, înainte de a mi se prinde gîtu-n juvăt, să joc o tananică.

— D-apoi ce gust e-aista, măi, să joci jocu-ista?

— De multe amaruri m-a scăpat în zilele mele!

— Bine, măi, dacă vrei tu, fie și-așa.

Au dat poruncă de-a venit un taraf de lăutari, a început să cînte-o bătută-ndrăcită, lumea s-a ferit în lături de-a făcut un cerc larg și țiganul a prins a juca. Sărea în mișcări repezi, depăna din picioare, de-ajungea cu călcîiele în șale, apoi alerga tupilaș, înainte, înapoi, făcea tumbă... Da, cînd ajunse pe unde rîndurile erau mai mari, o tuli afară din cerc și — tunde-o băiete pe cîmp, înspre marginea unei păduri. S-au înșirat după el paznici, soldați, oameni din mulțime, da țiganul fugea de-i sfîrșiau călcîiele, că el era mai grăbit decît toți... L-au scăpat în pădure și i-au pierdut urma. Lumea ce se strînsese acolo, s-a împrăștiat.

Țiganul a mers ce-a mers prin deșșuri, iar cînd a ieșit la drumu-mare, iacă întilnește pe-un boier, care oprește trăsura și-l întreată:

— De la tîrg vii, măi creștine?

— De la tîrg, zice.

— Da știi tu, azi era să spînzure acolo pe unul; oare mai apuc să văd și eu?

— Hapîi cocoane, cît despre hasta, degeaba te mai duci, că dacă nu-s eu acolo, nu-i nimica!

Și a pornit țiganul în drumul lui, iar boierul a rămas mirat.

Mai sub seară, ajunge țiganul la căsuța unui pădurar și cere omului să-și facă pomană cu ceva de mîncare, că-i prăpădit de foame și de oboseală. L-a ospătat pădurarul cu ce-a putut. După aceea, țiganul s-a cuibărit pe prispă să se hodinească. Romănu-i aduce-atunci o pernă să puie sub cap. Da țiganul așază picioarele pe pernă și lasă capul tot jos, pe pielea prispei...

— D-apoi ce-i asta, măi omule, de pui picioarele pe pernă? zice pădurarul.

— Hm! face țiganul; îi fi avînd dreptate și dumneata, că cică unde nu-i cap, vai de picioare, da vezi că azi s-a schimbat socoteala: dacă nu erau picioarele, se ducea dracului capul!

STRAJA, I (1923), nr. 43, p. 2 (Coropcenii — Vaslui)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3951. Este atestat în Moldova.

Varianta:

2. *Țiganul la spînzurat*, A.I.E.F., i. 10669 (jud. Vrancea?)

UNDE SĂ-MI PUN PĂLĂRIA, DACĂ ÎMI TAIE CAPUL?

Pră un țigan îl duceau să-i taie capu. Pră drum amăritu dă iel înșiepe dintr-o dată să ridă cu hohot.

— Dă șie rîzi așa cu poftă mă gransule? — îl întreabă hingheriu.

— Dar eum mama dracului să nu rid, cînd mă gîngiesc că oare unghie o să-mi pun pălăria, dacă îmi taie capul.

CAL., I (1925), p. 27

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3953. Este atestat în Transilvania.

Variante:

2. *Țiganul jucecat la moarcie*, VOINȚA BAN., VII (1927), nr. 51—52, p. 7.

ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

- Măi țigane, însurat ești?
- Hop!
- Copii ai?

- Hai, hai, hai!
- Dar mălai?
- Ca-n palmă!

GAZ. TRANS., XLIV (1881), nr. 147,
p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3954. Este atestat în Transilvania,
Muntenia și Moldova.

V a r i a n t e:

2. (Fără titlu) TIMP., VII (1882), nr. 30, p. 3.
3. *Vezi, asta-i dracu*, GAZ. TRANS., LIII (1890), nr. 136, p. 7.
4. *Dar mălaiu?*, F. POP., IV (1895—1896), p. 62.
5. *Hasta-i hasta*, F. POP., III (1897—1898), p. 358.
6. *Buba*, OPINIA, II (1898), nr. 12, p. 2.
7. *Dar mălai*, F. POP., VIII (1899), p. 129.
8. *Dar mălai?*, CAL. Arad, XX (1902), p. 141.
9. *Dar mălai?*, CAL. POP. BUCOV., VII (1903), p. 107.
10. *Dar mălai?* Sandu, *Anecdote*, p. 13.
11. *N-ai ce zice*, HAZ. SAT., XII (1912), nr. 32, p. 2.
12. *Ce n-are?*, NEAM. ROM. POP., IV (1913), nr. 34—35, p. 551.
13. *Hasta-i hasta?*, LIGA DEȘTEPT., IV (1915), nr. 30, p. 4.
14. *Ce n-are?*, NEAM. ROM. POP., VIII (1920), nr. 12, p. 188.
15. *De vorbă cu țiganul*, CULT. POP., II (1922), nr. 58, p. 3.
16. *Altă vorbă n-ai?*, NEAM. ROM. POP., XVII (1926), nr. 24, p. 375.
17. *Altă vorbă n-ai?* Costin, *Anecdote*, p. 7 (Bătești — Caraș-Severin).
18. *De vorbă cu țiganul* (D. Furtună), CULT. POP., VIII (1928), nr. 228, p. 2.
19. *De vorbă cu țiganul*, CAL. ASOC., XVI (1929), p. 175.
20. *Vezi asta-i dracu*, DACIA TR., 1931, p. 95.

ȚIGANUL ȘI ROMÂNUL

Un țigan se duse la o stână pe munte după zer și, dînd de păcurar zăcînd lîngă un izvor cu apă limpede ca cristalul, se puse și el jos și plîns cu amar, zicînd, că togma lîngă acest izvor frumos murise tatăl său de sete.

— Cum se poate? îl întrebă păcurarul pe țigan.

— Foarte bine, răspuse acesta, zicînd: că tata nu avut după ce a o be.

GURA SAT., XIII (1873), nr. 28,
p. 107

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3955. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Țiganul și românul*, REV. IL., IV (1901), nr. 13—14, p. 109.

3. *N-avea*, RĂS. Pal., 1905—1906, p. 73.

4. *De ce-a murit țiganul*, COM. SAT., III (1907—1908), p. 204.

5. *Bietul tetea*, HAZ. SAT., VIII (1908), nr. 4, p. 3.

6. *Bietul tetea*, GAZ. TRANS., LXI (1908), nr. 102, p. 7.

[NU-I PLĂCEA APA]

Un țigan se băgase slugă în oraș, să zicem la Sibiu. Peste cîteva săptămîni el se întoarce prăpădit ca vai de el la frații lui.

— Dar tu? îl întrebară aceștia.

— Nu-mi place la oraș, le răspuse el; e rea apa.

— Apoi, domnii hei mari, ei cum o beau!

— De! grăi țiganul, pentru că ei au după ce s-o bea.

TRIB., I (1884), nr. 39, p. 154

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3956. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *În țară-i rea apa*, GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 193, p. 6.
3. (Fără titlu) TIMP., LII (1895), nr. 288, p. 2.
4. *Nu-mi plăcea* (D. Stăncescu), GAZ. TRANS., LVIII (1895), nr. 34, p. 6; republicată: *Glume*, p. 109.
5. *Nu-i plăcea apa*, F. POP., IV (1895—1896), p. 238.
6. *Ai după ce s-o beai*, GAZ. TRANS., LIX (1896), nr. 22, p. 7.
7. *Nu-i place apa*, CAL. ROM. Car., III (1902), p. 158.
8. *De-ale lui Cula*, F. POP., XII (1903), p. 200.
9. *Haz*, ALB. Buc., (1903), nr. 26, p. 703.
10. *O bea după mâncare*, GAZ. TRANS., LX (1907), nr. 253, p. 6.
11. *O bea după mâncare*, HAZ. SAT., VII (1907), nr. 5, p. 2.
12. *Nu-i bună apa*, „I. CREANGĂ“, VIII (1915), nr. 8, p. 252.
13. *Nu-mi plăcea apa*, LIGA DEȘTEPT., IV (1915), nr. 35, p. 3.
14. *Nu-i plăcea apa*. Sandu, *Anecdote*, p. 17.
15. *Apa țiganului*, NEAM. ROM., VII (1916), nr. 11, p. 164.
16. *De-ale lui Cula*, CAL. BIHOR., I (1922), p. 120.
17. *Apa țiganului*, LUMEA COPIL., I (1922—1923), p. 503.
18. *Apa*. CAL. BUN. CREȘT. Sibiu, III (1925), p. 148.
19. *Dacă nu-mi mai place apa*, IZVORAȘUL, VI (1926), nr. 1—2, p. 15 (Poiana Mare — Dolj).
20. *Are după ce s-o bea*, CUGET CLAR., II (1929), nr. 1724, p. 264.
21. *Bejană țiganului*, DUM. POP., XVI (1931), nr. 49—50, p. 7.
22. *Nu-mi place apa*, CAL. F. LUMEA, VII (1932), p. 58.
23. *Nu-i priia apa*, POP. ROM. Buc., IV (1935), p. 256.
24. (Fără titlu) PRIETEN. SĂT., I (1936), nr. 9, p. 4 (Tulgheș — Harghita).

S-O BEAU, S-O BEAU, DAR DUPĂ CE S-O BEAU?

Un țigan rupt, hărtănit și pocilit de foame, mergînd așa pe drum, abia mai ținîndu-se p-ale picioare, ajunse la marginea unei bălți. Stînd aci, pe marginea apei, deodată, ca apucat de iele, numai că-ncepu să se vaiete, țîpînd cît îl lua gura:

— Haoleo, haoleo! săriți, oameni buni, mor de sete!

La vaietele țiganului numai că se înfățișează un român și auzindu-i jeletele, îl întrebă:

— Da bine, mă, cioroiule, ce? ai turbat de strigi că mori de sete? Uite, baragladina dracului, ești chior? ... Apa e la picioarele tale. N-ai decît să te pleci și să-ți umpli burdihanul.

— Of! românico, mînca-ți-aș... hasta o știam și eu...

S-o beau, s-o beau... dar după ce dracu s-o beau? Că pe inima goală, canci! ... nu merge!

COM. SAT., X (1915), nr. 23—24,

p. 20

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3957. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *S-o beau, s-o beau, dar după ce s-o beau*, DUM. POP., III (1918—1919), nr. 46, p. 4.

3. *Dan după ce?* Parîfile; *Cartea pov. hazlii*, p. 67; republicată: NEAM. ROM. POP., VIII (1920), nr. 24, p. 380.

4. *Mort de sete*. Tușesbu, *Din Boureni*, p. 27.

5. (Fără titlu) PRIM., VIII (1928), nr. 40, p. 2.

6. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., III (1928), nr. 10—12, p. 11.

7. *Țiganul și românul* (N. Mateescu-Movilă), POP. ROM. Buc., II (1933), p. 296.

ȚIGANUL SETOS

— Hei, Culo, ce-ai mâncat de beai atîta apă? întrebă badea Mitru pe un cioroi, care sta pe brînci la marginea unui pîriu și n-avea de-a se mai sătura de băut.

— Lapte am mâncat, românico, mînca-ți-aș ochișorii, răspunse Cula.

— Dar bine, mă cioară, tu nu știi, că după lapte nu e bună apa?

— Ba știi bine, bădicule, numai cît eu am mâncat laptele alaltăieri.

POP. ROM., I (1901), nr. 1, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3958. Este atestat în Transilvania.

OM DE OMENIE! . . .

Mergea un român către oraș. Pe cale se întîlnește cu un om, care jumătate era îmbrăcat domn, jumătate țaran. Se socoti bietul român, cum să-l agrăiască, că, de-i va zice domnule, se va supăra, de-i va zice bade, iar se va supăra.

În sfîrșit ajunge aproape de el.

— Bună ziua om de omenie, îl salută românul.

— Măi eu nu-s om de omenie, ci domn, îi răspunse celălalt.

— Apoi iartă domnule, că eu n-am știut că dacă ești domn nu ești om de omenie.

AGRIC., VI (1909), nr. 23, p. 197

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3959. Este atestat în Moldova.

CUM LE CHEAMĂ

Un țigan auzise de la oameni, că în cer se află mai multe planete, care poartă diferite denumiri ca Neptun, Saturn etc. . . . Țiganul a rămas cam mirat. Într-o seară mergînd pe drum aude la spatele său:

— Vezi luna ce aproape este de Saturn astă-seară?

Țiganul după ce se uită pe cer se întoarce îndărăt și dădu cu ochii de 2 oameni. Țiganul se duse către cel care vorbea și îi zise:

— Boiarule, aia cu coadă ce este?

— Cometa, răspunse cel întreat . . .

— Haoleo! făcu țiganul, plecînd . . . Apoi, după ce se depărtă, zise: Că sînt stele pe cer, astea le văd și eu, dar nu pricep un lucru — cine le spune oamenilor ăștia cum le cheamă?

— Ei! asta-i asta, țigane!

F. TOȚI, II (1898), nr. 49, p. 567

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3960. Este atestat în Transilvania.

[DEȘTEPTĂCIUNEA BOIERULUI . . .]

Un boier, aflîndu-se la moșia lui într-o zi de Blagoveștene, căuta pe cineva să-i cumpere pește de la un tîrgușor apropiat. Stînd în balconul lui, cu cafeaua lui și cu ciubucul lui, vede pe un om trecînd și-l strigă:

— Bre, bre! Ia vino încoace!

— Ce porunciți boierule?

— Să te duci la tîrg și să-mi cumperi pește. Na un icosar.

— Bine boierule, bine.

Românu-și cătă de drum. Boierul așteaptă pește. Cucoana întreabă pe boier:

— Drăguță, da trimes-ai la pește?

- Da.
- Pe cine?
- Pe omu cel cu căciula albă.

ADEV., III (1885), nr. 20, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3961. Este atestat în Moldova.

[DĂ-NE DOAMNE UN ALT EPISCOP]

Un episcop foarte învățat își făcea principalmente ocupațiunea sa de studiu. Un țăran din acea dieceză, carele avea de a-i comunica o afacere importantă, fu respins în mâi multe rînduri sub cuvînt că episcopul este ocupat cu studiul. Atunci țăranul, ridicîndu-și mînile către ceriu, strigă: „Dă-ne Doamne cît mai curînd un alt episcop, carele și-a făcut tot studiul!“

Gheaja, *Risete*, p. 117

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3962. Este atestat în Transilvania.

PURADELUL ȘI HURHUNU-SO

Un țigan lucra la un român. Cu el aduse să înțelege toată familia: nevasta cu ganceii ei, deși ei nu să tocmiră așa. La ameazi românul le dete la toți cite o bucată zdrăvănă de pine și una bună de clisă. Că doar asta-i mîncarea românului mai de dai Doamne.

Puradelul cel mai mărișor — bag seama mai flămînd ori poate cu măcinătoare mai iute — gătînd mai în grabă bucata de clisă — pe cînd pinea tot atîta era — începu a se scînci, că îi mai trebuie.

Românul, vezi bine ca omul, să cam făcea cu urechea surdă.

Atunci hurhununl puse o vorbă bună zicîndu-i:
— Gazdo! da mai dă la el, bat-o Dumnezo, doară
s-a betegi și n-a mai cere!

BABA SAT!, II (1909), nr. 7—8, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3963. Este atestat în Transilvania.

[PEȘTE, PEȘTE, MĂMĂLIGA PRĂPĂDEȘTE!]

Peștele n-are moarte; și așa el trăiește cit lumea.
Moartea lui este setca, năvodul, năpasta și celelalte
cari mai sînt.

Într-o zi, n-are de lucru și zice:

— Dă-mi, Doamne, acum și șapte aripi, și de m-a
prinde omul, să mă pună cu ochii pe foc...

Așa a zis.

Și Dumnezeu i-a dat ce i-a cerut; i-a dat cele șapte
aripi, iar el a luat-o înot prin apă.

Iute românul a aflat și i-a ieșit înainte cu cîrli-
onțul, ba cu vîrșile, cu cîrligele, ba cu tot ce a găsit,
numai și numai ca să-l poată prinde, și să-i arate că el
i-a fost nașul!

Și pe drept cuvînt. De atunci, peștele are șapte
aripi, cu cari înoată ca clipa; iar cum este prins, deși
scapă cîteodată tăind plasa cu fierestreul; zic atunci cînd
e prins, e și aruncat de viu cu ochii pe foc, ca să se frigă,
zbătîndu-se, și să-și poată vedea moartea cu ochii și să
se roage lui Dumnezeu ca să-l ierte, de greșeala ce a
făcut de i-a cerut prea multe aripi...

Asta e moartea lui!

...Și am trecut și eu pe acolo, pe unde frigea un
român peștele, și l-am întrebat:

— Ce faci aci, măi omule?

— Ce să fac... Frig niște pește...

— Da mămăligă, ai?

— Am...

— Știi că

Pește, pește,
Mămăliga prăpădește? . . .

— Știu . . . Da dumneata știi că peștele nici în bur-
tă nu se lasă fără apă? . . .

— Nu prea știu . . .

— Ai să vezi . . . Din apă l-ai scos, în apă vrea să
se prăpădească . . . Nu-l prăpădești pînă nu vei bea un
cauc de apă din Borcea ori măcar o oca de vin vechi . . .

— Apoi atunci cu clondirul ăsta am să aștept ca să
văd . . .

— A-ha! Iote mă!

REV. „T. PAMFILE“, V (1927), nr.
1—4, p. 8 (Gîldău — Ialomița)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3964. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANU ȘI POPA

Zice popa către un țigan:

— Cînd te spovedești, țigane?

— Cînd or avea iepurii coarne.

— D-apoi tu postești, țigane?

— Postesc trii zile-n săptămîină,
Cu pchită și cu slănină.

— Da, măi țigane nu fi prost.

— Dacă ș-asară eu am fost.

La un sumsîd a nost.

A pierit un cal, acum îi un urs, și de-acolo am
adus tăte: brihanu l-am dus acasă și l-am pus și l-am
mîncat cu copchii mnei.

— Măi țigane, apoi nu grăi cu mine așa, că eu nu-s
popă prost. Da, măi țigane, te-ai cuminecat?

— D-apoi asară m-am cuminecat cu lapte acru din
bărbîntă.

— Măi țigane, sara nu cuminecă nime.

— Dacă eu asară am fost

La popa nost!

Că popa nost îi îmbrăcat, că-i încins cu ață de lînă.
Da și el degera de frig.

— D-apoi lăsarea ai lăsat-o?

— Eu asară lăsarea o-am lăsat. Da ce-o rămas pîn-
tre dinț nu-i păcat. D-apoi i-a mîna și pă cea prunci
ca să aducă carne.

— Da d-ipse o aduci?

— Nu-i păcat, că-i dintre cruci.

— Du-te, țigane, în nevoi.

— Nu-i păcat, că-i de la noi.

Dacă atîta, părinte, m-ai blăstămat,

M-oi duce la popa celălalt;

M-oi duce la popa nost, că-i îmbrăcat, că-i gol ca
un nap, c-o ață de lînă e-ncins. Da o zîs ș-asară cătă
mine:

„Haida, daco, p-îngă mine,

Te-oi încălzi tare bine.

Iacă eu-s îmbrăcat, cu o ață de lînă-s încins.

Dada nost îi în cort;

D-apoi cîn m-am dus o fo mai mort.“

— Spusu-ț-am, țigane. Am zis: spovedește-te, țigane,

Că zini luna lui făurari

Ș-or muri țiganii cei mari.

Amu țiganu d-abcia birîia, da tăt strigă în gura
mare, că el nu s-a lăsa la moarte.

T. Papahagi, *Gratul și folclorul Ma-*
ramureșului, p. 155

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3965. Este atestat în Transilvania.

[„SINTEM GATA PĂRINTE“]

Un țigan avu nenorocirea că i-a murit un băiat. Ve-
nind la popă, care era beteag de picioare, ca să-i înmor-
mînteze băiatul, acesta i-a spus:

— Vezi, omule, că sint beteg și nu pot să merg
pe jos mai e o milă de departe; adă-mi mai întii o trăsură
și după aceea voi merge.

— Bine părinte, răspuse țiganul, merse spre ca-
să și gîndi cum să-și procure o trăsură. După o gîndire
lungă interpretînd cuvîntul „trăsură“ în tot modul, adică
gramatical, logic etc., merse mai întii acasă și după aceea
veni iarăși la popa, zicîndu-i „sintem gata părinte“.

Părintele luîndu-și cărțile și ornatele necesare, ieși afară, ca să plece, nevenind însă nici o trăsură întrebă pe țigan:

— Măi țigane! unde e trăsura?

— Aicea sfinția ta, răspunse țiganul, trăgînd o tă-răboanță după sine, sîntem oameni sărați și nu ne putem agonisi o trăsură cu patru roți.

— Da caii unde-s? întrebă popa furios?

— Nici aceia nu ne-am putut agonisi, de aceea m-am apucat eu să trag în locul lor.

GURA SAT., XIII (1873), nr. 29, p.

111

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3966. Este atestat în Transilvania.

CĂCIULA ȚIGANULUI

— Măi românico! dă-mi și mie oleacă de struguri.

— D-apoi în ce să-ți dau măi țigane?

— Pune aici românico! și țiganul îi dă căciula.

Românul, văzînd că căciula țiganului face parale, s-a tot dus cu ea prin vie ieșind pe partea cealaltă.

Țiganul tot așteptînd căciula cu strugurii, de la o vreme pierde răbdarea și strigă:

— Măi, românico! da adă strugurii mai repede ca ma grabesc. Dar românul nici că se mai auzea.

Țiganul, văzînd astă zăbavă, intră în vie cu toată frieca și înaintînd strigă mereu:

— Adă, bre, căciula! Lasă nu mai da struguri!

În fine după ce se sătură de căutat pe român prin vie, pleacă spre casă cu capul gol, supărat foc și exclamînd ca să-și răzbune:

— Să dea dracul în strugurii tăi și în căciula mea!

Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 30

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3967. Este atestat în Muntenia.

[OBROCU' CALULUI]

Un țigan își bătea calul cu un darab de lemn.

— Da ce faci cu calul măi țigane, îl întrebă cutarele om.

— Îi dau obrocul drăguță! răspunse țiganul.

— Da lasă-l în știrea lui Dumnezeu, că vezi că numai pielea-i pe el.

— Ba un drac, că Dumnezeu n-are altceva de lucru, numai să-mi păzească calul meu. Hi murgule! pif! paf! puf!

GURA SAT., XVII (1877), nr. 15,
p. 57

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3968. Este atestat în Transilvania.

[ARE CEVA-N CAP?]

Un oarecare își duse pe fiul său ca să-l bage la stăpîn.

— Are ceva cap? îl întrebă stăpînul pe tatăl băiatului.

— Cum să nu aibă? îi răspunde. Nu-l vezi că are un cap cît toate zilele de mare.

— Văd... dar vreau să zic, are ceva-n cap?

— Ferit-a sfîntul, strigă omul, maică-sa îl piap-tănă și-l curăță-n fiecare zi.

BĂRAGAN., II (1932), nr. 4, p. 14

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3969. Este atestat în Muntenia.

O SĂ-I ROAZĂ URECHILE...

Se născuse Cristos.

În drum se întîlni un român cu un țigan:

— Știi tu ce... întrebă românul.

— Hapăi ce să fie... zi lăsată de Dumnezeu!...
— Nu așa, mă: ce sărbătoare e?
— Hapăi, de așa, nu știu, grăiește, mînca-ți-aș curăa-
nii...

— Să știi că azi s-a născut Cristos.

— Și unde, mînca-te-aș?

— În iesle, la Betleem!

Și românul plecă.

În al doilea an, tot în aceea zi, cum se întimplă,
se întîlni iar românul cu țiganul:

— S-a născut Cristos, țigane! zise românul.

Dar țiganul dete din cap, zicînd:

— S-o fi născut, nu s-o fi născut, da vorba, ce atî-
ta praznic pe alde tată-său! fiindcă-i toarnă nevasta la
copii, anu și găvanu!

Țiganca mea mi-a făcut 3 în 5 ani și tot îmi vine
să îmi iau cîmpii, darmita el. O să-i roază urechile!...
săracu...

F. TOȚI, II (1898), nr. 12, p. 133

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3970. Este atestat în Transilvania.

ȚIGANUL S-A PĂCĂLIT

Țiganul zise unui fecior, că el se va duce în locul
lui de soldat, dacă i se va solvi 200 fl.

Feciorul primi condițiunea, dar la vizitațiune, pe țig-
gan îl aflară de *untauglich* și așa de la fecior nu capăta
nimica.

Nu peste mult văzu pe o muiere plîngînd că pe fe-
ciorul ei îl vor duce de cătană.

— Nu te supăra baba!-i zise țiganul, merge-voi eu
în locul lui numai să faci de cină.

— Bucuros!

Țiganul, deoarece la o vizitațiune-l afară de *untau-
glich*, era sigur, că la vizitare va scăpa frumos.

Dar ce păcălitură! Medicul vizitator zise că e apt
și nu poate scăpa.

— Ce năpastă! zise țiganul atuncea, pentru 200 de florini n-am fost bun și pentru o cină sum bun!

UMORIST., III (1865), nr. 13, p. 69

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3971. Este atestat în Transilvania.

HAINA-I HAINĂ

De unde pînă unde un lăutar — d-ăia mai pricopsiți — își poruncise un rînd de haine la un croitor.

S-a mulțumit țiganul de ele, i-a plăcut cum erau croite și de aia i-a spus croitorului: am să-ți mai aduc și alții d-ai noștri.

Croitorul vesel îi făgădui că îi va da 20 la sută din cîștig.

Făcu ce făcu țiganul și aduse întîi pe tat-su — tot lăutar ca el — apoi altul, ș-atlul și fi mergea bine și țiganului și ovreiului.

Într-o zi aduse iar un mușteriu, dar ăstuia nu-i plăcea stofa deloc; spunea că-i de bumbac, că-i în două ițe, că e proastă...

Țiganul de colo, vrînd să-l înduplece să își facă, zise:

— Mă, nea Niculae, ia-o, mă, că-i trainică. zău așa! iaca-te să nu zic de hainele mele, ca să zic că le laud, dar tot din hasta și-a făcut și tata și cîți vardiani nu-l întinde de haine pe tata, cîți nu-l ghiontesc și-l trag de ele pe la secția noastră și haina-i haină! Zău așa!

F. TOȚI, II (1898), nr. 23, p. 280

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3972. Este atestat în Transilvania.

CU OCHI...

Se tocmesc: țiganul să umple românului un poloboc cu apă și acesta să-i plătească. Se nemerise că polobocul era în pivniță.

— Ascultă, bre, zice românul la urmă, să-l umpli bine, cu ochi . . .

Țiganul s-apucă de cărat la apă până ce-l umple. Dacă l-a umplut, ia leuca din vrană și se uită înăuntru, o pune la loc, se ițiște prin împrejur și apoi iar se apucă de cărat apă . . .

Sara, cînd vine gospodarul să-i vadă isprava, pivnița era aproape plină de apă. Cînd vede una ca asta, își pune mîinile în cap. Pe urmă ia de pe jos un căpăluș, așa cît piciorul hornului și prinde a-l măsura pe țigan și-n lungiș și-n curmeziș, de răcnea ca în gura șarpelui. Îi mai face capul morișcă și, după ce s-a săturat, îl lasă:

— Bine, cioară spurcată, ți-am spus să umpli polobocul, nu pivnița! . . .

— Sărut mîinile, românico, l-am umplut, și dacă am văzut că polobocul nu mai face „ochi“, după cum mi-ai spus, am turnat și eu cu chip să facă . . .

NEAM. ROM. POP., V (1914), nr.
34, p. 538

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3974. Este atestat în Muntenia.

BULZEȘTENII ȘI SMÎNTÎNA

În vremea iobăgiei a căpătat și satul Bulzești porunca, să ducă dijma din smîntînă la domnul de pămînt.

Judele îndată a pus în car o bute mare și s-a luat prin sat, iar iobagii veneau cu dijma la car și-o turnau în bute. Și după ce a părăndat tot satul, a plecat cu butea cătră curtea domnească. Cînd colo iese afară domnul de pămînt și întrebă pe oamenii, ce veniseră cu dijma, că cită smîntînă i-au adus.

Oamenii dau a arăta pe cercuri, unul până aci! altul, ba, pîn-acil — că butea nu era plină.

— Bine, bine, măi oameni, zise domnul nemeș, dar spuneți-mi voi după măsură, cită smîntînă mi-ați adus?

Atunci unul din Bulzești sare iute-n car și hop! în bute până-n fund, apoi iar iute iese pe loitra carului și arată pe brîu.

— Păn-aci! mă rog la domnu, măria sa! adecă până unde era smîntîna pe haine.

Nemeșul, văzînd așa măsurătură, le-a dat dijma în-dărăt.

GAZ. TRANS., LIX (1896), nr. 282,
p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3975. Este atestat în Transilvania.

Variante:

2. *Bulzeștenii și smîntîna*, POP., II (1897), nr. 5, p. 78.

3. *Bulzeștenii și smîntîna*, CONTR., III (1897), nr. 9,
p. 2.

LEAC DE PRISOS

Unui țigan îi mîncase lupii iapa. Un vecin, văzîndu-l supărat, îl întrebă:

— Da ce ai, bre, de ești așa năcăjit?

— Ia mi-au rupt lupii iapa astă-noapte.

— Să te învăț eu un leac: caută cîteva fire de usturoi, bagă-le pe unde au rupt-o și se îndreaptă numai în cîteva zile.

— D-apoi unde găsec eu atîtea căruțe cu usturoi cît trebuie la iapa mea?

— Da de ce așa de mult, măi omule?!

— Păi, să vezi dumneata: capul e în șanțul de lîngă sat și picioarele hăt lîngă pădurea boierească ...

NEAM. ROM. POP., XVIII (1930),
nr. 5, p. 92 (Birlad — Vaslui).

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3976. Este atestat în Moldova.

ARHIEREUL ȘI ȚIGANUL

Nu știu de unde și pînă unde, că o cioară de țigan cunoștea pe un arhiereu. Într-una din zile întîlnindu-se amîndoi într-un iarmaroc, știi unde era lume mai multă, țaragladina dracului începu a striga cît îl lua gura, de departe:

— Taica parintele, taica parintele, nu te-ai mai însurat?

— Taci măi țigane din gură, că eu nu mă pot însura, fiindcă sînt călugăr și sînt oprit de canoane.

— Taica parinte, ei bine: cine-ți face de mîncare, cine-ți spală cămășile, cine-ți mătură casa?

— Fac cum pot măi țigane.

— Pricopsita viața mai trăiești, taica parintele.

CASA RUR., IV (1898), nr. 3, p. 77

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3977. Este atestat în Moldova.

ARGAT DEȘTEPT

Un argat vrînd să pună șeaua pe un cal, o puse pe dos, adică cu partea de dinainte spre coada calului.

— Nu vezi, mă, că pui șeaua pe dos? îi zise un român care sta deoparte.

— Ia taci, tu de-acolo, se răsti vîndașul. De unde știi tu încotro am de gînd să plec?

COM. SAT., I v (1909), nr. 11, p. 173

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3978. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Argat deștept*, BUCIUM., I (1924—1925), nr. 4, p. 2—3.

3. *Un țigan deștept*, CAL. LUMINA POP., II (1935), p. 72.

ȚIGANUL ȘI PURADELUL

Un țigan trimite puradelul său la un român:

— Măi Dincule, du-te la badea Neculai și roagă să-ți dea o opincă de slănină, o mămăligă de făină și o căniță de smântină, că tare nu mi-i la îndemină.

— Teteo, dacă n-o vrea să-mi dea?!!

— Măi Dincule, dacă îi vedea că nu vrea și nu vrea, ea să-l faci de ris, tu să faci pe supăratul și să nu iei . . .

SAT., III (1933), nr. 34, p. 18

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3979. Este atestat în Muntenia.

[CU DADA O AM LIPIT!]

— Măi țigane, știi rîndul la biserică?

— D-apoi cum să nu știu, că cu dada o am lipit!

GURA SAT., XIII (1873), nr. 45, p. 174

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3980. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. Că doar am lipit-o, GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 159, p. 6.

3. Că doar am lipit-o, RESB., XIII (1889) nr. 4312, p. 3.

ȚIGANUL CU GOGOAȘELE

Un țigan odată, murea de foame. Ce să facă bietul țigan, a auzit și el oameni prin satul lui că la oraș se găsește servici. A plecat numaidecît și la oraș să-și caute

servicii! Mergînd el pe stradă — acolo la oraş — a spus că aşa, că pe dincolo; se găseşte c-un bulgar, c-un gogoşar, ştii, bulgarii ăştia, ei făceau gogoăşe, una-alta, mizeluri . . .

— Bună ziua . . .

— Bună ziua măi ȕigane, zice, ce-i cu tine, că te-a apucat noaptea p-aici pîn oraş.

— Ce să fie măi frate, zice, eu aş avea nevoie de servicii că eu mor de foame, zice, la ţară unde trăiesc eu.

— Bun. Mă, zice, eşti tu aşa-n stare de servicii că eu aş avea nevoie de un om?

— Ce servicii îmi dai?

Zice: „Să umbli cu gogoşi prin piaţă“.

A! cînd a auzit ȕiganul de gogoşi: asta-i de mine!

El se duce numaidecît, îl ia gogoşarul acasă, se-nţelege cu el, patru, cinci sute de lei pe lună, acolo cît s-au înţeles ei şi îi dă o cameră curată, cu şaltea ce nu văzuse el de cînd l-a făcut mă-sa. ȕiganul să doarmă pe şaltea. Îi dă mîncare seara, îi dă un pahar de vin.

— Asta-i de mine, leafa-i leafă . . .

— Mîine cînd te scoli, zice, tu la treabă, eu am oameni care-mi prepară marfa, pîn' la ziuă gogoşile sînt gata. Tu pui coşurile la spinare, mergi în piaţă.

Dimineaţa s-a sculat ȕiganul din noapte, cînd să sculă ȕiganul, ăia toţi erau în picioare, marfa gata, coşuri, una, alta . . .

— Ei, hai încoa ȕigane.

Îi dă ȕiganului un ceai dimineaţa, îi dă o bucată de pîine. După aia, ia coşurile.

— Ei, măi ȕigane, zice, tu dacă vinzi mai multă marfă într-o zi îţi mai dau ceva pe lîngă leafă, zice, ş-un pahar de vin mai mult, numai să-ţi baţi capul.

— Bine jupîne, aşa fac.

— Da ca să distribui marfa mai repede mergi la gară. Acolo, zice, vin trenuri din toate părţile, cucoane, boieri, fel de fel de streini şi pe fugă defaci, vii şi-n carci altă marfă şi mergi sănătos.

ȕiganul aşa a făcut. A luat coşurile. Mergînd el pe stradă, gara era cam departe . . . altu-i da brînci încolo, altul îl împingea-ncolo, a uitat cum le zice la gogoşi pînă la gară. Cînd ajunge la gară, a pus coşurile jos. Se uita la el! Alţii care erau cu îngheţată, care erau cu bomboane, care erau cu covrigi de susan, cu limonadă rece, stri-

gau toți. A, el bietul țigan, săracu, se uita la coșuri, cum să strige, că el uitase cum le zice la gogoși. Dacă a văzut numai a-nceput a striga și el. Marfă avea bună, că bulgarul făcea mărfa bună, nu era prost. Era un coș în dreapta și unul în stînga. A-nceput a striga: și d-ălea și d-ăstea, care mai doriți?

Iacă-tă numai o cucoană frumoasă, cu buzele vopsite, colo pe velichie, cum vine la țigan, n-a zis nici bună ziua, nici nimica, decît zice:

— Ciți bani gogoșa, măi țigane?

— Aha! coconiță, zice, dacă vrei-i lua, dacă nu, pușca mea, zice, că bine mi-ai spus cum le cheamă, că eu le uitasem numele, zice.

— Marș de-aici porcule, zice, așa vorbești tu, cum?

— Da ce cucoană, zice, da ce-ai cu mine, zice, îmi pare bine că mi-ai spus cum le cheamă pe gogoși, zice, că eu le uitasem numele.

A.I.E.F., mg. 655 c. (Bătrîni — Prahova)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3981. Este atestat în Muntenia.

Variantă:

2. *Gogoșile*, A.I.E.F., mg. 1082 c. (Bătrîni — Prahova).

[JUDECATĂ O FI!]

Părintele Vreavu cuvînta despre judecata cea din urmă, iar la fine, se apropie de el Ciurilă și-l întrebă:

— Părinte mînca-ț-aș cijmele, la judecata aia, apoi mai pe urmă, judecată-o fi?

— Vezi bine! de ce întrebi?

— Că numa d-aia, fiindcă după aceea, doar nu m-oi mai judeca pentru orice pui amărit de găină!

GAZ. TRANS., LXXII (1909), nr.
274, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3982. Este atestat în Transilvania.

ȚIGANUL BĂTUT

— Măi țigane! da urît te mai batură marția trecută
la Lugoji!

— Hm! dar să fi văzut joi la Lipova!

TIMIȘ. GAZ. POP., I (1885), nr. 26,
p. 207

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3983. Este atestat în Transilvania.

Variante:

2. *Țiganul bătut*, CUCU, I (1905), nr. 14, p. 2.

3. (Fără titlu) CAL. PLUG. ROM., 1921, p. 56.

RECOMANDAȚIUNE PERICULOASĂ

Doi țărani se întâlnesc pe stradă.

— Să-mi spui frate, zise unul, ce medicină ai dat tu
vacei tale care era bolnavă?

— O litră de terpentin! răspunse întrebatul.

Cel care pusese întrebarea nu mai zise nimic, ci o
luă către casă. Mîne-zi iar să-ntîlnesc.

— Mulțămesc de svat! zise întrebătorul cel de ieri,
cam supărat.

— Ce svat?

— D-apoi să dau vacii bolnave o litră de terpen-
tin.

— Și tu i-ai dat?

— Dat, da!

— Și apoi?

— A crăpat vaca!

— Tocmai așa am pățit-o și eu!

GAZ. POP., II (1886), nr. 2, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3984. Este atestat în Transilvania,
Moldova și Muntenia.

Variante:

2. (Fără titlu) FAM., VIII (1872), nr. 16, p. 192.
3. *Recomandațiune periculoasă*, CAL. CAR., 1890, p. 105.
4. *Intrebare proastă, prost înțeleasă*, LUMINA, II (1906), nr. 3, p. 7.
5. *Bădea Ghiță lui nea Niță*, RĂS., I 1939—1940, nr. 3, p. 2.

[EL POATE SĂ O ȘTIE]

— Cine te-a zidit pre tine, măi căldărașule? întrebă preotul pe un țigan bătrîn.

— Da, mai știu eu părinte, că doară nu-s ieu solgăbirău să le știu pe toate!

Un copilaș de la școală fu chiar în apropiere care întrebîndu-l asemenea preotul că cine l-a zidit răspunse că: Dumnezeu!

— Vezi măi țigane, cît ești tu de bătrîn și nu știi că cine te-a zidit; pînă ce și copilașul acesta e numai de cîțiva ani și o știe!

— Ușor i lui părinte! El poate să o știe, că nu s-a întimplat așa de demult zidirea lui.

GAZ. POP., II (1886), nr. 12—13,
p. 12

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3985. Este atestat în Transilvania.

Varianta:

2. (Fără titlu) ACTIV., II (1902), nr. 11, p. 2.

ȚIGANUL PÎNDAR

Într-un sat, mai demult, locuitorii aleseseră pentru paza holdelor un țigan.

Țiganul și-a ales un băț cu o măciucă mare, tăindu-l dintr-un corn.

După ce l-a meșterit el cum s-a priceput, îl ia în mână și începu a grăi la el dezmierdându-l:

Dragul meu bățulete
La cap făcut măciulete
Cine o face o răulete
Pe loc să-l lași mortulete.

A doua zi se duse la țarină.

Pe cînd pîndea el, văzu trei oameni că vin pe drum.

El se trînti jos pînă ce vor trece oamenii, cu gînd să-i pîndească.

Oamenii, obosiți de drum, se trîntiră tustrei la marginea holdei care era în datul spicului.

Doi se trîntiseră în marginea dreaptă, iar unul în marginea stîngă.

Țiganul, după un ceas de odihnă, se sculă și nevăzînd nici o țipenie de om luă bîta și-o porni spre drum.

Trecînd în dreptul celor doi, nu-i zări și-și urmă calea în partea stîngă.

Deodată stătu locului, văzînd pe celălalt și ridică bîta să-l miruiască.

Dar înainte de a da, începu:

Dragul meu bățulete
La cap făcut măciulete . . .

Unul din ceilalți doi, auzînd cînd țiganul rosti vorbele acelea, se duse binișor în spatele țiganului care, după ce spusese vorbele, lăsase bîta în jos și dădu țiganului una după ceafă, smucîndu-i bățul. Țiganul de durere căzu în nesimțire.

Drumeții plecară înainte luînd cu ei și bățul țiganului.

După un ceas, țiganul se sculă de abia, stătu puțin pînă se dezmetici și uitîndu-se împrejur nu văzu nici bîtă, nici nimic.

Și așa cum era buimăcit, zise:

Nici nu credeam bățulete
Că tu mă snopești pe spete
Iar pe ceafă m-ai snorit
Că hun ceas de buimăceală
Eu cu hochii n-am văzut
Și tu te-ai dus hafurisit.

DUM. POP., II (1916), nr. 46, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3987. Este atestat în Muntenia.

[AȘTEPTAȚI SĂ SE MOAIE NICOVALA . . .]

În vremile bătrîne s-ar fi aflat un țigan putred de sărac. La moartea lui a lăsat copiilor vorbă să împartă averea între ei, frățește.

Murind țiganul, copiii împărțiră averea cît ai clipi din ochi. Apoi aducîndu-și aminte de nicovală nu știau cum s-o împartă.

Unul mai priceput zise:

— Fraților, știți ceva? Să muiem nicovală într-o apă mare, ca s-o putem împărți.

Se învoiră ei. Țiganii luară nicovală ș-o duseră într-o baltă m-a-r-e . . . m-a-r-e . . . Vreți să știți cum au împărțit-o? Așteptați să se moaie nicovală . . .

Lăsară nicovală acolo o zi și o noapte. Țiganul care o băgase se duce ș-o șterpelește. Cînd pleacă cu toți s-o împartă, ia nicovală de unde nu e . . . și socotind c-a mîncat-o peștii plecară acasă.

Rădulescu-Codin, *Dăfii*, p. 40 (Smîrdan — Dolj)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3988. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANUL ȚIVILICHIU

Pe timpul pe cînd nu era înființată linia ferată Strousberg și Oppenheim, un țigan din satul Onești, județul Bacău, plecă spre Iași; în drumul său găsește pe un domn proprietar, ce stătea pe un scaun afară dinaintea unei cîrciumi spre a mai răsufla caii.

— Domnule boiarule! zise țiganul, mult mai e d-acile pînă la Iași?

— Două zile cu piciorul măi cioară, răspunse boiarul.

— Mă duc! zise țiganul mirat, să iau și pe fratele meu d-acasă, ca-mpreună că facem numai o zi.

CAV., II (1889), nr. 10, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3991. Este atestat în Transilvania, Moldova și Muntenia.

Variante:

2. (Fără titlu) F. POP., IV (1895), p. 166.
3. *Săcuii cumiști*, F. POP., XI (1902), p. 596.
4. *Oameni cu plată*. Rădulescu-Codin, *Dăfii*, p. 15 (Priboieni — Argeș).
5. *Minte secuiască*, CAL. POP., VI (1907), p. 95.
6. (Fără titlu) PRIETEN. NOSTRU, VII (1923), nr. 2, p. 21.

ȚIGANUL LA TELEGRAMĂ

Un țigan era foarte sărac, pe lângă că mai avea și o ciurdă de copii mici, iar biata nevastă-sa era tot bolnavicioasă, așa că bietul nu-i putea susține din ceea ce câștiga el. Văzînd țiganul că nu mai are ce le da la ai săi de mîncare, zise într-o zi femeii sale:

— Dragă Lînțo, eu mă duc în străini după ceva parale, dar te rog, cît ce ți-o fi mai bine să-mi telegrafiezi ca să știu și eu, că îți este mai bine.

Și într-o bună dimineată pornește bietul țigan în lume. Merge... merge pe drum de țară, cam o jumătate de zi, numai cînd coala, pe cînd soarele îi era pe deasupra capului, aude că sîrma de la telegraf sună...

— Auleu, zice țiganul, femeia mea este sănătoasă și fuga cu pălăria în mînă lîngă stîlpul de la telegraf. Așteptă bietul țigan aici, pînă cînd soarele mai era de două sulii sus, dar degeaba așteaptă, căci nu-i pică nici o telegramă în pălărie. Într-acestea iată vine un român pe acolo și-l vede pe țigan stînd cu pălăria în mînă lîngă stîlp, și-l întrebă:

— Ce faci acolo, măi țigane?

— Taci din gură, românico, nu vezi că telegrama îmi vine, strigă țiganul.

— Dar măi, Piralu, zise românul către țigan, nu mai aștepta telegrama aici, du-te la poștă în oraș.

— D-ai departe măi românico?

— Ia așa cam în 5 minute ești acolo!

— Auleu, se rup papucii pînă acolo!

Țiganului i-a fost departe să meargă 5 minute, dar
că a stat o jumătate de zi degeaba, nu i-a părut mult.

GAZ. TRANS. LXII (1899), nr. 157,
p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3992. Este atestat în Transilvania.

PETIȚIA ȚĂRANULUI

Un țăran avea locuința sa alături cu curtea boierească. Din întâmplare, într-o zi a intrat porcul țaranului în curtea boierului; boierul văzându-l l-a împușcat. Atunci țăranul s-a dus pe la toți cîți știa că scrie, să-i facă o petiție (să dea în judecată pe boier); însă nici unul n-a voit să facă aceasta, ca să nu auză boierul; în urmă, s-a dus și la preotul satului, însă nici el n-a voit. Atunci a luat el o coală de hîrtie și un condiu cu cerneală și a desemnat, cum s-a priceput, casa lui, curtea boierului, porcul cum intră în curte și cum îl împușcă boierul. Apoi o strînge frumos și se duce cu ea la domnitor (căci pe atunci se reclama la domnitor). Ajungînd la domnitor, slujitorii nu voiau să-l lase să intre; în timp ce se ciorovăia cu slujitorii, îl zărește domnitorul și dă ordin să-l lase să intre. Atunci el, căutînd rău către servitori, se duce drept la domn și-i dă hîrtia în mînă. Domnul se uită la ea, apoi îl întrebă:

— Ce este asta?

El cu un aer răstit:

— Da ce fel, nu înțelegi atîta lucru? Ce nu poți citi?

— Nu înțeleg, îi răspunse domnitorul.

— Ei bine dar, să-ți arăt eu: aici este casa mea, aici este curtea boierului, ăsta este porcul meu cum iese din curtea mea și intră în curtea boierului și ăsta este boierul, uită-te cum îl împușcă.

— Bine, zise domnitorul, lasă hîrtia la mine și să vii la nămiezi.

Pleacă țărănul și vine apoi iarăși la domnitor și-l găsește tocmai la masă, împreună cu toți sfetnicii săi. El cum intră le zise:

— Bună masă boieri și-și ia și el traista din spinare și se așează într-un colț, începînd să mănînce și el. În timpul acesta, domnitorul aducîndu-și aminte de petiția țărănului, o scoate și o arată boierilor: Ei se uitară la ea, apoi întrebare pe domnitor ce însemnează aceasta? Atunci domnul rîzînd le explică cuprinsul. Țărănul care observa toate de jos de unde sta, de astă dată se scoală și cu un aer zîmbitor, le zice boierilor:

— Ce credeți, boieri, că el ar fi știut, dacă nu-i arătam eu?

Domnul cu boierii făcure mare haz și făcure dreptatea cuvenită țărănului.

Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 213

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3993. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANUL ȘI BOIERUL

Un boier ședea împreună cu cucoana sa afară la umbra unui pom din curtea sa; un țigan trecea pe uliță strigînd: „Meșter lăcătuș, direge la broaște și la uși“ etc. Boierul crezînd să-l păcălească și astfel să-și distreze nevasta, îl chemă la dînsul și-i zise:

— Măi țigane, poți tu să-mi oțelești inima mea?

— Cum de nu, cucoane! răspuse țiganul.

— Hei, aide de mi-o oțelește! zise boierul rîzînd.

Țiganul cam pe gînduri îi răspuse:

— Hei! boiarule, pentru mataluța trebuie oțel bun și n-am acuma, dar să mă așteptați vreo 3—4 zile pînă oi căuta ca să găsesc.

— Dar pînă atunci ce să fac eu, mă! cioroimană? zise boierul rîzînd.

Țiganul tăcu puțin și în urmă îi răspuse:

— Hapoi, sa vezi mataluța, pînă atunci sa ți-o dau eu p-a mea...

Boierul văzîndu-se păcălit, se supără foc și goni pe țigan.

POP., IX (1902), nr. 34, p. 542

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3994. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Țiganul și boierul*. Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 237.

3. *Boierul și țiganul* (N. Mateescu-Movilă), COLINDA, I (1928), nr. 7—8. p. 28; republicată: CULT. POP., VIII (1928), nr. 224, p. 2 (Movilița — Vrancea).

ȚIGANUL DUPĂ NAȘ

Țiganul chemase pe român de nanaș, avînd să-și boteze un purdeu mic.

La plecare către biserică, țiganul rugă pe român să pună purdeului un nume frumos.

După botezare se-ntoarse nașul și, la intrarea-i în casă, țiganul îl întrebă că ce nume i-a dat?

— Radivoi! răspunse românul.

— Au! nașule! Dacă Radivoi nu e dintre noi, du-l dar dracului napoi!

ȘEZ., VI (1880), nr. 1, p. 8

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3995. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. (Fără titlu) (E. Baican), TIMP., VI (1881), nr. 217, p. 3.

3. (Fără titlu) TIMP., VII (1882), nr. 4, p. 3.

4. *Țiganul după naș*, Dumitreașcu, *La nămieaz*, p. 3.

5. *Țiganul este finul dracului* (Ștefănescu, *Culegeri*), A.I.E.F., ms. 86; republicată: BĂRĂGAN, V (1935), nr. 4—5, p. 16 (Grindu — Ialomița).

6. *Argint-Argințel* (P. Gh. Savin), „I. CREANGĂ“, VIII (1915), nr. 7, p. 221 (Jorăști — Galați).

7. *Să-i fi pus numele Mihai* (N. I. Popescu), REV. „T. PAMFILE“, I (1923), p. 156; republicată: ȘEZ., XXIII (1924), nr. 1—3, p. 12 (Românești—Dolj).

TOȚI OAMENII MARI

Sta țiganul la cîrciumă și asculta și el ce vorbeau românii:

— S-a dus și bietul Kogălniceanu! zicea un bătrîn.

— Hei, eu îl cunosc de mult! zicea altul. Dumnezeu să-l ierte, că mult bine a făcut; numai el a îndemnat pe Cuza să ne dea pămînt.

— Și numai el mai rămăsese dintre boierii cei buni ai țării... acu s-a dus și el!

— Au murit toți: Ruzet, Brătianu, Catargiu...

— D-zeu să-i ierte... mari oameni!

Țiganul asculta.

Altă dată fiind tot la cîrciumă, vine vorba iar de morți, murise un moșneag bătrîn, din sat:

— Trebuie să fi fost de vreo sută de ani! zise un român.

— Mare om! zise altul.

— Că nici nu mai sînt de potriva lui, acu, la noi în sat... au murit toți!

— Au murit toți oamenii mari, au murit! zise și țiganul, de colo. A murit Ruzet, a murit Brateanu, a murit Kogălniceanu, a murit Catargiu, a murit tata — a murit!... au murit toți oamenii mari ai țării — au murit!

Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 80

Vezi *Typol. bibli* tip 3996. Este atestat în Muntenia.

[NU E OM DE OMENIE]

Feciorul de țigan, avînd să se însoare, merge la preot să împlinească cele prescrise de lege, și duce cu sine și pe dada cel bătrîn, ca să mai zică și acela cîte ceva, ce nu va ști el. Preotul întrebă pe tînărul să zică *Tatăl nostru*, și văzînd, că nu știe, îi zice preotul de cîteva ori, doar îl va învăța.

Într-aceea, dada cel bătrîn, privind împrejur cu gura căscată, vede pe perete o icoană unde era zugrăvit un *betyár*¹ cu pipa în mîină, și întrebă îndată: „d-le preot, da care sfînt a avut pipă?”

— Nici unul.

— Dară nu.

— Care a avut, țigane?

— Ni, ni! acela de pe perete.

— Prostule, acela nu e sfînt.

— Atuncea nici acela nu e om de omenie, care îl ține în casă, încheie țiganul discursul.

Gheaja, *Rîsete*, p. 87

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3997. Este atestat în Transilvania.

{EXPLICAȚIE}

Un cal a dat cu piciorul într-un țăran, de l-a răsturnat la pămînt.

— Mă așteptam eu la una ca aceasta, zise țăranul sculîndu-se, blestematul acest de dobitoc întotdeauna a vrut să mă lovească, de cînd am sfătuit pe stăpînul său ca să-l vîndă, să se mîntuiască de el.

Gheaja, *Rîsete*, p. 93

Vezi *Typol. bibl.*; tip 3998. Este atestat în Transilvania.

¹ haiduc (mag.).

DANCIUL CEL MORT DE FRIG

Tot de pe vremea acestui soare țigănesc, cînd o dată cu țiganul pomenit mai ieși așa cam prin făurar cînd crapă ouăle corbului iar corbul spurcă apele, ieși zic și un alt țigan din bordei în cort, unde poate-o fi destul de răcoare.

Dacă ieși, dărîmă bordeiul și-și trimise băieții prin tufe să caute lemne. Unul pe nume, mai boier de felul lui, cu mucii la nas ca două lumînări de spermințete, fu cuprins de ger și înlemni.

Țiganul îl așteaptă să vie, și-l așteaptă mult, și pentru că nu mai venea, plecă să-l caute și-l căută iarăși mult.

Îl găsi tîrziu lîngă o tufă înlemnit și cu țurțurii la nas. Iar mînios cum era începu să-l suduie.

— Paștile și crucea mă-tii.

Că eu te caut de-atîta vreme-n vînt, iar tu cînți din fluier de-argint.

(Tit Pamfile — Fără titlu), B.A.
R.S.R., 5094, f. 224^{rv}

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4000. Este atestat în Moldova.

FLUIERAȘUL

Într-o zi de iarnă foarte friguroasă și viforoasă trecu un român pe lîngă șatra unui țigan.

Țiganul, care sta ghemuit ca un arici lîngă gigne și căruia îi dîrdîiau dinții de viforul și gerul cel aspru ce străbătea prin toate părțile în șatră, cum dețe cu ochii de român, zise:

- Bună ziua, bade!
- Mulțămim, țigané!
- D-asta ce e, bade?
- Fluieras, țigane!
- Auleo, măi Doamne!
Dacă e așa,
Fluiera-o-ar fluiera,
Pîn' ce rostu i-ar crăpa,
La oile tată-său,
Că bin' mi-a mai fluierat,

Toată șperla, ce s-aflat,
Din vatră că mi-a luat
Și copilașii de frig
Mai că mi-au crăpat!

REV. POL., II (1887), nr. 7, p. 12

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4001. Este atestat în Moldova.

AȘA-I ANUL...

Un țigan s-a pomenit bătut, într-o zi, așa ca din senin, de unul care n-avea, se vede, poftă de mâncare. Bătut măr, țiganul s-a dus la poliție ca să se plîngă și a zis așa:

— Domnule ispravnicie. Aici e polițarie?

— Aici, măi țigane.

— Ma rog dumitale, boiarule, se poate oare cineva de undeva să vina și sa-mi traga așa pe degeaba citeva?

— Da, se poate, numaidecit. Gavrilă!

Și veni unul înalt cît ușa și lat cît soba.

— Ia vezi, Gavrilă, cît poate ținea.

După o osteneală cît a-i bea o țigară, l-a întrebat:

— Ei, ajunge, ori mai trebuie?

— Ba nu... zise țiganul, c-o mină de suflet. Se vede c-așa-i anul...

NEAM. ROM. POP., XVI (1928), nr. 6,
p. 102

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4002. Este atestat în Muntenia.

[CUM AM RĂSPUNS!?!]

Un țăran pierduse o vacă și bănuind că ar fi intrat în pădure rugă pe un vecin să meargă să o caute. Ajunși la marginea pădurii, se despărțiră. Unul o luă spre soare-apune și altul spre soare-răsare.

Se învioră ca, din cînd în cînd, să-și dea chiote unul altuia și, ca să nu se rătăcească, să-și spună dacă va fi găsit vaca.

De la un timp stăpînul vitei începu:

— Uuuu... măi vere, mă! Ai găsit vaca, mă?

Celălalt dădu ușor din cap și zise:

— Ți!...

Lucrul se repetă de mai multe ori pînă ce stăpînul vitei, văzînd că tovarășul său nu dă nici un semn de viață crezu că a pățit cine știe ce și plecă spre sat să mai ia ajutor.

Pînă să dea de veste sătenilor, hop și vecinul cu pricina.

— Bine, măi vericule, de ce nu mi-ai răspuns cînd te strigam?

— Am răspuns, vecine, zău am răspuns. Decît, vorba e: cum am răspuns!

REV. COP. TIN., II (1914), nr. 37,
p. 270

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4003. Este atestat în Muntenia.

POMANA ȚIGANULUI

Ce căuta țiganul prin pădure, întrebați-l.

Pe mine întrebați-mă ce-a pățit: că așa din senin, s-a pomenit că se surpă pămîntul sub el și că se trezește în fundul unei gropi, pe care pesemne, o făcuse un pădurar, să-și pună în ea bucatele și niște burdufuri cu brînză. Că așa era obiceiul pe vremuri.

„M-am dus pe copcă. Am murit de-acum, și-a zis țiganul. Da unde-oi fi? În rai sau în iad?”

Cată el, cată, bijbîie prin groapă, pînă dă de burdufurile cu brînză.

„Acu știu unde sunt. Sunt în rai. Brînză după care oftam eu în viață, aicea o s-o mănînc ca pe mămăligă!”

Ce să mănînce? Că era tare, nu glumă. Țiganul nu s-a lăsat. Mai cu unghiile, mai cu dinții, a ros țiganul o zi, două, nouă... cît o fi stat acolo. Mînca și ofta:

„Haoleu! dac-aș avea o custură. Bine făceam, dacă dădeam custuri de pomană, cît trăiam. Aveam acu, pe lumea-asta, cu ce tăia brînză.“

Raiul țiganului n-a ținut mult. A venit pădurarul, l-a scos cu scara, l-a bătut bine și i-a dat drumul.

Țiganul, zbugheo! drept la cușniță. Adună toate fiarele, le trecu prin foc, le bātu pe nicovală pînă le făcu cūsturi și împărțindu-le, cu luminări, la copii, zicea:

— Na și ție o custură. Că dacă oi mai avea norocul să mor și să cad în rai, barem să am cu ce să tai brînză!

ALB. Buc., XXVII (1928), nr. 7—8,
p. 325

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4004. Este atestat în Muntenia.

CARE-I TAINA A DINTȚII?

S-a dus un cioroi la un protopop să-i dea carte să se cunune.

Protopopul îl întreabă:

— Știi tu, Culo, rugăciunile?

— Eu le știu, măria ta.

— Dar cele șapte taine știi-le?

— Știu și acelea și mai multe, răspunse cioroiul.

— Care-i taina a dintii?

— Mai întii e cununia, răspunse țiganul.

— Vezi, Culo, că nu le știi, îi zise protopopul. Taina cea dintii este botezul, iar cununia-i cea din urmă.

— Ba nu zău, măria ta, că dacă n-ai cununie, n-ai avea ce boteza. Hai dintii e cununia și apoi vine botezul. Vezi c-am știut, măria ta?

GAZ. TRANS., LIII (1890), nr. 207,
p. 7.

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4006. Este atestat în Transilvania.

Varianta:

2. Care e taina cea dintii? F. POP., IV (1895), p. 83.

MAI MARE . . .

Ce-i trăsise prin minte unui țigan? Nu, că să se tundă și el la păr, cum văzuse că e tuns ciocoiul de la curte, că i se părea că o să fie mai frumos decât era acum cu lațele de un cap și atîrnîndu-i soioase pe spate și pe umeri.

Dacă i-a trăsnet așa prin minte, apoi s-a și hotărît, și într-o zi de obor, cînd a avut treabă la București, după ce și-a sfîrșit de vîndut și de tîrguit ce avea, a intrat la un bărbier de pe lîngă capul Podului:

— Noroc, meștere, a zis cînd a intrat.

— Noroc să dea Dumnezeu, a răspuns bărbierul. Ce e porunca?

— Iaca sa ma tunzi și pe mine.

— Bucuros! . . . stai colea.

Și ia omul foarfecele și începe să-l tundă.

Îl tunde, îl tunde pînă ajunge aproape de piele; l-a tuns care va să zică, pînă nu s-a mai putut.

După aia l-a șters frumos, i-a scos șervetul de la gît, l-a scuturat și a zis țiganului: „Să-ți fie de bine“.

Țiganul s-a sculat de pe scaun și s-a uitat în oglindă. Cînd s-a văzut tuns așa de mic nici nu s-a mai cunoscut; el era ori altul?

— Ei, îți place? întrebă bărbierul mulțumit de lucru.

— Ce să-mi placă, vere? . . . Ca parca sînt altul! apuca-te, aoleo, rogu-te și mi-l lasă mai mare nițel, că nu mă mai cunoaște țiganca acasă!

SOL., III (1936), nr. 25, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4007. Este atestat în Moldova.

NU-I MARE PAGUBĂ

Un moșier bogat se duse odată în iarmarocul săptămînal ce se ținea în satul lui.

Un vînzător de covrigi îi spune:

— Cumpără-mi, boierule și d-ta vreo doi covrigi proaspeți și buni.

— Îmi pare rău, dar n-am bani mărunți la mine.

— Îmi vei plăti mine.

— Ei! Și dacă peste noapte mor?

— Nu face nimic! Nu-i mare pagubă!

SOL., IV (1938), nr. 45, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4008. Este atestat în Moldova.

DE NU VENEAI, SOARELE NU MAI SFINȚEA

Țiganul făcu ce făcu și-și cumpără de Crăciun un cojoc bun, se gândi cum ar putea să-l poarte. Întîlnindu-se popa din sat cu țiganul îi zise:

— Uite, ticule, haina ta e bună, dar trebuie ținută în biserică mai multă vreme ca să-și facă lăzăretu, după obiceiul bisericesc.

Țiganul se-ncrezu și dădu cojocul, așa că popa-l iernă, purtîndu-l. Cum se învără popa-l dădu zîcîndu-î:

— Uite, ticule, ăst cojoc e bun că cine s-o-mbrăca cu el la muncă, muncește cît zece și ziua se mărește.

— Bine părințele că tot am eu de secere.

Îmbracă țiganul cojocul și plecă la seceră de orz, căldura fiind mare, pe țigan îl trecu toate nădușelile.

Pe la chindie iacă trecu popa pe la țigan și-i zise:

— Și ia dezbracă-te meștere de cojoc.

Țiganul se dezbracă, cum se văzu dezbrăcat îi zise popii:

— Bine că veniși părințele și mi-l luași, căci, de nu mai veneai, soarele nu mai sfințea.

ȚARA NOUA, IV (1887), nr. 9, p. 571

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4010. Este atestat în Muntenia.

TOT ÎI OM DE TREABĂ

Într-o zi răcoroasă de toamnă, Ion Procopsitul scoase cerga din ladă — unde-o ținuse toată vara — și o întinse pe culme „la aer“.

Cineva văzîndu-o de cu ziuă vine sara la Ion, care tocmai cina, și îi zice:

— Venii să duc cerga, c-apoi ți-o aduc iară la primăvară! . . .

Ion de colo din casă — cu gura plină:

— Du-o, du-o!

Omul o luă și se duse cu ea. Ion gîndi că cineva glumește cu el și tot așteptă să vie-n casă, dar nimeni nu mai veni.

După ce găta cu cina ieși afară s-aducă cerga, dar ia-o dacă ai de unde-o lua . . . Veni năcăjit în casă și spuse muierei că cerga nu-i!

— Dacă nu-i, norocul ei, că tu ziseși să o ducă.

— D-apoi că eu numai glumii.

— Gluma fu dară cu totu.

Primăvara, după ce se încălzi lumea, se trezi într-o seară că cineva-l strigă pe nume. Chiar cina.

— Da cinezi, Ioane?

— Cinez! Hai în casă! . . .

— Îți adusei cerga și mulțam.

— Noaptă bună! . . . Și du-te . . .

Ion Procopsitul iese iute afară, să vadă cine-i, dar cea să cam dusesse. Biata cergă era pe culme la locul ei. Ion o luă și venind cu ea în casă zice către muiere:

— Tot îi om de treabă . . . blăstămatul.

CĂL. CLUJ. ROM., VI (1928), p. 109

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4011. Este atestat în Transilvania.

LUNGEȘTE-I, DOAMNE, BOALELE!

— Ce te doare tetio? întrebă un țigan pe un copil al lui, care era bolnav.

— Numai un lucru nu mă doare, tetio; răspunse copilul.

- Ai mânca ceva, tetio? întrebă țiganul pe copil.
 — Aș mânca, tetio, pui de cioară cu aguridă, răs-punse copilul.
 — Doamne! Doamne! zise țiganul, lungeste-i Doam-ne boala pîn' s-o oua cioara, să-i facă tetia pușor de cioa-ră cu agurizioară!

GAZ. SAT., II (1885), nr. 8, p. 127

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4013, cf. 4772 A. Este atestat în Tran-silvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. (Fără titlu) GAZ. POP., 1886—1887, nr. 5, p. 7.
3. *Cînd era bolnav copilul țiganului*. Sima, *Ardelea-nul glumeș*, p. 74.
4. *Lungeste-i, Doamne, boalele*. Sandu, *Anecdote*, p. 92.
5. *Ține-l...* Stăncescu, *Glume*, p. 83.
6. *N-are maica* (D. Stăncescu), GAZ. TRANS., LIX (1896), nr. 16, p. 6; republicată: *La gura sobei*, p. 20.
7. *Pînă o ieși puii de cioară*. Chicoș, *Culegeri*, p. 45.
8. (Fără titlu) F. POP., XII (1903), p. 308.
9. (Fără titlu) CAL. Arad, XXIII (1904), p. 157.
10. *Mîncarea țiganului*, VORBE BUNE, II (1905—1906), nr. 4—5, p. 15.
11. (Fără titlu) CAL. POP. ROM., V (1908), p. 92.
12. *Stea coaptă* (D. Mihalache), „I. CREANGĂ“, II (1909), nr. 9, p. 250 (Goleștii Badii—Argeș); republicată: GAZ. TRANS., LXXII (1909), nr. 206, p. 6.
13. *Stea coaptă*, HAZ. SAT., IX (1909), nr. 11, p. 3.
14. *Lungeste-i Doamne, zilele*, AGRIC., VI (1909), nr. 21, p. 183.
15. *Mai lungeste-i Doamne, boala* (C. Gh. Popescu), „I. CREANGĂ“, VI (1913), nr. 2, p. 62.
16. *Inimă de părinte*, „I. CREANGĂ“, IX (1916), nr. 9—12, p. 267.
17. *Inimă de părinte* (T. Pamfile — Fără titlu), B.A.R.S.R., 5094, f. 283.
18. *Lungeste-i Doamne, boalele*. Bârseanu, *Snoave*, p. 44.
19. *Ce-ai mânca?* Rădulescu-Codin, *Nevasta leneșă*, p. 83.

20. *Lungește-i Doamne, boala*, ASTRA MAR., I (1927), nr. 24, p. 3.
 21. *Ce-ai mânca?* Costin, *Anecdote*, p. 4.
 22. *Copilul țiganului bolnav*, CAL. HAZ., II (1939), p. 47.

[NEAM TARE DE DEPARTE]

Vine țiganul la popa ăl tânăr să-i facă vreo slujbă.
 — Cum te cheamă, măi Praleo?
 — Rîpă mhă chiamă, săru'dreapta.
 — Ce fel de Rîpă, mă?
 — Rîpă Cîrnu, sfinția ta.
 — Mă tu nu ești neam cu Cîrnu purcaru?
 — Ba neam, mânca-te-aș, da neam tare de departe.
 — Ce neam Rîpo?
 — Hapoi io am fost copilu hăl dintîi a lui tata, iar Cîrnu al unsprezecelea.

SOL. SAT., I (1912), nr. 19—20, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4014. Este atestat în Transilvania și Moldova.

V a r i a n t e :

2. *Cam departe*, REV. COP. TIN., II (1915), p. 781.
3. (Fără titlu) CAL. NOSTRU, Arad, I (1918), p. 124.
4. *Neamurile țiganului*, CĂL. POP., X (1924), p. 78.
5. *De departe*, CĂL. BAN., III (1937), p. 116.
6. *De departe*, CĂL. HAZ., II (1937), p. 77.
7. *La judecată*, CAL. Blaj, XIII (1938), p. 118.

IMBRĂCĂMINTEA ȚIGĂNEASCĂ

Un țigan odată întilnește un român pe drum și, o-prindu-l, îi zise:

— Bună ziua, românico.

- Mulțumim d-tale, țigane.
- Aoileu, românico! pe unde ai fost și umblat, de un al meu frate n-ai aflat?
- Nu, îi răspunse românul.
- Iaca românico! de l-ai găsi, și de nu l-ai găsi, tot să-i spui multă sănătate de la noi, ș-ai să-l cunoști numai după haine, că tare bine e îmbrăcat, numai despre soare-răsare are o bortă mare; despre lună, una bună; iar despre țara nemțească, nici dracul să-l mai cîrpească.

ALB. Buc., I (1897), nr. 5, p. 150

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4015. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante :

2. *Fratele țiganului*, „I. CREANGĂ“, II (1909), nr. 5, p. 137 (Coropcenii—Vaslui).
3. *Iașii țiganului*, „I. CREANGĂ“, IV (1911), nr. 2, p. 62 (Ciurești—Galați).
4. *Fratele țiganului*, GÎND. BUN., II (1915—1916), nr. 2—3, p. 15.
5. *Țiganul întrebînd de frate-so*, COM. SAT., XII (1916), nr. 13—14, p. 22.
6. *Fratele țiganului*. Pamfile, *Cartea pov. hazlii*, p. 56; republicată: NEAM. ROM. POP., XI (1920), nr. 39, p. 639.
7. *Fratele țiganului*, STRAJA, I (1922), nr. 8, p. 2 (Coropcenii—Vaslui).
8. *Țiganul întrebînd de frate-său*. Tuțescu, *Din Boureni*, p. 16.
9. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., III (1928), nr. 24—25, p. 13.
10. (Fără titlu) DUM. POP., XIII (1928), nr. 45—46, p. 4.
11. *Țigan îmbrăcat*, NEAM. ROM. POP., XXII (1931), nr. 14, p. 319.
12. (Fără titlu) LUMINA POP. Tul., I (1932), nr. 3, p. 7.

CUM A APĂRAT UN ȚIGAN PE TATĂ-SĂU

Un om fiind supărat pe un țigan cam bătrîn, îi dă vro cîteva palme.

— Așa? Lasă, că ți-o fac eu! zise țiganul fugind spre casă și zicînd băiatului lui, pe care-l avea mai mare: Mă Vlad, mă! Hai degrabă, că m-a bătut un rumân!

— Auleu, teteo! Da unde-i?

— Iacătă-l, colo în drum!

— Care-i teteo? care-i hăla?

— Țsta cu căciula acră!

— Bre rumâne, cum se poate să bați pe taică-meu?

— Ia așa, cum am avut gust!

— Așa? Ia să văd și eu!

— Iacă! Vezi? Așa, ș-așa . . . (îi trage palme țiganului).

— Ia mai dă mă! Ia mai dă! zice băiatul răstit.

— Iaca, iaca, iaca! Vezi?

— Să văd? Nu văd! Ia mai dă! zice băiatul din nou.

— Așa? Nu vezi? Na, na, na! . . . dînd și lui vro cîteva.

Pe urmă, băiatul zice liniștit tătîne-său:

— Teteo! Teteo, hai acasă, că ăst rumân e smintît! Țsta pînă mîne ne bate!

(E. Baican) TIMP, VIII (1883), nr. 81, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4016. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Cum ai dat?* ȚARA NOUĂ, IV (1887), nr. 6, p. 338.

3. (Fără titlu) HOȚUL, I (1887—1888), nr. 36, p. 287.

4. *Numai una*, GAZ. TRANS., LIII (1890), nr. 95, p. 6.

5. *Țla nu știe de glumă*. F. POP., IV (1895—1896), p. 182.

6. *Vitejia țiganului* (D. Stăncescu), ALM. IL., I (1898), p. 33; republicată: F. TOȚI, III (1898), nr. 7 p. 93; *Snoave*, p. 21; CULT. POP., VIII (1928), nr. 223, p. 2.

7. *Ista-i nebun*. Jurescu, *Snoave*, p. 51.
8. *Ăla nu știe de glumă*, GAZ. ȚER., VIII (1899), nr. 22, p. 3.
9. *Ăla nu știe de glumă*. Sandu, *Anecdote*, p. 80.
10. *Vitejia țiganului*, POP., VII (1902), p. 284.
11. *S-a răzbunat*, LUMINA, II (1906), nr. 11, p. 6.
12. *Vitejia țiganului*, COM. SAT., IV (1908), nr. 1—2, p. 10.
13. (Fără titlu) REV. COP. TIN., I (1914), p. 384.
14. *Nu-l vedeți că-i nebun!* COM. SAT., XV (1915), nr. 19—20, p. 21.
15. *Țiganul îndrăzneț*. Tuțescu, *Din Boureni*, p. 13.
16. *Curajul țiganului* (L. Costin), NEAM. ROM. POP., XVII (1929), nr. 3, p. 56 (Caransebeș—Caraș-Severin).
17. *Nu-l vedeți că-i nebun!* CUGET CLAR, I (1929), nr. 13—16, p. 213.
18. *Hai cu mine*, DUM. POP., XIV (1929), nr. 19—20, p. 6.
19. (Fără titlu) Pop-Reteganul, I., *Țigani*, p. 40.
20. *Anecdotă cu țigani*, LUMINIȚA, III (1937—1938), nr. 5, p. 30.
21. *Ăla nu știe de glumă!*, CAL. T. LUMEA, 1940, p. 40.
22. *Ăla nu știe de glumă*, CAL. V. BĂNĂȚ., IV (1940), p. 112.

CURAJ SĂSESC

Un voinic de român se-nțilni cu o turmă de sași go-niți de la jocul din sat.

— Da ce e, sașilor, vă bătură românii? îi agrăi românul.

— Hei, crede io, dragu, răspunseră toți deodată, cum nu bate la noi, chindu ele fostu duoi romani grama, și noi șapte-șase singure.

GURA SAT., XVII (1877), nr. 2, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4016 A. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante :

2. *Șapte peste olaltă*, GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 164, p. 6.
3. *Țiganul singur* (D. Stăncescu), REV. NOUĂ, VI (1892), p. 158; republicată: *Snoave*, p. 29.
4. (Fără titlu) F. POP., IV (1895), p. 70 (Sadu—Sibiu).
5. *Ei doi, și eu singur cu tata...* Rădulescu-Codin, *Dăfii*, p. 16. (Pribezi—Ialomița); republicată: *Nevasta le-neșă*, p. 27.
6. *Singur cu dada*. Sandu, *Anecdote*, p. 53.
7. *Românii și sașii*, LIGA DEȘTEPT., V (1916), nr. 44—45, p. 4.
8. *Iu, cu tata, cu Morii, și ei duoi*. Popescu, N.I., *Basme și snoave*, p. 87.
9. *Singur cu tata*, DUM. POP., VIII (1922—1923), nr. 35, p. 6.
10. *Numai eu cu tata*. Tuțescu, *Din Boureni*, p. 32.
11. (Fără titlu) PRIETEN. NOSTRU, 1923, nr. 2, p. 21.
12. *Singur cu tata*, ALB. Buc., XXIII (1924), nr. 39—41, p. 623.
13. *Ei doi, și eu singur cu tata*. Costin, *Anecdote*, p. 16.
14. (Fără titlu), ȚĂRĂNISM., V (1930), nr. 41, p. 12.
15. *Trei români și șapte sași*, IZVORAȘUL, XIII (1934), nr. 3, p. 91 (Sebeș Alba—Alba).
16. *Singur cu tata*, SAT., V (1934), p. 20.
17. (Fără titlu) PRIETEN. SĂT., I (1935), nr. 3, p. 4.
18. (Fără titlu) SAT., VII (1936), nr. 65, p. 30.
19. (Fără titlu) LUMINIȚA, II (1936—1937), nr. 6, p. 28.
20. *Singur cu dada*, CAL. V. BAN., IV (1940), p. 112.

NU L-A BĂTUT

- Ce s-auzia aseară la voi, măi țigane?
— Ia un drac de român se pusese să-ndrepteze oleocă pe spinarea ticăi.
— Ori a dat?

— A dat vro patruzeci-treizeci, de alții pe afară făceau sfat să-l bată.

„I. CREANGĂ“, VII (1914), nr. 9—
10, p. 283

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4016 B. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Le-o făcui*, IZVORAȘUL, 1923, nr. 1, p. 11 (jud. Vrancea).
3. *Li-o făcut*, V. NOUA, II (1926), nr. 1, p. 3.
4. *Le-o făcui*. Muche, *Hazlii*, p. 48.
5. *Le-o făcui*, ȚĂRĂNISM., VI (1931), nr. 46, p. 12.
6. *Le-o făcui*, ȚĂRĂNISM., VII (1932), nr. 1, p. 13.
7. *Le-o făcui* (L. Costin), IZVORAȘUL, XVIII (1936), nr. 3, p. 115 (Topleț—Caraș-Severin).

TOCMAI PE TOCMAI

Se încinse odată o bătaie între o sută de țigani și o sută de tătari; tătarii dau cu puștele și țiganii cu măciucile. Cum se întâmplă că un țigan aruncă o măciucă și omorî un tatar. Tătarii se-nfuriară mai rău și omorî nouăzeci și nouă de țigani. Al o sutălea se făcu și el mort și scapă.

Ducîndu-se într-un sat, un român îl întrebă:

— Ce-ați făcut cu tătarii, țigane?

— Ia! ce să facem? Nici ei nici noi! Tocmai pe tocmai, românico; de la ei a murit unul și de la noi a scăpat unul.

Fundescu, *Lit. pop. Basme*, p. 70;
republicată: *Lit. pop. Anecdote*, p. 53

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4016 C. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Tocmai pe tocmai*, CAL. PROF., V (1866), p. 97.
3. *Tocmai pe tocmai*, CAL. Cern., I (1888), p. 139.
4. *Țiganii tot ca ei* (Gh. Catană), GAZ. TRANS., LVI (1893), nr. 64, p. 6.
5. *Lupta Țiganilor cu românii*, ALB. Buc., I (1897), nr. 3, p. 90.
6. *Țiganii tot ca ei*, CUCU, I (1905), nr. 14, p. 6.
7. *Lupta...* (T. Pamfile — Fără titlu), B.A.R.S.R., 5094, f. 96.
8. *Tocmai pe tocmai...*, BABA SAT., III (1910), nr. 15, p. 2.
9. *...la război* (D. Furtună), NEAM. ROM. POP., I (1910), nr. 45, p. 716.
10. *Tantoi pe tantoi*, REV. COP. TIN., I (1914), p. 351.
11. *Tocmai pe tocmai*, DUM. POP., I (1914—1915), nr. 18, p. 3.
12. *Tocmai pe tocmă*, ȘEZ., XXXIV (1915), p. 42 (Păușești—Vilcea).
13. *Cum i ghini*. Popescu, N.I., *Snoave*, p. 70.
14. *Tocmai pe tocmai*, CULT. POP., VIII (1928), nr. 257, p. 2.
15. *Răzbelu rumânilor cu țiganii* (N. Ploșsor), V.A.T.R.A. I (1929), nr. 3, p. 8 (Ploșsor—Dolj).
16. (Fără titlu) ALB. Buc., XXIX (1936), nr. 46, p. 726.

CÎND EU DEDESUPT

Un ovrei povestea că el e rău, rău de tot, la el nu se trec lucrurile așa ca la alții.

— Bine, ... rău-rău, dar ce faci numai cu răutatea, oă de îndrăznit să te repezi, la ăl de-ți zice or face ceva, mă prinz că nu îndrăznești.

— Ci, iu?

— Tu.

— Să-ți spui iu, mă, să te miri.

— Ei hai spune, să mă mir.

— Am avut iu u luptă mare cu ună care s-a legat du mâni.

— Ei și cum a ieșit?

— Treci ună lingă mini și pune mună pu puerciun, „Ce faci mă?“ strig iu la el. „Nu vezi că tu mungui“, zici el. „Munguie pu tat-tu, ci nu mungui pu mini: ci parcă iu tu cunosc pi tini, goi, că ești și măgar.“ Atunci el îmi dă u palmi. Iu zic la el: „Ci dai mă, puntrî ci dai?..“ Da ci crezi că se strunsese u lume umprujur... „Iaca sî-ți mai dau unî.“ Atunci iu m-am nucujit și am vrut să ridic muni, da el a ghindit ci am să fac iu și atunci s-a cins u lupta mare cît ne-am trîntit jos...

— Ei care pe care a fost la urma urmei?

— Ei ce crezi?... zise ovreiuul zîmbind și cu șiretenie, a fost și el dar și iu.

— Cum așa?

— Pot să zic că amundoi ne-am butut bini, că era cînd el dasupră cînd iu dedesupt și dădea fiecare cum îi venea mai bini.

BIBL. FAM., V (1894), nr. 10, p. 140

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4016 D. Este atestat în Muntenia.

LA JUDECATĂ

— Ei, ia spune... cum stă pricina?

— Să trăiți, domnule judecător, ne-am bătut în parte. Cînd eu m-am repezit la el, el m-a lovit; cînd eu m-am repezit a doua oară, am lovit în pămînt și am șters-o.

BUCIUM., I (1925), nr. 11, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4016 E. Este atestat în Muntenia.

A VOASTRĂ-I PRIMARIA?

Se duce un țigan să se jeluiască la primărie, că l-a bătut niște mîndriși de flăcăi. În satul acela se întîmplase să fie primar Nastratin Hoge; vezi că d-voastră, nu

știati că pățania-i veche, dacă nu vă spuneam, și cine era primar.

— Unde te-a bătut? întrebă primarul, adică Nas-tratin.

— Chiar în drum, aicea, mai la vale... (sînt și acum tot acolo). Eu treceam în treaba mea,... și o grămadă de flăcăi, încep, la mine întîi cu cîr!... și apoi unul, zvîrrr! c-o piatră: unul una, altul alta... unul fuga după mine, pune mîna după ceafă... și mă trage și mă întinde de mi-a rupt și păr și barba... uite aici, ce-i la mine!... Sărut mîna dumneavoastră... cer dreptate!... e rușine... n-am pățit de cînd sînt asta! Am umblat pe la Nemția și p-aiurea am umblat, dar eu asta n-am pățit, ca aicea la Ruchia!

Primarul plecă cu țiganul, să-i arate de-l cunoaște: oare-i ce-l de l-a bătut. Îl arată, dar cînd colo — lucru nu e de mirare — se întîmplase să fie chiar al domnului primar.

Primarul șade și se uită, iar țiganul, dacă vede și înțelege toată treaba cum se află... apucă încolo și se duce, zicînd cu ciudă-n gura mare:

— A voastră-i primaria, a voastră-i batalia.

Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 206

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4017. Este atestat în Muntenia.

FUGA ȚIGĂNEASCĂ

Un român prinde pe-un țigan furîndu-i popușoi din țarnă. Își ia un băț grosișor și după dînsul să-l prindă. Fugea unul, fugea și celalt, și românul striga către țigan.

— Stăi, măi țigane că nu-ți fac lucru mare.

— Ba stai dumitale, că nu te gonește nimeni. Românul mărește pasul și-l prinde pe țigan care holbează ochii, scoate limba și se-neacă.

— Alei, românico, ma prinseși, ia croieșt-o și dumneata încoace spre padure, să văd eu te-oi prinde ori m-oi ascunde?

(T. Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R.,
5094, f. 97^v

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4018. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *Stan Pățitul*, CAL. CALIC., VI (1894), p. 24.
3. *Încă nu ne-am certat*, F. POP., IV (1895—1896), p. 62.
4. *Încă nu ne-am certat*, F. POP., V (1897), p. 250.
5. *Încă nu ne-am certat*, Sandu, *Povești*, p. 61.
6. *Intîmplări*, HAZ. SAT., IV (1904), nr. 3, p. 3.
7. (Fără titlu) CUCU, I (1905), nr. 14, p. 4.
8. *Încă nu ne-am certat*, AGRIC., VI (1909), nr. 19, p. 167.
9. (Fără titlu) HAZ. SAT., IX (1909), nr. 1, p. 2.
10. (Fără titlu) CAL. NAȚ. F. INT., I (1911), p. 97.
11. *Ba stai tu*. Dumitrașcu, *La namiáz*, p. 26.
12. *Încă nu ne-am certat*, HAZ. SAT., XIV (1914), nr. 7, p. 3.
13. *Țiganul la pomană*, NEAM. ROM. POP., V (1914), nr. 35, p. 557.
14. (Fără titlu) LIGA DEȘTEPT., IV (1915), nr. 27, p. 3.
15. *Ba stai tu...*, CAL. ZIAR. UNIV., XVI (1920), p. 24.
16. (Fără titlu) CAL. F. LUMEA, I (1924), p. 49.
17. *Țiganul șiret*, DUM. POP., IX (1924), nr. 13—14, p. 4.
18. (Fără titlu) GAZ. ȚĂR., XXVI (1926), nr. 12, p. 3.
19. *Stai*. Sudițeanu, *Din satul lui Cremene*, p. 71.
20. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., III (1928), nr. 4, p. 11.
21. *Doi țigani*, IZVORAȘUL, VII (1929), nr. 5—6, p. 13 (Băilești—Dolj).

22. (Fără titlu) DUM. POP., XIV (1929), nr. 12—14, p. 4 (Dolhasca—Suceava).
23. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., XIII (1931), nr. 36—37, p. 14.
24. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., XIII (1931), nr. 40, p. 12.
25. (Fără titlu) DACIA TR., 1932, p. 80.
26. *La bătaie*, GLAS. BUCOV., XVII (1934), nr. 4308, p. 3.
27. (Fără titlu) FEM. SAT., 1935, nr. 6, p. 10.
28. (Fără titlu) PRIETEN. SĂT., II (1936), nr. 4, p. 4.
29. *Încă nu ne-am certat*, AMIC. POP. CAL., LV (1937), p. 131.
30. *Întrebați-l p-ăl din urmă*, ȚĂRĂNISM., XIV (1939), nr. 1—2, p. 12.
31. *Stai!* CAL. EPARH., X (1940), p. 254.
32. *Povestea sasului cu românul*, A.I.E.F., i. 11 228 (Poiana Răchițelii—Hunedoara).

CUM POATE SĂ-ȘI CALCE ȚIGANUL JURĂMÎNTUL

— Aide, mă Danciule, la muncă! zicea isprăvnicelul. Logofătul a zis că miine avem să mergem la arătura de la marginea satului despre rîu; iară azi să sfîrșim pe cea din deal.

— Iaca, nu merg, mă, nu merg. Astăzi nu sînt bun de doftă.

— Nu se poate să nu mergi. Tu ești cel mai dator din toți; și tu ești cel ce ai lucrat mai puțin; fiindcă totdeauna te codești. Să nu te împingă care cumva păcatele să nu mergi nici azi, căci tocmai acum ți se împlinește.

— Ei, iaca nu merg, tăiat, mort. Poate cumva bă-tut să-mi calc jurămîntul.

— Păi bine, mă, de ce nu-mi spui așa din capul locului și mă lași să mă ciorovoiesc cu tine de trei ceasuri. Na! na! na! și mai na! Iaca, dacă te mănîncă pielea. Țiganul merse la muncă.

Ispirescu, *Snoave*, p. 96

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4019. Este atestat în Muntenia.

L-AȘ LĂSA DAR NU MĂ LASĂ

Un copil prinsese un tătar și începu a striga la tată-său, care era — se vede — pe acoloa prin pădure:

— Aleargă, tată, c-am prins un tătar!

— Da lasă-l bre! îi zise tată-său.

— L-aș lăsa; dar nu mă lasă el pe mine!

GAZ. ȚER., V (1897), nr. 38, p. 4
(Smulți—Galați)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4020. Este atestat în Moldova și Muntenia.

Variantă :

2. (Fără titlu) Zanne, *Proverbele românilor*, II (1897), p. 597.

DĂ O DATĂ — ȘI TE DOARE DE TREI ORI

Un țigan trecea pe drum; un român văzîndu-l, fără a fi observat de țigan, se ascunse sub un pod și de acolo îi aruncă o zburătură zdravănă; țiganul de spaimă o rupse la fugă bărbătește, și cum fugea el așa repede, înțînîndu-l alt român, îl întrebă:

— De ce fugi așa groaznic, măi țigane?

— Minca-ți-aș, colo la podul ăla este unu care dă o dată și te doare de trei ori, răspunse țiganul abia trăgîndu-și sufletul.

Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 72

Vezi *Typol. bibl.*: tip 4021. Este atestat în Muntenia.

SĂ-L TAIE

Nu știu din ce pricină un român s-a luat la cioandă cu un țigan. De la sfadă la bătaie. Îl bate pe țigan de-l zvîntă românul. La urmă baragladinei i s-a făcut ciudă

amarnic și, nici una nici două, înfașcă un topor în mână și după român.

Ceala o rupse la fugă — știu că nu era nebun să steie înaintea prostului!

Da cioara după dînsul. Și fugi, și fugi, de ieșea fum din călcîiele lor.

De la o vreme a prins a scoate limba țiganul. Se oprea cîteodată și striga cît ce putea:

— Mă rog, românico, stai, să te tai, că mor.

Ceala de unde naiba să stea să-l taie! Știu că nu era capiu! Tot o ținea pe-a lui: fuga.

Și se spune că s-a lehemetuit țiganul de atîta fugă și n-a mai poftit să-l mai strige pe român să stea ca să-l taie el!

VEST. SAT., III (1914), nr. 4, p. 5
(Covasna—Iași)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4022. Este atestat în Moldova.

NU AU PUTUT RĂBDA

— Pentru ce te-ai lăsat să te bată mișăii ăia mîi? întrebă un român pe Culă țiganul, ce fusese bătut de niște faraoni de ai lor.

— Pentru că am fost harnic, să rabd ce mi-au dat ei, dar ei de bună samă nu puteau răbda ce le dam eu, moi rumânico, răspunse țiganul.

Maican, *Glume*, p. 14

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4023. Este atestat în Muntenia.

HA AVUT NOROC...

Se întîlnește într-o zi un țigan cu un român.
Nu știu din ce se iau la ceartă, și din ceartă ajunge la bătaie.

Și îi dă românul țiganului, căci doar știți cum știe să care românul.

— Că, stai ma romanico, că havaleu, ca ma homori, și-mi rămîne Stanca cu danciuci pe drumuri...

Dar românul habar n-avea de vaităturile țiganului și mi-l stîlcea ca la pașopt.

Iată că trecură niște oameni p-acolo.

Cu chiu cu vai îl scăpă pe țigan din ghearele românului.

Pleacă țiganul spre casă, bătut rupt ca vai de el, și numai iacă că-i iese țiganca înainte.

Țiganul de colo începe să-i spuie ce a pățit.

— Păi, bine măi prapaditul de Dumnezeu, la ce mai kikirez galceava, dacă n-ai puterintă...

— H-apoi vezi, fa, ca e alceva, ha avut el noroc ca era mai tare ca mine, ca altfel i-aș fi harătat eu...

F. TOȚI, II (1898), nr. 24, p. 296

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4024. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. (Fără titlu) IZVORAȘUL, V (1923), nr. 7—8, p. 3 (Broșteni—Argeș).

ȚIGANUL LA DRUM

Își luase țiganul ziua bună de la nevastă, de la danci, și plecase la drum lung cu dăsaga cu merinde la spinare. După ce făcu vreo două-trei sute de pași, ce-i veni să se mai uite înapoi la casă pînă n-o coti la dreapta pe cale.

Cînd își aruncă ochii, ce să vază?

Un român tocmai intra în casă la el.

Se întoarse țiganul repede înapoi să vază cum și ce fel, și ajungînd lîngă casă, se apropie de fereastră și se uită pe furiș înăuntru.

Să-i vie ameteală țiganului și mai multe nu cînd văzu ce văzu: românul îi săruta nevasta și nevasta săruta pe român.

Lăsă țiganul desaga jos ca să intre în casă și să facă bătaie mare, dar, înainte de a pleca, se mai uită o dată, și uitîndu-se dădu cu ochii, la brîul românului, de un cuțit mare.

Atunci își luă iar desaga de jos, o puse la spinare și plecă la treaba lui zicînd:

— Aoliu! fi-mi-r-ai tu al dracului, vere, mare noroc avuși că am plecat la drum.

Stăncescu, *Snoave*, p. 41

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4025. Este atestat în Muntenia.

[INCĂ NU-MI FUSE AȘA FRIG]

Intr-o iarnă știți de celea oare nu dă pace nici dinților în gură, doi oameni vecini se întorceau într-o duminică de la biserică către casă.

— Ce frig mai fuse astăzi în sfînta biserică, vecine, nu mai puteam sta în loc să ascult sfînta slujbă, zise unul.

— O că friguros mai ești și tu, ca țiganul! răspunse celălalt, vezi mie încă nu-mi fuse așa frig încoalea, numai tocmai din opinci în sus.

F. POP., III (1895), nr. 40, p. 313

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4026. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Frig!*... Chicoș, *Culegeri*, p. 55.

3. *Nu i-a fost frig* (D. Stăncescu), **CAL. UL. BIBL. TOȚI**, I (1897), p. 109; republicată: F. POP., VI (1897—1898), p. 58.

4. *Nu i-a fost frig*, POP., II (1897), nr. 15, p. 233.

5. *Nu i-a fost frig*, RĂS. Pal., I (1905—1906), p. 179.
6. *Nu i-a fost frig*, F. POP., XX (1912), nr. 5, p. 5.
7. *De la bocanci în sus*. Popescu, N. I., *Snoave*, p. 17.
8. *Nu i-a fost frig*, CAL. ASOC., XVI (1929), p. 174

ȚIGANUL LA BISERICĂ

Un țigan a mers și el la biserică, cum merg toți creștinii. Însă a nimerit-o rău, căci era foarte frig. Omul îmbrăcat bine și încălțat bine, încă bătea din dinți și din picioare.

Țiganul, fiind îmbrăcat ca napul, n-a mai putut sta, s-a săturat de a mai bate în dinți și în călcie și a ieșit să meargă acasă.

La ușa bisericii s-a întâlnit cu un român.

— Pe ce vreme-i măi țigane? întrebă românul.

— D-apoi, ție-te sfântul, pe vremea bătutului în dinți și în călcie, răspunse țiganul, dîrdîind.

F. POP., VI (1898), nr. 23, p. 274
(Cenade — Alba)

Vezi Typol. bibl.; tip 4027. Este atestat în Transilvania.

DĂ-TE DUPĂ MINE

Plecaseră doi țigani la drum; unul era despuiat de tot, iar ălălalt era încins cu o funie de tei pe la mijloc. Atît aveau; vreun mintean, or vreo scurteică, or măcar cămașe și nădragi, or ceva pe ei n-aveau deloc, deloc.

Cum plecaseră ei, plecaseră mai pe căldură, că plecaseră pe la prînz cînd are soarele putere, dar fiind luna lui brumar, cînd se schimbă vremea de vezi cu ochii, mai pe sub seară se porni un vînt friguros de alea strașnicele de începură a le clănțâni dinții țiganilor în gură de-a binele.

Atunci, ăl de era încins cu funie de tei, zise colo răstit ălui de era despuiat de tot:

— Dă-te după mine, mă, golule, mai la hadapost, că te picnește vântul hăsta afurisitu, de te-mbolnăvești și te ia dracul.

Stăncescu, *Glume*, p. 27

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4028. Este atestat în Transilvania, Moldova și Muntenia.

Variante:

2. *Dă-te după mine*, POP., III (1898), nr. 10, p. 158.
3. *Dă-te după mine*. Sandu, *Anecdote*, p. 49.
4. *Mai îmbrăcat*, F. POP., XVIII (1910), nr. 50, p. 5.
5. *Mai îmbrăcat*, BABA SAT., IV (1911), nr. 3, p. 3.
6. *Mai îmbrăcat*. Pamfile, *Cartea pov. hazlii*, p. 5; republicată: NEAM. ROM. POP., XX (1920), nr. 21, p. 332.
7. *Mai îmbrăcat*. Savin, *Snoave*, p. 12.
8. *Dă-te după mine*, SOL. MOLD., I (1927), nr. 9, p. 7.
9. *Dă-te mai în dosul meu*, CĂL., V (1929), p. 87.
10. *Dă-te după mine* (I. Adam), ȚĂRĂNISM., VII (1932), nr. 7, p. 14.
11. *Mai îmbrăcat*, ALB. Buc., XXII (1933), nr. 1, p. 6.
12. *Dă-te după mine*, AMIC. POP. CĂL., LIII (1937), p. 131.

ȘI TOT MI-E FRIG

Un țigan mergea odată într-o iarnă, pe un drum, c-un puradici.

Era tare ger atuncea. Crăpau lemnele de ger ce era. Puradiciul era cu pielea goală, iar țiganul era încins c-un tei.

— Tată, mi-e frig. . . Dar țiganul îi răspunse:

— Cred fiule, cred, eu că-s încins cu tei și tot mi-e frig, d-apoi ție.

BUCIUM., II (1926), nr. 3, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4029. Este atestat în Moldova.

DOI ȚIGANI

Doi țigani mergeau odată pe un drum, pe cînd era un ger de crăpau pietrele. Țigani erau goi de tot și n-aveau nici cămăși pe ei și tremurau de le clănțăneau dinții-n gură, nu alta. Dar unul din ei era încins c-o curea și avea și un cuțit în o teacă la brîu. Mergînd ei pe drum au început să vorbească:

— Măi, zise unul, mie mi-i frig care nu se află, dar ție cred că nu ți-e ca mie, că-ți ține cald cureaua și teaca cu cuțitul.

REV. SOC. TIN. ROM., XVII (1901),
fasc. 1—2, p. 97

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4030. Este atestat în Muntenia.

UMBRA DE VARĂ

— Ți-e frig, măi țigane?

— Haoliu, cocoană, mînca-te-aș, m-a prăpădit gerul! Să fie de rîs care o mai sta vara la umbră!

F. POP., XX (1912), nr. 5, p. 5

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4031. Este atestat în Transilvania.

DAR SĂRMANUL DRUMAR!

Un biet cioroi mergea într-o seară de iarnă dintr-un sat în altul. Frigul creștea din ce în ce mai mult, iar el era îmbrăcat cu o cămașă ruptă și peticită ca vai de ea. Merse cioroiul nostru cît merse, pînă cînd de la o vreme, nemaștiind ce să se facă de frig, se opri în loc și, vîzînd pe marginea drumului un mărăcine, hotărî să-și facă cort dintr-însul. Își dezbracă cămașa și o aruncă deasu-

pra mărăcinelui, iar el se vîri dedesubt. De unde naiba să-i fie mai cald acum!

— Vai, săracul de mine! se tinguia bietul țigan. Io-s în cort și-s mai mort; dar sărmanul drumar, ce-o fi de capul lui!

Sandu, *Anecdote*, p. 50

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4032. Este atestat în Transilvania, Moldova și Muntenia.

V a r i a n t e:

2. *Cristașul*, Novacoviciu, *Folclor bănățean*, p. 62.

3. *Țiganul cu groapa*, Costin, *Anecdote*, p. 12 (Teregova — Caraș-Severin).

4. *Țiganul drumar*, VOINȚA BAN., XVII (1939), nr. 5, p. 2.

5. *Cînd și-a pus țiganul cojocul pe mărăcine*, A.I.E.F., îng. 1248 i. (Cîndești — Dimbovița).

ȚIGANUL LA PEȘTE

Într-o toamnă friguroasă țiganul pleacă cu plasa ca să prindă pește cu cumătru-so. Cînd isprăviră și ieșiră la mal, băgă țiganul de samă că cineva-i furase strențele. Bătea și vînt iar el tremura grozav. Ce să facă?! Își puse plasa udă-n cap și stînd așa scoase degetul afară zicînd:

— Haoleu, frig e-nuntru, dar mai frig afară, apoi către peștele din strachină:

Vai de voi

pui de cioroi

mi-i frig mie că-s îmbrăcat, dar pe voi, dezbrăcați, va fi luat dracul!

(T. Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R.,
5094, f. 94^v

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4032 A. Este atestat în Moldova.

[VAZUT-AI POZNĂ!...]

Acu, o cojancă — c-aşa le mai zic răzăşişelor —
cică se-ntorcea de la cîmp, aşa mai pe-nserate.

În drumul dinspre casă, avea să treacă printr-o mi-
rişte. Ca să nu-şi spargă papucii prin techi, se desculţă.
Vai de dînsa, cum meargea cu picioarele goale prin ţeşi-
turi. Se zgîriese de-şi făcuse picioarele una de sînge.

Taman cînd să iasă la cîmp curat, iată c-o ţăpuşă
fi trece prin talpa piciorului. Prinde a o blăstăma, de-ai
fi crezut că varsă venin din gură. Schiopătînd, văicărin-
du-se, iesă din mirişte la lumină. După ce-şi scoase aşchia
din picior, să uită lung la ea şi zise cu mirare:

— Mîţţ. . . văzut-ai pozna! . . . de eram încălţată îmi
spărgeam bunătate de papuci noi-nouţi! . . .

(I. Adam) OPINIA, I (1898), nr. 265,
p. 1; republicată: *Pe lîngă vatră*,
p. 146; DUM. POP., III (1918—1919),
nr. 8, p. 3

Vezi *Typoi bibl.*: tip 4034. Este atestat în Muntenia, Mol-
dova şi Transilvania.

Variante:

2. *Cizmele fişanului*, „I. CREANGĂ”, II (1909), nr.
10, p. 29 (Gohor — Galaţi).

3. *Norocul fişanului*. Pamfile, *Cartea pov. hazli*,
p. 20; republicată: NEAM. ROM. POP., VIII (1920), nr. 41,
p. 671.

4. (Fără titlu) ȚĂRANISM., III (1928), nr. 35, p. 12.

5. (Fără titlu) PRIM., IX (1929), nr. 4, p. 3.

6. *Țiganul și bocancii*, SAT., III (1932), nr. 16, p. 12.

7. (Fără titlu) FRM. SAT., I (1935), nr. 6, p. 10.

8. (Fără titlu) VOINȚA BAN., XVIII (1940), nr. 26,
p. 2.

DOVEZILE ÎNSURISULUI

— Dumneata, Ispas Plăcintă, întreabă judecătorul, zici că trăiești la o masă cu acuzata, acum, de opt ani de zile?

Vorba e dar, că sînteți bărbatul cu muierea — nu-i drept?

— Ba da! domnule judecător.

— Și ai dumneata dovadă sigură, despre aceea, că sînteți soți?

— Am da! două fete și-un fecior.

Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 101

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4035. Este atestat în Transilvania.

MOȘ APEȘ

— Și cu norocire! Trai bun și viață lungă să vă dea Dumnezeu.

Cu aceste vorbe de heretisire întîmpină pe moș Apeș un prieten vechi al său.

— Să dea Dumnezeu la toată lumea și mie păcătoșului, răspunse moșul.

— Mi-a părut bine cînd am auzit că iar te-ai însurat, moș Apeș. Știu cît este de rău să fie cineva singur în casă, îi mai zise prietenul.

— Am fost nevoit, moșul tatei, să mai iau încă o dată jugul, răspunse moș Apeș, femeia este trebuincioasă la casa omului.

— De, asta așa este, deși însurătoarea are multe amaruri și multe găluști de înghițit. Dar de una nu mă dumiresc eu.

— De care?

— Iacă; cum dumneata, om cu destulă doxă la cap, trecut și prin ciur și prin dirmon, lovit cu capul și de pragul de sus și de cel de jos, și la vîrsta dumitale, cum dumneata, zic, te-ai lăsat să te muște șarpele de inimă și să faci greșeala de a lua de muiere o fată mare?

— Ce era să fac, moșicile, dacă n-am găsit alta mai mică.

CAL. IST. LIT. POP., I (1885), p. 61

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4036. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Moș Apeș*. Ispirescu, *Snoave*, p. 80; republicată: *Poveștile unchiașului sfântos*, p. 327; CAL. ȚĂR., 1926, p. 82.

3. (Fără titlu) Gheața, *Rîsete*, p. 125.

PĂPUȘOII ȚIGANULUI

Acu, cică apucase și țiganul o corhană, de unde cioarele o fi apucat, și nici una nici două, hai să s-apuce cioara de plugărie.

Da locu, n-țelegеți d-voastră: mai mult piatră decît nisip!

Ară el cum o fi arat — da nici tu grăpat, nici tu săpat; pămîntul ca vai de el, mai mult zgîriat decît lucrat.

Acu, taman pe la Sînt-Ilie, se duce gaia să-și vadă isprava, că nu-l mai ținea răbdarea.

Cînd se uită baragladina la popușoii lui, că pesem-ne popușoi sămănase, ce vreți? Mici piperniciți și galbeni cum fi ceara! Da țiganul tot țigan, nu-și încăpea-n piele de bucurie, și, nu să tacă, dă într-un suflet acasă la Chirandă să-i spuie și ei ce văzuse:

— Chirandă, Chirandică, ham fost la moșie: e o bogăție, e o frumușie!... Să vezi popușoii noștri, ții-i mai mare dragul: de mici cam mititei, da galbeni și frumușei, cum îi aurul, de să nu-ți mai iei ochii de la ei!...

Da să-i vezi pe-ai cumătrului (că uitasem să vă spun că tocmai lîngă țigan erau și popușoii cumătru-său, lucrați omenește însă, nu țigănește), să nu te uiți la ei: mai nalți or fi ei și deșirați, da umflați, umflați, și verzi, de să nu intri-n ei, că te pierzi!...

Ce i-o fi făcut Chiranda, unul Dumnezeu mai știe!
Înțelepți d-voastră însă că moale nu i-o fi mers!

NEAM. ROM. POP., VI (1915), nr. 32,
p. 500

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4037. Este atestat în Muntenia.

V a r i a n t e:

2. *Galbin și frumos*. Tuțescu, *Taina ăluia*, p. 15 (Corciu — Dolj).

3. *Nod* (N. I. Dumitrașcu), „I. CREANGĂ“, IV (1911), nr. 6, p. 191 (Boureni — Dolj); republicată: „I. CREANGĂ“, VII (1914), nr. 4, p. 126.

4. (Fără titlu) DUM. POP., VIII (1922—1923), nr. 36, p. 2.

TOATĂ SUFLAREA...

Într-un sat trăia un țigan fierar. El nu știa să facă altă treabă, decît să bată cu ciocanul și să tragă la foi. Aceasta îi era și ogorul și turma lui, din care se hrănea cu toată casa.

Pînă la bătrînețe el numai muncise, fără să știe de alte griji pămîntești.

Într-o zi, cum trăgea el la foi, în dogoarea cărbunilor aprinși, trece pe acolo preotul satului.

— Ce mai faci, măi Vasile?

— Treabă, părinte...

— Bine faci tu că muncești, dar omul se mai gîndește și la suflet, nu numai la nevoile trupului, că după viață, mai vine și moarte...

— Așa-i, părinte, păcatele noastre...

Și țiganul, pătruns de vorbele popei, se uita mai aprins, strălucindu-i ochii setoși în lumina focului suflat de foi.

— Trebuie să te mai grijești și tu, că, uite, ești bătrîn și tu n-ai făcut încă nimica din ce scrie acolo la carte.

— N-am făcut, părinte, așa-i. . .

— Te strînge Dumnezeu într-o zi, cînd nici nu te gîndești, și atunci cum îți dai tu seama sus? . . .

— Apoi, părinte, ne mai întrebă Dumnezeu și pe noi, țiganii, ca și pe români?

— Ce are de-a face: toți sînt deopotrivă înaintea lui Dumnezeu. . . Nu știi tu ce zice la carte?: „Toată suflarea să laude pe Domnul”. . .

Țiganul, uimit, deschide ochii mai mari și, cum el tot mai trăgea de lanțul foilor, întrebă nedumerit pe popă:

— Toată suflarea? . . . Da foile mele, părinte, să-l laude? . . .

Adam, *Vorbe de clacă*, p. 13; republicată: DEȘTEPT., 1922, p. 75

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4039. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Toată suflarea*, NEAM. ROM. POP., VII (1916), nr. 19, p. 291 (Bîrlad — Vaslui).

3. *Toată suflarea*, ALB. Buc., XXXIX (1936), nr. 35, p. 550.

4. *Toată suflarea*, ALB. Buc., XLI (1938), nr. 27, p. 438 (Lugoș — Timiș).

PLANUL ȚIGANULUI

Un țigan oarecare astfel plănua cu soția sa:

— Vezi tu Zamfiro cloța asta? dacă va da devla să scoată dir tot oul puiul, și puii se vor face găini, găinile

se vor vinde, și pe bani vom cumpăra o scroafă, scroafa va purceli, purceii se vor face porci; porcii îi vom vinde și vom cumpăra doi mînzi, mînzii se vor face cai, caii îi vom prinde la căruță, căci de aceea avem, atunci ai! hai! cum ne vom căruța pînă la nănașu.

— Și-apoi, eu, după ce vom sosi acasă de la nănașu, mă voi căruța pînă la tatăl meu, zise Zamfira.

GURA SAT., XVI (1876), nr 34, p 99

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4040 (A. Th. 1430). Este atestat în Transilvania, Moldova și Muntenia.

V a r i a n t e:

2. *Oaia țiganului*, OPINCA, 1885, nr. 14, p. 3.
3. (Fără titlu) GAZ. SĂT., II (1885), nr. 15, p. 227.
4. *Nu zice hop pîn' nu-i sări*. Sbiera, *Povești poporale*, p. 249.
5. *Nu zice hop pîn' nu-i sări*. Teodorescu-Kirileanu, *Povești morale*, II, p. 67; republicată: *Povești poporale*, p. 59.
6. *Planul țiganului*, ȚARA NOUĂ, IV (1887), nr. 9, p. 571.
7. *O socoteală deșartă*, GAZ. TRANS., LIII (1890), nr. 51, p. 5.
8. *Țiganul cu oaia*, GAZ. TRANS., LIII (1890), nr. 69, p. 6.
9. *Țiganul cu gisca*, F. POP., I (1892—1893), p. 505.
10. *Calul țiganului* (T. Pamfile — Fără titlu), B.A. R.S.R., 5094, f. 97.
11. *Țiganul și putina cu lapte*, ALB. Buc., IV (1900), nr. 24, p. 650.
12. *Țiganul și putina cu lapte*, REV. TIN. ROM., XX (1900), p. 120 (Chiojdeni — Buzău).
13. *Țiganul cu putina cu lapte*, ȘEZ., VIII (1902), nr. 2, p. 24 (Buhociu — Bacău).
14. *Țiganul și putina cu lapte*. Țapu, *La clacă*, p. 21.
15. *Țiganul și putina cu lapte*, GHILUȘUL, III (1914), nr. 3—4, p. 12.
16. *Planul țiganului*, LIGA DEȘTEPT., V (1916), nr. 46—47, p. 4.

ȚIGANUL LA VÎNĂTOARE

Odată un țigan mergînd afară la vînat cu patru purdei ai săi și-i bătu norocul, căci dederă de un iepure dormind sub o tufă. Dada, pașitul, și cu purdeii cei pro-copsiți luară tufa împrejur și dada întrebă pe purdei (nainte de a prinde iepurele), ca cum l-or mînca: de tocană sau fript? Unul zicea: ca tooană, altul era fript, dar totuși după mult ciorobor, majoritatea (la care ținea și hurhunul bătrîn) a decis, ca din iepure să se facă tocană.

„Apoi așe va fi și altcum nu (căci deja era treaba la pâr); tu dara Adamuțiu dadii te cara dupa herboai-ca; tu Vasalica dupa apa; tu Micula dupa cuțite și sare — iară tu, Dumitru dadii, tu te cara și ni strînge lemne de focuit, așe, acum mergeți toți, care dupa ce vi-am spus, ca apoi eu îl voi pazi aci, sa nu fuga, pînă hiniți voi cu hele trebuincioase.“

Purdeii dadii toți se împroșcară care încotro, și erau deja departe, cînd dadii, înțeleptului, i veni în minte, ca la tocana trebuie și piparcă. Acu ce să facă dada, căci de fugе după Micula, să-i spună să aducă și piparcă? pînă va reîntoarce, fugе iepurele; de zbiară după el? atunci se trezește iepurele și fugе. Totuși ca om pășit — care a fost de trei ori la țîrg călare și o dată la moară, cu un cuvînt a umblat multă țară — a cugetat că mai cu scop va fi să zbiere după Micula, și începe în gura largă:

„Măi Miculo ada și ciuparca!..“

Iepurele trezindu-se la toloiul dadii, scapă de moarte; iar dada — șuiurînd și suspinînd amar — își exprima părerea de rău în ăst mod:

„Mo! bata-te devla foale, ca nu putuși mînca și nechiparat!“

GURA SAT., XII (1872), nr. 28, p. 112

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4041. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Țiganii cu borșu de iepure*, CAL. BASM. CÎNT., IV (1877), p. 79.

3. *Țiganul și iepurele*. Sbiera, *Fovești populare*, p. 250; republicată: NEAM. ROM. POP., XXII (1932), nr. 6, p. 164.
4. *Țiganul ca vânătoriu*, GAZ. POP., 1886—1887, nr. 18, p. 7.
5. *Lasă-l focului, că-i numai pui*. Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 72; republicată: TRIB., VI (1889), nr. 104, p. 413.
6. *Dintr-o dorință seacă*. Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 71.
7. *Țiganul și piparca*, CAL. Arad, VIII (1890), p. 100.
8. *Iepurele fără sare* (D. Stăncescu), GAZ. TRANS.; LV (1892), nr. 55, p. 6; republicată: *Snoave*, p. 43.
9. *Ca ho...*, GAZ. TRANS., LIX (1896), nr. 104, p. 6.
10. *Lasă-l că e pui*, F. TOȚI, I (1897), nr. 46, p. 390.
11. *Țiganul la vânătoare*, POP., II (1897), nr. 48, p. 766.
12. *Cizmarul*. Chicoș, *Culegeri*, p. 33.
13. *Țiganul și iepurele*, F. POP., VI (1897—1898), p. 94.
14. *Țiganul la vînat*, OPINIA, III (1899), nr. 2, p. 193.
15. (Fără titlu) POP., VII (1900), p. 157.
16. *Țiganul și iepurele* (Chr. N. Țapu), REV. SOC. TIN. ROM., XIX (1900), p. 211 (Focșani — Vrancea).
17. (Fără titlu) POP., VII (1900), p. 702.
18. *A face planu ca țiganu*. Zanne, *Proverbele românilor*, VI (1901), p. 389 (Ștefănești — Vilcea).
19. *Face planu ca țiganu cînd s-a dus cu plocon la nașu-său*. Zanne, *Proverbele românilor*, VI (1901), p. 389 (Broscari — Mehedinți).
20. *Țiganul și iepurele*, F. POP., XI (1902), p. 107.
21. (Fără titlu) HAZ. SAT., IV (1904), nr. 5, p. 3.
22. *Tu cioară, eu cioară*. Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 90.
23. *Țiganul și iepurele*. Duma, *Colecție de proverbe*, p. 48.
24. (Fără titlu) HAZ. SAT., V (1905), nr. 2, p. 2.
25. *Țiganți la vînat*, HAZ. SAT., V (1905), nr. 3, p. 2.
26. *Țiganul și iepurele*, CAL. POP. BUCOV., X (1906), p. 97.
27. *Țiganți la vînat* (T. Pamfile — Fără titlu), B.A.R.S.R., 5094, f. 227.
28. (Fără titlu) (C. Rădulescu-Codin), ȘEZ., 1910, nr. 8, p. 124 (Cacomeana — Ialomița).

29. *Țiganul și iepurele*, GAZ. TRANS., LXXIII (1910), nr. 50, p. 6.
30. (Fără titlu) NEAM. ROM. POP., II (1911), nr. 26, p. 413
31. *Țiganul și iepurele*, POP. ROM., VIII (1912), nr. 12 p. 11
32. *Planul țiganului*, NEAM. ROM. POP., IV (1913), nr. 2—3, p. 47.
33. *Țiganul și iepurele*. ȘEZ., 1915, p. 40 (Păușești — Vilcea).
34. *Planul țiganului*, NEAM. ROM. POP., VII (1916), nr. 20, p. 329.
35. *Țiganul și iepurele*. CAL. COPII., VI (1920), p. 60.
36. *Țiganul la vânătoare* (N. I. Popescu), REV. „T. PAMFILE”, I (1923), p. 108 (Ștefănești — Vilcea); republicată: ȘEZ., XVI (1924), nr. 7, p. 76.
37. *Țiganii și cioara*, LUMEA COPII., II (1923—1924), p. 551.
38. *Pe dealul Nenescului*, IZVORAȘUL, V (1926), nr. 1—2, p. 13.
39. *Friptură de iepure*, DOINA Jor., I (1928—1929), p. 263 (Bistrița — Mehedinți).
40. *Socoteală*, DUM. POP., XIV (1929), nr. 27—28, p. 3
41. *Țiganul și iepurele*. Dumitrașcu, *De-ale unui traistă-n băț*, p. 26 (Boureni — Dolj).
42. *Ploconul țiganului*, IZVORAȘUL, XI (1932), nr. 1, p. 12.
43. *Țiganul și fiul său*. Costin, *Anecdote*, p. 14 (Baia Nouă — Caraș-Severin).
44. (Fără titlu) LUMINA POP., Tulcea, 1932, nr. 1, p. 4.
45. *Ciorbă de iepure*, SAT., V (1934), nr. 44—45, p. 44.
46. *Țiganul la vînat*, VAS., VI (1934), nr. 19—20, p. 4.
47. (Fără titlu) GRAI. MAR., III (1934—1935), nr. 31, p. 5.
48. *Iepurele țiganului*, CAL. HAZ., II (1939), p. 43
49. (Fără titlu) FAT. FR., Suc., XV (1940), p. 46.
50. *Țiganul și danciul*. A.I.E.F., 10769 (jud. Vrancea).

51. *Poveste țigănească*, A.I.E.F., i. 11098 (Cerbăl — Hunedoara).

52. *Țiganul la vânătoare*, A.I.E.F., i. 11229 (Poiana Răchițelii — Hunedoara).

ȚIGANUL ȘI IEPURELE

Un țigan avea o ciurdă de puradei... și-i creștea și el cum da Dumnezeulea...

Da norocul lor nu doarme... Odată Ganciu prinse un iepure mort.

Își tot bătea țiganul capul, cum să facă, să împace pe toți dănciucii... căci erau o spuză și nu le ajungea iepurele.

Și vorbește țiganul cu țiganca, să taie mîrtanul, singura avere după sufletul lor, numai să nu-i mai audă văicărindu-se de foame.

Zis și făcut. Gătesc ei pe mîrtan ca și pe iepure, îi pun pe amîndoi în două frigări și-i așează la foc. Se frig ei bine, se rumenesc... de le lăsa gura apă baragladinelor...

La masă alde Stanciu bagă de samă — taina ăluia: ce e-n zamă... în frigare — că coada iepurului lor e prea mare. Se mînie și zic:

— Teteo, mo...

— Toi, mo.

— Șoșoi n-ai codoi; moțoi ai codoi, iacă nu-l mîncăm nici noi.

Țiganul năcăjit foc că rămăsese fără mîrtan și dăncii tot flămînzi... ia frigarea și unde cîrpește una Stanciului de-i înverzise ochii — din negri — și s-a dus schilălăind... și dus e și pînă astăzi.

Tuțescu, *Taina ăluia*, p. 5

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4042. Atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Țiganii și iepurele cu coadă lungă*. Pamfile, Car-

tea pov. hazlii, p. 70; republicată: NEAM. ROM. POP. VIII (1920), nr. 25, p. 397.

3. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., III (1928), nr. 29, p. 12.

ȚIGANUL VINĂTOR

Un țigan trecînd pe marginea unui sat, vede un cîrd de curci. Trage în grămadă cu un bulgăre și ucide una.

Tocmai cînd o luase și voia să plece, îl oprește păsătorul păsărilor.

— Ce ai făcut țigane? îi zise acela. Pentru ce ai ucis și ai luat pasărea?

— Da ce rumânașule! Poate n-am voie și eu să vînez sălbăticiuni ca toți vînătorii?

— Da sălbăticiune e asta țigane? Nu vezi că e curcă?

— Apoi de! Dacă-i curcă, ce se-ncurcă prin drumul trecătorilor, și prin calea vînătorilor?

Wartic, *O sută și una de mici istorii*, p. 67

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4043. Este atestat în Moldova, Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Țiganu vînătoriu*. Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 68.

3. *Țiganul vînător*. Fundescu, *Lit. pop. Basme*, p. 52, republicată: *Lit. pop., Anecdote*, p. 3.

4. (Fără titlu) Niculiță-Voronca, *Datine*, p. 1029 (Botoșani — Botoșani).

5. *Țiganul la vînat*. Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 266.

6. *Țiganul vînător*, RĂS. Pal., 1905—1906, p. 70.

7. *Țiganul vînător*, „I. CREANGĂ“, VIII (1915), nr. 4, p. 125 (Drăgușeni — Galați).

8. *Țigan vînător*. Pamfile, *Cartea pov. hazlii*, p. 87; republicată: NEAM. ROM. POP., XI (1923), nr. 31, p. 492.

9. *Țiganul la vînat* (D. Furtună), „I. CREANGA“, XIV (1921), nr. 4, p. 61.
10. *Țiganul vînător*, CAL. BIHOR., II (1923), p. 111.
11. *Țiganul vînător*, TREI CRIȘ. POP., II (1924), nr. 11—12, p. 14.
12. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., III (1928), nr. 29, p. 12.
13. *Vînătorii și curcanul*, DUM. POP., XV (1930), nr. 15—16, p. 6.
14. *Țiganul vînător*, DUM. POP., XVII (1932), nr. 11—12, p. 7.
15. *Țiganul vînător*, CAL. HAZ., II (1939), p. 46.

IACA IA AȘA!

Acu se zice că un boier a plecat la vînat și a luat cu dînsul și pe un țigan ca să-i țină vînatul.

Au umblat încoace, încolo, dar degeaba! Parcă se vîrise în pămînt sălbăticiunile. Tocmai către seară au ajuns în marginea unei tufe dese de porumbei.

— Măi... cum l-a fi chemat pe țigan, ia du-te de vezi în tufa ceia... mai știi de unde sare iepurile?

Și țiganul tupiluș binișor se ițește printre crengile spinoase. Cînd colo ce să vezi? Doi șoldănași dormeau... de să dai cu tunul la capul lor.

Ce-a făcut ce-a dres baragladina naibii nu știu, dar numai se trezește boierul cu țiganul înaintea lui și în brațe cu iepurașii.

Și s-a mirat mult boierul de una ca asta, dar pe urmă s-a gîndit că așa-i țiganul cîteodată: face ce nu-i de crezut și pe urmă îți pui mîinile în cap cînd vezi la ce sfîrșit a ajuns după aceea. I-a spus să-i ducă la curte. Pe drum a scăpat un iepure, corbu naibii, și se gîndea la ce ar-să pățească?

— Țigane, unde-i un iepure? zise boierul cînd îl vede numai cu unul.

— L-am scăpat sărut mîinile conașule... ma rog de ma iertați...

— Cum l-ai scăpat mă... Și pleosc o palmă.

— Sărut mîinile conaşul... iaca ia aşă!
Şi țiganul face scăpat și pe celălalt șoldan.

VEST. SAT., III (1914), nr. 3, p. 6
(Covasna — Iași)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4044. Este atestat în Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Țiganul la vinătoare*, POP. ROM., X (1914), nr. 14, p. 11.

3. *Țiganul la vinătoare* (P. Gh. Savin), CULT. POP., II (1922), nr. 42, p. 6.

AM GLUMIT

Un țigan, nu știm ce a dres și ce a făcut, că prinse un iepure.

Se gîndi țiganul să ducă iepurele ca plocon la popa din sat, care-i era cumătru, căci îi botezase un copil.

Luă țiganul iepurele, îl puse într-o traistă și se duse cu iepurele la popă.

Cum ajunse țiganul, puse traista jos și se duse de sărută mina popii și preotesei.

Iepurele din traistă sărmanul, se zvircolea ca să poată ieși din traistă.

Iaca taică cumetre, ți-am adus un iepure, să faci un borș din el, de o să mă pomenești! . . .

Dar deodată iepurele țîșnește afară din traistă, luînd-o la sănătoasa.

Țiganul începu a alerga după el strigînd cît îl lua gura:

— Nu te potrivei măi urechiatule, eu am glumit, nu te teme, că nu te taie! . . .

GAZ. TRANS., LXIX (1906), nr. 155,
p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4045. Este atestat în Transilvania.

IEȘI VIE, SĂ TE VADĂ ȘI COPIII

Țiganul de toate fusese și numai vînător nu.

Cu celelalte meserii i se înfundase, unele îl băgaseră la răcoare, că de, păcatul cînd e să-l tragi, îl și faci, de furat cum vedeți era greu, de lucrat, așa ceva îi era cam lene la treabă.

Toate ca toate dar pe om sărăcia îl scoate afară din casă. Avea apoi țiganul copii cam mici dar cu gura cam mare, dar gura țigăncii și mai mare:

— Du-te, mă, păcătosome și janghinosule și adă la copii ceva, că-i ia dracu!

— Sa ma duc fa, sa ma duc, da ce s-aduc că mă prinde hoții de români și mă scarpină.

— Du-te la hăl vînat pîn ha pădure că vînatu i-a lui Dumnezeu și el nu s-o mai cătrăni . . .

— Aulio fa, stai ca ma duc.

Și pentru orice întîmplare, își luă cu dînsul un sac, precum îi treaba țigănească că țigan fără traistă mai văzut-ați d-voastră?

Vînat, vînat, ușor de zis, dar cum prinzi vînatul.

Pușcă nu-i, pistol nu-i, și dacă ar fi cine să umble cu ele?

Mergea țiganul gîndindu-se cam așa spre pădure, dar prin sat cu ochii pe la curțile oamenilor; găini, găște, rațe . . .

— Uite vînat, care intră în sac, fără pușcă.

Dar: „Saraca spinarea mea, mă tem că n-a mai ținea“.

Și o luă și mai iute spre pădure.

Se întîlnește cu un român.

— Noroc române.

— Să fie țigane, noroc la mine, și la tine, ce a mai rămîne de la mine.

— Auliu, nu mai zice așa, dă-mi-l mie norocu tot, că am o treabă cu el!

— Ce-i mă, ce treabă zise românul rîzînd.

— Mă duc la vînat, mînca-te-aș!

— Cum, fără pușcă?

— Hapoi pușca mi-o luași, pușca mea e norocu —
ma duc la vînat cu norocu!

— Cum așa măi țigane?

— Uite cum rămîne: Dacă am noroc, nu mai tre-
buie pușcă.

Găsesc vînatu
M-ațiu cu sacu
Și dacă-i norocu-dat
Umplu sacu de vînat.

— Du-te-n plata lui Dumnezeu, măi țigane, cu no-
rocu tău cu tot.

Plecă românul în drumul lui, rîzînd, iar țiganul
vesel spre pădure!

La pădure, umblă cît umblă, dă de-o vizuină.

El vedea că acolo-i căprioară.

S-aținea cu sacul la gură:

„Na căprița, na caprița frumoaso!

Vin la tata să-ți vadă cornițele de frumoase și car-
nea de gustoasă!“

În vizuina cea însă era din întîmplare un urs, care
auzînd gălăgie, începe a mirii.

— Mor, mor, mor!

— Auliu, nu muri mînca-te-aș, ieși vie să te vadă
și copiii! . . . și cu sacu s-aținea vîrtos și bucuros.

Dar, deodată cînd a năvălit ursul l-a făcut pe țigan
grămadă, de i-a rămas numai ciolanele.

Era ursul flămînd și cu mai mult noroc la avut
decît țiganul.

De-atunci țiganii cînd capătă cîte un pui de urs,
apoi îl leagă în lanțuri, după ce-i scot dinții din gură și-l
bat cu ciomegele să joace la români!

Dar la vînat nu se mai duc!

CULT. POP., I (1921), nr. 28, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4046. Este atestat în Transilvania.

[HAIDE MOO! C-AM HOMORÎT HURSUL]

Într-o seară de toamnă, un țigan flămînd, umblînd
după ceva de îmbucat, se apropie de o dumbravă fru-
moasă de meri.

Și dădeau merele în pîrg și miroseau de-i lăsa gura apă, baragladinei.

Un om se nimeri să treacă pe-acolo.

— Ce tot dai tîrcoale merelor, gașpere? Sau ți s-a urît cu sănătatea! . . .

Țiganul ca să nu se dea de gol:

— Ce mere? Cine se uită după mere, că eu ham dat de urmă de urs și vreau să-i fac de petrecanie!

Omul rîse și se duse, iar țiganul atîta așteptă, zdup! peste gard la mere, că era întuneric beznă și nu-l mai vedea nimeni.

Mîncă el ce mîncă, pe nealese, mai apoi se cățără într-un măr crețesc, întinzîndu-se pe două crăci și mîncînd la mere, pe alese.

Deodată auzi un mîrîit lîngă el. Pasă-mi-te venise jigania de urs de care vorbea țiganul și el nimerise tocmai în mărul unde se înfrupta ursul din mere.

I se făcu inima țiganului cît un purice vîzînd pe urs că apucă un măr și i-l întinde.

— No mînc, mo! gifii țiganul.

Iar ursul, după ce întoarse mărul la lumina lunei să vadă dacă nu-i viermănos, își văzu de mîncare în tihnă, fără să se uite la țigan.

Cînd apucă alt măr și îl întinde iar spre țigan, chipurile să-l vadă bine în bătaia lunii, țiganului venindu-i inima la loc, răcni:

— Nu mînc mo, nu mînc!

Și ursul speriat de acest urlet neașteptat scăpă piciorul după craca pe care se ținea și bildîbîc! buf! plesni cînd se izbi de pămînt.

Țiganul cînd văzu că nu mai mișcă ursul, se dete jos din pom și începu să strige din toate băierile pieptului.

— Haide moo! c-am homorît hursu!

Pîndarii dumbrăvii și sătenii din preajma locului cînd îl văzură pe țigan lîngă ursul plesnit din cădere, începură să rîdă de țigan:

— Da cu ce l-ai omorît, cioară? că nici tu pușcă, nici ciomag, nici tu cosor.

— Hasta-i, hasta-i românico! o băgă pe mînecă țiganul, dar prinzînd inimă:

Hapoi fără pușcă, nici cosor,
Ham putut eu să-l horor!

REV. COP. TIN., II (1914), nr. 30,
p. 166

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4047. Este atestat în Muntenia.

VÎNATUL ȚIGANULUI

Auzise țiganul că cel ce se ține cu vînatul, ar fi întotdeauna cîștigat și se hotări și el să-și cumpere o pușcă și să se apuce de vînătoare. Zis și făcut. Într-una din zile pornește la tîrg și, nici una nici alta, își cumpără o carabină. Cît o fi dat pe ea nu se știe, atîta se știe „că de hacum înainte ham să-mi fac șubă din pielea vînatului“.

Țiganul care socotea că nimeni nu mai este ca el, o pornește spre șatră, și începu a dezmierda pușca:

— Pușculina, pușculină
Vezi de-mi prinde o vulpină
Ca să fac ho șubulină!

Iată că, din marginea drumului, sare un iepure.

Țiganul cum văzu iepurele, nici una nici alta puse la ochi și înainte de a trage începu a zice:

— Iepurete, berculete,
Mai încet din fugulete . . .

Și trase un foc, care spre norocul țiganului lovi iepurele.

Țiganul care pînă atunci nu mai luase armă în mînă nici că-i venea a crede că el a lovit iepurele; iar cînd s-a

încredințat de isprava făcută, ridică iepurele de jos, și începu:

— Dacă numai din codete
Și din burtulete
Fac ditai ciorbulete
Dar din el tot
Fac vreo șapte-opt.

DUM. POP., VIII (1924), nr. 21—24, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4048. Este atestat în Muntenia.

VÎNĂTORUL ȘI IEPURELE

A fost odată un vînător care a prins un iepure și l-a adus acasă punîndu-l într-un grajd, cu gîndul ca a doua zi să-l taie.

Peste noapte iepurele a ieșit și a intrat în locul lui mița. Vînătorul a tăiat mița, și iepurele a scăpat.

Nevasta a chemat mița să-i dea carne și văzînd că nu vine, i-a spus că el a tăiat mița și el i-a spus că nu se poate una ca asta, deoarece mițele nu umblă prin pădure.

A.I.E.F., i. 653 (Mozăceni—Argeș)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4049. Este atestat în Muntenia.

IEPURELE ȚIGANULUI

Umblase și el trei zile prin pădure cu pușca-n mînă și sclîpuise un iepure. Seara, l-a agățat de-un cui, afară, ca să vadă lumea că el e vînător. Da românul ca să rîdă pe socoteala lui, a luat iepurele și a pus în locul lui un

măgar mort. Când s-a sculat țiganul a doua zi, a început să se mire:

— Hapoi, dacă numai într-o noapte s-a făcut cît un măgar, dar în două nopți se face cît un bivol.
Și a lăsat măgarul încă o noapte-n cui.

ALB. Buc., XLII (1939), nr. 5, p. 74

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4052. Este atestat în Muntenia.

OARE CE ȘI NU ȘTIU CE

Un purdelaș de țigan se duse în pădure odată și din întâmplare văzu un iepure fugind. El nu mai văzuse pînă atunci iepuri și venind acasă îi spuse mămă-sa:

— Șuvai mamă, șuvai, am văzut nu știu ce, venind de nu știu unde, și s-a dus nu știu încotro; dar fugea mamă, fugea, cu picioarele talapala, talapala, cu coada ceacaina, cu urechile drept așa.

F. POP., VI (1898), nr. 6, p. 70

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4053. Este atestat în Transilvania și Moldova.

V a r i a n t ă :

2. Oarece și nu știu ce, CĂL. POP. BUCOV., II (1897), p. 122.

[NU SÎNT, DAR CEARCĂ OMUL]

Un țigan, voind să se facă vînător, își cumpără o pușcă și se duse la vînat.

Mergînd el așa, dădu peste o șură de paie. Acolo, văzu țiganul un guzgan și pînă cînd să pună pușca la

ochi, fugi guzganul. „Hauleu, scăpai bunătate de vînat“, își zise el supărat.

Cum n-a vînat nimica, s-a pus țiganul la pîndă. A pîndit țiganul zi și noapte și nici că a vînat ceva. Atunci țiganul începu a bate cu patul puștii în șură, că doar o ieși vreun iepure. Un român, trecînd pe acolo, îl întrebă:

- Ce faci, mă țigane acolo?
- Pîndesc iepuri românico!
- D-apoi acolo sînt iepuri?
- Hapoi dă românico, sînt nu sînt, dar cearcă omul.

FLUIER., I (1910), nr. 21—22, p. 324
(Zorleni—Vaslui)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4054. Este atestat în Moldova și Transilvania.

V a r i a n t ă :

2. *Țiganul vîntor*, CAL. COPIL, IV (1913), p. 30.

[NAȘUL ȘI FINUL LA VÎNĂTOARE]

L-a rugat românul pe țigan, care-i era și fin, să meargă la vîntoare de iepuri.

— Să mergem, nășicule, să mergem, zise țiganul, că de cînd n-am fost la vînat, pușca-n mîină n-am luat, și teamă mi-i că și oțelile i-or fi ruginit.

A doua zi, pe ceață, amîndoi vîntorii dis-de-dimineață la drum, ca să ia iepurii din culcușuri.

Ajunși la cîmp, românul pune finu-său la pîndă într-un cot de porumbiște, și-l lasă. Dar n-apucă să pășească vreo cițiva stînji și aude foc de pușcă din partea de unde lăsase pe țigan. Plin de bucurie, aleargă atunci spre el:

— Brava fine, semn bun de cum venirăm! Ei, în ce ai dat?

— În ce am dat, în ce n-am dat, că nimic n-am împuşcat, năşicule; da am dat ca să fie dat, că de-o fi şi-o veni vinatul să fie gata împuşcat.

NEAM. ROM. POP., VI (1915), nr.
50, p. 787

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4055. Este atestat în Muntenia.

Varianta:

2. *Țiganul vînător*, DUM. POP., XIV (1929), nr. 25—
26, p. 4.

[SĂ NU-MI MEARGĂ RAU]

Un țigan auzise de prin oameni că, dacă mergi la drum și-ți iese în cale vreun iepure, nu-i bine și-ți merge rău.

Așa că țiganul, de câte ori mergea la drum și-i ieșea în cale vreun iepure, se-ntorcea înapoi, zicînd că-i merge rău.

Într-o zi îi trăzni prin cap să se ducă la vînătoare. Caută prin sat o pușcă, porunci Smarandei să pună borșul la foc, apoi, făcîndu-și vreo trei cruci, plecă.

Mergea țațoș acum țiganul cu pușca pe umăr și înghițea mereu în sec, gîndindu-se ce bună trebuie să fie carnea de iepure.

Dar abia ieși din sat, și un iepure sări dintr-un tufiș.

— Ptiu, fir-ai al dracului de iepure blestemat, că numai dracul mi-te scoase în calea mea!

Și se-ntoarse înapoi țiganul, blestemînd că-i merge rău.

Smaranda cînd îl văzu, îi ieși înainte, și-i zise:

— De ce te-ai întors înapoi mo Năstaso?

— Apoi să vezi Smarando, că abia ieșii din sat și un blestemat de iepure îmi tăie calea; și de hasta m-am întors înapoi, ca să nu-mi meargă rău.

ALB. Buc., XXIII (1924), nr. 17—
23, p. 315 (Căbăști—Bacău)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4056. Este atestat în Moldova.

V a r i a n t ă :

2. *Țiganul la vînătoare*, V. SAT., III (1935), nr. 6—8,
p. 30.

ȚIGANII LA VÎNĂTOARE

Au plecat odată, la vînătoare, cinci țigani, în pieile goale, cu ceas la brîu și cu mîinile în buzunare. Și au luat la ei cinci puști: două fără paturi, trei fără țevi. Cu puștile au împușcat țiganii cinci iepuri: doi au scăpat, și trei au fugit.

După această ispravă s-au întors țiganii acasă și au pus cinci oale cu apă la foc să facă ciorbă de iepure; două din oale, cu fundul în sus și trei cu gurile în jos.

A fiert carnea, iar țiganii s-au așezat la masă, au mîncat de s-au săturat: doi au fluierat în vînt, și trei au înghițit în sec.

DOINA, I (1935), nr. 4—5, p. 35 (Stănești—Vilcea)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4057. Este atestat în Muntenia.

ASIGURARE

Ștrul și Pincu stau de vorbă.

— Ascultă, Ștrul... Am să-ți spun o veste.

— Ce veste?

— Mi-am asigurat prăvălia contra incendiului și moșia, care o am în arendă, contra grindinei. Tu ce zici? Am făcut bine?

— Nu cam pricep. Contra incendiului înțeleg să faci o asigurare. Dar contra grindinei nu înțeleg.

— Puntră di ce, mă rog?

— Pentru că te rog să-mi explici, dacă ești așa de grozav, cum ai să poți tu deja să faci să cadă grindină?

NEAM. ROM. POP., XVII (1929), nr.
15, p. 250

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4059. Este atestat în Muntenia.

[IDEM]

— Măi Neculae ai întrebat pe învățător ce va să zică vorba aia *idem*?

— Am întrebat, Gligore.

— Ei, ce va să zică.

— Vorba asta vine ca și cum aș zice că eu sînt un prost și tu *idem*.

GAZ. ȚĂR., XXVI (1925), nr. 33, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4060. Este atestat în Muntenia.

OMUL ȘI PISATUL

A fost o muiere și-a fiert o oală de păsat. Și păsatul tare clocotșind o pușcat prin casă. Vine bărbatul să se-ncălzească și el la vatră, dar păsatul și mai tare „for, for!” Atunci omul spune:

— Taș tu fortală. O io în casă, o tu.

Dar oala și mai tare „for, for!“ Atunci omul nostru a luat un vătrași și „puf“ în oală, care cu totul s-a spart.

Alexici, *Texte din literatura populară română*, p. 250 (Bata—Arad)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4061. Este atestat în Transilvania.

ZIS-A DOMNUL

Un popă nu prea știa să caute evangheliile din deosebitele duminici și sărbători. Grija aceasta cădea tot pe capul bietului dascăl, care învățase — pesemne — carte mai multă. Într-un rînd dascălul necăjindu-se pe sfinția sa, se face că-și uită să caute evanghelia ce era să se citească. Se începe slujba; trece utrenia, se începe liturghia, vine rîndul evangheliei și popa începe ca de obicei cu glas tărăgănat: „Zis-a Domnul“, în vreme ce răsfoia prin carte să găsească semnul dascălului. „Zis-a Domnul... zis-a Domnul“.

— Da ce-a zis, întrebă de la strană afurisitul de dascăl.

— A zis să te dau dracului, că n-ai pus zăloaga la evangheligie!

GAZ. TRANS., XXXVIII (1881), nr. 147, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4062. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Popa care știe carte* (V. A. Urechia), CONV. LIT., XXI (1887—1888), p. 567.

3. *Zis-a Domnul!* Sandu, *Anecdote*, p. 23.

4. *A pierdut păiușul*. Zanne, *Proverbele românilor*, VI (1901), p. 498 (Galșa—Arad).

5. *Zis-a Domnului*, ȘEZ., XXX (1922), nr. 6, p. 171.
 6. *Popa care știe carte*. Rădulescu-Codin, *Cal de smeu*, p. 140.
 7. *Zăloagă*. Novacoviciu, *Folclor bănățean*, p. 61.
 8. *Zis-a Domnului*, AMIC. POP., LV (1938), p. 129.

POPA LA EVANGHELIE

Pe cînd citea popa evanghelia, în biserică, dă peste o vorbă, ce fiind picată cu ceară, n-o putea citi. Era vorba: Capernaum.

Popa tot rozînd, cu unghia, ceara de pe carte, îi da întruna:

— Intrat-a Isus în... în... Intrat-a Isus în... în... în...

— Da unde a intrat părinte? strigă dascălul de la strană.

— Mă tem că te-i supăra, dacă ți-o spune, dascăle, răspunse popa supărat foc.

Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 8

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4062 A. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Intrat-a Isus* (P. Gh. Savin), „I. CREANGĂ”, VIII (1916), nr. 1, p. 28.

ADU LUMÎNAREA, DASCĂLE

Prima evanghelie, de la Matei, se-ncepe cu cele 42 neamuri de la Avraam pînă la Hristos; prin care se arată anume cine pe cine a născut! Deci venînd la rînd și acea evanghelie, care se citește în săptămîna patimilor

și seara; un popă foarte bătrîn de la un sat, avînd într-o mînă lumînarea micuță de ceară, cum cam în genere se urmează pe la bisericile sătești — a început după rînduială: că Avraam a născut pe Isaac, iară Isaac a născut pe Iacov, iară Iacov a născut pe Iuda și așa mai departe. Dar ajungînd la fragmentul 5 al evangheliei și urmînd înainte: „Iar Vooz a născut pe Ovid din Ruft“; la numele acesta din urmă popa apăsînd mai cu putere — se vede — cuvîntul „Ruft“ a făcut buzcle lui asupra lumînării un abur mai violent, încît a stins slaba luminiță. Atunci popa cam necăjit întinde lumînărica:

— Na dascăle, zise el cu necaz, dă-mi-o aprinsă, ca să văd: pe cine mama dracului a mai născut și afurisitul ăsta?

Wartic, *O sută și una de mici istorii*,
p. 49

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4062 B. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Adu lumînarea, dascăle*, „I. CREANGĂ“, V (1912), nr. 6, p. 188 (Hănești—Suceava).

DASCĂLUL LA APOSTOL

Dascălul citind apostolul, deodată se oprește și începe a mormăi:

- Și a fost în vremea a... a... a... a...
- Da ce e dascăle? întrebă popa dîn altar.
- E roasă de șoareci — aci — părinte!
- Las-o și sai!

Dascălul lăsă cartea jos, sări peste ea și s-a tot dus să-și caute de altă treabă.

Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 19

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4062 C. Este atestat în Muntenia.

[PICAT, SCAPAT ȘI PARAL ÎMPRĂȘTIAT]

— Amu, începu Aftanasă, la o sfântă Bobotează, un popă nu avea dascăl ca să-i ducă aghezmalnița și să-i ție isonul. Așa scirbit, porcede el pe drum, și la un cap de pod, iacă că se întilnește cu un neamț perpelit și rufos, și cu o oală de cele fără de toartă, cum poartă boierii pe la Iași, în cap. Și-i zice popa neamțului:

— Mă neamțule, hai cu mine să duci aghiazma și să-mi ții isonul, că ce-oi cîștiga om împărți frățeste.

Neamțul bucuros, ia aghezmalnița în mînă, și popa îi cîntă o dată pe drum, ca să deprindă: „În Iordan, botezîndu-te tu Doamne“ . . .

Neamțul deprinde o țiră să ție isonul, și merg așa într-o casă de creștin. Amu, popa începe: „În Iordan botezîndu-te tu Doamne, închinarea Treimeii s-a arătat!“ . Neamțul începu oleacă să zică: „Iorda-da-nu-bo-bo-te . . .“ dar apoi i se încurcă limba, uită cuvintele popei, și începu a cînta pe glasul bisericesc: „Tiu-riu-rum-ti-rum-ti-tu-ti, tra-la-ram-ta-ram-ti-tam!“ Creștinii cînd auziră că neamțul își bate așa joc de glasul bisericesc, îl umflară la bătaie, de cu mare-ce sărmanul șocacț putu s-o rupă la goană, și popa după dînsul. Mai învață popa, vrun ceas-două pe neamț cum să cînte, și cîne-cînește au umblat ei pe la cîteva case, ș-au făcut ceva părăluțe. Neamțul, pe drum fură toate paralele din căldare, și le vîră în buzunar.

Amu, cum s-o șterpelească el, așa, ca să nu-i prindă de veste popa?! Trecînd pe-o punte, cum era pîrful înghețat, odată se face neamțul că alunecă și se rostogolește pe gheață, azvîrlind căldărușa cine-știe-unde!

— Parint! parint! începu să țipe neamțul; picat, scapat și paral împrăștiat!

Popa se uită cu jale la neamț și în zadar a mai căutat, vreme de vreun ceas, paralele pe gheață, că n-au găsit nici lețcaie chioară.

(N. A. Bogdan) ERA NOUA, III
(1891), nr. 96, p. 3—4; republicată:
Povești și bazaconți, p. 315

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4064. Este atestat în Moldova.



[PREDICA]

Un preot vorbește enoriașilor săi despre adînca înțelepciune a providenței.

Pentru a-i lămuri, el le spune:

— Vedeți adînca înțelepciune cu care creatorul a orînduit toate lucrurile pămîntești, chiar însăși moartea a pus-o drept la sfîrșitul vieții!

Magazia de veselie, p. 11

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4035. Este atestat în Moldova.

POPA ȘI LULEAUA

Un popă auzind că vine protopopul său cu inspecția, își luă dascălul și fuga la biserică să dîretice. Tocmai în timpul cela intră și protopopul în biserică și văzînd o lulea pe o strană zice:

— A cui este?

— Nu știu, părinte protopoape, răspunse dascălul, care era de față.

Apoi, intrînd în altar unde era popa zise:

— A cui este fleacul cela de pe strană, părinte cutare?

— E a dascălului, părinte protopoape, că a mea îi colea pe sf. masă, poftiți de vă uitați la dînsa.

ȘC. MOD., I (1898), nr. 20—21, p. 166
(Movilița—Vrancea)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4066. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *Popa și luleaua*, ROM. Buc., XL (1898), nr. 47, p. 2.

3. (Fără titlu) HAZ. SAT., III (1903), nr. 10, p. 4.

4. *Uite-a mea*, V. LIT., 1906, nr. 15, p. 7.
5. (Fără titlu) GRAI NOSTRU, Buc., I (1906—1907), p. 506.
6. *Luleaua popii*. Adam, *Glume țărănești*, p. 56; republicată: SEMAN., VII (1907), p. 912; ȚĂRĂNISM., XI (1936), nr. 37—38, p. 13.
7. (Fără titlu) HAZ. SAT., IX (1909), nr. 11, p. 3.
8. *A mea, uite-o!*. Popescu, N. I., *Basme și snoave*, p. 43.
9. *Luleaua popii*, IZVORAȘUL, V (1926), nr. 9—10, p. 12 (Bistrița—Mehedinți).
10. *Luleaua popii*, CAL. POP., XVI (1932), p. 153.
11. *Popa și luleaua*, A.I.E.F., i 10.805 (jud. Vrancea?).

PĂRINTELE ZAMFIR ȘI VLĂDICA

În vremea aceea, cică s-a întâmplat odată că obștea unei comune a pîrît pe părintele lor la vlădică, că trăgea din lulea, de și se părea Doamne că este coșul lui nea Stan bogătoiu din satul Comorești.

Astă purtare firește obștei nu-i plăcea defel, dar mai ales fruntașilor comunei care așteptau ca sfinția sa să arate întru toate cucernicie și smerenie, să fie pildă oilor sale cu fapta și cu cuvîntul. Ei se făcură foc și pară și pentru aceea, fiindcă sfinția sa batjocorea bucuros pe oricine la adunări, prin crîsmă — pe care cam cu dragoste o cerceta — și în colțurile ulițelor, așa că cei de față rîdeau de-și țineau foalele, că de! așa-i firea omului, fiecare pune bucuros șeaua pe mînza vecinului.

Treaba a ajuns atît de departe, încît oamenii cale de o poștă se fereau din calea popii, prin ce se mărea tot mai tare ura și dușmănia împotriva lui, de unde se și iscodi pira la vlădică.

Sfatul vlădicesc orîndui pe popa la pocăință în o zi de iarnă cînd de ger pocneau și se despicau lemnele prin pădure, de gîndea Doamne că ești între cetele de urcași, ce aleargă cîtă-i draga de ziulică fără pic de ispravă, și cînd în găină îngheață oul, iar în vacă vițelul.

Sfinția sa părintele Zamfir — căci așa se cheamă păstorul oilor în grai — necăjit și amărît de moarte, una

de tărimea vremii, alta de frica prea sfințitului vlădică, cu capu ca-n straiță, își luă ziua bună de la cei mai de aproape ai săi și, ca sfințu Petru cu Dumnezeu, luă drumul spre dvorul vlădicesc din cutare oraș, cale de opt poște.

Cu mult necaz și amar mergea el pe cale, încît nici că băgă-n seamă cele două sate ce le trecuse și că, în al treilea intrînd, oamenii adunați la sfat înaintea cazar-meii, văzîndu-l și cunoscîndu-l de față cinstită, se plecă și-și descoperi capetele în semn de cinste.

Popa dezmeticîndu-se din necaz, cu tristete mulțumi obștei adunate și-și căută calea mai departe, nevoind a-și bate capul că ce-i, căci omului, ce-i arde casa, puțină grijă are de focul ce s-a întîmplat vecinului.

Barba și mustățile înghețate sloi, el gheață de rece, că era și cam slăbuț de hăinișoare, trase în cîmp la un sălaș spre a-și dezmoții bietecele oase; dar, cînd mai că era să intre în sălaș, o droaie de cîini îl întîmpinară, pe care însă îndată îi mulcomește un păcurar roșu fătos, pui de voinic.

Părintele Zamfir dă binețe, iar păcurarul îl primește în sălașul său, căci bunu-i românul la inimă și bucuros își dă sufletul celui ce i-a deschis ușa.

Ia apoi loc aproape de focul din vatră ce ardea alene, povestește păcurarului din fir în păr calea ce are el să o facă în astă putere de vreme, se jeluie de răutatea poporenilor săi și rugă pe Dumnezeu și toți sfinții să-i steie întru ajutor.

Păcurarului i se făcu milă de el, aprinse bine focul, părintele se încălzi binișor și adormi ca orișicare după atîta cale bătută.

Sculîndu-se își luă ziua bună și plecă. Cum mergea pe drum, deodată înaintea lui văzu turnurile bisericilor de la episcopie ce se înălțau falnic în văzduh și pe care le cunoștea încă din vremea cînd era în clerică. Ca cel cu frica-n sîn, deodată îl săgetă prin inimă, picioarele îi secară și popa nu mai putea să se miște, înlemnise, i se părea că stă față-n față cu prea sfințitul vlădică. Prinse însă curaj ca țiganul ce-l lăsară să-și mai aprindă pipa înainte de aruncarea lațului pentru spînzurat și plecă mai departe, de peste un ceas bun ajunsese la ușile dvorului episcopesc.

Aci să fi văzut frică! i se părea că lumea se învîrte înaintea lui și că acu apoi o să se prăpădească.

Dar în învălmășeala lui îi pică prin minte că nu este bine a intra ficum, nu, căci să nu faci ca cu lopata, ci cam cu judecata, vorba aceea.

Se hotărî dară ca potrivit pe vremea după mîncare și încurajat să intre la vlădică, căci pe vremea aceea tot îi mirosea părintelui Zamfir că poate și sfințitului vlădică îi va plăcea luleaua și va trage două trei fumuri, că zău, bun și îi dragum de duhan!

Cum se hotărî, așa și făcu. Așteptă cam jumătate de ceas după ce la turnurile bisericii dvorului sună clopoțelul de amiază că doară oamenii ai mari se mai întind pe vreun canapei după prînz, căutînd alene la roțile de fum ce ies din camîșul lulelei.

După ce părintele potrive vremea și după ce de frică mai dărui cătana cu niște amăriți de groșiți ce-i avea păstrați în chimir de la vreo feștanie din sat, care-i și îndrepta vremea, nădăjduind încă o dată în Dumnezeu și toți sfinții, intră fără cuvînt la vlădică.

Și să vezi minunea, cînd părintele Zamfir intra, mai că-i venea să sară furcă-n sus de bucurie, de nu-i plesnea prin ciutură unde îl stringea cureaua, căci află pe măria sa tocmai trăgînd din ciubuc care era aninat de un cămiș ce atingea aproape pămîntul.

Ca lovit de trăsnet, după ce zări pe măria sa, începă cu mîinile crucișate pe piept a-și face mătănii pînă în pămînt, de gîndeai Doamne că cutare mucenic s-a sculat din morți, pînă ce ajunse la el, iar prea sfinția sa întinzîndu-și sfînta dreaptă spre sărutat, îl întrebă că cine și cum e?

— Ce poștești sfințite părinte? zise vlădica, ce plîngere ți-a îndreptat pasul spre dvorul nostru.

— Cu umilință și plecăciune mă închin înalt prea sfinției voastre; ca tot omul născut din muiere, aplecat spre păcatul strămoșului Adam, am greșit și eu d-astă dată și din răutatea poporenilor mei fui pîrit pentru că sînt fumător. Mă rog deci cu închinăciune, fiind în puterea și în naintea măriei voastre, faceți cu mine după placul și înțeleapta voia voastră, căci îmi cunosc greșeala și sînt vrednic de pedeapsă.

Părintele vlădică văzu că pedeapsa ce ar trebui să o rostească asupra capului bietului părinte Zamfir, foarte bine și mai cu asprime s-a potrive la el și fiindcă de!

părintele avu norocul de-l prispi cu bucata-n gură, cam pe de-a-ndoaselea îi zise:

— Bine, bine fătul meu! Nu am gîndul și acel cuget rău, ca amăsurat sfintelor dogme și canoane sobornicești și ale pravoslavniciei biserici, să-ți dau vreo pedeapsă aspră; însă din pîra obștei pîritoare, apriat iese la iveală, că sfinția ta la fumat te folosești de o vergea foarte scurtă, prin ce vatămi vaza și smerenia tuturor fraților în Christos. Pentru aceea sfatul meu părintesc și din inimă este, ca fumînd să te folosești de o vergea dacă nu mai lungă, apoi cel puțin ca ai-a mea, că așa apoi poporul predat mînei ocrotitoare a sfinției tale să nu aibă cuvînt a se plînge și a te învinovați mai mult, și așa să nu mai fiu silit cu alt prilej să fac îndestul astor fel de jalbe.

FAM., XVII (1891), nr. 3, p. 25

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4067. Este atestat în Transilvania.

[POPA ȘI VIȚEAUA]

Un popă a pierdut o iapă tocmai spre sfînta duminică. Popa se duce la biserică, dar zice preutesei să se ducă să caute iapa. Preuteasa umblă vro două ceasuri căutînd iapa și n-o găsește, apoi se duce la biserică și intră tocmai cînd popa ieșea cu sfintele daruri. Popa pomenește pe toți poporenii vii și pe cei adormiți apoi vede pe preuteasă și-o întreabă:

— Găsit-ai iapa preuteasă?

— N-am găsit-o părinte.

— S-o ia dracul. Și pe voi toți, bine cinstitorilor și de Hristos iubitorilor creștini, acum și totdeauna și în vecii vecilor. Amin!

(E. Baican) TIMP., VI (1881), nr. 217, p. 3; republicată: *Literatura populară*, p. 24

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4069. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. (Fără titlu) CURIER PUTNA, 1889, nr. 2, p. 3.
3. *Popa și vițeaua*. Fundescu, *Lit. pop. Basme*, p. 90; republicată: *Lit. pop. Anecdote*, p. 68.
4. *Pe toți*. Popescu, N. I., *Snoave*, p. 54.

PENTRU CĂ E STÎNGACI...

Unui tînăr prost, care nu știa nici a, b, c, necum să știe citi, i-a dăruit oarecine o carte frumoasă. El ca să-și facă fală cu cartea, o purta tot cu el. Odată fiind în biserică, se preface că citește în carte cu mare evlavie. Însă spre nenorocirea lui un tînăr cărturar, care se afla la spatele lui, vede că ținea cartea cu capul în jos, cu pagina la vale, și îi zice: „Domnule, mă rog de iertare, pentru îndrăzneala ce-mi iau, a te întreba că pentru ce ții cartea întoarsă, cu capul în jos?” „Pentru că sînt stîngaci”, răspunse tînărul prost.

Gheaja, *Risete*, p. 25

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4070. Este atestat în Transilvania.

POPA TALPA IADULUI

Popa Stan se însurase și luase o femeie tînără și frumoasă. El era de felul lui cam crai, dar tocmai de aceea îl iubea mai mult preoteasa.

— Îmi pare bine, zicea ea, că place și altora ceea ce am ales eu.

Cu toate acestea multele petreceri și multele ștren-gării, îl aduseră pe patul de moarte. Văzindu-se în cel din urmă minut, el chemă pe preoteasă și îi ținu o cuvîntare.

— Iubita mea, îi zise popa cu lacrămile în ochi, cît am fost în viață știi bine cum te-am iubit și cum te-am

îngrițit? Nu ți-a lipsit nimic, nici îmbrăcămintea cea mai scumpă, nici mîncarea cea mai bună, nici băutura cea mai aleasă. Te-am îngrijit așa că toată lumea să te zulipsească, cum zice cîrciumarul grec din sat. Nimeni n-a îndrăznit să te necinstească cît am trăit eu. Tu de asemenea mi-ai dat toate bunurile lumefți, mi-ai ușurat toate sarcinile omenești, mi-ai semănat calea cu florile iubirii și ale fericirii. Eu am călcat cîteodată legăturile casnice, am alunecat pe calea păcatului, dar totdeauna la tine am ținut, numai pe tine te-am iubit, pentru tine am făcut toate jertfele. Acum că mor aș voi să cer și eu ceva de la tine.

— Spune, părinte, zicea preoteasa în lacrămi, și îți făgăduiesc, îți jur că voi împlini.

— Spune-mi că nu ai să te măriți cu altul, după moartea mea, zise popa. Lumea asta e rea și deșartă, tu ești tînără și frumoasă, poate vreunul să te ispitească și să te înșele ca să cazi în păcat. Să te ferești ca de foc de vorbele frumoase ale oamenilor, că ei nu au decît vorbe în gură pînă își bat joc de femei și apoi rîd de ele. Jură-mi dar că ai să-mi ții credința pînă la cea din urmă zi a vieții tale.

— Jur, zise preoteasa cu hotărîre.

— Cît voi fi în cer singur mă voi gîndi la tine, mă voi ruga lui Dumnezeu pentru a te apăra de toate nevoile, mă voi uita în calea ta cu dragoste. Jură-mi că și tu nu-ți vei lua gîndul de la mine, că îmi vei face toate regulile creștinești și că nu mă vei uita niciodată.

— Jur, răspunse preoteasa înecată în lacrămi.

— Ești tînără, dar dorul omoară mai iute decît toate boalele. Jură-mi că dorul tău pentru mine va fi așa de mare încît ai să vii în curînd în ceruri să mă întilnești.

— Jur, jur, jur, strigă prioteasa, nemaiputînd să-și ție suspinele.

Și deodată se aruncă în brațele popii, gata a muri și a pleca îndată cu el. Popa mai privi o dată cu dragoste, apoi își dete cel din urmă sfîrșit.

După trei zile popa fu înmormîntat cu cinstea cuvenită unui asemenea obraz.

Nu a trecut mult și preoteasa de dorul popii muri și ea cu mulțumirea în suflet. După cum fusese pe pă-

mînt fără nici un cusur, ea trecu toate vămile văzduhului fără să dea nici o vămuală și se duse drept în rai.

Aici căută pe popa ziua întâia, ziua a doua, ziua a treia, dar nu-l găsi. Nemaiputînd umbla de osteneală, se trînti pe un pat de flori și dormi. Dimineța se hotări să meargă la sîntul Petre ca să-l întrebe de soarta bărbatului ei. Ajunse la portarul raiului și îi spuse pricina venirii sale.

Sîntul Petre se uită lung la ea.

— Dar nu știi, femeie, zise sîntul, că popă în rai nu s-a pomenit de cînd cerul și pămîntul? Nu știi vorba veche care zice că popa-i talpa iadului? Du-te în iad de-l caută, dacă voiești să-l găsești.

Preoteasa atunci cere sîntului Petre voie să iasă din rai și porni către iad. Scormoni iadul zile întregi, dar nu întîlni pe iubitul ei soț. Întristată, tocmai voia să iasă și din iad și să se întoarcă iarăși în rai, cînd auzi că cineva o strigă: „Preoteasă!“ Se întoarce numaidecît în partea despre unde venea strigătul, căci cunoscuse glasul popii. Dar vai și amar. Ceea ce văzu îi îngheță sîngele în vine. O baltă mocirloasă, care răspîndea un miros nesuferit se întindea înaintea ei; iar în mijlocul bălții capul popii ieșit puțin afară.

Preoteasa începu să plîngă și să se vaite de soarta popii.

— Nu mai plînge, draga mea, îi zise el. Eu sînt mult mai norocit decît alții, căci subt mine se află părintele protopop, sub părintele protopop, părintele episcop și supt părintele episcop prea sîntul mitropolit.

Fundescu, Lit. pop. *Basme*, p. 93;
republicată: *Lit. pop. Anecdote*, p.

71

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4071. Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. (Fără titlu) Zanne, *Proverbele românilor*, VI (1901), p. 110.

3. *Preoteasa și popa*. Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 28.

4. *Popa-n rai*, COM. SAT., X (1914), nr. 11—12, p. 4.

MÎNGÎIERE SUFLETEASCĂ

Țiganul trăgea de moarte, iar preotul conform chemării sale a început să-l împărtășească cu cele sfinte.

— Dar auzi fiule, crezi în cea lume?

— Crede trăsnetul.

— Vrei să-ți spovedești păcatele?

— Vrea trăsnetul.

— Vrei să ai mîngîiere?

— Vrea trăsnetul.

— Atunci, dară lăsîndu-l acolo, zice preotul ieșit din fire, lovească-te trăsnetul.

CAL. ȚĂR. ROM., II (1923), p. 62

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4072. Este atestat în Transilvania.

S-A DEZMĂGĂRIT VLĂDICA

Vlădica trage în gazdă la un popă din sat. Preuteasa îl servește la masă cum se cuvine. Vlădica stă la masă cu popa, dar fără să țină socoteală a pofti și pe preuteasă, care le aducea bucate. După ce se duce vlădica în odaia de alături, să se culce, unde-i pregătise preuteasa patul, întrebă pe popă preuteasa:

— Da bine părinte, cine-i aista?

— Aista-i vlădica, preuteasă.

— Vlădica? Ba chiar un măgar! Închipuiește-ți, să nu mă bage el în seamă și pe mine, să mă cinstească măcar c-un pahar de vin!

Vlădica care auzise toate acestea, se scoală a doua zi și pînă să plece, cînd i se aduse ceva vin la masă, avu grijă a chema pe preuteasă și întinzîndu-i un pahar cu vin zise:

— Poftim cucoană preuteasă, că s-a dezmagărit vlădica!

CASA RUR., IV (1898), nr. 5—6,
p. 128

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4073. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante :

2. *S-a dezvăgărit vlădica*. Zanne, *Proverbele românilor*, VI (1901), p. 218.

3. *S-a dezvăgărit vlădica*. Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 16.

POPA ȘI CURATORUL

Preotul din cutare sat s-a fost dus după-amiază la cîmp, ca să mai vadă de lucrători, cînd iată că vine după el curatorul speriat cu limba scoasă și abia răsufînd și-i zise:

— Părinte, vino acasă, că primejdia și nevoia îi pe capul nostru!

— Da ce mai este, doară mi-a murit vaca care o am lăsat acasă bolnavă? întrebă preotul cu nedumerire.

— Ba nu! răspuse curatorul, altă nevoie cu mult mai mare ni-a venit pe capul nostru... a venit proto-popul!

Gheaja, *Risete*, p. 63

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4075. Este atestat în Transilvania.

[PREOTUL ȘI EPISCOPUL]

Un episcop cercetîndu-și eparhia și găsind la un sat un preot cu totul ignorant i-a zis:

— Care măgar de vlădică te-a făcut popă și pe tine?

— Să trăiți, prea sfinte, singur prea s. voastră m-ați popit.

CAV., III (1888), nr. 42, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4076. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. (Fără titlu) Gheaja, *Risete*, p. 45.
3. (Fără titlu) Zanne, *Proverbele românilor*, VI (1901), p. 91.

[POȚI SĂ MORI MULȚUMIT!]

Un biet popă de la un sat, uitat de D-zeu și de moarte, îi vine în gând să se ducă să vadă și el o dată pe prea sfinția sa părintele episcop. Dascălul din sat, ca om mai cu cap, îl învață să spună o vorbă frumoasă prea sfinției sale:

„Prea sfinte, să-i zică, acum că te-am văzut, pot să mor mulțumit“.

Pleacă popa, după ce-și învață bine lecția. Când ajunge în fața episcopului, își pierde deodată cumpătul și strigă odată cât îl ia gura:

— Prea sfinte! acum că m-ai văzut, poți să mori mulțumit!

HOȚUL, I (1887), nr. 1, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4077. Este atestat în Muntenia.

GLASUL AL ȘAPTELEA

Părintele C... fusese țircovnic multă vreme în satul N...; prin purtarea sa cea bună, prin sîrguința lui întru a învăța rînduiala bisericii, ajunsese să se facă și popă. Preoteasa, femeie muncitoare și cu frica lui Dumnezeu, era credincioasă bărbatului și muncea împreună cu dînsul cît era ziua de mare. Numai astfel putuseră să lege și ei două-n tei. Vezi că ei fuseseră săraci. Se luaseră din dragoste. Cînd avea cîte oleacă de timp, preotul lua octoihul și mai procitea glasurile. Astfel încît el putea să răspundă, fiecui, ori ce l-ar fi întrebat despre

ale bisericii. Chiar protopopul de ar fi venit să-l cercezeze, trebuia să rămie mulțumit de răspunsurile ce ar fi primit. Maica preoteasa, cînd cînta preotul glasurile din octoih, îl asculta cu drag. Din toate în toate, glasul al șaptelea îi rămăsese ei la inimă. Cînd se punea la lucru și era singură, murmura glasul al șaptelea ca să-i treacă de urît, și lucrul nu-l lăsa.

Într-una din zile abia se întorsese de la munca cîmpului, cînd iată și părintele protopop intră în sat pentru revizie. Preotul îl întîmpină cu smerenie, ca pe unul mai mare. Apoi după ce merse în biserică și văzu că toate sint la locul lor, trase în gazdă la preot. A doua zi, protopopul pînă a nu pleca, luă nițel și pe preot la cercetare. Preotul răspunse bine cînd îl întrebă despre ale tipicului: deschise octoihul și cîntă glasul întîi, ba al patrulea, ba al șaselea; cînd veni la glasul al șaptelea, hîrț în sus, hîrț în jos, îl uitase. Da din colț în colț și nu putea odată cu capul să-și aducă aminte. Dacă văzu și văzu, se dete pe lîngă protopop cu rugăciune ca să nu-l dea pe mîna episcopiei. Și ca să astupe gura protopopului îi dete unica iapă ce avea. Atunci protopopul vîzînd cum merge treaba, îi zise:

— Fii pe pace, părinte, nu mai purta grije. Tacum, mă cheamă.

Preotului îi veni nițică inimă cînd auzi ușa. Iară protopopul luă iapa și plecă.

Preoteasa tocmai se afla depănînd tortul de pe fuse; se uita cum jînd cum li se duce iapa și plină de amărăciune începu a cînta:

— De știa pop-al meu glasul al șaptelea, nu-i lua protopopul iapa.

Și fiindcă ei, cum zisei, îi rămăsese la inimă unul din glasurile ce cînta preotul din octoih, cîntecul ei fu tocmai pe tonul glasului al șaptelea.

— Preotul, care se uita și el galeș după iapă, plin de ciudă cum de tocmai atunci se întîmplase să uite glasul al șaptelea, îndată ce auzi pe preteasă cîntînd, îi zise:

— De unde-l gășiși, preteasă?

— Ia, în coșul cu fusele, părinte, îi răspunse ea.

— Atunci preotul repezi o fugă d-alea țepenele după protopop, strigînd:

— Părinte protoपोape! părinte protoपोape! ia vino încoa! ia vino încoa!

Și îi făcea mereu cu mâna.

Protoपोpopul se întoarse.

— Mă rog părințele, fă bine și lasă-mi iapa, fiindcă iată am găsit pe glasul al șaptelea, zise preotul.

— Dară unde l-ai găsit? îl întrebă protoपोpopul.

— Iaca mi l-a găsit preoteasa în coșul cu fusele.

Atunci se puse protoपोpopul de-l ascultă. Și în adevăr că-l știa cum nu se poate mai bine.

Nu mai avu ce zice protoपोpopul, și plecă după cum venise. Iară preotul își scăpă biata iapă.

Ispirescu, *Snoave*, p. 9; republicată:
Poveștile unchiașului sfătos, p. 285

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4078. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Glasul al șaptelea*. Niculiță-Voronca, *Datine*, p. 1082 (Botoșani—Botoșani).

3. *Glasul al șaptelea*, FAM., 1921, nr. 32, p. 384.

[VLĂDICA ȘI PREOTUL]

Un popă a fost chemat de vlădică, pentru niște cercetări.

— Molifta ta, preute, am auzit că te porți bine și m-am bucurat. Aș fi vrut să te fac sachelariu, dar mi se pare că ești prea tânăr.

— Am 37 de ani, prea sfinte.

— Apoi de ce ai barba așa de fulgerată (spânatică)?

— M-am aruncat mai mult în partea mamei.

(E. Baican) TIMP., VI (1881), nr. 224,
p. 3; republicată: *Literatură populară*, p. 33

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4079. Este atestat în Muntenia.

[PĂI N-AM ZĂCUT ȘI EU!?!]

- De unde vii, părinte Pahomie?
— Ia de la Ion al Neacși, îi citii o slujbă, că e rău bolnav.
— Ei, da, sf. voastră călugării, cică sînteți mai ivlavioși. Da ce boală are?
— Lingoare d-a rea, Mărine.
— Și ce crezi, o să scape?
— Din boala asta, omu ori moare, ori rămîne timpit.
— Da dă unde știi, părinte?
— Ei, păi n-am zăcut și eu!?

GAZ. ȚĂR., XXVII (1926), nr. 4, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4080. Este atestat în Muntenia.

[EXPLICAȚIE]

Un popă întilnește într-o zi foarte geroasă pe un țigan. Acesta îi spune popii că lui nu-i este frig, pentru că buzunarele lui sînt sparte și atunci vîntul intră într-un buzunar și iese prin celălalt; în timp ce părintele avînd buzunarele în bună stare, vîntul nu are pe unde ieși. Popa schimbă haina cu țiganul.

Țiganul își pune haina popii și o ia la sănătoasa.

Șandru, *Enquêtes linguistiques*, p.
168 (Lăpugiu de Sus—Hunedoara)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4081. Este atestat în Transilvania.

SĂ DAI DRACULUI NU, DAR SĂ ÎNJURI SE CADE!

Într-o biserică se brodiseră niște țigani.

Se rugară ei și se închinară, pînă nu mai putură. Ba, mi se pare că se îndurară să aprindă și niște lumînări.

Cînd, nu ştiu din ce pricină, baragladinele îşi dădură în petec şi se încăierară la ceartă aprinsă chiar în faţa sfintelor icoane. Ba încă, neruşinîndu-se de sfîntul locaş, rostiră chiar numele lui ucigă-l toaca în biserică.

Dascălul, auzindu-i, se făcu foc, şi cu străşnicie îi certă, spunîndu-le:

— Bine mă nelegiuîţilor, voi nu ştiţi că nu se cuvine să daţi dracului în biserică? Şi dascălul începu să le care înjurături surugieşti, tocmai pentru a le dovedi ȕiganilor, că în biserică nu se cade nici să se dea dracului, dar mite să înjuri.

DUM. POP., VI (1922), nr. 15, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4082. Este atestat în Muntenia.

NĂLUCEALA

Odată ducea un călugăr, la o mănăstire, o femeie, într-un sac, la chilia sa; dar fiind sacul rupt, i se vedeau picioarele. Iată că-l întîlneşte arhimandritul.

— Ce duci acolo, frate!

— Ia duc nişte curechi.

— Ian arată-mi să văd şi eu, mare frumos e?

Călugărul nu a avut ce face, a pus sacul jos. Da femeia ciuşti din sac şi la fugă!

— Ptui, ptui! Piei drace! Începe călugărul a stupi şi a-şi face cruce.

Ia uită-te prea sfînţite: satana! Eu am gîndit că am luat curechi şi el era necuratul; uită-te cum m-a orbit!

N-a avut ce zice nici arhimandritul, căci satana multe le face, şi a scăpat.

Niculiţă-Voronca, *Datine*, p. 296

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4083. Este atestat în Moldova.

OILE ȘI BERBECII DOMNULUI

Odată niște maici poposise într-un oraș la o crîsmă și au cerut să le deie de mîncat. După mîncare au cerut și un pahar de vin. Acolo în crîsmă era și muzică și oamenii jucau. S-au apucat să joace și ele, într-un colț, cîntînd cu glas subțirel:

Oițele Domnului,
Haide să jucăm și noi.
Noi oile Domnului!

Dar în crîșma ceea se întîmplase să vie și niște călugări. Jucînd măicuțele așa singure, numai ce aud cu glas gros la spate:

Noi berbecii Domnului
Să jucăm și noi cu voi,
Noi berbecii Domnului!

Niculiță-Voronca, *Datine*, p. 296

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4084. Este atestat în Moldova.

[ÎNTRE PREOȚI . . .]

Un popă avea bogăție multă, pentru că (în parohia lui) erau vreo cinci sate ce aveau numai o biserică.

Un alt popă vroia să-i fie tovarăș, dar, neputînd, se duse la biserica de care vorbirăm și făcu o cuvîntare:

— Oameni buni, și eu sînt preot, dar preot mai cu frica lui D-zeu, mai cinstit și mai făcător de minuni ca părintele, care vă slujește de atîția ani, nu s-a mai văzut! Eu din întîmplare am găzduit la părintele și auzii că e făcător de minuni: drept care, m-am folosit a lua (pe furiș) numai un fir de păr din barba părintelui (părul găsit în peptene). Cu acel fir de păr am înviat un copil, punîndu-l pe fruntea copilului ce murise. Nu pierdeți dară vremea, și împreună cu mine, să rugăm pe părintele

ca să ne dea voie să-i smulgem tot cîte nițel păr din barbă; că D-zeu știe, dacă putem să mai avem parte de moaștele sfinției sale.

— Doamne ajută, zic cu toții și smulg barba popei pînă ce-l lasă spîn.

ADEV., III (1885), nr. 43, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4085. Este atestat în Moldova.

TE AVELOȘ BENGAS DACA HALIALU

Un țigan s-apucase și el să facă pomană pentru sufletul tătine-su și mine-sei; dar, bietul om a dat de pozna, că, în sat, au mai fost pomeni pe la români.

Popa, de, ca popă, s-a dus întii și-ntii pe la pomenile românilor și tocmai pe seară se lăsă și spre pomana țigănească.

Țiganul, ca orice om, băgase și el la foc o căldare cu varză pe care o unsese cu untură, și în care mai băgase cîteva bucăți de oaie, fiindcă auzise și țiganul că oaia e binecuvîntată, și așa poate s-o milostivi D-zeu și de pomana lui! Dar, țiganul tot țigan, în pomană băgase porc, pe care D-zeu nu voiește să-l vadă, fiindcă este făptura lui dracu și se ține numai de strică și astupă izvoarele.

La țigan, în bordei, erau strînși țigănușii cei mici, și, ca țiganul, toți cu burțile goale și stufoși la cap; că ți-era silă să-i și vezi.

Țiganul, văzînd că nu mai vine popa, s-apucase să facă la un pieptene și tot hîrcia la un corn de bou și, din cînd în cînd, se răstea la garoi, care pe furiș băgau bețele-n căldare și le trăgeau apoi prin gură. Hop! iată că intră și popa, care, pe loc începu a și mormăi, iar dascălul a scotoci prin desagi să scoată o carte.

Văzînd țiganul pe popă se sculă foarte grăbit, își ia căciula din cap, se răstește la garoi, zicîndu-le: „Te avelos bengas daca halialu ita avelo rașai sa citime!”, adică pe românește: „să fiți ai dracului dac-oți mînca; uite a venit popa să citească!“

În urmă se întoarse către popa care tocmai intra pe girlici și îi zise: „Ca hai parinteo... în ea da pomana, c-a hiert varza în caldarea pan-s-a facut...!”

Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 155

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4086. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANUL LA SEMĂNAT

Într-o vreme îndepărtată un țigan fu dăruit de Dumnezeu cu o pereche de juncănași, unul era de cumpărat iar altul de căpătat, împărecheală bună de făcut treabă și de alungat sărăcia, care de țigan și de leneș se ține scai. Avea omul nostru și puținel pământ, și mai moștenise din părinți și un plug ruginit și legat mai mult în gînjuri decît în cuie... Boulonii țiganului și cu plugul strămoșilor începură a zgîria pămîntul fraged de se-nruceau românii de hărnicia țiganului... Îndemna cu vrednicie boii și apasă avan de coarnele plugului încît treaba plugăritului se arăta a fi cunoscută de țigan. Dar către seară țarina își arăta cerului arătura ca vai de ea... la fel cu vrednicia plugarului... Țiganul își trase plugul la margine, aduse boii lîngă căruța, tăpirci grapa pe marginea arăturii și luă sacul cu grîu la umăr ca să se apuce de semănat în brazdele jilave... după cum e datina. Înainte de a începe aruncarea grîului își făcu semnul crucii vorbind inimos: „Dă Doamne soare și vînt, ri-vineală la pămînt să crească și grîul meu mare... De-acuma mi-o mai vinde și alții mie, că eu am cumpărat destul de la alții...” Cu astfel de urare începu țiganul semănatul, improșcînd cu mîna darnică grîul bogat în neghină și grîu de țărînă.

Ce belșug avu în toamnă țiganul și dacă rugămintea i s-a împlinit aidoma, o știe numai bunul Dumnezeu.

POP. ROM., I (1932), nr. 7, p. 127
(Piatra-Neamț—Neamț)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4087. Este atestat în Moldova.

ȚIGANUL PĂSTOR

Un țigan păzind caprele satului și ieșind la hotar s-a pus a se hodini și șezînd la soare a început să moțaiască.

Un afurisit de țap văzîndu-l cum tot moțaiie și crezînd că vrea a se bate cu el în capete, se dă puțin îndărăt și apoi, poc în capul țiganului.

— Auleo, zbieră țiganul, că rău e în bătaie.

POP., V (1898), nr. 7, p. 110

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4088. Este atestat în Transilvania.

BUCĂȚICA DE LA GURĂ

— Ce ai la mîină măi țigane?

— Să trăiești boierule, m-a mușcat un porc. Taman îl înjunghiasem; dau să plec capul cu mîina, ca să nu mă umple de sînge și numai că nimeresc drept în gura porcului. Porcul haț, de mîină.

— Și n-ai putut să tragi repede mîina, prostule?

— De, boierule, trăgea de moarte, cum să-i iau bucățica de la gură.

POP., V (1898), nr. 10, p. 158

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4089. Este atestat în Transilvania.

SĂ ÎNCHIDĂ POARTA

Un cioroi de hăi mici, care nu gustase încă din poamele amare ale deresului, fu osîndit din partea solgăbirăului la 25 de bețe sănătoase, măsurate de haiducul Pista, om la locul său, cu o mîină puternică și grea, tare grea!

Începu țiganul a plînge și a se ruga să-l ierte măria sa, că nu va mai face în viața lui faptă necuvenită. Așadar cu tot plînsul, că nu căpăta pardon, țî-l întînseră frumos pe deres. Cînd era să-i tragă Pista cea dintîi usturime, sare țiganul de pe deres și spăriat întrebă pre domnul sogăbirău:

— Domnule măria voastră, da încuiata-ți poarta?

— Pentru ce s-o încui? întrebă solgăbirăul uimit, neînțelegînd că în ce legătură stă poarta măriei sale cu fundul țiganului.

— Da încui-o alduiască-te Dumnezeu, îi zise țiganul plîngînd, că m-i frică c-o fugi pe ea sufletul din mine!

GAZ. POP., II (1886), nr. 22—23, p 12

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4090. Este atestat în Transilvania.

Variante:

2. *Să închidă poarta*, F. POP., IX (1900), p. 322.

3. *Să nu-i fugă sufletul*, CĂL., II (1926), p. 44.

CEA DINTII ȘI CEA DE PE URMA

Țiganul s-a dus să fure găina, dar îl prinseră și ducîndu-l înaintea solgăbirăului, acesta îl judecă la 12 bite. Bietul țigan auzind judecata începu a zbiera cumplit.

— Domnule, alduiescă-te D-zeu, iartă-mă!

— Nu pot.

— Apoi iartă-mi barem bita cea dintîia!

— Ba mai bine ți-oi ierta cea de pe urmă.

— Dacă nu-mi ierți cea dintîia, celelalte nici nu le poftesc.

CAL. UMOR., II (1866), p. 59

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4091. Este atestat în Transilvania.

RĂMĂȘAG

Un om își bătea din greu măgarul, care trăgea o povară foarte grea și abia mai putea merge.

— Nu vrei să mergi?, zise omul către măgar, hai să ne prindem rămășag pe două pițule, că eu te fac să mergi.

Și începu să-l lovească și mai greu, la ce, apoi, porni măgarul încet, încet.

Un om, care se uita la ei și auzise ce vorbise cel cu măgarul îi zise acestuia:

— Vezi cum a plecat, ai câștigat și rămășagul: e vorba numai, că cine să ți-l plătească?

— Cine? răspunse cel întrebat, cine altu, decît măgarul. Că stăpînul meu și al măgarului mi-a dat două pițule, ca să cumpăr fin pentru dobitoc. Eu acum am câștigat rămășagul și el la ameazi nu-și va căpăta porția de fin.

LUMINA, II (1906), nr. 10, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4092. Este atestat în Transilvania.

ȚIGANUL LA MOARĂ

Un țigan căpătase de pomană vreo două căușe de cucuruz și hai cu el în fuga mare la moară. Morarul, cătrănit foc, că îi înghețase moara — era adecă-n toiul iernii —, văzînd pe țigan cît de colo, îi strigă:

— Hei, ce vrei măi țigane?

— Apoi de, românico, am adus în traista ista niște cucuruz să mi-l macini. Uite, zău și moara ta s-a oprit acum, numai ca să-mi poată măcina cucuruzul, căci altmintrelea obosindu-se mai nainte, nu l-ar fi putut măcina.

— Du-te dracului, mă faraoane, zise românul, nu mai cobi a rău; cară-te acasă cu cucuruzul, că nu ți-l

pot măcina. Țiganul văzînd, că nu o să-i fie bine, de mai stă, o luă cătră casă. Pe drum se-ntîlnește cu un român, care mergea cu un car plin de saci la moară.

— Da unde mergi, mă românic?

— La moară, faraoane.

— Aoleo, mai bine întoarce-te, că eu am fost numai cu o traistă și s-o spăriat moara de mine și a stat în loc, dar apoi cînd te-o vedea pe tine cu carul plin de saci! De frică, o s-o ia la sănătoasa cu stăpînu-său cu tot.

POP. ROM., II (1902), nr. 43—44 p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4093. Este atestat în Transilvania.

HAPOI, DACĂ EA NU VREA . . .

Un țigan, odată trecea călare pe un cal înșeuat. Cum mergea el așa tacticos, iată se întîlnește și cu un român.

— Să trăiești românic, îi zise el! . . .

Dar românul, nici una, nici alta;

— Ia dă-te jos de-acolo măi cioroiule, ce te-ai suit acolo pe a șea cît o vezi de mică, tu atîta namilă de om. Nu te gîndești că i-o fi greu și ei să te ducă în spinare?

— Hapoi, românic, dacă ea nu vrea, să se suie în spinarea mea.

IZVORAȘUL, XII (1934), nr. 3, p.
92 (Bistrița—Mehedinți)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4094. Este atestat în Muntenia.

MULȚUMITĂ CURIOASĂ

Se muncea amarnic un țăran, ca să urce la deal căruța lui încărcată cu lemne și trasă de un biet măgar. Se trudea împingînd, dar degeaba. Nu reușea să urnească din loc căruța.

Trecînd pe acolo un excursionist și văzîndu-i cazna se oferi să-l ajute. Și împingînd la spatele căruței reuși s-o ducă pînă la șosea. Țăranul recunoscător îi spuse:

— Îți mulțumesc, săru mîna conașule. Cu un singur măgar, foarte greu aș fi ajuns pînă aici.

CĂL. POP. XLIX (1934), p. 172

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4095. Este atestat în Transilvania.

ÎNTRE SĂTENI

— De unde vii cumetre Ioane?

— De la tîrg, măi Gheorghe!

— Ce nevoi te poartă pe drumuri, pe frigul ista?

— D-apoi să vezi, is cam beteag... Am fost la doctor, m-a căutat și i-am dat 100 de lei, că de, trebuie să trăiască și el. Am mers la farmacie cu rețeta lui... acolo erau două fete, care mi-au cerut pe doctorii 200 de lei, că, de, trebuie să trăiască și ele. Am venit apoi acasă și... am azvîrlit doctoriile, că de, trebuie să trăiesc și eu.

CĂL. POP., L (1935), p. 112

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4096. Este atestat în Transilvania.

ȚIGANUL LA AURAR

Un țigan intră odată la un ceasornicar, și zice: „Domnule, ce minuni sînt acestea de la păreți?“... Bineînțeles țiganul nu mai văzuse niciodată ceasuri... Ceasornicarul îi răspunse:

— D-apoi nu vezi tu, că sînt oroloage!

— Măi! D-apoi mult or fi mîncînd lighioanele alea! Și zău ai d-ta conașule atîtea parale, să cumperi la toate de mîncare?

— Cumpără-ți și tu unul, îi zise ceasornicarul și vei ști când e prînzul.

— Lasă-mă în pace, zise țiganul, că eu știu **cînd** e prînzul: atunci cînd îmi este foame... Și apoi ce **să** mai cumpăr și să-l țin pe mîncare, n-am eu doară **des-** tulă nevoie cu nevasta și copiii, să mai port grija și ceasului?

GAZ. TRANS., LXII (1899), nr. 157,
p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4097. Este atestat în Transilvania.

NU TOCMAI GHEORGHE

— Mă... Pe care îl cheamă Gheorghe?

Argații din curtea boierească își caută de **treabă**, fără să dea vreo atenție.

Vătaful strigă a doua oară și adaugă. **Să** vie nu- maidecît la mine că **m-a** trimes boierul **să-i** dau **ceva de** cheltuială.

— Pe mine mă cheamă, răspunse un țigan balaoa- cheș.

— Vin încoace cioară, ce mai stăi!

Și unde mi-l ia la trei păzește cu un bici de credea că-l scarpină toți urșii din pădure!

— Haoleu mînca-ți-aș... Cum ai zis că mă cheamă? Ia mai spune o **dată** boiarule?

— N-ai auzit? Gheorghe te cheamă, și dă-i înainte!

— Lasă-mă coconașule, că pe mine mă cheamă Gheorghiaș, Gheorghită, Ghițișor, nu tocmai Gheorghe.

(S. Teodorescu-Kirileanu) **VORBE**
BUNE, II (1906), nr. 9, p. 19.

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4098. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANUL NEGUSTOR

Un țigan se căptușește cu câteva parale cindva, de oareunde, și-ntreba pe un om:

— Bre cumetre, ce mă-nveți tu să fac cu paralele hastea?

— De, știu eu? Fă ce poțtești. Cumpără și tu raci, giște...

— Racia fug, giștele zboară: dar marfă mai blîndă și mai așezată decît prunele, nici că se mai află.

Cumpără țiganul prune, le pune în căruță și-ncepe să strige:

— Hai la pune, hai la prune! Prune bune, cît perja de mari! Prune de la Țarigrad nenicule, te joci?

Văzîndu-l românii cu căruța plină de prune, se tot apropiau de căruța lui și-și umpleau pumnii cu prune lăundîndu-l pe țigan cu felurite vorbe.

— Brea-a, de ce mai prune bune! Halal de marfă dar și de negustor! Brava prune, brava marfă, brava negustor! Frumoasă marfă, bună marfă și mare negustor. Ei brava! Da... cum le dai?

— Zece la un ban.

Românii treceau mîncînd și iar se înturnau și-și încărcau pumnii, dar parale nici că dau; ci-l tot lăudau și mînceau mereu.

Dacă vede țiganul că începuse a i se împutîna prunele fără ca să vînză, se hotărî și el să-și umple căciula cu prune și să le mînceze zicîndu-și:

— Bune prune Constantine! Crapă și tu Constantine, că rămii de marfă și de hairlie!

(E. Baican) TIMP., VIII (1883), nr.
163, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4099. Este atestat în Muntenia.

CIREADA ȚIGANULUI

Un creștin ca să-și facă pomană a dat o bucată de carne țiganului Pandel. E multă vreme de atunci!... Țiganul, ca nimeni altul, o pune în casă, de grindă. În vre-

mea mesei, nu-i mai trebuia nici un fel de udătură, ci... luîndu-și cite un dărab de mămăligă în mînă și imbucînd cu nesat, se uita spre carne și zicea:

— Bună ești, cărniță dragă...
Ești departe, nu e șagă,
Dar Pandel privind spre tine,
Se satură foarte bine!...

Azi așa, mîine așa, carnea a început să se strice de-a-binelea; să iertați, de la o vreme viermii singuri au fost în putere să o dea jos de unde era pusă. Căzînd carnea, Pandel se uita mirat, nu se dumirea ce-i cu sumedenia vietăților de pe dînsa și... se hotărăște să roage pe un vecin al lui, mai priceput, ca să-l lămurească cîtuși de cît. Acest îi zice în glumă:

— Măi, da prost mai ești!... Ce chilipir năstrușnic a dat peste tine!... Pandelache, cite părțile din acestea vezi mișcîndu-se, atîtea capete de vite ai să ai mai tîrziu, dacă le vei îngriji. Nu cunosc de ce-i carnea asta, însă, dacă-i de porc, nenorocul tău, dacă-i de vacă, ferice de tine.

Și se duce românul în treaba lui.

Țiganul, cum știa de bună seamă că i-i carnea de vacă, n-a putut să-l prindă somnul mai multe zile de-a rîndul. Văzînd că sămînța vitelor lui crește văzînd cu ochii, își întruchipează un ocol mare, cum nu mai are altul în satu-i

— ... Ocolașul e făcut
Și de l-aș vedea umplut...
N-am să dau nici un vițel
Nimănu-i, zicea Pandel.

Își scoate apoi averea cu totul o duce în ocol... și cît era ziulica de mare, nu se da mișcat de acolo. Ciorile făceau din vreme în vreme cite un zbor pe deasupra ocolului, și... nu se puteau apropia de pămînt, căci cît ai clipi Pandelache ți le ochea cu pușca, de parcă era vînător din naștere!...

— Haideți, haideți ciorophine...
Să nu vă puneți cu mine!...
Cînd s-o pune Pandelate
La pămînt vă dă pe toate!...

Nu trece mult și viermi mari isprăvesc carnea cu totul. Neavînd ce să mai mănînce, o împînzesc încoace și încolo, cît ținea ocolul, și în urmă, pier cu duiumul, ceea ce-l făcu pe Pandelache să zică cu durere:

— N-a fost de la mină bună
De n-a mers vitele strună;
Bogat ham fost și sărac sînt . . .
Cît oi mai fi pe pămînt,
Cînd o să mai ham cărniță,
Ham s-o pun în tigăiță,
Și ham s-o fac fripturiță.

DUM. POP., I (1915), nr. 45, p. 2.
(Coșula—Botoșani)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4100. Este atestat în Muntenia

PRICEPERE ȚIGĂNEASCĂ

Într-o zi, un român se întorcea de la oraș. Drumul lui era pe lingă o șatră țigănească. Cînd se apropie de șatră văzu un țigan ținînd într-o mină un urcior, iar cu cealaltă bătea un danciu de ziceai că cine știe ce rău mare a făcut.

Românul, cum văzu bătaia țigănească, stătu locului și privi. Apoi, făcîndu-i-se milă de danciu, se apropie și zice:

— Da bine măi țigane; ce rău a făcut bietul danciu, de-l bați așa de grozav?

Iar țiganul răspunse:

— Nu ha făcut nici un rău, românico, dar vreau să-l trimit la hapă cu hăst urcior și îl bat dinainte, ca să nu spargă urciorul; că la urmă, dacă l-o sparge, zadar îl bat.

Românul nostru, văzînd prostia țiganului, zise:

— Mai bine spuneai din gură, decît să-l bați.

Iar țiganul răspunse:

— Hapoi de românico, degeaba, hăi spui, că vorba hăi intră pe o ureche și iese pe hailaltă, dar bătaia rămîne pe piele.

DUM. POP., X (1926), nr. 1—2, p. 5

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4101. Este atestat în Muntenia.

[PRIETENIA ȚIGANULUI]

Un țigan era prieten la „cataramă“ c-un român. Românul avea de toate la casa lui; iar țiganul dacă nu avea nimica nici nu prea avea nevoie de multe, ci numai cite de vreo bucată de mămăligă, pe care și-o făcea singur (cînd avea cu ce); dar apoi n-avea ceun, și veșnic împrumuta ceunul de la român zicîndu-i:

Și voi la voi
Și noi la voi!

Ajunge în sfîrșit țiganul cu mîna de moși (ziua moșilor, cînd și vădanele dau cite ceva d-ale pomenii) și se căptușește țiganul cu o doniță de la un creștin. Cum se văzu țiganul că are și el vas nou și curat, face focul, pune pirostreiele și așează pe ele donița cu apă, ș-apoi începe să bată din pumn în necazul românului, zicînd cu fudulie:

Nici noi la voi,
Nici voi la noi!

Am și eu ceun acum, mai dehai decît al tău!

(E. Baican) TIMP., VIII (1883), nr.
150, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4102. Este atestat în Muntenia.

RĂZBUNARE

Un țigan ce mergea pe jos este ajuns din urmă de un român.

Românul: — Măi țigane, ce-a vorbit badea Ioan cu tine de s-a oprit cu căruța.

Țiganul: — M-a chemat să mă urc în căruță.

Românul: — Și de ce nu te-ai urcat?

Țiganul: — Apoi să vezi dumneata: i-am cerut așeară să-mi dea o bucată de slănină și n-a vrut. Și acuma de aceea nu m-am urcat în căruță ca să mă răzbun pe el.

CĂL. CLUJ., XVIII (1940), p. 92

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4103. Este atestat în Transilvania.

OFUL FIECĂRUIA

Lîngă șira de paie a boierului se afla și un purcoi strîns de un țigan.

Luînd foc, au ars paietele într-o noapte și-a doua zi se întîlniră la fața locului cei doi păgubași. Boierul șuieră prelung la vederea prăpădului.

— Pufuichi, făcu și țiganul, tare necăjit.

— De ce fluieri așa de scurt măi faraoane? . . .

— Păi de, cucoane, matale fluierași prelung, ca pentru o șiră lungă, care a ars toată noaptea, dar la mine, ce . . . un mănunchi de gunoaie, . . . pufuichi! . . . o sfîrșială de foc și s-a dus dracului agoniseala.

DUM. POP., XIV (1930), nr. 9—10,
p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4104. Este atestat în Muntenia.

TRIN . . . TRIN . . . DA DE CE PUFĂIE?

Niște mocani de-ai noștri de la munte, au plecat într-un rînd, spre ținuturile Basarabiei, ca să-și cumpere oi de soi din partea aceea de loc.

Între dinșii era și un țingăieș de flăcău, neumblat în lume, căci pînă atunci trăise, mai mult cu vitele la munte și nu văzuse niciodată orașul cu minunățiile lui.

De-abia tîrziu din noapte au ajuns mocanii la tîrg și a tras de-a dreptul la gară, ca să aștepte trenul ce trebuia să-i ducă și pe ei spre Basarabia. Și fiindcă mai aveau mult de stat pînă să sosească trenul, iar ei fiind morți de oboseală se așezară jos, unul lingă altul, într-odaie ce-i zice „sală de așteptare“ și pe dată ațipiră.

Peste noapte, zgomote, zguduiri, hodorogituri de roate și pufăieli, vestea sosirea trenului.

Speriat se trezi cel dintii dintre mocani, flăcăul cel neumblat, care în viața lui nu mai văzuse tren și auzind atîtea păfuieli și zgomote, ce se apropia mereu de el, se repezi, își desfăcu în grabă ciomagul de la glugă și repezindu-se spre ușă, răcni cît ce putu, gata să lovească:

— Nea boală!

Ceilalți tovarăși se treziră și ei și văzînd pornirea țingăului, cum era să spargă geamurile de la ușă cu ciomagul, căutară să-l potolească cu vorba:

— Stăi măi flăcăule, liniștește-te că nu-i nici o vacă ca să te împungă. Aici e gară mă verișcane și larma ce o auzi o face trenul ce-a sosit să ne încarce și pe noi!

Dar băiatul, tot nedumerit de-a binelea, zice încurcat:

— Trin, trin, înțeleg eu; da de ce pufăie?

Cît au tras apoi tovarășii lui pînă l-au făcut să se urce în tren, numai ei și Dumnezeu știu, că flăcăul nu voia cu nici un chip, de frica fiarei celei uriașe cu ochi și nări de foc...

(S. Hîrneă) ALB., XXXVII (1934),
nr. 38, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4105. Este atestat în Muntenia și Moldova.

V a r i a n t ă :

2. *Trin, trin... da' de ce pufăie.* Hîrneă, *Polojăntii*, p. 32 (Poiana-Bacău).

DACĂ E CĂRUȚĂ

Era, pe cînd se dădea drumul întîia oară trenului pe linia Ciucului, prin secuime.

- Niște secui, strînși în cerc, într-o gară, vorbeau și ei despre minunea asta, ce li-au văzut ochii, și nu-și dau deloc seama de pricina mergerii fără cai a atîtor căruțe agățate una de alta...

— Bine, bine, zice unul, dacă nu înainte să aibă cai, de ce nu are măcar la urmă!...

— De ce la urmă și nu înainte?... taie vorba cel de alături.

Iar altul, care se credea mai deștept și care zărise întîmplător niște cai într-un vagon din mijlocul trenului, zise cu ifos, ca unul ce spunea cu toată greutatea:

— Dar ce oameni proști!... Voi nu vedeți: dacă nu sînt nici înainte, nici îndărăt, apoi uite-i aici la mijloc, și cai tot trebuie să fie!...

— Așa e!

— Are dreptate!...

Dumitrașcu, *De-ale unui traistă-n băț*, p. 45; republicată: NEAM. ROM. POP., XVII (1927), nr. 19, p. 313

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4106. Este atestat în Transilvania.

DE-ALE NEȘTIINȚEI

Un țăran bătrîn, care nu mai văzuse alte mașini de mers pe jos decît trenul, călătorea pe un șes la depărtare de 1 kilometru de o cale ferată. Un tren tocmai trecea în goana mare pe linie, format din bucăți-bucăți (vagoanele).

Deodată în urma trenului un automobil apăru alergînd pe șoseaua de lîngă linie. Moșul, călător cu traista-n băț, se pîti speriat într-un șanț zicînd:

— Iiiii! Aista-i un crîmpei din tren! S-a rupt de acolo și acu a luat-o razna peste dealuri!

Și moșul inghețase de frică c-o să dea peste el și în șanț.

CULT. POP., III (1923), nr. 6, p. 2

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4107. Este atestat în Moldova.

Variante:

2. *De-ale neștiinței*, CAL. POP. ROM. IL., 1924, p. 70 (Galați—Galați).

SOCOTEALA CIOBĂNEASCĂ

Coborau de la munte doi ciobani. În calea lor au trecut printr-un sat, la a cărui primărie era un automobil.

Pesemne venise prefectul.

— Ia te uită, măi frate, ce care și-au făcut oamenii pe-aici!

— Ce car mă? nu vezi că-i căruță de ale împărătești?

— Ei măi frate, acum mă gîndesc. Nu este nici car, nici căruță, că dacă ar fi car ar fi boi la el și dacă ar fi căruță, ar fi cai la ea.

— A! am ghicit... ăsta-i trinu, zise celălalt.

— Nici trinu nu-i, că doar mi-o spus mie văru că trinu merge pe niște sfori de tinichea pîn' la capu pământului.

— A! măi frate! da adormit mai ești. Apoi trinu îl cunosc eu de cînd am fost la cătănie.

Trinu... are multe căruțe după el; este lung cît vezi cu ochii. Eu zic ca să stăm aci pînă o pleca să vedem ce este. Și se așezară jos lîngă o casă. Nu stătură mult și iată că ies din primărie trei călători și se suie în

automobil. Ciobanii se scoală și trece unul într-o parte a automobilului iar celălalt înainte.

— Ferește d-acolo, strigă șoferul și automobilul pleacă rămânând în urmă-i nouri de fum.

Ciobanii, cum pînă aci nu mai văzuseră așa ceva, rămaseră mirați și crezînd c-a luat foc începură a striga:

— No, măi frate! . . . oprește că ți-o luat foc în spate și-i zbirnîie roțile!

— Măi. Știi ce-i asta? Mie mi-a spus muierea c-a fost la tîrg și-a văzut un biciclat.

— Așa-i măi frate . . . biciclat și este. Să dăm și noi doi lei și să luăm unul. Cu ăsta putem duce oile la apă.

— Duci, dar cum? Nu auziși că și zbiară? Dacă l-om duce la oi, s-or speria și vor fugi.

— Ce tot spui? Cum să zbiere că doar eu fusei înaintea lui și . . . nu-i văzui gura.

— No, măi frate . . . oricum ar fi . . . să luăm și noi unu.

BUCIUM., I (1924), nr. 1, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4108. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANUL ȘI TRENUL

Tocmai cînd începuse țiganul a-și mîna la plug iapa cea albă, iaca trece trenul pe-acolo. Trenul șuiera, ca de obicei. Iar țiganul dîndu-și căuciula peste cap, începu a chiui:

— Iiiii! Ia dă-te ca eu cu alba prin arătură,

Să văd cum ți-a hi ha fluierătură! . . .

Și avea dreptate bietul țigan.

ALB. Buc., XLII (1939), nr. 1, p. 26

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4109. Este atestat la București.

LECȚIA

Neamțul vroia să-nvețe românește. Din cînd în cînd se da în vorbă cu oamenii ca să deprindă mai lesne.

Odată, după ce-ntreabă de-o mulțime de cuvinte, neamțul face către lume ca printr-o reculegere:

— Boier este boier... cucoana este femeie, pun... Porc este porc, da pe cucoana lui porc, mă rog, cum spusă că chiamă?

Adam, *Pe lingă vatră*, p. 126

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4111. Este atestat în Muntenia și Moldova.

V a r i a n t ă :

2. (Fără titlu) CAL. COPII, V (1914), p. 32.

AM DESTUI VIȚEI

Badea Andrei mergea la tîrg cu doi viței de bivol și unu de vacă de cîte 4 săptămîni. În drum întilnește un neamț, care-l roagă să-l pună în car pînă la oraș.

— Am eu destui viței, jupîne, nu te pot lua și pe dumnia-ta: îmi sînt caii prea oboșiți, îi răspunse Andrei dînd bici cailor.

PÖP. ROM., I (1901), nr. 1, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*, tip 4112. Este atestat în Transilvania.

AȘA SĂ TRĂIEȘTI DUMNEATA!

- Cum te cheamă?
- Ițic, dimile judecător.
- De cîți ani ești?

- De douăzeci și opt.
 — Cum de douăzeci și opt. Acu doi ani te găsesc aici — aveai douăzeci și șapte.
 — Așa-i dimile judecător, da am stat un an la pușcărie pentru faliment.
 — Ei, și anul acela nu-l mai pui la socoteală?
 — Da pentru daci să-l pui?
 — Da nu l-ai trăit?
 — Trăit? Așa si trăiești dimiata!

POP. ROM., I (1932), nr. 15, p. 289

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4113. Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. *Așa să trăiești dumneata!*, BĂRĂGAN., II (1932), nr. 4, p. 12.
3. ... *la judecată*, SAT., VII (1936), nr. 64, p. 17.

[MAI BINE LASĂ-MĂ SĂ MOR DE TOT]

Un țigan se-mbolnăvise odată atât de tare încît mai-că-sa trăgea de moarte. Venind preotul ca să-l spovedească începe a-l mîngîia:

— Auzi fiule al lui Dumnezeu, nu te supăra, că ți se apropie ceasul cel de pe urmă; căci noi toți pămîntenii, din pămînt sîntem și în pămînt vom merge, dar va veni ceasul cînd cu toții iarăși vom învia; deci nu te supăra, că atunci îți va dărui Dumnezeu viața cea de veci!

— Vai, părinte, nu-mi trebuie! Nu voiesc să mai fiu înc-o-dată țigan și încă în veci, mai bine lasă-mă să mor de tot, răspunse țiganul.

DEȘTEPT., V (1897), nr. 19, p. 150

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4114. Este atestat în Moldova.

DE UNDE EȘTI ȚIGANE?

- De unde ești țigane? întrebă un stăpîn pe sluga
sa.
— De la Pitești, cocoane răspunse acesta.
— Mare măgar ești.
— De ce mă păcălești, cocoane?
— Spune, mă, țigane de unde ești?
— De la Ploiești, răspunse acesta crezînd că n-o
să-l mai poată păcăli stăpînul său.
— Mare măgar ești, îi zise acesta.
— Stai că nu mă mai păcălești, zise țiganul.
— Ei bine, de unde ești?
— De la București.
— Mare măgar ești.
— Mai întrebă-mă numai o dată, zise țiganul.
— De unde ești țigane?
— De la Găiești.
— Mare măgar ești.
— Stai să te întreb și eu, zise țiganul vrînd să-și
răzbunc.
— Întrebă-mă.
— De unde ești, cocoane?
— De la Cîmpu-Lung, zise el.
— Ei, nu voi așa.
— Apoi cum, mă?
— Răspunde altfel.
— De unde ești?
— De la Craiova.
— Să te mai întreb o dată.
— De unde ești, cocoane?
— De la Giurgiu.
— Mare măgar ești! s-o potrive, nu s-o potrive.

CAL. BASM. BAL., 1877, p. 101

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4115. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. (Fără titlu) CURIER., 1889, nr. 9, p. 3.
3. *De unde ești țigane?*, HAZ SAT., II (1902), nr. 4, p. 4.
4. *De unde ești țigane?*, HAZ. SAT., V (1905), nr. 6, p. 3.
5. *Țiganul prost*, LUMINA, 1906, nr. 3, p. 7.
6. *De unde ești țigane?*, HAZ. SAT., XIV (1914), nr. 11, p. 2.
7. *Păcăleli*, DOINA Jor., I (1928—1929), p. 207.
8. *Zic și eu ...*, POP. ROM. Buc., III (1934), p. 15.

ÎN ODAIA MOȘULUI

Ghiță: — Tu ești un măgar mare, Toadere!

Toader: — Și tu ești un măgar mult mai mare!

Moșul: — Tăcere! Voi vă purtați așa, ca și când afară de voi n-ar mai fi nimeni în odaie! Aici eu îs mai mare!

POP. ROM., XII (1912), nr. 16, p. 10

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4116. Este atestat în Transilvania.

[EȘTI UN MARE MĂGAR]

Notarul cătrănit, avînd afacere cu un sătean sfătos, îi zise acestuia:

— Ascultă ce-ți spun eu! dacă dumneata crezi, că ești așa înțelept ca mine, atunci ești un mare măgar!

Gheaja, *Risete*, p. 81

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4117. Este atestat în Transilvania.

BRUTARUL ȘI MĂCELARUL

Un brutar întilnind pe un măcelar îi zise:

— De unde vii prietene?

— De la brutăria ta, de unde mi-am luat o pâine.

— Și unde ai pus-o?

— În buzunarul jiletcei, zise măcelarul rîzînd!

Peste cîteva zile se întilnesc iarăși amîndoi:

— Știi tu de unde viu? întrebă brutarul, la rîndul său, pe măcelar.

— Nu știu.

— De la măcelăria ta, cumpărai un cap de bou.

— Și unde-l ai?

— Sub căciulă, răspunse brutarul plin de bucurie, că izbutise a păcăli și el pe măcelar.

CAV., I (1888), nr. 50, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4118. Este atestat în Moldova.

ȚIGANUL PĂCĂLÎȚ

Un țigan trecea pe lîngă un român, care venise de la plug. Țiganul, voind să prindă vorbă cu plugarul, îl întrebă:

— Azi unde ai fost, vere?

Românul îi răspunde:

— La arat, bată-te-n cap!

Merse mai departe și țiganul se întilni cu alt român, care trecea din sat la cîmp și-l întrebă de unde vine:

— De acas, bată-te în nas, fu răspunsul românului.

Văzîndu-se țiganul nostru păcălît în două rînduri, își puse în gînd să mai păcălească și el pe români, și dădu peste al treilea pe care iar începu a-l întreba:

— Un-te duci?

— Să strîng nuci, răspunse românul.

— Și să le îmbugi, adaoase repede țiganul, crezînd că l-a păcălît pe român.

Apoi bucuros, merse nainte și dădu cu ochii de un vânător, care se apropia cu un câine după el.

— Da departe mergi, vericule, întrebă țiganul?

— La vînat mă duc.

— Copoiu-ți îmbuc! adăose țiganul mai îndrugînd încă: Ha, ha, bată-vă sf. Petru cu cheile raiului peste cap.

De azi înainte n-o să mai scape nici un român nepăcălit de mine!

LIGA DEȘTEPT., III (1915), nr.
40—41, p. 5

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4119. Este atestat în Transilvania și Moldova.

V a r i a n t ă :

2. *Țiganul păcălit*, POP. (1909), nr. 9, p. 3.

CUM E TELEGRAFUL

Un om se trudea să-i explice altuia cum poate fi un telegraf, dar în zadar.

— Ei, nu-i adevărat, nu poate fi, căci uite cum să poți vorbi cu oarecine prin sîrmă; apoi, cine-i omul, care să te auză în depărtare de mai multe mîle de pămînt, nu se poate, nu!

— Stai numai omule, îți voi spune încă o dată apoi cred că mă vei înțelege. Uite! Închipsește-ți o pisică care cu capul e în Pocioveliște iar cu coada în Delani. Acum, dacă calci pe coada ei în Delani, ea va mieuna cu gura în Pocioveliște; chiar așa-i treaba și cu telegraful. Acum mă înțelegi, nu, dar?

POP., I (1894), nr. 6, p. 10

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4120. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Varianta:

2. *Telegraful*, IZVORAȘUL, VIII (1929), nr. 5—6, p. 14 (Leicești — Argeș).

NU BĂGA SAMA

Un țigan căpătînd și el odată un oaspe și voind să-i deie ceva de mîncare, zise nevastei sale:

- Știi scumpa mea puicuță?
- De mi-i spune-oi ști, dăguță!
- Ia fă-ne-o mămăliguță!
- Că nu-i fărină nici hîci!
- Fă doară două mai mici!
- Nu știi că n-avem cîaon?
- Mergi la frate-tău Ion!
- Că el n-a vre să ni-l deie!
- Nu băga sama de-acee!

REV. POL., II (1887), nr. 8, p. 10

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4121. Este atestat în Moldova, Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. (Fără titlu) *F. INT.*, 1897, nr. 16, p. 4.
3. *Povața nimerită*, CAL. GOSPOD. SĂT., III (1906), p. 96.
4. (Fără titlu) ȚARA OLT., II (1908), nr. 1, p. 8.
5. (Fără titlu) „I. CREANGĂ”, VIII (1915), nr. 5, p. 158 (Virlezi — Galați).
6. *Două mai mîtitele* (P. Gh. Savin), I (CULT. POP), 1921, nr. 20, p. 6.
7. *Două mai mîtitele*, CAL. CULT., II (1922), p. 103.
8. *Două mai mîtitele*, CAL. POP., X (1924), p. 96.
9. *Moș Lazăr cu chef*, ADEV. SĂT., I (1925), nr. 4, p. 3.
10. (Fără titlu) CAL. Arad, XXX (1926), p. 61.

11. *Foamea lui Ciula*. Costin, *Anecdote*, p. 10; republicată: CAL. LUMINA POP., II (1935), p. 74.
12. (Fără titlu) CAL. PRIM., IV (1928), p. 63 (Domaș-nea — Caraș-Severin).
13. *Om econom*, CAL. SĂT., XVI (1930), p. 140.

ȚIGANUL ȘI MĂLAIUL

Un țigan cerșise într-un sat românesc și căpătase niște coji de mălai. Ieșind din satul românesc, el se îndreptă spre satul săsesc. La jumătate cale se opri, se puse jos și îmbucă de două-trei ori din mălaiul ce-l căpătase de la români. El ar fi mâncat tot mălaiul, căci ce! . . . Dar ce se gîndește el în creierii lui țigănești? . . . „Să nu mă satur eu de mălai, că la sași capăt de bună seamă pită de grîu!“

Zicînd aceasta, aruncă în niște scai mălaiul, ce-i mai rămăsese, și se îndreptă spre satul săsesc. Ajungînd aici el intră în mai multe case, dar unde să-i deie sași ceva!

Văzînd țiganul că la sași nu face nici o ispravă și răzbindu-l foamea din ce în ce mai mult, se întoarse îndărăt, unde aruncase cojile de mălai și începu să le caute prin scai. Căutîndu-le el le descînta astfel:

Sai, mălai, din scai,
Că eu de tine nu mă spai;
Vin mălaie mai aproape
Că cu pomana săsească
Vai de viața țigănească!

F. POP., IV (1896), nr. 38, p. 302

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4122. Este atestat în Transilvania.

Variante:

2. *Țiganul și mălaiul* (Sandu), GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 75, p. 6; republicată: *Anecdote*, p. 66.
3. *Țiganul și mălaiul*, POP., VII (1902), nr. 33—34 p. 7.

ȚIGANUL ȘI ROMÂNUL

Avea și țiganul două oi și le dusesese la munte la un cioban. Într-o zi își luă de acasă un codru de mămăligă și câteva cepe și pleacă spre munte ca să-și vadă oile. Drumul trecea printr-o pădure mare. Mergînd el prin pădure se întîlnește cu un român.

— Ce ai acolo măi țigane îl întrebă românul, văzînd că are un săculete atîrnat de după gît.

— Ia, ce să am mo romunico, un codru de mămăligă și ceapă!

— Dar unde te duci mă?

— Mă duc pe la munte, mîncă-te-aș, că am nește oi la un cioban!

— Dar bine măi baragladino, ce cauți tu cu mămăligă și ceapă la munte, nu știi tu că acolo îți dă numai caș să mănînci nu te lasă să mănînci ceapă! Cînd ți-e sete îți dă lapte să bei!

— Să mă bată Dumnezeu rumunico, de am știut eu una ca asta!

Și țiganul aruncă mămăliga și ceapa jos și pleacă înainte.

Românul care nu mîncase de două zile, le luă și le mîncă, rîzînd de prostia țiganului.

Ajunse țiganul la munte la stîină și tot așteaptă ca să-l roage cu caș ca să mănînce dar nimenea nu-l băgă în seamă. Dacă văzu, de abia mergînd de foame, pleacă spre casă. Ajungînd în pădure unde lepădase mămăliga începu să caute după ea dar n-o mai găsi. Atunci începu să strige prin pădure cît îl lua gura: „Mămăligă, mămăligă, face-m-aș eu o purcea sură și să te gădesc să mi te înhăț în gură“. Și așa a rămas țiganul lihnit de foame.

HAZ. SAT., VI (1906), nr. 8, p. 2

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4122 A. Este atestat în Muntenia.

O GHICITOARE GREA

D-nul X plin de bucurie anunță ieri amicului său B că femeia lui a născut.

— Ghici ce? întrebă vesel d. X.

- O fată? . . .
- Ba nu . . .
- Un băiat?
- Șiretule, zise X, sigur că ți-a spus cineva, altminterea nu ghiceai așa ușor.

RESB., I (1877), nr. 90, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4124. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Băiat ori fată*, CAL. TOȚI ROM., Buc., I (1887), p. 95.
3. *Băiat ori fată*, ROM. Buc., XXXII (1890), p. 846.
4. (Fără titlu) HAZ. SAT., III (1903), nr. 4, p. 4.
5. *Băiet ori fată?* (T. Pamfile — Fără titlu), B.A.R.S.R., 5094, f. 93.
6. *Fată sau băiat?*. Popescu, N. I., *Basme și snoave*, p. 46.

[ESTE ȘI SATUL CORBI?]

Un june școlar se uita într-o zi pe harta țării românești spre a studia geografia; sluga lui om neinvățat și neștiutor de carte văzîndu-l, îi făcu întrebarea următoare:

— Ce este cadra asta mare cuconașule pre care te uiți tot mereu?

— Este harta țării românești.

Sluga nu înțelese.

— Într-însa vezi toate orașele și satele din țară, adăogă stăpînul său.

— Este și satul Corbi? întrebă sluga cu grabă.

— Uite-l, răspunse elevul arătîndu-i punctul însemnat cu acel nume.

— Ah! coconașule strigă servitorul, fă-ți pomană și vezi ce fac pe acolo alde mama și alde tata.

CAL. POP. ROM. Buc., I (1874),
p. 90

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4125. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. (Fără titlu) CĂRȚ. SĂT. ROM., VI (1881), p. 36.
3. (Fără titlu) CAV., I (1886—1888), nr. 10, p. 4
4. *Dar popa Matei din Țândărei?*. Sudițeanu, *Din satul lui Cremene*, p. 5.

VORBĂ DEGEABA

Doi oameni șezînd împreună nu aveau ce vorbi, unul din ei zise:

- Măi cumetre, hai! să vorbim degeaba.
- Cum să vorbim degeaba? răspunse cel întrebat.
- Să dezvelim casa voastră, s-o învelim pe a noastră, zise cel dintîi.
- Adevărat că asta e vorbă degeaba, răspunse celălalt.

CAL. BASM. CÎNT., III (1876), p. 75

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4126. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *Vorbă degeaba*. Pamfile, *Cartea pov. hazlii*, p. 35; republicată: NEAM. ROM. POP., VIII (1920), nr. 42, p. 686.
3. *Vorbă degeaba*, ALB. Buc., XX (1924), nr. 3—4, p. 60.
4. *Vorbă degeaba*. Sudițeanu, *Din satul lui Cremene*, p. 21.

5. *Vorbă degeaba*, ȚĂRĂNISM., III (1928), nr. 14—15, p. 13.
6. *Vorbă degeaba*, VOINȚA BAN., IX (1929), p. 148.
7. *Vorbă degeaba*, CAL. COOP. ROM., II (1932), p. 86.
8. *Vorbă degeaba*, CAL. LIPOV., 1936, p. 93.
9. *Vorbă degeaba*, CAL. POP., XX (1936), p. 134.
10. *Vorbă degeaba*, CAL. ȚĂR. BOT., 1937, p. 142.

L-A LUAT DRACUL

Era pe-aci, pe-aci să-și lapede potcoavele și s-o ieie cu scînduri către cealaltă lume dada hăl mare. La fecior, ție-l focul, îi era milă din cale afară și nu știa ce să facă, numai doar nu rămîne singur în lumea asta încurcată în cîte și mai cîte nevoi.

Înțelege el, flăcăul de țigan, că nimeni nu stă așa de bine la Dumnezeu, ca moș popa. Acesta, după cum are voie, apasă pe om ori-l ușurează, îl trimite cu scînduri, ori îi lungeste firul vieții. Are trecere înaintea lui Dumnezeu, ce să te faci?!

Știa el niște taleri pitulați te miri unde prin zdrențele cortului, îi ia la brîncă și hai la moș popa cu ei.

Acesta, după multă rugare din partea țiganului, se dă după păr. Vorba ceea: „Sacul popii-i fără fund“.

Iese țiganul ș-o ia către cort, voios că de astă dată din partea lui Dumnezeu nu va fi supărat. Cînd colo se vede nainte-i, nu cu altul, făr tocmai cu cinstitul arhanghel, care, precum bine știți, cît zici trei îți scoate scînteia cea de suflet din păcătosul acesta de trup. Țiganul, nici una nici două, făr' să ia pe lîngă arhanghelul cu cîte vorbe dulci cu toate, numai doară-l înmoaie și pe el. C-a da liturghii la șapte biserici deodată, a lăsa ca să fie pus în toate pomelnicele, sărindare, serăcuste, stilpi, pomeni, paose, prinoase mari cît roata carului... c-o vorbă, tot ce se ține de biserică, popă și mîntuirea sufletului de osînda cea veșnică le-a îndrugat într-un răsufliu, de-l treceau sudorile.

Archangelul, el știe de ce, era-n toane bune, de puteai să vindeci rane orbănțuite cu el.

— Apoi de! zice el. Dumnezeu mi-i omul. Drept că

nu-i trec nicicînd pe dinainte, că-mi este stăpîn și mai mare, dar mă are hăt bine la inimă și mă lasă uneori de-mi alerg caii, cum am poftă și plăcere. Poți fi încredințat, că sosind în ceriu am să-i fac o plăcere spuindu-i ce și cum te-ai făgăduit!

Nu știa țiganul, unde calcă, atît de nu știu cum se simțea, cîndu-și aducea aminte de fețele neprihănite cărora a avut cîntea a le privi-n ochi ș-ale-ndupleca întocmai după pofta inimii sale.

Cînd la adică, pe bietul dadă-l află țapăn, ca toți morții.

— A bună samă dracul l-a luat, zice el măhnit, că numai cu el n-am apucat a mă-nțelege!

FOIȘ. RĂSP. CUN., I (1886), nr. 1,
p. 11

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4127. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *L-a luat dracul...* Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 83.
3. *L-a luat altcineva* (Sandu), *GAZ. TRANS.*, LII (1889), nr. 97, p. 6—7; republicată: *Anecdote*, p. 81.
4. (Fără titlu) *HAZ. SAT.*, IV (1904), nr. 5, p. 3.
5. *A murit Midaia* (N. I. Popescu), *ȘEZ.*, XXXII (1924—1925), nr. 7, p. 75.
6. *A murit Midaia*, *CAL. GOSPOD.*, V (1926), p. 31.
7. *Tocma țiganului*. Rădulescu-Codin, *Nevasta leneșă*, p. 169.
8. *A murit dada*, *CAL. F. LUMEA*, 1932, p. 53.
9. *Țiganul la Dumnezeu*, *ȚĂRĂNISM.*, XI (1936), nr. 31—32, p. 14.

O NAIVITATE

Un țăran, al cărui tată era greu bolnav, se duse în satul vecin pentru a chema pe preot, ca să-l cumenece.

— Părinte, zise țăranul, vino iute, căci tata trăgea să moară cînd am plecat.

— Trăgea să moară? întrebă preotul.

Apoi pînă să ajungem va fi prea tîrziu; ce să mai caut?

— N-avea grijă, părinte, căci vecinul Mitrea mi-a făgăduit, că-l va ținea de vorbă pînă vei veni.

AMIC. POP. CAL., XIX (1879), p. 124

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4128. Este atestat în Transilvania, Moldova și Muntenia.

Variante:

2. *Țiganul tot ca el*, F. POP., VI (1897), p. 70.

3. *Țiganul tot ca el*, F. POP., XIII (1910), p. 37.

4. (Fără titlu) AGRIC., VII (1910), nr. 10, p. 80.

5. *Țiganul tot ca el*, CAL. ASOC., VII (1919), p. 172.

6. *Boala țiganului*, CAL. F. LUMEA, VII (1931), p. 80.

OMUL NECĂJIT

S-au certat, s-au încăierat și-n încăierare unul trosc! cu ciomagul în capul celuilalt.

Cel lovit nu stă mult pe gînduri, ci se pune și-și dă sufletul în mîinile celui de la care l-a primit; iar cel cu sufletul îngreunat, de păcatul omorului, ajunge înaintea legii.

— Bine, omule, nu ți-a fost frică d-tale de bătaia lui Dumnezeu? zice judecătorul.

— Ba frică, d-le.

— Ei, cum de-ai omorît atunci pe om, pentru nimica toată.

— N-am vrut să-l omor, d-le, martor îmi este Cel de sus.

— N-ai vrut! . . . Vorbă să fie! . . . Omul care nu dă

cu gîndul de-a omori, nu dă-n cap, ci dă peste spate,
peste picioare, ori peste altă parte a trupului . . .

— Așa o fi . . . Da io-s om necăjit, nu mă uit unde
dau.

ALB., XLI (1938), nr. 32, p. 502

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4129. Este atestat în Muntenia.

Varianta:

2. *Omul necăjit*, ALB. Buc., XLI (1938), p. 42.

[DE CE N-A FĂCUT PLĂCINTE]

Trecînd țiganul pe lîngă un pîrîu suspina:

— De-ar fi slanina precum e farina, Doamne, ce
mai apă de plăcinte!

GURA SAT., XII (1872), nr. 47, p. 185

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4130. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *De ce n-a făcut plăcinte*, GAZ. TRANS., XXXIX (1881), nr. 147, p. 4.

3. (Fără titlu) TIMP., VII (1882), nr. 30, p. 3.

4. *Era să facă* (D. Stăncescu), GAZ. TRANS., LIII (1895), nr. 27, p. 6; republicată: F. POP., IV (1895), p. 43; CAL. IL. BIBL. TOȚI, I (1896), p. 36; *Glume*, p. 111.

5. *Era să facă plăcinte*, CAL. POP. BUCOV., III (1899), p. 125.

6. *De ce n-a făcut plăcinte*, CAL. Arad, X (1902), p. 141.

7. *Danciu faraonu*, CUCU, I (1905), nr. 6, p. 7.

8. (Fără titlu) HAZ. SAT., V (1905), nr. 7, p. 4.

9. *De ce n-a făcut plăcinte*, AGRIC., VI (1909), nr. 21, p. 183.
10. *Era să facă*, HAZ. SAT., IX (1909), nr. 4, p. 2.
11. *Era să facă*, GAZ. TRANS., LXII (1909), nr. 105, p. 7.
12. (Fără titlu), ȚARA OLT., III (1909), nr. 44, p. 6.
13. *Era să facă plăcinte*, AGRIC., IX (1912), nr. 12, p. 95.
14. *Brinză* (T. Pamfile — Fără titlu), B.A.R.S.R., 5094, f. 96.
15. *Plăcinta țigăncii*, Popescu, N. I., *Basme*; republicată: *Colecțiune cu basme. Pădurea diavolilor*, p. 48; *Basme, Dumnezeu și muierea*, p. 48.
16. *Cugetare țigănească*, LIGA DEȘTEPT., VI (1916), nr. 44—45, p. 4.
17. *De ce n-a făcut plăcinte*, Sandu, *Anecdote*, p. 12.
18. *Era să facă*, LUMEA COPII, I (1922—1923), p. 799.
19. *Era să facă plăcinte*, ALB. Buc., XXIV (1925), nr. 21—22, p. 324.
20. (Fără titlu) GAZ. ȚĂR., XXVI (1926), nr. 7, p. 4.
21. *Era să facă plăcinte*, CAL. NAȚ. ZIAR. AMERICA, XII (1926), p. 197.
22. *Era să facă*. Sudițeanu, *Din satul lui Cremene*, p. 77.
23. *Socoteala țiganului*, DUM. POP., XV (1930), nr. 25—26, p. 7.
24. *De ce n-a făcut plăcinte*, CAL. SĂT., Sibiu, XXV (1940), p. 87.

ȚIGANUL ȘI PLĂCINTA

Oarecînd zise țiganul muierei:

— Măi muiere! ce zici! D-ar fi farina precum nu e slanina, ni-ai putea face o plăcintă unsă (vorbind țiganul acestea se șterge cu cămeșa la gură).

Țigancă: — Da du-te-n draci măi omule, nu-ți unge cămeșa și-i trase o palmă peste gură.

PRIC., I (1874), nr. 15, p. 60

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4130 A. Este atestat în Transilvania.

LESNE-I A ZICE PLĂCINTĂ

Un țigan, luase pe cumătru-so pe la el, pe acasă, ca să-i vadă și birlogul lui. Cum ajung, țiganul își chemă țiganca și-i poruncește:

— Să faci, fa, o plăcintă dă alea învîrtitele, care mîncăm noi în toate zilele... să hospătăm pe cumătru, să pomenească cît a fi și-a trăi, de cînd a fost la noi!... Ai auzit?

— Haoleo!... tu ai înnebunit, sărace, da cu ce să fac?

— Da ce n-ai, fa?... apă n-ai, sau n-ai, sau doar n-ai, sau sare n-ai, sau ce n-ai?... ha?!!

ȘC. MOD., I (1897), nr. 4, p. 32
(Smulți — Galați)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4130 B. Este atestat în Moldova, Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Lesne-i a zice plăcintă*, POP., V (1900), p. 700.
3. *Lesne-i a zice plăcintă*. Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 7.
4. *Ce nu-i* (D. Furtună), DOINA Jor., I (1928—1929), p. 50 (Dorohoi — Botoșani).

SPOVEDANIA ȚIGANULUI

Și bietul țigan s-a oțărît să se ducă la popa, ca să-și mărturisească păcatele, cînd între altele a zis că a înjurat foarte urît.

— Apoi dară pentru că ai înjurat, zise preotul, îți dau canon, ca să zici cinci: *Tatăl nostru* și cinci *Născătoare!*

— Dar să fie cu iertare parinte, cum să zic, cinci *Tatăl nostru* și cinci *Născătoare*, când eu — numai un tatăl nostru și o născătoare știu!

UMORIST., IV (1866), nr. 4, p. 19

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4131. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Spovedania țiganului*, CAL. ROM. CAR., I (1889), p. 94.

3. *Canonul țiganului*, CAL. F. LUMEA, IV (1929), p. 68.

PROCOPSEALA ȚIGANULUI

— Măi țigane, știi tu *Tatăl nostru*?

— Hei, hei, romanico! știu și pre moșul nostru. Era cu mustețile lungi și-i plăcea să glumească cu noi.

— Măi țigane știi tu cînta: mielușeulul lui Dumnezeu . . . ?

— Cum să nu!

— Ei, ia cîntă nițel!

— Berbecul lui Dumnezeu . . .

— Nu berbecu măi, bată-te Ispasu să te bată, ci mielușelul.

— No lasă-mă la pirdalnicul, că de atunci s-o fi făcut berbec cu clopot.

GAZ. TRANS., XLIV (1881), nr. 148,
p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4132. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Știu*. Stăncescu, *Glume*, p. 110.
3. *Procopseala țiganului*, F. POP., IV (1895—1896), p. 6.
4. *Procopseala țiganului*, F. POP., VIII (1899), p. 136.
5. *Zi țigane „Tatăl nostru“*. Dumitrașcu, *La namiaz*, p. 5.
6. *Țiganul deștept*, HAZ. SAT., XII (1912), nr. 32, p. 3.
7. (Fără titlu) GAZ. ȚĂR., XXIV (1925), nr. 33, p. 4.
8. *Procopseala țiganului*, CAL. SĂT. Sibiu, XXII (1937), p. 104.
9. *Procopseala țiganului*, AMIC. POP. CĂL., LV (1937), p. 66.

[ZI TATĂL NOSTRŪ]

— Măi țigane! Zi *Tatăl nostru!* zise preotul satului către Granda câldărașul.

— Că nu-l știu părinte! alduiască-te Dumnezeu!

— Zi dară după mine! „Tatăl nostru!“

— „Tatăl nostru“ etc.

— „pîinea noastră cea de toate zilele“

— „pîinea noastră cea de toate zilele“

— „dă-ne-o nouă astăzi!“

— „Părinte alduiască-te Dumnezeu! Nu s-ar putea zice, acuma, deloc — că mie mi-e foame de nu mai pot!“

GAZ. POP., II (1886), nr. 15, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4133. Este atestat în Transilvania.

Varianta:

2. (Fără titlu) ȚARA OLT., I (1907), nr. 42, p. 6.

TATĂL NOSTRU AL ȚIGANILOR.

Știi zice *Tatăl nostru* măi țigane? zise un român către un țigan.

— D-apoi cum să nu știu, măi românico.

— Ia să te aud.

— Tatăl nostru.

— Nu așa, ci în alt chip.

— D-apoi măi române că eu nu știu pe altul, decît pe el, zacă dracu-n el, acolo în copîrșeu și pe vărul și pe șogorul și pe moș Macin de la Săvîrșin.

— Nu te întreb eu de acele, ci de „rugăciune“.

— D-apoi mă, spune mai lămurit, dacă vrei să te înțeleg, că noi așa ne rugam pînă trăia tatăl nost:

Tatăl nost în podul vost
Taie clisa, țipă jos,
Taie lată, să nu te bată,
Taie lungă să nu te-ajungă.

F. POP., VI (1898), nr. 26, p. 310

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4134. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

V a r i a n t ă :

2. *Tatăl nostru țigănesc*, VEST. SAT., III (1914), nr. 6, p. 6 (Covasna — Iași).

„DIN HARCUȘ“

Un țigan nu știa *Tatăl nostru* și s-a dus la popa satului să-l învețe.

Țiganul era lăutar, și cînd a plecat de acasă a luat și vioara cu el.

Popii i-a părut bine cînd a văzut pe țigan că are cugetul lui Dumnezeu, și a început să-l învețe *Tatăl nostru*.

I l-a spus o dată, de două ori, de nouă ori, dar nu intra nimic în capul țiganului.

— Du-te la naiba, mă cioroimane, că prea ești sec, nu poți să-l înveți, îi zise popa.

Țiganul de colo, punînd mîna pe vioară:

— Ean mai zi-l hodată, taică părinteo, să ți-l prind eu din harcuș . . .

Crăciunescu, *Copii de găsit*, p. 47

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4135. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Țiganul la spovedit*, AGRIC., VI (1909), nr. 11, p. 93.

3. *Țiganul la spovedit*, AGRIC., VII (1910), nr. 13, p. 101.

4. *Țiganul naș*, DUM. POP., VII (1922—1923), nr. 35, p. 6.

5. *Țiganul și „Tatăl nostru“*, GRAI ROM., II (1924), nr. 29, p. 4.

6. *Țiganul și „Tatăl nostru“*, CAL. BUN. CREST., IV (1936), p. 95.

[ÎNTRE SOCRI]

A fost odată, că s-a logodit un muntean cu o moldoveancă. Și a început a număra socrul cu fata zestrea care o va da fii-sei:

— Doi boi, două vaci, patru fălci, un oghial . . .

Da socrul cu flăcăul sare de colo:

— Doi boi și două vaci mai zic și eu, dar fiu-meu are numai două fălci, nu patru, iar oghielele să le țineți voi, că el poartă ciorapi, bodaproste lui Dumnezeu, că avem oi destule.

SAT., I (1930), nr. 1, p. 5 (Tecuci — Galați)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4137. Este atestat în Moldova.

ASTA-I FATA, ASTA-I IAPA

Se duce unul în pețit la un om care avea o fată frumoasă și harnică, dar n-avea zestre decît o iapă albă. Tatăl fetei cam ursuz, nu prea știa multe. Tatăl flăcăului și ceilalți stăruiau de tot ca să mai dea ceva fetei. Atunci tatăl fetei zise:

— Măi oameni buni, nu-mi hodorogiți capul degeaba. Asta-i fata, asta-i iapa. Îmi iai fata, îți dau iapa. Nu iai fata, nu-ți dau iapa.

Treaba tot s-a făcut, fiind fata cum s-a zis: harnică și frumoasă.

(T. Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R.,
5094, f. 137r (Corod — Galați)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4138. Este atestat în Moldova.

[FATA ȘI PEȚITORUL]

Laudă, nu glumă!

Erau undeva doi vecini. Unul, avut, avea cinci fete, dintre care patru erau măritate, altul sărac numai o fată avea și aceea da spre îmbătrînire. Săracul gîndi în sine: „Cînd vor veni pețitorii la fata vecinului, am să ascult în fereastră, să aud cum își laudă el fetele de și le-a măritat pe toate, și eu numai una am și n-o mai pot cheltui!“

Peste cîteva zile vin niște oameni la avut, să-i cumpere o vacă. Săracul fuge sub fereastră să asculte. Acela își laudă vaca: „Dragii mei, nu veți găsi un dobitoc ca acesta să umblați cu opinci de fier, să mănînce cît îi dai și de lapte îi ca o fintînă, și îți fată în tot anul!“

Cel sărac a înțeles lauda și s-a dus acasă, mîndru că acum știe ceva. După puține zile vin la el niște pețitori. Dînsul începe a-și lauda fata:

— Dragii mei, că nu doară e a mea, da un dobitoc ca acesta nu găsiți să umblați cu opinci de fier, că mănîncă oît îi dai, și celelalte precum le auzise la vecin.

Peștorii se uitară unul la altul și îi zise:
— Apoi dacă-i așa ține-o pentru d-ta.

F. POP., III (1895), nr. 23, p. 182

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4139. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Fata și peștorul*. Popa Dochin, *Anecdote*, p. 11.

3. (Fără titlu) (C. Rădulescu-Codin), ȘC. MOD., 1898, nr. 18, p. 143; republicată: ROM. Buc., XI (1898), nr. 38, p. 2; *Dăfii*, p. 17; CAL. MIN., VII (1905), p. 211 (Priboieni — Argeș).

LAUDA ȚIGĂNEASCĂ

Avea un țigan o iapă. Ce i-a venit lui odată, neavînd parale deloc, să o vînză. S-a dus la bîlci cu ea. Pe drum se întilnește cu un cumătru al lui, român, și îi spune că vrea să-și vîndă iapa și îl întrebă cum să facă și ce fel ca să o vînză mai cu preț că era iapa gloabă păcătoasă de tot.

Românul îl întrebă:

— Faci cinste?

— Fac, cum să nu fac!

— Ei păi dacă e așa, lasă pe mine, că eu am să intru în bîlci printr-altă parte să nu ne vază nimeni că sîntem înțeleși și am să te fac să o vinzi cu preț bun.

I-a mulțumit țiganul și cînd s-au apropiat de bîlci a apucat românul pe o cărare și țiganul cu iapa pe altă cărare.

Ajungînd țiganul în bîlci iaca n-a trecut multă vreme și se apropie un cumpărător de ea ca să întrebă cum o vinde.

Țiganul cu ochii după cumătru; cumătru acilea.

Cere țiganul un preț mai mare așa, de era românul gata să se sperie să fugă, să o lase. Dar întii s-a gîndit să-i dea puțin, poate că o lua-o.

Pe cînd se tocmeau ei, iacă românul, cumătrul țiganului.

— Ei! . . . ce faci măi țigane? . . .

— Bine vere, iaca și eu cu hastă iapă, venii s-o vînz.

Românul se făcu a se uita la iapă mai de aproape.

— Aoleo . . . păi asta nu e iapa aia bună de prăsilă, de era să ți-o cumpăr cu mai an și n-ai vrut să mi-o vinzi?

— Aia, aia, românico.

— Vezi, mie n-ai vrut să mi-o dai și acum o vinzi. Păcat că mi-am luat cal, că ți-o cumpăram eu.

— Ce bună nene, zise cumpărătorul, bună e iapa asta? . . . Nu vezi că e gloabă de tot?

— De urită, urită e, nu e vorba, zise cumătrul țiganului, dar are și ea una: e bună vere de prăsilă . . . de, e lucru mare. Fată în fiecare an o dată și de o fi armăsarul bun, apoi zmei paralei face, nu alta. O știu acum, că sînt dintr-un sat cu omul doară!

Cumpărătorul văzînd că lăuda românul iapa așa, a făcut ce a făcut și tura-vura a cumpărat-o.

Mulțumire pe țigan pe urmă să fi văzut, fă-i cînstă românului cu vin, cu rachiu, cu ce vrea, că luase cit cu gîndul nu gîndise.

Trece, hoi! cîteva luni la mijloc și aude într-o zi pe un flăcău vorbind cu alți țărani la cîrciumă și întrebînd de fata cumătrului lui ăl de îi ajutase să-și vînză iapa, că bună o fi, harnică o fi, că el ar vrea să o ia de nevastă.

Au spus românii care ce au știut și tot de bine că se vede că era fata fată de omenie și iacă și țiganul, de colo, să o laude și el că vrea să-i facă și el bine cumătrului cum îi făcuse el.

Se virî în vorbă și spuse:

— Bună, e vere, bună că o cunosc și eu, e bună . . . bună de prăsilă; fată, în fiecare an, o dată, eu știu că doar de aci din sat sînt!

Stăncescu, *Glume*, p. 77

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4141. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Răsplata*, CUCU, I (1905), nr. 12, p. 3.
3. *O răsplată*, BABA SAT., III (1910), nr. 13, p. 1.

ȚIGANUL LA VOTRIT

Un fecior trimise pe un unchi al său într-un sat, ca să pețească o fată bogată. El îi dete de tovarăș pe un vecin, care era din neamul lui faraon, ca să puie și el vreo vorbă bună.

După ce votrii ajunseră la locul cu norocul, părinții fetei începuse să întrebe ce fel de om e feciorul și ce avere are.

— Nepotul meu are doi boi, răspunse unchiul feciorului.

— Ba patru! îndrepta țiganul, care voia să-și laude vecinul cu orice preț.

— Mai are și doi cai.

— Ba patru! grăi și de astă dată țiganul.

— Și o sută de oi.

— Ba două sute!

— Dar de-un ochi nu prea vede bine.

— Ba de amîndoi! îndreptă țiganul, gîndind, că cine știe, cum și-a lăudat vecinul de bine.

(Sandu), GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 91, p. 7; republicată: *Anecdote*, p. 80

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4142. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Țiganul la votrit*, GAZ. TRANS., LII (1890), nr. 51, p. 5.
3. *Țiganul la votrit*, F. POP., IV (1895—1896), p. 18.

4. *Țiganul staroste*, (M. Lupescu), ȘEZ., V (1897), p. 230 (Broșteni — Suceava).
5. *Țiganul la peșit*, 12 basme [ale] românilor, p. 3.
6. *Țiganul la peșit*. Rădulescu-Codin, *Cal de smeu*, p. 155.
7. *Om de cuvint*. Adam, *Glume țărănești*, p. 63.
8. *L-a lăudat de l-a gătit*. REV. ECONOM., I (1909—1910), nr. 1, p. 39 (Țirgu Trotuș — Bacău).
9. *Țiganul peșitor*, F. POP., V (1910), nr. 48, p. 7.
10. *Țiganul staroste*, „I. CREANGĂ”, V (1912), nr. 21, p. 59.
11. *Țiganu-n peșit*, LIGA DEȘTEPT., IV (1915), nr. 30, p. 4.
12. *Om de cuvint*, AGRIC., XIV (1920—1921), nr. 22, p. 174.
13. *Țiganul staroste*. Savin, *Snoave*, p. 10.
14. *Lăudătorul*, CASA N., V (1927), p. 76.
15. *Il laudă*, DUM. POP., XV (1930), nr. 17—18, p. 2.
16. *Țiganul la peșit*, GRAI ROM., 1930, nr. 18, p. 4.
17. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., V (1930), nr 32, p. 13.
18. *Om de cuvint*, ALB. Buc., XXXIX (1936), nr. 28, p. 438.
19. *Țiganul la votrit* (Ap. D. Culea), CAL. SAT., XX (1938), p. 101.

ȚIGANUL LA POPA

— Părinte, vino la noi!

— De ce, măi?

— Muierea mea a născut un prunc și m-aș ruga să-l botezi Todora, ca nu cumva să-l ducă de catană.

UMORIST., IV (1866), nr. 39, p. 168

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4144. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *Să nu-l ia catană*, GAZ. TRANS., XXXVIII (1881), nr. 148, p. 4.

3. *Să nu-l icie cătană*, F. POP., IV (1895—1896), p. 6; VII (1899), p. 63.

4. *Ca să nu-l ia*. Stăncescu, *Glume*, p. 46; republicată: CAL. REV. LUMEA IL., III (1896), p. 112.

5. (Fără titlu) AGRIC., V (1903), nr. 22—23, p. 208.

6. *Să-i pui numele Gherghina* (N. I. Dumitrașcu), NEAM. ROM. POP., VI (1915), nr. 48, p. 755.

7. (Fără titlu) AGRIC., XI (1920—1921), nr. 8, p. 64.

8. *Să nu-l ia cătană*. Sandu, *Anecdote*, p. 14.

9. *Să nu-l ia catană*, CAL. SĂT., XX (1937), p. 104.

ȚIGANUL ASTRONOM

Stau țiganii toți la sfat, strinși roată în fața cortului.

Bulibașa îi învață ce nu știu ei și ce-a uitat el...

Puradel, la un moment dat, o dă prin știință.

— Haoleo... teteo!... huite stelile pa cer... Cine le-o hi pus acolo?

— Sfantu Petrea, minca-te-ași!...

— Sfantu Petrea? Bravo teteo... D-apoi sorile?

— Hauleo, Puradeleo, ca prost mai ești!... Stai să-ți displic io:

Vezi ca, dis-de-mneată, zice Mnezelea lui sin Petrea:

„Petreo, mo!... scoate soarile hafara!...“ Și Sin Petrea îl scoate. Și iar îi mai zice:

„Petrea, mo!... Du soarile-năuntru și fa seara...“

„Petrea, mo!... scoate luna hafara.“

Și sfantu Petrea, saracu, duce luna pa cer. Da Mnezelea nu-i da pace daloc; iar îi striga:

„Petrea, mo!... scoate stelile hafara...“ Duce sfantu Petrea și stelile, și știe hal dracului cum sa le pună, că mireu la fiel le așaza.

„Petrea, mo!... hai da stropăște!“

„Petrea, nu mai stropi!“

„Petrea-ntinde curcubeaua!“
Și iaca așa merge cu dracoveniile hastea dupa cer . . .
Acu știi?

REV. COP. TIN., I (1913), nr. 23, p. 366

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4145. Este atestat în Muntenia.

RECEPTA ȚĂRANULUI

Un om de la sate se opri într-o bună dimineată cu carul tras de boi înaintea unei farmacii, luă cu grijă din car o ușe mare de brad și o duse în apotecă. Văzînd spițerul pe țăran cu ușa se uimi și zise:

— Ce vrei, prietine, cu ușa de brad a d-tale? Măsarul locuiește la stînga, cu 2 case mai departe de aici.

Omul nostru îi răspunde:

— Ieri a fost medicul la femeia mea bolnavă și avu bunătatea să-i scrie niște leacuri. Din nenorocire în casă nu se afla nici peană, nici cerneală decît o cretă și d-l doctor a scris recepta pe ușa asta de brad. Fii atît de bun d-le apotecar, și pregătește-mi leacurile!

POP. ROM., I (1901), nr. 20, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4146. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

V a r i a n t ă :

2. *O rețetă curioasă*, REV. COP. TIN., I (1913), p. 286.

[PRAFURILE ȚIGANULUI]

Țiganul era pesemne gata de a pleca cu scînduri pe ceea lume, dar tot nu se despărțea bucuros de aceasta. A cerut ajutor de la acela, care prescrie mîncări și băuturi

așa alese și scumpe din apotecă. Doctoru-i prescrie prafuri care are de a le bea în apă. Țiganul își însemnă bine instrucțiunea aceasta, și ajungînd acasă intră într-o bute mare cu apă, și luă prafurile uscate.

Pop-Retegantul, I, *Țigani*, p. 33

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4148. Este atestat în Transilvania.

[REȚETA DE LEAC]

Un om învăța pe o femeie, ce să facă pentru durere de picioare:

— Să cumperi o garafă de spirt și să te freci bine.

După citva timp femeia spune:

— Am cumpărat patru garafi de spirt, și aș fi băut patruzeci de garafi, dar din pricina frecăturii cu garafele goale, mă ustureau picioarele și tot nu mi-a trecut.

(E. Baican) TIMP, VII (1882), nr. 24,
p. 3; republicată: *Literatura populară*, p. 66

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4149. Este atestat în Muntenia.

LEAC PENTRU MĂSELE

Un român ca să-și bată joc de un țigan îi spune un leac pentru durerea de măsele.

— Iei o sticlă cu țuică, jumătate o bei, jumătate o dai pe gît și pe urmă te freci cu sticla la falcă.

DUM. POP., VI (1922), nr. 35, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4150. Este atestat în Muntenia.

LEAC ÎMPOTRIVA FRIGURILOR

· Un sătean îmbolnăvindu-se de friguri se duse la un doctor, care îi dădu un recept foarte lung, fără ca să-i spună că trebuie să meargă cu acela la apoteca, ca să i-l pregătească. Săteanul ajungînd acasă rupse în două hîrtia, pe care era scris receptul, și jumătate o înghiți îndată. Într-aceea fără de a folosi ceva leacul, îl lăsară frigurile, iar el recunoscător și mulțumitor ca toți românii duse medicului un caș și vreo două galițe și dîndu-i-le îi mulțumi zicînd:

— Mulțam domnule doctor de leacul ce mi l-ai dat, drept ce abia l-am înghițit dar nici nu mi-a fost de lipsă tot, că m-au lăsat frigurile îndată ce am înghițit o jumătate, cealaltă jumătate am lăsat-o pe altă dată.

CĂRȚ. SĂT. ROM., IV (1879), p. 40

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4151. Este atestată în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Leac contra frigurilor*. Gheaja, *Risete*, p. 163.
3. (Fără titlu) Gheaja, *Risete*, p. 5.
4. *Medicul și țiganul*, CAL. POP. ROM., 1924, p. 45.
5. *Doctoria lui moș Dosoftei*, ALB. Buc., XXIV (1925), nr. 37—38, p. 587.
6. *Leacul țiganului*, VOINȚA BAN., VII (1927), nr. 16—17, p. 5.
7. *Doctoriile lui moș Dumitru*. Sudîțeanu, *Din satul lui Cremene*, p. 19.

ȚIGANUL DUPĂ LEMNE

Un țigan se duse cu teleguța cu un cal în pădure după lemne. Ajungînd în pădure încarcă teleguța, după obiceiul țigănesc și pleacă către casă. Ajungînd la o vale

foarte adîncă se opri țiganul, cu alba lui, și începu a gîndi și răzgîndi că cum să treacă valea cea adîncă fără primejdie?

„Să împiedice teleguța, își zicea el, o să mi se roadă cercul roatei și se poate întîmpla și altă primejdie, mai bine să împiedec calul“. Deci se puse și împiedică calul; din întîmplare trece tocmai pe acolo un român. Văzînd românul prostia țiganului, îi agrăi:

— Măi țigane, da ce prostie faci de împiedici tu calul și nu teleaga?

— Hei, dacă aș împiedica teleaga calul tot ar fugi la vale, dar așa nu poate fugi!

F. POP., VIII (1900), nr. 21. p. 251

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4152. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Paguba ca paguba*, LUMEA COP., IV (1925), p. 44.
3. *Țiganul*, IZVORAȘUL, VII (1928), nr. 5—6, p. 16 (Băilești — Dolj).
4. *Socoteala țiganului*, DUM. POP., XIV (1930), nr. 7—8, p. 6 (Vlăhița — Harghita).
5. (Fără titlu) REV. V. SAT., I (1932—1933), nr. 1, p. 6.

DE LA TÎRG

... Așa, unul se duce la tîrg și-și cumpără o lăcată. Pe drum îl întîlnește alt țigan.

— Măi Radule, da ce-ai făcut în tîrg?

— Am tîrguit o lăcată...

— Unde ai s-o pui, dacă n-ai bordei?...

— Am să-mi fac casă, măi prostule, la anu...

— Așa da...

Și pornesc fiecare în treaba lor...

NEAM. ROM. POP., V (1914), nr. 34,
p. 535

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4153. Este atestat în Muntenia.

UN OM ȘOD

Un om voia să-și vîndă casa și deoarece ar fi dorit să se scape cît mai curînd de ea, scoase o piatră din părete și o duse în piața cea mare a orașului din apropiere, unde s-adunase multă lume, căci era tîrg de țară și se puse printre vînzători. Dacă-l întreba vrun om, că ce are de vîndut, îi răspundea: „Casa din Strada călugărilor. Dacă aveți plăcere s-o cumpărați, — aici e o muștră.“

Tot acest om, zise odată cînd era vorba despre creșterea copiilor: „E un mare noroc de copiii mei, că n-am nici unul. Aș putea să mă mîniu așa de tare încît să-i omor pe toți.“

POP. ROM., I (1901), nr. 20, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4154. Este atestat în Transilvania.

V a r i a n t ă :

2. *De-ale lui Nătăfleață*, CAL. Blaj, II (1926), p. 142.

ȚIGANUL ȘI VULPEA

Un țigan, ce făcuse, ce dresese, nu știu, căpătase cîteva parale. Ce să facă el cu dînsese? Să-și cumpere ceva. Dar ce să cumpere? Haide la tîrg.

În tîrg, se uită-n colo, ba-ncolo, vede niște pungi.

„Hai să-mi cumpăr o pungă. Dar ce ți-e bună? Dacă n-ai parale ce să pui în pungă?”

Să-mi cumpăr un inel. Ce mai lucru frumos! Cînd îi fi cu dînsul pe deget, să dau fetele-n vînt! . . . Dar pentru un belciugaș așa mic să dai atîtea parale! . . .

Mai bine mi-aș lua o căciulă brumărie. Zău, halal! Vătaful tot căciulă brumărie are și cînd răcnește odată la tine îți vine să cazi jos, parcă te apasă cineva de gît. D-apoi de! . . . Vătaful mai are și un cal și sea și poclade și presur și tafturi și zăbale și pogi și scări, de se înalță în ele și se ridică de gîndești că are să dea cu

nasul de cer. Hei! . . . De ce, dracu, nu m-a făcut și mama pe mine un vătaf să-i pocnesc odată din biciu să sară de-un cot de la pământ! . . . Na! Trăsni-m-ar sfintul Ilie! Să pocnesc înaintea mamei!! . . . Ce-mi mai dete prin gând, doară-i mamă aceea, nu-i dracul! . . . Nu-mi mai trebuie nici o brumărie. Nu-s sătul eu de brumă! Bietul tata tot de brumă a murit în ziua de Bobotează.

Să-mi cumpăr mai bine un cojoc gospodăresc colea, să-mi fie trupul odihnit, să nu mai am grija frigului și a iernei. Când voi fi cu cojoc pot să bată o sută de vânturi, nu-ți pasă nici de vânt nici de vîntoaică. Pui colo poală peste poală și șezi mai dihai decît vodă și decît bulibașa.

Iată ce gânduri se-nvirteau prin capul țiganului, cînd deodată vede pe un om cu un pui de vulpe în brate.

— Auleu, mînca-ți-aș, dar ce-i asta?

— Vulpe.

— Dитай vulpe!! . . .

Vulpea tatei! Măi vulpoi,

Parcă-i lup, așa codoi!

Dec! . . .

— Nu pune mîna!

— Dar de ce-ncrețește botul, bădică?!

— E rușinoasă.

— Dar de mînă de ce apucă?

— Dacă pui mîna.

— Bădică, n-o vinzi?

— Cum nu!

— Dar de ce-i bună?

— Hei, făcu alt om care se uita la dînșii. Cine pune mîna pe una de acestea, bre, îl vede D-zeu: face bani, măi! Da, face bani. Vezi tu lighioaia asta cită-i de mică, te duci dis-de-dîmineață de-i dai drumul în pădure, iar tu stai pe loc la margine și cînd începe soarele a asfînti, numai ce o vezi că vine aducînd din urmă cît mi-ți-e cîrdul de vulpi. Atunci, pe legate băiete. Le înnozi numai cozile la cîte două și le mii din urmă ca și cum ar fi înjugate.

— Bre! bre! bre! Dar cînd îi dai drumul mai zici ceva din gură? . . .

— Apoi ce să zici? Zici și tu acolo: Du-te asta după ceea.

— Du-te asta după ceea! . . . bădică, știi ce? . . . Haide că ți-o cumpăr eu. Ce să-ți dau pe dînsa?

Omul spune un preț și dur la deal, dur la vale se împacă ei, cu cît nu știu, că nu eram acolo, dar știu că țiganului nu i-au ajuns paralele și a trebuit să mai vîndă ca să-i plătească. Ce-a vîndut iar nu știu, treaba lui, dar vulpea a luat-o.

A doua zi dis-de-dimineată luă vulpea în brațe și la pădure.

În marginea pădurii, o pune jos în picioare și începe a o netezi pe sapte. Apoi:

— Du-te asta după ceca, și-i dă drumul...

Vulpea s-a dus.

Țiganul șede, șede, se uită printre copaci, se uită, așteaptă, se mai uită la soare de nu cumva apune, dar nici gînd. Ba încă i se părea mai dimineată decît cînd venise, și pe lîngă altele îi era și foame. Dar ce să facă? I se paianjenise ochii uitîndu-se. Numai vulpi i se părea că vede. În sfîrșit uitîndu-se prin huci, adormi bietul țigan.

Prin vis, cum ședea lungit pe pîntece la pămînt, aude o pîrîitură lungă prin desîș, apoi ceva liniște și după aceea o năvală de vulpi de gîndea că le aduce apa.

El se scoală și dă să le înnoade cozile, dar înnoadă dacă poți: ele erau rușinoase, încreteau botul și-l apucau de mină. Ce e de făcut? Să nu le lege, se duc dracului; să le lege nu era chip. Cît cuprindea cu ochii vedea numai boturi încrețite gata să-l apuce de mină.

„Am prăpădit paralele“, gîndea el, cînd, deodată, bagă de seamă că se afla în tîrg. Cheamă pe cei doi oameni cu care vorbise cînd cumpărase vulpea. Cel care i-o vînduse nu vrea să vie, ședea tot cu vulpea în brațe și zicea că-i rușinoasă; iar celălalt vine, se apucă de legat și leagă. Ba de la o vreme și cele ce ieșeau din pădure erau legate gata. Țiganul numai le striga încetișor: bîr, bîr... și le îndrepta la drum.

Cum mergeau ele mai bine, dracul știe de unde, ca din senin numai ce vine vâtaful.

— Măi tîlharule, cum de ai furat vulpile?...

— Da, să-mi sară ochii, dacă le-am furat, să mor de pușcă să dea D-zeu... zice țiganul și numai se pomește deodată pus în fiare și vulpile închise într-un ocol.

Mă-sa îi face din mină să vie la mîncare, iar vâtaful se posomorăște la dînsul să nu se ducă și cum era călare se repede la țigan să-l calce în picioare.

-- Valeu, jupine Ifrime, strigă țiganul și dă s-o rupă de fugă.

Atunci se deșteaptă.

Deschide ochii. Nici vătaf, nici vulpi: el tot culcat la marginea pădurii, dar foame al dracului și soarele nici amiază nu era. Șezi și așteaptă.

Șede el pînă seara. Mai zice din cînd în cînd: „du-te asta după aia“, dar de văzut nimic nu se vedea.

Du-te asta după ceea, dar înnoptează al dracului, întunecă; foame, ba și frică.

Mai șezu el ce mai șezu și în sfîrșit zise:

— Du-te asta după ceea:

Nici nu-i asta, nici nu-i ceea,
și porni spre casă.

De acuma chiar să mai vină, ce ți-s bune?! . . . Cit e de întuneric parcă le mai poți lega?! . . .

Speranția, *Proză*, I, p. 296

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4155. Este atestat în Muntenia.

[DORINȚA ȚIGANULUI]

Nu știu cum a adus Dumnezeu, pe vremea asta dușmănoasă, pe un biet țigan zdrențaros și rebegit, pe un drum de cîmp, departe de sat. Acu, el nu știa cum să facă să se mai încălzească un pic. Că-i clănțăneau dinții-n gură și-i scăpărau ochii în cap de frig. Pe el n-avea decît o șubă ruptă, făcută praf, care cînd o întindea dintr-o parte, se desfăcea în cealaltă.

— Doamne, Dumnezeule! începu țiganul să se roage, vezi-mă, mînca-te-aș și pe mine, ș-auzi-mă, că nu mai încape pielea pe mine.

Și să vezi dumneata ce minune. Dintr-o dată, ră-sări în fața țiganului înmărmurit, un sfînt cu barba albă și-mprejmuit cu raze de foc.

— Iacă! Te-am auzit! Ce vrei! Cere repede trei lucruri ș-am să ți le-ndeplinesc pe loc.

Fîstîcit și tremurînd și mai tare, țiganul începu să-i spuie repede sfîntului:

— Dă Doamne să fie un sat p-aproape!

— Este!

— Dă Doamne să am și eu o casă-n satul ăla.
— Ai.
— Dă Doamne să fie și cald în casă!
— Este! făcu sfintu și pieri în văzduh, lăsînd pe țigan grămădit pe cărare, înfrînt.
— Tii! se miorlăi el, tremurînd ca varga, ham uitat să-i zic lu Dumnezeulea să mă ducă mai repede acasă, că pînă s-ajung eu, mor de frig pă drum și... să face și frig în casă! Ș-adevărat, c-a-nghețat bietul țigan, înainte de a ajunge în sat.

SAT., IX (1939), nr. 101—102, p. 30

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4156. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANUL ȘI CIREȘUL

Un țigan, nu știu care anume, căci de-ăi negri era, — român vechi, avea în grădina sa un cireș. Acest pom nu rodea, de cînd îl știa țiganul. Într-o vară, pierdu răbdarea; luă o secure, se duse în grădină la cireș și-l amenință:

— Faci cireșe?
— Fac, răspundea tot el.
— De care?
— De-ale negre și sultane,
De care-ți plac dumitale; și-l iertă.

CAL. GOSPOD., 1936, p. 45

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4157. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANUL ȘI CIREȘELE

Tanasă era un prost de-i mîncau cîinii din traistă și mai de nu dădea în gropi, nu degeaba îl chema așa. Toate treburile le făcea pe dos și de aceea oamenii îl poreclise: Tanasă Tîndală.

Într-o zi, nu știu unde-l trimisese nevasta. Și cum mergea el călare pe măgar zărește la o cotitură a drumului, un cireș încărcat cu cireșe de-ți lăsa gura apă. Lui Tanasă i se făcu poftă. Se gîndea: cum să facă, cum să dreagă, să guste măcar din ele, dacă nu măcar să se sature? Îndată îi veni în gînd o socoteală care ar fi ieșit de minune, dacă n-ar fi pățit ce a pățit.

Se sui repede pe spinarea măgarului — în picioare — și ajunse o creangă cu cireșe, mîncă cu poftă, că ce-i drept cireșele erau bune.

Pe cînd începea să se sature, îi veni gust și de vorbă.

— Măi, cum stau și mînc cireșe, numai să vie unu și să strige: hiii... măgar, aș cădea jos și m-aș stîlci urît!...

N-apucă să sfîrșească vorba și deodată se trezi pe pămînt. Vă închipuiți ce ziceau spatele lui!... Ce se întimplase?... Măgarul, auzind strigînd, o luă trap, iar bietul Tanasă a călătorit acum, prin praful drumului... se sculă de jos și, așa stîlci cum era, se duse după măgar, care-l aștepta mai încolo...

„Măăă... zise, el, toată pasărea pe limba ei pierde“...
Și așa a pățit Tanasă Tîndală al nostru.

DUM. POP., VI (1922), nr. 28, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4158. Este atestat în Muntenia.

COJOCUL VISTAVOIULUI

Era multă lume în biserică c-apoi de drept trebuia să fie; în cea zi, mare sărbătoare era.

Stan Vistavoiul intră și dinsul în biserică și fără a se uita nici în dreapta, da nici în stînga, numa începu nene a-i trage la cruci și la mătănii, de gîndea ce-i aia.

Și să închină dinsul și dacă obosi numai stăte cîtva timp de se mai odihni, fără însă a se clinti din același loc, ș-apoi iar începu cu mătăniile și facerea crucilor.

Preotul bisericii, observîndu-l, la început de bună seamă-l luă, ca pe toți credincioșii, care se roagă cu evlavie lui Dumnezeu, din asta cauză nu prea dete atenție faptului închinăciunii acestui soldat, dar apoi văzînd că nu mai contenește cu închinăciunea, se apropie de dînsul și-i zise:

— Da bine fiule, care-ți este păcatul săvîrșit, de te închini cu așa evlavie.

Stan la această întrebare răspunse:

— Mă închin săruta-ți-aș minușița taică părinte, că mă scapă Dumnezeu din mare pericol.

— Care fiule?

— Mi-a căzut din pod cojocul?

— Oare?

— Da tăicuțule, am scăpat de mare nenorocire.

— Apăi bine fiule, pentru atît lucru necesită să te muncești cu închinăciunea atît de mult?

— Păi cum de nu părințele, că doar în cojoc eram și eu?

N. I. Popescu, *Basme și snoave*, p. 87

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4159. Este atestat în Muntenia.

CATARAMA ȚIGANULUI

Mers-a și Paraleu țiganul odată la tîrg ca să-și vîndă biata gloabă ce-i rămăsese moștenire de la părinți. Bun de gură fiind, deși bietul cal era o mortăciune pusă-n picioare, făcu cum făcu și-l vîndu cu 6 fl. buni! Acuma se puse țiganul pe cugete că ce să-și cumpere cu banii aceștia? Deodată îi veni prin minte o idee bună și zise așa: „Am să-mi cumpăr o șubă, că vine iarna și n-am nici cioareci, nici cojoc, ba nici cămeșă de dai Doamne!“ Și cuvîntul țiganului trup s-a făcut, adecă șubă frumoasă, cu guler verde și cu cătaramă sclipicioasă, galbănă! Cu banii ce-i rămaseră se băgă țiganul în șatră, la aldă-

maș, și bău pînă ce începu a zice și către cîine: „Cuscre!“ Luîndu-și el acuma șuba pe umere plecă cătră casă, măsurînd drumul de-a latul! În beția lui făcu însă ce drac făcu și pierdu șuba. Ajungînd acasă purdeii îi ieșiră în cale și-l întrebă că ce a cumpărat de la tîrg?

— Dar nu vedeți voi poate că o șubă am cumpărat?

— Unde-i dado!

Dada caută-n dreapta, caută-n stînga, șuba nu-i!

— Ei drace! acasă ești? zise el trezindu-se din beție, și plecă acuma pe drum îndărăpt să caute șuba! Unde să o mai găsească? Obosit se întoarse el seara tîrziu acasă, se trînti supărat pe o poneavă în cort și începu a suspina

— Nu mi-i de șubă, zise el într-un tîrziu către ai săi, că șubă pot eu să-mi mai cumpăr, dar mi-i jele după cătărama cea frumoasă, că tare frumos mai strălucea la soare!

GAZ. POP., III (1887), nr. 10, p. 5—6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4161. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Varianta:

2. *Catarama țiganului*, LIGA DEȘTEPT., V (1916), nr. 13—15, p. 8.

[MEȘTEȘUGUL ȚIGANULUI]

Un țigan venea pe un drum lung... lung de tot. Purta la gît o traistă plină cu stengheri de mămăligă și era îmbrăcat așa de frumușel că... îi curgea hartapalele și cîinii făcuseră nuntă după el... de drag ce li-i era!... Ajuns în sat, se stringe unu și altu să-l tocmească la lucru, dar țiganul era leneș d-ăia „de-i pasă pămîntului cînd stă“. La întrebările ce i se făceau, țiganu se făcea că nu pricepe. Atunci îl întrebă unu:

— Da bine, mă, cioară, tu n-ai nici un meșteșug?
Țiganul, neînțelegînd ce întrebă rumănu, răspunde:
— Ce-ai zis, rhumânicho? meșteșug... hai?

Hiea!... și heu...
Hom chu două meșteșuge:
Beau tutun și-njur de cruce!

(C. Rădulescu-Codin), ȘC. MOD., I
1879, nr. 7, p. 56; republicată: GAZ.
TRANS., LX (1897), nr. 198, p. 6;
VORBE BUNE, I (1904—1905), nr. 1,
p. 29; *Dafii*, p. 16; *Cal de zmeu*,
p. 152 (Hîrtiești—Argeș); BĂRĂGAN,
VI (1936), nr. 3—4, p. 20

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4162. Este atestat în Muntenia.

[DE CE N-AI DAT DE ȘTIRE?]

Doi țigani (frați) semănase varză în tovărășie. Cînd
crescu varza mare, cam lipsea din ogor.

— Du-te mă și tu dă păzește varza, zise cel mai
mare.

— M-aș duce mă nene, dar mă tem de gainuși (țîn-
țari); și dă carabuși.

— Mă, da du-te cu Piranda, nepoata-ta.

— D-apoi ea înca sa teme și dă halcauși (hoți).

— Nu așa mă! Nu așa. Cînd vor veni halcaușii, pînă
te vei bate tu cu ei, ea ne va da de știre.

Se duc în fine (țiganul cu nepoată-sa), dar un ro-
mân trecea călare. Romănul se dă jos, și dă căpăstrul în
mîna fetei ca să ție calul și să-l pască; apoi pune pe
țigan să umple doi saci cu varză, după care plecă ro-
mănul.

— Fă Pirando! Da de ce n-ai dat de știre fă?

— Tacă-ți clonțul hangarăul; că, de cîte ori au-
zam varza piriind, eu trăgeam de botul calului, d-a ră-
mas flămînd.

(E. Baican) TIMP., VI (1881), nr.
224, p. 3; republicată: *Literatura*
populară, p. 32—33

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4163. Este atestat în Muntenia.

DASCĂLUL PROCOPSIT

Acu, cică a venit odată într-un sat un flăcău cu
straie albe, fercheșel el, cu basma la gît, cum numai das-
călii și cei ce se găteau de popie se purtau. Și cum vine,
fiind și o sărbătoare nu știu care, se duce-ntins la criș-
mă. Acolo, ca la crișmă, strîns tot satul, ca de o zi ca
aceea. Da flăcăul nostru cum intră în crișmă, lumea bu-
luc împrejurul lui, de mai-mai să-l înăbușe. Văzînd un
om străin, cu mintean și cu așa fel de straiе îmbrăcat, toți
din toate părțile, prînd a zice:

— Măi, aista-i de noi.

Am uitat să vă spun că băiețandrul ista n-arăta a
fi prost, iar oamenii nu aveau popă în sat. Ș-apucă atunci
care-ncotro și prînd a aduce care mai de care zapise,
însemnări, izvoade și cîte mai cîte hîrtii și ispisoace vechi,
de pe cînd bunica fată mare și le dau flăcăului să le dez-
lege, să le talmăcească.

Da ceala, butuc! căci nu ieșise din stîină toată viața
lui, că era doar cioban, nu alta! Pînă aici a mers treaba
strună. Nevestele, care mai de care, se înălțau în virful
degetelor ca să-i vadă cinstita față și s-asculte cum zice
acolo.

Ciobanul ia una, ia alta, le sucește, le invirtește,
dar pace bună, cînd în viața lui n-auzise ce-i aceea carte.
De la o vreme, nemaiavînd încotro, că-i crăpa obrazul de
rușine, unde mi-ți începe a plînge, un plîns ca acela,
de sărea cămeșa de pe dînsul.

— Adînc, adînc trebuie să mai spuie acolo, încep
bătrînii a socoti și a zice, de vreme ce plînge el în chip
ca aista.

Da flăcăul de ce plîngea, de ce se tot dădea înapoi prin grămadă, pînă ce ajunge-n dreptul uşii. Cum se văzu scăpat, se şi azvîrli pe cal, că venise călare, şi tiva băiete, de scăpărau copitele calului şi nu alta.

— Taina tainelor! strigă norodul cu bătrînii acum; asta le întrece pe toate: nu mai poate să se mai stăpînească aşa lucruri mari. Şi zicînd acestea, mic cu mare, să-ntind în urma lui, că ziceau cum să piardă aşa om iscusit şi procopsit ca acesta, care le-ar fi putut fi de mare folos în multe lucruri de acestea.

Da şi ciobanul cum a tulit-o, nu s-a mai oprit pînă la stîină, crezînd c-a scăpat de muncile iadului, jurîndu-se să nu mai iasă cîte zilişoare o mai avea el la lume. Şi nici n-a mai ieşit!

Şi aşa s-a întîmplat cu dascălul cel procopsit şi cu satul cel fără popă.

CAL. „I. CREANGĂ“. IV (1914), p. 109

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4164. Este atestat în Moldova.

SILA ŞI NĀPASTA

De multe ori auzim zicînd oamenii: „Să te ferească Dumnezeu de silă şi năpastă!“ Iar moaşa — mama mairchii — zicea: „Să te ferească Dumnezeu de silă şi de năpastă, că-i cu colţi de fer“. Şi drept a avut. Vai de cine să leagă sila şi năpasta, că acela numai bine nu păteşte.

Era odată un om bogat şi întrecut, şi nu ştia că ce-i Nu ia şi Sărăcia. Omul ăsta tot auzise zicînd că „să te ferească Dumnezeu de silă şi năpastă“ şi nu ştia ce-i sila şi năpasta! Odată-şi puse-n gînd să meargă în lume, să nu se oprească pînă ce n-o da de silă şi năpastă.

Se apucă, luă un cal voinic, o păreche de desagi plini de bani, mai merinde, puse pe cal, încălecă şi el, şi hai la drum să găsească sila şi năpasta.

Merse el cale lungă să-i ajungă, pînă de la o vreme se-ntilni cu Dumnezeu şi sfîntul Petru, cari tocmai umblau pe pămînt să înveţe oamenii a se feri de silă şi năpastă.

— Bună ziua moșilor! zise omul.

— Să-ți fie de bine, omule! zise Dumnezeu. Dar unde mergi p-aici?

— Umblu, zise omul, doară întilnesc sila și năpasta, că tot am auzit din oameni că este silă și năpasta, și eu nu știu că ce-s acele, și de aceea am plecat ca să le întilnesc.

— Fă-ți, cruce și te roagă lui Dumnezeu, zise sfintul Petru, întoarce-te napoi, ca să nu le întilnești, că, de le întilnești, îi vai de tine.

— Ba să-mi ajute Dumnezeu să le întilnesc, că tare aș vrea, zise omul.

— Ajute-ți dară, ziseră moșnegii și se duseră.

Și omul plecă mai departe. De-l întilnea cineva și-l întreba că unde merge, spunea că caută „sila și năpasta“.

Mergînd el așa prin lume, se întilnește cu Nu ia, pentru că i se gătară banii și nu avea pe ce cumpăra de rîndu gurii. De silă și năpasta nu a dat încă. Dacă văzu că se gată banii, întoarse napoi, însă cam amărit, pentru că n-o găsit ce-o căutat. Ei, dar cuminte o fost cine-o zis: „Cînd norocu-și schimbă pasu, n-aduc ani ce-adeuce ceasu“. Cum întoarse napoi, se-ntilni cu niște coțingani de feciori venind de la crîsmă, tocmai lîngă un tău săc, că dăduse seceta și săcase apa din el. Nu era numai mocirlă sau cirimoacă:

— Bună ziua feciori! zise el.

— Să trăiești bade! da pe unde ai umblat?

— Hei dragii mei, am fost în lume ca să găsesc sila și năpasta și nu le-am găsit.

— Auzi, apoi ai vrea să le găsești?

— Cum să nu vreau?

— No, atunci dacă vrei să le găsești, apoi coberi jos de pe cal, te dezbracă — că îmbrăcat nu o poți găsi — și te bagă pînă-n mijlocul tăului sila și năpasta.

Omul ascultă. Bucuria lui că o găsit sila și năpasta. Se cobori jos de pe cal, se dezbracă și se bagă în tău. Era tocmai ca un broscoi așa se vedea mergînd prin mocirlă. Din ce mergea mai către mijlocul tăului, din ce se cufunda mai tare. Ceia de pe țarmure strigau să fie cu curaj, să meargă mai afund că acolo-i ce caută el. Tot se băgă, pînă se scufundă pînă-n grumaz, de numai capul și minile erau afară.

Și era tina, Doamne, cleioasă și virtuoasă ca rășina. De la o vreme nu mai putu merge și începu a striga și a se văieta cît îi ieșea pe gură.

Feciorii luară calul și hainele și se cam mai duseră, iar pe el îl lăsară în silă și năpastă.

Acuma găsisese sila și năpasta, erau pe capul lui. Nainte nu putea să meargă, napoi iar nu putea să se tragă, că se ținea tina de el. Ce să facă? Era rău, dăduse de silă și năpastă. Îi era frică că moare acolo-n tină, ori îl mușcă un șarpe, ori îl împunge un broscoi cu ochii.

Apucă a se jelcui de-ți era mai mare mila de el. Mai cătră seară trecură niște moți cu ciubere, cu donițe și cu cercuri pe acolo. Cînd îl văzură moții în beleauă, rîseră și zise cătră el:

— Cine zmei să intre-n tine te-a băgat în ciri-moacă?

— Eu m-am băgat, să găsesc sila și năpasta!

— Și găsit-u-ai?

— Găsit. Faceți bine și mă scoateți afară de aici, că mor.

— Ia adă poivanul tău de la cal Nistore, zise Ursu, să-l leg de al meu, doar îl zvîrl la el să-l scoatem, între buba-n el, ziseră moții.

Legară poivanurile deolaltă și zvîrliră un capăt la om în tău și strigară să se ție bine. Apoi prinseră un cal și hi! . . . îl traseră afară.

Omul le mulțami, iar moții plecară tot rizînd de el. Cum n-or ride; că era ca un bivol, tot musgurit de mai te lua groaza uitîndu-te la el.

Acum ce să facă el în pielea goală, haine nu-s, cal nu-i, apă, să se spele de mocirlă, încă nu-i. Era rău de el săracu. Dăduse de rău!

Se trase mereuș cătră sat. Ajunse în sat cînd se învăluia ziua cu noaptea și cum se întîmplă nimeri bine tare. Se gîndi că de ar dormi afară, o fi frig și nu i-ar fi bine, deși se gîndi: „Hai mă bag într-o casă“.

Se trase mereu pe lingă un gard, se băgă mereu pe poartă de nu-l văzu nime și se băgă în casă la popa.

În casă nu era nime, că popa nu era acasă, iar preuteasa cu slugile tocmai orîndeau vitele. Ce se gîndi? Se băgă sub vatra sobii la popă, că popa avea vatră la sobă sus pusă pe șese picioare, și băga lemne iarna acolo. Nu o zgodise rău.

Preuteasa avea un drăguț. Și cum înseră, știind că popa nu-i acasă, veni drăguțul la preuteasă. Dar nu avuse noroc bun, că tocmai când beau și petreceau mai bine, vine popa. Ce să facă el? Deci zise, când auzi pe popa la poartă:

— Unde să mă ascund, dragă?

— Bag-te sub vatră! scumpule.

Drăguțul preutesei se băgă sub vatră. Acolo dete de cela. Nu știa ce-i, om ori drac? Deci îl întrebă încet:

— Tu cine ești?

— Io-s dracu, și să știi că te omor de nu țipi hainele de pe tine! zise cela iară încet.

Drăguțul preutesei gândi că-i glumă, însă dacă văzu acela pune mîna pe el în grumaz și-l strînge, se apucă să le țipe. Și Doamne, rău era, că era strîmtoare. Tot se beli pe coate și genunchi, țipînd hainele.

După ce le țipă, le strinse grămadă și le dete la omul nost. Atunci omul băgă de samă când trecu popa cu preuteasa în altă casă, și ieși afară și să duse de să spală în vâlău, unde adăpa popa vacile, apoi să îmbracă cu hainele celuia. Veni și bătu la ușă la popa. Popa strigă:

— Intră!

— Bună seara, părinte! zise el, întinzînd mîna popii.

— Să fii sănătos, bade! zise popa cam mirat.

— Ce, nu mă cunoști, părinte?

— Nu tocmai bine, fiule!

— Da știi de când ți-am vîndut boii aceia, suru cu unu roșu: Bindea și Barna?

— Aha... aha... știu! Mi-a mers tare bine cu ei, i-am dat cu trei sute de zloți.

— Preuteasă! strigă atunci popa. Adă o litră de vinars să bem cu fiul acesta, că-i om de omenie și-i „bun la mîină”. Preuteasa deloc aduce vinars, pune ceva de mîncare și-l omenesc.

— Dar cum ai venit p-aici, fiule? zise popa apucînd a povesti.

— D-apoi părinte, am fost la tîrg, că știi că eu îs ciojeri și nu am putut cumpăra boi că or fost tare scumpe vitele.

— O fi, fiule, ba eu nu mai cumpăr boi acuma, că am vaci mulțam Doamne!

— Atunci îi bine părinte, da nutreț aveți mult?

— Avem nutreț, numa nu știu ce-i baiu fiule, da la mine în tot anul m-i grîul numai tăciune?

— Apoi, d-ta nu știi?

— Nu.

— Eu știu părinte și pentru o plată bună te cum-păr, să nu mai ai tăciune în griu pînă trăiești.

— De mă înveți fiule, îți dau o cupă de galbeni și un cal care am eu mai pogan.

— Bine părinte, eu te învăț, să știi că la d-ta în casă sub vatră șade un drac și pînă o șede la d-ta sub vatră ț-o fi griul tot tăciune!

— Și oare cum să-l scoatem!

— Foarte ușor părinte! Ți-l scot eu! Pune numai o oală de apă la foc să clocotească iară d-ta părinte te apucă și fă slujbă. Cetește din greu.

Popa se apucă a ceti iar el dete foc la oală și, cînd apucă apa a clocoti, aprinsă o spălătoare în ea și începu a stropi și a cînta popește...

Popa cetea din toate puterile și așa de cucernic de-ieșiră sudori pe frunte. Iar omul nu slăbea din sfințit și din iordănit.

Dracu de sub vatră nu mai putu răbda de la o vreme și cu frica-n oase ieși afară. Ieși grăbit și rușinos de sub camiță, du-te, chiar pe la popa printre picioare, care nu l-o văzut că era cufundat în cetire și făcu vup cu popa de pămînt și du-te pe ușă. Cînd dete cu popa de pămînt i să ridică la popa păru în vîrfu capului de frică.

— No vezi părinte că fu dracu la d-ta sub camiță?

— Au Doamne, fiule, eu n-am știut. Văzuși cît fu de pogan de dete cu mine de pămînt.

— De acuma să știi părinte că nu mai ai tăciune-n griu!

Preuteasa știa că o fost drăguțiu sub vatră, dar cînd l-o văzut nu l-o cunoscut. Chiar și ea să înfricoșează de „dracu“ batîr că dracu era botezat.

Popa dete galbenii la om și calul și să duse luîn-du-și sănătate bună de la popă și de la preuteasă.

Drăguțiu preutesei mai mult n-a venit pe omenie la preuteasă că se teama de apă clocotită.

Omul nostru pusă banii bine și să sui pe calul popii și să dusă acasă, bucuros că a scăpat de silă și năpastă.

POP. ROM., V (1905), nr. 32, p. 6;
nr. 34, p. 6 (Brad—Hunedoara)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4166. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variantă:

2. *Unul care a plecat să găsească beleaua*, „I. CREANGĂ“, IX (1916), nr. 8, p. 250 (Urziceni—Ilfov).

DREPTATEA SĂTENILOR

Un cioban, mai de cîte ori trecea printr-un sat, tot auzea pe unul strigînd de pe o movilă: „Măăăă!... auziți voi, măi?... mîine dimineată să ieșiți cu toții la boieresc, că vă mănîncă mama dracului!... auziți voi!“

Acela, care striga, era un vătaf boieresc; satul fiind așezat pe moșia boierească, toți sătenii erau săraci — lipiți pămîntului — și datori vinduți la boier.

Tot trecînd pe-acolo și tot auzînd pe vătaf strigînd așa, într-o zi ciobanul întrebă pe săteni:

— Da ce, bre, voi, pisene, nu mai aveți nici o dreptate, nimica, de nu mai puteți scăpa de ciocolul aista?

— Apoi, dă!... ce să facem? răspunseră țărani, dreptatea noastră să vede c-a murit, că noi nici n-am apucat-o dă cînd sîntem și ne pomenim... nici nu știm măcar ce va să zică dreptate!... cum o fi fost dreptatea aceea!...

Peste cităva vreme, ciobanul, numai, trecu p-acolo cu un măgar.

— Da ce este asta, măi nene? întrebare țărani. Ei nu mai văzuseră pisene măgar.

— Hei, măi oameni buni!... iaca, asta-i dreptatea! le răspunse ciobanul rîzînd.

— Iiii, măi nene, dacă-i așa, vinde-ne nouă dreptatea asta... chiar și pomană îți faci cu noi... că, uite, știi cât de amaric ne chinuiește ciocoiul?!...

Numaidecît s-a adunat tot satul, au pus toți mînă de la mînă și au cumpărat măgarul.

Asta a fost se vede iarna. Pînă-n primăvară, măgarul se făcuse ca un pepene. Îl îmbucătureau cu toții, care cu ce avea; cu o mămăligă, cu tărițe... și se lua după fiecare, ca un miel... așa se învățase de bine cu oamenii aceia. Toți se uitau la dînsul ca la Dumnezeu din cer, așa le era de drag... și-l păzeau ca ochii din cap; iar el se primbla prin tot satul de colo pînă colo, ca un bimbașa.

Așa treceau lucrurile, cînd numai iaca într-o zi, vătăful boierului, venea spre sat, călare p-o iapă albă, de rupea pămîntul. Cum intră în sat, măgarul satului dă cu ochii de iapă și... după dînsa. Vătăful, nu mai văzuse nici el pisene măgar pîn-atunci, și cînd îl vede așa urecheat și dînd gîrbă spre dînsul, a înlemnit de frică. Vătăful, dă să fugă, dar măgarul după dînsul și... zup pe iapă. Vătăful atunci sare de pe iapă și țuști sub un pod!

Se grămădise tot satul după măgar și cînd au văzut pe vătăf fugind de frica măgarului, nu mai puteau de bucurie:

— Ha-ha!... dreptatea săraca!... să mai vîi și al-tădată de-acuma-nainte dacă-ți dă mîna!! strigau țărani, sărînd în sus de bucurie.

Măgarul, mai apoi, cînd văzu tot satul adunat în urma lui, se întoarse la oameni răgînd; iar ei, care mai de care, îi ieșeau înainte cu cîte ceva de mîncare.

Vătăful, prin rîpi, pe sub maluri, a ținut tot o fugă pîn' la boier, acasă:

— Ce este bre, ce ai pățit? îl întrebă boierul, cînd îl văzu numai c-o mînă de suflet și speriat de tot.

— Ce să fie cucoane... ia, greu de tot: de acu nu mă mai duc, nici mort, să mai scot pe țărani la muncă!

— Da dă ce, bre?

— Hei!... pentru că și-au cumpărat și ei „dreptate“ cucoane!

— Ce dreptate, bre; ce spui tu? întrebă boierul făcînd și el ochii mari și cam intrînd la grijă, cînd auzi de dreptate.

— Hei, cucoane... să nu te mai ducă Dumnezeu s-o vezi!... Dreptatea asta, cucoane, este o bîzdîganie

aşa... mai cît calul de mare; dar are un cap cît ciubărul de mare și niște urechi... mai lungi d-un cot. Cînd m-a zărit: goană după mine... și cum m-a ajuns, tăbăra, să se suie pe iapă, la mine, să mă facă țandări!... noroc că eu am sărit de pe iapă și m-am ascuns sub pod; pe urmă dac-a văzut, că nu-s pe iapă, s-a întors înapoi la oameni rîcnind: „Nu l-am găsiiiiit! nu l-am găsiiiiit!...“

Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 97

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4167. Este atestat în Muntenia.

CIOARECII ROȘII

Puse mîna (cum pusese) țiganul pe niște cioareci roșii, cu carii și făcea apoi paradă — nu glumă! Îmbrăcat în ei se sui el odată într-un pom din marginea satului, ca să taie o creangă. Creanga era cam coaptă, iar țiganul doară prea greoi, destul că creanga se rumpe și țiganul zdup, de pămînt! Că a căzut, calea ca valea, dar i s-a frînt piciorul așa de rău, încît oasele îi ieșiseră prin cioareci! După ce-și mai veni în fire țiganul aruncă o privire dureroasă asupra piciorului și începu a se tîngui:

— Bată-te Dumnezeu de picior, cum îmi mai spărseși cioarecii!

GAZ. POP., II (1886), nr. 19, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4168. Este atestat în Transilvania.

NĂDRAGI-PATRALARGI

Trecuse vara cu doru și venise iarna cu geru. Ger nene, nu glumă, ger de-ți plezneau ochii în cap și-ți clănțăneau dinții din gură ca titirezul morii. Și țiganul n-avea nădragi, nici el, nici fiu-său, și tremurau de ger, de-i găseau toți dracii. De voie, de nevoie, făcu el cum

făcu și dobîndi un petec de dimie, cu care se duce întins la croitor.

— Știi ce, meștere croitor? Să-mi faci o pereche de nădragi mie și una fiu-meu din dimia asta.

— Apoi, din dimia asta, abia dacă ar ieși o pereche de nădragi, două din ce să-ți fac? răspunse croitorul.

Țiganul se suci, se învîrti și, ca omul care ar fi dezlegat o problemă grea, zise țanțoș către croitor:

— Știi ce, meștere? Să-mi faci o păreche de nădragi, dar știi colea pe sprînceană, să fie

Nădragi-patralargi,

Foi în patru craci,

Să se brodească cam pe mine, cam pe fiu-meu.

POP. ROM., Buc., VI (1937), nr. 18,
p. 357

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4169. Este atestat în Muntenia.

ISTEȚUL

— D-le jandar', mi s-a furat giștele în noaptea asta.

— Hm! Eu știu cine ți le-a luat! . . .

— Ba nu, zău?! . . .

— Faci cinste să-ți spun?

— Cum să nu? . . . Mai e vorbă?! . . . Cine??

— Hoții?! . . .

DUM. POP., XIII (1929), nr. 23—24,
p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4170. Este atestat în Muntenia.

CÎND N-ARE NOROC

Un țigan aflase o comoară și se hotărî ca să-și facă casă, chiar pe locul în care-și avea o colibă săracă.

Drept aceea a făcut ca neoaamenii. Iată cum: cel dintîi lucru pe care l-a făcut este că și-a huluit bordeiul din rădăcină cu totul și apoi, pentru ca să-și facă o casă mare, a cumpărat năsip mai mult decît trebuia și l-a pus pe o coastă de deal, pînă ce-și va cîștiga lemnul, piatra și cărămida. Fiind gata cu năsipul, a venit o ploaie mare, care a luat năsipul și l-a dus pe-o coastă la vale.

Văzînd aceasta un român îi zice:

— Frumoasă casă vrei să faci tu, măi țigane!

— Frumoasă cumetre!

— Apoi dar de ce nu strici bordeiul, să ai unde-ți face casă?

— Dacă l-am stricat cumetre!

— Bine! cumpără deocamdată năsip și-ți fă bordei în el, pînă ce ți-i face casa.

— Taman așa am făcut!

— Bravo ție! Știu că ai cap?!

— Am, dar vezi, n-am noroc!

CUCU, I (1905), nr. 15, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4171. Este atestat în Transilvania.

Varianta:

2. *Cînd țiganul n-are noroc*, BABA SAT., III (1910), nr. 14, p. 4.

A MÎNCAT LUNA

Un secui sosi acasă noaptea tîrziu de la pădure. Nevasta, care se culcase, îi spuse că pe masă este mămăligă și brînză de cină. Era lună frumoasă și o rază pătrundea prin fereastră drept pe masă. Secuiul se așează

la masă și atinge cu mămăliga în raza lunei și întinge și întinge, pînă ce mîntuie mămăliga și apoi se culcă.

Dimineața nevasta îl întreabă că din ce pricină n-a mîncat brînză?

— Dar eu tot în brînză am întins, zise secuiul.

— O bată-te norocul, îi răspunse nevasta, tu ai mîncat luna în loc de brînză, căci aceasta e neatinsă.

F. POP., VII (1899), nr. 22, p. 254

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4172. Este atestat în Transilvania.

Varianta:

2. (Fără titlu) ȚARA OLT., I (1907), nr. 7, p. 2.

VICLENIE

Un călător mergea pe jos cu un ovrei; afară de o legătură cu haine, mai avea să poarte și o manta grea. Cînd sosiră la cea dintîi cîrciumă și trebuia să plătească, zice călătorul către ovrei:

— Ah! am uitat să iau bani cu mine, și nu știu cum o să fac pînă vom ajunge la București. Fă bine și împrumută-mă cu un galben, la București ți-l voi plăti, pînă atunci îți las mantaua mea zălog. Ovreiul luă mantaua și îi dăte galbenul. Cînd au ajuns la București, scoate călătorul un galben și mulțumea pe ovrei, că-i purtase mantaua.

Magazia de veselie, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4173. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Gheșeft bun*, DEȘTEPT., 1893, p. 64.

3. *Gheșeft bun*, DEȘTEPT., 1922, p. 45.

4. *Viclenie*, MUGUR., I (1930—1932), nr. 2, p. 6

SOCOTEALA GRECULUI ȘI SOCOTEALA ROMÂNULUI

În satul Bîsca, districtul Buzău, trăia un țăran numit Gheorghe Zărilă, vestit vînător. El nu greșise niciodată cînd ochise. Mulți consăteni de ai lui avuseseră daveri neplăcute cu urșii Penteleului, unii murise, alții se alesese cu pielea luată după cap și după picioare, cu răni care au ținut luni întregi, pînă să se vindece.

Gheorghe Zărilă însă nu încercase nici o catastrofă de acestea în excursiunile sale vînătorești. Era destul ca întimplarea să-i scoată înainte un urs, ca teribila fiară să fie victima sigură a eroului nostru. Reputația lui ajunsese așa de mare și așa de întinsă, încît de cîte ori mă duceam la Bîsca și eram hotărîți să facem vînătoare de urși cu răposatul Mihalache Marghiloman, nu primeam nici un post la pîndă dacă nu era Zorilă aproape de mine.

Cu această ocaziune am constatat prin mine insumi dibăcia sa.

Odată îmi iese ursul înainte. Trag. Fiara se ridică în două picioare și dă un răcnet de răsunau toți munții. Văzînd că ursul nu a căzut și rana nu este mortală, eu scot crăcanul și cuțitul de la brîu și mă gătesc a-l primi cu eroismul unui disperat. Cînd o detunătură se aude și ursul cade pe spate. Zărilă trăsese și lovise fiara tocmai în frunte.

În satul Bîsca mai trăia un cîrciumar grec numit Iane Sikopolu. Deși nu venise de mult în sat, el făcuse nițică avere prin diferite speculațiuni. Pentru puțină băutură sau o bucată de carne de berbec, care îl costa foarte puțin, dînsul aduna de pe la țăranii porumb, miei, pui de găină, rațe și găște, unt și ouă.

Gheorghe Zărilă era unul din mușterii lui, dar nu prea se lăsa să fie jefuit ca ceilalți consăteni ai lui, pentru că el era și mai deștept, și mai curajos.

În anul 1863, iunie 21, Zărilă trecea pe dinaintea prăvăliei lui chir Iane. Grecul, cum îl vede, îl oprește.

— Gheorghe, bre, fi zice el, nu vrei să mergem mîine de dimineață la Buzău pentru tîrgul Drăgaica? Aș vrea să-mi cumpăr, bre, doi călușei pentru brișca mea.

— Cum să nu merg, chir Iane, dacă dorești dumneata. Tot am să-mi tirguiesc și eu câte ceva.

— Aide, bre, pune caii la căruța ta și vino mâine pînă nu se luminează, ca să ajungem mai devreme la Buzău. Te cinstesc bine dacă plecăm pe înnoptate. Țe vrei să bei acum? Un ciocan de țuică.

— Nu, chir Iane. Aș vrea mai bine un pahar de vin cu borviz.

— Cam scump lucru ceri, dar fie. Numai să mă duți bine.

Chir Iane turnă într-un pahar mare jumătate vin și îl umplu cu apă gazoasă. Era mai ieftină decît borvizul.

A doua zi nu se luminase bine de ziuă și Zărilă se afla dinaintea prăvăliei lui chir Iane. El se urcă în căruță, caii porniră și într-o jumătate de ceas ajunseră în mijlocul pădurii care desparte Bîsca de șesul Buzăului. Ei mergeau vorbind despre intențiunile lor, cînd se vor afla la bîlci. Deodată o flacăra albastră licărește înaintea lor la rădăcina unui stejar.

— Țe este asta! exclamă grecul. Nu cumva niscai tilhari se află în calea noastră care voiesc să ne zefuiască.

— Nu-ți fie frică, chir Iane. Mi se pare că noi avem să fim tilharii care să jefuim acel stejar.

— Cum bre? Nu înțeleg.

— Ai să înțelegi numaidecît.

Zărilă opri caii, scoase din chichița căruței un tirnăcop, o bardă și o sapă pe care le avea pentru toate împrejurările. El începu să scormonească pămîntul, acolo unde văzuse flacăra.

Grecul se uită la el cu o adevărată curiozitate.

Peste cîteva minute tirnăcopul lovi un metal care scoase un zgomot deosebit de acela auzit pînă aci.

— Săi, chir Iane, zise Zărilă. Am dat de un lucru bun.

Grecul se repezi și începu să scormonească cu mâinile. Într-adevăr era o căldare. Dezgărdinară căldarea și o scoase afară. Era plină cu bani de aur, cea mai mare parte galbeni, icosari și rubiele.

Ochii grecului scînteiau de bucurie și de plăcere.

— Ei, acum ce facem cu ei, chir Iane? întrebă Zărilă.

— Țe să facem? să vedem.

După un minut de gândire, grecul scoase din pozunar un petic de hirtie și un creion.

— Dar ce faci, chir Iane?

— Socoteala.

— Ce fel de socoteală.

— Cum să împărțim ațesti bani,

Grecul începu să socotească și țăranul să-l privească plin de curiozitate.

Această socoteală țină mai bine de un sfert de ceas. Țăranul se neliniștea.

— Ei, ce zice socoteala, chir Iane? întrebă țăranul.

— Socoteala zițe că eu trebuie să iau banii și dumneata căldarea.

Zărilă încreți din sprîncene. El văzu că grecul vrea să-l tragă pe sfoară.

Nu pierdu nici el vremea și luă barda, se duse ciți-va pași fără să piardă din vedere pe grec, taie un băț lung și potrivit de gros, îl curăți bine și apoi veni lângă comoară.

— Dar țe vrei să faci cu ațel lemn? întrebă grecul.

— Noi sintem tovarăși de drum, nu este așa?

— Da.

— Apoi ca tovarăși trebuie să facem amîndoi socoteală ca să nu ne înșelăm unul pe altul, zise Zărilă.

— Bine Gheorghe, bine.

Zărilă se apucă să taie cu cuțitul său de vînătoare pe băț, cum fac țărani care taie pe răboj. El ținu această operațiune mai bine de jumătate ceas, astfel că grecul pierduse răbdarea.

— Ei, si țe zițe socoteala ta Gheorghe? întrebă chir Iane.

— Ce să zică, tovarășe? Mi se pare un lucru drept. Ea zice ca să-ți dau pe spate cîte un ciomag de acestea și dumneata să-mi dai cîte un ban din căldare pînă se vor isprăvi; cît pentru căldare, s-o ia acela care va mai putea să se ție pe picioare în urma acestei socoteli.

Grecul își mușcă buzele. Țăranul era mai șiret decît el. Să întrebuinteze forța pentru a pune mîna pe bani, era peste putință. Zărilă se găsea mult mai voinic decît el, avea cu dînsul nu numai cuțitul de vînătoare, dar încă sapa, barda, și tîrnăcopul.

Își schimbă deci părerea.

— Știi țe? zise el, hai să împărțim frățește, ca doi buni tovarăși de drum.

Și grecul începu să numere monedele, să le clasifice și să împartă egal una unuia și alta altuia.

Cît pentru căldare, se hotărîră să o vîndă la tîrg și să împartă costul între ei.

La tîrgul de la Drăgaica grecul își cumpără niște cai ca zmeii și Zărilă niște boi de care nu se mai văzuse pînă aci în Bîsca.

— Toată lumea se întreba: de unde bani pentru asemenea cumpărături? Dar toți rămîneau nedumeriți.

Fundescu, *Lit. pop. Basme*, p. 5; republicată: *Lit. pop. Anecdote*, p. 3; ROM. Buc., XL (1898), nr. 3, p. 2

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4174. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

V a r i a n t ă :

2. *Cu sicuteala*. Stăncescu, *Glume*, p. 94.

PĂȚANIA LUI IANOS

Era pe la 1875. Anul fusese bun. Se făcuse holde frumoase și aurul spicelor de grîu, adusese aur sunător și în punga lui Iános.

Gospodăria îi era frumoasă și casa îndestulată. Avea totul ca să poată fi fericit. Un gînd nespus nimănui însă îi întunecă mintea. Voia să se ridice deasupra celorlalți săteni și prin altceva decît prin avere. Voia să meargă departe, să călătorească, să vadă orașe, care nu au fost văzute de alții, și, întors acasă, să poată istorisi ce a văzut, iar în sat să nu se găsească altul ca el. Se stîrnise în el mîndria atavică, nemăsurată, fără rațiune, care cuprindea adesea pe cei mai mulți din neamul lui. Să se ducă la Seghedin, la Debrețin, la Buda chiar, nu ar fi

fost de-ajuns; pe acolo au mai trecut duși de nevoi și Sándor din vale, și Géza din deal și Bűdös din capul satului. El trebuie să meargă în altă parte, mai departe, într-un oraș mare de tot, pentru ca să nu mai fie nimeni ca el.

După lungă gândire și socoteală, se hotărăște să se ducă la Viena. Își face toate pregătirile, umple doi desagi cu slană și pită, își ia și bani cît a putut să-l țină chimirul, și într-o dimineată, după ce-și unge mustețele cu untură de porc, o ia la drum spre Viena.

Din peripețiile călătoriei lui se amintește numai că, în drum, cum dormea într-un han, șoarecii atrași de mirosul unturii, cu care își năclăise mustețele, i-au servit drept bărbieri și i le-au ros, astfel că dimineata Iános s-a trezit, că din frumoasele lui fuioare, nu-i mai rămăsese decît ici colo cite un fir, ca la motanii jigăriți.

Ajuns la Viena s-a minunat de toate. Marele oraș îl zăpăcise complet. Imagini peste imagini se adunau în mintea lui și nu se gîndea la altceva decît cum le va discurma, pentru a putea istorisi totul în sat la el.

Dar ceea ce stîrnise toată admirația lui, și forma marea lui nedumerire, erau coșurile fabricilor, care roșii se azvîrleau spre cer.

— No che tare minunate, se miră Iános. Și cum se găsea în apropierea unei fabrici, intră și ceru să-i se explice, ce sînt aceste trunchiuri roșii, ce se înalță așa de mîndru și dacă nu ar putea duce unul și în sat la el.

— Cum să nu, vere, vru să-și ridă de el neamțul, care tocmai se nimerise să fie stăpînul fabricii, și căruia i s-a părut tare cu haz, așa cu mustățile flocăite de șoareci.

— Aceștia sînt morcovi italinești aduși tocmai de la Roma.

Pot să-ți vînd niște sămînță și dacă sameni în grădină, pot să crească și la tine așa trunchiuri.

Foarte bucuros, Iános plăti cît i se ceru și neamțul dădu o adevărată sămînță de morcovi.

Bucuros, Iános pleacă spre casă, uitînd rușinea cu mustățile, dar mîndru că va putea avea în grădină tur-nuri ca cele de la Viena și că cine va mai fi ca Iános de acum.

Ajuns acasă își alege locul cel mai bun din gră-

dina lui mare, îl îngrașă de cu toamnă și abia aștepta primăvara pentru a semăna semința neamțului.

În primăvară, după ce pregăti locul cît se poate de bine, semănă, avu grijă să ude la timp, dînd cea mai mare atenție lucrărilor de sapă, dar mare-i fu mirarea cînd în loc de turn, văzu că crește o tufă.

Așteaptă el ce mai așteaptă și plin de mîhnire, spre toamnă săpă tufa în pămînt. Aici dădu de rădăcina morcovului, care îngrijit bine, crescuse frumoasă.

Deodată Iános se lumină la față și-și zise:

— No, che tare prost cap avut la mine, dache semănam semințe întoarsă, în loc să creștem turnu în pămînt, creștem mare spre cer.

La anu, lucrem noi mai bine.

Dar bietul Iános, nu avu noroc să-și împlinească dorința pornită din trufia de a se deosebi de ceilalți, căci pînă în primăvară intră el în pămînt de inimă rea.

BRAZDA, I (1937), nr. 2, p. 37

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4175. Este atestat în Transilvania.

COLACI LA NUNTĂ

Cică se făcuse odată o nuntă într-un sat, dar în care anume, nu știu, că sate is multe. Și, în drumul nunții, la o cruce de drum, se întîlesc doi oameni:

— Bună ziua!

— Mulțămesc!

— Încotro?

— La nuntă!

— Și d-ta?

— Și eu!

Da unul din ei ducea colaci, un cocoș iar celălalt, care era cioban, ducea un berbece frumos. Face cel cu cocoșul către cioban:

— Dar berbecele unde-l duci?

— Îl duc la nuntă colaci.

— D-apoi crezi că ți l-or primi? Or să zică că-i
iei în ris!

— Ce vorbești!

— Iaca așa!

— Atunci ce să fac?

— Dă-mi-l mie și eu ți-o da un cocoș odolean cu
creasta mare și li-i duce colaci.

Ciobanul stă pe gânduri: un berbece pentru un co-
coș? Hm! Dar la urmă face.

— Na-ți cumetre, berbecele, adă-mi cocoșul, căci
m-am gândit: să mai fac un drum pînă la stîină, lehamite,
și apoi... acum în toiul nunții! Hai la schimb!

Românul luă berbecele de curmei, se duse cu el
acasă, îl închise într-o șură, și-i aduse ciobanului coco-
șul cu care se pornise el. Se înturnă apoi acasă, spunînd
că are ceva treabă, și lăsă pe cioban să meargă singur.
Pe altă cale, veni și el la nuntă cu berbecele de curmei.
Cînd l-au văzut nuntașii, de la poartă i-au ieșit cu lău-
tarii și i-au făcut o primire mai dihai ca primarului. Ciobanul,
din casă, la o așa primire își arunca ochii pe fe-
reastră și ce să vadă?... Primeau pe berbece cu mu-
zică... Tăcu și înghiți. Pe român îl aduseră în casă și-l
puseră în capul mesei. Tot ce era mai bun și mai gras la
el aduceau, pe cînd ciobanul se necăjea numai cu niște
ciolane. La urmă, necăjit de tot, face ciobanul oftînd:

— Dumnezeu știe al cui e cocoșul și al cui e ber-
becele! și se sculă de la masă.

NEAM. ROM. POP., II (1911), nr.
39, p. 620

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4176. Este atestat în Muntenia.

[LITURGHIA MOCANULUI]

Un mocan s-a dus să se spovedească. Și popa îl în-
trebă, dacă a mîncat dulce în zilele de post și dacă a mîn-
cat pește vinerea și miercurea. El spune că a mîncat un
peștișor numai cît degetul ăl mic.

— Iertat să fii! îi zise popa.

Da mocanul ieșind, după ce arată mîna pînă la cot, strigă:

— Sîc, părințele, c-am mîncat un crap p-așa!...

POP., XI (1904), nr. 23, p. 364

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4177. Este atestat în Transilvania și Muntenia..

Variante:

2. *Liturghia mocanului*, COM. SAT., Buc., XII (1916), nr. 9—10, p. 17.

3. *Bucura-s-ar dracul*. Popescu, N. I., *Basmе*, p. 48.

4. *Liturghia mocanului*. Dumitrașcu, *De-ale unui trai-stă-n băț*, p. 73. (Șocariciu—Ialomița); republicată: NEAM. ROM. POP., XVIII (1927), nr. 4, p. 71.

MOCANUL LA BISERICĂ

Un mocan nu mai fusese niciodată la biserică. Punîndu-se pe capul lui ceilalți mocani, de la stîină, începură a-l îndemna, că a doua zi fiind Duminica mare, să se ducă și dînsul la biserică; căci de, îi creștin, nu-i ovrei, nici turc.

— Dacă stăruieți așa cu toții, am să mă duc, zise mocanul; dar să-mi spuneți, cînd voi intra în biserică, ce să fac?

— Ce să faci? răspunse baciul; să faci și tu, ce or face ceilalți oameni.

A doua zi, sculîndu-se mocanul dis-de-dimineață se primeni și porni la biserică.

Ajungînd popa cu slujba pînă la citirea evangheliei, cînd începu să citească, tot norodul căzu în genunchi. Mocanul, care făcea și el ce făceau ceilalți oameni, căci așa-l învățaseră mocanii de la stîină, căzu și dînsul în genunchi. După gît avea un negel, mare cît un fir de bob. Cum sta el așa plecat, un om de la spate îi dete un

bobîrnac peste negel. Crezînd dînsul c a  aşa-i obiceiul s a se fac a, dete  i el un bobîrnac zdravăn celui dinaintea sa. Omul se întoarce  i se r asti la el, ăsta ţanţoş nu se lăsă. S rir  oamenii pe el să-l dea afară, dar fiindcă era voinic, pe care cum il lovea, il  i umplea sîngele.

 aşa se încinse o bătaie în biserică, de nu se mai pomenise.

Să-l fi văzut pe bietul mocan, c nd s-a spart bătaia . . . parcă era dracu; numai c teva fire de păr ii mai rămăsese pe cap  i cămașa de pe dînsul era ferfeni .

Întorc ndu-se la st n , cum il văzură ciobanii il întreb r :

— Hei! cum  i-a părut la biserică? . . .  sa că era frumos?

— Frumos pe dracu! . . . Nu e vorba, că p n  a ajuns treaba la negel, mi-a părut  sa . . . frumușel; dar d-aci încolo, altfel s-a schimbat, de abia cu fuga am scăpat.

F. TOȚI, I (1897), nr. 39, p. 307

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4178. Este atestat în Muntenia, Transilvania  i Moldova.

Variante:

2. (Fără titlu) Pop-Reteganul, I, * igani*, p. 54.
3. *De la pi igate la p lmuite*, POP., VII (1902), nr. 20, p. 4.
4. *Brodeal  ga pereasc *, GHILU UL, II (1913), nr. 3—4, p. 18.
5. *Până la izbitul c lciului*. Furtună, *Cuvinte scumpe*, p. 114.
6. *A fost destul de-al naibii*, REV. COP. TIN., I (1914), p. 254.
7. *Tot treabă de-a ciobanului*, „I. CREANGĂ”, IX (1916), nr. 7, p. 216 (Mirce ti—Vaslui).
8. *Mocanul la biserică* (P. Gh. Savin), DUM. POP., III (1918—1919), nr. 40, p. 3 (Jorăști—Galaţi).
9. *Mutu din Strimtur *, ASTRA MAR., I (1927), nr. 10, p. 4.
10. *Mocanul la biserică*, CAL. REV. DOINA, 1930, nr. 1, p. 122 (Birlad—Vaslui).

11. *Eu nu. Muche, Hazlii*, p. 63.
12. (Fără titlu) Petrovici, *Folclor din Valea Almăjului*, p. 102 (Rudăria—Caraș-Severin).
13. *Ciobanu-n biserică*, A.I.E.F., mg. 1079 h (Bătrâni—Prahova).
14. *Țiganul la biserică*, A.I.E.F., mg. 1338 c. (Albești—Argeș).
15. (Fără titlu) A.I.E.F., i. 18191 (Albești—Argeș).

FECIORUL MOROȘANULUI

Un moroșan avea un fecior, care, de cînd s-a trezit pe lume, a petrecut numai prin munți la un loc cu urșii și cu lupii.

Iată că au venit sărbătorile Paștilor.

Bătrînul moroșan, sculîndu-se dis-de-mneată și spălîndu-se pe obraz cu apă proaspătă, în care se afla mai multe ouă roșii și bani de argint, cum e datina românilor, de-a se spăla în această zi mare și sfîntă, zise că-tră feciorul său:

— Grigă!

Scoală și te-nchiciorugă,
Aruncă ceva și-n glugă
Și mergi la băscucură
Și ne-o ado nafură!

Feciorul nu s-a pus de pricină. S-a sculat, s-a încălțat, s-a îmbrăcat într-o gubă cu glugă lungă, și luînd o mîglă mare în mină s-a pornit spre biserică ca să aducă nafură.

Dar iată că tocmai cînd a ajuns el la biserică și a intrat în nuntru, toți oamenii adunați sta în genuchi cu capetele plecate spre altar, căci tocmai atunci popa cetea evanghelia.

Griga al nostru, nemaifiind niciodată la biserică, a cugetat în mintea lui, că oamenii de frica popei stau în genuchi și, de aceea, fără să mai stea mult pe gînduri, a început a-și face loc printre oameni, ghiontîndu-i și împingîndu-i cu mîgla încolo și-ncoace, și a se duce țintă la popa în altariu. Iară după ce a ajuns în altariu, nici

una, nici două, rădică mîgla în sus și arzîndu-i popei una peste cap, popa nu zise mai mult nici mic, ci de-a una căzu mort la pămînt.

Grigore însă, după ce îl omorî, ieși repede din biserică afară și pe ici încolo țî-i drumul Goruță!

Oamenii, cari dintru început rămase ca împetriți, văzîndu-l că fuge voiră să-l prindă și deci se luară cu toții la fugă după dînsul, strigînd în gura mare:

— Prindeți-l! prindeți-l!

Dar de unde să-l prindă, după ce Grigore era mult mai bun de picior decît dînșii! Pînă ce ieșiră ei din biserică, Grigore se făcu nevăzut, parcă ar fi fost intrat în pămînt. Ajungînd acasă, tatăl său, care-l aștepta, îl întrebă de i-a adus năfură ori ba?

— Da de unde să-ți aduc! răspunse acesta. După ce eu, cum am ajuns acolo, am văzut într-o căsuță mică o mămăiață pletoasă și bărboasă, de a cării frică toți oamenii sta în genuchi și cum am văzut-o, fiindu-mi milă de bietli oameni, mintenaș mă repezii la dînsa, îi arsei una și bună cu mîgla peste cap, și apoi, fără să mai stau să caut la dînsa ce va mai face, m-am întors îndărăpt acasă, uitînd ca pămîntul de năfură. Oamenii, după ce m-am depărtat eu, începură a striga care de care mai tare tot: prindeți-l! prindeți-l!

Nu știu prinsu-l-o ori ba,
Că eu tot venii încoa!

COL. TR., IX (1883), vol. III, p. 20

Vezi *Typol. bibl.*, tip 4179. Este atestat în Moldova.

Varianta:

2. *Mocanul la biserică* (Pamfile — Fără titlu), B.A.R.S.R., 5094, f. 281.

DE-ALE ȚIGANILOR

Un cioroi bătrîn avea un fecior țanțoș, mîndru de perit. El îi zice odată:

— Mozuro, dragul tatii, ești mare și la biserică încă nu ai fost.

— Nu, tată, dară cum e biserica? întreabă farao-
nul.

— D-apoi albă și cu clopot, răspunse bătrînul. Apoi
cînd te vei apropia de biserică, să zici: închinu-mă ție,
maică biserică, blagoslovește-mă.

Țiganul trebuie să treacă printr-o luncă, unde păș-
tea o stavă de cai, între care era o iapă albă c-un clopot
la grumaz.

— Stai! Asta-i biserica de care mi-a spus dada.

Se apropie țiganul incetinel de iapă, o prinde de
coadă și zice:

— Închinu-mă ție, maică biserică, blagoslovește-mă!

Blagosloveniă a urmat îndată. Iapa i-a aruncat cu
piciorul de dindărăt o blagoslovenie, încît țiganul a stat
prăvălit mai un ceas. Trezindu-se, se întoarce acasă ca
vai de el.

— No, da fost-ai copile la biserică? îl întreabă dada.

— Fost-am, n-aș fi mai fost; că așa m-a blagoslo-
vit de un ceas am stat amețit.

— Măi, Mozuro! Cum a fost biserica, ce te-a bla-
goslovit? întreabă dada.

— Cu patru picioare, dadă! miorlăi puiul de cioară.
Cu patru picioare și albă și cu clopot la grumazi, cum ai
zis tu.

— D-aia n-a fost biserică, măi; a fost o iapă. Bise-
rica-i în sat, e de zid, văruiță și cu turn.

În duminica ailaltă se duce Mozuro iarăși la bise-
rică, și a nimerit-o tocmai cînd preotul ieșea cu darurile
și cînd oamenii ingenuncheau cu toții. Țiganul, c-un băț
mare în mîină, văzînd pe preot îmbrăcat în haine așa
strălucitoare, și-a gîndit, că e mirăzenie și „jip“ cu bă-
țul asupra lui. Popa cade jos, oamenii se scoală, iau pe
țigan și mi-ți-l persecă, ba mi-l bat cum se cade, apoi
îl fac scăpat.

Raita, țiganul pînă la cort, și nu se uita îndărăt decît
cite o dată. Ajungînd acasă, zise:

— A dracului să fii, dadă, cu biserică cu tot, că
m-au bătut snop.

— Cine, mă prostule?

— Cine? D-apoi cînd am sosit eu în biserică, a
ieșit pe o ușă o ciună îmbrăcată cum n-am mai văzut.
Oamenii, de frică, toți au căzut pupuleț, dar eu i-am dat
una cu bățul de a căzut jos; apoi, s-au sculat oamenii, și

în loc să se năpustească asupra ciumei, m-au prins și m-au îmblățit al dracului. Iată-mă-s dadă, abia viu, zdrobi-ți-ar ciocanele biserica . . .

GAZ. TRANS., LVII (1894), nr. 222,
p. 6

Vezi *Typol. bibl.*, tip 4180. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Țiganul la biserică*, ALM. GAZ. ȚĂR., I (1895), p. 55.

3. *Puradeii la biserică*, F. POP., X (1901), p. 54.

MOCANUL NEDUS LA BISERICĂ

Un mocan muncise și se trudise, vai de lume, pînă ce-și agonisi și el o turmuliță de oi. Ajuns stăpîn, îi veni și lui poftă să știe ce este biserica. Merse, deci, într-o duminică și el la biserica satului lîngă care poposise cu oile.

Din întîmplare tocmai în ziua aceea se citea *cazania* care țilcuia mai pe șart judecata cea mai de apoi din evanghelie. Auzind mocanul de chinurile și muncile ce au să pață cei păcătoși, după greutatea păcatelor lor, îl puse pe gînduri și se posomorî de nu mai semăna a el. Se vede că se știa el cu ceva încărcat la sufletul său.

Ducîndu-se la tîrlă, toți ciobanii cu baciul în cap îl rugară să le spuie și lor ce zisese moș popa.

— De va fi așa cum a zis popa, răspunse el, apoi să știți că are să ne ia dracul pe toți.

Ispirescu, *Snoave*, p. 113

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4181. Este atestat în Muntenia.

MOCANUL ÎN BISERICĂ

Un mocan, cu numele Burduf Toader, ajunsese într-un sat, din întâmplare, tocmai când se adunau creștinii la sf. biserică. Ce gîndește el: „Ar fi bine să merg și eu la biserică, căci și așa nu am mai fost, de cînd eram copil, și apoi știe D-zeu, mai ducă-mă pînă voi muri“. Precum gîndește, așa și face!

Mergînd la biserică se așează în ușa bisericii, răzîmîndu-se cu umărul drept de ușorul ușii. După ce au ajuns cu slujba dumnezeiască, pe care mocanul o asculta cu multă evlavie, pînă unde trebuia a se cînta troparul și fiind atunci hramul bisericii, popa strigă din altar către cantor: „Mai întîi troparul hramului!“ Cantorul meu începe a învîrți și încoace și încolo prin toate cărțile și fiindcă era cam neumblat în tipic, nu află troparul hramului și așa întrebă pe popă: „Da, unde-i părinte?“ Mocanul auzind cuvintele din urmă ale cantorului și fiindcă nici idee nu avea că ce-i aia „tropar“, uită de sine și strigă cît îl ținea gura: „Caută bine numai, jupîne, cantore, acolo trebuie să fie, afară nu a putut să iasă, deoarece eu de la început stau aici!“

FOAIA POPORULUI, I (1892), nr.
25, p. 256

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4182. Este atestat în Transilvania.

TOT NU S-A ÎNVĂȚAT

Un preot predica odată în săptămîna patimilor, în biserică, la sat.

Pe cînd el zicea, că pe Isus l-au prins în grădina măslinilor, o babă striga:

— Ce fel! Tot aici l-au prins și în anul trecut! Ce mai căuta și ăst-timp în grădina aceea?

FAM., VII (1871), nr. 31, p. 372

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4184 Este atestat în Transilvania și Muntenia.

V a r i a n t e:

2. *Înțelepciune țigănească*, F. POP., IV (1895), p. 106.
3. *Tot nu s-a învățat* (D. Stăncescu), F. TOȚI, II (1897), nr. 17, p. 131.
4. *Țiganul la denie*, HAZ. SAT., X (1910), nr. 3, p. 3.
5. (Fără titlu) HAZ. SAT., XII (1912), p. 3.
6. *Așa i-a trebuit*, CAL. Arad, XXVIII (1924), p. 95.

SOCOTEALA RUSULUI

Între multe obiceiuri deosebite de-ale noastre, la ruși este și acesta ca la sărbători mari, dacă se poate, să aprindă orice credincios câte o luminare. Unul, care nu mai fusese la biserică de multă vreme, ia câteva lumînări și începe să le aprindă. Dar se vede că dorea să știe la cine le aprinde. Ajunge în mijlocul sfintului altar și vede pe cei doisprezece ucenici împreună cu domnul Hristos la masa cinei celei de taină. Neputînd să-i știe pe fiecare, chemă un dascăl și-l întrebă de numele fiecărui sfînt, de-i aprindea și lumînarea. Dar el avea numai douăsprezece lumînări, pe cînd sfinții ucenici și cu domnul Hristos făceau treisprezece. Ce să facă el ca să scape din încurcătură? Cînd veni și rîndul lui Iuda, al celui din urmă, neavînd ce-i aprinde, întrebă:

— Da ăsta cine-i?

— Cine să fie? E Iuda care a vîndut pe Domnul cu 30 de arginți.

— Așa? Vasăzică el a avut parale? La ce să-i mai aprind și lui, dacă a vîndut pe stăpîn, numai pentru a avea bani?

Și iaca așa scăpă rusul din încurcătură.

NEAM. ROM. POP., VI (1915), nr.
28, p. 436

Vezi *Typol. bibl.*, tip 4187. Este atestat în Muntenia.

CIOBANUL ÎN MOSCHEE

Cum se face, cum se drege, că tot ălor proști li se întâmplă...

Așa un turc din Turcia era cioban. El, vezi dumneata, nu fusese niciodată la moschee și, așa, nu știa să se închine.

Odată, s-a dus și el. A intrat înăuntru și privea cum se închină ceilalți, c-apoi să facă și el tot așa.

Ii veni rîndul să se închine și el. Și, uitasem să spui, se mai întâmplase că biserica era cam veche, și podeala dărăpănată. Așa, cum el, aplecîndu-se prea mult cu fața la pămînt, și îndepărtînd cu picioarele scîndurile, i-a intrat nasul între ele și i l-a apucat... El trage, scîndurile țineau... Și-odată, cînd se opintește turcul și trage, rămîne cu nasul belit.

— Să fie al dracului care a mai da pe aici!

Și s-a și pus pe fugă de era să fărîme și ușa moscheii cînd a trîntit-o!

(N. I. Dumitrașcu), „I. CREANGĂ”,
VIII (1915), nr. 11, p. 315

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4188. Este atestat în Muntenia.

STOIAN CIOBANUL

Zice că era odată un cioban, anume Stoian, care în viața sa nu fusese la biserică.

Pe la un Paște însă, un vecin al său, anume Ion, îl îndemnă să meargă și el la biserică, zicîndu-i:

— Iacă! tu ești acuma c-un picior în groapă și cu unul afară și încă n-ai fost niciodată la biserică... vino măcar acuma!

Stoian s-a înduplecat și a mers.

Ajungînd ei la biserică și intrînd înăuntru, Ion se duse pînă dinaintea altarului și începu a se închina pe la icoane.

Stoian însă, văzînd atîția oameni adunați la un loc, cîți nu văzuse în toată viața sa, s-a speriat și-a început a se uita în toate părțile. Dar uitîndu-se el încolo și încoace, scapă pe Ion din vederi și cugetînd că s-a pierdut, începu a-l striga în gura mare:

— U! măi Ioana, mă! ... unde ești tî, mă!

Un om, trîgîndu-l de poala sumanului, îi zise:

— Teme-te de Dumnezeu omule! ... taci din gură, că doară aici ești în biserică și nu pe munți la oi!

— Așa da! răspunse Stoian, eu să tac, tu să taci și Ion să se prăpădească! Apoi iarăși strigă: U! măi Ioane, mă! unde ești mă! ...

HOTUL, I (1888), nr. 52, p. 413; republicată: REV. POL., III (1888), nr. 2, p. 16

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4189. Este atestat în Moldova, Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Eu tac, tu taci.* Popescu-Ciocănel, Brașoave, p. 298.
3. *Constantin la biserică.* Costin, Snoave, p. 13

ȘAPTE CU CÎINI CU TOT

Un țigan fu trimis în ziua de Paști de la o stîină la biserică după anafură. Țiganul cum ajunge la biserică, intră înăuntru, se duce la crîsnic, și-i spune să-i dea iute anafură, căci vrea să ducă Paști la ciobani.

— Cîți sînteți, măi țigane! întrebă crîsnicul.

— Șapte cu ciini cu tot! răspunse țiganul.

(Sandu), GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 52, p. 6—7; republicată: *Anecdote*, p. 32.

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4190. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Șapte cu cîini cu tot*, F. POP., IV (1895—1896), p. 126.
3. *Nouă cu totul*. Stăncescu, *Glume*, p. 114.
4. *Ciobanul după Paști*, F. POP., XIV (1906), p. 179.
5. (Fără titlu) HAZ. SAT., VIII (1908), nr. 10, p. 2.
6. *Țiganul mocan la biserică* (T. Pamfile) „I. CREANGĂ”, II (1909), nr. 1, p. 10.
7. (Fără titlu) (Pamfile — Fără titlu), B.A.R.S.R., nos. 5094, f. 283.
8. *Cinci oameni și opt cîini*, „I. CREANGĂ”, VIII (1915), nr. 7, p. 221.
9. (Fără titlu) LIGA DEȘTEPT., IV (1915), nr. 27, p. 2.
10. *Șapte cu cîini cu tot* (Costin) ȘEZ., XXX (1922), nr. 12, p. 295 (Lăpușnicel—Caraș-Severin).

SASU ÎN BISERICĂ

Serviciul religios la sași în partea mai mare o formează predica preotului. Unii sași mai somnoroși de obicei cucăie pînă durează predica.

Așa s-a întîmplat și cu sasul de la Sibiu în ziua de Crăciun. Preotul vorbind în predică de pe amvon, despre venirea lui Isus pe pămînt, a făcut întrebarea: „Cine a venit azi la noi?” Bietul Michel deșteptat din somn de această întrebare cu glas răsunător a preotului, în buimăceala lui a răspuns cu glas tare:

— A venit cuscrul meu de la Cohalm.

CAL. LIPOV., 1936, p. 94

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4191. Este atestat în Transilvania.

ȚIGANUL PĂCALIT DE CRISNIC

Un țigan tot văzînd pe cumătră-su Dumitru, care era îngrijitor la biserică, că în toată duminica vine cu ceva subțioară acasă, îi ieși îndată în cale și-l întrebă:

— Da bine, cumetrele, de dus n-ai dus nimic, dar de adus aduci mereu!

Ce e asta, cum se cheamă, luminare sau vreun sfânt?

Cumătră-su, un păcălici de frunte, îi spuse țiganului care nu mai fusese la biserică decât la botez și cununie:

— Ce să fie cumetrele, nu-i nici sfânt, nici luminare, ci o alta și mai mare! Apoi vezi, că în fiecare duminică de dimineață, trec neveste, babe sau bărbați la biserică cu cite ceva în mână: mîncare, pîine, vin sau untdelemn de cel bun. După ce părintele a isprăvit slujba, se pun pe mîncat și băut, din ce mai rămîne ia cine vrea și cît vrea, ia de duce și celor de acasă.

Țiganul tăcu, nu zise nimic, ci se gîndi ce să facă, cum să mînce și el bine și să ducă și la dănciuci.

Cînd ajunge duminica viitoare, țiganul se scoală cu noaptea-n cap și se gătește de biserică, își mai cîrpește desagii cei buni ș-apoi cînd vede lumea ducîndu-se la biserică pleacă și el. În biserică ce fac oamenii face și el, desagii însă nu-i lepăda.

Așteaptă bietul țigan ceasul de masă, după cum îi spusese cumătră-său. Stomacul îl supăra, căci de trei zile nici nafură nu luase.

Așteaptă ce mai așteaptă el și cînd la cititul cazăniei, zărește printre perdele pe popă că parcă mîncă ceva. Dă fuga la perdea și pe cînd popa ducea potirul la gură, hai țiganul de după perdea strigă cu putere:

— Ce faci, părinte după perdea? Te-am prins! Mă-nînci, te-mbuci dar la noi nu mai arunci?

Popa tresărind îi scapă potirul; iar cumătrul Dumitru, care era față în altar, vesel de izbîndă se nădușea de ris cu nasul în niște haine vechi.

Țiganul s-a întors și cu desagii goi; încolo ce-o mai fi pățit nu știu.

HAZ. SAT., VIII (1908), nr. 3, p. 1

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4192. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANUL LA BISERICĂ

Într-o sărbătoare un țigan văzînd lume multă că se duce la biserică se hotărî a se duce și el să vadă ce se petrece în biserică. Ajuns aci țiganul stetea pitit într-un colț și asculta la slujbă ciudit. Cînd văzu el că iese popa cu darurile și văzu că lumea înghenunche numai-decît înghenunche și el. Popa începu a zice din gură astfel:

„Să pomcnească D-zeu întru împărăția sa“.

Țiganu auzînd așa zise către popa:

— Dar pe noi părinte ce ne faci?

Popa începu necăjit a zice:

— Și pe voi pe toți

Să vă ia dracu de moț

Și să vă zguduie-n dinți

Pînă v-ați veni în minți . . .

HAZ. SAT., VII (1907), nr. 6, p. 2

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4195. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANUL ȘI COLIVA

Cică cînd s-a dus țiganul întîiași dată la biserică, s-a închinat și el pe la cele icoane, a mai bătut cîte o mătănie, mă rog, de, a făcut și el cum a văzut că fac ceilalți oameni. După ce mîntuie el de închinat, se așează lîngă coliver pe care era pusă o colivă. Țiganului ghiortăindu-i mațele de foame, nu-și mai lua ochii de la ea. Îi lăsa gura apă și cum se uita la ea își zice:

„Vai colivă incolivată,

Ce te-aș îmbruca odată;

Firișor de-a raminea,

Zău toți dracii să mă ia“.

Se mai trudi țiganul, se mai suci, se mai învîrți dar cu ochii holbați tot la colivă. În sfîrșit aude țiganul zicînd:

— „Luați, mâncați, acesta este trupul meu“ . . . ș.a. și haț la colivă, își înfige ghearele în ea și începe a că-răbăni cu amîndouă mînele la gură de credeaî că ce-a dat peste țigan.

Oamenii de colo, îi zic: „Ho, mă țigane ce te-ai apucat?“

Dar el, cătîndu-și de mîncare le zice:

— Păi n-a zis popa,
Să luăm și să mîncăm;
De nu vreți n-am ce vă face,
Pesemne că nu vă place.

„I. CREANGĂ“, II (1909), nr. 3, p 81

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4197. Este atestat în Muntenia și Mol-dova.

Variante:

2. *Țiganul și colivele*, HAZ. SAT., XI (1911), nr. 49, p. 3.

3. *Țiganul și colivele*, GAZ. ȚĂR., XXVIII (1928), nr. 1, p. 4.

4. *Pasămite, nu vă place*, SAT., VI (1935), nr. 56—57, p. 29.

5. *Așa a zis*, ALB. Buc., XLI (1938), nr. 45, p. 710.

MOCANUL LA „POPIT“

La o biserică dintr-un sat trebuia un dascăl.

Într-una din zile vine un om la preotul acelei bi-serici și:

— Mai sărutăm minurile ciste pante.

— Domnu să te blagoslovească!

— Părințele, am auzit precum că ar hi trebuind un dascăl la biserică.

— Ni trebuie, da. Vrei să intri dascăl?

— Poi, . . . cam așa.

Știi glasurile și citania bisericească, știi tipicu și regulile pogrebaniei, maslului, postului mare, liturghiile.

— Ba de glasuri... de, ce să grăim? Nu prea știu, și citania iar. Povestea vorbeii: „Pe carte, nu prea poate; și pe de rost cam prost“.

— Apoi dar; ce fel de dascăl o să fii.

— De, știu eu? Locușoru de dascăl... aud că-i bun, m-aș mai deprinde și eu, azi, mine...

— Da pân te-i deprinde?

— Apoi până m-oi deprinde, doară no hi foc!

— Foc, apă, ce-o fi; mie-mi trebuie dascăl, să știe citi și cînta.

— He-ei! Citanii și cîntări! Da lasă-le-ncolo!

Parcă asta-i treabă?

— D-apoi care-i treaba?

— Treaba? Treaba dăscălească-i toaca. Numai să m-auzi cum toc și să vezi cum o să dai și citanii și cîntări... toate le dai pentru o toacă.

ADEV., III (1885), nr. 19, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4198. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

V a r i a n t ă :

2. *Mocanul la „popit“* (P. GH. Savin), CULT. POP., I (1921), nr. 19, p. 6.

L-A DAT DE GOL

Ioan Bozdrigă din satul Urlați, vrea să se angajeze să bată toaca la biserică.

Preotul, îl cheamă la el și îl întreabă:

— Bine, fiule!... dar pentru un așa lucru trebuie să fii tare evlavios: să nu înjuri, să nu fumezi, să nu faci fapte urîte...

— Da, părinte! vă făgăduiesc că o să mă port ca un adevărat creștin.

— Fie! Te cred . . . dar toaca o poți bate?
— Mai încape vorbă? O bat, crucea mă-sii, de fum
iasă din ea.

POP. ROM., V (1936), nr. 3, p. 57

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4199. Este atestat în Muntenia.

MOCANUL LA PRĂȘIT

Un mocan prășind niște popușoi, îi lăsa foarte deși, crezînd că vor face toți știuleți.

Un om priceput, chipurile, văzîndu-l îl întrebă:

— Măi, da de ce-i lași așa deși?

— N-a face hăsta, a face hăstalt răspunsă el.
Toamna n-a făcut nici un popușoi știuleți.

A.I.E.F., i. 10784 (Jud. Vrancea?)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4201. Este atestat în Moldova.

SĂ NU TE MAI VĂD

Într-o comună fiind creștinii noștri foarte bisericoși, în ziua de sfintele Paști au dus atîtea prescure la biserică, de s-a făcut un vraf mare din ele.

Popa ieși din altar, ca să le mulțumească, și punîndu-se în dosul vrafului de prescure, de unde în față nu i se putu vedea numai chiar capul, le zise:

— Acum atîta mă vedeți; deie Dumnezeu ca la Paștele din anul viitor nici atîta să nu mă mai puteți vedea!

GURA SAT., XIX (1879), nr. 6, p. 22

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4202. Este atestat în Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Mocanii și popușoi* (N. Mateescu), ȘC. MOD., II (1898), nr. 22, p. 171; republicată, POP. ROM. Buc., II (1933), p. 377 (Movilița—Vrancea).

3. *Să nu te mai văd*, „I. CREANGĂ”, VIII (1915), nr. 12, p. 340.

4. *Mă mai văd vreo lecuță?*, CULT. POP., IV (1924), nr. 79, p. 8.

5. (Fără titlu) REV.V.SAT., I (1932—1933), nr. 2, p. 13.

CARE ERA MAI DEȘTEPT?

Niște țigani, de cei vâtrari, plecaseră la Galați. Când, aproape de Galați, numai danciul dă cu ochii de Brateș:

— Teteo, mă! începu el a striga la tat-su, care rămăsese mai în urmă.

— Ce, mo?!

— Da ce-i hasta, mo?!

— Brateșu, mo!

— Haoleu, mo teteo, da ce mai la hapa!... poate să hie vo zece poloboace!

— Hauleu! da numai hatitea, ma prostule?... Tu nu vezi, ca poate sa hia ca la cinspreace poloboace da hapa?!!

Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 95

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4203. Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. *În astă Dunăre lată*. Rădulescu-Codin, *Dafii*, p. 21 (Pribegi—Ialomița); republicată, NEAM. ROM. POP., VII (1916), nr. 14, p. 215.

3. *În astă Dunăre lată*, DUM.POP., VII (1922—1923), nr. 26, p. 6.

4. *Noa, aşadar...*, DUM.POP., XI (1927), nr. 23—24, p. 4 (Piatra-Neamţ—Neamţ).
5. *Cît e Dunărea de mare*, ALB.Buc., XLI (1938), nr. 26, p. 422.
6. *Cît e Dunărea de mare*, ALB.Buc., XLII (1939), p. 398.

MOCANUL ŞI CRIVĂŢUL

Mocanu iernase cu oile pe malul Dunării unde crivăţul toată iarna îl bătuse şi izbise cu fulgi de zăpadă şi cu picături de lapoviţă în faţă ca un duşman neîmpăcat; dar cînd sosi prietenul martie, mocanul văzu o corabie pe Dunăre cu pînzele întinse, în care crivăţul sufla cu putere şi abia o ducea.

Mocanu începu a rîde şi zise:

— Sic, diavoli! Mult gîndei să-ţi baţi joc de mine? Iacă că a venit grecu şi te-a pus la ham! acu împinge pînă te-o lua dracu.

Zaharescu, *Anecdote*, p. 15

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4204. Este atestat în Muntenia.

DE-ALE UNGURENILOR

Dacă mă veţi întreba pentru ce-şi umbla ciobanul printr-un cîmp cu carul încărcat — v-aş răspunde că nu ştiu... Dar ştiu că trecea pe cîmpul acela. Şi în mijlocul cîmpului era o cruce... Cine ştie ce creştin îşi lăsase pe acolo oasele!...

Cum zic, aşa ca la o sută de paşi, vede crucea, el, şi-şi zice:

— No! Lucru dracu... De n-aş da peste ea...

Şi parcă i-a fost gura aurită...

... Cînd hop, osia carului se propteşte în cruce!...

— Noa! Că doară și-n mijlocul cîmpului!... Noa, noa, boii, noa!... Iiii! Nohoru ei de cruce... Noa! S-o dus și carul peste cap...

... Una fusese în mijlocul cîmpului și ciobanul putuse să se ferească să nu răstoarne carul; dar mite să fi fost mai multe?!...

— Noa! Așadară...

Și de-atunci a rămas vorba, că nepricepuții așa pat, dau peste bețele și, uitîndu-se cu ochii la ele, nu pot să le ocolească!

Chiar așa: ciobanul să știe a merge cu carul!...

NEAM. ROM. POP., XIV (1926), nr.
23, p. 359

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4205. Este atestat în Muntenia.

PĂREA ORĂȘANEASCĂ

Doi moți, din creierul Munților Apuseni ai Ardealului, cutrieraseră cîteva țări cu cercuri și vase de lemn și frumoase parale au innădit.

Ajungînd într-un oraș mare, ce le trăsnește lor prin minte ca să facă?!

— Da! parale la șerpăre avem; de astă dată să ne punem gura la cale orășenește, cu pîre de cea albă și lapte dulce! trebuie că are să fie de să-ți omori nevasta și copiii, de dat însă nici țică-mică!

Și după ce cumpără ei o pine albă ca și fălioara de caș dulce, o drumică mănunțel în ghioaba de brad, ce-o purtau drept blid, toarnă lapte dulce peste ea și se pun nițel pe așteptare ca să se inmoaie.

Cînd coala ce să-ți vază ochii? Hoața de pine tot beuse laptele, de nu se mai vedea nici pic din el!

Atunci un moț trage una de cele tătărești și zice ciudos cătră soțu-său:

— Apoi mai văzuși tu Cioane! Cum să nu fie el, orășanul, hoț, între smerii-n el, cînd nici pîrea lui nu-l de omenie, că ne pitulă cel lăptete până la un strop! E

pîre care-i pîre, dar e pîre pe care-o mozăie mama! Vă-
rină de ovăz amestecată cu orz, cum o bagi în gură, face
bîc în irimă!

Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 28

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4206. Este atestat în Transilvania.

ISTORIA CIOBANULUI CU BEREA

Un cioban intră în București, să tîrguiască și luă
cu sine și o măgăreață în spinarea căreia — pe samar —
să pună tîrguiala.

Pe cînd mergea pe uliță, îl apucă setea și negăsind
de unde bea, se gîndi că ar fi bine dacă ar da peste o
crijmă. Dar el dete de mese întinse, unde beau boierii.
El crezu, că aici trebuie să fie crijmă și opri măgăreața
strigîndu-i:

— Prșt! Prșt! și măgăreața opri pe cînd el începu
a striga: Măi crijmăre ian ghin...

— Ce poștești d-ta? îi zise un băiat ce veni la el.

— Dă-mi să ghiau...

— Ce poștește?...

— Ha, ha, dă-o dracului pe pohtă și dă-mi doară
ceva! Dă-mi de ceia ce ghiau ceia, și arăta cu bită.

Alături, peste cîteva mese, beau niște boieri bere
și băiatul crezînd că ciobanul cere bere îi aduce un pahar
mare mînușat.

Ciobanul plin de bucurie, cînd văzu paharul plin
și crezînd că e vin, puse mîna pe mînușă și-l duse la
gură începînd a înghiți cu sete, dar, neputînd bea tot,
stătu să mai răsufle, și în vremea asta ciobanul simțînd
un gust ce nici semăna a vin începu a strimba din nas
făcînd: Ptiu! a se scutura cu greață, a scuipa și foarte
supărat se sculă repede, luă paharul și zvîrli berea ce
mai rămăsese sub coada măgăreței zicînd:

— No! ... de aci a ieșit, aci dă-te! apoi înjurînd
că a fost păcălit a plecat înainte pierîndu-i și setea.

POP., VII (1900), nr. 27, p. 588

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4207. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Istoria ciobanului cu berea*. Popescu-Ciocănel, Brașoave, p. 18.

3. (Fără titlu) *CASA RUR.*, III (1895), p. 119.

L-AU MÎNCAT LUPII

Un țigan se duse la popă și-l rugă să-l învețe *Tatăl nostru*. Băgă seamă, văzuse și el, că e mai mare rușinea, să nu știe o rugăciune, pe care ți-o spune ca pe apă pînă ș-un copil de trei, patru ani.

Popa, bun de inimă, se învoi cu rugămintea cioroiului și îndată începu a rosti rar și deslușit rugăciunea, pe care țiganul nostru voia s-o învețe. Acesta o făcu el de mai multe ori, dar în zadar. Ceea ce-i intra lui Sarsa-ilă pe-o ureche, îi ieșea pe cealaltă.

Încearcă și altfel. Anume începu a zice tot cîte-o păticipă, ca de pildă: „sfințească-se numele tău“, ori: „vie împărăția ta“, și ceea ce spunea dînsul, îl punea și pe țigan s-o zică de cîteva ori, dar tot degeaba.

Țiganul nu putea să țină minte, și pace bună!

Văzînd sfinția sa că n-o poate scoate la cale în nici un chip, și aducîndu-și aminte că țiganul are vreo douăzeci, treizeci de oi, îi zise cioroiului:

— Măi haramule, du-mi-te acasă și-ți adă oile la mine-n curte, să te învăț *Tatăl nostru* de pe ele!

După ce-și aduse țiganul oile, popa le puse în rînd, ș-apoi grăi:

— Bagă de seamă, mă țigane, cum stau oile acum. Uită-te: plāvana ceea de colo din cap este „Tatăl nostru“, pe vecină-sa o botezăm: „carele ești în ceruri“. La a treia îi zicem: „sfințească-se numele tău“, și așa urma popa mai departe pînă cînd isprăvi toată rugăciunea.

— Noa, acum am înțeles, alduiască-te Dumnezeu, cinstite părinte! răspunse țiganul plin de bucurie.

După vreo două, trei săptămîni, ducîndu-se popa în cîmp, din întîmplare dă cu ochii de țigan, ce-și păștea oile pe miriște. Cum îl vede, îl și-ntreabă:

— Măi Pralo, mai ții tu minte *Tatăl nostru*? ...
Ia dă-mi-le o dată!

— Îndată, cinstite părinte, numai să-mi pun oile în rînd!

Și cum își așează oile, țiganul și începu: „Tatăl nostru carele ești în ceruri, vie împărăția ta...”

— Da pe „sfințească-se numele tău” unde l-ai lăsat zăpăciturile? întrebă popa necăjit.

— Dumneata să fii sănătos, cinstite părinte! ... Alina-a trăit decît numai două zile, după ce i-ai pus nume ...
L-au mîncat lupii!

GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 40, p.
5—6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4211. Este atestat în Transilvania.

Variante:

2. (Fără titlu) POP., IV (1900), nr. 173.

3. *L-au mîncat lupii*. Sandu, *Anecdote*, p. 7.

4. *Tatăl nostru*, CAL. POP., XVIII (1934), p. 128.

LA BÎLCI

Un țăran cam prostuț aștepta în tîrgul de vite să-și vîndă o vacă.

Se prezintă cumpărătorul.

-- Bună ziua bade ...

— Imțam' mneavoastră.

-- De vînzare ai vaca?

— Im da ... de vînzare, mînce-o lupo.

-- E bună? lapte dă?

— Bună?! ... talan.

— Cum bag seamă nu-i bună?

— Apăi . . . nici nu mîncă, nici nu bea, lapte n-are, numai rage.

Auzînd așa cumpărătorul se duse rîzînd.

CULT.POP., VIII (1928), nr. 230, p. 2

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4214. Este atestat în Muntenia.

SĂ TRĂIEȘTI BOIARULE . . .

Un țigan păcăli pe boierul său zicîndu-i:

— Să trăiești boiarule; să trăiești . . .

— Cît să trăiesc măi cioaro? răspunse boierul.

— Să trăiești boiarule o sută dă ani, dar două lucruri să nu faci: nici să mănînci și nici să beai nimica . . .

CASA RUR., IV (1898), nr. 8, p. 191

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4215. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Să trăiești* (D. Ștefănescu), A.I.E.F., ms. 86, IV.

3. *Țiganul și boierul* A.I.E.F., i. 10745 (jud. Vrancea?).

4. *Țiganul și boierul* A.I.E.F., i. 10790 (jud. Vrancea?).

5. *Boierul păcălit de țigan* A.I.E.F., i. 10795 (jud. Vrancea?).

[URAREA ȚĂRANULUI]

Un boier care-și socotea oamenii după moșie, uitîndu-se în catastif zise către un țaran:

— Tu, Ioane, ești dator 50 de lei.

— Ferească Dumnezeu cocoane, nu știu pe sufletul meu să fiu dator decît 30 lei.

— Ia dă-mi ochelarii zise boierul către logofăt. Apoi, după ce-i puse pe nas și se mai uită în catastif:

— Ai dreptate, urmă el, așa-i cum zici tu Ioane, nu văzusem bine, luasem pe trei drept cinci, ai să dai numai 30 de lei.

— Să-ți trăiască ochii cei de sticlă, și să-ți plesnească boierule, ceilalți, strigă bietul țăran plin de bucurie.

LIGA DEȘTEPT., III (1915), nr. 38,
p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4216. Este atestat în Muntenia.

[NA-ȚI-O, DACĂ-I A DUMITALE]

Un Țigan furase o căldare și fugea cu ea-n spate de prăpădea pământul. Iacă se-ntâlnește cu-n român.

— Bună calea, măi Țigane!

— Da ce căldare, badica?

— D-apoi cea din spinare!

— Na-ți-o dacă-i a dumitale și lasă căldarea în drum și unde nu mi-o pune pe talpe și să te duci **pîrleo**.

OPINIA, III (1900), nr. 199, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4217. Este atestat în Moldova.

DARUL NAȘULUI

Acu cică a fost odată într-un sat undeva, un **flăcău** și cu o fată cari se logodise și voiau să se cunune, dar nu găseau naș. Asta s-a întâmplat și din pricină că tinerii se trăgeau din niște oameni săraci.

După o întârziere destul de bună, s-a găsit un gospodar care să-i cunune, dar și acesta deși chiabur, era cel mai zgîrcit din sat. Cînd au făcut cununia, au jucat

nuntașii toată ziua, apoi seara, masa cea mare. Au venit vecinii și prietenii cît de hatîrul nașului, cît de hatîrul mirelui și a miresei, că erau băieți nevoiași, și-au dat fiecare cîte ceva: un purcel, o oaie, un sac cu păpuși, o baniță cu fasole și alte lucruri de trebuință la gospodărie. Pe naș îl oăloa datoră să dăruiască finilor un cadou ceva mai de seamă. Aici e aici! Se frămînta cu mîntea și nu știa ce cadou să dăruiască ca să pară lucru de mare șofală, dar nici prea mult gol în pungă să nu-i facă.

S-a sfătuit el cu nevastă-sa care și ea avea o inimă că puteai să tai geamuri cu dînsa și au hotărît, în sfîrșit, după multă chibzuială, să le deie finilor, cadou, o goni-toare de doi ani care se nemerise dintr-o sămîntă de vaci de la cari nu mai vezi alb în strachină.

Toată lumea s-a minunat cînd a auzit de acest cadou, mai ales mirele și cu mireasa nu mai puteau de bucurie că au să aibă în bătătură și vacă cu lapte.

A trecut o bucată bună de vreme la mijloc; tinerii căpătase și doi copilași, iar vaca de-abia le-a dăruit și ea un vițel cît un motan. Despre partea fruptului, așa de blagoslovită era, că nici pentru vițel nu lăsa lapte decît atît să-l poți măsura cu lingurița.

Într-o zi întîlnindu-se nașul cu finul, l-a întrebat:

— Fine păgîne! Mai ții vaca de la mine?

— Naș vrăjmaș, o țin.

— Luminează ceva în strachină?

— Așa să lumineze luminile ochilor matale, eum luminează la mine în strachină.

POP. ROM., VII (1938), nr. 1, p. 16

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4218. Este atestat în Muntenia.

SĂ-ȚI FIE DE CAP

Un țigan s-a întîlnit cu un popă:

— Bună ziua, taică-moșule. Dar nu-ți iei o custură să-ți tunzi ale fire de la gură?

— Mă, porc-de-cîne! Ce tu nu vezi că eu sînt popă?

— Aș, popă! ... Parcă ești un mare vinovat, de la pușcărie scăpat... Să-ți dau atunci un piaptene să-ți fie de cap!

Dumitrașeu, *La nămiaz*, p. 11

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4219. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Reclamă țigănească*. CAL. BASM. CINT., I (1874), p. 85.
3. (Fără titlu) GAZ. TER., II (1893), nr. 38, p. 3.
4. *Ia-ți* (D. Ștefănescu), A.I.E.F., ms. 86, IV.
5. *Țiganul și cucoana*, A.I.E.F., i. 10803 (jud. Vrancea?).

DĂ-MI, DĂ-MI

Un țigan cere unui boier să-i dea hrană, să-i dea și haine, zicînd că ceea ce primește va fi în schimbul revanșei.

Curios să cunoască această „revanșă“, boierul îl întreabă sub ce formă va fi. Țiganul îi răspunde că-i va face o coadă la cazma și-i va căra apă cu ciurul cînd se va căsători boierul.

(Ștefănescu, D.), A.I.E.F., ms. 86, IV

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4220. Este atestat în Muntenia.

ACU, DACĂ S-AR COACE...

Cică unul după ce și-a isprăvit de semănat ogorul, în loc să zică, cum e obiceiul: „de acum să dea Dumnezeu să se facă“ el fiind cam prostănac ar fi zis: „s-ar face,

URARE DE ANUL NOU

Intră sfatul la cucoana din sat, ca să-i gratuleze la Anul Nou. „Eu sînt acela, care a tras clopotele la mormîntarea fie iertatului bărbat al d-voastră.“

POP., I (1894), nr. 3, p. 8

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4222. Este atestat în Transilvania.

HIRITISIREA ȚIGANULUI

Era pe timpul culesului viilor; an zlotos, se rupeau butucii de-atîta roadă, ședeau strugurii de parcă-i bătuse Dumnezeu cu lopata. Român, știi, ca român: chefliu și cu voie bună. Nu-i prea merg lui treburile ca la lume, de ai vedea petrecanie! Unu face-o masă de bucuria belșugului; cheamă el cimotiile, cunoscuții mai de-aproape și la urmă inghie și pe-un țigan — om de-al casei. După ce mănîncă lumea de se mulțamește, vine rîndul hiritisirilor: închină unu paharu, ridică altul și spune fieștecare ce-l ajunge capul. Cu toții doreau gazdei recoltă multă și cite de pe lume. Vine și rîndul țiganului. Așa, ia paharul cu evlavie și, ca să-i întreacă pe toți în urări, începe:

— Apoi să dea D-zeu să faci:
De toată hița:
cofița;

Nevastă-sa și cu un băiat al lor, de vreo șapte, opt ani, îl așteptau acasă, doritori să afle ce mai face drăguța lor Plăvana, pe care n-o mai văzuseră de patru săptămîni și mai bine. Băiatul mai cu seamă, plin de nerăbdare, își arunca mereu ochii pe fereastră, să vadă cînd s-o întoarce tăicuțu din pădure, cu veste de la Plăvana.

În sfîrșit tăicuțu intră pe poartă, dar nu cu voie bună, cum plecase, ci necăjit pînă dincolo, pentru că sărmana văcuță se îmbolnăvisese și dăduse ortul popii.

Băiatul se întoarce spre mă-sa, să-i spuie că tăicuțu se-ntoarce din pădure.

— Mamă, zice el, nu-i e bine vacii, că se-ntoarce tainya cu pielea ei în băț!

GAZ. TRANS., LIII (1890), nr. 1, p. 9

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4227. Este atestat în Transilvania, Moldova și Muntenia.

Variante:

2. (Fără titlu) F. POP., XII (1903), p. 152.
3. *Nu-i e bine vacii*, ALB.Buc., X (1907), nr. 26. p. 704.
4. *Așa-i țiganu*, „I. CREANGĂ“, VII (1914), nr. 5, p. 156 (Ivești—Galați).
5. *Nu-i e bine vacii*. Sandu, *Anecdote*, p. 128.
6. *Vaca țiganului*, STRAJA, I (1922), nr. 15, p. 2 (Ciortești—Iași).
7. *Mu-i e bine vacii*. Bârseanu, *Snoave*, p. 64.
8. *Nu-i e bine vacii*, ASTRA MAR., I (1927), nr. 24, p. 3.
9. *Vaca țiganului*, DUM. POP., XII (1928), nr. 3—4, p. 4.
10. *Nu-i îndemină Joianei*, CAL. SAT., XV (1929), p. 138.
11. *E rău cu vaca*, FEM. SAT., V (1939), p. 7.

SĂCUIUL ȘI FECIORUL SĂU

Un secui pierzîndu-și boii, trimite pe feciorul său să-i caute. Acesta negăsindu-i se întoarce către casă. Săcuiul îi strigă de departe:

— Găsit-ai boii, măi Janos?

— Ba!

— Atunci du-te dracului după ei, că viu și eu călare...

F. POP., IV (1896), nr. 46, p. 366

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4228. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Boii secuiului*, F. TOȚI, III (1898), nr. 21, p. 248.

3. *Boii secuiului*, HAZ. SAT., II (1902), nr. 4, p. 3.

4. *Săcuiul și feciorul său*, POP., VII (1902), nr. 34, p. 3.

5. *Du-te după ei*. Rădulescu-Codin, *Dăfii*, p. 8 (Bogați—Argeș).

6. *Săcuiul*, CAL. POP. ROM., VII (1905), p. 164.

7. *Se duseră boii dracului*, „I. CREANGĂ”, II (1909), nr. 3, p. 82.

8. *Se duseră boii dracului*, CAL. POP., XVIII (1910), p. 55.

9. *Săcuiul și fiul său*, LIGA DEȘTEPT., IV (1915), nr. 24—26, p. 9.

10. *S-au dus boii*. Pamfile, *Cartea pov. hazlii*, p. 55; republicată: NEAM. ROM. POP., XI (1920), nr. 16, p. 253.

11. *S-au dus boii...*, LUMINA SAT., II (1923), nr. 16, p. 5.

12. *S-au dus boii...* Tuțescu, *Din Boureni*, p. 8.

13. *S-au dus boii*, CAL. IL. ROM., 1924, p. 111.

14. *S-au dus boii*, DUM. POP., X (1925), nr. 9—10, p. 4.

15. *S-au dus boii...* Costin, *Anecdote*, p. 19 (Apadia—Caraș-Severin).

16. *S-au dus boii*, CAL. F. LUMINA SAT., II (1928), p. 80.
17. *Se duseră boii dracului*, ȚĂRĂNISM., IX (1934), nr. 25, p. 14.
18. *Cînd nu-s boii*, CĂL. POP., XVIII (1934), p. 175.
19. (Fără titlu) SAT., IX (1938), nr. 88, p. 11.
20. *Cînd nu-s boii* (V. A. Gheorghită), CAL. GOSPOD., XIX (1940), p. 92.

CA SĂ SCURTEZE DIN CALE

Un țigan odată vrea să plece a doua zi pînă într-un loc. Seara ce se gîndi el, ce se răzgîndi: „Nu, că să mă culc în tindă, ca să mai scurtez din cale“. Și așa țiganul ieși din casă și se culcă în tindă. Dar dimineața cînd se sculă își aduse aminte că uitase luleaua în casă; intră în casă de și-o luă, și apoi își văzu de potecă, cu gîndul că își mai scurtase din cale dormind în tindă.

Zanne, *Proverbele românilor*, VII (1901), p. 378

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4230. Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. *Dă-mi, dă-mi*. (D. Ștefănescu) A.I.E.F., 86, IV.
3. (Fără titlu) ROM. Buc., XIV (1881), p. 63.
4. (Fără titlu) GAZ. SĂT., II (1885), p. 126.
5. (Fără titlu) TIMP., XX (1895), nr. 119, p. 2.
6. (Fără titlu) (Șt. St. Tuțescu), CAL. TOV. SĂT., II (1910), p. 34; republicată: *Din văi și vâlcele*, p. 82.
7. (Fără titlu), ȚĂRĂNISM., IV (1929), nr. 23, p. 13.
8. *Țiganul spre București*, HAZ. SAT., V (1905), nr. 2, p. 3.

[ÎNTRU NEGUSTORII DE VITE]

Erau doi tovarăși, care făceau negoț cu vite. Odată trebuind să pornească cu niște porci la tîrg, unul din tovarăși a plecat, iar altul care avea încă o afacere de sfîrșit a rămas să vie în urmă. La plecare se înțelese, cu cel ce plecase, îndată ce va sosi la orașul de unde putea să meargă cu drumul-de-fier, să depeșeze celui rămas, să vie și el.

Ajungînd la gară, el dădu tovarășului său următoarea telegramă:

„Am sosit cu porcii în gară, numai tu lipsești. Aș fi plecat cu trenul accelerat, dar nu se primesc dobitoace. Dacă îți trebuie vrun bou, gîndește-te la mine.“

ALB. Buc., I (1897), nr. 17, p. 530

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4231. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Negustorie*, CAL. IZVORAȘUL, XV (1934), p. 104 (Dorohoi—Botoșani).

3. *Între negustorii de vite*, DACIA TR., 1937, p. 98.

ZAPIS ȚIGĂNESC

Mai văzuseră țigani din sălaș urși frumoși — că doară ursari erau ori fuseră mai toți — dar urs ca Ghanciu, al vătăfului Danciu, nu mai pomeniseră.

Se dusese vestea de el peste 9 sălașe, de cum era de mare și de fălos, de cum strălucea blana pe el neagră și de cum juca fără cusur; și cît era de mare și de greu, cînd călca pe cîte un țaran de durere de oase, și îi zicea vătăful pe țigănește: ușor Ghanciule! apoi taman ca o pană era, nu era greu.

Seara cînd avea vîtaful chef, îl juca. Atunci se strîngea țigănimea toată și se făcea ocol împrejur, pe lîngă focuri; și se uitau la el toți și se minunau.

Atunci îi venea uneori lui Ghanciu cîte un arțag de nu vrea să asculte de ce îi porunceă Danciu, și îl izbea cu ciomagul peste picioare, apoi urla o dată de răsuna pădurea, lîngă care poposise sălașul, și danciucii ăi mici numai îi auzeai: „hăuliu“ și se risipeau care pe unde apuca, de groază, iar țiganii ăi bătrîni se prăpădeau de rîs și le striga din urmă:

— Fugiți mă... fugiți mă, că vă prinde mă, dă fuga mă, că te-a mîncat.

Și danciucii țipau și fugeau.

Cînd deodată ce să vezi? Se pomeni vîtaful că ursului nu-i sînt toții boii acasă, nu mai sărea cu inimă și abia îl tîra după el, de unde înainte nu-l putea ține locului.

Ce să facă? Se gîndi să-l vinză pînă nu cade în gheara boalei de tot și dădu de veste prin toate sălașele din prejur, că îl vinde.

De știut îl știa toată țigănimea, că toți rîvniseră la el.

Cum ajunse vestea la urechile vîtafului Hanciu, cum puse mîrțoaga la cotigă și porni.

— Bună ziua, vîtașe.

— Bună să fie, vîtașe.

— Ce am auzit, vîtașe, că vinzi pe Ghanciu?

— Îl vînz.

— Ei da, da ce are vreun cusur, cevașilea?

— Auliu, n-are cusur, zău, n-are; iacă mare mi-e zău, n-are nici picătură de cusur... să ți-l joc, să îl vezi... da n-am parale, ce să fac; stai să ți-l aduc să-l vezi cu ochii.

Și se duse Danciu, unde avea ursul și îl trase bine de gură cu lanțul, îi dădu cu ciomagul ca să-l îndîrjească și ca să aibă inimă la joc.

Îi plăcu lui Hanciu și se învoiră din parale.

Ce se gîndi Danciu? Să facă un zăpis ca nu cumva Hanciu să bage de seamă pe urmă că e ursul bolnav și să vie să ceară banii îndărăt.

— Acu să facem un zăpis, vîtașe, și pe urmă să bem un aldămaș.

Hanciu se gîndi că el luase ursul cam ieftin și îi era să nu-și ia seama Danciu pe urmă.

— Să facem, vezi bine, cum să nu facem, răspunse.

Și plecară la primărie.

Găsiră acolo pe notar; un notar de la București, îmbrăcat nemțește.

— Sărut mina, boiarule, ziseră țigani.

— Am venit să ne faci un zăpis, boiarule, ș-om face cinstea pe urma.

Notarul se puse și o scrisse pe o hîrtie mare, apoi le-o ceti:

„Eu, vătaful Danciu, în urma învoielei concepută de vătaful Hanciu, i-am predat ursul meu, iar dumnealui se angajează...”

După ce-l ceti tot, pînă l-a isprăvit, răsufală o dată de repede ce cetise, și întrebă:

— Ei, ce ziceți?

Țigani se scărpinau în cap și se uitau unul la altul.

— De boiarule ce să zicem? Începu într-un sfîrșit, Danciu, lungă — e, frumoasă — e, nu e pricepută, boiarule.

— Cum nu e pricepută, măi țigane, n-auzi: eu vătaful...

— Nu e zău, boiarule, hal dracului să fiu, dacă ham priceput cevașilea. Uite lasă să-ți spui eu cum sa zici; îți dau o pensie de 5 lei, numai să zici cum oi zice eu!

— Cum să zic, mă, cum să zic. Aide, spune.

— Iaca boiarule, zi hașa.

Vătaful Danciu

A vîndut ursul Ghanciu

La vătaful Hanciu.

Ai zis boiarule?

— Am zis.

— He...

L-a văzut,

L-a plăcut,

L-a cîntat,

L-a jucat.

L-a plimbat din par hîn par,

Fără de cusur măcar,

Bani a dat,

Urs a luat.

— Am scris, zise notarul, cînd isprăvi.

— Acuma logofete, pune picatura lingă iscalitura, sa nu se face încurcătura; și hiaca, boiarule, s-a hispravit; ce mai tura, vura, atîta tevatura.

(D. STĂNCESCU) FUNCT. X (1891), nr. 407, p. 3; republicată: REV. NOUĂ, III (1889), p. 478; GAZ. TRANS, LX (1892), nr. 61, p. 7; UNIV. LIT., V (1892), nr. 31, p. 2; *Snoave*, p. 7; F. TOȚI, II (1897), nr. 45, p. 364; CAL. SĂT., II (1900), p. 47; CĂL. POP. ROM., II (1904), p. 95; CULT. POP., VIII (1928), nr. 226, p. 2

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4232. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

V a r i a n t e:

2. *Un zăpis țigănesc*, ROM. LIT., I (1891), p. 186.
3. (Fără titlu) TIMP., XVII (1894), nr. 140, p. 2.
4. *Zăpisul țiganului*, ROM.Buc., XXXVIII (1894), p. 2011.
5. *Zăpisul țiganului*, GAZ. ȚER., V (1894), nr. 33, p. 4.
6. *Zăpisul țiganului*, GAZ. TRANS., LIX (1896), nr. 68, p. 6.
7. *Țiganul și pisărul*, F. INT., 1897, nr. 30, p. 7.
8. *Mintea țiganului*, ALB.Buc., I (1897), nr. 7, p. 207.
9. *Contractul țiganului*, CAL. Arad, XIX (1901), p. 143.
10. *Contractul țiganului*, CĂL. POP.BUCOV., VII (1903), p. 122.
11. *Vînzarea ursului*, ACTIV., IV (1904), nr. 1, p. 3.
12. *Ursul țiganului la preț*, HAZ. SĂT., V (1905), nr. 6, p. 3.
13. *Zi zăpis*. Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 10.
14. *Zăpis țigănesc*, CUCU, II (1906), nr. 7, p. 2.
15. *Vînzarea ursului*, ȚARA OLT., II (1908), nr. 30, p. 7.

16. *Zapis țigănesc*, HAZ. SAT., IX (1909), nr. 2, p. 2 (Netoși—Ialomița).
17. *Zapis țigănesc*, GAZ TRANS., LXII (1909), nr. 57, p. 6.
18. *Zapis țigănesc*, CĂL. POP. BUCOV., XI (1910), p. 107.
19. (Fără titlu) DUM. POP., VI (1921—1922), nr. 25, p. 2.
20. *Vinzarea ursului*, PRIETEN. NOSTRU, VIII (1924), nr. 6—7, p. 23.
21. *Zapisul*. Hîrnea, *Polojăni*, p. 57 (Paltin—Vrancea); republicată: REV. „T. PAMFILE“, IV (1926), p.; ALB. Buc., XL (1940), p. 134.
22. *Intre vâtafi*, DUM. POP., XIV (1930), nr. 31—32, p. 6.

CROITORUL PROST

Un om ducîndu-se odată la un croitor cu o bucată de stofă îi zise ca să-i facă pantaloni pentru 40 de mucenici.

Croitorul făcu 40 de perechi de pantaloni — neînțelegînd comanda — și din greșeală o pereche ieși mai mari.

Cînd veni clientul și văzu 40 perechi de pantaloni rămase incremenit.

— Dar pentru Dumnezeu, ce-ai făcut?

— Iată și pentru Dumnezeu, zise croitorul arătînd perechea cea mai mare.

CAL. MIN., IV (1902), p. 189

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4233. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. (Fără titlu) CAL. BASM. CÎNT., III (1876), p. 76.
3. *Pantalonii* (T. Pamfile — fără titlu), B.A.R.S.R., 5094, f. 282.

4. *Amindoi vorbim, bașca ne-nțelegem.* Zaharescu, *Anecdote*, p. 34.

5. *Croitorul prost*, „I. CREANGĂ”, II (1909), nr. 6, p. 165. (Tuțcani—Vaslui).

6. *Harnic pentru 40 de sfinți.* Costin, *Anecdote*, p. 16 (Luncavița—Caraș-Severin).

7. *Croitorul și țăranul*, LUMINIȚA, III (1937—1938), nr. 6, p. 13 (Brăila—Brăila).

PAGUBA ȚIGANULUI

Îi murise țiganului un danciu din acei șapte ce-i avea, în vreme ce țiganca era-n nouă luni, așteptându-și ceasul să facă. S-a dus țiganul de și-a îngropat odorul și când s-a întors de la cimitir, găsește țiganca că făcuse doi danci gemeni.

Țiganul prinde a-i dezmierda, căinându-și paguba așa:

— Dragii tatei, dragi; cum ați rămas din șapte opt!

„I. CREANGĂ”, IX (1916), nr. 6, p. 187, (Bîrlad—Vaslui)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4234. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Dragii tatii, dragi! Cum vă-mpuținați*, POP. ROM., I (1932), p. 207.

3. *Dragii tatii, dragi! Cum vă-mpuținați*, CAL. NAȚ. ZIAR AMERICA, XIX (1933), p. 85.

[LA VAMĂ]

Un țăran ajunsese la o vamă avînd în traistă un caș-caval.

Funcționarii-l apucară de taxă.

— Nu plătesc, zise țăranul.

— Atunci n-o să treci.

— Ba o să tree.

Zicînd astea se așeză p-o laviță, scoase un codru de pîine și mîncă tot cașcavalul de față cu soldații care-l priveau mirați.

— Acum puteți plăti și de băut, zise țăranul la urmă luîndu-și bățul și pornind înainte.

UNIV., II (1885), nr. 365, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4235. Este atestat în Muntenia.

[CA SĂ NU M-AUDĂ CAII]

Un țăran venea cu un car plin de saci. Cai erau slabi și obosiți de drum. La barieră e oprit.

— Ce ai în saci?

Țăranul se pleacă la urechea funcționarului și-i spune o vorbă încet.

— N-am înțeles, spune mai tare, bre.

Țăranul spuse a doua oară vorba, dar funcționarul tot nu o înțelese.

— Am ovăz, domle, zise țăranul a treia oară dar foarte încet.

— Ei, și apoi? De ce nu vorbești mai tare?

— Ca să nu m-audă cail!

TIMP., XVI (1894), nr. 42, p. 2

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4236. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. (Fără titlu) F. POP., III (1894), p. 158.

3. *Ungurul înțelept*, F. POP., IV (1895—1986), p. 374.

4. (Fără titlu) TIMP., XVIII (1896), nr. 245, p. 3.

5. *La vămă*, GAZ. TRANS., LXIV (1901), nr. 128, p. 6.

6. *La vamă*, ALB. Buc., IX (1906), nr. 47—48, p. 1246.
7. *La vamă*, LUMINA, III (1907), nr. 5, p. 6.
8. *La vamă*, BABA SAT., IV (1911), nr. 8, p. 3.
9. *Ungurul înțelept*, LIGA DEȘTEPT., IV (1915), nr. 24—26, p. 11.
10. *La vamă*, HAZ. SAT., XVI (1916), nr. 5, p. 2.
11. *Moș Stamate* (N. I. Dumitrașcu), NEAM. ROM. POP., XVI (1926), nr. 18, p. 281; republicată: *De-ale unui traistă-n băț* (Gildău — Ialomița).
12. *Țiganul cu ovăz la barieră*. Popa Dochin, *Anecdote*, p. 21.

FIUL LA MOARTEA TATALUI

Un om aflîndu-se în ceasul morții, o bătrînă sta lîngă el și-i ținea lumînarea aprinsă în mîini; iar neamurile împrejur, așteptau să-i iese sufletul.

Timpul trecea și românul încă tot da semne de viață.

Un fiu al său, ce sta mai la o parte, zise, fără veste, cu lăcrămile în ochi:

— Da mori tată mai degrabă, că se trece lumînarea! . . .

Țuțescu, *Din Boureni...*, p. 37; republicată: BUCIUM., I (1924—1925), nr. 6, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4237. Este atestat în Muntenia.

MAMA ȚIGANULUI BOLNAVĂ

— Auzii, măi țigane, că-i bolnavă greu mă-ta.

Iar țiganul, grăbaci i-a răspuns:

— Hapoi, cucoane, bolnavă-i, bolnavă-i; de trei zace de cînd zile, sărmănica, și ti mieră de-a mai muri!

POP. ROM., II (1933), nr. 13, p. 275

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4238. Este atestat în Muntenia.

[RĂSPUNS]

- Măi țigane! e drept c-a murit mumă-ta?
— Da de unde? Nici o oară n-a trecut de cînd o lăasă tata lată de bătaie.

CAL. Arad, XXV, (1904), p. 151

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4239. Este atestat în Transilvania.

CÎND A ÎNGROPAT PE TATĂ-SĂU

Unui țigan murind tatăl său, îl duse la biserică și după ce i se făcu slujba înmormîntării voiră să-l bage în groapă, însă groapa fiind cam strîmtă se opri cosciugul la jumătate. Traseră țiganii, apăsară dar cosciugul stă pe loc, iar fiul mortului necăjit foc zise către popă:

— Hei părinte, pînă acu fuse ce fuse, dar acu este al dracului și de scos și de băgat.

CUCU, I (1905), nr. 1, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4240. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Țiganul cînd a îngropat pe tată-său*, HAZ. SAT., VIII (1908), nr. 9, p. 3.

3. (Fără titlu) GAZ. ȚĂR., XXVI (1926), nr. 15, p. 4.

[BUN DE SFĂT ȘI MIC LA STAT]

Ce treabă o fi avut țiganul pe la Dumnezeu, nu se știe anume, atîta se știe: c-avea mare treabă și graba mare să se ducă.

Cum să se ducă acum? cum să se suie? Seară, de unde? S-a apucat și-a pus o lamură de răchită-n marginea unei bălți ca să crească mai repede; iar el s-a pus să aștepte. Răchita a crescut după mulți ani și țiganul s-a suit sus, mări ce-a ajuns cu minile de toartele cerului. S-a apucat tare și-a început să strige pe Dumnezeu, să vină repede și să-l tragă-n sus.

În vremea asta, iaca se porneste-o furtună care doboară răchita și-l lasă pe țigan spânzurat.

Dumnezeu de venit nu venea, feciorii țiganului de jos, pe tat-so îl vedeau și sfat au făcut:

— Să-i punem tetii dedesupt perne moi.

— Ba nu că se face praf și gunoi.

— Să-i punem paie de săcară.

— Taci, măi, că-l faci de ocară.

Iar danciul tetei bun de sfat

bun de sfat

și mic la stat

zice: să-i punem jos, așternut o borună de borunit cu dinții-n sus.

să-i înșire în tot dințișorul

mățișorul

iar în dințele cel gros

să se-ntindă mațul tetei cel gros

întors pe dos.

Și s-a întimplat. Țiganului, tăindu-i-se mîinile, și-a dat drumul, iar jos, nu s-a ales nimic de dînsul. Atunci, sau pus din nou danciu-lalt la sfat că unde să-l îngroape?

— Să-l îngropăm la marginea satului

în dosul gardului

unde soarele nu-l ajunge,

unde vîntul nu-l frige.

Asta era vorba celui mic, săracul,

bun la sfat

și mic la stat,

Dacă te uitai la dînsul

te umfla rîsul

mititel și bărdănos

și de vorbă-ntors pe dos,

negru măi și afumat

parcă-i dracul necurat.

Că el cînd era de-o săptămînă

fura oul de găină.

Și la altă săptămână
unde-i calul din grădină?
Și se ducea la Galați
cu cioarecii dezlegați
cînd cu aldămașul
Iaca păgubașul.

(F. Pamfile — Fără titlu) B.A.
R.S.R.), 5094, f. 226

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4242. Este atestat în Moldova.

[NOA, DU-TE PÎNĂ LA DRACU!]

Macrina, femeia unui țigan a înțeles că omul atunci e mort, cînd îi iese sufletul. Cînd a fost să-i moară băiatul i-a zis:

— Strînge din dinți drăguțele să nu poată ieși sufletul.

Băiatul a tot strîns, la urmă văzînd că nu mai poate ține gura închisă, a deschis gura zicînd necăjit:

— Noa, du-te pînă la dracu!

F. POP., III (1895), nr. 7, p. 54

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4243. Este atestat în Transilvania.

PÎRLEALĂ

Avea o judecată la Iași.

Și deoarece din satul lui și pîn' la scaun, era o bucată de drum, țiganul face un cuptor de mălai să-i ajungă.

Pornește; merge el cît o fi mers și, de la o vreme, îl apucă un pui de foame de celea popești. Poposește într-o luncă ce-i venea în cale, desface la gură traista cu mălaiul și s-așterne pe mîncate: mînca, mînca, de-ai fi crezut că se bat calicii în gura lui, parcă n-ar fi mai văzut mîncare în ochi de cînd îi lumea.

Să sătură bufte.

Cum sta el trîntit, cu pîncecele-n sus, îngreuiat de-atîta mîncare, iacă că trece ş-un român p-acolo.

— Cu multă plecăciune, cucoane, îi zise românul. Pe Țigan l-o gîdilit la inimă vorba asta.

— Bun ajuns, băiete.

Românul naibii, își pusese ochii pe traista țiganului, de cum o zărise.

— Ați ospătat puținel?

— Așa-i... oleacă de-mbucăturică, ca la drum, ia ce-apuci...

— Mai e vorbă?... de bună seamă. O ceapă, mai o fărămătură de mălai; că doar nu era s-aduceți cu lumina voastră puii fripți și dulcețurile...

— Cum zici... mai ales pe căldurile ceștea!...

— Da nu — se pomenește?... se strică. Și-ncotro vi-i drumul?

— La Eși.

— La Eși?... hm!... mi-i tare de-a mirarea.

— De ce?

— Acu n-aș avea nimic de zis, dacă ar fi unul de-alde noi, țăran prost, care nu mai știe ce-i prin lume... doar măriă voastră?!... om purtat, luminat!

— Cu adevărat... de ce?

— Păi, să cari d-ta cogemite traistă de mălai în spate, să te hiești de-atîta greutate, cînd ai copii, mai de-a puterea ceea ce știu că, la Eși, cîinii umblă cu colacii în coadă.

— Haracan de mine românico... parcă mi-o luat cornoratul mințile... am uitat bre!

— Zvirle calabalicul la rîpă.

— Ba du-l mai bine tu la copii.

— Săr' mîna, cucoane.

Românul, se pune la masă; țiganul pornește... după cai morți să le ia potcoavele.

Așa pe-nserate, ajunge la rohatca Iașului. Cum intră în tîrg, ochii în patru să vadă vrun cîne; că i se pusese leșin pe inimă de-a mînca ce-i era.

Numai iacă un dulău sprinten, cu coada adusă colac pe spate, venea înspre el.

Și țiganul după cîne.

Fugea dulăul, da și țiganul numai să-l ajungă. Cî-

nele, dacă vede că nu-i de-a scăparea, zup peste un gard, lăsînd coada măturoi în jos.

— Uu! ... c-o scăpat colacul.

Țiganul se pune pe cătate; da degeaba! ... ia-l de unde nu-i; l-o apucat noaptea orbecăind pe sub gard.

Lumea se strînsese ca la urs, rîdea de prostia țigănului de se tăvălea; nu puteau în ruptul capului s-a-ducă pe țigan la înțelegere c-a fost pus la mîină!

Tocmai hăt tîrziu, se dumirește el c-a fost tras pe sfoară de român.

Cică de atunci a rămas vorba. Da știu că-n cutare loc nu umblă cîinii cu colacii în coadă; cîind lauzi prea mult un sat, ori tîrg.

(I. Adam) GAZ. TRANS., LX (1897), nr. 215, p. 7; republicată: F. TOTI, II (1897), nr. 40, p. 318; *Pe lîngă vatră*, p. 116; *Glume țărănești*, p. 78

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4244. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. (Fără titlu) Zanne, *Proverbele românilor*, III (1899), p. 627.

3. *Țiganul la tîrgul Iașilor* (S. Hîrnea), NEAM. ROM. POP., VI (1915), nr. 8—9, p. 117.

4. *Momeală*, ALB. BUC., XXIX (1934), nr. 12, p. 182.

SPRE BUCUREȘTI ...

Stanciu Haramină țigan agiamiu și tilivichiu, de vreo doi ani se tot pregătea să se ducă și el ca să vază Bucureștii, că auzise pe alde nași-său Sbircioagă că la București sînt toți cîinii eu colaci în coadă și cîte ale minuni și marafeturi. Dar de cîte ori se gătea Stanciu de drum, ori se punea pe ploaie, ori pe ninsoare, ori se făcea zăduf de nu se îndura să iasă din casă.

În sfârșit făcu ce făcu și într-o seară se hotărî să plece a doua zi de dimineată negreșit, și începu să dea sfaturi Marghioalei lui cum să vadă de casă în lipsa lui cam în felul acesta:

— Fă, să-ți bagi mințile în cap, că eu plec pe drum lung și de, sînt cu grijă mare, că București sînt și alea. Să bagi tinda în scroafă și să-i dai paie să mănince și să închizi poarta ca să nu plouă în curte. Hapoi vezi să ai grije de fata noastră ha mare de a veni cineva de n-o veni tu s-o măriți că hapoi îți belește ție nasu și mie...!

După alte sfaturi plecă ca să doarmă în tindă, ca astfel să mai scurteze din drum, dar se împiedică de puradei, care dormeau trîmbă pe jos pînă la ușe, și căzînd peste ei zise necăjit:

— Tiii, fir-ați ai dracului de șurligăi nici pe drumul Bucureștilor n-am loc de voi?

HAZ. SAT., V (1905), nr. 2, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4245. Este atestat în Muntenia.

CIOBANUL LA HORĂ

Un cioban, crescut de mic tot pe lingă oi, nu văzuse încă în viața lui un joc încheiat, cu dupăit apăsător și ehiote. Cînd a ajuns și el flăcău, s-a gîndit să se coboare odată în sat ca să vadă cum petrec pe la sărbători cei de o vîrstă cu dînsul, căci ceea ce auzea vorbindu-se, de ceilalți ciobani, i se părea curat basme.

La un Paște ciobanul se îmbracă curat, cu oăciula de hîrșie și cojocul înflorit, își pune glugă nouă, pe cînd cămașa albă se încrețea rotund peste cioarecii de dimie. Mă rog, flăcău în toată legea, de să se prindă numai în joc. Ciobanul nostru însă, pe lingă că nu era umblat în lume, apoi se mai arăta și cam prostănac de felul lui.

Tot drumul s-a bătut el cu mîntea asupra celor ce-i vor vedea ochii în sat. Cam despre toate își da el cu sama, numai jocul nu și-l putu închipui bine.

Cum a ajuns în sat, s-a întîlnit cu flăcăi, din care pe unii i-a cunoscut, căci se mai văzuse cu dînșii, prin

pădure la deal, fiind unabla el după oi și dinșii după uscături și smeură.

Prietenia s-a legat repede între flăcăii și cioban, că erau de-o vîrstă.

— Să mergi cu noi la scrînciob.

— Merg și la ăla, dar să mă ducеți și la joe, că n-am mai văzut...

— Tot acolo-i și jocul și scrînciobul.

— Na, atunci-i bine...

Ciobanul s-a minunat cînd a văzut satul adunat la un loc, cu bătrîni și tineri, cu fete și neveste la un loc, pe cînd lăutarii zdrăngăneau în mijloc. Cu cît se apropia înșă de grămadă, vedea că o parte din mulțime se ținea de mîini și trepăda din picioare după țiuiturile cîntecului. Pe el l-a furnicat atunci la tălpi și cît pe ce să sară în călcîie.

— Ce se țin ăia de mîină ca orbeții, măi?

— Apoi joacă hora!

— Asta-i hora, tuio?

— Asta-i, voinicule.

Mai în glumă, mai dinadins, flăcăii vîrîră și pe cioban în horă.

— Na, că eu nu știu d-astea, tuleo...

— Du-i înainte că merg.

Tras din dreapta, tras din stînga, ciobanul încurcă și el jocul acolo, ostenindu-se și încruntîndu-se ca la cine știe ce muncă. Mai cu risul oamenilor, mai cu gluma flăcăilor, nici nu s-a băgat de seamă cum a trecut ziua.

Cînd s-a întors seara ciobanul la munte, era sătul de joc și lăutari și n-aștepta decît să spună și celorlalți petrecania lui.

— Și zici c-ai jucat hora?

— De ce să n-o joc, tuio...

— Păi ai știut?

— Nu-i cel mare lucru.

— Cum asta?

Ciobanii se strînseseră în jurul tovarășului, ca în jurul unui vraci minunat, venit de la cine știe ce iscoadă.

— Cum e hora, tuio?

Cela stă un timp nedumerit, ca într-o culegere de gînduri și apoi, luminîndu-se, face din cap căciulei pe ceafă, vorbind ea din amintire:

— Să vedeți... Cum joci, faci drum la dreapta, drum la stînga și-apoi o bulbuci de la mijloc...

Și-n vremea aceasta, ciobanul, strîngînd pumnii nă-tîng, întinde brațele în lături și dă ca speriat într-o parte și-n alta, umflîndu-și buza de jos ca într-o opintire, cînd cerca la urmă să împreune mîinile înainte. Repetînd mai de multe ori hurducarea asta speriată, îngîna întruna ca în gînd:

— Drum la dreapta, drum la stînga și o bulbuci de la mijloc...

Adam, *Vorbe de clacă*, p. 105

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4246. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Ciobanul la horă*, PRIM., II (1922), nr. 13—14, p. 2.

3. *Ciobanul la horă*, CAL. GOSPOD., X (1931), p. 40.

4. *Ciobanu la horă*, ALB., Buc., XXXIX (1936), nr. 50, p. 790.

CA LA BOIERI

Ieșise întii balurile! Da se vede că omului nostru de la țară mai bine-i șade așa cu petrecerile lui și nu mai are nevoie să se facă de ris cu bălălăuri boierești... Că unul — țăran de-ai noștri — luase odată țidulă de intrare și voia să o facă și el în sara aceea! Se adunase boierime, lume fel de fel, și mai bogată și mai săracă, da toată gătită și îmbrăcată: cu straie, de! Pe dinăuntru, Dumnezeu știe, pe din afară însă este ce este. Așa că, văzînd omul nostru atîta găteală, n-a mai cutezat să intre, măcar că avea țidulă la mină. Se uita și el pe fe-reastră și vedea cum joacă boierimea cea nouă.

— Ei, măi, îl întrebă altul, a doua zi; ai fost aseară la bal?

— Da să-i bată Dumnezeu! face al nostru. Eu **pa-rale** știu că am dat... da la joc numai ei s-au zghihuit toată noaptea, nu s-a găsit unul să mă poftască!

— Și cum îi, măi, balul boieresc?

— Ce să-ți mai spun, bre! Așa strașnic nu-i. La noi, o joci și i-o dai altuia s-o mai joace; da la dinșii de pe scaun o ia și tot pe scaun o pune! Ducă-se la boala!...

Furtună, *Cuvinte scumpe*, p. 60

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4247. Este atestat în Moldova.

D-AR FI-N VIS!

Un țigan visă într-o noapte că i-a mâncat lupii iapa. Se sculă de dimineață și văzu că este în coșar. Într-o zi, fiind în pădure, lupii îi mîncară iapa de față cu el.

Țiganul puse mîinile la ochi și o repezi d-a fuga, acasă, strigînd:

— D-ar fi în vis! D-ar fi în vis!

CAL. PROF., V (1866), p. 99

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4248. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *D-ar fi în vis*. Fundescu, *Lit. pop. Anecdote*, p. 58; republicată: *Lit. pop. Basme*, p. 167.

3. *D-ar fi...* (D. Stăncescu), *FAM.*, XXIX (1893), nr. 4, p. 44; republicată: *Snoave*, p. 109.

4. *D-ar fi...* Stăncescu, *Glume*, p. 51.

5. *Cum știe țiganul*. Munteanu, *Povestiri*, p. 6; republicată: *NEAM. ROM. POP.*, XI (1920), nr. 1, p. 12; „I. CREANGĂ”, XIV (1921), nr. 7, p. 104; *IZVORAȘUL*, II (1924), nr. 5, p. 169 (Jorăști—Galați).

[BADEA GRIGORE LA DOFTOR]

Badea Grigore la doctor: D-le doctor! Mai deunăzi am fost undeva nu știu unde, și mă lovi pe la foale oarece nu știu ce, și și-acum simțesc oarecum, nu știu cum? ...!!!

Medicul: Te du frate în potică, nu știu care, cum-părați orice, nu știu ce, bea-l oarecum nu știu cum, și ți-a fi mai bine oarecînd, nu știu cînd!

CUCU, I (1905), nr. 3, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip. 4250. Este atestat în Transilvania.

Varianta:

2. *Badea Grigore la doftor.* Costin, *Anecdote*, p. 7 (Rugi—Caraș-Severin).

PĂCĂLEALA

Un boier șezînd mai mult degeaba la moșia lui, se hotărî a păcăli sau a fi păcălit în fiecare zi; dar el singur punea întrebările, și cine putea să-l păcălească primea cîte ceva. Într-o zi puse întrebarea: „Ce are mai bun găina și bivolița“.

Un țigan, întrebînd pe un român cum să poată păcăli pe boier, românul-i spune: „La găină este pielea mai gustoasă, fie friptă sau fiartă; la bivoliță e smîntîna“.

Se duce țiganul.

— Sarut mînurile, coconule.

— Să trăiești. Spune ce are mai bun găina.

— Smîntîna.

— Da bilovița?

— Pielea.

(E. Baicam) TIMP., VI (1881), nr. 224, p. 3; republicată: *Literatură populară*, p. 33

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4251. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Cînd la o adică, atunci nimică.* Adam, *Pe lîngă vatră*, p. 79.

3. *Vătaful.* Zaharescu, *Anecdote*, p. 24.

4. *Țiganul bucătar*, NEAM. ROM. POP., II (1911), nr. 45, p. 717.

5. *Gustul țiganului* (T. Pamfile - Fără titlu), B.A.R. S.R., 5094, f. 225.

6. (Fără titlu) GAZ. ȚER., XXV (1925), nr. 9—10, p. 4.

7. (Fără titlu) GAZ. ȚER., XXX (1930), nr. 3, p. 4.

8. *Cînd la adică, atunci nimică*, ALB. Buc., XLI (1937), nr. 27, p. 422.

9. *Cînd la adică, atunci nimică*, ALB. Buc., XLIII (1939), p. 318.

CALICUL DE LA TALPALARI

Încă nu sînt 40 de ani, de cînd mahalaua, ce vine în partea stîngă de din dosul Academiei, se numea Calici-me domnească, iar ulița care astăzi poartă numirea de strada Petru Rareș, mai înainte era înghesuită de calici privilegiați, cari mișunau ca furnicile în toate părțile.

În acea parte de loc, trăia un calic bătrîn și orb din naștere, cu numele Haralambie. Ca unul ce era mai vechi decît toți calicii din acea parte, Haralambie, căci așa îi zicea toți poporănii, avea un loc anume de cerșitorit la ușa bisericii Talpalari, care i se mai zicea și biserica din calicime.

Moș Haralambie cerșitorea la acea biserică și în acea parte de loc de mai bine de 50 de ani, așa că toți calicii de mai încoace, fie mai tineri, fie mai bătrîni, îi respecta colțisorul lui cu multă sfințenie chiar și în timpul cînd el în acea zi nu ar fi venit la biserică.

Odată, de hramul bisericii, nu știu de unde, se pri-pășește pe acolo un calic cu totul nou și necunoscut de nime în acea parte, și cum intra și ieșea multă lume, calicul necunoscut uzurpă locul bătrînului Haralambie care tocmai în acel moment sosi și el.

Cînd orbul simți că i s-au încălcat drepturile vechi, care pînă atunci nu îndrăznise nimeni să-i facă așa ceva, el se înfurie grozav, și-apoi vorba aceea: ferească Dumnezeu de bătaia orbului, cînd începu a învîrta cîrja în dreapta și în stînga, credeai că se risipește pămîntul. Tocmai în acel moment sosește și mitropolitul Sofronie, ca să slujească la hram, și cum bătrînul orb era înfuriat și batjocorea cu cuvinte aspre, ridică deodată cîrja ca să dea în capul vinovatului, și, cînd colo, trage una în spetele mitropolitului, așa de tare, că i-au plesnit antereu. Bietul mitropolit galben la față de spaimă și de durere începu să dojenească pe bătrînul orb cu cuvinte mai mult părintești:

— Da ce prea sfînte, răspunse calicul, cum ai crede sf. ta ca să las pe un venetic, pripășit din toată lumea, să vie și să-mi calce drepturile mele de calic vechi, de baș calic, da nu știi că aici toate neamurile mele au calicit și pot zice chiar că întreg neamul meu a ținut și ținem încă zidurile acestei biserici pe umerile noastre și acum să vie un vîntură țară, de cine știe de unde și să atingă drepturile mele? Lasă că-i vin eu de hac, am să-i scot mai întîi ochii să rămîie chior ca și mine și cînd voi muri, pot să-i dau de moștenire locul, dar pînă atunci să ferească Dumnezeu pe toată lumea, nu mă las odată cu capul.

(I. S. Ionescu) ERA NOUĂ, III
(1891), nr. 116, p. 4; republicată:
ȘEZ., IX (1901), p. 168; *Povești*, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4252. Este atestat în Moldova.

V a r i a n t ă :

2. *Calicul de la Talpalari*. Creangă, *Opere*, p. 381;
republicată: PRIM ,IV (1924), nr. 5, p. 1.

NEAM DE NEAMUL MEU

Doi săraci se certau înaintea unei biserici în chipul următor:

— Da lasă-mi locul, măi, și du-te la păcatele!

— Da de ce să ți-l las, că doară n-ai venit tu mai de dimineață!

— Ce umbli să mi te pui împotriva, tu sărac de ieri, de-alaltăieri, când neam de neamul meu a fost colduș de mîna întii.

F. POP., IV (1895), nr. 38, p. 302

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4253. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Neam de neamul meu*, ALB. Buc., X (1907), nr. 26, p. 704.

3. *Țiganul fruntaș*, LUMINA, IV (1908), nr. 17, p. 9.

4. *Neam de neamul meu*, AGRIC., 1901, nr. 1—2, p. 11.

5. *De mîna întii*, CRIN. SAT., IV (1923), nr. 10, p. 134.

6. *Neam de neamul lui*, Bârseanu, *Snoave*, p. 38.

7. *Neam de neamul meu*. Sandu, *Anecdote*, p. 26.

8. *Neam de neamul meu*, ASTRA MAR., I (1927), nr. 23, p. 3.

9. *Neam de neamul meu* (Ap. D. Culea), CAL. SAT., 1938, p. 101.

[LA DOCTOR]

Un țigan s-a dus la spital ca bolnav. Doctoru-l întreabă:

— Ce ai?

— N-am.

— Ce n-ai?

— Sănătate.

— Da de ce?

— Sint bolnav.

— Ce te doare?

— Vatamariuca.

— Scoate limba.
— Da ca nu-i pă limba cocoane doftore.
— Da unde-i?
— La lingurică și n-am mîncat nimica, dar să-mi dai o țuiță, să-mi treacă lingurica. (Doctorul zice unui servitor:)

— S-aduci apă!
Țiganul îi răspunde:
— Aoleu, cucoane doftore! tot cu ciapă m-am lea-
gat.

Și mai rău s-a bujorat
Dă-mi mai bine undanaft!
Doctorul ca să rîdă de el îi picură o picătură de unt
de naft.

— Aolio, cucoane doftore!
De cît m-ascultai,
Și mă mai ungeai;
Mai bine tăceam!
Sămînța să-i crape,
Să nu mai mă-nțape!
Ș-apoi rîzi cocoane rîzi!
Și pe mine mă ucizi!
Ce-ți mai pasă, ce-ți mai pasă,
Dacă n-ai copii acasă!
Și nici biruri nu plătești!
Și rîzi de te prăpădești!
Nici havalele nu faci.
Numai rîzi de te disfaci!
Hairlic să-ți fie,
Ce mi-ai făcut mie!

Baican, *Literatura populară*, p. 61

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4254. Este atestat în Muntenia.

AM GREȘIT-O DIN CĂLEALĂ

S-a coborît sfintu Ion din cer, într-o vreme, și a intrat calfă la un fierar țigan. Într-o zi i se aduce țiganului un cal de potcovit. Sfintu Ion taie picioarele calului, le potcovește și le pune, apoi, la loc.

Atunci țiganca zise cu necaz către bărbatu-său:

— Vezi, mă prapaditul, tu di ce nu știi așa?

Țiganul, de colo, și el, semet:

— Tăciuni-te, fi, prapadito, cî hăsta de la mine a învățat meșteșugu.

Altă dată trece pe drum o babă urită, cocoșată, zdrențuită, ca vai de lume.

Sfintu cum o vede, se repede la ea, o apucă și-o bagă-n cuptor; o arde bine și-apoi o scoate și o bagă într-o puțină cu apă rece; și ce să vezi? Unde iese în locul babei o fetiță frumoasă de pica.

Țiganca văzînd și-asta începe iar să ocărăscă pe țigan:

Țiganul de colo:

— Pii și p-asta tot eu l-am învățat fa.

Atunci țiganca îi zise:

— Daca e hașa apîi ia pî mama că-i bătrînă și hurită

și-o trîntește,

și-o pîrlește,

și-o călește,

și pî loc mi-o-ntinerește.

Țiganul ca să nu rămîie de rușine apucă pe soacră-sa și-o aruncă în cuptor și după ce o frige o scoate și o bagă într-o puțină cu apă. Dar cînd o scoate, ce să vezi? o mortăciune.

Acum, sînd nițel pe gînduri, ca să se apere în fața țigăncii zise:

— Știi ce fi? Am greșit-o din căleală.

F. TOȚI, II (1898), nr. 25, p. 313

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4256. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *L-am greșit din căleală.* Zanne, *Proverbele româlor*, VI (1901), p. 377.

3. *Din căleală*, HAZ. SAT., I (1901—1902), nr. 4—7, p. 1.

4. *Prea te-ai trecut din căleală.* Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 41.

5. *Meşter lăudăros*, STRAJA, III (1924), nr. 51, p. 2 (Ciortestii—Iaşii).

6. *Din căleală*, GAZ. ȚĂR., XXIV (1925), nr. 21—22, p. 4.

[MAI C-A PRINDE UNUL . . .]

Venind Adamuț și Vasialie de la pescărit, din departe strigă dada pre ei:

— No, adusu-ați ceva?

— Eu n-am prins nemica dadă, răspune Adamuț, Vasialie mai c-a prinde unul . . .

GURA SAT., XI (1871), nr. 46, p. 181

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4258. Este atestat în Transilvania.

MĂLAI CU ZEAMĂ

Țiganul ședea pe malul unui riu și cu o lingură sorbea apa.

— Ce faci măi țigane? îl întrebă dl. solgabirău.

— Doar vezi maria ta, că mîncă zamă de pește!

— Dar unde-s peștii, măi cioroiule?

— Ni, colo în apă!

GURA SAT., XII (1872), nr. 44, p. 172

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4259. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. (Fără titlu) GURA SAT., XVIII (1878), nr. 5, p. 18.

3. (Fără titlu) TIMP., XVI (1895), nr. 126, p. 2.

4. *Mălai cu zamă* (D. Stăncescu), F. TOȚI, II (1897),

- nr. 26, p. 206. republicată: CAL. POP. ROM., XVII (1898), p. 60; CAL. MIN., I (1899), p. 179.
5. *Zamă de pește*, AGRIC., V (1908), nr. 22—23, p. 208.
 6. *Mălai cu zamă*, BABA SAT., III (1910), nr. 8, p. 2.
 7. (Fără titlu) GHILUȘUL, III (1914), nr. 3—4, p. 32 (Budești—Teleorman).
 8. (Fără titlu) AGRIC., XI (1920—1921), nr. 8, p. 64.
 9. *Țiganul și ciorba de pește*, Costin, *Anecdote*, p. 14 (Bocșa Montană—Caraș-Severin).
 10. *Mălai cu zeamă*, CAL. GOSPOD., VII (1928), p. 76.
 11. *Ciorbă de pește*, CUGET CLAR, II (1929), nr. 17—24, p. 262.
 12. *Ciorbă de pește*, OP. SAT., IV (1929—1930), nr. 22, p. 9.
 13. *Ciorbă de pește*, IZVORAȘUL, IX (1930), nr. 6, p. 5 (Bistrița—Mehedinți).
 14. *Mămăligă cu leancă*, IZVORAȘUL, X (1931), nr. 7—8, p. 109.
 15. *Ciorba țiganului*, CAL. POP., XVII (1933), p. 179.

VODĂ ȚIGĂNESC LE ȘTIE TOATE

O ceată întreagă de țigani făcea odată judecată asupra unui melc și nu putea să știe că ce jigăraie ciudată poate să fie și cum îi este numele. Merg drept aceea și cheamă pe vodă al lor, ca el să-i lumineze, că ce lighioaie este.

Cînd colea vodă butuc în ușă, nu știa nimic cu te-meii. După ce însă țigănimea jură, că vodă le știe toate, nici vorbă ca acesta să se dea de gol!

— Proști v-a mai lăsat Dumnezeu! zice el, dacă nici atît nu știți! Au nu vedeți, sări-v-ar ochii din cap, că-i o jigăraie, ce vine de aci, merge încolo și duce po-vară-n spate?!

Și vodă a rămas cu fața curată, căci țiganii au fost tare mulțumiți de răspunsul lui.

Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 88

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4260. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Țiganii și racul* (P. Gh. Savin), CULT. POP., I (1921), nr. 33, p. 6; republicată: ALB. Buc., XXII (1923), nr. 17—18, p. 276; *Snoave*, p. 81.

3. *Țiganii și melcul*. Costin, *Mărgăritarele Banatului*, p. 137.

4. *Țiganii și racul*, CĂL. POP., XI (1926), p. 128.

5. *Țiganii și racul*, ALB. Buc., XLIV (1940), p. 132.

IEPURE BĂTRÎN

Bulgarii umblînd cu deadu Ivan, într-o zi întîlniră pe un român care avea după el un măgar cu samar. Bulgarii, care nu mai văzuseră în viața lor măgari, se mirau că ce lighioaie să fie aceea care o duce românul. Penciu zicea că trebuie să fie vreun fel de cal mic, Iofciu zicea că trebuie să fie vreun neam de iepure; Sfetcu însă se miră mai mult ca toți și zicea:

— Ba mă, cal să fie asta! nu se poate; iepure să fie! nu se poate că e mare, deși are piciorul ca calul și urechile ca iepurele.

Se gîndiră bulgarii ce se gîndiră, doar o nimeri ce lighioaie e aceea, nu ghiciră. La finele finelui se gîndiră să întreb pe deadu Ivan.

— Be, deadu Ivan, zise Iofciu, ce lighioaie să fie aia, care este la român? Cal să fie nu se poate, că are urechile ca iepurele; iepure să fie nu se poate, că are co-pita și bot ca calul. Noi toți ne ostenim să ghicim ce lighioaie este și nu putem să-i dăm de hac, te rugăm pe tine, deadu Ivan, spune la noi ce lighioaie este asta?

Deadu Ivan, după ce merse și văzu și el măgarul zise:

— Be! mă, ce proști sînteți, luați voi pe astă lighioaie de cal. Mă să vă spui eu ce este asta, ghiciți? știți bă ce este asta, asta este iepure bătrîn.

— Isaia! strigară bulgarii mulțumiți că grație scînteii lui deadu Ivan au aflat ce lighioaia era aceea, căreia ei nu-i putea găsi originea și clasa căreia aparținea.

OPINCA, I (1885), nr. 21, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4260 B. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Varianta :

2. *Iepure bătrîn*, RESB., IX (1885), nr. 2928, p. 3.

CĂ TE IA DRACUL

Un țigan odată mergea pe un drum de țară fără arbori, fără nici un adăpost, astfel că soarele, care era acum tocmai în dreptul capului lui, îi ardea pielea deja arsă.

Cum mergea așa, iată că dă de o baltă și fiind zăpăcit de căldură, se dezbracă iute și huști! s-aruncă în baltă. Balta o fi fost pesemne mult populată, căci iată că-și simte deodată talpa piciorului apucată și strînsă ca de un clește. Era un rac. Țiganul, care nu auzise pînă atunci de rac, credea că-l apucase dracu de picior. Țipa bietul țigan de durere de nu mai știa și începu să fugă pe cîmp ca un ieșit din minți strigînd cît putea: „dracu! dracu!”

În acest timp racul frecaț mereu de pămînt se dezlipi de picior. Dar țiganul fugi, fugi pînă cînd odată, se opri. Un român care l-a văzut alergînd și care mergea în drumul țiganului, începu să-și ridă de el. Țiganul însă îi zise:

— Mo românico stai colea, să nu te duci mai-nainte că te ia dracu!

Românul crezînd că-l înjură, îl luă la bătaie pînă-l făcu turtă.

F. TOȚI, II (1898), nr. 27, p. 345

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4261. Este atestat în Muntenia.

MĂGARUL SMOLIT

Un pescar de pe marginea Dunării, își ungea luntrea cu smoolă ca să nu intre apă.

Un țăran trece pe lîngă el, ținînd un măgar de căpăstru. Nepricepînd ce făcea pescarul, cum îl vede, îl întreabă:

— Da ce e aia, vere?
— Iaca ce să fie? . . . smoală, nu vezi?
— Da de ce freci luntrea cu ea?
— Fiindcă, dacă o smolesc, alunecă mai bine, și merge mai iute.

Țăranul se gîndi nițel și-apoi zise:

— Ce să-mi iei, să-mi faci măgarul să umble mai iute, că e moale de tot, fir-ar al lupilor?

Pescarul vrînd să-l păcălească, se ținu să nu rîdă și răspunse țăranului că pentru el îi face treaba degeaba.

— Păi dar, aide.

Pescarul pune mîna pe coada măgarului, o ridică-n sus și unge măgarul sub coadă cu smoală, care clocotea.

Bietul măgar, cum simți, cum o luă la fugă și du-te . . .

Țăranul, cum îl văzu că fuge, se luă după el: „ptruu! pturul . . . nea! nea! nea tată nea! . . .

Măgarul, de unde, că fugea și azvîrlea din picioare.

Văzînd că nu e chip să puie mîna pe el, se-ntoarse repede înapoi la pescar și, ridicîndu-și dulama, zise:

— Măi vere, fă bine, de mă unge și pe mine, ca să pot pune mîna pe măgar!

UNIV., II (1885), nr. 321, p. 2—3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4262. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

V a r i a n t e :

2. *Măgarul smolit*, OPINCA, 1885, nr. 23, p. 4.
3. (Fără titlu) ALB. BUZ., III (1887), nr. 21, p. 4.
4. *Bulgarul și grecul*, F. TOȚI, III (1898), nr. 3, p. 41.
5. *Bulgarul și grecul*, ACTIV., IV (1904), nr. 1, p. 3.
6. *De ce sîrbii sînt iuți* (T. Pamfile — Fără titlu), B.A.R.S.R., 5094, f. 279.
7. *Ține calea la măgar*, PRIETEN. NOSTRU, I (1911—1912), p. 150.
8. *Calul țiganului* (N. Mateescu), IZVORAȘUL, II (1923), nr. 9—10, p. 6 (Huși—Vaslui).
9. *Unge-mo și pe mine*, CĂL., VII (1931), p. 112.

10. *Unge-mo și pe mine*, CĂL. BĂN., II (1935), p. 94

11. *Leac pentru oboseală*, SAT., VII (1936), nr. 64

p. 17

ȚIGANUL ÎN TREN

Un biet țigan, împingîndu-l nevoile să se ducă pe la orașul cel mare, se gîndi să călătorească și el cu trenul, calea fiind prea lungă, pentru a ajunge la vreme. Dar, cînd porni de acasă, din obișnuință, își luă cu el și măgarul, vechi tovarăș de drum.

Ajungînd la gară, trenul tocmai sta gata să pornească. Pînă să-și scoată biletul de tren, legă măgarul de scara vagonului din urmă, iar apoi, cu biletul în sîn, se sui pe acoperișul vagonului, privind la măgar.

Cînd trenul se puse în mișcare, bietul măgar se trase înapoi, nevrînd să meargă. Țiganul, de sus, începu să strige la conductor:

— Mîină, dom'le, mîină, că se hatîrnă! . . .

Iar cînd își văzu măgarul tirît și rostogolit de iuțea-ta trenului, începu iar să strige deznădăjduit:

— Hoprește, dom'le, hoprește, că se poticnește! . . .

La întîia stație trenul oprindu-se, bietul țigan zise jalnic către conductor:

— Hapoi . . . hacuma . . . degeaba hai mai hoprit . . ., că măgarul ha și murit!

NEAM, ROM. POP., XVIII (1930),
nr. 9, p. 157 (Gura Calîței—Vrancea)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4263. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Oprește că se tăvălește*, DUM. POP., XVII (1932),
nr. 25—26, p. 6

3. *Țiganul, măgarul și trenul*, ALB. BUC., XXXIII
(1934), nr. 5, p. 6.

CARELE DIN DOI ESTE MĂGARUL?

Un țigan avea un măgar, pe care-l avea întru atîta în drag, de-l ținea în casă cu el. Într-o zi plecă țiganul cu măgarul după lemne. Ajungînd în pădure țiganul văzu din drumul de pe deal într-o prăpastie un lemn frumos. Ei, gîndi el în sine, ori este proastă lumea, de se duce departe după lemne, și lasă acest lemn frumos aici, ori am eu noroc. Se hotărî deci să-l taie, și să-l ducă acasă. Ei dar cum? pentru că lemnul era pe o coastă și dacă scapă deval, apoi pînă-i lumea nu-l mai scotea țiganul.

„Scump lucru mai este și mîntea la om zise bietul voinic; acum știu ce să fac: drumul este deasupra, eu leg lemnul cu funia de hamul măgarului, pe care-l las în drum și mă duc și tai lemnul, apoi cînd va fi gata de tăiat, îl scoate măgarul frumos și nu se oprește cu el pînă acasă.“ A zis și s-a făcut.

Țiganul tăia vesel și cînd era mai gata, auzi lemnul trăznind și-l văzu, că plecă deval, iar pe deasupra după el i se păru că vede un măgar zburînd. „Mare minune, gîndi țiganul în sine, multe s-au întîmplat de cînd este lumea, dar să fi văzut cineva măgar țigănesc zburînd, eu unul nu pot crede.“

Închise deci ochii și orbecăind se duse în drum zicînd: „visaiaila!“ care pe românește se tîlcuiește: „doar va fi în vis“ și ajungînd în drum se culcă. Ce va fi visat țiganul nu știu, destul că după cîtva timp o lovitură bună, ce i-o dete un călător pe spinare îl trezi.

— Ei nenîșorule, strigă țiganul, nu știi pe cine ai bătut; eu sum Danciu voda, carele am văzut ceea ce n-a mai văzut nimenea pînă acum, de cînd este lumea, eu am văzut lemn trăsnind, măgar zburînd și zbierînd în gura mare, de socoteam, că potopește Dumnezeu lumea.

— Prost mai ești prietene, îi răspunse călătorul arătîndu-i măgarul din vale; măgarul n-a zburat, ci a crăpat din prostia ta.

— Așadar n-a fost în vis ci a fost într-adins, răspunse țiganul! Nu-i nimic însă, căci se întîmplă de mor și se prăpădesc domni mari, și nu pierе lumea; apoi cum să se prăpădească Danciu voda pentru un măgar; și cu asta se despărțiră și țiganul plecă plouat, dar cu curaj

către casă. Ajungînd acasă numai singur îl întrebă soția lui:

— Cum se poate că azi-dimineață ați plecat doi și acum vine numai singur?

— Nu este nimic răspunse țiganul, s-a-ntîmplat, ce s-a-ntîmplat, capul să trăiască, bucură-te c-am venit și singur, de celelalte grijim noi. Mîngîie-te soro dragă, că ceea ce am văzut eu, n-a văzut nimenea; măgarul zburînd și zbierînd, lemne căzînd și trăsînd, un țigan trăind și, deși era viu, și treaz visînd, și un călător venind și cu biciul dînd, țiganul înviind, măgar și lemne părăsind și acasă singur plecînd.

CAL. Arad, IV (1883), p. 56

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4264. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *De pagubă fuse cum fuse...* Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 30.

3. *Țiganul la moară*, DUM. POP., XVI (1931), nr. 27—28, p. 7.

COADA ȚI-O DAU EU

Erșl își duse vaca la obor ca s-o vîndă; fiind vreme urîță, părul din virful cozii se stropi cu noroi. Erșl se gîndi atunci că aceasta poate să producă o impresie urîță asupra cumpărătorului și vaca să se deprecieze; el se apucă deci de îi tăie coada și o băgă în batistă.

Cum sta și aștepta mușteriu, se apropie unul și după ce privi cu atenție la vită zise:

— Frumoasă vacă, aş fi dat preţ bun pe ea; păcat că n-are coadă.

— Lasă, să ne învoim numai din preţ, răspunse Erşl, că coada şi-o dau eu!

Jurescu, *Snoave*, p. 129

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4265. Este atestat în Muntenia.

NU VEZI CĂ-I OAIIE?

Un cioroi mergea pe drum cu purdelaşul său cel mio de mină. Văzînd acesta o capră, ce umbla de colo pînă colo prin şanţ, îl întrebă pe grangurul cel bătrîn:

— Măi dado, ce pasăre e ahaia c-o aşchie în spate şi două beţe la cap?

— Da nu vezi orbule, că e oaie? fu răspunsul în-teleptului dadă.

GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 28, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4266. Este atestat în Transilvania.

Variante:

2. *Nu vezi că-i oaie?* Sandu, *Anecdote*, p. 17.

3. *Înțelepciune*, CAL. Blaj, XIV (1938), p. 116.

OI ȚIGĂNEȘTI

Și era țiganu vizitiu la un boier. Da se mîndrea faraonu mereu-mereu pe la toți prietenii lui, ce fel de prieteni o fi avut și el — că-nainte vreme . . . he-hei! era și el ceva! . . .

— Ce-ai fost măi țigane? Ți zise-ntr-o zi unu, așa-m batjocură.

— Ce-am fost eu, ham fost... măi taică româncol!...

— Ei, ce-ai fost, măi țigane?!

Dar el, colo semet, de se-nchipuia cine știe ce:

— Hei, cioban taicuța, cioban! Și aveam, măre, haveam: turma mare nu glumă, dă se dusesese pomina în nouă sate da hoțiile mele balțate!...

— Ai fi avut, n-ai fi avut, zise românul, dar, cred eu că rău mai erai..., te cunoști... că prea îmi bați nebun caii boierului!!...

— Rău, nerău, răspunse țiganu, da în hoile mele cînd dădeam numai ci hauziam: „vițsss“..., da și eu dă colo: „hîideo-o-o!“... eă prea îmi făceau toate halia praf!?!...

Muche, *Hazli*, p. 66

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4267. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANUL ȘI CAPRA

Se duse țiganul la tîrg, să-și cumpere o capră. După ce o tîrguise, întrebă pe vînzător dacă e de fătat capra? Acesta-i răspunse că e de fătat și că mai are numai două săptămîni. Aduse deci capra acasă și o dete în turmă. Țiganul căuta în toată sara capra la uger. Peste două săptămîni capra a fătat, însă păcurarii îi ascuseră iedul. Venind sara capra acasă țiganul o căută și văzu că are lapte. Bucuria lui. La o săptămînă păcurarii îi sloboziră și iedul. Cînd văzu țiganul că vine capra și cu ied strigă:

— Măi, că bună vită e capra, că dă lapte și înainte de a făta.

AGRIC., VI (1909), nr. 23, p. 197

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4268. Este atestat în Moldova.

CAPRELE ȚIGANULUI

Pe vremile cînd bieții oameni dădeau dijmă, un țigan avea mai mult de cinci capre, avea, rogu-vă, șase capre.

Domnul său îl prinse într-o zi cu caprele și-i zise:

— Măi țigane, tu ai șase capre, una să mi-o dai mie.

— Ți-aș da, rabde-te sfinții cocoane, dar numai trei capre am: șuta cu cornuta una; barza cu varoșa două, țapu cu mă-sa trei.

GAZ, TRANS., LIII (1890), nr. 107,
p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4269. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

1. *Caprele țiganului*, CASA N. Buc., XIII (1928), nr. 2, p. 58.
2. *Caprele țiganului*, DACIA TR., 1931, p. 95.

ȚIGANUL TOT CA EL

Un țigan avea o oaie, dar lupul dracului neavînd ce lucra, într-o noapte, forțat poate și de foame, s-apucă ș-o mîncîncă.

Un român vecin cu țiganul, informat de pericolul dobitocului îl întrebă astfel „oare adevărat să fie, mă vecine, că cumătru lup te-a ușurat de biata oaie?”

— D-apui de, rumânașule! răspunse țiganul, D-ta nu știi că unde-s bucate este și pagubă?

Wartic, *O sută și una de mici istorii*, p. 81

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4273. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Țiganul și capra*, CAL. Arad, I, 1882) p. 90.
3. *Țiganul tot ca el*, F. POP., IV (1895—1896), p. 350.
4. (Fără titlu) HAZ. SAT., I (1901—1902), nr. 6—7, p. 3.
5. *Țiganul tot ca el*, POP., II (1902), nr. 17, p. 4.
6. *Țiganul stăpin*. Popa Dochin, *Anecdote*, p. 18.
7. *Unde-s bucate, sint și pagube* A.I.E.F., i. 10 842 (jud. Vrancea?).

DA BRÎNZA?

Un țigan a avut o oaie și-a dat-o și el cu românii la stînă.

Iată că-ntr-o noapte năvălesc lupii la stînă și mănîncă oaia țiganului.

Baciul trimite a doua zi pe-un cioban ca să spuie țiganului întîmplarea. Ciobanul mergînd îi zise:

— Măi țigane? dînd as-noapte lupii în stînă și mîncînd mai multe oi a mîncat-o și pe a ta.

— Da brînza? întrebă repede țiganul.

REV. POL., II (1887), nr. 8, p. 10

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4275. Este atestat în Moldova.

Varianta:

2. *Oaia lui Predoi*. Hirnea, *Polojănti*, p. 50 (Herăstrău—Vrancea); republicată: DUM. POP., XIV (1929), nr. 45—46, p. 6.

OAIA ȚIGANULUI

Un țigan căpătă de la nașu său o oaie, ca dar la botezul unui puradel nou-născut, și neavînd păstor pentru ea, o duse în turma unui român, prieten al său, ca apoi la toamnă să-i deie acesta un ciubăr cu brînza.

Cînd fu în luna mai, țiganul se duse să-și tundă oaia. Ciobanii îi dădură niște foarfeci, cari tăiau foarte bine, apoi se apucară de lucrurile lor, iar țiganul trîntind oaia jos, se apucă și el de lucru, dar nu putu face spor, căci oaia nu mai sta locului, ci se izbea cînd într-o parte cînd într-alta, fiindcă cioroiul dracului mai ciupea cu foarfecile și din piele!

— Oho! Bucălaie o, zise el de la o vreme, stăi că te învăț eu la omenie, și zicînd aceste vorbe, luă oaia în brațe, așa culcată cum era, o rădică în sus și buf cu ea în pămînt, iar ca ea să știe mai bine „la omenie“, se aruncă și cu picioarele pe pieptul și capul sărmanei oi, apoi se apucă din nou de lucru:

Acum putea tunde în dragă voie, căci „bucălaia“ învățată la omenie nici nu mai răsuflea, necum să se miște din loc.

Ciobanii, după ce-și isprăviră lucrurile lor, se adunară în jurul țiganului spre a-i ajuta la tuns, dar acesta le zise:

— Vedeți bine, d-voastră, cum îmi învățai eu oaia la omenie; cu un ceas înainte nu mai aveam cap cu ea, dar acum după ce îi spusei cîteva vorbe „pe înțeles“ stă ca lipită de pămînt!

Ciobanii nu mai ziseră nimic, ci se așezară jos și priviră la țigan, care isprăvind cu tunsul lovi oaia cu piciorul să se scoale. Ea însă nu voi, ceea ce revoltă pe cioroi, încît prinzînd-o de spate o sculă drept în picioare iar cu pumnul îi mai dete una și în cap, apoi o lăsă din mîini.

Oaia, buf, căzu jos ca un buștean. Ciobanii văzînd asta ziseră cătră el să-i dea pace bieteii oi, că doar vede și el bine că a crăpat.

— Ei, ei, zise atunci țiganul, trăgîndu-se cu mîinile de chică, cînd fu sărmana mai bine învățată la omenie, muri, și pe mine mă lăsă incurcat în brînză cu românul acesta drăcit; dacă nu-i noroc, nu-i și pace, și plecă supărat spre casă, cu pielea oaiei pe spate.

CUCU, II (1906), nr. 8—9, p. 10

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4275 A. Este atestat în Transilvania.

HAI, DE FĂ CINSTE

Se întâlnește odată sf. Petru cu un țigan și-i spune:

— Măi țigane, eu sînt sfîntul Petru și m-a trimis D-zeu, pentru că a văzut că ești om cinstit și vrea să te răsplătească. A spus D-zeu să-ți dau ce ți-o plăcea ție să ai: ori bani, ori viață lungă, ori sănătate — ce-i vrea tu. Numai să știi că ce mi-i cere întîi aceea se împlinește. Ține minte, mă, ce mi-i cere tu întîi, aceea se împlinește.

Țiganul, abia apucă să isprăvească sfîntul Petru, și iată-l că-i sare de gît strigîndu-i:

— Haoliu, mînca-ți-aș, tu ești sfîntu Petrea? Auziam de mult că ești om de treabă, hai, de fă cinste!

RĂS. PAL., I (1905), nr. 3—4, p. 73

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4276. Este atestat în Moldova.

ȘI-A RUPT SPOVADA PE MINE

Un țigan văzu mulți oameni în jurul bisericii și-i întrebă cu mirare:

— Oameni buni, ce căutați aci?

— Ne-om canoni, ca să putem merge în rai.

— Apoi o să fie bine în rai?

— Bine zo, firtate.

— Așadară să mă canonesc și io, că mi s-a urît aice gol și flămînd.

După ce se depărtară toți, intră și țiganul în biserică la preot și-i zice:

— Canonește-mă și pe mine părinte, dar așa, ca deloc să mă pot duce în rai!

— Ei bine, ingenunche dară aci, și te-oi canoni.

Țiganul ingenunche, iar preotul luă bățul și mi-l îmblătă pe bietul țigan, pînă se rupse tot bitiul. Țiganul tot răbda, gîndind că așa s-a întîmplat și cu ceilalți oameni, dar, văzînd că bățul s-a tot rupt, întrebă pe preot:

— Pot merge acuma în rai?

— Ba încă nu, căci acesta a fost numai canonul cel subțire, acuma voi începe pe cel gros.

Și luînd o cîrje ce era în biserică, o prinse cu amîndouă mîinile și dete în țigan, pînă se osteni.

— Ei bine, zise atunci preotul, poți merge.

Țiganul, nemaiașteptînd să-i zică a doua oară, o tuli pe ușă afară și acolo văzu o babă bătrînă.

— Unde mergi babo? o întrebă țiganul.

— Mă duc să mă canonesc.

— Du-te babo acasă, de unde ai venit, nu vei putea tu răbda nici canonul cel subțire, dară încă cel gros. Și cu aceste prinse fuga către rai.

GURA SAT., V (1867), nr. 15, p. 85

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4277. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Spovada țiganului*. Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 86.

3. *S-a rupt spovada pe mine*, GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 18, p. 7.

4. *Spovedania țiganului*, ALB. Buc., I (1897), nr. 19, p. 585.

5. *Și-a rupt spovada pe mine*, CAL. Arad, XX (1902), p. 142.

6. *Țiganul la spovedanie*, CUCU, II (1906), nr. 1, p. 3.

7. *Și-a rupt spovada pe mine*. Sandu, *Anecdote*, p. 27.

8. *Țiganul la spovedanie*. Pop-Reteganul, Șt., *Povești și snoave*, p. 57.

9. *Țiganul la spovedanie*. Popa Dochin, *Anecdote*, p. 19.

10. *Țiganul la spovedanie*. Novacovicu, *Folclor bănățean*, p. 5.

11. *Țiganul la spovedanie*, A.I.E.F., i. 11301 (Cerișor — Hunedoara).

ȚIGANUL SPOVEDIT

— Măi țigane! fost-ai tu la popa?

— Fost!

— Ei, și-apoi!... spoveditu-te-ai?

- Da vezi bine că m-am spovedit!
- Și spus-ai tu toate păcatele?
- Apoi da... am mai spus din ele, câte am socotit, câte nu, le-am lăsat!
- Cum, măi țigane! tu nu le-ai spus pe toate?
- Nu, saracul de mine, că de i le spuneam pe toate, m-ar fi lovit c-o despicătură de lemn peste cap!
- Măi omule!... ce ți-a plesnit ție prin minte!... doară popa nu ține lemne în biserică!
- D-apoi ce era aceea în patru cornuri, ce-o ținea el în mână?

REV. POL., II (1887), nr. 7, p. 12; republicată: TUN., I (1887), nr. 10, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4279. Este atestat în Moldova.

MĂRTURISIRE SUSPECTĂ

Preotul (după finirea serviciului către unul din poporeni săi):

— Mi pare bine Petre, că te văd la biserică, sigur că te-ai mai pocăit. N-ai furat în săptămîna asta nici o găină?

Petru:

— Nu, d-le părinte!

— Da nici gîscă?

— Nu d-le părinte!

— Atunci sînt îndestulit cu purtarea ta!

După ce se depărtează preotul, zice Petru:

— Bine-mi pare că nu m-a întreat și de rațe!

CAL. Arad, XVII (1896), p. 114

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4280. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. (Fără titlu) TIMP., XIX (1898), nr. 187, p. 2.
3. (Fără titlu) POP., V (1900), p. 541.
4. *Țiganul la spovadă*, II (CUCU), 1906, nr. 14, p. 8.
5. *Țiganul la spovadă*, BABA SAT., III (1910), nr. 13, p. 2.

CUIBUL DE GRAUR

— Mai știi ceva? întrebă popa pe țigan în spovedania, după ce-și spusese acesta toate păcatele.

După puțină cugetare țiganul răspunde:

— Știu un cuib de graur într-o butură.

În duminica următoare preotul dă instrucțiune poporenilor, nu cumva să numere între păcate și aceea că știu cuiburi de graur. Fiind din întâmplare și țiganul de față, strigă:

— Ei, dacă știe și părintele, atunci merg să iau puii, nu de aceea i-am aflat eu, ca să-i mănince popa.

Pop-Reteganul, I., *Țiganii*, p. 34

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4282. Este atestat în Transilvania.

PENTRU ULTIMA OARĂ

Un cumătru se spovedește că și-a bătut nevasta.

— Foarte rău, îi zise duhovnicul. Și de câte ori ai bătut-o?

— În toate diminețile.

— Și nu simți remușcare d-așa păcat?

— Ba da taică. Și-ți făgăduiesc, dacă-mi dai voie să mă grijesc, că o bat mâine dimineață cea din urmă oară.

RĂS. Pal., I (1905), nr. 3—4, p. 73

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4283. Este atestat în Moldova.

[LA SPOVEDANIE]

Un preot băgînd de seamă că un țăran își bătea regulat nevasta înainte d-a se spovedi îl întreba pricina.

— Să vezi părinte, eu nu țin minte păcatele ce am făcut, dar, cînd să mă spovedesc, iau nevasta la bătaie, și ea înjurîndu-mă mi le aduce toate aminte, apoi viu repede ea să le spun sfinției tale.

UNIV., II (1885), nr. 303, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4284. Este atestat în Muntenia.

[PÎNĂ N-O MURI]

Un țigan se duce să se spovedească. Preotul îl întreabă dacă știe cine este fiul lui Dumnezeu, și țiganul răspunde corect.

Dar la întrebarea dacă fiul lui Dumnezeu nu este în același timp Dumnezeu el însuși, țiganul răspunde că nu poate să fie decît după moartea tatălui său.

Chicoș, *Culegeri*, p. 43

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4285. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Țiganul la spovedanie*, POP., III (1898), nr. 22, p. 350.

3. *Țiganul la spovedanie*, GAZ. TRANS., XLII (1898), nr. 76, p. 7.

4. *Pină n-o muri*, (D. Stăncescu), F. TOȚI, IV (1899), nr. 4, p. 29.

[LĂMURIRE]

Un român zicea femeii lui:

— Știi tu una, nevestă, mi-a venit gust să fur o pereche de boi.

— Cum se poate una ca asta, bărbate, căci ieri te-ai spovedit și la Paști ai să te împărtășești.

— Apoi să vezi, nevestă, eu am spus ieri popii cînd mă spovedeam, că am furat o pereche de boi, și eu încă nu-i furasem, adăugă românul.

CAL. BASM. CÎNT., III (1876), p. 78

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4287. Este atestat în Muntenia.

[FUGI PETRE, CĂ TE AJUNGE PAISIE]

Un țigan, după ce cercă și el multe, în lume, și-a pus de gînd să se facă călugăr și deci s-a dus la monastire. Bietul om ajunsese tocmai în timp bun, prin cîșlegi, cînd trăiesc mai bine călugării. Văzînd el că acolo este lucru puțin și trai bun, se hotărî și el să rămînă aici, și, după ce făgădui că toate le va face, precum pofteste tagma călugărească, fu îmbrăcat de călugăr, schimbîndu-i-se numele din Petru în Paisie. Abia se călugări bietul om și veni postul Paștilor, cînd la mănăstire nu se fierbe, și călugării postesc. „Ei săracul de mine, gîndi țiganul, aici te omoară cu foamea, cine-a mai văzut atîtea tocate pe nemîncate?” Apoi mai avea și alt necaz, călugării îl trimeteau în toată ziua pe un deal, să păzească niște afurisite de capre. Astăzi așa, mîine așa, bietul țigan gîndi, că va fi mai bine să se lase de meșteșugul cel nou, și într-o zi, pe cînd era în vîrfurile dealului, plecă capul și puse camilafca într-un mărăcine, zicînd: „Nici nu te-am pus nici nu te iau”; și o tuli devala la fugă. Văzînd însă că camilafca fuge după el, după ce a căzut din mărăcine, începu bietul țigan a striga: „Fugi Petre, că te ajunge Paisie” și strigînd astfel a luat lumea în cap, de nu i se mai știe de urmă.

CAL. Arad, IV (1883), p. 60

silvania și Moldova.

Variante:

2. *Țiganul călugărit*. Popeseu-Ciocănel, *Basme*, p. 177.
3. (Fără titlu) *GAZ. SAT.*, II (1885), nr. 7, p. 102.
4. *Țiganul călugăr* (I. C. Fundescu), *Lit. pop. Basme*, p. 20; republicată: *Lit. pop. Anecdote*, p. 15; *ROM. Бѣс.*, XXXVII (1894—1895), nr. 171—172, p. 3.
5. *Țiganul la minăstire*. Niculiță-Voronca, *Datine*, p. 295 (Botoșani—Botoșani).
6. *Radu mă cheamă* (P. Danilescu), *GHILUȘUL*, II (1913), nr. 11—12, p. 20.
7. *Țiganul la călugărie* (N. V. Hodoroabă), „*I. CREANGA*“, IX (1916), nr. 2, p. 64 (Mogoșești—Iași).
8. *Țiganul la minăstire*. Costin, *Anecdote*, p. 5.
9. *Țiganul la minăstire*. Rădulescu-Codin, *Nevasta le-neșă*, p. 49.
10. *Românul la călugărie*, *DUM. POP.*, XVI (1932), nr. 29—30, p. 7.
11. *Țiganul călugăr*, *IZVORAȘUL*, XI (1932), nr. 7—8, p. 160.
12. *Țiganul călugăr*, *CAL. IZVORAȘUL*, 1933, p. 96 (Cîrligele—Vrancea).
13. *Țiganul călugăr*, *SAT. VI* (1935), nr. 58, p. 17.
14. *Românul la călugărie*, *CAL. GOSPOD.*, XVI (1937), p. 44.

ȚIGANUL ÎN MÎNĂSTIRE

Înainte vreme comunicația între Ardeal și România se făcea prin cărăuși înjghebați de prin satele ardelenesti mărginașe cu „țara“.

Unul dintre acești cărăuși avea să treacă pe un țigan, dîndu-l în vamă drept sluga lui.

Sosiți în pace în „țară“ poposiră la cel dintii făgădău. Românul intră înăuntru, iar țiganul rămase lîngă căruța să îngrijească de cai și de unelte.

În apropierea locului se vede că se afla o mînăstire, căci pe dealul din fața făgădăului se iviră doi cucernici călugări. Țiganul nu mai văzuse în viața lui călugări, deci alergă speriat la stăpînul-său să-l întrebe ce-o fi arătările alea.

Cărăușul, om glumeț din fire, văzu îndată cite ceasuri sînt.

— Apoi, ăia nu-s arătături, măi Culeo, că-s sfinți din mînăstire.

— Sfinți stăpîne? Da ce fac sfinții ăia?

— Apoi uite, sfinții duc cel mai bun trai.

Nici nu lucră, nici nu se necăjesc, și totuși trăiesc mai bine ca orișicine.

Țiganul nu mai zise nimic; ieși afară, puse un braț de nutreț înaintea cailor, oblici drumul spre călugări și . . . du-te Culeo.

Pe nerăsuflete sosi la călugări, se aruncă la pămînt, sărutînd cu adîncă smerenie încălțămîntea lor.

— Făceți-vă milă de mine și duceți-mă cu voi. Vreau să fiu și eu sfînt.

Cucernicile slugi ale Domnului îl duseră la mînăstire și fiind chiar vremea utreniei spuseră țiganului să se suie în turn și să bată toaca. Țiganul ascultă cu cea mai mare supunere. După sfînta slujbă așteptă să-l cheme la mîncare.

Dar la mînăstire slujbele se țin lanț.

Și țiganul nu mai ajunsese la masă. Călugării erau buni bucuroși, că au pe cineva să-i scutească de lucru, nu prea plăcut.

La vecernie toaca din turnul mînăstirii se auzea foarte slab. Se simțea că loviturile erau date fără putere.

Lihnit de foame și căscînd cît îl lua gura scobora țiganul din turn, îndreptîndu-și pașii spre poarta mînăstirii. Făcea un pas și căsca de zece ori. La ieșire se întîlni cu cei doi călugări care îl aduseră la mînăstire.

— Da ce te-a apucat creștine de tot caști mereu? întrebă unul dintre ei pe țigan.

— Da iacă încerc și eu falcile să văd le mai pot mișca, răspuse țiganul sfîrșit de foame. Cu acestea îi întoarce spatele sfîntei mînăstiri și pleacă înapoi spre făgădău.

Cărăușul tocmai își pregătea căruța să-și continue drumul, după ce așteptase toată ziua în zadar pe țigan. Când era să dea bici cailor iată sosește și țiganul.

— Unde ai fost, măi Culeo? Te-am așteptat toată ziua și credeam că te-ai șters înapoi către casă.

— Am dormit colo la umbră, stăpîne, zise țiganul.

— Da mîncat-ai ceva?

— Nu mi-i foame deloc. Un pic de rachiu dacă ar fi și să pornim mai departe.

Mai tîrziu tot nu s-a putut stăpîni țiganul să nu-și spună pățania cărăușului, de la care am auzit-o și eu întocmai pe tocmai.

F. POP., X (1902), nr. 26, p. 307—308

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4289. Este atestat în Transilvania.

ȚIGANUL ȘI PORCUL

Un țigan voia să aibă și el numaidecît un porc, și se duse la tîrg. Aici cumpără unul și-l duse acasă. Dar năravul porcului îl știți — prea scurmă și umblă să-și vîre rîtul în pămînt.

Țiganul, neștiind ce nărav are porcul, îl trage re-pede de coadă și începe a boci:

— De, du-te dracului, numai pe tine te am și vrei să te bagi de viu în pămînt?

NEAM. ROM. POP., XVII (1929),
nr. 6, p. 108 (Caransebeș—Caraș-Se-
verin)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4290. Este atestat în Transilvania.

MAI BEA ȘI PE DRACUL

Un țigan a fost odată la tîrg, după cum se vede treaba, și-a cumpărat o oaie. Un român n-are de lucru și-i spune țiganului:

— Măi să știi că ai dat de dracul. Nu știi de ce? Are să te beie dobitocul ista.

Țiganul ia oaia de funie și începe a se uita la dînsa cam cu frică. Oaia ca oaia doar nu era să mormăie ca ursul, începe să zbiere: bee, bee.

Cînd aude cioroiul trebușoara asta și vede că nu-i de șagă, abea mai putea pași de frică. Ajunge acasă, leagă oaia de gard și se uită la dînsa să vadă ce-o mai zice:

Oaia de colo iar: bee, bee.

— Bee? zice țiganul, las că-i bea!

Intră în bordei, pune mîna pe baros, iese afară și boaf în capul oaii. Oaia, dă . . . s-a pus jos și a murit.

— Na! zice țiganul, mai bea pe dracul.

D-voastră ce ziceți de cei cari vă beau?

Ar fi bine să mai bea pe dracul, vorba țiganului.

VEST. SAT., VI (1918), nr. 4, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4291. Este atestat în Moldova.

BAN LA BAN TRAGE

Un țigan auzind că ban la ban trage, ce se gîndește el, ce plănui, că numai iacă își dezleagă chimirul. Și scoțînd o para, o legă cu o ațîșoară și se duse la visterie.

Rîzînd țiganul zicea: „Dacă o fi adevărată zicătura, apoi are să mi se umple chimirul de bani“.

Atunci își aruncă paraoa pe fereastră în visterie și tot o sălta trîgînd de ațîșoară cu o mînă iar cu cealaltă își ținea chimirul și se ațînea ca orice va cădea din visterie să cadă în chimir. Din gură nu înceta a zice: „ban la ban trage“.

Trîgînd mereu de ață și slăbind-o ca să se lase banul în visterie, osteni. Și, fără a băga de seamă că ața se răsese, trage mai cu minie de vreo două trei ori. Cînd odată se văzu că rămase cu un crîmpei de ață în mînă. Ce era? Iacă se rupsesse ața și paraua căzuse în visterie.

Atunci țiganul stătu și cugetă: „Adevărat, banul la ban trage: adică cei mai puțini la cei mulți; vezi asta nu mi-a venit în gînd, pînă n-am văzut-o cu ochii“.

EDUC., I (1883), nr. 37, p. 295

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4292. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. (Fără titlu) CAV., I(1886—1888), nr. 13, p. 4.
3. (Fără titlu) CURIER, 1889, nr. 9, p. 3.
4. *Ban la ban trage*, NOUL CAL., XIV (1894), p. 31.
5. *Trage ban la ban*. Zanne, *Proverbele românilor*, VI (1900), p. 43.
6. *Ban la ban trage*, POP., V (1900), p. 700.
7. *Banul la ban trage*. Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 136.
8. *Ban la ban trage*, HAZ. SAT., VII (1907), nr. 5, p. 1.
9. *Unde e mult, tot acolo se duce*, ȘEZ., XXXIV (1915), p. 88.
10. *Ban la ban trage*, DUM. POP., II (1915—1916), nr. 32. p. 3.

SĂ I SE POTRIVEASCĂ BINE

Un țigan veni la popa și-l ruga să facă un sărindar pentru sufletul tată-său.

— Să-l faci mai mare, sfinția ta, zise cioroiul, că dada, Dumnezeu să-l ierte, era om înalt de felul lui și-avea o gheabă în spate cît fundul ceaunului . . . Vezi, să i se potrivească bine sărindarul, alduiască-te Dumnezeu, cinstite părinte!

GAZ. TRANS., LII (1889), p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4293. Este atestat în Transilvania.

Variante:

2. *Să i se potrivească bine* (Sandu), GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 97, p. 7; republicată: *Anecdote*, p. 84.
3. *Să i se potrivească bine*, AMIC. POP. CĂL., LIV (1937), p. 131.

CĂ DOAR A FOST CĂTANĂ

— Ce-i, măi Pralo, de ce cauți așa a pagubă? în-trebă popa Gligor pe-un țigan, înalt și spătos, ce tocmai venise la dînsul.

— Ce să fie, prea cinstite: a murit dada.

— Atunci e rău, măi țigane!

— Rău și nu prea, părințele!

— Cum așa, măi buzatele?

— Vezi, că ne-a rămas de la dada o grădină plină cu napi.

— Atunci e bine, măi țigane!

— Bine și nu prea, părințele!

— Cum așa, măi sucitule!

— Apoi așa, că s-au învățat porcii românilor, de vin și ne mănincă napii.

— Atunci e rău, măi țigane.

— Rău și nu prea, cinstite părinte!

— Cum așa, întortocheatule?

— Apoi așa, că noi încă ne-am învățat să prindem cîte-un purcel de al românilor și-l facem friptură:

— Atunci e bine, măi țigane!

— Bine și nu prea, căci românii încă sunt ai dracului. Mai în fiecare zi omoară pe cîte unul de ai noștri și dada tot așa, a pățit-o!

— Apoi în urma urmelor tot e rău, măi țigane, ierte-l D-zeu pe bătrînul!

— D-asta n-ai nici o grijă, părinte! . . . Ori o vrea D-zeu, ori nu, tot trebuie să-l ierte, că doar a fost cătană!

GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 28, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4294. Este atestat în Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *Că doar-a fost cătană*. Sandu, *Anecdote*, p. 22.

3. *Că doar a fost cătană*, F. POP., IV (1895—1896), p. 254.

4. *Doar a fost cătană*, AGRIC., VIII (1911), p. 7.

MOȘIA ȚIGANULUI

Nici n-a-nchis ochii Bîdilan, și purdeii s-au și apucat să-i împartă averea.

Într-o joie după prînz s-au adunat cu toții împrejurul unui foc.

Spirea, băiatul cel mai mic al lui Bîdilan, ia un bețișor și începu să scormonească, prin cenușa din vatră, închipuindu-și că măsoară pogonul de pămînt rămas de la tat-său.

— D-aici și pînă aici ar fi bine să ia fratele cel mare, iar în cap cu el, Culaiăș, fratele mijlociu, și pe luncă p-aici, să iau eu că-s mai mic.

— Ce mă, să ai tu toată valea asta!... se răsti Culai și smulgînd bățul din mîna lui Spirea, începu să tragă niște hotare groase prin cenușa din vatră. Ion, fratele cel mare, pînă atunci nu zise nimic. Nemaiputînd răbda, smulse bățul din mîna lui Culai și zise:

— Dacă noi ca frați și nu ne înțelegem dar alții străini!? Și dacă e vorba p-așa, uite să se aleagă praful de averea lui tata. Și luînd o mînă de cenușă amestecată cu jăratec o azvîrli în ochii celorlalți.

DUM. POP., XIV (1930), nr. 31—32,
p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4295. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Varianta:

2. *Moșia țiganului*, CAL. ȚĂR. Or., I (1935), p. 70.

MAIUL ȚIGANULUI

Pe un țigan îl apucase iarna gol pușcă și sta covrigit pe lingă gardurile oamenilor.

Unul ca să-și bată joc de el, îl întrebă:

— Mă ciorăvină, cînd o să te văd și pe tine că stai drept și dirz, nu încovrigit ca acuma!

— La vară-n luna mai, românic!

— Păi mai este mult pînă atunci!

— Nu tocmai, zise țiganul prinzînd curaj, după luna asta vine mai.

— Ce tot spui tu mă, de-abia sîntem în faur.

— Da, nu zic, dar după luna lui ferică, cine vine?

— Nu măi, că vine mart cu babele.

— O veni și hăsta, că altă treabă n-are, dar după el e cald.

— Ba nu, că mai este april pin' la mai.

— Ha, bătute-ar bulibașul, bine că veniși odată, zise țiganul mulțumit că-l nemerise; dar dinții din gură îi clănțăneau.

Munteanu, *Povestiri*, p. 15

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4297. Este atestat în Moldova.

ȚIGANUL ÎMPĂRAT

Într-o adunare de popor, veni și un țigan, care auzind că se vorbește ceva și despre împărat, zise:

— Dacă aș fi eu împărat, numai pe trei zile, în ziua întia deloc aș spînzura pe tatăl meu și pe mama mea, ca să se înspăimînte țara și să se teamă toți de mine.

GURA SAT., XIV (1874), nr. 11, p. 44

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4298. Este atestat în Moldova și Transilvania.

Variante:

2. (Fără titlu) GURA SAT., 1878, nr. 13, p. 46.

3. *Țiganul împărat* (N. A. Bogdan), ERA NOUĂ, III (1891), nr. 22, p. 4; republicată: *Povești*, p. 150; CONTR., IV (1898), nr. 92, p. 2; *Povești și bazaconii*, p. 250.

4. *Țiganul împărat*. Zanne, *Proverbele românilor*, VI (1901), p. 357.

5. *Ciaurică împărat*, LIGA DEȘTEPT., IV (1915), nr. 40—41, p. 5.

MĂSEAUA ȚIGANULUI

Pre un țigan îl durea o masea. Ca să nu rebde atîta chin, se duse la un om, ce se pricepea la scosul dinților, și-l rugă să-i tragă durerea din gură. Se începu operarea, însă, fiind țiganul cam tare la falcă, afurisitul dinte nu ieși dintr-o dată. Țiganul, nemaiputînd răbda durerea, împinse de la sine pre maistru și începu a esclama:

D-o vei trage încă o trage,
Dracu-n tine să se bage;
D-o vei scoate încă o scoate
Dracu din tine facă roate;
C-am văzut toți sînții-n rai,
Stînd în mîne cu malai,
Așa rău m-a fost durut
Hesta dinte copt și rupt!

GURA SĂȚ., XII (1872), nr. 46, p. 182

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4300. Este atestat în Transilvania.

RĂDĂCINA ADÎNCĂ

Un țăran se duse să-i scoată o măsea. De frică și de durere însă, cînd îl prinse medicul de măsea, țăranul mușcă cleștele, așa că medicul nu putu face nimica. Atunci el puse pe servitorul său să steie la spatele țăranului și dîndu-i un bold, îi făcu semn să-l înțepe pe dedesubt printre trestia scaunului. Țăranul speriat numai ce sare de pe scaun, strigînd în gura mare, iară medicul smucește o dată bine și-i scoate măseaua.

Țăranul frecîndu-și cu mîna locul înțepat zise cu mirare:

— A dracului măsea, adîncă rădăcină a mai avut.

CAL. POP. BUCOV., X (1897), p. 123

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4301. Este atestat în Moldova.

Varianta:

2. *Rădăcina măselei*. Gheorghită, 101 glume, p. 48; republicată: NEAM. ROM. POP., XI (1923), nr. 15, p. 297.

LA BĂRBIER

Un țăran, suferind de măsea, se duse la bărbier ca să i-o tragă. Îndată după sosire, bărbierul s-a și apucat de lucru. A prins cu cleștele sale de măsea și trăgînd puternic, a rupt-o.

Țăranul fluiera de durere, iar bărbierul îl mîngîia zicînd:

— Taci bade! Las' că-ți va trece ea. Știi ce? Pe ziua de azi a fost destul, mîine vino iară ca să-ți trag și rădăcina ce-a rămas acolo!

CAL. POP. ROM., VII (1919), p. 73

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4302. Este atestat în Muntenia

DUREREA DE MĂSELE NU NUMĂRĂ

Doi țărani se întîlnesc și între altele se întrebă, ce și cum se află cei de pe acasă.

— Ai mei, har Domnului! se află de minune, zice unul, numai cît nevasta îmi pătîmește pururea de durerea

de măsele, încît toată noaptea nu pot închide ochii de vaietele ei, dar asta nu numără, dacă incolea n-o doare nimic.

Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 101

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4303. Este atestat în Transilvania.

[UCIGĂ-L TOACA! . . .]

Se zice că un țigan, mergînd la biserică, vru să aprindă și el o luminare. Se uită în toate părțile să vadă la care sfînt nu e aprinsă luminare, și văzu, tocmai după ușă, un sfînt zugrăvit în negru, și cu coarne, la care nimeni nu pusese o luminare. „La acesta am să aprind, să-racul“, își zise țiganul; și lipi luminare la acel sfînt care era dracul. Peste noapte i se arătă sfîntul acela în vis, și-i mulțumește de cinstea pe care i-a făcut-o, aprinzîndu-i și lui luminare, și, drept răsplată, îi făgăduiește o comoară, arătîndu-i locul unde să sape ca să dea de ea. Țiganul nu mai putea de bucurie, văzînd norocul ce dăduse peste el. Dar tot sfîntul, care era dracul, îi mai spuse să pună un semn în locul unde e comoara și să vină peste noapte să o sape. Țiganul se gîndea și se sucea în toate părțile, uitîndu-se ca ce semn să pună. Dar dracul, ca să-și bată joc de țigan, îi zise: „Dă-te afară pe ea, ca să nu priceapă nimene“. Țiganul îl ascultă și se trezește în ghionturile țigancei, care dormea alături cu el, și vedea isprava țiganului. Țiganul trezindu-se începe a-și face cruce și a povesti ce a visat strigînd:

— Ptiu! ucigă-l toaca, necurat.

Zanne, *Proverbele românilor*, VI (1901),
p. 568

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4304. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANUL ÎN PĂDURE

Un român trecînd printr-o pădure aude viind despre desișul acelei păduri niște țipete și văitături omenești de i se făcea părul măciucă. El crezînd că cine știe ce țilhari a călcat vreun creștin de român, a alergat fuga în partea locului povățuindu-se după glas. Apropiindu-se mai bine auzi cuvintele următoare:

— Hauliu! sărăcuț de maica mea! cine să mă scoată pe mine de aici? cine să mă scape pe mine? O să innop-teze și o să mă mînce hiarele spurcate. Sfinte Nicolae, scapă-mă și-ți fac o icoană mare de caș, ba nu, voi să zic de argint.

Românul intră în desișul de unde ieșea acele bocituri și ce să vezi? o băhanie de țigan înalt cît un munte, care ținea un ciomag mare și lung orizontal pe umere cu amîndouă mînele încolăcite pe lungul lui, și care voia să treacă astfel printre copaci fără să lese jos ciomagul, și neputînd pentru că copacii erau deși, țipa și se jeticălea de auia pădurea.

Văzîndu-l românul îl întrebă:

— De ce zbieri țigane și nu ieși din pădure?

— Pentru că m-am încurcat și nu pot să ies mînca-ți-aș ochii rumânico, răspunse arămina zbătîndu-se-n deșert printre copaci.

— Ce-mi dai mie să te scot eu? zise șiretul de rumân.

— O rublă rumânico numai să scap cu zile.

— Adu rubla încoa.

Țiganul lasă mîinile în jos, rezemă ciomagul de un copac, scoase din sîn punga și după ce o scotoci scoase o rublă și o dete rumânului. Rumânul cum o luă, puse mîna pe ciomagul țiganului, îi croi vro două trei peste spate și țiganul începu să fugă prin pădure zicînd:

— Bodaproste rumânico căci m-ai scăpat de primedie.

Iată cît este de păgubitoare prostia la om.

N. D. Popescu, *Carte de basme*, p. 157

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4305. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Țiganul în pădure* (N. Mateescu), CASA RUR., IV (1898), p. 14 (Movilița—Vrancea).

3. *Țiganul în pădure*, A.I.E.F., i. 10838 (jud. Vrancea?).

[A MURIT SĂPTĂMÎNA TRECUTĂ]

Un răspuns curios.

— Mi s-a spus că în satul ăsta lumea trăiește mult.

— Oh, foarte mult!

— Zău, aș fi curios să văd pe cel mai bătrîn din toți.

— Îmi pare rău; dar cel mai bătrîn a murit săptămîna trecută.

GAZ. ȚER., IX (1902), nr. 17, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4306. Este atestat în Muntenia.

DE-I SFÎNTĂ, SFÎNTĂ SĂ FIE!

Un țigan capătă, nu știu de la cine, un fagure de miere, și cum îl capătă începu să sugă din el cu lăcomie. Din întîmplare în fagure se rătăcise o albină, care ajungînd în gura țiganului, îl înțepă zdravăn în limbă. Țiganul de durere aruncă fagurele cît colo și începu să înjure albina, cum îi venea la gură.

— Nu înjura, mă cioară! zise un român, ce trecea pe acolo. Nu știi tu, că albina-i sfîntă?

Da țiganul:

— De-i sfîntă, sfîntă să fie,
Da de limbă nu mă ție;
C-o strîng cu dinții,
D-o vede sfînții!

(Sandu) GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 103, p. 6; republicată: *Anecdote*, p. 86

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4307. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *De-i sfântă, sfântă să fie*, F. POP., III (1895—1896), p. 30.
3. *De-i sfântă, sfântă să fie*, F. POP., IV (1897), p. 70.
4. *Țiganul și fagurul de miere*, POP. ROM., II (1902), nr. 49—50, p. 6.
5. *Sfântă să fie*, RĂS. Pal., I (1905—1906), p. 44.
6. *Sfântă să fie*, CAL. GOSPOD. SĂT., III (1906), p. 94.
7. *De-i sfântă, sfântă să fie*, HAZ. SAT., XIV (1914), nr. 7, p. 2.
8. *Țiganul și albina*. Popa Dochin, *Anecdote*, p. 19.
9. *De-i sfântă, sfântă să fie*, CAL. ASOC., VII (1919), p. 173.
10. *De-i sfântă, sfântă să fie*. Bârseanu, *Snoave*, p. 44.
11. *Țiganul și albina*. Costin. *Mărgăritarele Banatului*, p. 136.
12. *De-i sfântă, sfântă să fie*, ASTRA MAR., I (1927), nr. 24, p. 3.
13. *De-i sfântă, sfântă să fie*, SOL. MOLD., I (1927), nr. 10—11, p. 13.
14. *Sfântă să fie*. Tuțescu, *Snoave și povești hazlii*, p. 19.

ȚIGANUL LA HERGHELIE

Un meșter țigan găsise de lucru pe mai multă vreme într-un sat.

În apropierea satului păștea o herghelie de cai.

Țiganul avea un dănciuc cam de vreo zece ani, și era deștept puiul de țigan, ca oaia și mai avan. Într-o zi ieși din sat și ajunsese pînă la herghelie. Herghelegiul era un om poznaș. Cum îl văzu pe danciu, îl și luă în primire:

— Ce cauți aici, mă pui de baragladină?

— Să mă pui și pe mine călare pe un cal de hăla micul. Și arată un mînz care zburda pe lîngă iapă.

— Da știi să călărești, mă?

— Deh! Să vedem! . . .

Herghelegiul prinde mînzul, îl aburcă pe țigănuș și-l învață să prindă mînzul pe după gît.

— Ține-te bine, mă! Și-i dă drumul mînzului.

Mînzul, speriat, porni într-o goană nebună cu sărituri peste gropi și mărăcini, de credeai că-i apucat de streche.

— Haoleo, haoleo! țipa țigănușul ca din gură de șarpe. Dar mînzul gonea și mai amarnic. Deodată însă bietul mînz dădu într-o băltoacă și bildîbîc, cu povară cu tot.

Herghelegiul, stricîndu-se de rîs, abia scoase din baltă pe cal și pe călăreț.

— Ei, mai vrei călărie?

— Nu mai vreau, mînca-te-aș, și o luă la fugă spre sat.

Țiganul, cînd își văzu odrasla și află isprava, se răsti la danciu:

— Păi, dac-ai vrut să călărești, de ce n-ai adus armăsarul să-l potcovim.

NEAM. ROM. POP., XXVII (1939),
nr. 12, p. 189

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4308. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANUL ȘI ISUS CRISTOS

Un țigan s-a culcat la umbra unei cruci mari, și după ce a adormit, crucea fiind slabă, tocmai atunci s-a rumpt și a căzut pe țigan, de l-a tot zdrobit, cînd dormea mai bine. Zdrobindu-l crucea rău, purdeii au poftit preotul la dînsul, ca să-l cuminece cu degraba. Dînd preotul crucea cea mică țiganului să o sărute, țiganul zise:

— Lasă, parinte, ca și aceasta, dacă va crește mare, va face cu țiganii ca și ceea ce vru sa ma omoare.

GURA SAT., XIV (1874), nr. 25, p. 99

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4309. Este atestat în Transilvania.

Variante:

2. *Țiganul și Isus Cristos*, REV., 1884, nr. 2, p. 4.
3. (Fără titlu) Candrea, Densusianu, Speranția, *Graiul nostru*, II (1908), p. 58.
4. (Fără titlu) Candrea, *Graiul din Țara Oașului*, p. 28; republicată: GAZ. TRANS., LXXII (1907—1908), p. 6.
5. (Fără titlu) Pop-Reteganul, I., *Țiganii*, p. 37.

DICTAI ȚĂRCUȘĂ LA CANAVEL

Nu se poate ști de unde căpătase țiganul doi cîrnați.

Ca să fie pizmuit de-ntreaga ceată nespălată, îl pune chiar lucrul cel rău, că mai bine nu i-oi zice, și pe unul îl agață în virful de la sprigeana cortului.

O țarcă i-l ca mai șterge, dar țiganul, care una, două și iară-și țipa ochii la cîrnați, i-a prins de veste. „Eu ți-s popă!“ zice el în mîntea sa.

Țarca ș-acum, și mai apoi da tîrcoale-n jurul cortului.

Țiganul iese afară cu cîrnațul celălalt într-o mină, iar cu barosul în cealaltă, ascuns la spate.

Dar țărcușa rușinoasă, de unde, mă rog, să cuteze?

— Dar dictai țărcușă la canavel, că să mă bată sfîntul de-i barosul la mine! zice el, văzînd că nici cum n-o poate ademeni.

FOIȘ. RĂSP. CUN., I (1886), nr. 3,
p. 33

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4310. Este atestat în Transilvania.

Variante:

2. *Dictai țărcușă la canavel*. Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 77.
3. *Țiganul și coșofana*, HAZ. SAT., V (1905), nr. 9, p. 4.

LA CĂRBUNI

A zis țiganu . . . ce să zică? A lăudat pe ta-său.

„Avea tetea, avea, avea pe dracu să-l ia. Avea o căruță ferecată numai cu ață legată și mergea așa de tare, că într-o zi de vară abia ieșea din obor afară și număra toate proptele de la gard.

Se puse într-o zi tata, puse pe alba la căruță și plecă, la pădure, la cărbuni. Când fu să suie dealu, să puse și împiedecă roata ca să suie, iar când fu să coboare la vale despiedecă roata și împiedecă pe alba. Când porni să coboare — începu: Când căruța peste alba, când alba peste căruță . . . pînă-n fundu văii. Acolo se întrebă: «Măi dar să tunară toate?» Când băgară de samă văzură o mașină de ouă fără opt nu fură nouă.

Danciu ăl mai mic fu mai priceput. Le spuse că e numai un ou. Plecară acasă țiganii luhăniți de foame și deteră peste un lac, în mijlocul lui găsiră o iapă moartă. Să vorbiră, să sfătuiră, ce să-i facă, cum să-i facă?! . . . Danciu ăl mai mic fu mai priceput. Le spuse să facă nouă focuri, pe marginea lacului, ca să fiarbă iapa cu tot.

Așa făcură și fu mai bine, că dacă porniră să mănince strigară: «Hai, măi după bucățele că zama e de izvor»“.

Tuțescu, *Taina ăluia*, p. 38—39 (Cătanele—Dolj)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4311. Este atestat în Muntenia.

PRAFURI PENTRU FEMEI

Trăiau într-un sat odată doi oameni cinstiți și gospodari. De la un timp, ce i s-o fi năzărit femeii, nu se știe, dar fi veni în gând să se scape de bărbatul său; într-o zi se prefăcu că-i bolnavă;

— Valeu, omule, nu mă lăsa, valeu, mor, mor, omule . . .

— Ce-i măi femeie? o întrebă bărbatu-său.

— Omule, îi zise femeia, du-te la spițerie și-mi ia vreo două prafuri, că mor.

— Ce fel de prafuri, bre, să-ți iau? o întrebă bărbatul său.

— Du-te, du... te mai degrabă că mor, încă mai stai de vorbă? strigă femeia.

Văzînd omul că s-a întrecut cu gluma, merse ei, săracu, și la spițerie. Spițerul îl întrebă ce vrea:

— Am venit, domnule spițer, zise el, să-mi dai niște prafuri.

— Ce fel de prafuri? îl întrebă farmacistul.

— Pentru femei, domnule spițer.

CAL. F. „LUMEA“, III (1930), p. 84

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4312. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANUL ÎNSETAT

Un țigan scăldîndu-se într-o mare, a înghițit puțină apă. Gustul cel sărat și amar al apei l-a făcut să exclame:

— Ptiu!!! Bată-te sfintu! D-aia ești tu mare, căci nici dracu nu te be!

FAM., XXV (1889), nr. 52, p. 621

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4315. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Țiganul și marea* (D. Stăncescu), REV. NOUA, VI (1892), p. 159; republicată: *Snoave*, p. 27.

3. *Țiganul însetat*, UNIV. LIT., V (1892), nr. 34, p. 6.

4. *Țiganul și marea*, F. POP., VI (1897), p. 550.

5. (Fără titlu) LIGA DEȘTEPT., IV (1915), nr. 27, p. 3.

6. *De ce-i mare marea*, LUMINIȚA, I (1935—1936), nr. 4, p. 27.

DOI TOVARAȘI BUNI

Doi cumetri din orașul H. hotărîră vara trecută să facă laolaltă negustoria. Cumpărară un butoi cu rachiu, îl puseră într-o cărucioară și apucară s-o tîrască după dînșii spre tîrgul din oraș.

Drumul era lung, căldura mare și povara grea, prin urmare setea veni foarte curînd în gitlejul unuia dintre neguțători.

— Ien stai puțintel, zise el către celălalt, dă-mi un ciocan de rachiu. Iată 10 creițari și-l plătesc.

Banul se băgă în punga unuia, și rachiul se dete pe gîtul altuia mai iute cît clipești.

Apoi plecară. Dar nu peste mult zise celălalt:

— Să beau și eu unul, iată-ți plata.

Și-i dădu înapoi cei 10 creițari.

Este știut, cît este de vicleană pustia de sete. Ea se îndîrjește cu atît mai mult, cu cît mai mult este adăpată. Abia merseră ei cîțiva pași, iarăși celui dintîi i se făcu sete, apoi celui de-al doilea, și fiecare bea cîte un ciocan de rachiu și fiecare plătea celuiilalt cîte 10 creițari. Ciocanele se scoase din butoi unul după altul, și creițarul zbura cu iuțeală dintr-o pungă în alta.

A doua zi pe cînd sosiră la tîrg, în butoi nu mai era nimica.

— Nu-i nici o pagubă, ziseră ei, nu mai avem rachiu dar avem bani.

Amîndoi căutară pungile și nu găsiră decît numai 10 creițari.

— Ciudat! zise unul. Noi totdeauna am plătit și totuși n-avem bani.

De beat ce era, nu băgă de seamă că ei au plătit unul altuia tot cu același creițar.

Cam așa plătesc toți negustorii, care înșiși se fac cumpărătorii marfei lor.

Șez., I(1875), nr. 3, p. 24

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4316. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Ciștig din tovărășie*. Popescu-Ciocănel, Brașoave, p. 232.
3. *Vinzare*, CRON., II (1902), nr. 439, p. 2.
4. *Negustori pricepuți* (T. Pamfile), „I. CREANGA“, XI (1918), p. 107; republicată: *Pov. pop. rom.*, p. 107.
5. (Fără titlu) CĂL. CLUJ. ROM., I (1924), p. 99.

BOIER CU PURCEL

Plecînd odată un țigan la drum, găsește din întîmplare un pepene verde. „Ha! gîndi țiganul, în sine. Am să-l mîncînc, să-mi treacă setea“. Și cum zise și făcu. Se așeză jos, scoase cuțitul de la briu și-l tăie felii, felii. Pepenele, ce-i drept era cam mare, și d-aceea mai zise țiganul: „Eu nu-l pot mîncînc pe tot. Ia să tai numai pe deasupra și să mîncînc, ca să zică cine o trece, p-aici, că l-a mîncat vreun boier.“ Mîncă țiganul dar ce să se sature. Mai luă încă o față, dar degeaba. „Ia să rup și cu dinții, frate, că n-o fi foc. Cînd o vedea cineva cojile are să creadă că l-a mîncat tot boierul, dar a avut și un purcel...“

CAL. BIBL. FOLC., 1913, p. 30

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4317. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANUL ȘI MAIUL

S-apropia Boboteaza cu gerul ei cu foc!

Țiganul de unde, de neunde, își făcuse și el rost d-ua cojoc bun ciobănesc; acu, l-o fi cumpărat, l-o fi furat, treaba lui, mie nu mi-a spus.

Da era așa de ger că, cu tot cojocul, îi clănțăneau dinții în gură de frig.

El da devale p-o coastă. Pe la jumătatea coastei

se-ntilnește piept în piept, c-un român, care urca gifiind la deal c-un mai la spinare.

Coasta-coastă, maiul greu, se făcuse bietul om lac de nădușeală.

— Cum faci, românico, de ți-e cald? că văd că te-ai nădușit learcă.

— Hei, cum să fac? Maiu-ăsta săracul! el mă încălzește.

— Cum, românico, maiul ține de cald?

— Ține, cum nu. Ba, te arde-n spate, nu alta.

— Dacă e așa, hai să facem schimb: na-ți ție cojocul meu și dă-mi mie maiul tău.

Românul șiret, mai făcea nazuri:

— Fugi d-aci, măi țigane. Vrei să rizi de mine? Crezi c-ai găsit p-ăla prostu? Ai vrea să-ți dau eu bună-tate de mai, pe poșchina ta de cojoc?

— Hai, zău, românico, mînca-te-aș, să facem schimb că dau tot eu și hădălmașul, cînd ne-om mai întîlni. Te îmbăt, de te fac leucă.

— Haida, măi țigane; mi-e milă de tine că prea te văd dîrdîind. Făcură schimb și plecară, care încotro avea de dus, românul cu cojocul și țiganul cu maiul.

Țiganul venea tot devale. N-apucă să facă 50 de pași și îngheață scuț.

Se uită după român; dar mai ia-l, dacă mai ai de unde.

Necăjit foc pe mai, începu să blodocărească:

„Dedei cojocul pe mai!
Haoleu, rău mă înșelai!
Fire-ai pîrdalnic de mai
Nici pic de căldură n-ai“!

(D. Mihalache) ALBINA, XI (1908),
nr. 47—48, p. 1637

Vezi *Typ. bibl.*; tip 4318. Este atestat în Muntenia.

Varianta:

2. Țiganul și maiul, F. POP., V (1910), p. 129.

PĂȚANIA MOCANULUI

— Ia să ne odihnim oleacă, balaoacheșule, c-am ostenit și mi-e așa de zăduf, ca-n miezul lui cuptor!! . . .

— Eu crap de frig . . . mă taie gerul la os, ciobănașule . . .

Mocanul, îmbrăcat cu sarica se lungi cu fața în sus, rîzînd de tovarășu-i; acela țupăia de primprejur ca să se încălzească.

— Ard ca pe jeratec țigane! . . .

— Rebegesc . . . tovarășe! . . .

Însă mocanul, înfierbîntat prea tare, îi stătu sîngele și odată și se învineți.

— Aoleo, mocîrțane . . . înțepeniși de frig cu-așa namilă de sarică și eu, cu zdrențele astea scâpai teafăr! . . . Sic, . . .ha, . . . sic, sic!!, rîdea de mort, cînd a băgat de seamă.

A luat apoi sarica ciobanului și-a tului-o.

DUM. POP., XIII (1929), nr. 37—38,
p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4319. Este atestat în Muntenia.

ȘTIUCULIȚĂ DE DUMBRAVĂ

Venea un rumân de la bilci cu niște pește proaspăt. Se întâlnește un țigan cu el și-l întreabă (că de unde a prins peștele).

— Da bine, rumânico, de unde ai prins peștele ăsta?

— Iacă din pădurea asta a mare, răspunse românul.

Atunci ce face țiganul? Se duce acas', la nevastă, și-i spune să puie oala să fiarbă cu ceapă, că se duce să prindă și el pește de prin pădure.

Cum intră în pădure, găsește o năpircă și o ia și în-oepe a o pune la barbă s-o mîngîie, spuindu-i:

— Știuculiță de dumbravă, de dragă ce-mi ești, te-aș mânca nefriptă.

Năpîrca se mînie și i se înfîge în barbă.
Țiganul de durere începe să se roage de ea:

Știuculiță de dumbravă
Mai slăbește-mă de barbă
Ca să fie al dracului ș-afurisit
Cine-o mai mînca pește prăjit.

Și i-a dat drumul.

Tuțescu, *Din văi și vilcele*, p. 101;
republicată: ADEV. SAT., I (1925),
nr. 10, p. 3.

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4320. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

V a r i a n t ă :

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4320. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

PITA ȘI MĂLAIUL

Un biet moț care în copilăria lui umblase și el între unguri și învățase cine știe cum cîteva vorbe ungurești, se duse odată, după ce se făcu mai mare, la munte după cercuri. Nevasta lui îi puse ca merinde în traistă o piine și un mălai.

Suind el așa încărcat la deal se osteni și-și puse puțin traista jos în vîrfurile dealului ca să se mai odihnească, cînd deodată se rostogoli pita din traistă și după ea și mălaiul. Văzîndu-le cum se rostogolesc pe coastă la vale și văzînd eă mălaiul o să ajungă pita, deoarece și-a lepădat și coaja de pe el, începu a striga din răspuțeri către pită:

— Alo raita kenyret, că te-ajunge melecsket, că ți-o țipat kepenyet!“

În sfârșit văzînd că nu le mai poate prinde, s-a apu-
cat la tăiatul cercurilor și așa flămînd zicînd: „Paguba ca
paguba, da-mi plăcu cum merse!“

GAZ. TRANS., LIX (1896), nr. 221, p. 6

Vezi *Typ. bibl.*; tip 4321. Este atestat în Transilvania.

Varianta:

Pita și mălaiul, GAZ. TRANS., XLIX (1896), nr. 221,
p. 6.

TAIE, MAMĂ, NAȚA . . .

O femeie avea un copil de vreo 4—5 ani. Într-o zi
îi dă să mănînce mămăligă dumatică într-o strachină cu
lapte.

Copilul sta jos de mînca și era încins peste cămeșă
cu o ață; da el mînca, mînca de zor, căci îi era foame.

De la o vreme începu să se sature și apoi să plîngă;
mînca și plîngea.

Mă-sa îl întrebă că de ce plînge?

Da el zice:

— Taie nața, mamă . . .

— Ba să fii tu al dracului, dacă ți-oi tăia eu rața;
mănîncă lapte din strachină, că ai; da eu nu tai rața pen-
tru tine.

Bietului copil îi pleznea burta de sătul ce era, iar
mă-sa nu se pricepea să-i taie ața.

„I. CREANGĂ“, XIII (1920), nr. 3,
p. 47

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4323. Este atestat în Moldova.

PIELE MARE

Doi tineri se plimbau pe stradă și, întâmplător, trecu pe lângă ei un domn înalt, gros și voinic:

— Ei bravo, zice unul, așa un om mai înțeleg și eu, nu ca tine, o sfrijitură.

— Ba să ferească Dumnezeu; eu n-aș vrea să fiu în pielea lui!

— Dar de ce, mă rog?

— Pentru că ar fi prea mare pentru mine.

NEAM. ROM. POP., XI (1923), nr.
14, p. 274

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4324. Este atestat în Moldova.

[MINTEA ROMÂNULUI]

Doi țărani cumpără împreună un porc.

A doua zi, unul se adresează celuilalt:

— Tu vrei să-ți îngrași mai departe jumătatea ta? . . .
căci eu am intenția „să-i las sînge“ jumătății care-mi aparține.

Magazia de veselie, p. 12

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4325. Este atestat în Muntenia.

BABA ȘTIRBĂ ȘI ȘORICIUL

O băbătie cu gura boștora de dinți mergea pe drum și morfolea o bucată de șorici căpătat din sat. Adică, vorba vine că n-avea baba dinți; avea vreo trei rădăcini, dar și acelea erau prea tocite și prea dărîmate.

Și șoriciul, se vede că fusese pe spinarea unui porc cam mare de zile, că nu se dádea bătut deloc.

Pină într-o vreme! Că văzînd mătuşa că nu-l poate prinde în gură la un loc mai potrivit, se trudi cît se trudi, îl apucă între două degete, îl privi cu minie și-l izbi de pămînt, zicîndu-i:

— Na, arde-te-ar minia focului, să te ardă; sature-
ră-te de joacă. Eu caut să te mînc, și pe tine te-a apu-
cat hincu și sai de colo-colo; mai sai și de-acuma dacă poți!

Pamfile, *Pov. pop. rom.*, p. 154; re-
publicată: „I. CREANGĂ”, 1920, nr.
7—8, p. 98 (Zorleni—Vaslui)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4327. Este atestat în Moldova.

[VEZI BINE!]

Un flăcăiaș român mergea odată ducînd la apă doi telegari ținînd pe fiecare de căpăstru cite cu o mînă. În drumul acesta se întîlnește cu un popă, căruia neputîndu-i face complimentul datorit, mîndrul apostol, contra preceptelor lui Hristos, îl întrebă:

— Ascultă băietel! cînd ai prins la obraz gros, ca trecînd pe lîngă un preot să-ți uiți de datornica supunere descoperînd capul și închinîndu-te?

— Mă iartă cinstite părinte, răspunse băiatul, astă datorie aș face-o din toată inima, dar sf. ta vezi bine că-mi sînt prinse ambele mîini. Dar dacă voiți numai-decît să-mi golesc capul înaintea sf. tale, luați osteneală a-mi ține măcar unul din cai, și eu bucuros vă voi face o mie de închinăciuni, cu căciula în mînă.

Wartic, *O sută și una de mici istorii*,
p. 75

Vezi *Typol. bibl.*; tip. 4328. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Ca să nu putrezească*, GAZ. TRANS., LVII (1894), nr. 283, p. 6.

3. *Ca să nu putrezească*. Stăncescu, *Glume*, p. 23; republicată: F. POP., III (1895), p. 42.
4. *Blestemul popesc*. N. I. Popescu, *Snoave*, p. 82.
5. *Ca să nu putrezească*, BĂRĂGAN, I (1931), nr. 2, p. 11.

CINE POATE FACE?

Un plugar, intrînd la fierăria unui țigan, vede un puradel pe care îl întreabă:

- Poți face cuie de bleahuri, frumușelule?
 — Zaba, cum să nu pot?
 — Fă-mi dar un cui.
 — Zaba, pot românico, dar numai cu tetea, hamîn-
 doi.

DUM. POP., VI (1922), nr. 35, p. 6
 (Tuțcani—Vaslui)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4329. Este atestat în Muntenia.

HEI, ORZUL, SĂRACUL! . . .

Un țigan odată și-a luat mîrtoaga de cal, a pus pătura pe el, s-a suit peste pătură și a plecat călare . . .

Un român poznaș, cum îl zărește, se duce . . . furîș, furîș, pe la spate și dă foc păturii de pe cal.

Pătura ardea, iar țiganul mergea înainte, țanțoș pe cal. Cînd calul simțea focul, sărea în sus și atunci țiganul tot mai țanțoș mergea . . .

Îl întilnește alt român care-i zice:

— Bine, mă țigane? Nu vezi cum îți arde calul? Arde și sare.

Țiganul, aș! nici nu se uita îndărăt, dă la bice și merge și mai țațoș înainte:

— Hei! orzul, săracu! . . .

Rădulescu-Codin, *Dăfii*, p. 25; republicată: *Vine roata*, p. 41 (Pribegi—Ialomița)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4330. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

V a r i a n t e :

2. *Hei! orzul săracul!*, PRIETEN. NOSTRU, I (1911—1912), p. 13.

3. *Hei! orzul săracul*, DUM. POP., VII (1922—1923), nr. 51, p. 6.

4. *Oarza, oarza* (N. I. Popescu), REV. T. PAMFILE, II (1924), p. 87 (Ștefănești—Vilcea).

5. *Iapa țiganului*, CULT. POP., VII (1927), nr. 187, p. 3.

6. *Țiganul după cărbuni la pădure*. Costin, *Anecdote*, p. 9 (Petnic—Caraș-Severin).

IAPĂ . . . BUNĂ . .

Românul: — De vânzare ți-e calul, țigane?

Țiganul: — Ca fata ai mare.

Românul: — Da bunu-i?

Țiganul: — De bună samă.

Românul: — Că doară te-am văzut acolo, când era să urcați dealul, că stătea în loc să se gîndească: să urce ori ba?

Țiganul: — De bună samă. E cal cu minte. El știa că de cealaltă parte a dealului și așa trebuie să se coboare.

AGRIC., VII (1910), nr. 9, p. 69

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4331. Este atestat în Moldova.

MAI MULT ÎN DOUĂ ZILE, DECÎT ÎNTR-UNA

Avea și țiganul o iapă, dar de slabă ce era, nici pe drum nu putea merge.

Dar, în sfârșit ce se chitește el: „Cum o fi, dar eu am să o duc la țîrg, să vedem nu voi putea lua ceva parale pe ea“. Se duce el, cum dă D-zeu, și o scoate în iarmaroc. Cînd colo, ce să vezi? Lumea se adunase în jurul lui, doar ea să mai facă haz de țigan, iar nicidecum să cumpere iapa de la el.

Îl întrebă:

- De vînzare ți-i iapa măi țigane?
- De vînzare, cucioane.
- Dar de ce-i așa slabă?
- Fie, dacă-i dau numai apă!
- Și de mers, merge ceva țigane?
- Merge, mai mult în două zile, decît într-una, cucioane.

„I. CREANGĂ“, VII (1914), nr. 9—
10, p. 284 (Blăgești—Bacău)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4332. Este atestat în Moldova.

[TRAGE DIN IESLE, ORI DE CĂRUȚĂ?]

- Da, mă rog: iapa asta, care vrei să mi-o vinzi, incailea trage?
- Trage, cum să nu; trage mai bine decît dumneata.
- Da încă una, mă rog: trage din iesle, ori de căruță?

NEAM. ROM. POP., XVIII (1930),
nr. 7, p. 121

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4333. Este atestat în Moldova.

ȚIGANUL LA IARMAROC

Odată s-a dus țiganul nostru la tîrg c-o iapă de vîndut. Un țăran îl întrebă:

— Ți-i de vîndut iapa?

— Da, răspunse țiganul, frecîndu-și mîinile, ca înaintea unui aldămaș.

— E-a fâta? întrebă românul.

— E-a fâta, românico! zice țiganul.

— Apoi nu-i de mine, zice omul, că eu caut una stearpă. Și se duce.

Vine alt român și-l întrebă:

— Vinzi iapa, măi țigane?

— De vînzare, de vînzare! răcnește țiganul.

— Da-i a fâta?

— Nu! răspunde, de astă dată, țiganul.

— Apoi... nu-i de mine... că eu caut o iepușoară care să-mi facă mînz... Și se duce și al doilea țăran. Țiganul a rămas cu ochii holbați!

Iaca și un al treilea cumpărător.

Țiganul stă, se gîndește și se milduiește, și cînd acela îl întrebă dacă-i iapa a fâta, el răspunde:

— E a fâta și nu-i a fâta, românico. Ia-o că-i de dumneata.

NEAM. ROM. POP., XIII (1925), nr. 6, p. 90; republicată: STRAJA, IV (1925), nr. 67, p. 4; SOL. MOLD., I (1927), nr. 6—7, p. 15; CAL. GOS-POD., VII (1928), p. 48

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4334. Este atestat în Moldova.

IAPA ALBĂ

La un iarmaroc, merse odată un țigan să cumpere un cal. Îi trebuia sărmanu să-și tîrască nevasta și puradeii vara la seceră, de la un loc la altul. Ochi el unu, al

altul, nu! nu se potrivea pentru el. Era scump. Căuta ceva mai ieftior, că de! gologani mulți nu prea avea. Era sărman ea toți țigani. Mai se roti el, întrebă pe unu, pe altul, în fine, găsi într-un colț o iapă albă, slabă, ce de-abia își tîra trupul. În gînd se chibzuia:

„Asta o să fie a mea. Mămucuță Doamne! cînd m-o vedea dancierii călare pe hastă mîndrețe de iepșoară, o să le pară bine, zic zău! O să creadă că este năzdrăvanu de harmăsar a lui Făt Frumos! O să moară de necaz alde Păpalea, da și eu o să le strig așa de departe: Dați-vă la o parte, să nu vă calce, că vă rupe ale cotoanoage. Și eu țanțoș să mă țin — știi colea — mai abitir ea dom major al de vine în fiecare săptămînă la noi.“

Mulțumit cu gîndul, începu tîrgul. Tura-vura, se-nțelese și o luă pe cîți bani avea: șapte poli ș-un sfert. Bătu Jaba cu stăpînul, bău aldămașul și plecă acasă. Pe drum trebuia să treacă printr-o băltoacă. Haida, haida, fluierînd de bucurie, ajunse la locul cu pricina. Iapa nu vrea deloc să intre în noroi. Mai cu bătu, mai cu călcîiele, intră sărmana de chiu, de vai. Cînd ajunse însă la mijloc, nici în raptul capului n-a mai vrut costeliva. Dacă văzu că cu răul nu mai vrea, o luă cu binișoru:

— Hii mîndruța! hi puicuța! . . . eă-ți dau acasă tărifța. O să-ți dau și foi de salcîm, să te-ngrăși mai bine ca la al rumân.

Îi făgădui el multe bunătăți, iapa însă nu se sinchi-sea. Necăjit, o lovește, încet-încet, ba chiar mai tare, la picioare, pe spinare, iapa deloc; parc-ar fi fost pironită acolo. S-ar fi dat jos, dar îi era frică de orătăniile din gîrlă. Se supără foc țiganul, că-l face de ocară față de călătorii care veneau și treceau rîzînd pe lîngă el, și zise scos din fire:

— Iapă albă îmi trebuia!

Ptiu! să fie . . . -n bafta mea! . . . Tot mai bună o iapă neagră; cînd voi zicea: hi, să meargă.

BĂRĂGAN., IV (1934), nr. 11—12,
p. 8

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4335. Este atestat în Muntenia.

SĂ MĂ VADĂ LUMEA!

Stătea și țiganul cu calul în iarmaroc.

S-apropie niște cumpărători care îl întreabă

— Trage calul la trăsură, măi țigane?

— Ba, răspunde țiganul.

— Da la călărie merge?

— Ba.

— Da la arie merge?

— Ba.

— Păi dar la ce l-ai mai adus aici măi țigane!

— Să mă vadă lumea cu cine mă muncesc, zise țiganul oftând din greu.

(P. Gh. Savin) „I. CREANGĂ“, II (1909), nr. 10, p. 277; republicată: GAZ. TRANS., LXXII (1909), nr. 218, p. 6; *Snoave*, p. 18; SOL., I (1934 nr. 2, p. 3 (Jorăști — Galați))

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4336. Este atestat în Moldova, Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Să-l vadă lumea*, HAZ. SAT., IX (1909), nr. 10, p. 3.

3. *Să vadă lumea*. Pamfile, *Cartea pov. hazlii*, p. 47; republicată: NEAM. ROM. POP., XI (1920), nr. 36, p. 585.

4. *Țiganul la iarmaroc*, REV. „T. PAMFILE“, I (1923), p. 29 (Văculești — Botoșani).

5. *Să vadă lumea*, LUMINA SAT., II (1923), nr. 13, p. 5.

6. *Țiganul la târg*, BUCIUM., II (1925—1926), nr. 3, p. 3 (Copăceni — Vilcea).

7. *Țiganul la iarmaroc*, CAL. GOSPOD., VI (1927), p. 82.

8. *Să mă vadă lumea*, ȚĂRĂNISM., III (1928), nr. 14—15, p. 13.

9. *Să mă vadă lumea*, ROM., XXXII (1930), nr. 16—17, p. 15.

10. *Să mă vadă lumea...*, DACIA TR., 1930, p. 117.
11. *Calul țiganului*, CAL. Arad, XXXII (1931), p. 15.
12. *Să mă vadă lumea*, VOINȚA BAN., XII (1932), nr. 45, p. 4.
13. *Calul țiganului* (N. I. Munteanu), SAT., 1935, nr. 53, p. 30.
14. *Țiganul la iarmaroc*, FRING, VII (1936—1937), nr. 86—87, p. 1070 (Dorobanți — Botoșani).
15. *Calul țiganului*, BĂRĂGAN., VIII (1938), nr. 10—11, p. 14.

D-ALE ȚIGĂNEȘTI

Toată starea mișcătoare a unui țigan era o iapă; cum a scos-o din iarnă numai pielea ei știe sărmana — cum. Desprimăvărîndu-se, făcu cum a putut bietul țigan și-și duse iapa la iarbă, în marginea unei păduri, să paseă. Pe seară, când vine s-o ducă acasă, o găsi căzută pe coaste, neputîndu-se scula. O smuci el țiganul în sus, o smuci în jos — ași... de unde să se scoale. În ăst timp aude și cucul cîntînd: cucu... cucu... cucu... Țiganului i se păru că cucul îi face în necaz, zicînd iepei: culcă-te, culcă-te, el atunci supărat zice cucului:

Naș hotar! bușoldo
 Oșăsko,
 Has chicib!
 (Fugi d-acî pasăre de pădure
 mînca-ți-ai!)

Iată că din pădure numai că ce aude și pupăza: up... op... up... op... Țiganului i se păru că aude, zicîndu-i iepei: op... op... op... — adică, scoală-te Atunci, prinzînd țiganul curaj, apucă iapa de coadă și o puse copăcel, pe picioare. De bucurie zise pupăzei:

Ah șucar civicli
 ma mu hali catorali
 Hau loco mui
 Șucar ghilabal
 Hau la chicini!

(Aoleo frumoasă pasăre pistriță
mînea-ți-aș gura-frumos cîntă —
mîncă-ți-aș limba!)

GHILUȘUL, II (1914), nr. 3—4, p. 31

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4338. Este atestat în Muntenia.

SĂRACA PIEDICĂ...

Un țigan și-mpiedică seara calul și-i dete drumul pe cîmp ca să pască. Dimineața merge să-l caute și-i află urma, unde-l mîncase lupul. Sta în loc, se uita împrejur și găsește piedica calului. Atunci întrerupse tăcerea și zise:

— Săraca piedică, ce frică-i fi mai dus tu pînă mi-a mîncat lupul calul!

AMIC. POP., VIII (1868), p. 110

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4339. Este atestat în Transilvania.

Variante:

2. (Fără titlu) PRIC., III (1874), nr. 20, p. 79.
3. (Fără titlu) GRAI. ROM., I (1923), nr. 19, p. 4.
4. (Fără titlu) Pop-Reteganul, I., *Țigani*, p. 29.

SASUL ȘI CÎINELE SĂU

Merse sasul toamna tîrziu la pădure după lemne, petrecut numai de cîinele său.

Se făcu noapte și era întuneric, bietul sas căzu în o groapă.

După multe neazuri ieșind din groapă, zise suspinînd:

— Pe muiere și pe mutza meu facut Dumnezeu, iar pe mine și pe kinele meu facut dracul.

GURA SAT., VI (1868), nr. 42, p. 167

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4341. Este atestat în Transilvania.

UN ȘVAB FLĂMÎND

Într-o zi de post, cam îndeseară, umbla un șvab, printr-un sat român, amețit de foame, fără nici un ban în buzunar. Așa el se socoti, că cu vorbele românești eț știe poate că va căpăta într-o casă ceva de mîncare. Și gîndul acesta fu foarte bun, că el veni la un român care avea milă cu săracii și care în ziua aceea a fost fiert de prînz linte. Șvabul săracu văzu punînd de prînz pe masă, îndată zise:

— Gazdo fome mult.

Omul îi răspunde:

— Ba nu că am făcut bucate destule.

Șvabul îi mai spune o dată ce i-a fost zis, arătînd la foale că e gol. La ce caz, românul zice către muierea lui Maria:

— Acuma-mi pocnește mie capul ce vrea săracul acesta!

— Ce? îl întrebă muierea.

— Da lui e foame, zice bărbatul.

Iar Maria-i zice:

— Că eu vream să-ți spun ție că el e leșinat de foame, că cum am pus prînzul pe masă, nu a mai luat ochii de la blidul cu linte.

Bărbatul apoi:

— Să-l chemăm săracul, dacă va vrea să prînzească cu noi.

Gazda dacă iese afară și-l agrăiește:

— Prietene! noi postim astăzi, dar dacă-ți place și ai foame pre cum zici, vino și mîncă cu noi.



Șvabul săracul nu lăsă să-l roage de două ori, ci îndată luă o lingură mai fundată, slobozi cureaua la bannavrigi, și se așternu pe linte, îndopîndu-se ca cel ce nu a mîncat de o săptămînă. Casnicii mai apoi se lăsară de prînz, dar el încă îndopa așa de grozav, deși partea ce a fost numită să rămînă pentru cină încă a mîncat-o. În sfîrșit cînd șvabul se sătură, mulțumi la gazdă astfel:

— Gazdo, Dumnezeu dă — unde pui cu mîna, să afli cu sacul!

Gazda văzînd că-i voiește bine, măcar că nu putea să răspundă cum se cade, îi zise:

— Prietene rămîi și te odihnește peste noapte aici.

Șvabul primi; și așa sătul și ostenit se culcă. Dar acuma o să-i deie dracul de cap, căci spre noapte s-a umflat linteia în el, încît bietul începu a striga în gura mare:

— Gazdo? unde ușa?

Gazda nu-i da răspuns, gîndind că el visează.

El iară:

— Gazdo! unde ușa? și văzînd că nu-i da nimeni răspunsul, zise supărat — gazdo! dar-ar Dumnezeu să pui linte cu sacul, și să afli cu mîna!

Gazda văzînd că șvabul satului voiește rău, se scoală și mi-l aruncă pe ușă afară. La care șvabul încă bucurous observă:

— Vezi, asta vrut eu, că nu aflat ușa; pentru că linteia teu batut foalele meu!

GURA SAT., XII (1872), nr. 22—23,
p. 90

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4342. Este atestat în Moldova, Transilvania și Muntenia.

V a r i a n t e:

2. (Fără titlu) POP. ROM., V (1900), p. 605.

3. *Din una chilă, una mînă*. Zanne, *Proverbele românilor*, V (1900), p. 166 (Smulți — Galați).

4. *Rusul în gazdă*. Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 26.

5. *Turcul și linteia* (P. Gh. Savin), „I. CREANGĂ”, VI (1913), nr. 7, p. 222 (Jorăști — Galați), republicată: ALB.

Buc., XXII (1923), nr. 37—38, p. 560; CAL. GOSPOD., V (1925), p. 22.

6. *Pătania grecului* (N. I. Munteanu), SAT., VI (1935) nr. 53, p. 30.

VOM VEDEA

Românul (căt-re un sas, care și-a îngropat a patra nevastă): — Păi, e rău vecine.

Sasul: — Noa, crezi ce zice?

Românul: — Păi, uite! Ți-a luat Dumnezeu și pe asta.

Sasul: — Ș-apoi ce? El ia, eu iau; el ia, eu iau, om vedea care-om isprăvi.

POP. ROM., XI (1911), nr. 51, p. 11

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4343. Este atestat în Transilvania.

Varianta:

2. *Vom vedea*, BABA SAT., IV (1911), nr. 25, p. 4.

[VAI DE CAPUL MEU!]

Un sas, avînd trebuință de un lucrător pentru munca cîmpului, se duce în piață și, văzînd pe unul, mare, nalt și mai spătos, îl tocmește pe acela. Se pornesc la treabă; dar în curînd sasul vede că s-a păcălit, și că omul pe care și l-a ales e tot atît de leneș cît este și de lung. În fine sosește ceasul prinzului, stau din lucru și se pun la masă. Sasul adusese de acasă o mîncare cu prune fier-te. Dar pe cînd stăpînul mîncea cîte o prună, sluga căra în lege, astfel că bietul sas, după ce s-a păcălit cu munca lucrătorului ce-și tocmise, a rămas și nemîncat, și-i zise clătînînd din cap:

— M-am bucurat la mai marele tău și la vai de capul meu.

Zanne, *Proverbele românilor*, II (1897), p. 605

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4346. Este atestat în Muntenia.

CINE TE-A PUS SĂ LE AMESTECI?

Un sas pleacă la târg cu o bute de vin, pe care o avea de vînzare. Apropiindu-se de un sat românesc, se întîlni cu un om, ce ducea un sfredel mare în mîină, și-l întrebă dacă nu cumva știe pe cineva în sat, care ar vrea să cumpere vinul?

— Iacă, chiar eu ți l-aș cumpăra, zise românul, numai de-ar fi un vin coala mai de nădejde, căci nu mi-aș lepăda banii pe orice lucru de nimica.

— Nu cred, vecine dragă, vinul meu este de cele mai bune, zise sasul, și dacă vrei să cerci la el, ecă scoatem cepu, și o să vezi, că o să placă la dumneata.

Zicînd aceasta, sasul scoase dopul de deasupra buții și-i dete românului puțin vin, ca să guste.

— Aicea deasupra ar fi bun, zise românul, dar nu știu cum o fi dedesupt.

— Cearcă ș-acolo vecine, răspunse sasul, că tot un vin e. Eu nu pun jos un fel de vin și sus alt fel.

Românul făcu în partea de jos a buții o gaură cu sfredelul, gustă de două-trei ori și de aici și apoi grăi:

— E bun și jos; acuma ar mai rămîne să-l cercăm și la capete.

— Cearcă vecine unde vrei d-ta, zise sasul, vesel că a dat de un mușteriu așa de omenie, că eu știu, că avem marfă bună. Nu vrem să celuim la d-ta.

Și pînă cînd românul sfredeli din nou butea, sasul terbui să țină cu mîna la gaura de dedesupt, ca să nu-i curgă vinul.

După ce sfredeli fundul buții și înghiți bine și de aici, românul grăi iarăși:

— Să știi, vecine, că sînt mulțumit cu vinul d-tale. De-o fi și în partea cealaltă tot așa, îl cumpăr de bună seamă.

Sasul nu mai putea de bucurie. El astupă cu mîna cealaltă gaura a doua, pe care o făcu românul, și acum aștepta să vadă, ce va zice mușteriu, după ce va gusta din cealaltă parte a buții. Românul dracului însă, cum găuri butea la capătul celălalt și gustă și de acolo puțin vin, îndată începu să strîmbe din nas și să scuipe, zicînd:

— Acilea este vinul de tot slab, vecine. Caută-ți alt cumpărător, că pentru mine nu face... De! Cine te-a pus să-l amesteci?

Și luîndu-și sfredelul, se cam mai duse. Lăsîndu-l pe sas să-și bată capul cu cele trei găuri, ce i le făcuse la bute.

(Sandu) GAZ. TRANS., LII (1889),
nr. 281, p. 5; republicată: *Anecdote*,
p. 120

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4347. Este atestat în Transilvania.

ȘVABUL ȘI VACA

Avea șvabul o vacă cu rău nărav. De cîte ori o mulgea — și el o mulgea totdeauna — cînd șuștarul era plin, îl răsturna pe loc și paguba și-o vedea cu ochii.

Ce să facă bietul șvab? Nici una nici alta, el o leagă strîns și bine de șerparul său de peste mijloc și o mulge mai departe. Vaca naibii însă din nou răstoarnă șuștarul și-o ia la fugă cu șvab cu tot.

Văzînd popa nemțesc de pe fereastră, cum șvabul, fără voie, aleargă mai mult de-a tîrîișul decît pe picioarele — îi zice:

— Da încotro, Hans, fărtate?

— Știe Dumnezeu și vaca!... bolborosește șvabul și du-te mai departe.

CAL. Arad, XIX (1898), p. 121

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4348. Este atestat în Transilvania.

Variante:

2. *Știe Dumnezeu și vaca*, F. POP., VIII (1900), p. 11 (Moșnița — Timiș).

3. *Știe numai Dumnezeu și vaca*. Zanne, *Proverbele românilor*, VI (1961), p. 665 (Arad — Arad).

CU AJUTORUL LUI DUMNEZEU

Un croitor avea doi băieți la învățătură în atelierul lui. Unul era foarte deștept și altul mai prostuț. Într-o zi stăpînul a zis către cel inteligent:

— Tu ar trebui să mergi la o școală sau la alt atelier mai mare . . .

— Nu, eu doresc să rămîn la dumneata și la meseria mea.

— Ei, bravo, tu ești de pe acum un bun maistru.

— Nu-s încă, dar cu ajutorul lui Dumnezeu nădăjduiesc să fiu.

Băiatul cel prost trase cu urechea la cele vorbite . . .

Odată trimite stăpînul, pe băiatul cel prost, să aducă niște lemne din pivniță.

— Nu, răspuse prostul, eu doresc să rămîn în atelier la dumneata și la meseria mea.

— Ei, tu ești un măgar!

— Nu-s încă, dar cu ajutorul lui Dumnezeu, nădăjduiesc să fiu!

CĂL. POP., LII (1937), p. 167

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4349. Este atestat în Transilvania.

[„INSTANȚIA ȚĂRANULUI“]

Un biet țaran prostuț avînd o judecată se duce la cetate, și întrebînd pe unul și altul fu îndreptat a merge la curtea sfatului și să dea acolo o „instanția“. La între-

barea lui, că de unde să capete el „instanția“, i se spune să meargă lângă curtea sfatului, că acolo șede un avocat care-i va face și instanția. Merge lângă curtea sfatului, vede sus doi domni uitându-se pe fereastră.

— Mă rog, domnilor, zise țăranul, aici se vînd instanțele?

— Aici, răspunseră domnii în glumă.

— Apoi, dați-mi doar una d-o groșiță, să mă duc s-o bag la curtea sfatului, că am o judecată cu un om.

AMIC. POP. CAL., VI (1866), p. 96

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4350. Este atestat în Transilvania.

[CUM E VREMEA PE URMĂ]

Boierul către țăran:

— Ia ascultă moșule, vîntul ăsta care bate acum are semne de vreme bună ori rea?

— Păi boierule uneori aduce vreme bună, alteori rea. Atîrnă dă cum e vremea pe urmă.

GAZ. ŢER., XXXVIII (1930), nr. 8,
p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4351. Este atestat în Muntenia.

[ODER PLUA, ODER NINGE, ODER FI VREME BUNĂ!]

Într-o zi de duminică seara, se duse Ion la vecinul său sas, pe care-l cheamă Hans, ca să-și mai petreacă cu vorbele.

După ce-și petrecură citva din timp, zise Ion lui Hans:

— Jupine Hans, miine e zi de lucru; ian ieși oleacă afară, să vezi ce timp vom avea miine — căci dumneata ești mai cu minte ca mine.

Hans ieși afară, se uită spre cer în toate părțile și apoi cu fruntea încrățită intră în casă și zice lui Ion:
— Apoi, moi veșine, pe cum fediut io — *oder plua, oder ninge, oder* fi vreme bună!

GURA SAT., XVIII (1878), nr. 19,
p. 71

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4352. Este atestat în Transilvania.

LA COMISARIAT

— Ce ți-a făcut omul, de l-ai bătut?
— Apoi, domnule comisar, vedeți bine că este un idiot.
— Ce spui d-ta! Asta nu era un motiv să-l lovești; uiți că și idioții sînt oameni ca dumneata și ca mine și ca ceilalți.

ALB. Buc., nr. 41—42, XXVI (1926)
p. 504

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4353. Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. *La comisariat.* Suditeanu, *Din satul lui Cremene*, p. 17.
3. (Fără titlu) ȚĂRANISM., IV (1929), nr. 1, p. 11.

NEAMȚUL CURAJOS

La o berărie mai mulți nemți erau strînși în jurul unei mese. Berile urmară una după alta, că se făcuse un lac de bere nu numai în stomacul băutorilor, dar încă și la masă. Pe la o vreme se aprinsese berea în ei cum se

aprinde tărțile într-un cal și efectul acestei aprinderi se urcase la cap.

Discutară mai întâi despre patria lor, apoi despre evenimentele zilnice. Când vreunul era contrariat, trîntea cu palma pe masă și toată berea risipită sărea în fața celorlalți. Aceia se mulțumeau cu o exclamație *der Teufel* și se ștergeau cu mîneca pe obraz și pe haine.

În sfîrșit se întîrziase, și berarul îi pofti să plece. Când ieșiră afară, erau toți gata.

— Tu ai băut mai mult și ai plătit mai puțin, zise unul altuia supărat.

— Ești un măgar, răspunse celălalt.

Neamțul insultat se duse acasă, intră în camera lui, începu să se dezbrace și era gata să se culce, cînd deodată cheamă nevasta și ceru să-i aducă hainele.

— Dar ce să faci cu ele pe vremea asta? întrebă nevasta.

— Asta treaba-l meu.

— E tîrziu și nu ești tocmai în stare să mai umblii pe uliță!

— Aduci haine, ori dau la trac pe tine și tot neam-l tău nemțești?

Femeia îi aduse hainele văzînd că nu poate scăpa de bețiv. El se îmbracă și porni. În cîteva minute ajunse la casa neamțului care îl insultase. El bătu la ușă de mai multe ori și abia peste un sfert de ceas o fereastră se deschise și capul neamțului se arătă.

— Cine-i acolo? întrebă el.

— Eu, Frantz.

— Ce voiești?

— Să dai la mine socoteală că ai făcut mogar la mine.

— Du-te dracului.

— Nu merge. Vin aice jos, mergem amîndoi de ghit.

— Du-te de te culcă, bețivule, și mîine să vii să ne înțelegem.

— Nu duce. Dai socoteală asta-seară la mine, abăr dacă nu fac lucru tracule.

— Și ce fel de socoteală ceri de la mine?

— Spune deacă serios spus la mine mogar?

— Foarte serios.

— Deacă serios, altceva. Crezut că glumit.

— Nicidecum.

— Atunci noapte bun.

— Noapte bună.

Și neamțul s-a dus acasă și a dormit liniștit, că primise un răspuns îndestulător.

Fundescu, *Lit. pop. Basme*, p. 105;
republicată: *Lit. pop. Anecdote*, p. 80

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4354. Este atestat în Muntenia.

[CEARTA]

Doi oameni se certau pentru vreo pricină și unul necăjindu-se a tras celuilalt o palmă.

— La dracu, strigă lovitul, asta o faci din glumă sau cu dinadinsu?

— Cu dinadinsu, zice cel dintîi.

— Ai noroc, îi răspunse celălalt, căci astfel... n-aș fi suferit.

Magazia de veselie, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4354 A. Este atestat în Muntenia.

ROMÂNUL PĂCĂLIT DE NEAMȚ

Era pe vremea cînd nu se descoperise trenurile. Călătoria se făcea foarte anevoie, zile și nopți întregi, pe drumurile rele cu noroiul pînă la butucul roții. Din loc în loc, cale de o zi sau jumătate, era cite un han chiar în mijlocul cîmpului. Dar alte timpuri erau ca și alți oameni, nimeni nu era bîntuit, ba la vremuri grele se ajutau creștinii ca frații, nevăzuți pînă atunci.

Pe drumul mare între Iași și Galați, la hanul lui Lascarache în marginea satului Diocheți, era un hangiu

foarte palicar, dar destul de primitiv și bun cu drumeții. Trece într-o zi și un neamț într-o căruță tocmită, cu treburi spre Iași. Dar neamțul ista era străin de locuri și chiar limba n-o vorbea bine. Stătu la masă, se ospătă bine, la plecare dădu ordin neamțului să mai aducă un kilo de vin la botul calului. Când românul aduse chilul, cum vărsă din el și făcu un semn cam de înjurătură printre buze. Neamțul nu observă de odată și plăti regulat și destul de mulțumit de primirea ce i se făcuse, plecând în drumul său. Merse ce merse și când trecuse dincolo de Vaslui își aduce aminte de felul cum l-a primit negustorul din Diocheți și nu-și putea da seama de ce a făcut negustorul semnul acela când a vărsat din vin și zice căruțașului:

— Măi, domn Gheorghe! întoarce înapoi caii și hai Diocheți la domnu negustor care a făcut la mine un perț...

— Cum se poate conașule să batem drumul înapoi cale de 4 poște!

— Se poate... nu se poate... trebuie... eu dau dublu preț la mata. Și, neavînd încotro, căruțașul întoarce căruța și nu se opri decît la hanul lui Lăscărache. Cum îl văzu hangiul îi și sări înainte și bucuros cum era din fire, cînd îl vizita astfel de mușterii, îl pofti înăuntru în odaia caldă și puse mîna pe oală... Cînd sosi cu vinul neamțul îl întrebă:

— Domnule negustor, să spui la mine drept de ce atunci cînd plecat și ai dat un kilo cu vin ai făcut la mine un perț.

— Iată cum domnule: eu am vărsat puțin vin și-mi părea rău că nu cumva dumneata să-l refuzi. Și îi explică cu de-amănuntul rostul semnului făcut.

Neamțul care asculta cu luare-aminte, cînd văzu cum e treaba prinse a se găti de drum și porunci căruțașului să pună caii. La plecare zise hangiului:

— Dacă dumneata ai făcut la mine un perț, iaca eu fac doi perți: Ptiu, ptiu... Și-și văzu de drum.

(N. I. Munteanu) OP. SAT., I (1928),
nr. 10, p. 7 (Jorăști — Galați)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4355. Este atestat în Moldova.

[ÎNVIA-VA SAU BA?!]

Preotul predica în biserică despre învierea morților și că toți morții vor învia iarăși la judecată, în ziua de apoi. Un țigan care era de față se grăbi a întreba pe preot:

— Cînstite părințele, oare dada meu, învia-va sau ba; fiindcă pre el l-a mîncat lupii.

GURA SAT., XIV (1874), nr. 11, p. 44

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4357. Este atestat în Transilvania.

HO, CĂ NU MI-E SETE

Intr-o iarnă se făcuse într-un sat o dîră pe o uliță, pe unde se dădeau copiii cu săniuțele. Dîra era pe marginea unui rîu, care curgea de la fîntîna satului . . .

Intr-o duminică din acea iarnă, pe cînd erau copiii toți la dîră, vine și un moșneag, care uitîndu-se la unul din copii, îi zise:

— Ia, dă-mi și mie, moșului, o săniuță, să mă duc pînă la vale, că mi-e greu ca să scobor coasta asta așa de mare pe picioare!

— Bucuros, răspunse copilandrul! . . .

Luă moșul săniuța, se urcă în ea și porni la vale; dar neștiind cum s-o conducă și văzînd că săniuța merge din ce în ce cu el tot spre părău și neavînd altă putere, fiindcă își luase vînt și mergea repede, desperat începu să-i strige:

— Ho, năpraznico, că nu mi-e sete, după ce intrase în mijlocul părăiașului și se udase.

CAL. POP. XLIX (1934), p. 131

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4358. Este atestat în Transilvania.

UN FLUIER

Un om se ducea la iarmaroc și numai dă de un cioban, care păștea oile pe lângă marginea drumului.

— Măi bade, zise ciobanul, tot te duci-neatale la iarmaroc, cumpără-mi și mie un fluier și când te-i întoarce, și l-oi plăti!

— Ți-oi cumpăra, dacă n-oi uita! îi răspunse omul.
Mergînd mai departe, dă peste alt cioban:

— Măi bade na-ți un firfirig și mi-i cumpăra un fluier de la iarmaroc dacă nu-i uita!

— Nu uit, nu! . . . mi-a mai zis unul să-i cumpăr un fluier de la iarmaroc; acela însă n-are să cînte din fluier, dar tu ai să cînti . . .

Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 188

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4359. Este atestat în Muntenia.

[M-AU PRICEPUT? . . .]

Țiganul sosit acasă din cătănie ședea cu prietenii la birt și-și povestea pățaniile. Chiar spusese că a fost și în țara burcușului.

— Da ce oameni is pe-acolo? întrebă un copilandru.

— Proști, proști de tot! Trei ani am fost între ei, și cugetați m-au priceput? Nici vorbă! . . .

GAZ. POP., II (1886), nr. 2, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4360. Este atestat în Transilvania.

CALUL ȘIRET

Lui Samuil Criță i-a fost imbolnăvit calul. Samuil îl duce la tîrg și doftorul îi umple ● țevie cu niște pravuri și-i zice că să sufle pravul calului în gură. A doua zi vine

Samuil iarăși la doftor cu niște buze roșii și umflate pare că ar fi mâncat un stup de albine.

— Da ce ți-i bre, Șapte buze? il întrebă doftorul.

— Ce să fie? Nevoie, d-le. Eu abia am fost băgat țeava în gură, ca să-i suflu calului pravul înlăuntru, cînd, iacă, s-a grăbit el mai iute și mi-a suflat haranul dracului tot praful mie în gură.

DEȘTEPT., I (1893), nr. 8, p. 64

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4361. Este atestat în Moldova.

[CARE SĂ FIE OARE PRICINA?]

Boierule, zicea un țăran arendașului, noi totdeauna ne batem nevestele ca să le învățăm minte și tot degeaba, pe cînd coconița d-tale nebătută, nesuduită e de treabă și cuminte, care să fie oare pricina?

— Ei, băiete, răspunse arendașul, cu cît vă veți bate mai mult nevestele, cu atît să așteptați de la dînsele mai multe neajunsuri. Femeia, fătul meu, e ca sacul de făină, pe care cu cît îl bați mai mult, cu atît iese dintr-însul făina și rămîn tărițele.

ACTIV., I (1901), nr. 2, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4362. Este atestat în Transilvania.

ȘTIE DUMNEZEU AL CUI E SACUL CU FĂINĂ

O bătrînă închirie o odaie la o pereche tînără. Tînăra femeie, după ce bărbatul aduse măcinișul de la moară, zise că sacul cu făină să-l lase în tindă. Nici prin gînd nu-i trecea că baba să fie lungă la degate. S-a înșelat însă, că baba în fiecare zi fura din făină, iar duminica și în sărbători fura și cîte o prescură. De la o vreme făina se împuțina atît de tare, încît biata femeie se puse pe

gînduri. Bănuiala căzu asupra bătrinei, căci ea făină n-avea, iar de făcut prescuri făcea. Cînd tînăra femeie se plînsese bărbatului ei cum baba fura din făina lor și cîns-tește prescuri la biserică, bărbatul o liniștește astfel:

— Las-o păcatelor ei, căci știe doară Dumnezeu al cui e sacul cel cu făină!

CAL. POP. BUCOV., XIV (1901), p.
115

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4365. Este atestat în Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Știe Dumnezeu al cui e sacul cu făină.* Zanne, *Proverbele românilor*, VI (1901), p. 664.

3. *Știe el D-zeu al cui e podul cu slănină.* Zanne, *Proverbele românilor*, VI (1901), p. 664 (Smulți — Galați).

4. *A cui e lada?* Pamfile, *Firișoare de aur*, p. 57.

UN CHINEZ (PRIMAR) CUMINTE

Astă-iarnă a nins tarie fain în satu Urnăfură. Neaua a acoperit cu penele ei întreg satu, tătie drumurile, gar-durile, dă îți iera mai mare dragu.

Dimineața, cînd s-o sculat domnul chinez, Solomon Suchiatu, din pat, văzînd neaua faină așa i-o zis lui Solomia lui:

— Tu Solomie! Du-te dă chiamă pră boactăru Rîncu, că am să-i dau porunci.

Solomie să dusă pînă în cotarcă, dă unde scoasă din subie pră boactăru Rîncu, cu sloieț pră vîrfu mustăților.

— Hai mă, că îți dă porunci domnu primar!

Ajuns în fața domnului chinez, ăsta zisă:

— Mă Rînculie! Azi-noapte o nins prăpăd în satu nost. Neaua albuță a acoperit tăt. Du-te în sat și porun-

ciește, că io Ț-am poruncit din porunca lu domnu fibirău, că astăzi nici un om să nu iasă din casă, ca să nu facă pîrtie și drum prin neaua fină, ca să rămînă așa, cum a trimies-o Dumnezeu!

— Să trăiți domnule primari, răspunsă Rîncu, d-apăi cum m-oi duce io, să le dau dă știre, fără ca să nu fac urme pă neauă??!

— Prostule! îi zisă chiniezu, iei pră Tănase Bumbu, pră Ioșca Polomidă, pră Spiridon Păsulă, și pră Ifrim Sămîntădăbostan, ca să te ducă pră... lotră! M-ai înțeles?

CAL., I (1925), p. 28

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4366. Este atestat în Transilvania.

FOAMEA ȚIGANULUI

Un țigan lihnit de foame n-avea la sine decît un leu și nu prea găsea ce să cumpere cu el. Foamea însă îl doboră. Se uita țiganul pe la cele ferești pline de bunătăți și lingea geamurile că doar, doar i-o mai trece pîrdalnica de foame. Deodată aude pe un negustor strigînd: „1 leu kilogramul de ceapă, 1 leu...“

Țiganul, cînd auzi, se duce glonț la el și cumpără un kilogram de ceapă bucuros că și pentru leul lui putea să cumpere ceva. Se duse într-un loc dosnic și iute băgă o ceapă întregă în gură începînd s-o mestece. Deodată lacrimi începură să-i curgă din ochi dar țiganul nu se uita la asta, băgă o altă ceapă. Ochii începură să-l doară, să lăcrimeze mai tare, și s-au înroșit. Da țiganul de colo:

— Așa vă trebuie boldiților dacă nu v-ați holbat la ce cumpărați.

GLAS. BUCOV., XVIII (1934),
nr. 4323, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4367. Este atestat în Moldova.

[APRECIERE . . .]

Un om a venit într-o duminică în satul vecin la cumătrul-său și au mers amîndoi la biserică. După ieșirea din biserică acel de aci întrebă pe cumătrul său:

— Spune-mi, cum îți place de preotul nostru?

Iară cumătrul-său îi răspunse:

— Acesta este cu totul alt om, nu ca al nostru. Al nostru strigă grozav de tare, cînd predică, pre cînd la predica preotului vostru poate dormita omul foarte bine.

Gheaja, *Risete*, p. 120

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4368. Este atestat în Transilvania.

ȚIGANUL LA ÎMPĂRATUL

Nu-i plăcea țiganului de iarnă și pace. Vara tot mai poți fi zdrențos, și apoi foamea încă ți-o omori mai cu ciuperci, mai cu legume împrumutate de la cei români. Iarna îl prăpădea însă. S-a hotărît deci să meargă la împărat și să ceară mîntuire.

— Înălțate-împărate, zise țiganul, măria ta ai mare putere, fă ca d-aci înainte să fie tot două veri și-o iarnă!

— Bine, zise împăratul, d-acum încolo va fi tot o vară, apoi iarnă și iară vară.

Și d-atunci se mîngîie țiganul că a scăpat d-o iarnă.

F. POP., VI (1898), nr. 34, p. 406

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4369. Este atestat în Transilvania.

[„BINE CĂ AM MÎNCAT-O!“]

Cuiva i s-a prorocit de multe ori, că o să mănince odată bătaie bună. În sfîrșit s-a împlinit această prorocire și a mîncat o bătaie zdravănă. „Bine că am mîncat-o, zi-

cea, scuturîndu-se, acum încaileă nu trebuie să-mi mai fie totdeauna frică că voi mânca-o.“

Magazia de veselie, p. 29.

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4370. Este atestat în Muntenia.

MI-O SPART CAPU CU COADA

Intr-un sat, la vizita doftorului, se prezintă și un țaran, cu capul legat în cîrpe.

— Da ce-ai pățit bade? îl întreabă doftorul.

— Păcatele, d-le doftor.

— Dar cine ți-a spart capul?

— Vaca, dar-ar dracu în ea să dea.

— Cu ce bade? cu cornul.

— Nu.

— Cu coada.

— Cel! S-a mai văzut coadă să-ți spargă capul.

— Păi dacă i-am fost legat o cărămidă de coadă, să se apere de muște! . . .

VOINȚA BAN., XX (1940), nr. 33,
p. 2

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4371. Este atestat în Transilvania.

AȘA PĂLĂRIE . . .

Doi țărani, după ce-au prins ceva parale pe două cioace de lemne, ș-au cumpărat cite o pălărie. Pe drum, spre casă, ia-n seamă unul din ei că pălăria lui are-o oglinjoară-n fund. Și-l întreabă pe celălalt:

— Măi, nene, mă, de ce-o fi pus drăcia asta ici, mă? . . .

— Ti! da prost ești, mă, că nu pricepuși cumpănea-
la! Iam de vezi: pui pălăria-n cap și te uiți să vezi de-ți
șade bine!

NEAM. ROM. POP., XIV (1926), nr.
24, p. 375

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4372. Este atestat în Muntenia.

MULȚUMITA ȚIGANULUI

Venea țiganul de unde a fi venit și pe drum numai
iată că-l ajunge un român c-un car cu boi. Și cum țiganul
era mai mort de osteneală se roagă de român să-l iele în
car pînă mai încolo.

— Sui ici, că știu că n-ai să-mi stai în spinare,
zice românul cu carul.

Țiganul se suie și merge pînă unde o fi avut treabă,
cocotat pe un cărimb și se dă jos acolo. Acu, ce s-a soco-
tit el? Românul, e drept, m-a primit în car, boii au tras,
dar pînă aici cine m-a adus? Tot carul sireacul!

— Apoi, românico, zice țiganul după ce-a sărit de
pe cărimb, să-ți trăiască carul! . . .

VEST. SAT., III (1914), nr. 13, p. 4
(Covasna — Iași)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4373. Este atestat în Moldova.

DE DEPARTE

Un țigan plecase într-o zi cu o căruță încărcată cu
orz la tîrg.

La căruță avea înhămată o gloabă de cal bătrîn și
jigărit și neputincios.

Trebuind să treacă printr-o mocirlă ce-i sta în cale,
bietul cal nu mai a putut scoate căruța dintr-însa, se
înnămoli acolo.

Dă-i țiganul în sus, dă-i în jos, bate-l cu biciul, mai întoarce codriștea, mai zi-i vorbe bune, mai înjură-l, mai pune umaărul la roată... nimic, nu putea calul și pace.

Dacă văzu că nu-l poate face să urnească cu nici un chip căruța din loc, ce se gândi el? Își aduse aminte că nu dăduse calului grăunțe de uitase și cum erau făcute. Luă și el o mină de orz din căruță și dădu ce dădu pe la botul calului să le miroasă se trase înapoi, cu mîna tot întinsă spre cal că doar de l-o momea să-l facă să pornească.

Calul de unde? că nu putea.

În vremea asta iaca un român bătrîn venea și el cu o sarcină la spinare și se puse să se odihnească la umbra unui copac, mai alături așa.

Văzînd ce făcea țiganul îi zise:

— He, hei!... de departe, băiete, de departe!

Țiganul auzînd așa și văzîndu-l bătrîn se gândi că o fi știind el ceva și se trase mai departe tot cu mîna întinsă:

Calul...pace!

Românul de colo:

— De departe, de departe!

Țiganul iar se mai depărtă d-a-ndaratelea și se opri iar să ademenească calul.

Românul iar:

— De departe, de departe!

Țiganul se dădu și mai înapoi.

Românul încă o dată:

— De departe, de departe!

Der țiganul de colo, odată se răsti la el:

— Ce tot hondronești ma, ce tot da departe; ce? ho sa ma duc la dracu! Nu vezi ca nu s-a mișcat calul din loc? hor ai îmbatranit prost?

— Nu așa măi țigane, a răspuns atunci bătrînul zîmbind; eu nu ți-am spus să te duci departe; ți-am spus că de departe să te fi gîndit, adică să-l hrănești la vreme, să fie gras, iar nu pisică moartă cum e, ca să poată acum urni căruța din mocirlă.

Stăncescu, *Snoave*, p. 83

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4374. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *De demult o supt la mă-sa*, FL. ALB., I (1898), nr. 10, p. 5.
3. *De demult o supt la mă-sa*, ROM. Buc., XXXI (1899), nr. 299, p. 2.
4. (Fără titlu) ACTIV., I (1901), nr. 1, p. 4.
5. *Mai dinainte*, F. POP., V (1910), nr. 44, p. 5.
6. *Mai dinainte*. Adam, *Glume*, p. 139.
7. *Mai dinainte*, NEAM. ROM. POP., VIII (1916), nr. 25, p. 387.
8. *Na Turcu!...*, ALB. Buc., XL (1934), nr. 46, p. 6.

[ÎNTRE FRAȚI]

Doi frați, rămânând sărmani, cel mai mic s-apucă de lucrarea pământului, iar cel mai mare intră într-o slujbă. Peste cităva vreme veni cel mai mare la cel mai mic, și-i zise:

— De ce nu intrai și tu în slujbă ca să scapi de munca pământului?

Cel mai mic îl întrebă:

— Când măninci tu?

— Când scap de slujbă, răspuse cel mai mare.

— Când te culci? — îl mai întrebă.

— Cam târziu, răspuse.

— Când te plimbi? îl mai întrebă.

— Mai niciodată, răspuse.

— De ce dar, îi zise, nu lucrezi și tu ca mine la pământ? Ca când vei, atunci să măninci, când vei atunci să te culci, când vei, atunci să te plimbi, și rob nimănuia să nu fii.

Zanne, *Proverbele românilor*, I (1895), p. 239

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4375. Este atestat în Muntenia.

[A TOT ALES PEȘTELE . . .]

Un episcop trimise să aducă o căruță de pește pentru curtea sa.

Venind căruța, episcopul ieși în pridvor și porunci ca toți călugării ce-i avea în curte să ia câte un pește.

Atunci fiecare călugăr începu a veni la căruță și după ce-și luă un pește, îl mirosea la cap și pe urmă îl ducea în chilie.

Astfel făceau toți călugării, numai unul din ei era mai ciudat, căci alegea mereu și nu mai lua, și în loc să miroasă peștele la cap, îl mirosea la coadă; astfel că a tot ales peștele și l-a mirosit la coadă pînă s-a isprăvit și el a rămas fără pește.

Episcopul văzînd aceasta din pridvor, chemă la sine pe călugăr și întrebîndu-l pentru ce ceilalți toți miroseau peștele la cap și numai dînsul îl mirosea la coadă, călugărul îi răspunse:

— Păi acia, prea sfinte, cred că numai capul să împute, dar acum s-a împutit și coada!

GAZ. SAT., II (1885), nr. 8, p. 127

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4376. Este atestat în Muntenia.

V a r i a n t ă :

2. *Țăranul și peștele*. Popescu-Ciocănel, *Basme*, p. 160.

NU AU VREME

E lucru știut că, ori de unde vine și oriunde se așează, țiganul ține legea statului unde trăiește. Dada Poțoc nu chiar demult se așezase în satul din sus de al nost, unde a trăit și trăiește, cînd — cum . . . , și de unde, pesemne, numai cu picioarele nainte o să-i miști întreaga heredie, la locul de vecie, din bordeiașul ridicat la marginea celui sat, într-un loc curat . . .

Mai anțărț, strînsă de bătrînă, murise Nuța Poțoc-

coaica, mama lui Poțoc. Cîte din milă, cîte de silă se adunaseră pentru comîndul Nuței, numai popa era mai rău de inimă și nu voia să creadă, nainte de ce o să vadă . . . deci nu avea vreme să se ducă la slujba ei; deci Poțoc, crezînd vorba sfinției sale, fiind groapa făcută, o astupă cu niște scînduri, ca nu cumva peste noapte să se așeze în ea vreun duh necurat, lăsă pe mumă-sa pe a doua zi, ca să fie cu trei priveghiuri. În ziua următoare iar se duse la popa, ca să-l roage, să meargă s-o slujească:

— Ți-am spus, măi, că n-am vreme, zise popa.

— Dar, sărutu-ți hai barbă fuioasă, cînd ai vreamă, dacă nici azi? Atunci o las pînă mine, că doar tot nu s-o împuti, că-i ca un pește uscat.

— Nu știu! Fă ce vrei! răspunse popa răstit.

Gîndi Poțoc, ce gîndi . . . și, luînd pe bătrîna pe umăr, hai cu ea! și o lăsă la popa în tindă, pe după ușă. La vederea asta popa se îngrozi.

— Ce-ai făcut, țigane? fire-ai al dracului?!

— Ți-o adusei, părinte, s-o îngropi cînd vei avea vreme.

— Du-o napoi, că acum am vreme s-o îngrop!

— Hei părinte! acuma eu n-am vreme, că, flămînzind trei zile lîngă ea, puțină vreme de răbdare, ce mai am, trebuie s-o petrec cu ciocanul, să-mi adun banul și cu barostul, ca să-mi prind rostul . . . Fii sănătos!

POP. ROM., II (1902), nr. 4, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4377. Este atestat în Transilvania.

Variante:

2. *Dacă popa n-are vreme*, LUMINA, IV (1908), nr. 44, p. 7.

ȚIGANÛL DESPRE LUPI

În iarna asta s-au întîmplat multe nenorociri din pricina lupilor. La faurul satului erau mulți oameni adunați și povesteau despre astfel de nenorociri, cînd un țigan sare și el cu vorbă:

— Și eu am auzit, măi românicilor, că la Podu-Ciutii, acum de curînd, au mîncat cinci cătane pe șase lupi.

F. POP., IX (1901), nr. 7, p. 75

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4379. Este atestat în Transilvania.

SCURTAREA PEDEPSEI

Județul: — Ce-mi veniți cu satul întreg pe cap?

Țăranul: — Nu venim cu satul întreg domnule, ci numai cîți trebuie. D-ta domnule județ m-ai judecat la închisoare pe 30 de zile dar tocmai acum fiind însă timpul semănăturilor și vremea scumpă, am adus cu mine încă 29 de inși să ședem o zi și să mergem acasă.

CUCU, I (1905), nr. 11, p. 5

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4381. Este atestat în Transilvania.

Varianta :

2. *Scurtarea pedepsei*, POP. ROM., VII (1912), nr. 16, p. 10.

ȚIGANUL ȘI BETELE

Un țigan fu judecat la 25 bețe și 2 ani închisoare. El se ruga să i se schimbe judecata: mai bine 25 ani și 2 bețe.

— Nu se poate, măi țigane, zice judele. Așa ar e să fie cum s-a judecat.

— Apoi dacă nu se poate, iertați-mi barem 10 bețe.

— Nu se poate, măi țigane, 25 ai să capeți.

— D-apoi dacă nu și nu, atunci legați-le toate laolaltă și dați-mi-le odată.

CUCU, I (1905), nr. 14, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4381 A. Este atestat în Transilvania.

IȘTVAN LA CARANTINĂ

Doi unguri, Iștvan și Ianoș, merg la Pesta. În gara de nord, Iștvan foarte grăbit îl trage de mîneacă pe Ianoș:

— No gheraida Ianoș... inche mai iute mergi, perdem tren... teremtété!!

Ianoș se lasă greu și nu pare grăbit deloc...

— Lase Iștvan, acum ceas sint doi, tren pleche la cinci. Avem vreme destul.

Iștvan însă nici nu vrea s-audă... se plimbă de colo pînă colo, pînă-și găsește trenul care merge la Predeal... Ianoș dă să se suie foarte liniștit într-un vagon de clasa a III-a, cel mai de la coadă pe care l-a găsit...

Iștvan însă-l trage supărat de pe platformă și-i spune:

— Mo Ianoș, nu sui ultim vagon, mergi alt vagon linghe mașine, jungem Peșta mai curind... proste-a dracului ce ești!

— Binghe zică Iștvan, îi răspunde cellalt convins, și amîndoi tovarăși se instalează la celalt cap al trenului, în vagonul cel mai apropiat de mașină, veseli că ei or s-ajungă mai repede la Peșta.

Trenul pornește, și pîf, pîf, pîf, pîf... ajung la Predeal.

Aici, spre marea lor surprindere află că trebuie să stea la carantină din cauza holerei...

— No, bisö, și chite zile trebui musai stem cherentine?... întrebă Iștvan pe funcționarul care îl oprise...

— Zece zile!... răspuse acesta.

— No, binghe drage!... Și Ianoș?

— Tot zece zile!...

— No, și asta binghel... Atunci dragă domnule, me rog, lase stei Ianoș doizeci zile și se-m dei drumu la minghe.

REV. COP. TIN., I (1913), nr. 17, p.
270

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4381 B. Este atestat în Muntenia.

FEMEIA NEBĂTUTĂ, CA MOARA NEFERECATĂ

Și de bărbatul nu-și bate femeia, îi semn că n-o iubește, și că Dumnezeu pe cine-l iubește, pe acela-l și ceartă; și bărbatu bate femeia, și cum să n-o bată când îi bărbat; da bătaie, oricum, mai cu milă.

Pe-o femeie însă bărbatu-său o trecu cu dedechiul, și ea, amărită și vai de capul ei, cumpără două luminări să le ducă la biserică.

Pe drum necuratul, că mai bine nu i-oi zice! îi scoate în cale o vecină.

— Încotro cumătră?

— La biserică.

— Da luminările pentru ce?

— Ia să le aprind la Domnu Hristos, că doar nu i-a mai întoarce inima bărbatu-meu și nu m-a mai ustura atîta cu bătăile.

— Ba ascultă-mă, să-ți spun una, și s-o știi cît îi trăi: De vrei să ai folos, aprinde luminările la Maica Domnului, că dă! ce să-ți spun mai la deal mai la vale: „cîne la cîne ține!..“

(El. Sevastos) ERA NOUĂ, III (1891),
nr. 89, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4382. Este atestat în Moldova și Muntenia.

Varianta :

2. *Corb la corb...* Stăncescu, *Glume*, p. 39; republicată: *La gura sobei*, p. 24; LIGA LIT., IV (1898), nr. 1, p. 4.

DASCĂLUL LA MĂRTURISIT

Un dascăl, merge de se mărturisește în săptămîna mare a Paștelui, ca să pară și el mai ușor și mai curat cînd va cînta, în ziua cea mare de sărbătoare, în strană.

Preotul îl sfătuiește ca să rămînă în pridvor și să spuie ce are de spus, sau să răspundă la întrebările pe

care i le-o pune el, că așa făcînd va spune cu mai mult curaj păcatele ce-i apasă pe suflet. Și așa și face. După ce spune dascălul ce-a avut de spus, preotul îl întrebă din biserică:

— Dascăle, dascăle, dar banii din cutia bisericii cine-i ia?

Nu răspunde nimic dascălul. Atunci preotul întrebă a doua oară mai tare:

— Dascăle, cine ia banii din cutia bisericii?

Atunci răspunde dascălul:

— Nu se aude părinte, spune mai tare.

— Banii din cutia bisericii, cine-i ia, dascăle?

— Nu se aude părinte, iar dacă vrei să te încredințezi și sfinția ta, treci în locul meu, în pridvor, și să intru eu în biserică și ai să vezi că nu se aude.

Dascălul trece în biserică și strigă destul de tare ca să audă preotul:

— Părinte, cînd eu mă duc la pădure, la nevasta mea ce cauți?

Preotul nu răspunde nimic. Dascălul mai întrebă o dată:

— Părinte, cînd eu mă duc la pădure, ce cauți la nevasta mea?

Atunci preotul răspunde:

— Ai dreptate taică, nu se aude nimic.

Iar dascălul:

— Vezi părinte și pe mine nu mă crezi?!

Unii oameni cred că o fi fost cîndva așa.

„I. CREANGĂ“, V (1912), nr. 8, p. 252

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4383. Este atestat în Muntenia.

[AȘA VA FI ȘI DE COLEA-NCOLO]

Un țăran cu stare mai bună intră într-o casă de păstrare și vrea să schimbe o băncuță de o sută. Casierul îi dă 100 de fl. și omul începînd a număra zice:

— Una, două, trei... zece... treizeci...

La treizeci suspină una și bună, apoi pune banii cu cuvintele aceste în șerpari.

— De au fost în rînd pînă la treizeci de bună seamă așa va fi și de colea-ncolo.

POP., I (1894), nr. 5, p. 11

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4384. Este atestat în Transilvania.

[SFATUL PRIETENULUI]

Un guraliv zice către un prieten, că îl doare un ochi, nu știe ceva leac? Acesta îi răspunde:

— Și pe mine m-a durut în anul trecut un dinte, am pus de mi l-au scos, și mi-a trecut. Astfel fă și domnia ta cu ochiul, de voiești să te vindeci!

Gheaja, *Risete*, p. 107

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4385. Este atestat în Transilvania.

[JUR ȘI PENTRU EL]

Doi țărani trebuiau odată să se înfățișeze înaintea judecătorului ca martori, însă numai unul s-a înfățișat, și acesta la depunerea jurămîntului ajuta ambele mîini în sus.

— Ce vrei dumneata, de ridici ambele mîini în sus? îl întrebă judecătorul.

— Cinstite domnule, răspunde întrebatul, ortacul meu n-a putut veni și așa m-a rugat pe mine, să jur și pentru el.

GURA SAT., XVI (1876), nr. 1, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4386. Este atestat în Transilvania.

RĂZBUNARE

Doi țărani se întâlnesc la București, pe bulevard:
— Ce-ai venit să faci în capitală, moș Ioane? întrebă cel dintii.

— Am venit să aduc o scrisoare.

— Dacă-i vorba numai de asta, de ce n-ai trimis-o prin poștă?

— Da, însă trebuie să știi că factorul satului nostru nu mai cumpără ouă de la mine și, ca să mă răzbun, nici eu nu mai trimit scrisoarea cu poșta.

ȚĂRĂNISM, XIV, (1938), nr. 17, p. 11

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4387. Este atestat în Muntenia.

DIN ZAMA TA

Se-mbată, odată, țișanul și, ducându-se acasă, s-apucă și-i ia la bătaie pe toți din casă.

Numai un dancieru abia scăpă din scărmaneală și fugi.

Pe drum găsește o boabă de strugure. Cum o vede, se și repede cu piciorul pe ea d-o strofocește, zicînd:

Ha-ca-na, sa-ca-na,

Că din zama ta . . .

S-ambătat tata!

(N. I. Popescu) ȘEZ., XXXII (1924),

nr. 1—3, p. 11; republicată: REV.

„T. PAMFILE“, II (1924), p. 30

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4388. Este atestat în Moldova.

[BRÎNZA DE MUNTE. . .]

Un țigan care trăise pe Bărăgan și mîncase brînză cam usturoasă, care se face în acele părți, veni într-un sat de munte, unde i se dete brînză gustoasă și bună cum

e brânza de la munte. Țiganul mirat de așa brânză bună, știind cât fusese de proastă cea de la Bărăgan întreabă:

— Aha, măi rumânico, dar ce fel de brânză e asta, așa de bună.

— E brânză de munte, măi țigane, îi răspunse românul.

— Brava brânză de munte nu ca a de la băligoasele de oi! zise țiganul.

GAZ. ȚER., II (1893), nr. 35, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4389. Este atestat în Muntenia.

V a r i a n t ă :

2. (Fără titlu). GAZ. ȚER., XXVI (1925), nr. 28, p. 4.

[DUMITRU ȘI MARIN]

— Fă Marîto, uite, de câte ori am venit la tine și tot nu pot deosebi pe unul de altul pe micii tăi copii gemeni...

— Ei așa, cum să nu-i poți că pe unul îl cheamă Dumitru și pe altul Marin.

HAZ. SAT., III (1903), nr. 4, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4390. Este atestat în Muntenia.

BABA ÎN PĂRESIMI

Merse o babă la preotul să se spovedească și, după ce-și mărturisii toate păcatele, preotul îi dete canon — pînă la sfînta cuminecătură să mănînce numai de două ori pe zi! În duminica viitoare merge baba la cuminecătură. Nainte de a fi însă împărtășită de sfînta taină, se

plînse către preot că: „Nu știu dacă voi fi eu vrednică de a primi sfînta cuminecătură, că — vezi părinte — n-am putut ține canonul; m-am și chinuit săraca de mine din toate puterile să mănînc de nouă ori pe zi, dar abia am dus-o pînă la de șapte ori!“ (Baba sārmana era surdă.)

GAZ. POP., II (1886), nr. 4, p. 5

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4391. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Baba în paresimi*, HAZ. SAT., III (1903), nr. 3, p. 3.

3. *Baba în paresimi*, GAZ. ȚER., XXVIII (1927), nr. 8, p. 4.

[MĂRTURIA ȚIGANULUI]

Doi țigani se apucară odată să facă și ei un negoț, amîndoi tovarăși fiind.

Unul din ei puse un catîr, iar celălalt o iapă și căruța. Umblînd ei din sat în sat, căci negoțul lor era de gaz; după cum e obiceiul vitelor se întîmplă odată măgărușul să miroasă iapa la coadă, iapa fiind însă mai sficioasă, l-a lovit pe măgăruș, zvîrlind cu piciorul așa de tare încît i-a rupt o falcă măgărușului.

Țiganul cel cu măgărușul fiind de față și văzînd că nu mai are cu ce să facă negoț, căci măgărușul, singura lui speranță, se îmbolnăvi, chemă în judecată pe celălalt țigan și țigan și tovarăș al lui. Cînd fu ziua de înfățișare se prezentară amîndoi țiganii, judecătorul întrebă mai întîi pe țiganul reclamant:

— Cum a fost daravera, mă țigane, cu măgărușul?

— Cum să fie sarut talpile, mîinile și picioarele boiarule, uite da cum sa fie, eu ham avut hun măgăruș și hasta, arătînd cu mîna spre țiganul celălalt care era de față, ha havut ho iepotină și ham început să facem și noi

un hala, un negoț. Judecătorul întreabă pe țigan încă o dată, căci nu prea înțelegea bine, țiganul cam încurcînd vorba răspunse: El a havut o iepotină și eu un măgăruș și ham început să facem hamîndoi hun negoț, sarut mîna coconașule, și măgărușul a misodit iepotina lui hăsta, și iepotina ha zvîrlit eu piciorul și i-a rupt falca, sarut mîinile boiarule.

Judecătorul neînțelegînd nici de astă dată, cum trebuie, se mai răsti o dată la țigan și zise:

— Spune, mă cioară, cum s-a întîmplat ori te dau afară.

Țiganul de frică ca să nu fie dat afară zise:

— Păi cum sa hie boiarule, iaca așa: eu să fiu ho iepotină și măria ta sa hi un măgăruș și mă mișcodești pa mine. . .

GAZ. ȚAR., VIII (1899), nr. 14, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4392. Este atestat în Muntenia.

HÎRTIA ȚIGANULUI

Găsi țiganul un bilet de loterie și-l podidise lacrimile de bucurie. Credea săracul că l-a scăpat D-zeu de griji și de nevoi punîndu-i înaintea lui hîrtia ceea de o sută.

Țiganului nici prin gînd nu-i trecea că hîrtia pe care o găsisese și pe care o păstra ca ochii din cap era un bilet de loterie fără valoare.

— Ce mai ala-bala, aștept să vie ziua de tîrg să cumpăr un cal ca un leu paraleu dar să știu că e al meu.

De două zile nu deschisese gura; vecinic gînditor, vecinic făcînd planuri pentru viitor, se plimba țiganul nervos încoace și-ncolo.

— Da ci mo ta huzurești așa, parcă-i hi hîmparatu, zicea țiganca plină de mînie.

— Mo casa cana că te-o modora pricina mo, se umfla țiganul ca un curcan.

Azi, așa, mîni așa, țiganul nu mai vorbi de cioroi lui.

•

Era în noaptea zilei de târg. O noapte senină și răcoroasă, luminată de razele aurii ale lunii pline pe bolta cerească.

Țiganul nu dormi deloc în noaptea ceea, căci aștepta doar pe zorilă și s-o ia la picior spre târg, să ajungă mai devreme să-și aleagă un cal de care să se mire nu numai bulibașa dar chiar și mahalaua întreagă.

Se îngîna ziua cu noaptea și cîntecul simbolic al cucoșilor anunța sosirea dimineții mult așteptate.

Păs că țiganul nostru să fi închis macar o clipă ochii, de grijă să nu adoarmă. Se sculă și strecurîndu-se pe lângă șatră își luă drumul spre târg. Zbura parcă ar fi avut aripi nu altceva, așa mergea cioroiul pe drum. Tot mergînd îl necăjea mereu grija ca să nu piardă hîrtia și necontenit părea că cineva umblă după dînsul pentru a i-o smulge din mîină.

Iată-l pe țigan, umblînd prin târg cît țî-i ziulica de mare, ca să-și aleagă calul. De ciudă se scărpină pe după ceafă că nu găsea musai un cal cum îi plăcea lui. Se învîrti, se roti și dădu iar un ocol prin târg. Zărește un cal breaz și se pune la tocmeală.

— Hei bădică, cite părăluțe cei pe calu hăsta, zise cioroiul cu mîndrie, scoțînd din sîn hîrtiuța cea albastră de o sută.

— Scoate șase hîrtii baragladină și du-te apoi cu D-zeu, zise negustorul.

— Ia fugi d-aci bădică! Știi ce? Să-ți dau o hîrtie dă o sută ș-apoi și haldamașu.

Ba mai una, ba mai alta și învoiala se făcu. Țiganul încercă calul, călări pe el și-i plăcu, minune mare.

Porniră la cîrciumă. Mai dă ăla mai dă celalt și la urma urmei negustorul ceru suta. Țiganul de bucurie scoate suta legată în o sută de petice și o puse în mîina negustorului urîndu-i noroc și sănătate. Negustorul o luă, o învîrti, o suci, dar părea că pustia nu semăna mai deloc a sută.

— Ptiu! măi cioroiule, să știi că te și vir în pușcărie. Apoi asta e sută la tine! Nu vezi baragladină că asta-i o hîrtie ce nu face două parale; e hîrtie de loterie mă și unde începu a-mi învîrti de chică pe țigan.

Țiganul răcnea cît îl lua gura:

— Haøleu badico mo, lasă-mă, că mai gata-s sa

mor dă prostia ta. Nu vezi mo ca hasta-i hîrtia dă o sută, noua nouța și pa margini albastruța. Ia n-auzi sa ma bage la pușcăria! . . .

Comisarul sosi la fața locului, și rîzînd și el de prostia țiganului îl luă la secție.

I se zburli părul de frică bietului țigan, dar comisarul îi dădu drumul. Cum scăpă bietul țigan se și mai duse strigînd în gura mare:

— Ia n-auzi dumnezelea, trasni-l-ar tetea dintr-o izbitură. Se puie în drum hartia și s-o schimbe în lotaria!!

OPINIA, II (1899), nr. 279, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4394. Este atestat în Moldova.

RĂMĂȘAGUL.

Trăia odată într-un sat un om, care era foarte sărac; și-apoi la cea dintîi ocazie de vorbă, ce aveai cu el, te păcălea nevoie mare.

Odată avea un proces la tribunalul din acel județ și în acea zi plecă pe jos cu noaptea în cap. În drumul lui trebuia să treacă printr-un tîrg. Tocmai în revărsatul zorilor iacă și el a fost ajuns în tîrg. Pe cînd trecea el prin tîrg, vede la o brutărie scoțînd pîne. El se abate, ia o pîne și în loc să meargă mai departe să oprește pe loc privind la grecul (brutarul) ce seotea pîne. Stătu el ce stătu, așa tot privind în fundul cuptorului, și apoi începu să ofteze exclamînd:

— Ah! ce-aș-mai și după ce n-aș mai, tot aș mai. Grecu-l aude:

— Ma ci vrei creștine?

— Păi ce să vreau chir Iane! Ia aș vrea să mînînc și eu o ciozvirtă de miel din cea tavă ce stă în cuptor.

— Aa! . . . diavole. . . , dar o să-l poți d-ta mîncă tot?

— Cum să nu!

— Dar dacă n-ai să-l mînînci?

— Să mă ocărăști.

— Bine iaca tava, pune-te jos și să mi-l mînînci pe

tot.

Românul nostru se puse într-un genunchi, și făcu o cruce apoi începu să robotească din miel.

Mîncă el pînă ce se sătură bine; apoi sculîndu-se-și luă o poză prostescă, strigînd pe grec c-un glas plîngător:

— Jupîne! jupînel!...

— Ce este bre?

— Vino de mă ocărăște, că nu-l pot mînce tot!

— Ba mai bine tu vin de mă ocărăște pe mine, fiindcă am fost așa de prost, ca-ți dau miel fript de-a gata să mîncîci!

CRON., III (1903), nr. 515, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4395. Este atestat în Muntenia.

Varianta:

2. *Rămășagul. GAZ. TRANS., LVI (1903), nr. 37, p. 3*

ȚIGANUL LA RAI

Odată un țigan făcuse numai rău în viața lui. Sfirșindu-i-se viața, țiganul muri și sufletul lui era orînduit la iad. Cum ajunge țiganul la iad, vede la poarta iadului o mulțime de draci care îl ruga să vie în stăpînirea lor. Țiganul își aduse aminte că acolo o să fie iadu, și nevrînd să asculte de ei, merge mai înainte la rai. Cum ajunge la rai îl întîmpină sfîntul Petru. Sfîntul Petru cum vede pe țigan îi închide poarta raiului. Dracii îl ruga mereu să meargă la ei. Țiganul văzînd că îi închide sfîntu Petru poarta, grăi:

— Da bine moștrengarule și aici tot pe păpușeri merge? Ce te crezi tu că nu am eu unde mă duce? Dacă e așa mă duc și eu unde mă roagă, că la tine nepoftit nu eram eu nebun să viu.

HAZ. SAT., VII (1907), nr. 1, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4397. Este atestat în Muntenia.

TOT ACOLO

Ovreiul a plecat la tîrg. Pe drum, voind să-și aprindă luleaua, s-a întors cu spatele spre vînt, care-i bătea în față. Iar, după ce și-a aprins luleaua a mers mai departe, adică în direcția în care a fost cînd și-a aprins luleaua. Și astfel că a ajuns acolo de unde plecase, adică acasă.

Zanne, *Proverbele românilor*, VI (1901), p. 198 (Șiria—Arad)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4398. Este atestat în Transilvania.

CÎND A FOST SĂ MÂNINCE ȚIGANUL UNT FRIPT

Cînd e zi de Moș Crăciun, obicei vechi este ca românașul să-și prindă inima subțiată de drăguțul de post cu friptură de grăsun, după care alunecă vinuțul de cugeți că altă aia îl duce.

Auzise țiganul despre așa ceva și-i venise pofta s-o brodească întocmai — deși, grăsun ca-n palmă.

— În sfîrșit friptura tot acolea are să iese, își zice haraminul în a sa minte, fie de ce-a fi. Voi face cinste de Moș Crăciun întocmai ca românașii, tunsă, rasă, tot un drac, friptura de unt dulce ales de lelea Stană, trebuie că ține rostul cu grăsunul românașului. Frige-voi dar eu bulbucul de unt, varoș ca plăcinta prăjită și voi croi un foale cu drăguța de nevastă și cu purdei hămișiți, de s-a duce veste.

Zice țiganul, de zis, și-mi croiește un foc, bobotaie mare, la ușa cortului, de cugeți că cine știe ce mare treabă are să fie. Și pînă să se aleagă jăratecul, taie de undeva o ramură de arin, o ascute la un capăt și numai ce-o înfige prin cel unt; frigare țigănească, n-ai ce zice!

Și dacă se alege el, jaraticul, cît e mai mult, numai ce vezi, că dada se pune cu frigarea pe lîngă el și hai, și hai, sucește din ce în ce mai cu inimă, fiindcă de! untul naibei mai mult se topea decît se frigea. În cele din urmă, pătruns pînă dincolo de dogoreala focului, se rostogolește în focul, ce și așa pîlpăia îndeajuns, de bietul dadă a rămas numai cu frigarea a mîină.

Dar ce să-ți vadă ochii!

Friptura cea de unt a prins limbă de foc și arunca niște flacări, rogu-vă, de să ți-se pună în spate! Cît ai zice „Fă-te încoalea! — cortul întreg s-a făcut una bobotaie și peste-o minută de ceas n-a rămas din cort, decît scrum și cenușă, chiar și cioarecii cei de anglie vî-nătă, și-aceia s-au făcut nimic.

— Aoleo nevastă și voi puradei, dar al dracului ni-o mai înjghebă friptura cea de unt, sărăcuț de maica ce m-a băiat! Cît a face cioara cîrrr... nimic să se aleagă de mine ca de odorul de cort, de-oi mai ieși din brazda croită de dada cel bătrîn pentr-o nevoie și un zbiciu de Crăciun ca acesta, pe care vrînd a-i face cinste, ne aflăm beleaua cu el, de nu s-ar fi pomenit!

Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 72

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4399. Este atestat în Transilvania.

[UNDE MERGI FRANȚ?]

Un neamț mergea într-o primăvară la grăpat.

— Unde mergi Franț pe frigul iesta... zice un român.

— La crăpat... răspunde neamțul.

— Tu nu poți crăpa acasă... da mergi în cîmp?

REV. TIN., II (1928), nr. 2, p. 20

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4401. Este atestat în Muntenia.

SECUIUL ȘI COFERUL

Merge un secui la Oșorhei, să-și vadă de unele treburi. La marginea orașului se întilnește cu un om, fel de domn dar cam zdențáros, vorba neuitatului nostru Creangă:

„Cu nădragii de anglie
Petice pe ei o mie...“

Acesta avea un cufăr gol și cum vede pe secui, îl îmbie să-l cumpere, că i-l dă ieftin.

— Și de ce treabă-i lăduța aia de pînză? îl întrea-bă secuiul, care nu mai văzuse cufăr.

— În asta poți să bagi cioarecii, becheș, cămașă, izmene, tot. . .

— Iaj Istenem, grăi secuiul mirat, apoi dacă bag totul în el, să merg acasă în pielea goală, gol ca napu? Nu-mi trebuie. . .

F. POP., XIV, (1906), nr. 3, p. 34

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4402. Este atestat în Transilvania.

NIMICHI

Un evreu, anume Leiba, zice odată unui român care venise la dînsul să cumpere ceva.

— Bade Uvan! Să vezi d-ta, astî nopti u vinit un lup la capră al meu și s-a apucat la batae amîndoi. . .

— Și n-ai ieșit afară, jupîne, să-i desparți?

— Stai să vezi. După ci s-au apucat la bataie, caprî a început a me striga pî muni: Leheheib! Leheheib! . . . adică Leiba! Leiba! . . .

— Și ai ieșit la dînsa?

— Ce spui badi Ivan? Ai vei! Cum aș fi făcut iu una ca asta? Întei și-ntei pintră că era un lup badi Ivan, lup, înțelegi d-ta; și al doilea pintră că capră a me a fost mai tare decît lupul.

— Aș! Asta e curat minciună de-a dumitale, jupîne.

— Așa să trăiesc, cît nu-i cum îți spun eu. Ascultă, A doua zi, cînd am ieșit afară iu am văzut că, din capră tot mai rămăsese ciolanele, dar din lup, nimicchi.

F. TOȚI, II (1898), nr. 23, p. 280

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4403 A. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante :

2. *Capra*, NEAM. ROM. POP., IV (1913), nr. 34—35, p. 540.

3. *Capra lui Meer* (V. A. Gheorghită), CAL. ÎNV. Fălt., I (1928), p. 87.

4. *Capra lui Maier*, SAT., V (1934), nr. 47, p. 13.

CÎND OI SUFLA O DATĂ

Pe drumul dintre Poiana și Maglavit în Dolj, în timpul verii, trecea, ca de obicei, ovreiuul care întreba prin satele din valea Dunării, la toate casele: „cui îi trebuie mașini de cusut“. Un țaran, care tocmai mînca de amiazi, se așezase sub umbra unui pom de pe șanțul șoselei. Ovreiuul, se vede că de oboseală, și vrînd să se mai hodinească oleacă, se așeză nepoftit la masa țaranului. Românul nu-l îndemnă să mînince, căci știa el că ovreiuul n-o să poată lua din mămăliga lui veche și din ardeiul țăpurel, roșu. Și românul nostru își văzu înaintea de mîncare, care era tare gustoasă după atîta muncă, că nici de vorbă nu-i mai dădea în gînd. Și-apoi era și grăbit, bietul om, căci trebuia să isprăvească pînă în seară singur, singurul, pogonul de secerat, ca unul ce luase de astă iarnă bani pe secerat de la boier, ca să puie la obște și să ia moșia: dar din pogoanele acelea nu începuse și cei de la curte îl zoreau de foc.

Așa că ovreiuul, lacom, și mai mult ca să nu mai cheltuiască pe undeva cu mîncarea, se pofti singur și începu să muște din mămăliga și ardeiul românului. Atîta a trebuit, că n-a scos o vorbă — a pus mîna la gură, și rupe-o de fugă.

Tot fugind el, dă de un om cu un car cu paie, care se ducea să intre în Maglavit. Ovreiuul, cum îl vede de departe, îi face semn și strigă să se dea la o parte. Dar omul cu carul încărcat cu paie și-a văzut de drum: cum era să abată el cu atîta greutate din fața unui singur om! Ovreiuul, de ce se apropia, striga mai tare și făcea semn cu mîna să se dea la o parte.

În sfârșit, cînd ajunge în fața omului, abia mai putu îngăima:

— Pentru di ce nu-ți dai carî cu paie la o parte: vrei ca să ia foc . . . ?

Și abia atunci își ia mîna de la gură.

Atunci îl întrebă țăranul:

— Dar de ce, domnule?

— Apoi tu nu vezi, zise ovreiul, că la mine în gură arde foc, și eu merg la Dunăre ca să-l sting, pentru că-i primejdie mare.

Ovreful și-a ținut fuga înainte, iar românul, milos, crezînd că e nebun, s-a închinat lui Dumnezeu pentru însănătoșirea ovreiului și s-a dus în treaba lui.

NEAM. ROM. POP., III (1912), nr.
37, p. 604 (Maglavit—Dolj).

Vezi *Typol bibl.*; tip 4404. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Cînd oi sufla o dată în foc*, VEST. SAT., II (1914), nr. 11, p. 4.

3. *Mîncarea țiganului*, IZVORAȘUL, XIV (1935), nr. 3, p. 101.

ȚIGANUL CLOȘCĂ

Un oarecare negustor încercase tot soiul de negustorii și se pîrlise, nu se dădu bătut și-și puse de gînd să înființeze o „fabrică de scos pui“ — mai pe românește — o clocitoare model.

Era singurul negoț din care mai nădăjduia să tragă foloase adevărate. Tocmai cînd îl frămîntau gîndurile cum să facă și să dreagă, iată că zărește un țigan mare lăptos cu un cojoc întors pe dos, care cloncănea ca o adevărată cloșcă. Se înțelege că țiganul nu era cloșcă însă un obi-

cei țigănesc îl făcu să cloncănească la timp! Cum îl văzu, evreul se și agăță de el cu amîndouă mîinile.

— Moi țigane unde mergi?

— Hapăi la lucru.

— Moi țigane tu ești chiar cloșcăă?

— Ptiu satano! păi tu nu-l zărești pe Mandrea? și începu țiganul a cloncăni și cîrri de mai mare ți-era dragu . . .

Și se-nvrîtea baragladina în jurul negustorului cloncănind, și-și întindea poalele cojocului în formă de aripi și zi-î!

Bietului negustor i se umplea inima de bucurie cît o pită. „Acuma s-a îmbogățit — își zicea el în gînd binecuvîntînd ceasul în care Dumnezeu i-l scoase pe țigan în cale, numai de l-aș putea angaja să-mi clocească ouăle.“

— Măi țigane măi, chite ouă poți tu să clocești? Țiganul voi să pufnească de rîs, dar prinzînd firul se gîndi apoi răspunse:

— Hapăi, de, mînca-te-aș, cam între trei și șapte sute — după plată!

Cînd auzi aceasta, negustorul nostru mai că să leșine de bucurie.

După un aldămaș, în lege, țiganul care murea de foame, era angajat „cloșcă“ pentru un șip de rachiu, mîn-care și trei poli pe zi!

Primi și un avans de cîteva sute lei, iar după cîteva zile se instală într-o clocitorie, unde i se aduceau mîncăruri și băuturică pe gust și în fiecare seară trei poli!

Plătea negustorul nostru în nădejdea cîștigului de pe cele șapte sute de curcani și gîște! Avusese negustorul grijă să-l păcălească pe țigan punîndu-i ouă de gîscă și curcă în loc de ouă de găină.

Nu tot așa gîndea țiganul după ce-și înghițea cina — cînd mai cina țiganul? — pe-nserate, își umplea sî-nul cu ouă; se ducea la alt negustor unde le dădea p-aste pe bani, iar p-aste pe băutură. Spre ziuă — beat — venea baragladina la . . . clocit.

Bietul negustor pe zi ce trecea, tot mai curtenitor se arăta cu „mama gîștelor și curcanilor“ fără a bănui ceva.

Cînd nu mai rămăsese decît cîteva zile pînă la „scos“ iar în cuibar nici un ou — cioroiul de țigan dădu foc cloitoriei și sărind în jurul acaretului în flăcări, cloncănea și cîrîia de i se rupea inima de durere pînă și negustorului păgubaș.

Și cum s-ar fi putut altfel?

Bietul negustor privînd la nenorocirea țiganului cloșcă plîngea oftînd din greu și zicînd printre sughițuri:
— Sărmana cloșcă!

ALB. Buc., XL (1937), nr. 42, p. 662

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4405. Este atestat în Muntenia.

OM CINSTIT

Sotia unui ovrei pe la miezul nopții aude zgomot la cotețul de găini, și iute își scoală bărbatul să iasă afară și să vadă care este cauza de fac gălăgie găinile și să vadă să nu fi intrat vreun hoț.

Ovreiul, uitîndu-se mai întîi pe fereastră, vedea cum un hoț băga găinile într-un sac. Ca să nu se arate fricos față de nevastă, iese afară pe pragul ușii și întrebă:

— Domnîli, te rog să îmi spui ci ești la dumnivos-tri, hoț sau om cinstit?

Hoțul răspunse rîzînd: „om cinstit“.

Ovreiul intră în casă și îi spuse neveste-si să se liniștească că nu este nici un hoț, ci un om cinstit.

F. TOȚI, II (1898), nr. 27, p. 345

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4406. Este atestat în Muntenia.

LOGICĂ . . .

Unui ovrei îi este frică de hoți. Un prieten îl sfătuiește să aibă totdeauna un revolver cînd pleacă în călătorie.

Și evreul răspunde:

— Nu sînt atît de nebun, să cumpăr revolvere, ca să mi le fure odată cu banii și alte obiecte! . . .

Magazia de veselie, p. 38

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4407. Este atestat în Muntenia.

POVESTE

Ițic povestea:

— Triceai iu cu frate a mneu chind iacî doi tilharoi în puduri. Ia-i dat bani și ia-i dat di frichi tot și tilharoi dacă vuzut frati a iu, fugit în pududuri cu bani cu tot di frichi a lui.

„I. CREANGĂ“, II (1909), nr. 4, p. 110

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4408. Este atestat în Moldova, Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Tilhari fricoși* (T. Pamfile — Fără titlu), B.A.R.S.R., 5094, f. 281; republicată: *Cartea pov. hazlii*, p. 52.

3. (Fără titlu) PRIM., IX (1929), nr. 12, p. 2.

4. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., IV (1929), nr. 42, p. 12.

„LASĂ-MĂ DE BARBĂ, CĂ SE RUPE LEUCA“

Odată un perciunat de ovrei plecă cu o căruță c-un cal, unde, nu știu să vă spun, că nici el n-a vrut să-mi spuie. Știu doar atîta că pe drum se întîlni cu un pușor de român.

De la una la alta românul înhăță pe strănepotul lui Abraham de barbă, și dă-l cățăua ca pe el! Ovreiul, amețit de durere și de tirnuială, nu avu putere să facă altceva, decît că se apucă voinicește de leuca căruței și începu a striga de la fिकाți: „Lasă-mă de barbă, că se rupe leuca“.

Zanne, *Proverbele românilor*, II (1897), p. 11

Vezi *Typol.*; tip 4410. Este atestat în Moldova, Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Se rupe leuca*, „I. CREANGĂ“, IV (1911), nr. 3, p. 123.

3. *Lasă-mă de barbă...*, POP. ROM., I (1911), nr. 20, p. 6.

4. *Nu trage de barbă că se rupe leuca*, „I. CREANGĂ“, V (1912), nr. 11, p. 348.

5. *Lasă... di barbă*, NEAM. ROM. POP., V (1914), nr. 36, p. 568 (Larga—Bacău).

PORCUL NEAMȚULUI

Un neamț avea un porc de vînzare și a dat de veste că cine vrea să-l cumpere să vie să-l ieie de-acasă.

Un negustor, cîrnățar se duce cu tot dinadinsul să-l cumpere.

Neamțul merge la coteț cu musafirul și găsește porcul dormind.

— Uite, ce te rog, vină mata mai tîrziu, că nu mă-ndur să-l scol, zise neamțul, mergînd în virful degetelor și vorbind în șopote cu mîna la gură...

(V. A. Gheorghită) VEST. SAT., VI (1919), nr. 10, p. 3 (Pipirig—Neamț)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4411. Este atestat în Moldova.

SĂCUIUL PE TREN

Săcuiul se hotărăște să călătorească odată la Budapesta cu trenul. Își și scoase bilet și urcă într-un cupeu.

Călăuzul, venind să vizeze biletele, vede că secuiul are numai bilet pentru tren personal.

— Biletul ăsta n-ajunge. Trebuie să te dai jos.

— Apoi de ce m-aș da jos? Eu am cerut bilet pînă la Budapesta și l-am plătit.

— Da, numai cît trenul ăsta e tren accelerat și d-ta ai bilet pentru tren personal.

— Asta-i tot năcazul? Știi ce? mîină trenul mai în-cet; mie nu-mi pasă de ajung ceva mai tîrziu la Pesta.

CUCU, I (1905), nr. 11, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4415. Este atestat în Transilvania.

Varianta:

2. *Săcuiul în tren*, F .POP., V (1910), nr. 46, p. 6.

ȚĂRANUL LA CEASORNICAR

Un țăran mergînd la tîrg, hai să-și facă vorbă pe la un ceasornicar.

— Măi jupîne cîte ceasuri sînt. Jidanul crezînd că-l întreabă cîte ceasuri are-n dugheană îi răspunde:

— Multe, bade, multe.

— Nu te-ntreb cîte ai de toate, dat citu-i ceasul.

— După felul lui; cel de masă-i cinci franci, cel de părete, opt. Omul văzînd că n-o scoate la capăt își îndesă căciula pe ochi și plecă. Ovreiul însă se ținea gai-bă după dînsul.

— Hai, bade Ioane, că ți-l las cu patru, numai să ne-mpăcăm.

— Dar ce, m-am sfădit cu tine, ca să mă împac, fi răspunse omul nemaiuitându-se înapoi.

(T. Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R.,
5094, f. 95 r.

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4418. Este atestat în Moldova.

ȚIGANUL ÎN CĂLĂTORIE

Dada Ciurilă era om sărac, dar cu toată-aceea nu se lăsa în „domnie“, căci era foarte „domnos“. Făcea și el ce făcea, se mai învîrtea de o parte și de alta, în dreapta-n stînga, numai să nu facă de rușine pe strămoșii fa-raoni, că, Doamne, cică mari „domnișori“ au mai fost și ei — așa-i spuse și lui moșul său.

Așa, dacă avea cineva ceva bun și frumos, ce-i plăcea și lui dada, el nu era liniștit pînă nu-și cîștiga și el lucrul acela, ba dacă era cu puțință se nizuia chiar să-l întreacă.

Odată își cumpăraseră „baronul“ din sat niște cai frumoși, și dada nu a fost liniștit pînă ce nu și-a cumpărat și el unul. Numai cît că, calul lui de-abia mai sta pe picioare, de altfel ar fi fost „tocma“ ca ai „domnișorului“.

Dar, lasă, că cu „curtea“ chiar l-a întrecut pe baronul!

Avea baronu o „curte“ mare; de era frumoasă, nu știa dada, că înlăuntru nu a fost, ș-apoi pe din afară era cam veche; numai că era înaltă, „de altfel“ credea dada „nu era mai frumoasă decît curtea sa“, și pentru că era mică, o sui tocmai în virfu dealului, ca să întreacă și în înălțime „curtea“ baronului.

Odată însă a pățit-o cu „domnia“.

Auzind el, că „baronu“ umblă mult „cu trinu“, ba să se mîndrească și să vadă lumea, ce-i veni în gînd dadii Ciurilă?... Hai să meargă și el cu „ghizășu“, să vadă cum e, că auzise el, că-i tare bine!

Cu toate, că-i era la început frică „ge bălauru ăla“, își luă inima-n dinți și se hotărî într-o zi să meargă și el. Numai lucrul naibii că nu mai avea bani! Dară mai

în urmă asta era pentru el mai mică treabă, vorba era să se vadă odată-n tren!

Cînd veni trenul, dada era aproape să o ia la fugă, numai noroc că înlemnise de spaimă. Nici nu cuteza să se uite la bălaur necum să se apropie de el! Însă norocos; cum era de altfel el totdeauna, iată că dă cu ochii de niște oameni, care erau în tren. Și îi veni dadii un gînd năzdrăvan!

— Hapoi dacă ghizășu nu le face hoamenilor aștia nimic, ce să-mi facă mie? Hai să mă urc!

Și tiptil se apropie de tren, ca nu cumva să-l zărească trenul, și se urcă.

Cînd se văzu înăuntru încremeni. El crezuse că cine știe ce o fi acolo! Cînd colo nu erau decît bănci și oameni. D-apoi cînd începu trenul să alerge, văzu dada, că nu-i glumă, că dacă dă trenul peste niște bolovani tot de-a dura se vor duce, se îndesă într-un colț și se răzîmă bine în bîtă, ca nu cumva să cadă, dacă se va prăvăli trenul!

Stătu el așa cîtva timp, și-i mai trecu frica, ba începu chiar să-i placă cum merge trenul. Se simțea mîndru, cînd gîndea cum va povesti acasă „Rahilii și puradeilor“ că el a fost cu minănuția aceea, care merge fără a fi trasă nici de cai nici de boi, cînd iată că vine conductorul și-i cere biletul.

— Vai, săru mîna, domnișorul! zise el cu glasul stins, trezit din planuri, d'hapoi am uitat că trebuie și bileft!

— Dacă nu ai bilet ai să te dai jos la cealaltă gară!

— D'hapoi, domnișorul dragă, de unde să-ți dau bileft dacă n-am! Doar nu m-i da jos din ghizăș, că doară nu ge-a-haia m-am suit! Lasă, că ți-oi face o coșarcă, săru mina!

— Ce, încă mai faci gură, faraoane! se răști la el conductorul și mînios îl apucă pe dada de suman și-l dădu jos în gară după ce îi trase una bună cu piciorul.

Ajuns dada jos, după ce se dezmetici, gîndi că ar trebui să se urce în alt vagon, că, Doamne, cît de bine i-a plăcut cum a mers trenul!

Zis și făcut. Se urcă în alt vagon, dar la timp veni și aci conductorul și acesta, ca și celălalt, îl dădu jos, după ce îi trase și el una zdravănă cu piciorul.

Dară nu se lăsă dada numai cu atât, ci se urcă rînd pe rînd în alt vagon, după ce capătă în fiecare de la conductorii cîte una bună cu piciorul . . .

Sfîrșindu-se numărul vagoanelor, dada o luă iară de la început, unde se-ntîlni iarăș cu întîiul conductor.

— Măi cioară, da pînă unde vrei tu să mergi? îl întrebă mînios conductorul, curios să afle pînă unde vrea dada să meargă.

— Săru'mîna, domnișorule, d'hapoi pînă . . . *unge-oi mai puce răbda!* răspunse fricos țiganul, zgulindu-se într-un colț, ca să nu mai capete vreuna.

REV. „T. PAMFILE“, V (1927), nr. 1—4, p. 26. (Deda—Mureș).

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4420. Este atestat în Transilvania și Moldova.

V a r i a n t ă :

2. *Dacă l-or ține fălcile*, POP. ROM. Buc., I (1932), p. 27.

IA, IA!

Mergeau, cîndva, pe un drum, doi oameni: un rus și un neamț. Se dau ei în vorbă unul cu altul și mergînd ceva din cale, iată găsesc lingă o fîntină o bucată de cîrnat, pierdută se vede de niște alți călători care poposiseră acolo înaintea lor.

Cum să-l mănînce ei? Amîndoi erau flămînzi-rupti și ar fi vroit fiecare să-l mănînce întreg.

— Anù stoi, zise rusul, căruia îi veni ceva în gînd. Și după mai multe chibzuieli se învoiră între ei, ca unul să apuce cu gura de un capăt al cîrnatului și altul de celălalt; pe urmă, să tragă fiecare spre dînsul și la cine va rămîne cîrnatul întreg, acela să-l mănînce.

După ce apucară, rusul zice:

— Dirjii!

Neamțul de la celălalt capăt, în loc să întindă, spre semn că e gata, răspunde:

— Ia! ia!

Și căscînd gura să zică „ia“, scăpă cîrnatul.

F. TOȚI, I (1897), nr. 40, p. 316

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4422. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Românul, neamțul și cîrnatul*, DUM. POP., VII (1922—1923), nr. 2, p. 7.

3. *Neamțul și sîrbul*. Costin, *Mărgăritarele Banatului*, p. 138.

[SĂCUIUL PE CARUL DE FOC]

L-au pus păcatele și pe săcui odată să se suie pe car de foc.

S-a pus pe o bancă și aștepta acum să pornească. Cînd a pornit însă a pornit ca racul, ori mai bine-zis ca dracul, că-l ducea cu spatele înainte. De la o vreme începu a-l lua ameteți pe bietul om învățat să meargă după vârful nasului.

În sfîrșit după mult chiu și vai, suferind chiar și de „boala mării“, ajunge unde a plecat.

După ce a ajuns, îl pun iar păcatele de se jeluiește și altora de ceea ce i s-a întîmplat.

Dar unul de colea, după ce a-nțeles cum stă treaba:

— Păi, prostule, n-ai putut schimba scaunul cu cel din fața ta?

— Ce... gîndești că nu m-am gîndit la asta?... fi răspunde mîndru cocoșul de săcui. Da parcă a fost un făcut tocmai atunci nu era suflet de om în vagon, cu care să fi putut schimba locul.

ALB. Buc., XI (1907), nr. 41—42,
p. 1123

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4424. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante :

2. *Săciuul pe carul de foc*, GAZ. TRANS., LX (1907), nr. 66, p. 6.
3. *Pișta-n tren*, CAL. SAT., 1938, p. 140.

ÎNTELEPCIUNEA LUI PIȘTA

Pișta își pierduse căciula. Nevastă-sa Șari și fiul său János, căutau în toate părțile s-o afle. După citva timp află János căciula și o duce la tatăl său.

— Mă duc se spun la mama se nu mai caute, c-am aflat-o eu, zice băiatul.

— Teremte-te, răspunde Pișta, să n-o faci că-ți sucesc gîtul. Lasă pe Șari să caute; dac-o află . . . ei! atunci eu aveam două căciule și nu pierdut decît unul.

CAL. SĂT, Sibiu, 1895, p. 39

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4425. Este atestat în Transilvania și Moldova.

Variantă :

2. *Ungurul cuminte*, AGRIC., VII (1910), nr. 13, p. 101.

LĂMURIRE

Un țigan se oprește la poarta unei biserici de oraș și se uită la cele două clopote mari și frumoase care erau așezate în clopotnița din fața bisericii.

Baragladina se tot mira ce rost să aibă două clopote la o biserică, știind că un clopot e destul pentru ca să audă lumea, și, fiindcă nu-și putea explica lucrul acesta, se hotărî să întrebe pe cineva doar i-o spune și lui.

În timpul acesta, iată că trece pe-acolo o namilă de creștin spătos și mustăcios din țara slăninei. Țiganul cum îl văzu îl opri în loc.

— Să nu-ți fie cu supărare, mânca-te-aș, aș vrea să te întreb cevașilea!

— No, ce este? îi zise ungurul răstit.

— Știi dumneata de ce s-o hi pus la biserica hasta două clopote?

— Cum să nu știi? îi răspunse ungurul semet răsucindu-și mustața și măsurînd pe țigan cu privirea. Chind se faci parade mare, vine lume multe, multe și cate se vede și clopote la biserică; olat, atunci lume jumetate uite la un clopote, ize no, jumetate lume uite la alte clopote ca se pace toți.

F. TOȚI, I (1897), nr. 29, p. 227

Vezi *Typol bibl.*; tip 4427. Este atestat în Transilvania.

CUMINECĂTURĂ TURCEASCĂ

Pe vremea turcilor un rumân era servitor la un agă. În postul Paștelui și-a cerut voie românul de la agă să-l lase să se ducă la preot să se spovedească și el și să se cuminece după legea creștinească.

Aga i-a dat drumul numaidecît.

Ce păcate o fi avut românul, ce o fi spus la spovedanie, că popa nu i-a dat voie ca să se împărtășească.

S-a dus românul trist acasă.

— Ei, bre bade Ioane, de ce ești trist, zise turcul, ți-a dat popa pedeapsă mare?

— Mare, mare agă...! N-a vrut să-mi dea voie să mă cuminec și mi-i frică de moarte, că am îmbătrinit. Mor așa...!

— Cum se poate, bre Ioane! Hai cu mine la popa.

Se duc ei la popă și aga amenință pe popă ca să-i cuminece servitorul.

Popa n-avu ce face, că turcul p-atunci era tare și mare, și împărtăși pe rumân.

— Bună e, bre Ion? zise turcul, cînd dete popa
lingura de cuminecătură.

— Bună, agă, răspunse rumânul.

— Atunci mai dă-i una, părinte . . .

Crăciunescu, *Copii de găsit*, p. 31

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4428. Este atestat în Transilvania și
Muntenia.

Variantă :

2. (Fără titlu) FL. ALB., II (1899), nr. 22, p. 8.

TURCII ȘI POPA

Cînd Țara Românească era supusă la turci, o mul-
țime de turci cutreierau țara în lung și în lat.

Odată, întîmplîndu-se să moară unul dintre ei, ca-
marazii lui în lipsă de hoge au chemat un popă rumânesc
să-l îngroape. Dar auzind pe popa cum îi cîntă la cap nu
le-a plăcut și l-au gonit hotărîndu-se să-l îngroape toc-
mai la Țarigrad.

Erau gata să plece cînd un țăran român le-a spus
că e popă pentru turci. Auzind turcii așa lucru l-au
chemat să-l îngroape. El s-a dus și a început să cînte
cam așa:

— Asane, Asane,
Bine-ți șade-n sanie
Cu mîinile-n piept
În poala lui Mahomed.

Auzind turcii de Mahomed au zis:

— Bravu, la tine, și i-au dat trei fesuri rase cu bani.

IZVORAȘUL, VII (1929), nr. 5—6,
p. 13 (Tetoiu—Vîlcea)

Vezi: *Typol. bibl.*; tip 4429. Este atestat în Muntenia.

[CAMARADUL]

Un român și un ungur, amîndoi soldați în același regiment, sînt internați în același spital.

În timp ce li se aplică un tratament dureros și românul zbiară de durere, ungurul nu scoate o vorbă.

Mirat, românul îl întreabă într-o zi pe camaradul său, cum poate rezista la asemenea dureri îngrozitoare; ungurul îi răspunde că el nu este prost să-și facă tratament la piciorul bolnav, el arată medicului numai piciorul sănătos.

ROM. LIT., I (1891), nr. 2, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4430. Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. *Ungur deștept* (D. Stăncescu), F. TOȚI, III (1897), nr. 46, p. 384.

3. *La spital* (T. D. Speranția), CAL. MIN, I (1899), p. 178.

4. *Ungurul și italianul la spital*, SAT., IV (1933), nr. 29, p. 21.

ARMEANUL CU FRICĂ...

Unui armean îi furase nu știu cine un cîrnaț din traistă. Lui îi părea foarte rău și de aceea plîngea și zicea:

— Așiși barim, nu mi-i scîrbă că mi-a luat hațu din traistă — da mi-i ciudă și mi-i frică tare, că se-nvață cu nărav!

Furtună, *Cuvinte scumpe*, p. 77

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4431. Este atestat în Muntenia.

VARIANTĂ:

2. *Armeanul cu frică...*, ALB. Buc., XLII (1939), p. 42.

DE-ALE LUI MOȘ IORDACHE

Altă dată moș Iordache și-a pierdut barda ce era nouă-nouță, dar o cumpărase:

— Tii, nu mi-e de alta, c-am pierdut-o; dar mi-e că ăla care o găsi-o, cînd i-o da cu amnarul pe gură, o s-o strice!

De ce-i era lui!

(N. I. Dumitrașcu) „I. CREANGĂ“,
VIII (1915), nr. 6, p. 192

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4431 A. Este atestat în Muntenia.

UNDE-I MAI LUNGĂ MĂCIUCA

Un secui își cumpărase o măciucă frumos chindisită și încrestată cu figuri de plumb de la un cioban român. Pe cale către casă vede că-i prea lungă și se supără. Un alt român, văzîndu-l uitîndu-se supărat la măciucă, îl întreabă:

— Ce stai, Pișta, gata să plîngi în mijlocul drumului?

— Cum nu? barătom! Cumpărat măciucu ăsta și-i prea lung.

— Nu-i nimic, scurteaz-o.

— Da nem lehet, că uite ce mîner chindisit are aici sus.

— Bine Pișta, să fie frumos, doar tu n-ai s-o scurtezi la mîner.

— Da unde?

— D-apoi de bună samă că jos.

— Ejnye, prost mai ești János! Da nu vezi, că măciucu nu-i mai lung jos, ci ici, sus.

POP. ROM., XI (1911), nr. 40, p. 12

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4432. Este atestat în Transilvania.

ȚIGANUL PE CEALALTĂ LUME

Făcuse ce făcuse bietul creștin, și-acu-l judeca primarul.

— Poi, tu măi țigane, cîte-ai făcut, ar trebui să te puie Dumnezeu tocmai supt talpa iadului, c-așa ești plin pe lumea asta de păcate.

Da țiganul ce zice?

— Taci, cine-i nebun să dea pe la iad, m-oi duce și eu la rai, dac-oi vedea și-oi vedea.

— Și crezi că la rai te primește?

— Dă nu m-a primi, iaca am să-mi fac și eu samă, și tot pi placul iadului nu fac.

(T. Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R.,
5094, f. 58v.

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4434. Este atestat în Moldova.

RAIUL ȘI IADUL

— Și, zici că nu ți-i teamă de păcat?!

— Teamă? Da de ce să-mi fie?

— Păi, iadu cine-l vede?

— Eu, ei și? Eu socot că-i mai bine-n iad cu mitropolii și vlădica și ofițerii și toți marii și dascălii și notarii și suprefecții și deputații, și c-un cuvînt, cu toată lumea aleasă, cu care poți vorbi despre una alta, poți bea o țigară de cele bune. În rai cine-i? Babele, uncheșii, șchiopii, ologii și toate dihăniile cele uricioase. Poți trăi cu ei? Ferească-mă Dumnezeu de ei și de raiul lui, și de tot.

(T. Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R.,
5094, f. 225v

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4436. Este atestat în Moldova.

DE VINĂ

Mînca un țigan c-un grec la o masă...

— Mo taico mo, n-ai huleaca de sare! să rugă gușteru...

— N-amo more, zice grecu cu șiretenie, da întinde și dumneata spre gară... c-acolo este sare bre!...

— Haoleo, hașa să fie oare? zise baragladina și-n-cepă a întinge cu bucățica de carne în văzduh spre gară...

Întinge el o dată, întinge de două ori... dar văzînd că nu se mai sărează, prinse a zice mirat:

— Ce să hie, taică? că eu cît am întins și de sare nici c-am atins!...

— De... zice grecu atunci, țe sînt eu de vină mo-re... dacă aiția poate n-o fi gara... o fi stricat-o țărării, că la noi în Tecuțio stiu că este!!...

Muche, *Hazlii*, p. 46; republicată:
PAG. LIT., I 1899, nr. 11, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4437. Este atestat în Muntenia.

CARE-I MAI SCUMP?

Un grec se luase la ceartă din vorbe, cu un moldovean de-ai noștri.

Unul una, altul alta, pînă cînd, grecul se supără și-l face pe moldovean că e *cap de bou*.

— Hai du-te la dracu, capră rîioasă! îi zise atunci moldoveanul, tu nu vezi că ești prost?... capul de bou îi doi franci; da cel de capră îi numai *cincisprezece bani!*

F. TOȚI, I (1897), nr. 15, p. 116

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4438. Este atestat în Muntenia.

V a r i a n t ă :

2. *Care-i mai scump?* Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 77.

RUSUL ȘI ȘOPÎRLA

A fost odată într-un sat o casă pustie. Pricina, care făcuse pe oameni să n-o locuiască, era că de câte ori ar fi făcut foc cineva în vatra acelei case, ieșea o șopîrlă și să încălzia împrejurul ei.

De la o vreme a chicat sorțu unui rus ca să vie în acea casă ciudată. El, cum a ajuns într-un amurg de sară, o scăpărat din amnar și a ațîțat vreo două paie peste care punînd vreascuri uscate și-a întemeiat un pui de focușor de tot să stai și să te încălzești, mai ales cînd ți-i frig.

Și cum sta rusneacul nostru cu luleaua în gură și pufuia pe lingă tăciuni, iaca iese șopîrla dintr-o bortă și să pune cu pîntecele pe foc. Atunci rusul, n-a mai stat mult la îndoială și odată pune gabja pe șopîrlă și pliose cu ea în spuză. După ce s-a fript bine, o ia binișor și-o mîncă toată și apoi zice în sine, muștrînd șopîrla:

„Șopîrcai,
Cu cine șopîrcai
Da cu Ivan nu mai vai! . . .“

„I. CREANGĂ“, XIII (1920, nr.
5—6, p. 86

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4441. Este atestat în Moldova.

RĂSPUNS BULGĂRESC

Doi bulgari, unul sta pe malul drept al Dunării — în Bulgaria — iar celalt pe malul stîng — în România — unul în fața altuia, așa că se puteau auzi bine unul pe altul.

Bulgarul, de pe malul stîng, din România, mai civilizat, întrebă pe cel din Bulgaria:

— Doidili pamporia, bre!!! (adică a trecut vaporul); dar, cel de pe malul drept, drept orice răspuns, dădu capul pe spate și făcu:

— T.

Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 134

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4442. Este atestat în Muntenia.

O SASCĂ CUMINTE

— No ce-i vecino, zise o sască către vecină-sa, acum la prinderea postului, acum mâncați tot fusole.

— Da jupîneaso, dacă așa ni-e legea! Dar d-voastră sașii, nu țineți postul?

— No hia, că nu! Noi nu sîntem proști ca voi. Noi mîncăm carne și la post.

— D-apoi fasolea cînd o mâncați, întrebă românca.

— Chind nu mai avem carne, zise săsoaica, făloasă de răspunsul ei.

F. POP., XXII (1914), nr. 10, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4443. Este atestat în Transilvania.

PLOUĂ DE DOUĂ ORI . . .

Mă întorceam odată într-o vară de la munte. Ajungînd într-un sat, mă întîlnesc cu vecinul Hans. Cît de ici, cît de colea, întreb pe Hans:

— Nu ai umblat pe la munte niciodată? . . . Să vezi ce frumos e pe acolo, nu ai mai veni înapoi!

— Ba fost, fost zău, domnule. Fost odată cînd am avut și eu boi la păscut! Și zău tare plăcut la mine pe acolo, aer bun, apă bun, brînză bun, toate bun . . . numai cînd ploaie acolo, nu ploaie ca pe la noi, fără ploaie de două ori . . .

— ?

— Așa zău domnule. Acolo cînd plouă, te plouă o dată de sus, de la Dumnezeu sfîntul, apoi te plouă și de pe brad . . .

GAZ. TRANS., LXXII (1909), nr. 142, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4445. Este atestat în Transilvania.

[PORCUL LA NOROI TRAGE]

La bulgari se zice că există un obicei vechi, ca, în ziua de Sf. Gheorghe, fiecare bulgar să meargă la biserică cu cite un miel fript pentru a i se citi moliftă de către preot. Un bulgar, fiind foarte sărac și neavînd mijloace ca să-și poată procura și el un miel pentru acea zi, a luat un purcel de la scroafă ce avea, l-a tăiat, l-a preparat bine și s-a dus cu el la biserică ca și ceilalți bulgari, după obicei.

După ce le-a citit preotul, a luat din fiecare miel cite o mică parte, afară de purcel. Atunci bulgarul s-a supărat tare și a plecat acasă. Pe drum însă, fiind cam noroi că plouase, a alunecat și vrînd să cadă, purcelul i-a sărit jos de pe tavă într-un lac. Atunci bulgarul supărat și mai tare, uitîndu-se la purcel, face un gest cu degetul și zice:

— Bine bre, na biserică ți-am dus, preotu ți-a țitit molifta, ama noroiu, tot năroi, porcu la noroi trage.

HAZ. SAT., VI (1906), nr. 9, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4446. Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. *Bulgarul și purcelul* (D. Ștefănescu), „I. CREAN-
GA“, II (1909), nr. 8, p. 222 (Urziceni—Ilfov).

3. *Ama nărăvata! Nărăvata!* (D. Ștefănescu), BĂR-
GAN., II (1932), nr. 13, p. 9 (Urziceni—Ilfov).

4. *Bulgaru și purcelu*. A.I.E.F., mg. 1081 b. (Bătrîni—
Prahova).

[SĂPUN AM CUMPĂRAT, SĂPUN MĂNÎNC]

Un bulgar vrînd să cumpere brînză, căpătă o bucată de săpun. Ajuns acasă se pune pe mîncare, înfige dinții în calupul de săpun, vede că s-a păcălit, dar, ca

să nu rămînă păgubaș, îi dă înainte zicînd: „Săpun am cumpărat, săpun mîinc“.

Zanne, *Proverbele românilor*, III
(1899), p. 358

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4448. Este atestat în Muntenia.

BULGARUL LA PEȘTE

Într-o iarnă geroasă, s-au pornit oamenii cu topoarele pe baltă, să facă copci spre a prinde pește. Știut este că iarna dacă e geroasă, iar apa fiind mică, îngheață pînă la fund. Atunci trebuie făcut răsufu: copcă — altfel peștele moare. Dedu Ivan a prins și el de veste, și-a plecat fără să-l știe nimeni. Nu de alta, dar să nu-l afle proprietarul. Își luă toporul și o torbișcă cu merinde, că nu știa cît întîrzie. Oamenii s-au dus de dimineață și au tot încercat, au spart gheața, ba ici, ba dincolo, pînă mai tîrziu, cînd veni și dedu Ivan. Oamenii tocmai vreau să plece cînd se ivi dedu. Cum ajunse în malul gîrlei zise:

— Noroc nă pește, bre oameni! . . .

— Noroc, noroc, dar să te cam ferești, zise unul mai șugubăț.

Stătu el cît stătu, și dacă văzu că nu-i chip, apucă singur în inima bălții. Se apucă să facă și el copci și se tot zgîia să vadă o coadă de pește, cît de mic, numai pește să fie. Și cum încerca el și tot înjura în limba lui, prinse așa ca o ciorbă. Se spurcase omul nostru și zise:

— Guleamătă treabă bre! guleamătă noroc . . . Puse peștele în torbișcă și rînji mulțumit: „Ama cap, ama noroc . . .“ Plecă înapoi mai departe și izbi într-un luminș. Sparse gheața și cînd mai dete o lovitură — așa cu sete — bui peștele afară. Dedu Ivan speriat, ca de o drăcovenie, aruncă toporul cît colo și o rupse de fugă spre sat strigînd cît putea:

— Bre rumâni, bre oamenii, la mine guleamătă treabă . . . Breeee! o topor pește nă dîrdiiacu, bre . . . aduceți nă sacu, că mă găsește dracu! . . .

BĂRĂGAN., V (1935), nr. 1, p. 14

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4451. Este atestat în Muntenia.

[NĂ UNDE MERGI?]

Într-un vagon de clasa a III-a, călătoresc împreună doi bulgari, grădinari din România: Ciuciu-Penciu și Bai-Ganciu. Stau pe o bancă, unul în fața altuia și nu se cunosc...

La un moment dat, Ciuciu-Penciu, ca să omoare timpul, întrebă pe Bai-Ganciu:

— Nu sem superem mă, că te-ntrebă, nă unde mergi?

— Sem mergem dă lă Filipopoli nă Giurgiu.

— Cum se pote astă mă? Io sem mergem dă la Giurgiu nă Filipopoli și sem în tot ala vâgonă cu tine.

REV. COP. TIN., I (1913), nr. 16, p. 255

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4453. Este atestat în Muntenia.

EM TERCI, EM ZĂPADĂ!

O bulgăroaică bătrână, de prin mahalaua sîrbească din Ploiești, avea un porc pe care-l îngreșa pentru Crăciun, dîndu-i pe la Sf. Nicolae tărițe fierte în apă. Într-o zi, tocmai pe cînd da mîncare porcului, veni o vecină și vîzînd pe porc că bagă rîtul ba în copaia cu terci, ba în zăpadă, întrebă pe bulgăroaică că ce are porcul? Iar ea rîspunse:

— Em terci, em zăpadă, porc al meu mîncă ce ti placîși!

Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 26

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4454. Este atestat în Muntenia.

EȘTI CU MINTE CA DEDU IVAN

Odată o ceată de bulgari, în frunte cu dedu Ivan, plecară să se plimbe pe un cîmp frumos. Tot mergînd ei așa pe cîmp se întîlniră cu un iepure. Bulgarii se luară

după el, dar iepurele dete fuga într-un tufiriș și îi pierdură urma.

Cum să facă ei, cum să dreagă să puie mîna pe iepure? Și începură a se ciorcovi. Dar dedu Ivan, ca cel mai cu cap, le zise:

— Stați, măi băieți, să vă învăț eu cum să găsim iepurele. Hai acasă să ne luăm tîrnăcoapele și să venim să scoatem tufele din pămînt și atunci iepurele rămîne în cîmp și-l luăm ca din strachină!

— Bravo! răspunseră copiii, să trăiască dedu Ivan!

Și o raseră toți de fuga acasă de-și luară tîrnăcoapele. Și așa, cu tîrnăcoapele la spinare, o porniră la cîmp, să scoată tufărișul din pămînt, ca să prinză iepurele. Pe drum, unul din băieți începu a se lăuda că tîrnăcopul lui e mai ascuțit ca al altuia. Altul că e mai ascuțit al lui, și așa mai departe, așa că se luară toți la ceartă, ținînd fiecare că tîrnăcopul lui e mai ascuțit ca al tuturor. Era cît p-aci să se încaiere și să-și dea unu altuia cu tîrnăcoapele în cap. Tocmai atunci aduse Dumnezeu un biet de popă. Trecea p-acolo călare c-o iapă cu mînzul după ea.

— Ce faceți băieți aci? Ce păcate aveți de stați să vă dați cu tîrnăcoapele în cap.

Nu-mi spuneți mie să vă împac eu?

Și-i spuseră popii, bietii bulgari, toată tîrășenia de la cap pînă la sfîrșit.

După ce isprăviră de spus, popa le zise cu glas dulce:

— Și numai d-atîta lucru vă certăți, tată? Apăi asta e lucru lesne de împăcat. Ia scoateți toți tîrnăcoapele din coade și le băgați colea în desagi la mine și eu să fug cu iapa, cît oi putea, și tîrnăcopu ăl d-o fi mai ascuțit taie desagii și cade jos, și atunci se vede care e mai ascuțit.

— Așa să facem răspunseră bucuroși bulgarii! și umplură desagii popii de tîrnăcoape.

Popa se puse pe fugă cu iapa și se duse, se tot duse pînă nu se mai văzu și îndărăt cu tîrnăcoapele de nu s-a mai întors nici pînă în ziua de azi!

Și bulgarii rămaseră cu buzele umflate ca niște bătuți de Dumnezeu!

Dar cum se face, cum drege, că rămîne mînzul iepii încurcat în niște tufe și bulgarii îl prinseră și se sfătuiră

cum să-l omoare, ca să rămîie popa păgubaş de mînz. **Dar** cum să-l omoare? Nu plesnea capu la nici un bulgar la asta!

Tot dedu Ivan, sireacu! ca ăl mai cu cap îi învăţă şi aci:

— Ştiţi, mă, cum să-l omorîm?

— Cum? întrebare cu gurile căscate flăcăii.

— Lucru lesne, răspunse dedu Ivan, hai să ne dezbrăcăm toţi de toate ce sunt pe noi şi să le punem pe mînz, ca să moară turtit sub ele.

— Bravo! Dumnezeu să lungească zilele lui dedu Ivan, răspunseră flăcăii dezbrăcîndu-se de haine!

Şi așa încărcară mînzul popii de haine, legîndu-le bine, frumos pe el. Cînd îi deteră drumul, mînzul o şterse după iapă cu haine cu tot şi ei rămaseră în cămăşile cu care ieşiseră din mă-sa!

— Ptiu! la dracu! zise dedu Ivan, vezi măăăă! se duse mînzul! dacă mai puneam şi izmenele mele il do-bora şi murea turtit!

— Apoi de ce nu le puseşi mă? fire-ai al dracului şi afurisit cu tigva ta? răspunseră toţi bulgarii şi poc! poc! toţi cite o coadă de tirnăcop în capu lui dedu Ivan; îl învăţară minte să spuie şi pe lumea ailaltă.

Şi așa dedu Ivan rămase acolo ca să-l cînte cloan-cele!

De-atunci rămase vorba: eşti cu minte ca dedu Ivan!

Zanne, *Proverbele românilor*, VI
(1901), p. 73

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4455. Este atestat în Muntenia.

V a r i a n t ă :

2. *De-ale lui dediu Ivan* (T. Bălăşel), POP. ROM., VI
(1937), p. 217.

BULGARUL ŞI LEMNELE

Un bulgar mergea la oraş cu lemne. El întîlneşte în drum, aproape de oraş, un comerciant căruia i se rupsesse căruţa. Dacă ar fi fost cu mîinile goale, îi era lesne să se ducă acasă pe jos, dar el avea şi mai multe lucruri.

Negustorul cum văzu pe bulgar crezu că a găsit scăparea.

— Nu voiești, zise el bulgarului, să-ți plătesc lemnele și să mă duci la oraș?

— Dar lemnele? întrebă bulgarul.

— Cît ceri pe ele?

— Cinci lei?

— Iacă îți dau cinci lei.

— Dar lemnele?

— Dacă ți le plătesc, poți să le arunci în drum.

Bulgarul nu a înțeles ce i-a propus negustorul, s-a dus cu lemnele la târg, a luat patru lei pe ele și s-a întors acasă mulțumit că nu l-a înșelat neguțătorul.

Fundescu, *Lit. pop. Basme*, p. 116;
republicată: *Lit. pop. Anecdote*, p. 88

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4456. Este atestat în Muntenia.

[PEȘTE, PEȘTE, VINO ACI, CĂ N-AM CUȚIT]

Un bulgar trecînd pe malul unei gîrle, vede prin apă jucîndu-se cîțiva pești. După cît l-a tăiat capul, el a crezut că va putea prinde pește cu cuțitul. Deci se pune pe genunchi în marginea apei și scoțînd cuțitul din brîu chitește pe unul, trage; dar unde s-a mai auzit astfel de vînătoare de pește!

Văzînd că n-a reușit astă dată, întoarce la spate mîna cu care ținea cuțitul, și stă gata. După puțîn vede un pește ceva mai departe unde nu putea să ajungă cu cuțitul; atunci cu mîna cea slobodă făcu semn peștelui să vină la el zicînd:

— Ribă, ribă, ială tucă, neamăm noj. (Adică: pește, pește, vino aci, că n-am cuțit.)

Wartic, *O sută și una de mici istorii*,
p. 62

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4457. Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. *Cap de bulgar*, COM. SAT., XII (1916), nr. 15—16, p. 28.

3. *Șiretenia grecului*, COM. SAT., XII (1916), nr. 9—10, p. 17.

4. *Ela, ela, chefalache* (D. Ștefănescu), BĂRĂGAN, III (1933), nr. 20, p. 12.

BAI IVAN LA BUCUREȘTI

Bai Ivan auzise că la București e foarte frumos. Cei de acolo trăiesc ca-n rai; pâine și de ale mîncării se găsesc pe toate străzile; iar în loc de case, sînt palate mărețe, lucru mare, și minunate cum nu s-a mai văzut. În fine, cît privește despre bani, nu-ți mai trebuie, căci de; unde într-un oraș ca în povești cu atîtea bogății și frumusețuri, unde blagoslovenia Domnului a învrednicit atîtea suflete să trăiască ca în paradis, se vede cît de colo, că va fi îngăduit și unui om ca bai Ivan, să nu fie lipsit de atîtea bunătăți, că doar și el e robul Domnului și măcar 2—3 zile, dacă nu mai mult, să apuce din fericierea celor de acolo.

Zis și făcut. Bai Ivan a și plecat, să se încredințeze de lauda atîtor, care-i spusese lui.

Întors din călătorie îl întrebă un vecin:

— Bre, bai Ivane, cum ți s-a părut viața de la București?

Bai Ivan cuprins de gînduri negre, scîrbit de necazurile ce le avusese cu vederea atîtor lucruri frumoase, palate mîndre, mîndre încă și mai ceva ca la nă Sofia lor și gîndindu-se mai mult că cu toate frumusețile de acolo nici bietul stomac nu și-l potolise cu nimic, căci de... cu gîndul că va găsi acolo de toate plecase nepregătit, bietul om... aproape descurajat de așa întîmplări zise:

— Eeeee... bade Gheorghe, la București, cine are bea și mînîncă, cine nu, cu ochii se uită. Ai parale bevuș bere, n-ai parale, bevuș apă, ficș papa, ficș dracu...

„I. CREANGĂ“, V (1912), nr. 12,
p. 383 (Bogdana—Teleorman)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4458. Este atestat în Muntenia.

HO LULEA DE TUTUN

Un danciuc de vreo 6 ani era pe patul de moarte. Toți stăteau împrejurul lui și-l boceau că le era drag. Mă-sa ca să-l mai mîngîie îi promite fel de fel de lucruri:

— Ce ha, muică da iaști așa dă trist? Să-ți dau ceva?

— Nu vreau nimic, abia răspundea țigănușul.

— Să-ți iau o prăjitură?

— Nu vreau.

— Să-ți cumpăr straie frumoase cu nasturi?

— Nu.

— Să-ți iau o pereche de cizme?

— Nu.

— Să-ți cumpăr o mozică?

— Nu.

— Să-ți iau un harmăsar?

— Nu.

— Da ce vrei? Spune muică-i, că-ți ia ce vrei. Ce să-ți cumpăr? spune.

— Să-mi iei ho lulea de tutun.

F. TOȚI, II (1898), nr. 21, p. 248

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4459. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

V a r i a n t ă :

2. *Aftai lula* (N. I. Popescu), ȘEZ., XX (1924), p. 7, p. 73.

ȚIGANUL DARNIC

Un țigan, însoțit de un frate al său, se duse să cerceteze pe mă-sa, care era bolnavă.

— Ai mînca mamă, o întrebă cu ifos țiganul, ai mînca o ciorbă de borș cu miel?

— Aș mânca, mânca-te-aș, îi răspunse țiganca înghitind în sec.

— Ți-aș da, mămulică, dar n-am, îi reteză vorba țiganul. Dar o tocană de carne de porc ai mânca? o întreabă tot el.

— Aoleu! Cum să nu mănînc, se repezi să răspundă biata țigancă, holbînd ochii.

— Ți-aș da mamă, dar n-am, se milogi țiganul.

— Dar niște cîrnați afumați pe varză, ai îmbuca?

— Mă mai întrebi? zise cu glas lihnit țiganca, lingîndu-și buzele.

— Ți-aș da și din ăștia mamă, dar n-am.

Apoi țiganul; întorcîndu-se către frate-său, îi spuse răstit: Mai dă-i și tu mamii, că eu îi dădui destul pînă acum.

DUM. POP., VI (1912), nr. 11, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4460. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Țiganul darnic*, F. POP., XXXVIII (1934), nr. 52, p. 8.

3. *Să nu moară neîntrebată*, A.I.E.F., i. 10832 (jud. Vrancea?).

RUGĂCIUNILE ȚIGĂNCII

Cică odată se îmbolnăvește puradelul țigăncii, așa cam pe după un Crăciun — cînd se mai pusese pe lîngă altele și-o iarnă, de înghețase și pietrele.

Dar băiatul bolnav greu, că se topise sub ochii mîni-sa, ca un vrej care se usucă.

Ce era mai greu era că nu lua copilul acela nimic în gură, de nu știai cu ce-și mai ține zilele.

Mă-sa, decît să se prăpădească și ea, zăcea mai rău de supărare și grije, decît însuși boala dănciucului...

Odată, văzînd dînsa că plodul nu mănîncă și nu

mănincă, se pune cu binișorul și-l iscodește șiret, ca să afle gustul feciorului ei.

Și netezindu-i fruntea cu milă, îi zice rugător:

— Poate poțtești ceva, puișorul mamei, spune ce ți-i gustul, că-ți face mama, să știu că trec prin foc.

Copilul îi răspunse după un oftat adânc:

— Da, mamă, poțtesc . . .

Țiganca, apucându-se ca de ultima sfărmătură dintr-un înec:

— Și ce poțtești, mamă, spune repede!

— Ouă coapte de cioară, știi ca cele mîncate astăvară, cînd am dat jos cuibul din salcîmul nostru . . .

Țiganca, într-o zbuclnire sinceră și naivă, se ridică de cum era plecată asupra patului și invoacă puterea și ajutorul celui de sus:

— Lungește-i Doamne boala, pîn' s-o ua cioara . . .

Și plecîndu-se iarăși asupra bolnavului, își urmează mîngîierile ei de mamă lovită, căutînd să se dezvinovățească față de copil:

— C-acum e iarnă, ciușmandelul mamei, nu se ouă ciorile, dar va veni ea vara, lasă . . . numai să-ți ție Dumnezeu pofta pînă atunci . . .

Adam, *Glume țărănești*, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4461. Este atestat în Muntenia.

Varianta :

2. *Rugăciunea țiganului* (Șt. Șt. Tuțescu), *VORBE BUNE*, II (1905—1906), nr. 6, p. 28 (Catane—Dolj).

ȚIGANUL LA TELEFON

Un țigan de la Bănceasca fiind într-o zi de gardă la primărie, la Simileasca, la un moment dat, sună cineva la telefon, pesemne de la vreo primărie din alt sat și, cum s-a întîmplat că în momentul acela nu se afla ni-

meni la primărie, țiganul se duce repede și pune receptorul la ureche strigînd:

— Halo!

Dar imediat cineva întrebă răstit:

— Dar cine-i la telefon? la care țiganul răspunde:

— Ia un țigan de la Bănceasca.

Fac garda în Simileasca.

— Măi țigane nu e nimeni la primărie?

— Iaca vorbă! Spune-mi mie.

— Lasă gura țigane că te bat!

— Doar nu ești dracu să vii la mine pe sîrmă de telefon...

SAT., IV (1934), nr. 48, p. 15 (Ur-lați—Prahova)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4462. Este atestat în Muntenia.

VORBĂ SĂ FIE, DĂ-MI O LULEA DE TUTUN

Un țigan n-avea tutun. Cum să facă el să ceară la un român, pe departe, să nu-l înțeleagă?

— Măi, românico, zise el; mai trăiește iapa care a murit astă-vară la Crăciun?

— Ești nebun, țigane? Cum să mai trăiască dacă a murit odată?

— Vorbă să fie, dă-mi o lulea de tutun!

Fundescu, *Lit. pop. Basme*, p. 167;
republicată: *Lit. pop. Anecdote*, p. 57

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4463. Este atestată în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *Vorbă să fie, dă-mi o lulea de tutun*, CAL. PROF., V (1866), p. 98.

3. (Fără titlu) CAL. L. CULT., I (1894), p. 127.

4. *Politicos*, F. POP., IV (1895), p. 118.
5. *Vorbă să fie*, RĂS. Pal., I (1905—1906), p. 122.
6. *Unde dai și unde crapă*, CAL. PLUG. ROM., 1921, p. 56.
7. *Vorbă să fie, dă-mi o lulea de tutun*, IZVORAȘUL, II (1923), nr. 1, p. 11.
8. *Dă-mi o lulea de tutun* (N. I. Popescu), SUFLET. OLT., 1927, nr. 1, p. 21 (Lungești—Vilcea).
9. *Unde dai și unde crapă*, VOINȚA BAN., X (1930), nr. 5, p. 3.
10. *Vorbă să fie, dă-mi o lulea de tutun*, IZVORAȘUL, X (1931), nr. 7—8, p. 109 (Craiova—Dolj).
11. *Vorbă să fie...*, ȚĂRĂNISM., VI (1931), nr. 46, p. 12.
12. *Vorbă să fie...*, ȚĂRĂNISM., VII (1932), nr. 1, p. 13.
13. *Vorbă să fie*, CĂL. POP., XVII (1933), p. 177.
14. *Luleaua*, SAT., V (1934), nr. 43, p. 20.

ASTA E!

- Ce zici, nene Ioane, mă lași să fumez o țigară?
- Cum să nu, fumează!
- N-am foiță, dar dacă mi-ai da și tutun aș face una...

VOINȚA BAN., VII (1927), nr. 35, p. 2

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4464. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Și el n-avea nimic*, SAT., V (1934), nr. 42, p. 20.
3. (Fără titlu) VOINȚA BAN., XVIII (1940), nr. 30, p. 2.

URĂTURA ȚIGANULUI

Un român venea călare pe o iapă sură slobozind niște rotocoale de tutun din ciubuc.

Un țigan mergînd spre el și făcîndu-i-se poftă să fumeze se gîndi cum să-i ceară oleacă de tabac. Cînd se apropie românul, țiganul începu să-l ureze:

— Omul bun și calul bun, dă-mi o pipă de tutun!

Văzînd că nu a căpătat s-a uitat agale după om și-a zis:

— ... Hătu-i legea ei de iapă! Ce măscăra de om poartă!

PRIETEN. SAT., II (1936), nr. 6, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4465. Este atestat în Moldova.

PUNE ȘI ACI, PĂRINTE...

Mergînd un țigan la biserică a văzut cum preotul tot face cu cădelnița către oameni, iar oamenii își fac cruce și își pleacă capul; el credea că cer foc de la popă. Sosind preotul lîngă țigan cu cădelnița, țiganul în grabă zice:

— Pune și aci un pic, părinte, că mi s-a stins pipa.

F. POP., VII (1899), nr. 28, p. 329

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4466. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Varianta:

2. *Bulgaru la biserică*, HAZ. SAT., V (1905), nr. 12, p. 2.

PIPA ȚIGANULUI

— Măi Danciule! ia spune-mi ce ești tu azi așa de supărat și dus pe gânduri?... te știam mai vesel și mai vorbăreț, iar nu așa de posomorit ca și când ți-ar tot ninge și ploua!...

— Ia lasă-mă în pace și nu mă mai întreba, că mi se rumpe inima, în două când mi-aduc aminte!...

— Da ce este?... ce ți s-a-ntîmplat.

— Ia, mă puse dracul să mă duc și eu astăzi la biserică!...

— Ei... și?...

— Și... mă puse dracul să bat mătane!...

— Și-apoi?...

— Și-apoi!... mi-a căzut pipa din sîn și mi s-a stricat!...

REV. POL., III (1888), nr. 9, p. 12

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4467. Este atestat în Moldova.

DĂ-MI ȘI MIE

Un țigan mergînd pe lîngă calea ferată văzu trenul venind spre el.

Dacă îl văzu se așeză între șine și începu să facă semn cu mina mașinistului ca să oprească trenul.

Acesta crezînd că este cine știe ce pe linie, opri trenul.

Țiganul plin de bucurie se dădu alături cu mașina și zise:

— Mă rog boiarule dă-mi și mie un cărbune să-mi aprind luleaua.

*

F. TOȚI, I (1897), nr. 42, p. 332

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4468. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Dă-mi și mie*, LUMINA, III (1907), nr. 40, p. 7.
3. *Pentru lulea*, NEAM. ROM. POP., XIII (1925), nr. 24, p. 379.
4. *Pentru lulea*, POP. ROM., Buc., II (1933), p. 55.

SCAPĂRA

Un român se întâlnește c-un țigan.

— Am auzit, românico, că ai o iapă albă de vânzare.

— Am. Vrei s-o cumperi?

— Vreau s-o văd . . .

— Hai atunci cu mine.

Și pornesc pe drum. Da țiganul, pe semne, n-avea titiun, căci tot se cioșmolia prin brîu, prin tabachere . . .

— Românico, dă-mi o lulea de tutun, că chiar acum l-am mîntuit.

Românul scoate niște răgoz de zece bani cotigarul și-i umple luleaua. Dacă s-a văzut țiganul cu tutun, dă să plece înapoi, dar după cîțiva pași se întoarce . . .

Românul a priceput că nu-i era de iapă, cît de tutun.

— Românico, încaltea și scapără-mi . . .

— Închide ochii . . .

Și-i „scapără“ două palme . . .

NEAM. ROM. POP., V (1914), nr. 29,
p. 455

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4469. Este atestat în Muntenia.

PENTRU LULEAUĂ-I PARE RĂU

— Măi țigane, ști tu fluiera a pagubă?

— Ba românico!

— S-a înecat tatăl tău, măi!

— (Fluieră țiganul.) Auleo și pipa mea-i la el!

FAM., XVIII (1882), nr. 31, p. 379

Vezi *Typol. bibl.*; tip. 4470. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. Pentru luleauă-i pare rău. Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 70.
3. (Fără titlu) F. POP., IV (1895—1896), p. 270.
4. (Fără titlu) CĂL. POP. BUCOV., IX (1905), p. 108.
5. *Mai dă-l dracului*, COM. SAT., V (1909—1910), nr. 7—8, p. 119.
6. *De cine-i mai jale țiganului*, „I. CREANGĂ“, IV (1911), nr. 2, p. 62. (Florești—Vaslui).
7. (Fără titlu) Pop-Reteganul, I., *Țiganii*, p. 28.
8. (Fără titlu) LIGA DEȘTEPT., IV (1915), nr. 27, p. 3.
9. *Și luleaua mea la el* (N. I. Popescu), „I. CREANGĂ“, XIII (1920), nr. 3, p. 46. republicată: ȘEZ., XX (1924), nr. 1—2, p. 12.
10. (Fără titlu) CAL. GOSPOD., IV (1925), p. 91.
11. *Și... luleaua mea la el*, V. NOUĂ, I (1925), nr. 4, p. 3.
12. *Pipa țiganului*, CAL. F. LUMEA, VI (1931), p. 81.
13. *Pipa țiganului*, VOINȚA BAN., XII (1932), nr. 46, p. 4.
14. *Și luleaua mea-i cu el!*, POP. ROM. Buc., II (1933), p. 176 (Gura Caliiței—Vrancea).
15. *După lulă-i pare rău*, CĂL. HAZ., II (1939), p. 44.
16. *Țiganul și pipa A.I.E.F.*, i. 13 194 (Dorna Cindreni—Suceava).

NU TE ÎNECA

Într-o zi fiind zăduf tare, se duce un pui de țigan cu tată-său la gîrlă, să se scalde. Se dezbrăcără amîndoi și intrară în gîrlă, dar pîrdalnicul de dănciuc a intrat în apă cu luleaua în gură, atît îi era de drag să pifăie din ea.

Țiganul ăl bătrîn, ca om mai cu minte, bălăcea în apă mai către mal, dar puiul de cioară, mai curajos, se

avînta încolo în gîrlă și nu știu cum ori i-a alunecat piciorul, ori o fi fost vreo groapă, ori el nu știa să inoate, că numai începu a se bălăbăni prin apă și a striga cît îl lua gura:

— Săi, tateo, că mă-nec!

Țiganul ăl bătrîn cînd îl auzi așa începu să strige la el:

— Aoleo, afurisitule, zvîrle luleaua mă, nu te-neca cu ea că te ia mama dracului!

(D. Stăncescu) F. TOȚI, I (1896), nr. 6, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip, 4471. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Luleaua*, GAZ. TRANS., IX (1896), nr. 176, p. 6.

3. *Luleaua!*, POP., II (1897), nr. 29, p. 462.

4. *Luleaua*, F. POP., X (1901), p. 179.

5. *Nu te ineca*, LUMINA, III (1907), nr. 4, p. 5.

6. *Nu te-neca*, HAZ. SAT., VIII (1908), nr. 12, p. 3.

ȚIGANUL ȘI PIPA

Un țigănuț mic, negru ca tată-său, s-a fost suit într-un prun înalt să mănince prune, și era și luleaua tăti-ne-său la el. Îl vede hurhunul bătrîn, și mi țî-l ia la scărmanate.

— Jos, ștregule din pom, ca dacă cazi și-mi spargi pipa ti suc grumajii.

De capul paraleului nu avea nici o grijă dada!

TIMIȘ. GAZ. POP., I (1885), nr. 1, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4472. Este atestat în Transilvania.

I S-A STINS PIPA

Alt țigan iarăși fu osîndit la moarte prin ștreang. Ducîndu-l la spînzurătoare el merse cu pipa aprinsă. Cînd era să-i pună lațul în gît el se plecă și-și puse pipa frumos jos, apoi se lăsă în voia sorții. Gîdele-i pusese deja lațul în gît, cînd un zgomot s-aude prin popor. Un curier vine repede aducînd pardon țiganului de la împărat. Se ia țiganului lațul din gît și cu mare ceremonie i se împărtășește că împăratul l-au iertat pentru astă dată și de aceea sentința nu se va executa.

Țiganul aleargă la pipă, o pune în gură și zice:
— Cu gluma voastră era să mi se stingă pipa.

AMIC. POP. CĂL., XVII (1877),
p. 125

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4473. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante :

2. Pentru țigan toate-s glume. Sima, *Ardeleanul glumeț* p. 79.
3. (Fără titlu) F. POP., I (1892—1893), p. 100.
4. (Fără titlu) TIMP., XVI (1895), nr. 137, p. 2.
5. *I s-a stins pipa*, F. POP., XVI (1895—1896), p. 390.
6. *I s-a stins pipa*, GAZ. TRANS., LX (1897), nr. 20, p. 7.
7. *Un țigan la spînzurători*, POP., VIII (1901), nr. 24, p. 3.
8. (Fără titlu) Pop-Reteganul, I., *Țiganii*, p. 29.

ȚIGANUL ȘI CUMINICĂTURA

Era aproape gata de ducă cinstitul dadă și tot nu vrea să primească sfînta cuminecătură. Nu! Cînd auzea de cuminecătură, se făcea mort trăsnițul de el, de cu cleș-

tele și nu puteai să-i desfaci gura. Sta părintele lângă el acum de-o bucată bună de timp și nici că vrea să știe faraonul.

Oricît se opintea părintele și cu feciorul dadei, nu era puțință de-a o scoate la cale.

— Dar leto mo dado cuminecătura, nu fi al dracului!

Și țiganul gemea numai, ca un cuprins de junghiuri. Atunci feciorul dadei cheamă pe părintele la o parte și se-nțeleg, ei știu ce!

Acum părintele ținea cuminecătura de-a gata, ca îndată ce și-a deschide puțin faraonul gura, să i-o poată da, chiar peste voie.

— Leto mo dado sfînta cuminecătură, nu fi al dracului!

Dada nimic!

— Dar leto pipa!

Atunci dada, uită toate și zice: Ha-a-a-!!!

Părintele nu pierde vremea, făr' iute-i aruncă sfînta-n gură.

Numai așa a putut fi țiganul cîștigat cu cele sfînte.

FOIȘ. RĂSP. CUN., I (1886), nr. 2,
p. 22

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4474. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Țiganul pe doaga morții*. Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 92.
3. *Tocănel*, F. POP., IV (1895—1896), p. 99.
4. *Grijania țiganului*. Chicoș, *Culegeri*, p. 47.
5. *Țineleo pipa*, F. POP., IX (1900), p. 178.
6. (Fără titlu) HAZ. SAT., VII (1907), nr. 7, p. 2.
7. *Țiganul și grijania*, LUMINA, IV (1908), nr. 4, p. 6.
8. *La precestanie* (N. I. Dumitrașcu), SĂPT., I (1915—1916), nr. 9, p. 2 (Boureni—Dolj).
9. *Danciul la grijanie*. Popescu, N.I., *Basme, Zefirul și soarele* p. 49.
10. *Hali grijania*. Muche, *Hazlii*, p. 70.

TESTAMENTUL ȚIGANULUI

Un țigan, văzîndu-se aproape de groapă, a chemat pe toți ai săi să le testeze averea.

Deci a început a împărți: unuia ciocanul, altuia barosul, la al treilea nicovala ș.a.

Dintre eredi unul îl face atent, cum că iapa cea albă, ce li s-a furat înainte de trei ani, nu a testat-o nimeni.

Atunci testatorul dispune mai departe. „Apoi iapa aceea, dacă se va afla, să fie a voastră, dar dacă nu se va afla, atunci s-o capete biserica și popa, să aibe și el ceva — dar să fie obligat a face în fiecare an parastas pentru mîntuirea sufletului meu.“

După acestea muri țiganul, iară puradeii, plini de bucurie, că o să intre în ereditate, grăbiră la preot, să meargă să-l îngroape, zicînd:

— Părintea, a murit dada, grăbește să-l îngropi, căci e tîrziu și n-are timp să ajungă pînă astă seară în rai.

La ce preotul răspunse:

— Apoi, dacă nu va ajunge în rai, va înnopta în iad, că nu e departe de rai.

După răspunsul acesta țiganii merseră acasă și începură a împărți ereditatea. Dar nici unul nu era îndestulit, cu „partea“, deci se iscă între dînșii cearta, pînă cînd cel cu barosul lovi și pe unul și pe altul în cap — și rămase el singur ca unicul erede.

PRIC., I (1874), nr. 12, p. 47

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4477. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Moștenire țigănească*, ALB. Buc., I (1897), nr. 2, p. 57.

3. (Fără titlu — C. Rădulescu-Codin), ȘEZ., XXIX, (1910), nr. 9, p. 129 (Cacomeana—Ialomița); republicată: PRIETEN. NOSTRU, VII (1923), nr. 3—4, p. 28; *Nevasta Ieneșă*, p. 35; *Vine roata*, p. 35.

4. *Moștenirea țiganului*, F. POP., XVI (1911), nr. 6, p. 6.
5. *Sfatul cu limbă de moarte a bunului către puradei*, „I. CREANGA”, XIII (1920), nr. 5—6, p. 87.
6. *Moștenirea țiganului*. Costin, *Anecdote*, p. 13 (Mehadia—Caraș-Severin).
7. (Fără titlu) FEM. SAT., II (1936), nr. 5—6, p. 11.

RĂU AȘA, RĂU AȘA! . . .

- Tot cu luleaua-n gură, mă țigane?
 — Păi! . . .
 — De ce nu te lași de fumat, mă? . . . Îți place ție să sugi așa de mult buruiana dracului?!
 — Eh, vecine, ardă-l focu de tutun . . . l-am lăsat, . . . dar n-a avut cin' să-l ia, . . . și l-am luat tot eu! . . . că și el e de vină; se ține de mine, ca scaiul de oaie! . . .

DUM. POP., XV (1931), nr. 7—8,
 p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4478. Este atestat în Muntenia.

FATA, CA FATA. . .

În vremea de demult, pe cînd se bea tutun numai cu lulelele, pleacă un flăcău în pețit cu un moș al lui. Da pesemne, era și tutunul scump, și nici lulelele nu se găseau pe toate drumurile, că moșul flăcăului celuia îi zice pe drum:

— Ascultă, nepoate, dacă s-a întîmpla să ne puie lulele pentru băut tutun, să nu cumva să faci pozna și să te apuci de smîrciit, că nu-i frumos. Auzi?

— Aud!

— Bine, așa să faci.

— Bine, moșule, așa am să fac!

Cum ajung la casa omului cu fata, așa, cam la un ceas din noapte, omul îi poștește în casă, și pînă una-alta,

ca să afle ce fel de purtări are flăcăul, le pune la amîndoi dinainte un taler plin cu tutun frumos, cum fi gălbenuşul oului.

Moşul băietului, trage repede luleaua din chimir, o scutură de cenuşă, o îndoapă, şi o îndeasă bine cu buricul degetului, îi pune apoi cărbunele deasupra şi trage.

Flăcăului îi lasă gura apă.

Vorbesc de una, de alta, despre vreme, despre sămănături, despre banii birului şi cînd moşul flăcăului a socotit cu cale că flăcăul a putut vedea fata, şi fata pe flăcău, cît trebuie, a zis:

— De acuma, nepoate, hai!

Noapte bună, noapte bună! Se pornesc. Ies din ogradă, mai merg ce mai merg, şi moşneagul, salba dracului, întrebă pe flăcău:

— Ei, nepoate, ce zici.

— Ce să zic?

— Cum aşă! Ce zici: ți-a plăcut fata?

Iar nepotul:

— Fata, ca fata moşule, dar la tutun, la lulea şi la cărbune, drept că mi-a rămas inima!

Pamfile, *Cartea pov. hazlii*, p. 11;
republicată: NEAM. ROM. POP., IV
(1921), nr. 23, p. 451

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4479. Este atestat în Moldova, Transilvania şi Muntenia.

Variante:

2. (Fără titlu) PRIM., IX (1929), nr. 8, p. 2.

3. (Fără titlu) ȚĂRĂNISM., IV (1929), nr. 38, p. 13.

DE MĂ RUGAM DE 40, PE CAL CÂDEAM

Un țiġan voia să încalece pe iapa sa, dar nu putea. Se rugă de sîntul Ilie să-l puie călare, se opinti, dar se ridică numai puțintel. Se rugă apoi de sîntul Nicolae, dar nici acest sfînt nu-i ajută mai mult decît cel dintîi.

— Stăi, zise țiganul necăjit, că știu eu de cine să mă rog acum! Am să mă rog de cei 45 de mucenici că ei au mai multă putere.

Sinți 45 de mucenici, adaose țiganul; puneți-mă pe iapă că vă dau o luminare de nouă parale, la toți.

Se opinti țiganul, d-astă dată, cu mai multă putere, și sări tocmai dincolo peste iapă.

— Ei, istoria dracului! strigă țiganul; de mă rugam numai de 40, pe iapă cădeam!

Fundescu, *Lit. pop., Basme*, p. 64;
republicată: *Lit. pop. Anecdote*, p. 49

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4480. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *De mă rugam de 40, pe cal cădeam*, CAL. COCOȘ., 1876, p. 20.

3. *Puterea sfinților*, GAZ. OLT., 1885, nr. 21, p. 3.

4. *Țiganul și mucenicii*, GAZ. TRANS., LIII (1890), nr. 186, p. 7.

5. *De mă rugam de 40, de pe cal nu cădeam*, „I. CREANGĂ“, VII (1914), nr. 7, p. 218.

6. *De mă rugam de 40, pe cal cădeam*, CAL. BIHOR, II (1923), p. 121.

7. *Țiganul călăreț*, Popescu, N. I., *Snoave*, p. 34.

8. *Țiganul călăreț*, CĂL. POP., XIII (1929), p. 147.

MARTOR BUN...

Un tânăr evreu s-a nemerit să fie față la o bătălie dintre doi, tot de neamul lui. Tânărul nu știa deloc românește, că nu demult venise din Galiția, da cel bătut a fost nevoit să-l puie martor, că altcineva nu văzuse întimplarea. L-a învățat cum să spuie la judecată.

— Ascultă, Moişălă! a prins a-l dascăli cela, pe limba lui; tu n-ai să-nțelegi ce spune judecătorul, da să

știi că întâi te întreabă: cum te cheamă? Tu ai să răspunzi: Moişă. Al doilea: de când ești venit aici? Tu să zici: demult. Pe urmă: ai tată și mamă? Să zici: au murit de holeră — cum și este. La urmă te întreabă: ai văzut că cela a bătut pe cutare? — adică pe mine. Tu răspunzi: am văzut. Atîta și-i de-ajuns, zău, așa să trăiesc, Moişilică. Ține minte răspunsurile Moişă, demult, au murit de holeră, am văzut. . .

S-au înfășișat ei la termen. După ce-și spun pricina, vine rîndul martorului.

— Cum te cheamă? îl întreabă judecătorul.

— Demult! răspunde el, care uitase ce să spuie întâi.

— De când locuiești aici?

— Moişă!

— Ce spui?... Părinți ai?

— Am văzut.

— Mă rog, știi ceva de bătaia dintre își doi împri-
cinați?

— Ta-to și mă-sa. . . holeri-s.

STRAJA, II (1925), nr. 67, p. 4 (Cior-
tești—Iași)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4481. Este atestat în Moldova.

BIC-NOTAR

Un țăran, pe cînd se înființaseră posturile de vice-notar, nu putea deosebi înțelesul cuvîntului „vice“. El credea, că acestui domn, apărut de nou, pe arena administrativă, trebuie intitulat: „vițel-notar“. Avînd trebuință de un pașaport de vită, merge la cancelăria comunală. Se adresează către d-l vice-notar:

— D-le vițel-notar, fii bun, dă-mi o carte pe un porc. . .

Acesta, ca să-și riză de neexperiența lui nevinovată, îl îndrumă, zicîndu-i:

— Du-te la d-l bic-notar.

Țăranul, în cugetul său, presupunea că e adevărat, dacă acesta domn mai mic se cheamă „vițel-notar“, notarul fiind mai mare, o să-i zică: „d-l bic-notar“. Așa îl și intitulează: „d-le bic-notar“.

Gluma a produs mult haz. . .

Novacoviciu, *Folclor bănățean*, p. 18

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4482. Este atestat în Transilvania.

FATA MAMEI CEA ISTEĂȚĂ

Stăpîna: — Mario; repede-te pînă la măcelar și vezi dacă are picioare de porc.

✓ Maria (întorcîndu-se cu mîna goală): — Sărut mîna conîță, n-am putut să văd picioarele, avea ghețele puse.

CASA N. Buc., IV (1926), nr. 3—4,
p. 92

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4483. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *Fată deșteaptă*, VOINȚA BAN., X (1930), p. 155.
3. *Fata mamei cea isteăță*, POP. ROM., I (1932), p. 124.
4. *Copiii*, CAL. BĂN., IV (1937), p. 19.
5. *Dacă era încălțat*, APOST., VI (1939), nr. 10—12, p. 82.

ȚIGANUL ȘI OTRAVA

Un boier avea servitor un țigan, care-l ținea ca credincios și, totdeauna cînd pleca, îl lăsa pe el în casă, să îngrijească de toate: să măture etc.

Intr-una din zile, se hotărî să plece d-acasă, pentru 2—3 zile. Lasă pe țigan în casă, dîndu-i grija să scuture prin casă, dar, fiindcă-i rămăsese două sticle cu șampanie, și știind că țiganul cam pune mîna, cînd găsește ceva de ale mîncării sau de ale băuturii, și ca să facă pe țigan să nu bea, îi spuse arătîndu-i sticlele: „Să nu care cumva să bei din sticlele astea, că-i otravă și numaidecît mori!“

După ce plecă boierul, s-apucă țiganul să scuture prin casă. Scoate tot afară, mătură, bate covoarele și le așează iar la loc; dar pe cînd se căznea cu o oglindă mare s-o așeze la loc, nu știu cum face țiganul, că scapă și sparge oglinda — o face praf. Atunci, țiganul, speriat și deznădăjduit, că-l va omorî boierul, cînd va veni, își zise în sine: „tot hare sa ma omoare boiarul cînd ho veni ș-o vedea pozna ce ham facut, mai bine sa ma otravesc eu singur“. Așa, destupă el o sticlă de șampanie, o bea toată și se lungește pe o canapea, cu mîinile pe piept, așteptînd să moară. Tocmai atunci vine și boierul; intră în casă, vede oglinda spartă, vede și pe țigan lungit pe canapea, se duce la el și strigă:

— Ce ai făcut, țigane?

— Mortos, cocoane!

— Ce mă, ce ai făcut?

— Mortos cocoane! Am spart oglinda ș-am băut otrava, ca sa mor sa nu mai ma caznești, sa-mi iei d-ta viața.

Stăpînul, auzind așa, rîse, a iertat pe țigan; iar țiganul a spart și oglinda și a băut și o sticlă de șampanie.

Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 112

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4484 (A. Th. 1313). Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. *Am mîncat otrava toată* (Th. Sperantia), **REV. COP. TIN.**, 1913, p. 222.

MÎNZUL ȚIGANULUI

...Mergea țiganul pe drum îngîndurat și trist de parcă nu-i erau toți boii acasă. La un pod se întîlnește cu un român:

— De ce ești supărat mă țigane?

— Hapoi, cum să nu fiu supărat mînca-te-aș! Mi-a făcut iapa-n astă-noapte un mînz. . .

— Și d-aia ești tu așa de supărat?

— Ei mă românico, tu nu știi. Cine o să-mi crească mînzul că pe mă-sa au mîncat-o lupii acum un an. . .

ALB. BUC., XLI (1938), nr. 43, p. 678

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4485. Este atestat în Muntenia.

MOTIV

Fapta asta, s-a întîmplat, s-o spui drept, în nu știu care gară între Sighișoara și Agnita, pe linia micuță.

Într-o zi călduroasă de vară, un sas, după cîte am auzit, chiar popă, c-o burtă cît pe colo și ras ca un nap, ce ajutase cu bani să se facă trenul de acolo, care cînd punea piciorul în scară se zguduia vagonul — cum zic, vrea să meargă la Sighișoara. Și cum în stația vecină mașina trebuia să ia apă și cărbuni, călătorii, ba și popa, pînă una alta, coborîră din vagoane și se plimbau pe-alături de tren. . . Și se plimbă popa-l nostru, se tot plimbă în sus și-n jos măsurînd pămîntul degeaba. . . Călăuzele dacă-l văd așa, trec și ele la mecanic și vorbesc ba de una, ba de alta. . . așteptînd cu toții știau ei ce, dar nu îndrăzneau. . . Iar soarele trecea mereu. . .

„Măi, și asta e una! . . își zice popa cu ochii la soare. . . Ne-apucă seara, și la Sighișoara nu mai ajungem!“

Și o ia, rara, către mecanic, care tocmai atunci nu-ș ce punea la cale cu călăuzele, și-i întrebă:

— Da bine, frate dragă. . . Nu mai plecăm odată cu trenul ăsta? . . Uitați. . . E noaptea pe noi. . . Ce mai fac eu la Sighișoara? . . .

Aia, care-l știau cine e, stăpîn la o parte pe tren — și care, cum spusei, nu cutezau să-i taie o vorbă, îi răs-pund:

— Apoi... taică părinte... Noi... de cînd vă tot așteptăm să vă urcați întii dumneavoastră în vagon... ca apoi să plecăm și noi cu trenul!...

Dumitrașcu, *De-ale unui traistă-n băf*, p. 38

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4486. Este atestat în Transilvania.

[OBICEIUL PĂRINTELUI...]

Un episcop întreba pe un băiet care era la unul din călugării episcopiei:

— Băiețaș, unde duci tu cizmele celea în toate zilele?

— În tîrg.

— D-apoi în toate zilele?

— În toate zilele, pe vremea cînd aduce mama plăcinte părintelui.

— D-apoi, se rup cizmele părinților de ochii plăcintelor?

— Ba cizmele sînt bune.

— Apoi, de ce le duci în tîrg?

— Să cumpăr vin.

— În cizme?

— Ba în sticle.

— Da unde-s sticlele?

— În cizme.

— Da, de ce duci sticlele-n cizme?

— Să nu se dioche vinul.

— Da, de care vin cumperi?

— Vin alb de la „Leul și cîrnatul“.

— Cumpără dar vin roșu, că, dacă-i roșu, nu se dioche.

— Nu bea părintele vin roșu, că i se boiesc mustețile și i se oprește-n față.

- Spune-i să-l bea cu o țevișoară.
- Cu țevișoară bea părintele numai apă.
- Da de ce?
- Să nu-i pleznească buzele de vînt.
- Vrasăzică, părintele are multe meșteșuguri, da?
- Da. Părintele totdeauna botează toate lucrurile rele în bune, și se fac bune după nume.
- Ia spune-mi și mie, cum face părintele.
- Cînd are mămăligă, o botează-n budincă, și cînd are știucă, o botează-n curcă; precum și preasfinția voastră l-ați botezat din Gavril alu lui Ion, în Galaction.

Baican, *Literatură populară*, p. 11

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4487. Este atestat în Muntenia.

[ISAC A VRUT FATĂ]

Un ovrei dorea foarte mult să știe ce-o să-i nască nevasta: băiat sau fată. S-a dus, așadar, la rabin și l-a întrebat. Rabinul, aflînd că omul dorea să aibă băiat, i-a zis:

— Mergi acasă că ai să ai băiat! . . .

Și după ce-a plecat, rabinul a zis ucenicului care însemna toate cele într-o condică:

— Scrie acolo c-a venit Isac și că i-am spus c-are să capete o fată.

După un timp Isac a venit iar la rabin și i-a spus:

— Rabi, tu mi-ai spus că nevasta are să nască băiat și iaca ea a făcut o fată.

Rabinul a zis ucenicului:

— Caută în condică. . . și ucenicul a zis:

— Iaca: Isac a vrut fată. . .

Și rabinul i-a arătat lui Isac negru pe alb în condică și Isac a plecat și n-a mai zis nimic.

ȚĂRĂNISM., IV (1928), nr. 1, p. 11

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4489. Este atestat în Muntenia.

ROMÂNUL ȘI NEAMȚUL

Mergea un român și-un neamț pe drum, vorbind între ei de multe ca să le treacă timpul și uritul. Da numai că vede românul pe un tovarăș al lui și de departe îl strigă cât îl lua gura:

— Măi Ioane, măi! ia așteaptă, mă, să te întreb de văru Iordache al Floarei, c-am auzit că-i bolnav de o săptămână.

Ion stătu locului puțin și tot în strigăt tare îi răspunse:

— Lasă-l la naiba că i-a trecut, mă! A ieșit azi la prașit de păpușoi, la curmătura lui Voicu.

— Bine, bine.

Și-și văzură amândoi de drum. Da numai că vede și neamțul pe alt neamț și începe să strige scurt, înțepat și repede:

— Frit, Frit. . . Frit, Frit.

Izvorașul, VII (1929), nr. 7—8, p. 15
(Bistrița—Mehedinți)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4490. Este atestat în Muntenia.

CÎȚI COPII ARE ȚIGANUL

Cînd l-a-ntrebat unul pe un țigan cîți copii are, el a răspuns:

— Tocmai doi:
doi la boi,
doi cu tica la ciocoi,
doi pe pat
doi în sat,
doi la pește mi-au plecat,
doi în car,
doi supt car,
doi se bate după car,
unul suflă foile,
unul paște oile,

iar Ciurilă
și Burilă
și Maftei
și Doroftei
șed la foc că-s mititei.

(T. Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R.,
5049, f. 59r

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4491. Este atestat în Moldova și Muntenia.

Variante:

2. *Copiii țiganușii* (E. Sevastos), VEST. SAT., X (1922), nr. 3—4, p. 7.

3. *Copiii țiganului*, SUFLET OLT., 1927, nr. 2, p. 51 (Sirbești—Gorj).

4. *Belșugul casei și numărul copiilor*, CAL. GOS-POD., VI (1927), p. 56.

NOROCUL POPII

Un popă tânăr se întorcea de la vlădica; chiar atunci se preoțise.

Cum mergea el singur, înspre satul lui, pe drum se gîndea cu bucurie: pe la praznice, prescuri... înmormîntări și liturghii... botezuri și cununii... numai iaca înaintea lui o nucă:

„Semn bun! se gîndi în sine popa, cînd găsești ceva la drum, acestea-s semne de noroc!“ Și plecîndu-se s-o ia, o blagoslovi așa: „Cum va fi nuca asta de plină, așa să fie și casa popei!“... Dar cînd o desfăcu, nuca era seacă.

Se mai gîndi popa oleacă, se mai chiti... și adaose: „Cum n-a fost nimica în nuca asta, așa să nu fie nimica și de vorbele mele de adîneaorea!...“

Popescu-Ciocănel, Brașoave, p. 211

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4492 (A. Th. 1822 A). Este atestat în Muntenia.

[CLOȘCA CU PUI]

Un țigan poposi la casa unui sas; i se servi slănină și omletă. Țiganului îi plăcu mult mîncarea și luîndu-și inima-n dinți, ceru o găină; sasul îi dăruie o cloșcă. Din ouăle clocite ieșiră pui care începură vioi să piuie. Unui judecător care venise în vizită, țiganul îi explică că puișorii piuie de foame, că trebuie să sugă, dar fiindcă nu ajung la sînul cloștei, trebuiesc smulse penele de pe piept. Și țiganul se apucă să jumulească cloșca pentru ca puișorii să poată să sugă.

TARA OLT., I (1907), nr. 4, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4493 (A. Th. 1204**). Este atestat în Transilvania.

V a r i a n t ă :

2. *Cloșca cu pui*. Costin, *Anecdote*, p. 28 (Zăguzeni — Caraș-Severin).

[ȚI DEZERTOR CU SCHIMBU]

— Bine măi țigane, fecioru-to îi dezertor de stă pe acasă?

— Ba nu.

— Atunci poate-i dorobanț cu schimbu.

— Nu, îi dezertor cu schimbu.

(T. PAMFILE — Fără titlu) B.A.
R.S.R., 5094, f. 282r

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4494. Este atestat în Moldova.

BĂDICEANU ÎI TRECE PE ȚIGANI FRONTIERA

În Ardeal se ivise într-un an lăcustele, cari nimiciră toate semănăturile de pe cîmpuri. Din cauza aceasta se făcuse foamete și sărăcimea n-avea nici de unde, dar nici cu ce să-și mai cumpere bucate. Oamenii săraci voiau să treacă în țara rumânească la muncă, însă autoritățile nu-i lăsau, fiindcă se răspîndise vestea că p-acolo bîntuie holera. Mai mulți țigani din sat se hotărâsc să treacă frontiera pe unde vor putea, dacă nu li se liberează pașapoarte. Ei se învoiesc cu Bădiceanu ca să-i treacă dinsul frontiera, dindu-i de fiecare persoană cîte trei sfanți (hu-soși) plătiți înainte. (Valoarea, cam două coroane.)

Bădiceanu le dă poruncă țiganilor, ca pe la asfințitul soarelui să fie cu toții gata de drum. Apropiindu-se seara, Bădiceanu îi ia pe țigani și-i conduce prin curmătura dealurilor de deasupra satului. Cînd ajung pe la Petrile țiganilor faraonii se uită-n sus spre petri, zicîndu-le:

— Să rămîneți sănătoase și voi, petrilor, căci știe Dumnezeu cînd ne-om mai vedea!

După ce au trecut curmătura și au dat în Valea Gîrcinului, Bădiceanu îi trece pe țigani dincolo de apa Gîrcin și-i duce pe Pieptul Ursului în sus pînă-i urcă la Țiflă. Țiganiii nu știau nimic pe unde-i tot poartă Bădiceanu, căci era nor și o noapte de tot întunecoasă. De la Țiflă se pornește cu ei pe părăul Zarapa în jos pînă dau iarăși în Gîrcin, de unde-i conduce cînd p-un deal, cînd pe altul pînă-i obosise de gîfiau numai sărmanii țigani. După ce i-a mai dat roată vrun ceas sau două prin gropi și preste maluri îi ia pe țigani și-i duce pe coastele Plopișului în sus cît pe brînci, cît pe genunchi pînă ce-i scoate la vîrf. De aici o iau devale pe coasta despre bordiele țigănești și vin pîn' ce dau în poteca de la Podul morii, unde-i lasă să răsufle, zicîndu-le:

— Faceți-vă cruce, băieții moșului, c-am trecut granița-n pace. D-aci vă puteți duce și voi singuri mai departe fără leac de frică, mulțămînd lui Dumnezeu, c-ați ajuns în țară sănătoși!

— Da în ce loc suntem noi acuma, moș Tomo?

— Suntem tocmai între satele Brebu și Teșila; n-auziți cocoșii cîntînd?

— Ba-i auzim, moș Tomo; dar parcă se aude și moara?

— E moara și piurile din capul Teșilei, dragii moșului. Acuma vă puneți jos și vă culcați una bună pînă mîine dimineață, căci eu mă grăbesc cătră casă, ca să nu mă-ntîlnesc cumva cu contrașii (păzitorii hotarelor). Bădiceanu a plecat lăsîndu-i pe barzaonii cu inima liniștită c-au ajuns în țara românească. Ei cum s-au pus jos au și adormit și dormiră un somn atît de dulce după atîta oboseală, cum poate n-au mai dormit ei în toată viața lor, visîndu-se, că sunt prin curțile boierilor din București, unde mînceau numai halva și alte dulceturi scumpe.

Pe la orele 8 dimineață soarele era sus și faraonii încă nu se deșteptară. Mai într-un tîrziu se deșteaptă unul dintre ei și văzînd moara Urezului din cale începe să strige cătră ceilalți:

— So Brebos, mo! So Teșilos!

În gura acestuia se deșteptă și ceilalți și după ce se freară bine la ochi, zice un altul:

— So moara Urezului! fire-ar fi fost al dracului Bădiceanu, să fie! Nu vedeți că ne-a purtat pînă ce ne-a scos deasupra satului! Pt,u, băt, u-l-ar crucea! Țigani, după ce s-au văzut păcăliți, s-au reîntors acasă rușinați și oboșiți ca vai de ei. Acum ce să facă, ca cel puțin să-și poată căpăta barem banii îndărăt de la Bădiceanu. Ei se duc la Bădiceanu și-i cer banii îndărăt. Bădiceanu însă le arată cotul și-și zgîmîie ochii spre ei zicîndu-le:

— Na bani, țigane!

Țigani, după ce văzură, că cu buna nu-și pot scoate banii de la Bădiceanu, se duc la domnul provizor, de-l pîrăsc. (Provizorul era un funcționar însemnat în Săcele, avînd supravegherea atît asupra acelor administrative, cît și asupra celor criminale.) Ei se jeluiră domnului provizor în contra lui moș Toma Bădiceanu, că dînsul, ori și unde-i întilnește, îl batjocurește scuipeîndu-i și poreclindu-i cu tot felul de ponoase. Ei îi spun mai departe: că Bădiceanu i-ar fi înșelat pe fiecare cu cite trei sfanți pentru ca să-i treacă granița în țara românească fără pașapoarte.

Provizorul, după ce i-a ascultat pe țigani pînă la fine, i-a citat pe toți la curia (maierul) din Satu Lung, unde își avea reședința sa. La ziua hotărîtă se prezentară toți la curie dimpreună cu Bădiceanu. Provizorul le mai

ascultă înc-o dată jalba țiganilor, apoi se întoarce spre Bădiceanu și-i zice:

— Da bine, mă omule; oare de ce nu te mai lași odată de apucăturile d-tale și să le dai pace oamenilor! Ce-ai avut și cu oamenii aceștia? Cum ai cutezat să-i înșeli? Și acum de ce nu le dai banii îndărăt? Ce? oare ai avut în cuget să spargi granițele împărătești? De acei oameni mi-ai fost? Așteaptă, că ți-oi arăta eu d-tale îndată!

— Să vezi măria ta, cum s-a întâmplat! Oamenii aceștia s-au legat de mine, plătindu-mi cîte trei sfanți de unul, ca să-i trec granița. Eu granița împărătească n-am voit, Doamne ferește, s-o sparg, și nici c-am avut în cugetul meu să mă fac călcător de legile țării. N-am voit însă nici să las banii din mînă. Ce e drept, eu le-am luat banii și i-am purtat toată noaptea, cînd p-un deal, cînd pe altul, pînă i-am obosit, ca pe niște găini bete. Apoi, cînd am crezut, că se apropie de ziuă, i-am adus în capul satului pe dealul Plopiș, din partea despre Gîrcin, și i-am lăsat să doarmă acolo cît au avut plăcere. Ei se leagă acum de mine să le înapoiez banii. Te întreb acum și pe măria ta, dacă am păcătuit eu ceva cu oamenii aceștia? Oare mai au ei acuma vrun drept asupra mea, ca să le înapoiez banii, ce mi i-au plătit?

Provizorul, nemaiputînd ținea rîsul, începe să se preîmble prin sală. Cînd se întorcea cu spatele spre ei, Bădiceanu își punea degetul la ochi și-i zgîmîia pe țigani; țiganii răbdară cît răbdară și cînd nu mai putură suferi, sar cu toții cu gurile d-odată:

— Uite-l, măria ta, că ș-acum ne face!

— Ce vă face, măi?

— Ne face, măria ta!

— Și cum vă face măi?

— Ne face tot așa, măria ta! (dar nu îndrăzneau să-i arate cum).

Bădiceanu, cînd se-ntorcea provizorul cu fața spre ei, stătea smirna, ca o statuie. Apoi se uită spre țigani și-i întrebă:

— Da ce vă fac eu, măi barzaonilor? Ce tot aveți cu mine?

Nu vezi măria ta, cum se leagă ciripoi de mine chiar în fața măriei tale?

Judecătorul vedea din oglindă, ce era în fundul sălei, toate cît se petrecea la spatele lui. El atunci pune

mîna p-un baston țepen și-ncepe să-i măsoare pe țigani, slobozindu-i tot pe cîte unul pe ușa afară, iar pe Bădiceanu îl mai cinstește și el cu vro cinci sfanți.

Dogariu, *Moș Toma*, p. 13

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4497. Este atestat în Transilvania.

ȚIGANUL ȘI CAFEUA

Nimereste țiganul la o circiumă. Acolo nu știu cum se face că doi inși beau cafea la o masă alături de țigan. Ce se gîndește țiganul: „Adică n-am eu cu ce să beau o cafea? Ia să vedem și eu cum e!“

Poruncește o cafea. Băiatul, căruia îi poruncise, vede cu cine are de-a face. Se duce la bucătărie și-i aduce o cafea amară, fără nici un pic de zahăr.

Gustă țiganul, amară. Iar mai gustă, tot amară. „Adică asta să fie cafeaua, după care se bat boierii“, se gîndi el.

Și după ce mai stătu nițel, chemă pe băiat și-i spuse binișor la ureche:

— Spune-i tu stăpînului să dea cafeaua pe ce-o da-o, c-a început să se strice. De acum a început să se amărăscă.

DUM. POP., X (1926), nr. 19—20,
p. 6 (Buturugeni—Ilfov)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4498. Este atestat în Muntenia.

DĂ-I GRĂUNȚE . . .

Un popă, cică era și morar pe lîngă sfințenie. Într-o sîmbătă noaptea spre duminică a tot ferecat la cea moară, de numai puțin de tot a putut să ațipească, pîn' să meargă la biserică.

De la o vreme l-a furat somnul, așa îmbrăcat în odăjdii cum era și moțăia șezînd în altar pe un scaun. Cantorul gătase și venise rîndul părintelui ca să zică, dar părintele nimic.

— Iară și iară — părinte! strigă cantorul din strană.

— Dă-i grăunte și-o așează pe tărițe! răspunde părintele buiguit de cap.

Sima, *Ardeleanul glumei*, p. 8

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4499. Este atestat în Transilvania.

[EXPLICAȚIE]

Un ovrei mergea împreună cu un român. Din vorbă în vorbă ce-i trăznește ovreiului prin cap. Întreabă pe român:

— De ce mîncați voi carne de porc, nu vezi porcul ce murdării mînincă, prin toate băltoacele se tăvăleşte, e cel mai mîrșav animal domestic care se poate.

— Aferim întrebare îi răspunse românul, da bine bre ce te miri d-apoi voi de ce mîncați carne de rață care e tot pe atîta de necurată ca și porcul, nu mînincă și ea orice găsește: viermi, șoareci.

— Hm! tresări ovreiul, adiverat dar vezi bine, rața îi mică și n-are minte, dar porcul îi mare și trebuie să aibă.

Pinath, *Femeia care a speriat pe dracu...*, p. 15

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4500. Este atestat în Muntenia.

CAL BĂTRÎN ȘI FATĂ TÎNĂRĂ

Pe doi preoți catolici îi pîrîseră la episcopul, că fiecare își ține de econoamă cîte o fată tînără în contra canoanelor. Episcopul trimite la fața locului pe un preot bă-

trîn de la consistoriu, să facă investigare. Acesta merge la unul dintre cei doi preoți pîrîți, și-i spune îndată, pentru ce a venit ca comisar. Iar preotul acuzat răspunse:

— Domnule comisar! Sînt pîrît cu nedreptul, căci îți spun și mă jur pe darul meu preoțesc, că econoama mea are pe spate 50 de ani.

Comisarul nici nu mai umblă să o vadă, ci se încrede în cuvîntul și jurămîntul preotului și luînd despre aceasta protocol, merse la al doilea preot acuzat. Acesta încă răspunde, că pîra este nedrepaptă și el nu este vinovat și se jură, că econoama lui este în vîrstă așa de înaintată ca și un cal bătrîn. Comisarul fără a vedea pe econoamă, ia răspunsul preotului la protocol, și se reîntoarce acasă, raportează episcopului despre starea lucrului, precum răspunseră preoții. Episcopul ca om expert îndată cunosc rafinăria preoților, cu deosebire după ce comisarul îi spuse că pe econoame nu le-a văzut în persoană. Drept aceea episcopul înfruntînd pe comisar, îi zise:

— Ești preot bătrîn și puține știi! da nu înțelegi mișelia lor? Preotul cel dintîi a scris pe un petec de hîrtie „50 de ani“ și a lipit hîrtia pe spatele econoamei; așa apoi s-a putut jura, că econoama lui are 50 de ani în spate. Iar cu privire la al doilea preot, nici bare-mi atîta nu știi ca preot bătrîn, că calul, cînd este de 18 ani îi bătrîn, iar fata de 18 ani este ca o floare!?

Gheaja, *Risete*, p. 157

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4501. Este atestat în Transilvania.

VISUL LUI NAFTULE

— Hei Naftule, da ce ești așa de înourat, întrebă într-o zi un țaran pe un ovrei mîhnit, pe care-l știa, de altfel, totdeauna vesel.

— Da ce? Hm. Stai să spui la tine. Ioi visat astănoapte chi-i fost poftit la masă la-mpăratul. Și ioi șezut cu dînsu la masă plini cu muncari și băuturi. Și-mpăratul m-i rugat să mă servești singur cu coniac, zahăr și multe altele.

„Aşa-bun! Vrei un băutură rece ori caldă?“ întrebă la mine împăratul, și io-i zis la dînsul: „Dacă maiestate nostru nu si supără, la mine io ii pofti un băutură caldă“.

Atunci el mi-i rugat s-aștept puțin chi-mi aduce băutură caldă.

Și cînd io așteptam, io mi făcut treaz deodată. Oi vei cap de Ruhală. Oi chit di mare prost îi fost io! Nu-i putut să be băutură acel rece, cald trebuit la mine? Oi! oi!

— Apoi, să-ți spun drept, măi, Naftule, că atunci erai prost, dar acum ești și mai prost.

(T. Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R.,
5094, f. 349 v

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4502. Este atestat în Moldova și Muntenia.

Variante:

2. *La așa cap, așa căciulă*, ALB. Buc., XLI (1938), nr. 27, p. 433.

ÎN TREN PENTRU ÎNTÎIAȘI DATA

Înainte vreme, pe cînd nu era car de foc la Bălgrad, nea Toader care neam de neamul lui n-avusese ceas de buzunar, măsura vremea după porțiile de tutun, cîte i le mistuia luleaua, care — între noi fie zis — nu i se răcea în gură, decît după ce adormea.

De la el de acasă pînă-n capătul Bălgradului îi trebuia cu căruța taman vreme de-o pipă bine hrănită. Cînd se pune în căruță își înfunda zdravăn luleaua, îi da foc și, cînd ajungea în țigănia Bălgradului, pipa trăgea de moarte.

Știa lucrul acesta de la fie iertat tată-său și nu se înșela decît cînd i se întîmpla vreo pacoste, de era nevoit să zăbovească mai mult pe drum.

După ce s-a făcut car de foc, hai să meargă și el cu asta la Bălgrad, de abia o să-i mai hodinească oleacă călușei.

Și-a înfundat iarăși luleaua cu tutun, că din al altuia, și s-a suit și el dimpreună cu alții într-o cotineată după iapa neamțului.

Abia se dedase însă cum se cade omul cu hodorogeala roatelor, când iată că intră conductorul și-i spune să se dea jos, c-au ajuns la Bălgrad. Nea Toader începe să zîmbească. Luleaua îi era mai bine de jumătate nepetrecută.

„Ți-i rîde tu de moș-to, nu de mine“, gîndi în sine.

— Pesemne ți s-o ostenit iapa, jupîne, îi zise, și vrei să te scapi de noi, să ne lași în mijlocul drumului. Dacă ai știut că nu-i harnică să ne ducă, să ne fi lăsat de unde ne-ai luat! . . .

— Auzi bade, lasă glumele și dă-te jos, c-o să plecăm mai departe și o să te căiești, c-o să te punem la gloabă.

Văzînd omul nost că conducătorul se cam duce de acolo, și că mulți dintre tovarășii lui de drum se coboară, scoate și el capul pe fereastră să vadă pe unde-o fi? . . . Cînd colo, ce să vadă? . . . Bălgradul în picioare.

Sare iute jos și după ce face vreo două mătănii peste șini, uluit cum era, cu fața plină de mirare amestecată cu sfială, se dă mai aproape de mașină.

Stă el oarecît așa, cu ochii încremeniți la ea, iar cînd dă să plece mai departe și-ncepe a pufăi mașina, își repede pălăria pe ceafă, și trînti un scuipat alături:

— Ptiu, ucigă-te sfînta cruce!

ALB. Buc., *XL*I (1938), nr. 32, p. 502

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4503. Este atestat în Muntenia.

CĂLUGĂRIȚELE LA MĂNĂSTIREA NEAMȚULUI

Niște călugărițe din Mănăstirea Agapia se duseră odată la Mănăstirea Neamțului. Acolo era părintele Chiriac eclesiarh mare.

Ajunseră măicuțele spre ziuă de hram, și a doua zi mîncară la sfînta biserică, se așezară pe dinaintea stranei arhieresti. După cîtăva vreme, vin niște boieri cu cucoanele lor și părintele Chiriac se duce să le facă loc, poftind pe măicuțe să se dea mai în urmă; ele se dădură în urmă, dar mai vin alți boieri, și alții, și alții pînă ce bieteles maici ajunseră aproape de ușă. Deodată se aude versul întii al protopsaltului cîntînd grecește:

— Duli, duli Chirion! Alilulia!

Atunci bieteles măicuțe crezînd că psaltul strigă la părintele Chiriac pentru ca să le mai ducă spre ușă, începură a striga și ele:

— Da unde să ne mai ducă părintele Chiriac, că simtem chiar lîngă ușă?

Baică, E., *Palavre și anecdote*, p.

47

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4504. Este atestat în Muntenia.

CĂLUGĂRIȚA CU CELE 10 FUSTE

Nu se știe cu sau fără blagoslovenia sf. starițe de la schitul A. din Moldova, una din miresele domnului în etate de vreo 25 ani, rătăcindu-se odată prin capitală, ca o mielușă pierdută, s-a deprins apoi a fi pripășită aci mai mult timp, ca una ci, generînd din oasele sfinte, nu prea ducea multă grijă de muștrările sfințitelor obraze superioare.

Gurile rele însă, care neavînd de lucru fără numai să tot observe defectele altora și să calomnieze, fără ca mai-nainte să-și vadă de păcatele lor. Începură a vorbi felurite clevetiri contra nevinovatei mielușele; și încă ce clevetiri! Ba că mireasa lui Hristos se preumblă cu birja la Copou în toate serile; ba că vine în gazdă tîrziu pe la 2 și 3 de noapte sculîndu-se a doua zi pe la 12 și unu; ba că umblă țanțoșă cu potcapul: cînd p-o ureche, cînd pe frunte; ba că smerenia sa îmbracă cîte 10 fuste scrobite și multe, multe altele.

Ei! Și dacă ar fi fost numai atîta, cale-vale-lupu-lui; poate nici capul ar fi durut-o; dar totul este că pînă încoci încole, treaba s-a-ngroșat ca mai bine; căci toate aceste calomnii, ba încă și altele mult mai daha-bitir, născocite tot din neastîmpărul lumii, ajungînd chiar pînă la sfîrcul urechilor sf. prelat, smerenia sa fu adusă cu nepusă masă și prezentată fiind înaintea stăpînului, acesta, după mai multe dojadi a mai adaos:

— Știi bine păcătoaso, care nu ești vrednică de bucuria raiului — că unui călugăr nu este iertat să-mbrace decît hainele necesare. Tu însă biruită de ispita diavolului, pe lîngă toate celelalte ai îndrăznit să pui pe cărnurile tale și cîte 10 fuste, întrecînd chiar și pe femeile mirenilor.

— A mințit cine v-a spus pr. sf., zise ea cam furioasă — și totodată plecîndu-se repede-n jos, cu o mîină ridică cam sus poalele costumului negru, iar cu alta începe de la prima fustă: Uite, pr. sf., una; uite două, uite trei, uite patru, uite cinci. Mai multe sînt? Mă mir deci cum mă calomniază că port cîte 10 fuste? Și osebit de asta: cine a putut să mi le numere?

Ce o fi mai făcut, bietul mitropolit cu ea... nu se știe!?

Wartic, *O sută și una de mici istorii*,
p. 87

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4505. Este atestat în Muntenia.

BOUL FĂRĂ CULOARE

A fost odată ca niciodată.

Era un om și vrea să cumpere un bou.

Omul ăsta avea mintea scurtă. El ieși în tîrg și strigă:

— Cine-mi vinde un bou fără culoare! Toți dădeau din umeri și ziceau, cîți îl auzeau:

— Bietul de el, ce om era! Încă tînăr și să-i fugă mintea. Toți îl luau de prost. Că nici din cei cu mintea întreagă nu era, nu era din ăia cu ocaua mică.

Unul, mai deștept decît el, care-și dădu seama cîte parale face, îi zice:

— Prietene, dă-mi mie banii și-ți vînd boul ce cauți. Atîta îl ducea mintea pe prost, scoate și-i dă cît cere.

— Acum, cînd să vin să iau boul?

— În orice zi! numai luni, marți, miercuri, joi, vineri, sîmbătă și duminică să nu vii și încolo, în orice altă zi din săptămîină.

— Bine, zise prostul cu mintea cea multă.

După două zile se duce prostul să-i ceară boul fără culoare.

— Păi, azi ce zi e? întrebă acesta.

— Marți.

— Păi, nu știi, că am zis să nu vii marți.

— Așa-i, zise prostul și plecă.

Apoi, trecură trei-patru zile și se duse din nou.

Acesta, tot așa: îl întrebă, ce zi e. Dacă i se urî prostului să se tot ducă, se plînsese la tribunal și spuse că acest om nu-i dă boul fără culoare. Omul cu boul răspunse că ei aveau înțelegerea să nu se ducă nici luni, nici marți, nici miercuri . . ., ci în oricare altă zi din săptămîină.

Tribunalul văzu că amîndoi sînt ușurei la minte și ce să le facă, hai să-i bage împreună într-o bute. Apoi rostogoliră butea. Cei doi, cînd se văzură înghesuiți, zise prostul către celălalt:

— Știi ce, prietene? Dă-mi boul cum o fi!

— Știi ce, prietene? Eu ți-l dau, zise celălalt, cum îl vrei.

Și așa, dacă nu-i băgau în butoi, nu le venea mintea la cap.

Papahagi, P., *Basme aromâne*,
p. 276

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4506. Este atestat la macedoromâni.

TELESCOPUL

Un om învățat se duce într-un rînd la un sat ca să lămurească norodul despre chipul lunei de pe cer. Se uitau oamenii, vedeau ce vedeau, unii se minunau și așa vine



rîndul să privească prin ocean și un dascăl de biserică.

— Ei, ce vezi, îl întrebă învățatul.

— Păi ce să văd, măria ta, răspunse dascălul, văd și eu ca orișice creștin, văd clopotnița bisericii.

(T. Pamfile — Fără titlu), B.A.R.S.R.,
5094, f. 279

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4507. Este atestat în Moldova.

NEAMȚUL ȘI PĂCURARUL

Un neamț avînd odată poftă de vînat — ce des se întîmplă — luînd pușca în spate plecă pe cîmpie. A umblat în deal, a umblat în vale, trecut-a peste fînețe, ogoare, căutat-a printre surpăturile dealurilor, scutura toate tufele, pociit-a și stricat-a toată iarba de pușcă avută cu sine, dar parcă era blestem, că iepuri ori alt vînat ca-n palmă. În alergarea lui peste cîmpuri, uitase că a trecut peste hotarul comunei lui, ba a făcut ce a făcut, de ne-
caz și-a pierdut și merindea luată pe ziua întregă.

Așa se făcu seara și neamțul nu mîncase întreaga ziuă măcar o îmbucătură.

Ostenit și rupt de foame, departe de casă, merindea pierdută și vînatul ca-n palmă, puse pe neamț pe gînduri că ce e de făcut? Se uită spre casă dar îl prind fiori reci, pe de o parte că este flămînd și obosit și nu ar putea curînd ajunge; pe de altă parte, mergînd acasă fără de vînat, numai cină și noapte tihnită de birfelile muierii nu va avea. Se hotări deci să tragă la stîna cea mai apropiată unde văzu o lumină ce o făcuseră niște păcurari pentru a-și face ceva de mîncare.

Ajunse neamțul curînd, căci nu era departe, dete bună seara, la ce primi drept întîmpinare o droaie de cîini lătrînd, dar care însă prin glasul unui păstor fură îndată împrăștiați și liniștiți.

Apropiindu-se mai bine de stîna, păstorii mult se mirară, însă îl primiră cu ospitalitatea îndatinată românului.

— Bine ai venit jupîne, începe unul din ei, dar ce vînt te-a bătut pe la noi, e de voie ori de nevoie?

— Cam de nevoie, răspunde jupînul, nu avui ce lucra, ci mă pune naiba astă-dimineată să plec la vînat, deși muierea mă sfădi rău, că niciodată nu fac ceva ispravă, eu însă, fără a o întreba mult, plecai. Dar după ce plecai să fi făcut ceva ispravă, să fi pușcat măcar un lucru cițuși de mic nu mi-ar fi, însă toată ziua umblai și cum am plecat de acas cu straița goală gătită anume pentru vînat, iată așa am să mă întorc. Ba după un necaz veni și altul că pierdui și bucatele. Acuma, rupt de foame și ostenit pămînt, vă rog să mă primiți peste noapte la voi în stîină.

— Bucuros jupîne, îi răspund ciobanii, cu tot dragul, căci mulțam Domnului loc este destul.

Așezîndu-se și neamțul pe lîngă foc — pe care era pusă căldarea cu mămăligă tocmai gata, unul din păcurari luînd-o o turnă pe lopătar, și uitîndu-te la ea, cum era de o palmă-n dungă și tremura pe masă, îți făcea gura apă de gîndea să o mînci cu ochii.

Păcurarii ca la stîină scoaseră brînză și cu drag invitară și pe jupîn să ia parte.

Jupînul lipit de foame nu așteptă să-l cheme de două ori, ci fără șovăire se apropie de masa întinsă și se puse a mînca de-ți era frică.

A mîncat pîn abia se putea clinti din loc, căci zău era și vremea că soarele ajunsese bine la buric.

După mîncare — precum este datina neamțului — începu a se dezbrăca și înainte a se descălța — căci era ca toți vînătorii încălțat în opinci — dezlegîndu-și curelele de la picioare zise păcurarilor:

— Măi feciori! iată eu m-am desculțat și să știți! îmi pun curelele aici lîngă mine și voi să aveți grijă de ele că fiind unse nu cumva să mi le roadă vreun ciine.

— Nu jupîne, odihnește fără grijă! cîinii noștri nu rod curelele la oamenii cuminte, îi răspunde unul din ei.

Fără grijă neamțul se și culcă și dormi dus.

Dimineata se sculă, începu a se îmbrăca, dar cînd vrea să se încălțe, ia neamțule opincile cu curele cu tot dacă ai de unde! Îngrijat întrebă pe păcurari zicînd că unde-i sînt curelele?

— Le va fi ros vreun ciine, îi răspunde tot cel de aseară.

— Ei bine! dar nu ai zis, chiar tu, că cîinii voștri nu rod curelele la oamenii cuminte. Deci tu ai mințit și ești om de nimica?

→ Nu jupîne, zise păcurarul. D-ta, să fi fost om cuminte, nu ai fi pus curelele pe lîngă d-ta jos, ci le-ai fi aninat în vreun pom din giurul nostru și atunci cîinii noștri desigur nu le-ar fi stricat și ros.

Jupinul nemaiavînd ce să zică, văzînd că mintea-i nu-î mai mare decît i-ajunge vîrfurile nasului și că păstorul are toată dreptatea, luîndu-și cele avute pe lîngă sine, își caută de drum, și Dumnezeu știe ce va mai fi pățit acasă după ce se va fi întilnit cu muierea.

FAM., XVI (1890), nr. 33, p. 393

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4508. Este atestat în Transilvania.

V a r i a n t ă :

2. (Fără titlu) Zanne, *Proverbele românilor*, IV (1900), p. 683.

ȚIGANUL LA PRAZNIC

Un țigan auzise că-ntr-un sat, nu tocma depărcior, era un praznic, și țiganul nu vrea să-l treacă praznicul, fără ca să nu se ducă și el.

S-a-mbrăcat cu ce-a putut, da de-ncălțat n-avea cu ce, măcar că era iarnă. A luat foi, cleștele și pipa și cum era pe-nserate, porni la drum. A mers el într-o părere, da de la o bucată de vreme n-a mai putut de frig, îi înghețase obrazul, mîinele și mai ales picioarele erau cum îi ciocanu.

Cînd a văzut că nu-i chip să meargă, a pus foi jos, cleștele pe foi și el cu pipa-n gură a prins a juca țigănește de-i plesneau tîlpile.

De la o vreme îl apucase frica și grăia:

— Eu mă tem, amu-n puterea nopții.

— Ba de ce să mă tem — răspunde singur — că doar am tovarăși pe foi, clește și pipă. Ș-a prins a le-n-treba:

- Da voi, foi?
- Ia și noi!
- Da voi, clește?
- Nici o nădejde!
- Da tu, pipă?
- Mă sparg de frică.

Mai trăgea cîte-un joc pe foi, de gîndeai că se sparg și tot nu se-ncălzea, ferit-a sfîntul. Într-o vreme uitîndu-se pe cer, a prins să cînte:

- Stele, stelate,
Talpe degerate!

Ș-a-vîrțit-o ș-a sucit-o așa pe foi, pînă ce cătră cîntători, cînd fără veste aude cîntînd cucoșii. Atunci țiganul își mai veni în fire:

- Cucoșii cîntă, cîinii bat,
Nu-i departe pînă-n sat!

Și-și făcea legi, că de s-a duce-n sat oamenii ar să-l cheme în casă.

- Ușa scîrț,
Scaunul tronc!

- Poftim, meștere, la foc!

CAL. GOSPOD. SĂT., I (1904), p. 91

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4509. Este atestat în Moldova.

MAZĂREA DIN UȘA BISERICII

Oamenii dintr-un sat erau slabi creștini și părintele o ducea, de mai rău nici că se poate. La el încă se-implinise vorba, că la popi: copii și haine rele, de li-i acru sufletul.

Acum ajunsese funia la pociumb. Pînă aci a mers cu chiu cu vai, ce-i drept, dar a mers totuși — mai de parte însă puțință nu era.

Vezi bine, că dacă-i satul slab și cîtu-i încă nu te caută nici deloc, dincoala însă, cucoana preoteasă își ține năravul, că-ți umple casa de copii încît îți vine să ici lumea în cap. Dacă-asa merg trebile, apoi, ai să te îngrozești

de la o vreme, și popa nost s-a îngrozit și-a alergat la părintele protopop să se jăluiască.

— Stau rău, părinte protopoape de-mi vine să sai în apă! zice el.

Cum? De la popor nu curge nimic! răspunde protopopul.

— A secat izvorul de tot, părinte protopoape. Crede-mă că și la Paști-mi răsună biserica tot a pustiu, de-mi vine nu știu cum uneori.

— Peste poate, frate părinte! Românul, când e vorba de suflet, apoi poți zice, că e din Daia, numai trebuie adusu-i aminte.

— Dar dacă nu-ți vin la biserică de locul locului, cum să te înțelegi cu ei?! răspunde popa.

— La biserică vin doar că trebuie să vină.

— Ba nu vin zău ei, fiindcă nu vreau!

— Ai să mă convingi, zice părintele Protă, cu una cu două, însă știut să fie că n-am să te cred.

— Te vei convinge părinte protopoape, de măciucă are să ți se ridice părul, n-am teamă.

Rămîne ca Protă să iese la fața locului cînd i-a da cela de știre.

Sosînd popa acasă, la parohie, se pune și sapă tot locul din ușa bisericii și seamănă mazăre în el.

Și mazărea părintelui a crescut de minune în ușa bisericii. N-a călcat-o nime, că sfinția sa și țircovnicul au umblat cu pază.

Cumu-i pe ziua de mîine, cheamă pe părintele Protă la fața locului, iar peste noapte se pune și stropșește-n picioare toată mazărea, de nimic s-a ales de ea.

Pentru ziua aceea întreg poporul a fost adunat pînă la unul.

Popa pune pe părintele Protă, la cale, să facă întrebare după sfîrșitul slujbei. Atunci afla-va cu ce turmă bisericooasă l-a bătut sfîntul.

Așa se și întîmplă.

— Aci părintele dumilor-voastre, zice Protă, se plîngătuiește către smerita mea față, că i-ați călcat toată mazărea din ușa bisericii. Prost lucru fiilor să călcați voi mazărea părintelui...!

— Eu, răspunde Nan, n-am văzut fața sfinților din biserică, de cînd m-am luat cu muierea, sînt vreo două-

zeci de ani, de nu mai bine. Așa părinte protoपोape. Nici atunci nu veneam, de nu eram silit! . . .

— Nici eu n-am călcat pragul bisericii pînă azi de vreo 10 pînă la 15 ani, de cînd a răposat tată-meu, Dumnezeu să-l ierte! urmează Bran a spune.

— Eu cu atît mai puțin, zise Stan. Spună părintele dacă m-a văzut la biserică de cînd l-a adus Dumnezeu între noi!

— Nici eu! nici eu, se leapedă toți, într-un glas, în-cît numai părintele și țircovnicul s-au adevărit a fi oameni bisericoși și prin urmare vinovați întru călcarea mazărei.

— Acu ce mai zici părinte protoपोape, n-am cuvinte de-a lua lumea-n cap?

— Adevărat frate părinte, bine a zis cine-a zis că, decît să fii sărac, mai bine să n-ai nimic!

Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 105

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4510. Este atestat în Transilvania.

ECONOM

Un ovrei, cam zbanghiu de felul său, vorbea cu un român, ținînd un ochi închis. Un altul, observînd treaba asta, îl întrebă:

— De ce d-ta, cînd vorbești cu lumea, ții un ochi închis?

Ovreiul indignat, îi răspunse:

— Dacă pot să văd și numai cu unul, di ci să nu fac ichinimie?!

Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 12

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4512. Este atestat în Muntenia.

Varianta:

2. *Economie*. Stăncescu, *Glume*, p. 81.

[N-AM JURAT DREPT]

A fost martor țiganul. Acuma trebuia să jure pe cele spuse.

Judele: — Ai mai fost jurat naintea legii?

Țiganul: — Dar jurământul de atunci nu plătește nimic, pentru că atunci n-am jurat drept.

AGRIC., VI (1909), nr. 11, p. 93

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4513. Este atestat în Transilvania.

POPA ȘI PROTOPOPUL

Un protopop viind odată cu inspectia la un popă dintr-un sat și văzînd o casă de copii, îl întrebă:

— Ai sfinției tale sînt toți copiii iștea? Păi cînd e-i făcut, că-n fiecare zi slujăști?

— Păi, zise popa, zîua îi a sfinților, și noaptea a părinților.

A.I.E.F., i. 10786 (jud. Vrancea?)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4514. Este atestat în Moldova.

VÎNĂTORUL

— Mă Sică, cum de n-ai pușcat tu în iepure cînd trecea tocmai pe lîngă tine?!

— Dar la ce să mai pușc? Doar fugea el și așa destul de aman!

BABA SAT., I (1908), nr. 3—4, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4516. Este atestat în Transilvania.

[FRAȚII]

- Mă Ioane, spune drept, ce rudă ești tu cu Nicolae?
— Păi, ce mai tura-vura? îmi vine un fel de frate de lapte.
— Măi, taci!
— Zău așa, când eram mici ne hrăneam de la aceeași vacă.

GAZ. ȚĂR., VIII (1901), nr. 2, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4517. Este atestat în Muntenia.

OM BISERICOS

- Intr-o luni dis-de-dimineată, numai ce văd pe Puradică a lui Pindilă trecînd zorit spre biserică.
Cînd ajunse în dreptul meu îl întreb:
— Unde o luași așa de dimineată, Puradică?
— Hapoi, dumneata ai uitat ce-a spus popa ieri să mergem întotdeauna la biserică?

SAT., IV (1934), nr. 44—45, p. 44
(Găureni — Iași)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4518. Este atestat în Moldova.

TOATE LA VREME

- Preotul: — Să ne rugăm cu toții să ne dea bunul D-zeu . . . ploaie.
Un econom: — Nu ploaie să ne dea Domnul, părințe, ci cizme bune!

POP., I (1894), nr. 5, p. 11

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4519. Este atestat în Transilvania.

CE E VIAȚA?

Se întâlnește odată un român și un țigan în cale. **Din** una în alta, dîndu-se în vorbă, românul întrebă pe țigan:

— Măi, faraoane, știi tu ce e viața?

— Cum să nu mînca-te-aș, răspunse țiganul, pămînd cînd viu eu acasă cu traista plină de mălai parcă bag viața în dancierii mei și-n Piranda.

SAT., VII (1937), nr. 79, p. 19

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4520. Este atestat în Muntenia.

[SOCOTEALA ȚIGANULUI]

Un țigan se duse la praznicul unui român unde servise și de cioclu. Acolo, ca de obicei, i-a dat un colac cu luminare și demîncare de ajuns. După ce se ridică toți de la masă, țiganul rămîne în urmă. Își pusese ochii pe un cățel ce era cu clopoțel la gît și tot umbla prin casă. De tot să i-l dea lui. În cele din urmă românul îl dă, numai să se ducă. Țiganul cum merge fudul pe drum, făcîndu-și socoteala, zice: „De la doi morți, am doi zloți, în mîna colac cu lumină, în urmă cățel cu clopoțel“.

ȘEZ., III (1895), nr. 7, p. 135 (Neagra Șarului — Suceava)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4512. Este atestat în Moldova.

O VORBĂ

— Măi frate! zise odată un plutaș către un prieten al său, dacă va muri Dumnezeu care este acuma, cine va fi în locul lui?

— Bre, dar prost mai ești! răspunse celălalt. N-ai grijă tu de asta; că n-are să fie nici frate-meu, nici frate-tău, ci tot cineva dintr-ai lui! Deci cu vorba asta ți-ai răcorit gura degeaba! . . .

Furtună, *Vremuri înțelepte*, p. 81
(Mănăstireni — Botoșani)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4522. Este atestat în Moldova.

[POFTIM ȘI INTRĂ]

— Se duc cu trenul acesta și vite grase? întrebă pe conductor un măcelar bine făcut și gras.

— Da, da, se duc, poftim și intră numai, răspunse conductorul.

POP., I (1894), nr. 6, p. 10

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4523. Este atestat în Transilvania.

BIETUL ȚIGAN

Era pe vremea robilor; întrebă cineva pe un țigan de aceia:

— Ce cauți, măi?

— De-ale mîncărei.

— Și ai copii?

— Am cinci . . .

— Numai atît?

— De, mînca-te-aș! Dacă nevastă-mea a făcut de două ori cîte doi, da odată a făcut numai unul! . . .

CULT. POP., VII (1928), nr. 219,
p. 2

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4524. Este atestat în Moldova.

CITIND NOUȚĂȚI

Un cărturar citea oamenilor nouțăți din gazetă:

— Ascultați oamenilor, ce spune gazeta că în țară la noi îi atita vin că se vine un litru de vin de fiecare cap de om pe zi.

— D-apoi dacă-i așa, partea mea cine o bea? întrebă unul care nu se prea îngrețoșa de vin.

LUMINA SAT., IV (1925), nr. 11,
p. 5

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4525. Este atestat în Transilvania.

[CU BIBILICA NU O AI GÎCIT]

Cu ocazia explicării și însuflețirii poporenilor pentru înființarea unei biblioteci, la auzul cuvîntului „bibliotecă” sare unul zicînd:

— Ce spui d-le învățător, cu bibilica nu o ai gîcît, aia se ține tare greu, eu știu, că domnu, pe care l-am slujit eu, avea bibilici.

Maican, *Glume*, p. 15

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4526. Este atestat în Muntenia.

[ARGUMENTUL ȚIGANULUI]

Un boier sumeț, cu aceea voia a documenta că e din familie veche, căci păreții casei sînt înnegriți de vechime. Auzind aceasta un țigan curios zise plin de bucurie:

— Măria ta, atunci eu sum din familia și mai veche, căci nu numai casa dar și pielea-mi e neagră.

Pop-Retegantul, I., *Țigani*, p. 34

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4527. Este atestat în Transilvania.

[SERVITOR DEȘTEPT]

Un călător roagă servitorul hotelului să-l deștepte la ora 7 de dimineață. Servitorul îl trezește la ora 5, amintindu-i că mai are încă 2 ore bune de somn.

CAL. SĂT. Sibiu, XIX (1934), p. 87

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4528. Este atestat în Transilvania.

[ATÎT FOST]

- Bre ungure, de ce ți-i cămeșa groasă.
- Avut de unde face!
- Dar de ce-i așa scurtă, bre?
- Atît fost!

CAL. SĂT., VII (1910), p. 94

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4529. Este atestat în Muntenia și Transilvania.

V a r i a n t ă :

2. (Fără titlu) CAL. ASOC., II (1913), p. 69.

ZECE ȘI MAI UNA

Un țigan și-a pierdut giștele. Și pe cînd le căuta se întîlni cu un român pe care-l întrebă:

- Măi românică, n-ai văzut giștile mele?
- Dar cite ai avut?
- Zece și mai una, a răspuns țiganul.
- Văzui colo în deal unsprezece, zise românul.

— Nu-s ale mele-o, nu-s ale mele-o! începutu țiganul a se văicăra și a-și smulge chica din cap. Nu-s ale mele o românico! că eu am avut numai zece și mai una; numai zece și mai una! . . .

CUV. SAT., VIII (1934), nr. 22, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4531. Este atestat în Transilvania.

SFAT

— Ce dracu să fac, vecine, că afurisiții de șoareci îmi mănincă toată făina din pod.

— Pune-le o slănină la îndemână, că ți-or lăsa făina în pace.

CUCU, I (1905), nr. 12, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4532. Este atestat în Transilvania.

CURCĂ DE PRĂSILĂ

Țiganul văzu o curcă întreagă friptă, pe masa unor români care erau la petrecere.

— Hauliu românico, mânca-v-aș! Dați-mi mie curca haia fripta. Aș hopri-o de prasila. Huite de ce m-aș bucura la ea: te pomenești că unde e ea friptă hî-mi scoate și puii fripți gata.

HAZ. SAT., VII (1907), nr. 1, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4533. Este atestat în Muntenia.

DE-ALE UNUI TRAIȘTĂ-N BĂȚ

În drum de la târg.

— Frumoase cizme... Bune... Dar cît deteși pe ele, măi nea Ioane?

— Uite-așa, cum le vezi, patru sute de lei, în cap!

— Bată-te-n cap, să te bată... Cu banii ăștia, știi că le puteai cumpăra și noi?...

Dumitrașcu, *De-ale unui traistă-n băț*, p. 9

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4534. Este atestat în Muntenia.

[DOUĂ OCA DE KILO]

O bătrînă intră la o băcănie și cere 2 oca de zahăr.

— Acu se cheamă kilo îi zise băcanul.

— Așa? atunci dă-mi 2 oca de kilo.

COM. LIT., I (1889), nr. 4, p. 18

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4535. Este atestat în Muntenia.

DANCII ȚIGANULUI

— De ce-ți plîng dancii măi țigane?

— Plîng de foame, că dacă n-am nu le dau și dacă plîng nu le dau nici atîta de ciuda lor.

(T. Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R.,
5094, f. 98

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4536. Este atestat în Moldova.

BUCURIE

— Știi tu, cât de mare bucurie are omul când se vede cu bani mulți?

— Dar când ai avut bani mulți?

— Astă-noapte am visat că parcă . . .

(T. Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R.,
5094, f. 96

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4537. Este atestat în Moldova.

ZI MARE

Poi cum, cumătră, muncești azi, când îi zi mare?!

— Mai mare ca cea de ieri?

(T. Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R.,
5094, f. 93^v

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4538. Este atestat în Moldova.

[NOD ÎN PAPURĂ]

Un soldat făcea la cazarmă niște gropi ca să puie într-însele pomi ori altceva. Gropile erau adânci și țărna era pusă sus pe de-alătura lor.

Căpitanul vine ca să-i caute nod în papură și-l întreabă:

— Ce faci acolo, măi?

— Gropi să trăiți, domnule căpitan.

— Gropi, ha? dar țărna de ce-ai scos-o afară? Nu știi că nu-mi place țărna?

— Știu, să trăiți, domnul căpitan, dar n-am avut unde s-o pun.

— Cum n-ai avut unde? De ce n-ai făcut alte gropi și s-o pui în ele? Crucea și . . .

(T. Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R.,
5094, f. 227^r

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4539. Este atestat în Moldova.

[DEGEABA AI MAI CĂSCAT-O!]

- Ce-ai tîrguit, măi vere?
- Nimica, am căscat gura așa degeaba.
- Cum, nu ți-a stupit nimenea într-însa?
- Păi, nu.
- Atunci chiar degeaba ai mai căscat-o!

(T. Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R.,
5094, f. 283^r

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4540. Este atestat în Moldova.

L-A DESLUȘIT

- Cum păcatele de ai căzut în apă, vecine, cînd peste vale-s două scînduri puse punte!
- Foarte ușor, părinte! Or fi ele două scînduri puse punte peste vale, dar eu am vrut să trec pe a de-a treia și de aceea am căzut.

CAL. Blaj, XVII (1940), p. 118

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4541. Este atestat în Transilvania.

[CUI I SE CUVINE CINSTEA?]

Mare fierbere și ciorovăială între țigani. Își mărită Cula Cocoșel fata cea mai mare, pe Lina. Cel mai vestit cărămidar din jur se îmbiase de naș. Se fac pregătiri mari.

Întreagă țigănimea e mobilizată, căci Cocoșel a chemat la ospăț pe toți frunțașii satului.

Femeile strâng din sat, atât pe furate cât pe împrumutate: blide, oale goale, cratițe crăpate, linguri devocate, furculițe știrbate și alte scule trebuincioase.

Vine ziua ospățului. Tot norodul țigănesc e în haină de sărbătoare cu răsufăltoare.

Frunțașii satului: preot, învățător, notar și primar îi dau cinstea lui Cocoșel, prezentându-se la ospăț.

Părintelui i se dă locul de cinste, în fruntea mesei, lângă naș.

Bucătăreasa, roșie ca un rac fiert, aduce mîncările una după alta.

La ciorbă, oaspeților, li se ajung lingurile, dar la friptură, numai unde și unde, câte o furculiță, ca de mărturie. Părintele trebuia să mănînce dintr-o farfurie cu nașul. Asta n-ar fi fost așa lucru mare, dar amîndoi aveau numai o furculiță. Nașul îmbie furculița părintelui, acesta nașului, zicîndu-i:

— Nașului i se cuvine cinstea!

— Ba nu, părinte, ia dumneata furcuța, că mie nu mi-e greață, să iau cu mîna, de unde iei dumneata cu furcuța, zise nașul, împlîntînd cele cinci gheare în unsoarea, în care erau înecate două picioare de gîscă.

CAL. ASOC., VIII (1921), p. 194

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4542. Este atestat în Transilvania.

[EU N-AM ÎNVĂȚAT NICI O CARTE]

Un episcop oarecare pretindea că este de o vîrstă cu un boier mare moldovean. Boierului nu prea-i plăcea să spuie lumii că este așa de bătrîn și nici protesei, ori de cîte ori auzea pe episcop vorbind despre potrivirea etății lor.

Episcopul necăjit de o asemenea negațiune, zise boierului:

— Nu-ți aduci aminte, cocoane Alexandre, că am învățat carte la același dascăl.

— Mă iartă părinte, răspunse boierul, eu n-am învățat nici o carte.

CAL. POP. ROM., Buc., I (1874), p. 93

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4543. Este atestat în Muntenia.

DE-ALE LUI HAPLEA

— Ce-i asta, Hapleo? întrebă un țigan pe Haplea, care dădea găinilor să bea apă fiartă.

Deștept cum este, Haplea răspunse:

— Le dau apă fiartă pentru ca să-mi facă ouăle fierte gata.

APOST., V (1939), nr. 10—12, p. 83

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4544. Este atestat în Moldova.

[NEÎNȚELEGERE]

Un om, care s-a vătămat prin o cădere din car, merse la doctor. Acesta-l întrebă:

— Lovitu-te-ai în părțile fluierului, ori unde?

— Nu, domnule, răspunse căzutul, eram în părțile Lugojudului, venind cu marfă pentru Brașov.

AMIC. POP., XII (1872), p. 91

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4545. Este atestat în Transilvania.

FEREASCĂ DUMNEZEU DE MAI RĂU!

Chinului și necazului nu-i bine să te potrivești. Răul îți zice întotdeauna: „deznădăjduiește-te!“ Tu însă, dacă vrei să-i răspunzi ca la om cuminte, poți să-i spui: „ferească Dumnezeu de mai rău!“ Și fiindcă am luat vorba despre asta, uite ce au pățit doi oameni, mai demult, pe cînd din întîmplări se culegeau învățăături. Cine știe ce năpaste picase peste capul lor, că stăpînirea i-a osîndit la moarte prin spînzurătoare.

Unul zise:

— Rău am dat-o prin ciur, măi frate, rău! Ce-i de făcut?

— Hei, măi frate! răspunse celălalt. Zi mai bine să ferească Dumnezeu de mai rău! . . .

— Apoi, Doamne iartă-mă, cum vrei tu mai rău? Decît moartea ce poate fi mai rău?! zise cel dintîi.

— Ba așa, măi frate dragă . . . Ferească Dumnezeu de mai rău! . . . răspunse iarăși cel de al doilea, în vreme ce tovarășului său îi venea și a rîde, după toate păcatele. Căci, într-adevăr, ai fi zis și d-ta: decît spînzurătoarea ce poate fi mai rău?

Și așa, cum înaintau, tîrîș-morțiș, bieții osîndiți, spre locul stînogului și al frînghieii, ce să se pomenească? Strigă o slugă de-a stăpînirii din urmă:

— Stați, măi!

— Ce-i?

— Stați, vă zic; că s-a schimbat porunca . . .

— Cum? întrebă degrabă osînditul cel care zisese să ferească Dumnezeu de mai rău.

— Uite cum: tu vei fi singur spînzurat . . . așa-i acum osînda . . .

— Dar eu? întrebă repede celălalt, care rîsese de vorba, că să ferească Dumnezeu de mai rău.

— Tu, zise trimisul, ai fost găsit mai vinovat decît prietenul tău. De aceea judecata a hotărît ca el să fie spînzurat, însă tu să stai la o parte și să ți se taie din trup bucăți-bucăți carnea, și tot tu să o mănînci . . . Grozav cuvînt!

Zis și împlinit. Călăul și-a făcut datoria cu cel dintîi osîndit. Apoi prinse a tăia felii-felii carnea de pe trupul acestuia. În clipa acelei chinuitoare dureri, el pri-

vea, bietul, la tovarășul său cel atîrnat în spînzurătoare, și dîndu-i mare dreptate pentru înțeleptele vorbe ce rostise — se mîngîia și el gîndindu-se:
„Ferească Dumnezeu de mai rău! . . .“

Furtună, *Vremuri înțelepte*, p. 7
(Sirbi — Dorohoi)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4546. Este atestat în Moldova.

[PENTRU CA SĂ-MI RĂZBUN]

— Cum ai putut tu să-ți măriți fata după cel mai mare inamic al tău, întrebă cineva pe amicul său.
— Pentru ca să-mi răzbun, fu răspunsul.

CAL. ROM. Car, XIV (1902), p. 158

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4547. Este atestat în Transilvania.

LA ȚARĂ

— Nu ți-e rușine, Toadere, să vii la biserică în surmanul ista așa rupt și peticos?
— De ce să-mi fie rușine, că doar nu e al meu!

RĂS. Pal., I (1905), nr. 3—4, p. 72

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4548. Este atestat în Moldova.

CUMINȚENIE ȚIGĂNEASCĂ

Rusalim către Rîpă: — Așa cumetre Rîpă azi, mîine vom ajunge și noi la cimitir.
Rîpă: — Nici acolo nu-i rău, numai sănătate să dea Dumnezeu.

F. POP., XXXVIII (1930), nr. 28,
p. 5

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4549. Este atestat în Transilvania.

DEGEABA A ARS SOARELE

Pe la dechemvrie. Un ger de nu-ți venea să dai un
cine afară.

— Fi, da strașnic ger; are să inlemnească toată
lumea!

— Așa! Asta mă uit și eu. Degeaba a mai ars soa-
rele toată vara!

POP. ROM., I (1932), nr. 12, p. 227

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4551. Este atestat în Moldova.

[CU FRATELE MEU ...]

Un tânăr sfios se înfățișează într-o prăvălie, care
e condusă de doi frați tovarăși!

Intră în cancelaria unuia și zăpăcit întreabă:

— Mă iartă, dar mă rog, spune-mi dacă am onoa-
rea să vorbesc cu d-ta sau cu fratele d-tale?

— Cu fratele meu, d-le... răspunde celălalt cu ră-
ceală.

POP., IV (1897), nr. 44, p. 703

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4552. Este atestat în Transilvania.

MINTE ȚIGANEASCĂ

— Și ai prohodit purcelul vecinului, ce i-a pierit,
țigane?

— Prohodit românico.

— Și cum se poate, când cela a fost turbat, țigane?

— Nici o pagubă, românico, numai de i-ar turba și
o hai cantă de vin!

GAZ. TRANS., LIII (1890), nr. 225,
p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4553. Este atestat în Transilvania.

PROSTUL

Un om umbla prin sat rîzînd.
Vecinul într-o zi îl întrebă:
— Hei, măi Gheorghe, ce tot rîzi?
— Aşa-i prostu . . . nu ride de ceea ce vede cu ochii,
ci de ce-şi aduce aminte.

DOINA Jor., I (1928—1929), nr. 7—9,
p. 205

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4554. Este atestat în Moldova.

CE ARE SĂ-I FACĂ?

— Şi, zi, a prins ciudă mare pe tine al lui Vasile Hidu?
— Păi cum?
— Ei şi ce poate să-ţi facă?
— De, ştiu eu? Mi-o da foc la arătură . . .

NEAM. ROM. POP., V (1914), nr. 28,
p. 442

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4555. Este atestat în Muntenia.

LA VAMĂ

— Ai în trăsură ceva?
— Am o jumătate de porc.
— Dar viu e sau mort?

CAL. PLUG. ROM., 1921, p. 54

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4556. Este atestat în Transilvania.

POPA ȘI COPILUL

Să știe și alții. Cînd copilul mic dă de un lucru scîrnav, de o balegă uscată de pildă, cînd umblă cu cărbune, pietre etc., el întotdeauna duce la gură. Mamele nu-i lasă zicîndu-le:

— Nu mîncă mama, nu mînca, caca, zvîrle jos.
Bun.

Acu să vedeți ce-a pățit un popă. Vine la o pomană să o sfințească și s-o ridice, dar cum face că nimerește prea de vreme cînd nici un om nu se adunase. Și așa pînă una-alta, popa, ca să-și mai treacă din vreme, luă în brațe pe-un copil mititel al femeii cu care acum începu să se joace și s-așeză la masă.

Băiețașul cînd dădu cu ochii de bucate începu să țipe și să-ntindă mîinile ca să-i deie ce era în strachină, dar femeia îl liniști zicîndu-i:

— Nu pune mîna, mamă, că-n strachină-i caca, de-a-colo mîncă părintele.

(T. Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R.,
5094, f. 225^r

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4557. Este atestat în Moldova.

[MILĂ ȘI POMANĂ DE UN BIET ORB]

- Fie-ți milă și pomană de un biet orb!
- Ai casă, ai copii, moșule?
- Am.
- Cîți copii ai moșule?
- Nu știu, păcatele mele, că sînt un biet orb.

AGRIC., VI (1909), nr. 7, p. 55

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4558. Este atestat în Moldova.

[AȘA UN CÎINE AVUI ȘI EU]

— Auzi nene, vecinul are un cîine, care-i mai cu minte, decît stăpînul său.

— Așa un cîine avui și eu.

POP., I (1894), nr. 2, p. 8

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4559. Este atestat în Transilvania.

DIN NĂZDRĂVANIILE LUI NASTRATIN HOGEA

Odată Nastratin (sau, cum era numele lui adevărat pe turcește: Nasr-ed-din) fiind acasă la un prieten, ajunsese, din vorbă în vorbă, a se lua la ceartă cu el, pînă ce prietenul, infuriat, îl dete afară, îmbrîncindu-l așa de tare că veni de-a berbeleacul pe scări în jos.

A doua zi, fiind întrebat de niște vecini ai prietenului, ce s-a întîmplat aseară, el răspunse:

— A, mai nimic. M-am ciorovăit numai nițel cu prietenul Hassan.

— Asta am auzit-o noi, dar ce a fost cu hodorogea-la aia pe scări, ai putea să ne spui! ziseră ei zîmbind.

— Cum de nu: era caftanul meu, pe care afurisitul de Hassan l-a aruncat pe scară.

— Un caftan să facă atîta hodorogeală?

— Păi cum să nu facă? . . . Dacă mă aflam și eu în el!

ȚĂRĂNISM., VI (1931), nr. 34, p. 13

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4560. Este atestat în Muntenia.

V a r i a n t ă :

2. *Din năzdrăvniile lui Nastratin Hoge*, ȚĂRĂNISM., VII (1932), nr. 9, p. 14.

ISTEȚIME

Ungurul găsește pe român la crîsmă:

— Multă lume mai păcăliți voi cît trăiți, parcă v-o lăsat Dumnezeu dinadins, să rîdeți de ceilalți oameni.

— Se împrumută lucrurile: noi rîdem de toți și... tonții rîd de noi.

— Fă-mi un hatîr: învață-mă o năzdrăvănie, ca să pot trage și eu un prăpădit pe sfoară.

— Așa? bine.

Și românul întinse palma pe masă.

— Trîntește o dată în mîna mea cît ce-i puterea.

Ungurul se opintește și cînd să izbească, cea fură mîna repede și pumnul ungurului se zdrobește de masă.

— Iaca păcăleală: acu du-te de prinde și tu un prost.

Într-un tîrziu ungurul întîlnește la prășit un român. Se gîndește să-l păcălească, după cum învățase și el, da acu se bătea cu gîndul, pe ce-ar pune mîna. Jos, pămîntul era țărînos și pumnul românului ar fi pălit ca-n lînă; alături de ogor era fînaț. Chitește el cît chitește și deodată se luminează la față. Își lungește palma în lungul obrazului:

— Hai că nu-i păli tu în mîna mea!

— Mare greutate?

— Da să dai vîrtos, colea bărbătește.

— Dacă nu ți-o plăcea să-ți iei arvuna înapoi.

Cînd să izbească, ungurul își fură mîna de pe obraz și pumnul românului i se oprește în falcă, de era mai s-o strămute din loc.

— Ei vezi că te-am păcălit? n-ai pălit în mînă.

(I. Adam) FL. ALB., I (1899), nr. 16, p. 4; *Pe lîngă vatră*, p. 43

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4561 (A. Th. 1349 D*). Este atestat în Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Sasul păcălit*, LUMINA, II (1906), nr. 24, p. 7.
3. *Sașii și românii*, POP. ROM., X (1914), nr. 7, p. 7.
4. *Istețime*, ALB. Buc., XXXIII (1933), nr. 1, p. 6.

ȚIE DOAMNE NU ȚI-A RĂMAS . . .

Parpanghel, fiul cel mai mic al tatălui său, într-o zi luînd pe cele șapte mirluțe ce le avea, a plecat împreună la pădure după pui de pasăre.

Ajunși în pădure nici n-au umblat mult timp și numai ce deteră de un fag mare și înalt, care avea numai la vîrf puține cloambe, unde credeau ei că va fi un cuib cu pui.

Ca să se suie la cuib nu se putea o dată cu capul. Atunci Parpanghel, tatăl copiilor, a rugat pe Dumnezeu să facă cloambe pe fag, de jos pînă la cuib.

Dumnezeu i-a ascultat rugăciunea și mirlele împreună cu dada lor, nu se opriră pînă aproape de cuib, înșirîndu-se toți pe o cloambă.

Dada a vîrit mîna în scorbura și scoțind cîte un pui, a dat fiecărui puradel cîte unul.

După ce le-a dat la fiecare cîte unul a zis:

— Aha, ție Doamne nu ți-a rămas.

Atunci Dumnezeu a luat toate cloambele, lăsînd numai pe aceea pe care stăteau ceucele, sau copiii dadii.

Acum era acum că nu se mai puteau coborî, și pe Dumnezeu nu îndrăzneau să-l mai țigănească să le pună cloambe pe fag.

În urmă le zise dada:

— Eu mă voi ține cu mîinile de cloamba pe care ședem, și voi unul cîte unul să veniți peste mine, așa ca cel mai mare să se țină de picioarele mele, al doilea de ale acestuia, pînă vom ajunge jos.

Zis și făcut.

Cînd erau toți lanț spînzurați, a strigat data:

— Țineți-vă bine, ca să scuipе dada în mîini.

Și cînd a gătit vorba au fost toți jos grămadă.

Văzînd Parpanghel că toți se vaită, care de picioare, care de mîini ori de cap, numai Parpanghel cel mititel se strîmba din gură, că acela rîdea de fîlos că n-a picat de sus. Dada cel bătrîn aflînd că lui Parpanghel cel mititel îi iese cel suflețel, fiindcă a picat atîta cioară pe el, a zis:

Arhanghel, arhanghel,
Lasă-mi tu pe Parpanghel
Că de mă voi mînia
C-un baros în cap ți-oi da.

F. POP., XVIII (1910), nr. 49, p. 8

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4562. Este atestat în Transilvania.

[CONVERSAȚIE]

— Vezi, Vasile! Pentru ce faci să sufere atîta animalele bătîndu-le fără milă. Știi că nici eu n-aș vrea vreodată să întru pe mîinile tale?

— Nici eu n-aș primi să am dobitoace ca dumneata, domnule! . . .

CAL. CAR., (1890), p. 72

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4563. Este atestat în Moldova.

NASTRATIN HOGEA ȘI VECINUL

Nastratin are vecin un grec care îi urmărește orice mișcare. Într-o seară, sub un pom din livada sa, Nastratin imploră pe Dumnezeu să-i dăruiască și lui o comoară cu 1 000 de florini de aur. Dar dacă va avea mai puțin, el nu se va atinge de bani.

Auzindu-l, grecul îngroapă la rădăcina pomului 999 piese de aur. A doua zi, Nastratin dezgroapă monedele, mulțumind bunului Dumnezeu, apoi se duse acasă să numere banii.

În seara următoare revenind în livadă, se roagă lui Dumnezeu să-i dea un florin, fără însă să-i înapoieze pe ceilalți.

Grecul îi cere banii. Fiindcă Nastratin nu recunoaște că a luat comoara, este dat în judecată. Înainte de a merge la judecată, Nastratin cere grecului să-i împrumute haina sa, ca să se prezinte decent la tribunal. La proces Nastratin neagă totul, spunând că grecul este smintit; este în stare să spună că și haina și calul cu care a venit sînt ale lui.

Judecătorul socotind că într-adevăr grecul nu are dreptate, îl obligă să plătească cheltuielile de judecată.

CĂL. POP., Sibiu, XIX (1937), p. 17

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4564. Este atestat în Moldova.

DORUL ȚIGANULUI

Pe un timp călduros al verii i-a venit o poftă foarte soadă. În cortul său, lungit pe patul de paie și flămînd, să cugeta: „O, Doamne D-zeule, tu care te-ai chinuit și ai avut pînă acum mult năcaz cu profeți și patriarhi, fă odată bucurie și servului tău Pătrinjel Înfumuratu, fiul vestitului Goga Înfumuratu“.

Aceste cuvinte le-a susținut țiganul sus și tare; iar Rovai Micu, care stătea tocmai naintea cortului și privea cum jucau purdeii țiganului în mijlocul drumului — auzi tot ce vorbi Pătrinjel.

„Așteaptă, țigane, că te voi învăța eu o glumă“, gîndi omul, și cu aceea urcă pînă pe vîrfurile cortului țigănesc.

Mare măiestrie la aceea nu i-a trebuit pentru că vîrfurile cortului era ridicat de la pămînt.

— Dar ce minune voiești să fac cu tine fiul meu? întrebă la gura hornului domnul Rovai.

Țiganul Pătrinjel observă foarte bine că domnul D-zeu nu poate să aibă așa ton dur cu care să întrebe așa de nemilos pe omul rugător.

„Dar oricine să fii, te voi păcăli“, gîndi în sine țiganul. La întrebarea dată răspunde:

— Dacă tu, tată ceresc, ai ascultat cuvîntul meu, și pentru mine te-ai ostenit pînă aici jos, te rog frumos împrumută-mă cu o 100 fl., dar, din acea sumă pe care o cer, să nu lipsească nici un finic, pentru că altcum nu o voi primi.

Domnul Rovai momentan se grăbi acasă și încă în noaptea aceea puse pe fereastra țiganului 99 fl. Dorea să știe dacă țiganul își va ținea vorba?

Pătrinjel însă văzînd banii aceia mulți îi vîrî în pojonariu și zisă: „Nu-mi va fi nimic, nu-mi va fi nimic! Desigur bunul D-zeu s-a strămutat la cer și mi-a rămas datoriu cu un florin, dar nu face nimic, mi-l va da cu altă ocaziune restul bagatel.“

După aceea țiganul s-a dus la birt, și acolo s-a încvartirat pe timp de o săptămînă unde a băut și s-a petrecut pînă la cel din urmă cruceriu, iar după aceasta s-a dus în pădure să taie lemne, și iacă deodată observă înaintea lui o trăsură strălucitoare argintăție trasă de patru cai frumoși.

Chiar domnul episcop era în trăsură. „Morți-i! oftă țiganul eu știu bine că de tot omul mă înfric și mă spariu, dar aș dori să știu că de mine să înfrică au spărie-să cineva?“ Și cu aceasta țiganul a stat tocmai în mijlocul drumului și cînd observă că trăsura se apropie de el, își ridică pălăria de departe strigînd din toate puterile:

— Stăi pe loc! cine ești?

— Eu sînt fiul lui D-zeu, răspunse episcopul.

— Bine că te-am aflat! Dacă ești fiul lui D-zeu, atunci plătește-mi florinul cu care mi-a rămas tatăl tău datoriu.

CAL. Arad, XVIII (1897), p. 107

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4565. Este atestat în Transilvania și Murtenia.

Variante:

2. *Rusu și galbenii*, HAZ. SAT., IX (1909), nr. 1, p. 2.

3. *Rugăciunea unui țigan*. Furtună, *Cuvinte scumpe*, p. 92.

ȚIGANUL LA SPOVEDANIE

Un baron, între mai mulți roboțași, avea și un țigan. Într-o zi promise acestuia că dacă va ști să facă cruce cum se cade, i se va da prezent un purcel.

Țiganul își ceru timp de 3 zile ca să învețe. După experarea alor trei zile, se duse la domnul, spunându-i, că e gata a face examenul din studiul chestionat, dar totodată își duse cu sine și un purdel de al său, ca să-i ajute a duce purcelul.

Se începe examenul. Țiganul zice: „în numele tatălui, și al duhului sfânt. Amin!“

— Măi țigane! dar pe „fiul“ unde l-ai lăsat? îl reflecta numaidecît domnul.

Țiganul — cugetînd că e vorba de fiul lui — răs-punse:

— Măria ta, pe el l-am lăsat în tindă cu sacul, ca să primim purcelul.

GURA SAT., XII (1872), nr. 44,
p. 172

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4566. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. (Fără titlu) GAZ. POP., II (1866—1867), nr. 3, p. 5.
3. *Finul popii* (P. Ispirescu), FAM., XIX (1883), p. 61.
4. *Țiganul la spovedanie*, CAL., Arad, (1888), p. 96.
5. *Țiganul la popa*, GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 198,
p. 6.
6. (Fără titlu) Gheaja, *Rîsete*, p. 122.
7. *Țiganul la popa*, F. POP., IV (1895), p. 116.
8. *Dar pă fiul?*, F. TOȚI, VI (1898), nr. 39, p. 483.
9. (Fără titlu) HAZ. SAT., VIII (1908), nr. 1, p. 3.
10. (Fără titlu) BABA SAT., II (1909), nr. 6, p. 2.
11. *Trifon țiganul și popa*. Cloanță, *Trifon țiganul*,
p. 2.
12. *Pricopseala țiganului*, LUMINA SAT., Sibiu, II (1923), nr. 6, p. 5.

13. (Fără titlu) GAZ. ȚĂR., XXVI (1925), nr. 11—12, p. 4.
14. (Fără titlu) GAZ. ȚĂR., XXIX (1929), nr. 9, p. 4.

POPA ȘI ȚĂRANUL

Popa din Vendreți ținând predică în biserică spune într-altele, că raiul e al săracilor și că toți aceia, care pe lumea asta sînt săraci, pe lumea cealaltă vor fi bogați, iar aceia, care pe lumea asta sînt bogați, pe cealaltă lume vor fi săraci.

Da predica asta tare i-a plăcut lui Ion Funariu lui Ilie, un țăran ajuns la sapă de lemn, care abia putea ciștiga atîta, ca să nu moară de foame. În ziua următoare merge la popa.

— Părinte, să-ți spun drept, zise Ionul lui Ilie, tare mi-a plăcut de predică! Și cu deosebire partea aceea, unde ai mîngăiat pe cei săraci, spunînd că noi, care pe lumea asta sîntem săraci, pe cealaltă lume vom fi bogați...

— Așa-i dragul meu, răspunde popa.

— Apoi părinte dragă, o să-ți spun sincer de ce am venit?! Iată eu acum sînt om sărac. Am nevastă cu 6 copii și abia le pot da de mîncare. D-ta însă ești om bogat. Te-aș ruga dară, să mă împrumuți cu 2—3 sute de floreni.

— Bine, bine fătul meu! Ți-aș da, ți-aș da, da din ce-mi vei plăti înapoi banii?

— De nu-ți voi plăti pe lumea asta, ți-oi plăti pe lumea cealaltă. Doar, după vorbele d-tale de ieri, eu pe lumea cealaltă o să fiu om foarte bogat, iar d-ta un popă foarte sărac și astfel pe lumea cealaltă sutele acestea îți vor prinde foarte bine.

Popa, văzînd că și-a făcut beleaua cu predica de ieri, n-a știut cum să iasă din încurcălă. Se gîndește, se gîndește, deodată numai zice cu mare șiretenie:

— Apoi dragul meu, cu toate acestea nu-ți pot da banii, că dacă eu ți-aș da sutele, de bună seamă ți-ai cum-păra vreo doi boi, un car, ceva pămînt și astfel încetul

cu încetul te-ai îmbogăți. După acestea ajungînd pe lumea cealaltă și tu vei fi sărac și nu vei fi în stare, să-mi plătești banii

LUMINA, II (1906), nr. 18, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4567. Este atestat în Transilvania.

ȚIGANUL ȘI BROAȘTELE

Era vară și frumos. Un țigan ședea pe malul lacului, iar broaștele, care mai de care . . . unele mai gros, altele subțire, cîntau amăru sfîntului: Tuuu! tuuu! tuuu!

Țiganul se gîndi și el: ba la una, ba la alta . . . ca fiecare cînd e singur, și-i frumos și bine. Tot gîndindu-se așa, se pomenește țiganul vorbind cu broaștele:

— Fa, ce tot ziceți, voi, acolo: tuuu, tuuu? Ia spuneți-mi mai bine: cine-i bulibașa?

Broaștele: tuuu! tuuu! tuuu!

Țiganul: Așa-i că-s io? . . .

Broaștele: tuuu! tuuu! tuuu!

Țiganul: Buuun! . . . Ia spuneți acum: cine-i boier?

Broaștele: Tuuu! tuuu! tuuu!

Țiganul: Buuun! . . . ia s-ar putea! . . . s-ar putea și s-ar cădea: trandafir la malotea, dar nici sa poate, nici sa cade: trandafir la suman sur! . . . iac-așa: sa ofteze o lume, la gustu boierului! . . .

Broaștele cîntau înainte. Țiganul venindu-și în fire, întrebă din nou:

— Ia **sa**-mi mai spuneți, voi, acum, o vorbuliță, două . . . macar numai o vorbulița și ma duc! . . . Spuneți-mi voi: Cine-i deștept?

Broaștele: Tuuu! tuuu! tuuu!

Țiganul: Buuun! . . . Da cine-i prost?

Broaștele: Tuuu! tuuu! tuuu!

Țiganul: Eeee! . . . duceți-vă la dracu . . . ca nu sa poate! . . . santeti niște mincinoase: asta-i!

Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 81

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4569. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANUL LA ARAT

Un țigan odată a plecat la arat de porumb cu feciorul lui. Cum vremea fusese cam ploioasă, pe locul țiganului erau băltoace, iar brotăceii, broaștele și alte viețuitoare orăcăiau în ele de-ți luau auzul.

Ascultînd la cîntecul lor, auzi orăcăitul unei broaște și i se păru că-l întrebă:

— Ce cauți aici?

— Să ar porumb, strigă țiganul.

Auzi cîntecul altei broaște, cu „mor, mor“...

Stătu puțin pe gînduri și întrebă pe fecior:

— Ce zici, măi teteo?

— Că aici se face numai mohor și să nu mai arăm degeaba.

Necăjit țiganul strigă:

— Da cine îl cosește?

Răspunsul îi fu dat dîn băltoace de către boul popii; tu, tu, tu...

Ca sărit din balamale, țiganul supărat foc, strigă la fiu-său:

— Înjugă boii mă, că dracu ho mai da pe aici, da eu nu...!

DUM. POP., II (1916), nr. 38, p. 4
(Corbu—Olt)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4569 A. Este atestat în Muntenia.

NESTATORNICIE

Așa-i românul, blestemat pesemne: cît îi punga groasă și are de toate cu prisosință, toți i se închină, îl măgulesc, îl înconjoară cu ascultare și-i dă din cap la toate prostiile; da de unde nu are, apoi îl iau înainte și copiii, nu i-s crezute spusele, să vorbească el ca din carte.

Ș-apoi lucrul dracului; sărăcia face pe om mai temător, mai supus, îi taie curajul de-a se ținea dîrz; calicul nu-i deprîns să zică nu, el primește de bune toate.

Zice că era un om lipsit, de tot, jerpelit ca vai de lume, n-avea de ce se prinde un scai de gol ce umbla. Averei lui era o pereche de pantaloni mai bunișori; i-i dăduse peste groapă la o înmormîntare.

Este-o vorbă; ața, de unde-i mai subțire, de-acolo se rupe . . .

Odată, omul pune pantalonii pe-un scaun mai josuț; peste noapte șoarecii i-au făcut ciur, îi rosesse de abia se mai puteau ține petec de petec.

Ciuda românului a doua zi n-a fost proastă.

Ziua se întâlnește cu niște săteni în vatra satului; prinde a se jelui celorla; toți au pufnit în ris ș-a-l lua cam la vale. Da unul mai cu cap, unde sare de colo, în bătaie de joc:

— Vorbă să fie și spusa ta; mult te-ai gîndit pîn-ai turnat-o? S-o fi mai îmbrobodit și tu, că uite-o umblă călare: cînd s-a mai pomenit ca șoarecii să roadă tocmai pantalonii!

Cît o trecut la mijloc nu voi putea spune, da, în vremea asta, norocul rătăcește drumul și pe la sărăcuțul nostru și-l umple de bunuri.

S-au schimbat lucrurile.

Românul, după ce prinde la unghie mai capătă curaj.

Cei din sat i se ploconeau acu înainte; spusa lui era spusă; toți îl ascultau și se uitau în gura lui, de parcă ar fi ajuns vlădică.

Cel ce-și bătuse odată joc de el, acu îl lingusea și nu știa cum să-i treacă pe dinainte.

Se găsesc ei odată amîndoi la crîșmă. Da ist închiaburit sta mai abătut de-o parte. Cela cum îl vede, unde se preface că l-a apucat grija și zice:

— Nu ți-i bine?

— Ei, îs amărît.

— Da ce-i?

— Greu de trăit: cîrpești sacul la gură și el se destramă la fund. Am cumpărat mai deunăzi niște fiare de plug și le-am aruncat în pod pe la vremea aratului; ieri mă sui să le dau jos, cînd colo, ia dacă mai ai ce: ele toate erau roase de molii!

— Cum se poate! auzi tu păcate! Doamne, ce-ți mai văzură ochii!

FL. ALB., I (1878), nr. 12, p. 26

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4572. Este atestat în Muntenia.

LEMNU ȚIGANULUI

— Aba, măi Călimane, cum o mai duci cu geru ăsta, mă afumatule?

— Hapoi, rău logofete, mînca-ti-aș . . .

— Da de ce, măi haraminule?

— Hapoi huite, de ce logofete. Ham fost la nașu și ham văzut acholo o gășgogeamite grămada dă lemne pă foc și ardea toate, și la mine e numa unu și bātu-l-ar toți sfînții că nici hala nu vrea să arză.

HAZ. SAT., VIII (1914), nr. 1, p. 2

Vezi *Typol. bibl.*; p. 4574. Este atestat în Muntenia.

V a r i a n t ă :

2. *In bordeiul țiganului*, GAZ. ȚĂR., XXVIII (1927), nr. 24, p. 4.

CITE CEASURI SÎNT?

Cică ovreii, cînd întilnesc în orașul de unde sînt de fel, vreun alt ovrei străin, au obicei de-i dau ziua bună zicîndu-i pe ovreiește niște vorbe care însemnează: „Bună ziua, unchiule“.

Într-o zi un ovrei din Tîrgu-Ocna, plimbîndu-se pe o stradă a orașului care ducea la tîrg, dă cu ochii de alt ovrei dintr-un sat apropiat și pe care, firește, nu-l cunoștea, nefiind de acolo.

Cum îl văzu, se duse drept la el și-i zise:

— Bună ziua, unchiule.

— Bună ziua, îi răspunse ăla.

Pe urmă începură pe românește:

— Ei, ci cauți p-aici?

— Ci sî caut? Am vinit dîpî trabî.

Dacă a auzit vorbele „după treabă“, ce s-a gîndit ovreiu din Tirgu-Ocna? ... „Dacă are trabî, va sî zichi niçoț; dacă este niçoț la mijloc, el nu cunoaște pu nimeni aici; vasăzichi iu pot sî-l duc acolo și acolo, și sî chiștig și iu ceva.“

După ce judecă ovreiu așa, îl întrebă tare:

— Poti vrei să cumpîr ceva vite?

Streinul îi răspunse:

— Nu cumpîr vite.

Alălalt urmă:

— Ceva bucăți du postav, pot sî ti duc sî ici ... o marfă lucră mare, așa sî triiesc iu ...

— Nu cumpîr pîstav ... răspunse ovreiu străin.

— Or ceva haine vechi cu tuptan ... dar ci haine, crezi! ... parcă sînt noi, nu alți.

— Nu cumpîr haine vechi.

Ce se mai gîndi ovreiu? ... Lucruri mari nu cumpără ăsta, poate o fi venit să cumpere mărunțișuri. Și ca să nu scape prilejul începu a-i vorbi de fel și fel de lucruri, doar-doar de-l va face pe ăla să cumpere ceva și să ciștige și el cîteva parale.

Dar ăla nu cumpăra nimic, nimic.

Ce dracu să facă, văzînd că nu cumpără nimic, ca să nu zică barim că nu s-a folosit de pe urma lui cu ceva? ... Ai să-i ceară o țigară.

— Dă-mi, mu rog, o țigară dă tutun.

— Nu fumez, îi răspunse streinul.

Nici așa nu-i merse bietului ovrei. Hai, să încerce cu tabac de tras pe nas.

— Daci așa, dă-mi nițel tabac, poti că ai.

— Nu trag iu pu nas al meu așa o porcărie, îi răspunse iar străinul.

Ovreiu din Tirgu-Ocna rămase pe gînduri de tot, în vreme ce umblau alături unul de altul pe o stradă murdară de noroaie. Se gîndea el cum își pierduse vremea degeaba, cum nu putuse ciștiga nimic de pe urma

străinului, nici o țigară încaiea, nici o picătură de tabac cît iei între degete.

Și nemaiavînd ce cere, măcar că se gîndi mult, întrebă oftînd, pentru ca cel puțin să se aleagă cu atît:

— Mu rog, cîte ceasîr sînt?

Stăncescu, *Glume*, p. 96

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4576. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Cîte ceasuri sînt?* Pamfile, *Cartea pov. hazlii*, p. 105.

3. *Samsarul*. Jurescu, *Snoave*, p. 105.

DE CÎT UN CAR DE MINTE, MAI BINE UN DRAM DE NOROC

Fost-au odată trei frați, doi cumi_nți, și unul prost. Cei cumi_nți erau strașnic de avuți, iar cel prost sărac lipit pămîntului.

Cei cumi_nți s-au luat și s-au dus la țîrg într-o zi de miercuri; țîrguiesc ei cît țîrguiesc, cînd spre casă se întilnesc pe drum cu cel prost.

— Încotro măi, prostule?

— La țîrg.

— Ce să faci?

— Să vînd o rochie, să dau mîncare la copii.

— Și ce cei pe dînsa?

— Trei parale.

Frații se uită unul la altul, pun unul o para și jumătate, altul o para și jumătate iau rochia și se duc acasă.

Prostul se duce-n țîrg cumpără 3 covrigi și duce femeiei lui și copiilor.

În altă miercuri cei cumi_nți iar se duc la țîrg, prostul dă și el prin niște tufe, prinde un iepure îl pune într-un sac și să duce la țîrg. Cînd pe drum iar să întilnește cu frații lui.

- Unde te duci tu, prostule, așa tîrziu?
- Dă, până mi-am făcut ceva de vînzare.
- Ce ai în țuhal?
- Argint-viu.
- Cum îi acela.
- Voi n-ați văzut.
- Cît cei pe dînsa.
- 300 de lei.

Se sfătuiesc frații și-și zic în capul lor. Să vede că-i scump lucru, că de vreme ce o rochie au dat-o cu 3 parale, și pe argint-viu cere atîta! La cele din urmă după ce s-au mai dus și s-au mai întors, pune unul 150 de lei și celălalt tot pe atîta și cumpără argintul-viu.

— Să țineți numai sacul să nu scape! și cu vorbele este ia prostul banii, se duce în tîrg și are de unde face cumpărături.

Frații lui pe drum să vadă argintul-cel-viu, deschid sacul, iepurele tuști în huci!

— Ia ne-au înșelat prostul! cu rochia l-am înșelat noi.

În altă zi de tîrg prostul găsește un lup. Cum l-au prins Dumnezeu știe; pe drum iar se întilnește cu frații lui.

- Încotro prostule.
- La tîrg.
- Ce ai acolo?

— Un berbec, cine l-a avea și l-a da între oile lui, să înmulțesc de nici nu le-a mai ști sama. Frații iar să socotesc, avem noi oi nu-i vorbă, dar de am avea atîtea cît nici nu le mai știm sama, n-ar fi rău. Îngheabă din nou 300 lei cît cerea fratele lor și iau berbecele.

— Da să luați bine sama mîi fraților, le zise prostul, nu cumva să fie vro borticică unde-l veți pune, c-atunci n-are să se mai uite la oi.

Fratele cel mare ia lupul și odată cu sara-l dă într-o șură cu oi, bine acoperită și să duce de se culcă.

Peste noapte aude oile dur, dur prin șură.

Auzi femeie cum să înmulțesc oile de nu mai încap în șură.

După ce s-a făcut ziuă să duce omul să-și vadă oile, cînd colo oile toate moarte pe rudă, pe sămînță și lupul stătea într-un colț și să lingea pe bot.

Omul, ca să nu-l ridă frate-său, închide șura, leagă lupul în țuhal și când vine frate-său și-l întrebă:

— Ei, sau înmulțit oile?

— Să le vezi numai, is atîtea de nici nu li se mai mîntuie șirul și mi-am tocmit 3 ciobani să le pască.

Fratele cel mijlociu, ia lupul îl închide-n șură și să culcă, peste noapte numai ce aude oile dur, dur prin șură.

— Auzi femeie cum să înmulțesc oile!

— La' să deie D-zeu să se înmulțească, ce te miri atîta?

Au adormit gospodarii, iar lupul le-au înmulțit până le-au gătit.

A doua zi dis-de-diminează să duce românul la oi și le vede pe toate moarte gîtuite, iar lupul sta deoparte ca o mireasă.

Omul scoate lupul afară din șură îl leagă în ogradă de un păr și fuge la frate-său.

— Măi frate știi una, mi-a omorît toate oile.

— D-apoi că și a mele s-au dus pe gît de lup, și pentru că ne-au făcut atîta pagubă să ne ducem la el și să-l omorîm.

Să pregătesc ei, ia unul un băț, altul un cuțit, un topor, ce le-au ieșit înainte.

Prostul vede venind frații lui, ia o cioată și fuga-n casă s-o netezească, când vin frații și-l întrebă:

— Ce faci mă prostule?

— Mă necăjesc să fac un tinerel.

— Și ce mincare-i aceea?

— Ia pentru femeia mea, cînd era tînără îmi era dragă, acuma s-au trecut, da cum i-oi da cîteva de aceste țapene în cap, știi colo fără să prindă de veste, o-ntinlesc de țî-a părea că-i de 15 ani.

Frații să dau de-o parte și să chibzuiesc: „De ne-ar da nouă tinerelul să ne întinerim nevestele, că-s mai bătrîne decît a lui“, și-i zic:

— Măi prostule, tu ne-ai înșelat de două ori, cu argintul-cel-viu și cu berbecule de ne-ai sărăcit, acuma am venit la tine să-ți răpunem zilele, dar, de ni-i da tinerelul tău, să ne întinerim și noi nevestele, macar că ne-ai curățit de avere, ne-om uita și noi la dînsele și tot ne-a bucura.

— Iaca vă fac un bine ca să vă întineriți nevestele, dar să mi-l dați înapoi. Luați-l, numai băgați bine de

samă să nu-l vadă nevestele, ci așa fără veste să le dați în cap, și pe loc își schimbă fața și se fac tinere.

Cel mai mare ia cu bucurie tinerelul, să duce acasă, femeia mesteca mămăliga și el nici una, nici alta, poc, cu măciuca, de femeia cade moartă.

Vai de mine ce-am făcut, începe a se văicara omul și-o trage răpede sub pat și fuga la frate său.

— Ei, ți-ai întinerit femeia?

— S-o vezi nici n-o cunoști! umblă ca titirezul! acum îi tocmai la fântină după apă proaspătă. Fratele cel mijlociu ia și el tinerelul și să duce acasă și ucide și el femeia lui, tot cu socoteală.

Amu banii i-au prăpădit, nevasta pe calea ceca, fuga la fratele cel mare.

— Știu că mi-am întinerit femeia de veci.

— D-apoi eu tot așa am pățit.

— Prostul ne-au făcut 3 șotii.

— Hai la dînsul să-l judecăm.

Da prostul unde și-au făcut o groapă și-au pus femeia de l-au acoperit cu niște hreșturi și c-olecuță de pământ și iau lasat o răsufătoare, unde ședea pregătit c-un cuțit.

Numai că vin și frații lui și cînd îl întreabă de nevestă, ea le spune că pentru că s-au căit de fărădelegile lui s-au îngropat de viu.

Pe frați orișicum i-au prins mila și au vrut ca măcar o dată să-i sărute mormîntul și să-i spuie „D-zeu să-l ierte“, după obicei, căci

pană la moarte
sunt toate;

da cînd fratele cel mai mare să pleacă să-l sărute el îi scoate ochiul cu cuțitul. „Olio bine l-am sărutat, pare că mi s-a luat ceva de pe suflet!“ Să duce să-l sărute și cel mijlociu și pățește tot așa.

Cînd să uită ci unul la altul și să vad chiori, să hotărască că de astă una dată să-l pedepsească cu moarte; îl scot din groapă și el nu mai zice nici circ. Frații să sfătuiască cu ce moarte să-l omoare pentru atîtea păcate. Rămîne ca să-l puie într-un sac și să-l zvîrle-n apă.

— Hai, măi prostule, la groapă.

— Hai, că mie mi-i totdeuna, zic bogdaproste că măcar o zi am mai văzut soarele.

— Ba una ca aceea n-a mai fi.

Îi umflă cu sac cu tot și-l pune pe o iezătură și să dau mai la o parte să vadă ce-o face prostul și ca să se odihnească și ei.

Numai că trece o trăsură c-un boier. Da prostul unde nu începe a se vaicăra cît îi lua gura.

— Carte nu știu, condei nu știu, vrea să mă puie domnitor în țara nouă! ce să mă știu eu face!

Boierul să dă jos din trăsură, dezleagă sacul și-i zice:

— Ieși afară că știu eu carte.

Boierul se viră-n sac, prostul leagă sacul la gură, să suie în trăsură și să ca mai duce.

Frații s-au odihnit cît s-au odihnit, pe urmă vin de iau sacul și huștiu în iaz, ș-apoi își caută de drum. Cum mergeau numai ce întîlnesc o trăsură cu un boier, da cînd se uită bine ce să vezi, tocmai prostul.

— Da ce-a dat peste tine, măi prostule.

— Văd și eu, voi ați vrut să-mi faceți un rău și mi-ați făcut cel mai mare bine, că sub apa asta este un oraș frumos cu fel de fel de bunătăți, și de nu mi-ar fi fost de ochii lumii luam o trăsură de aur cu opt cai.

Frații zic:

— Știi ce bre? hai și ne-om duce și noi și ne-om lua trăsură de aur.

— Să vă învăț eu ceva, tîrgul cela-i mare, nu șagă, și, ca să nu vă rătăciți, voi să vă leg unul de altul. Îi leagă frumușel de mijloc c-un briu și ei să coboară-n iaz până la genunchi, până la brîu, până la gît, până nu se mai văd. Prostul stă pe iezătură și să gîndește, numai iaca și popa din sat.

— De unde ai căpătat tu trăsura asta.

— Sfinția ta zici că știi carte, apoi, dacă știi, să-mi spui ce-i aici sub apa asta?

— De unde să știu.

— Atunci să-ți spun eu, și-i înșiră cîte verzi și uscate. Popei nu-i era de ajuns trăsura lui cu doi cai și face cătră prost:

— Tare m-aș duce și eu acolo.

— Cum socotești părinte.

Se viră popa-n iaz până nu i s-au mai văzut decît potcapiul care plutea pe apă.

Preoteasa supărată că nu se duce popa mai repede, țup și ea după popă și se înecă amîndoi, iar prostul rămîne fruntaș în satul lui.

Sevastos, *Povești*, p. 21

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4581; cf. 3000. Este atestat în Moldova.

CEI DOI MEȘTEȘUGARI

Într-un sat, trăiau odată doi meșteșugari: unul era fierar, iar celălalt era lemnar. Amîndoi erau tineri și voينici, iar pe deasupra buni prieteni.

Tot în satul acela mai trăia și o vădană tînără și frumoasă, și vorba românului: casa ei, nu intra oricine în ea.

Acuma, ce-și zice lemnarul odată:

„Măi, eu sînt cam sătul de viața asta de burlac. Muncind așa, eu parale nu fac, deși ciștiștig. Vorba veche: flăcău procopsit mai rar găsești. Ce-ar fi oare dacă aș pune eu mîna pe dracul ăsta de văduvă? De frumoasă n-are cum mai fi și pe deasupra are și oleacă de avere. Ia să încerc, nu s-o prinde?”

În același timp, fierarul a făcut și el același plan și azi, fa leliță la deal, mîine fa leliță la vale, vădana s-a trezit deodată cu doi pețitori deopotrivă de buni. Greul era că nu știa pe care să-l aleagă din amîndoi, dar într-o zi vine lemnarul și o scoate din încurcătură:

— Fă Ileană, ce gînd ai tu cu mine? Mult ai să mă mai duci cu gura? Eu știu că tu faci ochi dulci fierarului, dar nu ți-ai găsit omul. Dacă mă crezi, e chior fa, e orb cum trebuie. S-o știi.

— Cum așa?

— Așa bine. Ia să te uiți tu la el cînd lucrează: dă de patru ori cu ciocanul în fier, dă și de trei-patru ori pe alături în nicovală. E chior săracul și nu înnemerește să dea numai în fier.

A trecut apoi o vreme și fierarul s-a dus și el la vădana cea frumoasă:

— Ei, fa, ce gînd ai?

— Fugi, mă, d-aci că tu ești chior. Nu mi-a spus mie lemnarul?

Și-i povestește vorbă cu vorbă ceea ce-i spusese lemnarul.

— El ți-a spus? Da de nimica mai ești. Eu așa fac din obicei și așa fac toți fierarii de pe lumea asta, dar el e orb de tot dacă vrei s-o știi.

— Cum așa?

— Așa bine. Ia să te uiți tu la el când lucrează: trage de cinci-șase ori cu rîndea pe scîndură, pe urmă trece și cu mîna pe unde a tras cu rîndea, ca să vadă dacă-i netedă ori ba...

Ce s-o fi întîmplat mai pe urmă, nu mai știu. Atîta știu că lumea din satul acela a aflat de pățania celor doi meșteșugari cu vădana cea frumoasă și ride și azi.

POP. ROM. Buc., II (1933), nr. 3,
p. 55

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4582 (A. Th. 1631*). Este atestat în Muntenia.

Varianta:

2. *Cei doi meșteșugari*, CAL. GOSPOD., XIV (1935),
p. 66.

CIOBANU LA BUCUREȘTI

În timpul borbardamentului, cînd era criză de cereale, s-a dus un cioban, de la munte, la București și el cu brînză s-o vîndă și să-și cumpere porumb.

Acu cînd a-nceput să fluiera sirenele de alarmă, zice, să bage fieșicare în adăposturi, da ăla ce era să facă la măgar, l-a legat ling-un par acolea, cu brînză pe el. Că nu-ncepu să vîndă decît foarte puțină. Și-ncepu bombardamentele. Și cînd a trîsnit vo cîteva bombe p-acolea, s-a speriat măgaru, s-a dus dracului, a-ntins-o. El a ieșit mai tîrziu din adăpost. Căută măgaru

tot Bucureștiul, și-ncoa și-ncolo, caută măgaru cu brinză și măgaru și brinza le pierduse.

Acuma vine, să duce la un hotel să se culce. Ce era să facă, l-apucaseră seara. La hotel acolea, cînd a văzut el păturile ălea așa, că nu mai dormise el pe pături d-ălea, cu fulgi-ăsea, cu plapomă-ăsea, cu somieră-ăsea, că el era-nvățat să doarmă pe blana goală.

— Mă, așa zice, să rupe dracu și-ăsta, și zice, că-l mai plătesc și p-ăsta, zice! Mă bag su-pat, măi, în cojoacă!

S-a băgat su-pat. Vin alții și-ocupă camera, au văzut că-i patu gol. Și era o pereche. Și sta bărbatu p-o parte, și femeia p-un scaun acolea. Și ea cum a stat cam rău, bărbatu-i spune:

— Fă, zice, am văzut tot Bucureștiu . . .

Ciobanu de su-pat, dă colea, zice:

— Era și măgaru meu?

A.I.E.F., mg. 12477 (Albești—Argeș)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4583 (A. Th. 1355 B). Este atesat în Muntenia.

BOGDAN VITEAZUL

A fost odată ca niciodată.

A fost odată un om, de meseria lui cizmar. El știa să lucreze bine, dar era așa de leneș, încît tînjea pămîntul sub el. Acest cizmar se numea Nea Bogdan. Altminteri era deștept și istet. Pustia de sărăcie dejugase la casa lui și cucoana lenea își făcuse cuib la dînsul. El avea o spuză de copii și nevestă, care așteptînd la mîna lui, leșinaseră de foame. Ei trăiau într-o cocioabă de casă, ce sta să cadă pe dînșii.

Într-una din zile, pe cînd umbla tîind ciinilor frunză, se tot gîndea și se socotea, cum ar face, cum ar drege, să scape și el de strigoaica de lipsă. Acasă nu cuteza să se ducă cu mîinile goale, căci liota aia de copii și leșinătura de nevestă, cum îl vedeau, îi ieșeau înainte și-i ce-

reau piine. Începuse și lui a i se cam urî tot zicîndu-le, că odată, odată o să le aducă să aibă a da și altora.

Dus pe gînduri și din socoteală în socoteală, ajunse bietul la o prăvălie, fără să știe cum, unde erau grămădite o mulțime de muște pe o masă, pe care se vărsase niște miere. Cum văzu muștele vru a-și scoate necazul pe dîsele, dădu odată cu palma și omorî o mulțime.

Plecînd de acolo, zise rîzînd: „Am să fiu bogat!“

Își lasă casa în știrea lui Dumnezeu și se duse, se duse pînă ce ajunse la puțul unor zmei. Aci se culcă, după ce scrise pe ghizdurile puțului:

„Eu sînt Bogdan Viteazul, care din o lovitură omor sute de suflete“.

Nu trecu mult și iată veni un zmeu cu burduful să ia apă. Dacă văzu scrisoarea pe puț, el înțelese că omul ce doarme trebuie să fie vreun mare voinic, și de aceea scrisese el acolo așa, ca să nu-i strice nimeni somnul.

Zmeul sta pe gînduri și nu cuteza să ia apă, de teamă să nu se scoale voinicul; dar cînd își aduse aminte că-l așteptau frații, își făcu el socoteala: de s-a deștepta voinicul foc; de s-or supăra frații, pîrjol!

Ce să facă? se suci, se întoarse și dacă văzu că n-are încotro, își luă inima în dinți și începu să strige, mai decît colo, și încet și cu sfială:

— Nea Bogdane! Nea Bogdane!

Nu-i răspunse nimeni nimica. Mai stătu nițel și se mai apropia oleacă, să vadă nu carecumva este mort. Ași, unde! că el sforăia ca un cal, așa de bine știa să se prefacă.

Strigă zmeul încă o dată, dar puțin mai tăricel.

Nea Bogdan, care nu dormea, se scoală repede în sus și cu glas răstit zise zmeului, frecîndu-se la ochi:

— Cine a îndrăznit să-mi strice somnul?

Zmeul sări înapoi cu groază, apoi zise:

— Nea Bogdane, aici e moșia noastră, și dacă te-a adus Dumnezeu la noi, apoi haide să ne prindem frați pînă la moarte, vino să trăiești cu noi, și știi bine că și fraților mei o să le placă prietenia ce legăm.

Nea Bogdan se prefăcă că nu primește, se cam codea și tot răstit vorbea, apoi cam înduplecîndu-se zise cu glasul mai moale:

— N-o da dracul să vă ispițiți norocul a-mi face ceva, ștregarilor, că nu se alege nici praful de voi!

— Nu, Nea Bogdane, apoi ce fel? așa ne socotești pe noi?

După ce se înfrățiră, zmeul luă apă de la puț și merse cu Nea Bogdan la casa lor.

Cum îl văzură zmeii, parcă le dete un fier ars prin inimă, mai cu seamă după ce auziră de vitejia lui. Se luară dară toți cu binele pe lângă dînsul.

La ei acolo era obicei, ca fiecare să facă slujba casei cu săptămîna. Deci, venind și rîndul lui Nea Bogdan, îl trimiseră zmeii cu burduful la apă. Burduful era așa de greu, încît el abia îl ducea gol. Ce să facă ca să nu rămînă de rușine? Se întoarce acasă, ia o sapă și, venind din nou la puț, s-a apucat să sape împrejurul lui.

Văzînd zmeii că întîrzie Nea Bogdan, trimiseră pe unul dintr-înșii după el, care se sperie cînd îl văzu că sapă.

— Da ce faci acolo, Nea Bogdane?

— Ia, sap, zise Nea Bogdan, ca să aduc puțul cu totul în curte, căci voi proștilor, vă osteniți în toate zilele să aduceți apă, și atîta minte n-ați avut pînă acum, să vă scutiți de astă muncă deșartă.

— Lasă, Nea Bogdane, zise zmeul, că aducem noi apă, nu mai strica puțul, că-l avem de la moși, de la strămoși.

— Apoi dacă e vorba așa, îi răspunse Nea Bogdan, eu nu sînt nebun ca voi să merg totdeauna la apă.

Luă zmeul burduful cu apă și pe Nea Bogdan deasupra și se întoarce acasă.

Frica zmeilor se adăugă, cînd auziră că Nea Bogdan a voit să aducă puțul în curte, și nu li cam venea la socoteală a trăi cu dînsul la un loc. Sosi timpul cînd să se ducă și la lemne în pădure. Ei aveau obiceiul de aduceau cîte un copac, și cîtă să facă și Nea Bogdan așa d-a-frăția.

Se duse deci în pădure, se uită în dreapta și în stînga, copacii erau mari și nici pomeneală nu era să fi putut să aducă vreunul la spinare. Începu iar cu viclenia: se apucă să jupoaie la coajă de copaci și să lege pom de pom de jur-împrejurul pădurii.

Zmeii, dacă văzură că el zăbovește, pricepură că trebuie să li se mai facă vreo boroboață; trimiseră dară după dînsul pe unul din ei, care se puse pe gînduri cînd îl văzu:

— Da ce faci, Nea Bogdane?

— Ce tot lemne, lemne! răspunse el. Ia, voi să aduc pădurea lângă casă spre a nu mai fi lipsă de lemne, voi atîta de nătărăi ați fost, încît n-ați avut cap să faceți un lucru așa de mic.

Crezu zmeul astă minciună și zise:

— Lasă, Nea Bogdane, că aducem noi lemne. Nu voim să stîrpic pădurea asta, fiindcă o avem de la moși, de la strămoși.

Luă zmeul un copac și pe Nea Bogdan deasupra și se întoarse acasă.

Zmeii, cînd auziră una ca asta, le intră vulpea în sac. Ar fi voit să desfacă frăția cu Nea Bogdan, dar nu știau cum să se dezberă de dînsul. Ținură deci sfat printr-ascuns și hotărîră să-l omoare, mai ales că el nu făcea nimic în casă: se pusese ca scaiul în capul lor, ședea ca un trîntor și porunceă numai.

Ca să nu simtă Nea Bogdan de cele ce pusese ră ei la cale, umbla pe lângă dînsul ca pe lângă o bubă coaptă. El însă era tot furios, și cu atîta se purta mai aspru cu dînșii, cu cît vedea că ei umblă pe lângă el tot cu binele.

Într-una din nopți zmeii puseră la cale să-l piardă. Nea Bogdan nu știe ce făcu, ce dresă, că înțelesese gîndul cel rău ce-i pusese și, fiindcă altă putere n-avea, voia să scape cu fața curată, dacă a intrat în horă trebuia acum să joace.

Se apucă dară și puse tăietorul de lemne în așternutul lui, îl înveli cu velința, și în vîrfurile tăietorului puse căciula lui, să semene ca cum ar dormi el acolo; apoi se trase deoparte, să vadă ce are să se întîmple.

Zmeii pe la miez de noapte veniră numai în vîrfurile degetelor, nici nu răsufiau și cu un topor: poc! una în capul lemnului, mai poc! mai poc! încă vreo două.

— Na! ziseră ei, porc de cîine ce ești! Ce, tu socoteai că te joci cu noi?

Apoi fugiră din casă, se culcară și dormiră fără grijă.

Nea Bogdan luă tăietorul și-l dădu afară, se culcă, dar nu putu să doarmă de frică. Cînd era aproape să se lumineze de ziuă, pe cînd cînta rîndunica, intră în casă la zmei și le zice, făcînd o gură cît toate zilele de mare:

— Bună dimineata, măi fraților! Da ce, tot mai dormiți? Nu vedeți c-a sosit alba în sat?

Se îngroziră zmeii, cînd îi auziră glasul și săriră drept în sus.

— Da ce ai, Nea Bogdane, de te-ai sculat așa de dimineată? îl întrebară ei.

— Nu știu ce naiba astă-noapte m-a cam pișcat la cap. Țîntari să fie, ori nu știu ce, și d-aia mi s-a speriat somnul și m-am sculat.

Zmeii intrară în groazele morții cînd auziră de la Nea Bogdan, că lovitura lor de topor la el erau niște pișcături de țîntar.

Trecu citva timp și parcă le sta în gît zmeilor: ei cătau oricum să-i piardă. Nea Bogdan mirosi iarăși cam ce papară i se gătise, și viclenia lui întrecu p-a zmeilor.

Cîteva nopți de-a rîndul Nea Bogdan puse iarăși tăietorul în așternutul lui, iară zmeii, într-o noapte, pe cînd și apele dormeau, fierseră în clocote o căldare mare cu apă și piș! piș! în vîrfurile degetelor, de nu-i simțea nici pămîntul, veniră și turnară odată căldarea peste așternutul lui Nea Bogdan. Apoi, după ce se culcară, își ziseră: „De astă dată nu credem să fi mai scăpat de moarte blestematul ăla de țîlhar!“

Nea Bogdan însă, dis-de-dimineată, veni la dînșii și le zise:

— Măi fraților, voi dormiți și vă umflați de somn, și mie mi-ați dat odaia aia plină de purici, de n-am putut toată noaptea să mă odihnesc.

Zmeii înmărmuriră, cînd auziră că opera lor lui i se părea puricărie. Cu toate acestea ei tot cugetau, cum să se scape de el, și într-o noapte veniră la așternutul lui cîte trei cu paloșele în mîna și toți deodată deteră zicînd: „Na! și na! și mai na! încă una“. Apoi se duseră.

Nea Bogdan, după ce scoase tăietorul ieși și afară, se duse la dînșii în albul zilei și începu a se gîlcevi cu dînșii. El zicea:

— Astfel ni-a fost tocmeala? Măi, fraților, voi m-ați adus ca pe fratele vostru și apoi mă lăsați să dorm într-o odaie unde sînt toate lighioanele adunate. Astă-noapte iară nu m-am putut odihni: ciorile știe, lipitori, șerpi, năpîrce, ori nu știu ce îmi tot umbla rece pe la gît. Mă faceți, blestemaților, să vă dau afară din casa voastră!

Zmeii cu vorbă bună îi ziseră:

— La dracu încolo, Nea Bogdane, că te-ai trecut! Atita ne mai trebuie acuma: după ce n-ai adus nimic, după ce tot ce este al nostru este și al tău, apoi vrei să ne și gonești! Dacă ți s-a urît cu noi și vrei să te duci la casa ta, noi nu te oprim; dar te rugăm să mai stai pină să ne batem cu Cad-împăratul, că asta ne calcă hotarele și s-a sculat împotriva noastră cu război.

Nea Bogdan nu voia să se arate că e fricos și nu merge bucuros la bătălie, de teamă să nu simtă că este slab și să-l omoare, ci rămase cu toate că ar fi vrut mai bine să scape de dînșii cu un ceas mai înainte.

Se puseră la cale toate pentru bătălie și porniră. Lui Nea Bogdan, însă, pentru că-l credeau mai viteaz decât dînșii, îi deteră un cal cu aripi, ce-l aveau ei de moștenire de la părinți.

Cum ajunse la locul de luptă, zmeii care mai de care se întreceau și-și arătau puterea, iar Nea Bogdan se ținea cu amândouă mâinile de coama calului, care zbura pe deasupra oastei, și tot striga: „cad! cad!“ căci pierduse și rușine și tot.

Cad-împăratul, socotind că-l caută înadins ca să-l omoare, se temu să nu se lase drept asupra lui să-l prăpădească și o tuli d-a fuga. Oastea lui făcu ca dînsul și zmeii rămaseră biruitori.

Se întoarseră acasă cu mare bucurie și mulțumind lui Nea Bogdan că i-a scos din nevoie, se hotărîră ai da orice va cere, numai să scape de dînsul. Apoi vorbind între dînșii:

— Adevărat, mare viteaz este, mă! zice unul.

— N-ai văzut tu mă, că el n-a voit să se lupte în rînd cu noi? Cum a ajuns acolo, nici una, nici două, el cu Cad-împăratul voia să se lupte! zicea al doilea.

— Așa este mă, răspundea al treilea, și cum se ținea de bine pe cal, cînd zbura și căuta pe Cad-împărat!

Lui Nea Bogdan îi mai veni inima la loc, cînd îi spuseră ceea ce hotărîseră ei. Se învoiră să-i dea un burduf cu galbeni și să i-l ducă acasă.

Pe drum Nea Bogdan mergea înainte ca să arate drumul, dar fiind slab suflarea zmeului care pășea după dînsul, îl împingea și îl trăgea înapoi. La întrebarea, ce i-a făcut zmeul că de ce merge înainte și se tot întoarce, el îi răspunse:

— Merg înainte ca să caut drumul; mă întorc ca să văd să nu care cumva să mă înșeli și să fugi cu burduful.

Zmeul nu putea să nu creadă, știind toate vitejiile lui trecute și mai ales lupta cu Cad-împărat.

Cînd era aproape de casă, zise Nea Bogdan să stea zmeul la un loc ce-i arată, ca să se ducă să vadă pe unde este drumul mai drept. El se repezi acasă, dete copiilor cîte o custură în mîină și-i învătă ce să zică cînd va veni cu zmeul. După ce se întoarse și spuse zmeului că a găsit drumul, plecară. Pe drum arată zmeului de departe casa lui, care era învelită cu scoartă de copac.

— Cu ce este învelită casa ta? întrebă zmeul.

— Cu piei de zmei, răspunse Nea Bogdan.

Cînd auzi zmeul, se înfricoșă și mai tare și prinse milă de pielea lui mai mult decît totdeauna.

Cum ajunseră acasă, toți copiii ieșiră afară cu custurele în mîină și strigară:

— Ași mînca carne de zmeu, tată! așa mînca carne de zmeu!

Iar zmeul trînti burduful în bătătură și p-aci ție drumul. Și întorcîndu-se la frații săi, spuse ce păți. Apoi se veseliră cu toții că au scăpat de o lichea ce-i supăra. Se veselii și Nea Bogdan cu ai săi că a gonit sărăcia din casă.

(P. Ispirescu) COL. TR. III (1872),
nr. 13, p. 102

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4584 (A. Th. 1640). Este atestat în Transilvania, Muntenia, Moldova.

Variante:

2. *Mai mult cu mintea decît cu puterea*, POȘTA ROM., I (1888), p. 561.

3. *Iordachi Ciobotaru*, BIBL. FAM., II (1891), p. 173 (Ruginoasa—Iași).

4. *Ghibridic cel voinic, care cu o palmă lată a ucis 50 de suflete odată* (N. A. Bogdan), ERA NOUĂ, III (1891), nr. 72, p. 3; republicată: *Povești și bazaconii*, p. 136; SOL. MOLD., II (1928), nr. 13—14, p. 7.

5. *Toader Paraleiu*, PAG. LIT., I (1899), nr. 23, p. 6.
 6. *Bogdan Viteazul* (Ch. N. Țapu), REV. TIN. ROM., XIX (1900), p. 304.
 7. *Zdrîngu, spaima zmeilor*. Lungianu, *Povești*, p. 19.
 8. *Sgrîngu-Beleaua babei*, FRÎNG., II (1928), nr. 11, p. 10 (Darabani—Botoșani).
 9. *Cojocarul și zmeii*, LUMINIȚA, III (1937—1938), nr. 5, p. 15.

ȚIGANU CÎND A MÎNCAT BORȘ DE CĂPRIOARĂ

Un țigan merse într-o zi la un român care îi era cumătru și fiind poftit la masă, mîncă un borș care îi plăcu prea mult.

— De ce e borșu ăsta cumetre? întrebă el.

— De căprioară, răspuse românul.

— Cum aș face oare să prind și eu una?

— Să mergi cu mine mîine-dimineață, să-ți arăt gaura unde șade, iar tu să iei cu tine un sac, să te pui la gură și s-o strigi, că vine numaidecît și intră în sac, apoi o duci acasă.

A doua zi era miercuri, țiganul luă un sac și dis-dimineață veni la român. Românul însă-i arătă o vizuine de urs, și-l trimise acolo. Țiganul puse sacul la gura vizuinii și începu a striga: „Surioară căprioară! surioară căprioară!“ Ursul, dinăuntru, începu a mormăi, făcînd, mor... mor...“ Țiganul zise: „ori mori, ori nu mori, de acuma s-a mîntuit, în sac ș-acasă la copii pe masă“. Ursul iar făcu: „mor... mor...“ Țiganul nu înceta de a striga: „Surioară căprioară! în sac ș-acasă“.

Deodată, ursul ieșind dinăuntru, îl luă la trîntit, cînd țiganul crezînd că-l pedepsește D-zeu pentru că plecase la vînat în zi de post și că ursul nu era nimeni alt decît sfînta Miercuri, începu a striga:

— Aoleo sfînta Miercurată, mai slăbește-mă odată, și de mă vei mai prinde pîn-în șatră, să-mi mai dai o scărmănată.

D-abia scăpînd o luă la fugă, sărînd peste butuci, peste tufe, șanțuri și gropi.

Românul cînd îl văzu îi zise:

— Ci vino p-aci, cumetre, pe cărare.

— Lasă cumetre, răspunse el, căci și p-aci drumul e mare.

CAL. BASM. CÎNT., IV (1877), p. 77

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4585. Este atesat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *Țiganul și Mercureasa* (S. Fl. Marian), ȘEZ., VI (1880), nr. 6, p. 43.

3. *Bau, bau!*, ȘEZ., VI (1880), nr. 12, p. 96.

4. *Țiganul și ursoaia*. Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 55.

5. *Curajul țigănesc*, GAZ. POP., V (1889—1890), nr. 44, p. 8.

6. *Țiganul cu sf. Vineri*, GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 24, p. 6.

7. *Țiganul curajos*, GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 109, p. 6.

8. *Nu mi-e frică de Mercurata*, GAZ. TRANS., LIII (1890), nr. 96, p. 5.

9. *Țiganul la sf. Vineri* (M. Lupescu), ȘEZ., III (1894), nr. 9, p. 188 (Broșteni—Suceava).

10. *Țiganul încumetrît*, F. INTER., 1897, nr. 17, p. 3.

11. (Fără titlu) POP., V (1900), p. 45.

12. *Țiganul cu sf. Vineri*. Sandu, *Anecdote*, p. 44.

13. *Țiganul și ursul*. Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 248.

14. *Țiganul la sf. Vineri*, GAZ. TRANS., LXXII (1909), nr. 70, p. 4.

15. *Țiganul la sf. Vineri*, LUMINA, V (1909), nr. 28, p. 7.

16. (Fără titlu) (C. Rădulescu-Codin), ȘEZ., IX (1910), nr. 8, p. 122 (Cacomeana—Ialomița).

17. *De-ale țiganilor* (Chr. Țapu), F. POP., XV (1910), nr. 48, p. 7.

ȚIGANII ȘI ARGĂSEALA

Un țigan își cumpăraseră un cojoc. Alt țigan văzîndu-l, îi zise:

— Măi, de bine ce te-ai înnoit, să faci cinste, ca să-l porți sănătos, aista să nu-l ponosăști, și cu haltul să te-nnoiești.

— Și cu ce să te cinstesc măi, îl întrebă celălalt.

— Ia, cu niște bragă.

Se duc ei la un cojocar și cer bragă; da cojocarul a crezut că au cerut argăseală. El le-a zis:

— Iacă măi, putina colo și o oală, duceți-vă de vă luați.

Să duc ceia și iau o oală, două, trei și numa începe să le fie rău, să deie afară pînă și măruntaiele din ei.

— Măi, ziseră țiganii, n-ai fimeie, copii?

— Măi, am avut, răspunse omul, da mi i-a luat Dumnezeu.

— Ba i-ai omorît tu, măi, cu de-a hasta, răspunseră țiganii.

A.I.E.F., i. 10823 (jud. Vrancea?)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4588. Este atestat în Muntenia.

MINISTRU ȘI MĂMĂLIGA

Un om sărac, de n-avea nici după ce să bea apă, ajutîndu-l norocul, ajunsese într-o țară ministru. Și trăia, nici mai bine, nici mai rău, ci ca un ministru, fiind la masă la împărat mai totdeauna. Odată la masă, ceru o bucățică de mămăligă rece de trei zile. Împăratul, cu toți mesenii, auzind așa, rămase uimit. Nu-l mai chemă nici-odată la masă și-l dădu afară din minister.

A.I.E.F., i. 10844 (jud. Vrancea?)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4589. Este atestat în Moldova.

MINCAREA ȚIGANULUI CÎND A AJUNS ÎMPĂRAT

Un țigan cînd a ajuns împărat și după ce împărăți trei zile fără să mănînce, fiindcă nu știa să poruncească bucătarilor ce mîncări să-i gătească; apoi răzbindu-l foamea își aduse aminte de cînd era dănciuc, ce mîncare mîncă, cînd era mic la tatăl său, și chemă pe bucătari și le zise să mulgă mai multe bivolițe și laptele ce-l vor mulge să-l fiarbă într-un cazan mare, apoi să facă vreo două mămăligi și să sfărîme în lapte făcîndu-l talmeș-balmeș, apoi să cheme toate slugile din curte să-i puie să mănînce și terciul acela de lapte rămas pe fundul cazanului să i-l aducă lui să-l mănînce.

Popescu-Ciocănel, *Basme*, p. 91

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4590. Este atestat în Muntenia.

[CE NUME I-A PUS?]

O țigancă văzîndu-și copilul adus botezat gata de la biserică, întrebă:

— Ce nume i-a pus, mă pirule?

— Vlad.

— Vlad. Vlados! Nume sărăcăcios!

Mai bine-i ziceți Ionel Ciocărdel,

Cu clonțul de oțel

Și cu cîngile de fier,

Cît lumea să stea și el.

Ori ați fi zis: Norocilă Smuncilă,

Cu clonțul de fier de pilă,

Să trăiască fără silă.

Și să fie cu noroc, să n-apuice să cadă de la cineva cîte ceva, și băiatul să găsească.

Baican, *Literatura populară*, p. 22

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4591. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANUL CĂRTURAR

Dada cel mai mare era om cuminte și țigan cinstit, cum n-a fost și nu s-a mai văzut. Nu s-ar fi atins de lucru străin pentru lumea asta, cînd l-ar fi putut vedea cineva. Nescai avere nu avea, dar avea un fecior, cu numele Turturel, și vreo 12 fete. Feciorul era mîndru ca și un soare, pentru că semăna bine cu tată-său, iar tată-său nu era mai negru decît căldarea și nu era mai urît, decît alți țigani. Fetele ca fetele, zicea dada, cel mai mare, vor trăi, cum vor putea; dar pe Turturel, nu se poate altcum, trebuie să-l fac domn: căpitan, vicișpan, ori măcar și fișpan. S-a hotărît și l-a dat la învățătură și s-a și făcut el mare, și știa carte bună, și deci a plecat să-i caute slujbă, de pandur, ar fi putut căpăta.

„Bine zicea dada, nici așa n-ar fi rău, pentru că dacă s-ar îmbrăca Turturel în haine roșii ca pandur, ar fi omul cel mai mîndru din lume.“

După ce i s-a spus însă, că pandurii au să caute hoții și să umble și noaptea prin frig și prin ger, a gîndit în sine dada, decît să-l bată vîntul și gerul pe dragul dadei, mai bine să-l bată scînteile și așa ș-a schimbat planul, și a zis: „Decît vicișpan, ori căpitan, mai bun e țiganul lingă ciocan“; și așa Turturel s-a lăsat de gîndul la domnie și s-a făcut un lăcătuș cum n-a mai fost și n-o mai fi, pînă dada va trăi.

CUCU, I (1905), nr. 1, p. 7

Vezi *Typol bibl.*; tip 4592. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variante:

2. *Țiganul cărturar*, POP. ROM., VIII (1912), nr. 42, p. 9.

3. *Țiganul cărturar*, CAL. PART. NAȚ., III (1913), p. 139.

4. *Țiganul la carte*, LIGA DEȘTEPT., V (1916), nr. 23, p. 3.

APA LA MATCĂ, ȘI OMUL LA TEAPĂ

Un țigan, odată, ajunse domn. În una din zile plecă cu toți boierii țării la preumblare prin o pădure foarte frumoasă, unde, văzînd un tei frumos, întrebă:

— Cinstiți boieri! spuneți-mi de ce e bun acest lemn?

Unul zicea că e bun de mese, alții de scaune, alții că e bun de orice mobilă, așa că fiecare își dădea părerea, dar nici una nu fu de acord cu a domnitorului, care văzînd așa le răspunse:

— Acest lemn e bun pentru foi.

CAL. BASM. CÎNT., IV (1877), p. 75

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4593. Este atestat în Muntenia.

Variante:

2. *Apa la matcă, și omul la teapă*, FL. ALB., I (1898), nr. 11, p. 8.

3. *Apa la matcă și omul la teapă*, ROM. Buc., XL (1899), nr. 306, p. 2.

M-A TRIMIS DADA . . .

Un țigan cheamă pe preotul la mumă-sa, care era pe patul morții și, în confesiune, -i zise în următorul chip:

— Părinte, vino și oțelește pre mama, că ți-oi cu-mineca o secure.

GURA SAT., XIII (1873), nr. 45,
p. 174

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4594; cf. 4595. Este atestat în Transilvania, Moldova și Muntenia.

Variante:

2. (Fără titlu) FOIȘ. RĂSP. CUN., (1883), nr. 3, p. 34.
3. *Spovedania țiganului*, CURIER. ROM., II (1887), nr. 58, p. 3.
4. *Băetul țiganului* (S. Fl. Marian), REV. POL., II (1887), nr. 7, p. 13. republicată: TUN., I (1887), nr. 10, p. 3.
5. *M-a trimis dada...* Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 76.
6. (Fără titlu) GAZ. TRANS., LIII (1890), nr. 287, p. 6.
7. *Spovedania săcurei*, F. POP., IV (1895—1896), p. 246.
8. *Muirea țiganului*, F. POP., VI (1897—1898), p. 118 (Moșnița—Timiș).
9. (Fără titlu) OPINIA, IV (1900), nr. 199, p. 3.
10. *Țiganul și popa*, HAZ. SAT., VII (1907), nr. 1, p. 3.
11. *Țiganul și popa*, LUMINA, VI (1910), nr. 18, p. 4.
12. *Țiganul și popa* (T. Pamfile), GAZ. TRANS., LXIII (1910), nr. 62, p. 6.
13. (Fără titlu) HAZ. SAT., X (1910), nr. 2, p. 3 (Vlădiceni—Neamț).
14. *Prohodul țiganului*, VEST. SAT., II (1913), nr. 2, p. 4.
15. *Cuminecătura țiganului* (L. Costin), CAL. GOS-POD., VI (1927), p. 34. republicată: *Anecdote*, p. 21; *Anecdote, snoave*, p. 9; CAL. LUMINA POP., II (1935), p. 73.
16. *Zăgrăială*. Rusu, *Povești ardelenesti*, p. 39 (Archiud—Bistrița Năsăud).
17. *Roata*, IZVORAȘUL, XI (1929), nr. 1—2, p. 14.
18. *M-a trimis dada*, CĂL. HAZ., II (1939), p. 48.

ȚIGANUL ȘI POPA

Unui țigan i s-a stricat o roată de la car într-un vîrf de deal; deci fugi numaidecît la preotul din satul vecin și în graba mare el grăiește în acest mod:

— Jupina, roata stricată! Doar ai vreun părinte părăsit pe lîngă casă, că mi s-a stricat dealul în vîrfurile carului și acuma-mi stau hamurile legate cu iepele în spate.

GURA SAT., XI (1871), nr. 1, p. 2

Vezi Typol. bibl.; tip 4596, cf. 4326. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante:

2. *Că țiganul nu-i ca omul* (E. Baican), TIMP., VIII (1883), nr. 85, p. 3. republicată: *Palavre și anecdote*, p. 22.
3. (Fără titlu) POȘTA ROM., I (1888), p. 11.
4. *Pe dos vorbit*. Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 43.
5. *Domnul roată*, F. POP., IX (1900), p. 195.
6. *Pe dos vorbit*, AMIC. POP. CĂL., XXXIV (1901), p. 94.
7. *Pripeală la vorbă*, F. POP., XII (1903), p. 78; republicată: F. POP., XV (1910), nr. 48, p. 7.
8. *Părinte roată, n-ai vreo hîrbeliște de popă?* Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 44.
9. *Fiul țiganului la popă*, CUCU, II (1906), nr. 4, p. 5.
10. *Țiganul cu chirie*, HAZ. SAT., X (1910), nr. 1, p. 2; republicată: GAZ. ȚĂR., I (1924), nr. 7—8, p. 4.
11. *Țiganul și popa*, „I. CREANGA“, VI (1916), nr. 8, p. 250 (Iași—Iași).
12. *Țiganul și popa*, LIGA DEȘTEPT., V (1916), nr. 46—47, p. 4.
13. *Țiganul și baba*, VEST. SAT., V (1916), nr. 5, p. 2 (Siliștea—Neamț).
14. *Țiganul și popa*, NEAM. ROM. POP., XI (1923), nr. 19—20, p. 369.
15. *Țiganul cu chirie*, GAZ. ȚĂR., I (1924), nr. 7—8, p. 4.
16. *Țiganul vizitiu*. Dumitrașcu, *De-ale unui traistă-n băț*, p. 56 (Boureni—Dolj).
17. *Vizitiul cuminte*, CĂL., II (1926), p. 46.
18. *Țiganul vizitiu*, CAL. IZVORAȘUL, I (1932), p. 140 (Brabova—Dolj).
19. *Incurcături de limbă*, BĂRĂGAN, IV (1934), nr. 1, p. 14.
20. (Fără titlu) SAT., VII (1936), nr. 66, p. 17.

INCURCĂTURA ȚIGANULUI

Țiganul nu știa unde era să plece dis-de-diminează. Și, ca să mai scurteze din calc, s-a culcat în tinda bordeiului și și-a pus mîncarea lîngă el căpătii, ca să fie gata cînd s-o scula.

Cînd se scoală dimineța, în revărsatul zorilor, nu mai e mîncare, nu mai e nimic; i-o mîncase cîinii!... Dar el de colo:

— Tiuuu... bată-mă în cap să mă bată, cum făcuî eu de mă sculai în vîrsatul cîinilor de-mi mîncară zorile mîncarea?!...

GRAI. NEAM., I (1911), nr. 4, p. 8

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4597. Este atestat în Muntenia.

CUM E ÎNTREBAREA AȘA E ȘI RĂSPUNSUL

— N-ai văzut un ilău beat cu un țigan de-a umăru?

— Ba văzut, în zori de sat pe din sus de ziuă, în răsăritul vacilor, cînd scoteau muierile soarele cu bota la cîmp.

UMORIST., III (1865), nr. 1, p. 5

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4598. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. (Fără titlu) (E. Baican) NAȚ., II (1883), nr. 327, p. 3.
3. *Era culcată pe foale*, GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 131, p. 7.
4. (Fără titlu) CAL. OLT., 1900, p. 24.
5. *Țiganul păcălit*, HAZ. SAT., III (1903), nr. 12, p. 3.
6. *N-ai văzut? Ba i-am văzut*. Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 9.
7. *Țiganul potcovit*, HAZ. SAT., VII (1907), nr. 7, p. 3.
8. *Țiganul potcovit*, POP. ROM., I (1911), nr. 4, p. 4.
9. *Țiganul potcovit*, BABA SAT., IV (1911), nr. 11, p. 3.
10. *Țiganul potcovit*, DUM. POP., I (1914—1915), nr. 22, p. 3.
11. *Țiganul după iapa furată*, LIGA DEȘTEPT., V (1916), nr. 42—43, p. 5.

12. *Țiganul întrebînd de hoț*. Tuțescu, *Din Boureni*, p. 45.
13. *L-a deslușit*, DUM. POP., XIII (1928), nr. 39—40, p. 4.

CU PAȘTI NOI

Rafailă băuse banii cu cari trebuia să-și cumpere haine de sf. Paști. Și-i era frică de ta-su ca de moarte. Da nici de rușine nu vrea să rămîie. Și-a luat inima în dinți și i-a zis:

- Teti, dă-mi și mie o sumă de leușcani!
— Pă ce leușcanii, mo Rafailă, mo?! să răsti la el . . .
— Hapoi de, teti, răspunse încurcat . . . ce să zic . . . ca de! . . . Sa nu rămii golan . . . sa hiu și io . . . dă sfințele haine . . . Cu paști noi hîn picioare!

NEAM. ROM. POP., XV (1927), nr. 1,
p. 28

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4601. Este atestat în Muntenia.

DRUM PESTE MAȚE

Un țigan avea o iapă. Într-o seară, uitînd-o afară și temîndu-se să nu i-o mănînce vreun lup, zise către un fiu al său:

- Măi Danciule, paraleu,
Ascultă pe dada tău,
Ieși de bagă tinda-n iapă
Și-o ieslește ling-adapă,
Să nu lupească un dat
S-o-nnoapte peste mîncat!
— Mi-i frig, dadă, că-s gol nap.
— Ie pălăria mea-n cap!

- Că mi-i frig, dadă, și-așa.
- Încinge cureaua mea!
- D-apoi că și-ncins mi-i frig.
- Mai ie-n spate și-un cârlig
Și te-arată mai voinic,
C-apoi nu ți-a fi nemic!

Astfel din vorbă-n vorbă uitară să bage iapa-n tindă.
A doua zi pe la răsăritul soarelui ieșind țiganul
afară și văzînd un lup, care-i mîncase iapa peste noapte
fugind de lîngă bordei, zise către fiul său:

- Măi Danciule paraleu
Dare-ar dracu-n capul tău!
Și ți-ar fi rînzit crepata
Că n-ai dădit pe-ascultata,
Să ieși să bagi tinda-n iapă
Și s-o ieslești ling-adapă —
Și-acum iacă
Cum trece soarele-n treapăt
Tot lingîndu-se pe bot
În răsărita lupului
Prin mijlocul cimpului,
Și din urmă nici o iapă,
Ci numai un cap de-oleacă
Și drumul tras peste mațe.

(S. Fl. Marian), REV. POL., III
(1883), nr. 2, p. 15

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4602. Este atestat în Moldova, Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. (Fără titlu) Niculiță-Voronca, *Datine*, p. 764 (Botoșani—Botoșani).
3. *Țiganul cu iapa la păscut*. Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 186.
4. *Iarăși țiganul cu iapa*, F. POP., XVII (1912), nr. 13, p. 8.

5. *Iapa țiganului*, HAZ. SAT., XII (1912), nr. 6, p. 3.
6. *In cîntatu-lupilor...*, STRAJA, III (1924), nr. 53,
p. 2.
7. (Fără titlu) PRIETEN. SAT., I (1935), nr. 3, p. 4.

[UNDE-I BISERICA DRACULUI?]

Un boier din Iași trimite pe un țigan (sluga lui) la un egumen grec, anume Antim, de la biserica Dancului. Se duce țiganul și umblă toată ziua întrebînd: „Unde-i biserica dracului, că are să spuie ceva lui părintele Anaf-tima“.

(E. Baican) TIMP., VI (1881), nr. 226, p. 3; republicată: *Literatura populară*, p. 41

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4603. Este atestat în Muntenia.

CE SĂRBĂTOARE E ȚIGANE?

— Măi țigane, du-te la biserică și-ntrecă pe popa: ce sărbătoare-i miine, căci aud clopotele. Astfel porunci un boier țiganului său, fiind la moșie.

— Apoi de coconașule! D-ta știi cred carte mai baro decît un popă de sat; tocmai pe dînsul te-ai găsit să-l întrebi?

— Așa este cioroiule, dar nu știu ce s-a făcut că-lindarul, care spune toți sfinții și aci nu vezi că-i la țară! Hai pleacă cioară leneșă, și fă ce ți-am zis.

Țiganul deși foarte leneș, iar biserica cam departe, însă vrînd nevrînd plecă. Ajungînd la biserică intră în-lăuntru și văzînd pe popă în ușa altarului citind pe o carte, chiar de la ușă începe:

— Parinti, parinti, ia mai stăi cu cea tarniță, și-ți cloncanesc ceva și eu de la stapunu.

— Ce este țigane? întrebă popa cam supărat de nerozia țiganului.

— Apoi de, ce să fie! Boierul și-a prăpădit caldararu carii spunea cîndu-i Craciunul satului, Paștele falnicile, Sf. Gheorghii cel cu iapa alba și alți pardalnici de sfinți și de sfințoice și m-a trimis si-mi spui preasfiștania ta: pentru ce ai batut în cele tingiri nispoite din cea clopoștelniță.

— Este sărbătoare mîine, răspuse popa cam rîzînd.

— Auileo mînca-ți-aș colacii și colivele, da ce sîrbătoare-i?

— Spune boierului că mîine este Sf. Ioan Zlatoust, adică: cu gura-de-aur și are și polieleu.

— Sarut muna și p . . . pola, pola parinti.

Cu acest răspuns ieși țiganul și plecă spre casă. Dar cînd era cam prin mijlocul satului, niște băieți ștregari d-ai sătenilor, ca să aibă de rîs, invită vreo cîțiva ciîni să-i ceară — cum ziceau dînșii — răvaș de drum; animalele-l iau la țesut; din mijlocul cărora abia scăpînd cu zbierete și mușcături de pulpe, țiganul uită cum i-a spus popa.

Ajuns acasă-l întrebă boierul:

— Ei! ce a zis popa? ce sărbătoare e mîine?

— Apoi de! ce sarbatoare să fie! ce sarbatoare să fie! parcă așa a zis popa că mîine ar fi, n-ar fi mai fost; că ar fi Sfîntul Ion parnavel, cu gura-de-fier, și cu dinții de oțel și are și-un bălălău.

— Ieși afară cioară pulpișă! ce bazaconii-mi spui?

— Apoi de, și m. ta, cine te-a pus să-ți prapadești caldararu? de!

Wartic, *O sută și una de mici istorii*,
p. 30

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4604. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

V a r i a n t e :

2. *Ce sărbătoare e țigane?* GAZ. TRANS., LIX (1896), nr. 176, p. 6.

3. *Ce sărbătoare e țigane?* POP., II (1897), nr. 29, p. 462.

4. *Sf. Ioan Gură-de-aur*, F. TOȚI, II (1897), nr. 13, p. 100 (Scorțeni—Bacău).

5. *Ce sărbătoare e mîine*. Chicoș, *Culegeri*, p. 27; republicată: *Culegeri*, p. 91.

6. *Ce sfînt e?* HAZ. SAT., IV (1904), nr. 8, p. 2.

7. *Ce sărbătoare e?* Rădulescu-Codin, *Cal de zmeu*, p. 74 (Purcăreni—Argeș).

8. *Sărbătoarea țiganului*, NEAM. ROM. POP., XVII (1929), nr. 10, p. 166.

INCURCĂTURĂ DE VORBE

Ajunsesese mare Ioana, fata lui Gheorghe de lîngă preotul Ilie. Ar fi vrut Ioana să învețe carte, dar părinții au ținut-o pe lîngă ei și așa ajunse mare, și era așa de rușinoasă, încît de multe ori se încurca în vorbă, cînd vorbea cu cineva străin sau cu carte mai multă.

Într-o seară mama sa îi spuse:

— Du-te, Ioană, la maica preoteasă și cere cioarsa ceia de perie să dăm cu var mîine prin casă, că uite e murdar și de, ești și tu fată mare, e rușine, draga mamei.

— Numai să mi-o dea, mamă.

— Ți-o dă, că mama preoteasă e bună.

Ioana porni s-o ceară.

— Bună seara.

— Bună seara, Ioană, da ce vînt te-aduce?

— Mamă perie, dă-mi o cioarsă de preoteasă, să văruiască mama prin casă.

— Ieși, afurisito din casa mea, se răsti preoteasa. Ioana, nu așteptă să-i zică de două ori, o șterse.

— Ți-a dat-o Ioano?

— Nu, mamă, m-a dat afară.

— Ia, că mă duc eu s-o cer.

— Mamă preoteasă, dă-mi, mă rog, cioarsa ceia de perie să dau cu var prin casă. Am trimis-o pe Ioana și nu i-ai dat-o, începu mama Ioanei vorba.

— Tu știi ce mi-a zis afurisita?

— Ce?

— „Mamă perie, dă-mi cioarsa de preoteasă să văruiască mama prin casă“. Am dat-o afară. Să nu mi-o mai trimiți, auzi? Vezi cum te face de rîs fata? Așa-i dacă nu

dai copilul la școală, te face de ris. Vina e a ta, că eu ți-am zis. Așa aveți voi credința rea că fetelor nu le trebuie carte.

GLAS. BUCOV., XVII (1934), nr. 4308, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4605. Este atestat în Moldova, Muntenia și Transilvania.

Variante:

2. *Săru-mîna bidinea*, SAT., VI (1935), nr. 56—57, p. 23.
3. *Săru-mîna bidinea*, CAL. LUMINA POP., III (1936), p. 84.

ȚIGANUL POFTICIOS

Un copil, avînd pe frate-so bolnav, a fost trimis de mă-sa în vecini, după nescai prune uscate, pentru chisă-liță. Zăpăcit și buiguit de cap cum era, se pripește și-o apucă pe dos cam în chipul următoriu:

— M-o minat mama după vro doauă prune bolnave la un copil uscat, că zace de zece zăcute tot săptămînește și-i foarte lapte să mînce în ziua mămăligei cu Crăciun cald —, îi de gras ca scîndura de lat și-i donița ca piciorul.

Sima, *Ardeleanul glumeț*, p. 43

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4606; cf. 4594, 4595. Este atestat în Transilvania, Moldova și Muntenia.

Variante:

2. *Țiganul pofticios*. (S. Fl. Marian), REV. POL., 1887, nr. 8, p. 10.
3. *Chișleag la inimă*. (S. Fl. Marian). REV. POL., II (1887), nr. 7, p. 13; republicată: TUN., I (1887), nr. 10, p. 3.

4. *Țiganul pofticios*, NOUL CĂL., IX (1889), p. 67.
5. (Fără titlu) F. POP., I (1892—1893), p. 12.
6. *M-a mînat oala*, F. POP., IX (1900), p. 239.
7. *S-a zăgrăit*, POP., VIII (1903), p. 380.
8. *Țigănușul*, CUCU, I (1905), nr. 9, p. 2.
9. *Alandala*. Zaharescu, *Anecdote*, p. 35.

[SĂ CROIASCĂ MAMA]

— Bună nănașe dragă de dimineață. M-a mînat mama să-mi dai coțofircile (forfecuțele) să-i curuie badii paștile, să le aibă în ziua de izmene nouă.

F. POP., I (1893), nr. 2, p. 12

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4607. Este atestat în Muntenia, Moldova și Transilvania.

Variante :

2. *Țiganul la nașă-sa*, GAZ. SAT., 1905, nr. 6, p. 3.
3. *Să croiască mama*, F. POP., XIV (1906), p. 139.
4. *Toate-s de-a-ndoaselea*, „I. CREANGĂ“, II (1909), nr. 7, p. 194.
5. *Danciul de Paști*, „I. CREANGĂ“, V (1912), nr. 11, p. 349 (Aldești—Galați).
6. (Fără titlu) F. ȚAR. ROM., (1903), nr. 7, p. 4.

BULGARUL ȘI CRISTEIUL

Un bulgar s-a dus să curețe o leasă de mărăcini pe o coastă. Cînd s-a apropiat de mărăcini a auzit un cristei cîntînd în mijlocul lesei. El voia să-l prindă cu orice chip și a dat o dată cu toporul într-un mărăcine și pasărea s-a și oprit de cîntat. Atunci bulgarul a zis astfel:

— Măi cristeian, cîntecă odată, căci cînd oi strînge leasa în brațe, o să-ți iasă găinațul pe mațe și n-am tai să te cuțit nici n-am bag ca să te traistă.

GAZ. TRANS., LXXIII (1910), nr.
68, p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4608. Este atestat în Transilvania.

MINUNEA ȚIGANULUI

— Zbura, nene, nu altceva, haramina de țigan; așa mergea de iute, cît părea că mănîncă pămînt și . . . pace bună.

Numa ce un românaș, cum zărește pe țigan, mi-l oprește din fugă și mi ți-l întrebă:

— Ia spune, mă țigane, de ce fugi așa de repede, de parcă vrei să prăpădești pămîntul? Ce? nu cumva văzut-ai pe dracu mai negru și mai urît ca tine?

Țiganul oprindu-se, și după ce se gîndi puțin, răs-punse:

— Hm! românico, pe dracu nu l-am văzut eu, ci altceva; dar știi altceva mai frumos și mai minunat ca el.

— Și că spune odată, cioroiule, ce-ai văzut și nu mă ține cu vorba, cum n-am cu tine vreme de pierdut, te ia muma dracului!

Țiganul speriat:

— Hauleo, românico, mînca-ți-aș, nu mai vorbi așa că hiți spun tot, numa hascultă:

Colea, devale, la hălasteu,
Sub ho rață de mustață,
Clocea ho salcie cu burta pe ouă . . .
Thăiei mîna și băgai gaura.
Pin la pui; gaura sfirrr . . . rr!
Facu: hara, fara.
Cînd mă uit, ce să vezi?
Albele stau ouă!!

— Hei! Și-apoi d-asta fugeai tu așa?

— D-asta românico, zău d-asta. Fugeam să spun tatei ca să se mire și el de așa frumoasă și mare minune ce am văzut eu.

F. INT., I (1897), nr. 24, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4609. Este atestat în Muntenia.

[AM PLECAT SĂ FUR MERE]

Am plecat să fur mere, și am furat pere, și m-a găsit omul cu cireșul în vârful nucului furînd napi, și a luat un os de rîmă, și m-a pălit în călcîi la inimă, și mi-a rupt trei coaste de după ureche; de nu puneam foi de soc, muream pe loc.

F. POP., I (1892), nr. 2, p. 12

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4610. Este atestat în Transilvania.

PAȚANIILE UNUI ȚIGAN

Eu: odată cărării pe o purcesă, mă ciobăanii la niște apucate, rătăcii într-o suită, se căpresc la dărămate, o lupit, au venit am bărăit cu zvărlite și i-am codit tăiată, niște văzuți m-o ciocoit, m-am schinit în niște ascunși, m-o agărăt gășiții, „Măi țigani codește-mi data!“ „Ba eu nu ț-oi codi data, unde a ghicit un scos, și mi-o tras vreo câteva date, coditu-i-am data, de-ar mai fi fost și altă; acolo de-a, mai cărării pe o purcese, mă bordeii spre niște apucate, niște fete plăcinteau niște făcute, ele mi-s zis: „Fată plăcitește-mi data“, „Ba eu nu t-oi plăcinti data“, atunci am plăcintit furata, unde m-o piciorit de

un luat și m-o bordeiet peste un azvirlit, de mi s-o mănit
o ruptă, când mă demineții eu la trezii sculați, mă căs-
căneau niște scobiți.

CAB. LECT., I (1878), nr. 6, p. 23

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4611. Este atestat în Transilvania,
Moldova și Muntenia.

Variante:

2. *Pățania țiganului*, GAZ. TRANS., XLIV (1881), nr.
148, p. 4.

3. *O minciună incurcată*. Sima, *Ardeleanul glumeț*,
p. 52.

4. *Tot d-ale lor*, F. POP., IV (1895), p. 106

5. (Fără titlu) CAL. NOSTRU. Arad, (1900), p. 114.

6. *Țiganul la fugă*, CUCU, II (1906), nr. 2, p. 2.

7. *Țiganii și lupii*, „I. CREANGĂ“, II (1909), nr. 6,
p. 165 (Grăjdieni—Vaslui).

8. *Tot curat pe românește*, „I. CREANGĂ“, II (1909),
nr. 10, p. 306 (Bogdănești—Suceava).

9. *Pățania țiganului*. Bârseanu, *Snoave*, p. 37.

10. *Pățania țiganului*, ASTRA MAR., I (1927), nr. 22,
p. 4.

11. *Țiganul și plăcintele* (N. Mateescu), IZVORAȘUL,
IX (1930), nr. 5, p. 12.

OCURU, BOCURU

— Măi, țigane, de vei zice „straiță cu baieri de
câlți“, să știi că capeți un purcel, zise un român către
țigan.

— Straița cala-cala cîrți, zise țiganul.

— Nu așa, ci: Straiță cu baieri de cîlți.

— Straită cala-cala cîrți, cum să-ți zic altcum, iar
dacă așa nu se zgodește, iaca zic și altcum:

ocuru
bocuru
să-mi dai române porcu,

c-așa se zgodește mai bine!

F. POP., VI (1898), nr. 32, p. 382

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4612. Este atestat în Transilvania.

HARLABOTOEȘI

— Dacă zici tu că ești român, îi zise un țaran, zi
repede: potcoavă și cui.

Țiganul răspunse:

— Potcui.

— Mai zi, țigane, cojoc și leucă, adause românul.

— Cojoleucă.

— Zi știucă, caracadă și lin?

— Știucaracalin.

— Zii: Hirlău, Botoșani și Eși.

— Harlabotoeși, răspunse țiganul.

CAL. BASM. CINT., III (1876), p. 76

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4613. Este atestat în Moldova și Muntenia.

Variante:

2. *Hirlabotoești*, „I. CREANGĂ”, IX (1916), nr. 8, p. 251.

3. *Țiganul și românul* (T. Pamfile), POP. ROM. Buc., III (1934), p. 35.

4. *Hirlabotoești* A.I.E.F., i. 10771 (jud. Vrancea)?

[CE EȘTI TU BRE?]

După ce împrăștiară turcii pe greci în zavera din 821, cei dintii căutau ca iarba de leac pe cei din urmă, care deși fugiseră ca puii de potîrniche și se ascuseră prin toate unghiurile țării, îmbrăcînd sucmane și alte costume țărănești, spre a nu fi cunoscuți; cu toate acestea îl dovedeau unde și unde și pe care-l constata: grecu, mai mult după vorbă, îndată-l ușurau de greutatea lumii acestei deșarte și mincinoase, trimițîndu-l spre vecinică odihnă în sînurile lui Avraam.

Astfel un copoi de acei turcești, care știa bine și limba românească, căutînd vînat de greci pe la orașe, comune, stîne, pe la prisăci și alte locuri, găsește într-un loc de aste un țăran. Dar fiindcă forma nasului îl puse a crede că țărănia a primit-o de frica iataganului, îl întreabă:

— Ce ești tu bre?

— Mi sintu rumuni! Răspunse artificialul țăran, tremurîndu-i buzele și genunchele.

Deși din singure trei cuvinte a grecului, a înțeles turcu, ce fel de român este! cu toate aceste ca în bătaie de joc îi ordonă:

— Dacă ești român curat, zi cuvintele următoare: Retevei de tei prin miriște-de miei.

— Ma cum sa nu zico, daca sinto rumuni, zetu bezetu codili vațili? Oriste: Rotofera tera a poto mera.

Turcul pufnînd de rîs, strigă la ai săi: „Ches bre“; atunci țărani, care erau prezenți la scena asta, făcîndu-li-se milă, căzură înaintea turcului cu rugăminte să-i lase viața.

— Mare este hatîrul vostru și vi-l fac; zise turcul — dar îmi pare rău că doriți viața șarpelui.

Wartic, *O sută și una de mici istorii*,
p. 36

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4616. Este atestat în Muntenia.

JĂLANIA UNEI FEMEII

Mă rog, erau doi. Femeia nu ținea mai deloc la dînsul și nu se potriveau gospodarii noștri; este o vorbă doar: la ce ții, n-ai parte. Așa și ea. Nici nu se uita la bărbatu-său, iar la un cîine — Tarcău — ținea ca la ochii din cap. Piere într-o bună dimineată bietul Tarcău! Plînsese, măi tătută, și bocete! Și, cum s-a întîmplat, moare și bărbatu-său. Ce avea să facă ea? Trebuia să bocească și după dînsul. Unde nu-mi dă femeiușca oale cu găluște la cuptor și plăcinte și mălaie — mă rog, mîncări ca pentru praznic . . . Se mai uita ce se mai uita la mort — și iar se întorcea lîngă cuptor și bocea:

Frige-mi-te, cîrnățoi,
Coace-mi-te mălăioi,
Să mînînc, să mă hrănesc,
Bărbățelul să-mi bocesc,
Că de jalea lui Tarcău,
Mi-am fript inima-așa rău! . . .

Săraca neastă! Se cunoștea că era de acelea care strigă îndată, la vreme mai grea:

Petica cu huștile,
Oala cu găluștile!
Că-s bolnavă de moarte,
Și aș mînca de toate! . . .

Furtună, *Cuvinte scumpe*, p. 22; re-
publicată: GLAS. BUCOV., X (1927),
nr. 2560, p. 2

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4617. Este atestat în Muntenia.

[REGRETUL VĂDUVEI]

Un bărbat plecase cu oarecare trebuință pînă la un loc; pe drum, trecînd prin o gîrlă mare, l-a luat apa și s-a înecat.

Nevasta dinsului, auzind de aceasta, începu a se boci și a zice:

— Săraca de mine! ce păcat mai fuse și ăsta pe capul meu? o lună de zile am lucrat la cămașa lui a bună și acum s-a înecat cu ea nouă noușoară!

GAZ. SAT., II (1885), nr. 8, p. 126

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4618. Este atestat în Muntenia.

DEPARTE DE GARD CĂ ARE NĂRAV

A fost odată un om zgîrcit care avea o nevastă risipitoare. Ea risipea din casă și da pe la alții. Într-o zi, pe cînd el lipsea de acasă, ea a tăiat o bucată de trandafir de porc, a fript-o și a mîncat-o. Cînd a venit bărbatul, a întreat-o că cine a mîncat trandafirul. Ea a răspuns că nu știe. El îi spuse că dacă nu spune cine l-a mîncat, el moare. Prefăcîndu-se că e mort, îl luară să-l înmormînteze. Nevasta și cu toate rudele mergeau după el și-l plîngeau. Trecînd aproape de un gard, el sări din tron, luă un par din gard, și începu să-i gonească în toate părțile. Toți fugeau și se închinau. A trecut mult timp după aceea. Cînd a murit într-adevăr, acest om, toți mergeau departe de el, iar nevasta lui cînta astfel: „Departe de gard, că are nărav! Departe de gard, că are nărav!“

ȘEZ., XII (1904), nr. 3—5, p. 58—59

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4619. Este atestat în Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Bărbat nenorocit*. Zaharescu, *Anecdote*, p. 22.

3. *Mai pe departe de gard!* (C. Rădulescu-Codin), *PRIETEN. NOSTRU*, II (1912—1913), p. 376; republicată: *Vine roata*, p. 20.

CIMPOIERUL

Un om, prinzîndu-și ibovnică o femeie, îi făcu casă dinapoia casei lui și din pricina asta trăia foarte rău cu femeia lui legitimă. Pe femeia lui, neconținut, o tot bătea și-n casă nimic nu aducea. Ibovnicei îi ducea pentru mîncare numai carne bună, grasă, iar femeii sale legitime îi ducea numai bojoc cu sînge. De aici și numele lor: ibovnica se numea Carne grasă, iar femeia legitimă se numea: Bojogel cu sînge.

După o bucată de vreme se întîmplă, că se îmbolnăvește omul. Acum femeia lui își aducea aminte de tot traiul casnic, cum o bătea ș.a.m.d. Omul acela de felul lui, fusese cimpoier. Cînd l-a văzut că-i bolnav, bolnav tare, știi! aproape să-i iasă sufletul, femeia s-a gătit, puindu-și ștergar în cap, tămîia în colțul ștergarului, lumînarea în tindă, în grindă, și s-a dus la horă în sat.

În urma ei a venit o cumătră a lor. Chiar în minutul acela, cumătru-su își da sufletul. Cumătră-sa speriată, alergă la horă după cumătră-sa. Apropiindu-se de horă începu de departe să strige:

— Cumetriță,
Cumetriță,
Cumetrașul moare
Și n-are lumînare.

Dînsa juca și-i vorbea:

— Sus în tindă
Sus pe grindă,

este lumînarea și tămîia în colțul ștergarului... Cumătră-sa fuge acasă, ia lumînarea de la locul ce-i spusese și-o puse în mîna răposatului, după obiceiul nostru creștinesc.

După ce-și dete omul sufletul, veni și femeia sa de la horă și începe de afară să se bocească:

— Auleeu! . . .
Bărbățul meu,
Intru în casă,
Cad pe masă,

Ies afară,
Cad pe scară,
Iar Carne grasă
Plînge după casă,
Și Bojogel cu sînge
Cu milă te plîngeee!

Acum trebuia ceva pînză pentru răposat. Dar de unde? Că altă pînză n-avea în casă, fiindcă nu-i cumpărase niciodată bumbac să puie pînză, decît niște mosoare cu bumbac de urzeală.

Cum murise omul, era cu gura deschisă, așa că l-a pînzit dînsa cu firele de bumbac din dinți pînă în degetele picioarelor. Așa că se părea a fi o cobză cu strune.

Acum femeia iar începea să-l bocească.

— Sărăcan de minee,
Bojocel cu struneee.
Bojocel cu sînge
Cu milă te plînge
Nu ca Carne grasă,
Care plînge după casăaa! . . .

În momentul acela numai ce vede cimpoiul pe cup-tor și zice:

Sărăcan de minee,
Bobocel cu strune.
Cînd îți văd cimpoaiele
Mult îmi curg lacrimile,

și începu să cînte: rea-la-la . . .

În necazul bărbatu-so își prinsese și ea un ibovnic, care în timpul cela era dus la un iarmaroc, de unde-și cumpărase o pereche de cizme roșii.

Cînd se întoarse acasă și auzi de durerea ibovniciei sale se și duse s-o vază. Cînd ajunge acolo o găsește plîngînd:

Dar așa cum plîngea
Mintea ea nu-și pierdea.

Și cum îl vede, îi zice:

— Bine-ai venit, Gheorghieș,
Să porți sănătos,
Ciubotele roși.

— Da ce-a dat peste d-ta? Ce-ai pățit o întrebă el.
— Auleeu și vai de mineee! Toată nădejdea îmi este
în doi juncani: unul plăvan și altul joian,
Pe plăvan să-l tai să fac comîndare
Iar pe joian să-l tai să fac nuntă mare

Cu nietalei,
Jucînd,
Sărînd,
Din picioare tropoind
Și din degete plesnind.

F. INT., I (1897), nr. 24, p. 4

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4620. Este atestat în Muntenia.

Variantă:

2. *Femeia* ... Dumitrașcu, *Cine a albit pe dracu*, p. 38.

CEEAA CE OMUL NU ȘTIE

— Ah, crede-mă, zice un bărbat cătră o tînără nevastă, ce tocmai se întorcea de la înmormîntarea soțului său, crede-mă, că tare mă doare, cînd știu, de ce odor de bărbat te-a despărțit moartea nemiloasă.

— A bună seamă, răspunde văduva, — bărbatu-meu a fost tare cumsecade. Această nenorocire însă mă atinge cu atît mai dureros, cu cît știu că pe cine am pierdut — nu știu însă că ce fel de om are să fie cel ce o să-i ocupe locul.

Sima, *Ardealeanul glumeț*, p. 102

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4621. Este atestat în Transilvania și Muntenia.

Variantă:

2. (Fără titlu) *REV. V. SAT.*, I (1932—1933), nr. 1, p. 9.

AI PREA ÎNTÎRZIAT

La casa Ilenei era jale mare. Îi murise bărbatul, era tocmai ziua de îngropare. Ea plîngea și se tînguia cu amar. Un văduv din vecini, voind să o mîngie, îi zise:

— Nu plînge, Ileană, că te iau eu de nevastă.

Ileana plîngînd și mai amar îi răspunse:

— Vai, vecine Ioane, ai prea întîrziat! Tocmai mai înainte m-am înțeles cu Luca a lui Petcu, ca să merg după el.

CAL. ASOC., 1919, p. 171

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4622. Este atestat în Transilvania.

BĂRBATUL MORT

O nevestică, trăia bine cu bărbatu-so, dar vezi, cum îi lumea asta, ar fi dat mult ca să moară, că de găsit, slavă Domnului . . .

Bărbățelul, care ținea și el mult la nevestică, îi face gustul, măcar pentru o zi-două și să prefacă mort, ca toți morții. L-o pus femeia pe pat îmbrăcat cum era, cu-un căpețel de luminare și dădu de veste popii să vie să-l îngroape.

Să miră lumea, că de ce-l îngroapă așa, fără sicriu, fără straie, fără pomană, fără nimică, și-o-ntreabă lumea, dar nevestica spunea orișicui, că bucuroasă ar fi făcut cele după rinduială, da bărbățelu-i lăsase cu limbă de moarte să nu-l îngroape decît așa cum o pica.

Femeia așa l-a lăsat, doar că i-o pus un volog de prins pește ca pînză pe ochi și-atît. Îl puse-n car și hai la biserică a doua zi cu noaptea-n cap, c-așa lăsase răposatul cu limbă de moarte.

Pe drum, îl boceau neamurile și nevestica p-aci.

— Du-te fă de-ți blastămă bărbatul, că de-acu n-ai să-l mai vezi fi zise popa, și femeia ca vai de capul ei, cu inima plină de suspine și de catran, începu să-l bocească.

— Un-te-duce tu b̃ar-b̃a-țeeeee-e-e! Of!
Un-te duci tu spune-micee! . . .
Da rum̃anu din car:
— La pește, fa fimece! . . . , la pește!

(T. Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R.,
5094, f. 92; republicată: *Pov. pop.
rom.*, p. 115; „I. CREANGĂ”, XI
(1918), p. 115 (Țepu—Galați)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4623. Este atestat în Moldova.

BOCITOAREA

Într-un sat era o femeie, de cele ce-i plac petrecerile,
dar care nu ținea deloc la bărbatul ei, vorba cîntecului:

Foaie verde siminoc
Duc bărbatu-n iarmaroc;
Cine-a da un leu și un zlot
Îl dau cu dîrlog cu tot!

Bărbatul se îmbolnăvi și muri. Tocmai atunci la
vecini era nuntă. Femeia auzind muzică și petrecere, tare
s-ar fi dus și ea, cum glăsuiește alt cîntec:

Ici-i tină, ici-i glod,
Ici mi-e bărbățelul mort;
Nu știu: stare-oi să-l îngrop,
Ori m-oi duce la uncrop.

S-ar fi dus și ea la nuntă, dar n-avea acasă cine
să-l bocească pe mort. Însă toată boala cu leacul ei! Era
în sat o ruscă bocitoare; pe aceasta o chemă și o tocmi,
ca să bocească în locul ei, pentru care îi va da o baniță
de făină. Apoi plecă la nuntă. Rusca bocea, ca cea fără
durere, gîndindu-se la socotelile ei; așa, cînd ieși nunta
cu toți nuntașii cîntînd pe drum, numai iată că și rusca
începe iar să bocească cît îi lua gura:

— Nu știu cum ai să mai dam la mine banița cu fainaaa!

Atunci auzind femeia din mijlocul jocului, fi răspunse chiuind și jucînd:

Haide, roată, roată, roată;
Scuturată și-ndesată,
Și umplută încă-o dată!
Iu! iu! iu!

REV. T. PAMFILE, II (1924), nr. 4—
12, p. 83

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4624. Este atestat în Moldova.

Variante:

2. *Fata cea rușinoasă*, ȘEZ., IX (1902), nr. 2, p. 27 (Dolhasca—Suceava).

3. *Bocitoarea*, CAL. GOSPOD., V (1926), p. 90.

4. *Bocitoarea*, ALB. Buc., XXV (1926), nr. 9—10, p. 155.

5. *Bocitoarea*, GIND., 1933, nr. 1, p. 4 (Concești—Botoșani).

[IA UITE CUM TE ÎMPODOBIȘI!]

Un țigan, murindu-i mă-sa, o jelea așa:

Ah! mamă, mamă,
Cît fuseși vie
Nu purtași ie
Și acum cînd muriși,
A dracului te făcuși,
Ia uite cum te împodobiši!

HAZ. SAT., XII (1912), nr. 7, p. 2
(Mărculești—Ialomița)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4625 A. Este atestat în Muntenia.

ȚIGANUL LA IORDAN

Pe-un țigan îl bucurase Dumnezeu cu rodini tocmai pe la sărbătorile Crăciunului, când îngheață și coada motanului în cuptor de frig. Și era vesel și cu chef țiganul, ca la răsturnatul mămăligii, că, nu de alta, dar și-a făcut socoteală să-și boteze danciul în apa Bobotezei, când are să iasă preotul cu Iordanul. Ce zice? „Să-i pun numele Iordache, căci de Iordan mi l-a trimis Maica Precista; și are să se călească, flămîndul tatei, de n-are să-i trebuiască aghiazma cît a trăi“. . . Și ce-i dreptul, că nu i-a mai trebuit nimic lui bietul Răfăilă. Căci preotul îl cufundă o dată, îl cufundă de două ori — cînd să-l cufunde și a treia oară, ține-te bine țigane, că Iordache s-a dus în fundul pîrăului să vadă dacă și neamul peștilor face boboteaza. Și s-a înecat. Dar țiganii, măi om bun, roată împrejur prind a striga, în vreme ce tată-său îl bocea și-l chema pe Iordache:

Iordache, Iordache,
Scoală, dragul tachei;
Vină la mă-ta și-i suge,
Și iar înapoi te-i duce;
Și-i striga *chiraleso*,
N-ar mai ajunge mă-sa;
Chiralesa de Iordan,
Crapă popa de bostan,
Cum ți-a mîncat viața . . .

(D. Furtună), „I. CREANGĂ“, XII
(1919), nr. 1, p. 14—15 (Petricani—
Botoșani)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4626. Este atestat în Moldova.

Variantă:

2. *Vin de su și-apoi te du* (P. Gh. Savin), LUMEA
COPII., III (1924), p. 823; republicată: DOINA, Jor., I
(1928—1929), p. 88.

SE URÎȚISE

O țigancă jelea pe dănciucu-i mort:
— Maică,

Cînd erai sănătos,
Erai negru și frumos;
Da de cînd muriși,
Cum albiși și te urîțiși! . . .

Dumitrașcu, *La namiaz*, p. 13

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4627. Este atestat în Muntenia.

O SĂ-L BATĂ DUMNEZEU

Unei țigănci murindu-i copilul, cînd îl ducea la groapă, îl jelea așa:

— Aoleo! aoleo! Parcă-l văz că se duce-n rai! o să dea sîntul Petru cheile raiului pe mîna lui; și ei fiind mic o să le piardă; și pierzîndu-le o să-l bată Dumnezeu pîn' l-o lua dracul!

CAL. PROF., V (1866), p. 99

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4628. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *O să-l bată Dumnezeu!*, AMIC. POP., VIII (1868), p. 111.
3. (Fără titlu) PRIC., III (1874), nr. 20, p. 79.
4. *O să-l bată Dumnezeu*. Fundescu, *Lit. pop. Basme*, p. 160; republicată: *Lit. pop. Anecdote*, p. 58.
5. (Fără titlu) CAL. L. CULT., I (1894), p. 127.
6. *Jalea țigăncii*, F. POP., IV (1895—1896), p. 190.
7. *O să piarză cheile* (D. Stăncescu). CAL. IL. BIBL.

- TOȚI, I (1896), p. 40; republicată: *La gura sobei*, p. 13.
8. (Fără titlu) CAL. MIN., IV (1902), p. 209.
9. *Țiganul și feciorul*. Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 246.
10. *O să piarză cheile*, RĂS. Pal., I (1905—1906), p. 117.
11. (Fără titlu), HAZ. SAT., VI (1906), nr. 11, p. 3.
12. *O să piarză cheile*, AGRIC., V (1908), nr. 12, p. 112.
13. (Fără titlu) LIGA DEȘTEPT., IV (1915), nr. 27, p. 3.
14. (Fără titlu) Pop-Reteganul, I., *Țigantii*, p. 29.
15. *O să-l bată Dumnezeu*, CAL. BIH., II (1923), p. 109.
16. *Durerea țiganului* (C. Mircescu), DUM. POP., X (1925), nr. 13—14, p. 6.
17. *Frica mamei*, CAL. Arad, XXIX (1926), p. 93.
18. *Țiganca și danciul ei*. Costin, *Anecdote*, p. 15 (Prisaca—Caraș Severin).
19. *Bietul copil, o să piardă cheile*. Costin, *Anecdote, snoave*, p. 30.
20. *O să-l bată Dumnezeu*, CULT. POP., VIII (1928), nr. 251, p. 2.

LUCRU DRACULUI

Unui țigan, zice, îi murise un danciuc, taman în ziua de Sfinții arhangheli. Și dacă-i murise, țiganul de colo, jeluindu-se:

— Arhanghele, sparanghele, dă sufletu băiatului, că-ți face lucru dracului!

„I. CREANGĂ”, IV (1911), nr. 6, p. (1911); republicată: „I. CREANGĂ”, IV (1911), nr. 10, p. 338

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4629. Este atestat în Moldova.

ARHANGHELE, SARHANGHELE

Pe țigan îl apucă iarna fără lemne și fără casă, trăind ca vai de el la marginea satului. Într-o zi își luă secera, curmu și iapa și plecă la buruieni, pentru a face focul să se-ncălzească.

Frigul îl strîngea grozav pe țigan între spete, îi era rușine însă să tremure, căci tocmai atunci niște români erau la vînătoare și, ca să nu-l înțeleagă, începu să cînte (clăntănindu-i dinții în gură): „arde . . . arde . . . cîmpule, să tăiem d-o buruiană, s-o punem la inimioară“.

Cînd se întoarse la cort găsi copilul înghețat de frig, și bunică-sa se stîrcise pe lîngă mort, nemaiputînd a zice decît hau! . . . hau! . . . La această priveliște, țiganul ridică secera și amenință asupra icoanei zicînd (într-un mod poruncitor): „Arhanghele! Sarhanghele! dă sufletul copilului . . . că se face lucru dracului“.

După ce-ngropă copilul, pe sub seară țiganul întîlnește pe popa și-l întrebă:

— Părinte! o fi ajuns fiu-meu la rai? căci e mic și după cum e seară îmi e frică să nu rătăcească drumu’.

— Nu cred, ticule, dar pînă la drăceni crez.

— Aoleo! d-ar fi niscaiva creștini ai lui D-zeu, să-l găzduiască și pe el, că e mic sărăcuțu și fără tată.

ȚARA NOUĂ, IV (1887), nr. 6, p.
339

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4629 A. Este atestat în Muntenia.

N-AR AVEA NOROC DE EL

Țiganului îi murise singurul puradel ce-l avea. Atîta jale și supărare nu s-a mai văzut în laia țigănească, cugetai că un fecior de crai s-a stins.

Cînd la înmormîntare, moșu popa hai să-l îmbuenească după obiceiul nostru românesc, că uite, măi Jolde, Dumnezeu face aceea ce voiește, ți-a luat copilul fiindcă i-a fost drag, n-are să-ți pară rău . . .

— Nici vorbă! de drag, drag i-a fost! N-ar avea noroc de el! îi tăie vorba țiganul.

GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 91, p. 7

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4630. Este atestat în Transilvania.

Variante:

2. *N-ar avea noroc de el!* Sima, *Ardelcanul glumei*, p. 70.

3. *N-ar avea noroc de ei*, CĂL. HAZ., II (1939), p. 46.

ȚIGANUL ȘI DUMNEZEU

Un țigan avea numai un danci și ținea la dînsul ca cînd ar fi fost rupt din soare nu altă.

Întîmplîndu-se să-i moară odorul, zise:

— Bată-te focul . . . de Dumnezeu,

Că-mi luași pe Ionel al meu . . .

A.I.E.F., i. 10817 (jud. Vrancea?)

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4630 A. Este atestat în Moldova.

ERA IUTE DE PICIOARE

Un român întîlnește pe un cioroi mergînd cu capul gol și trist.

— Ce umbli cu capul gol, măi țigane, ori ți-a luat Dumnezeu pe Culiță al tău?

— Mi l-a luat, n-ar avea parte de el.

— Lasă, nu fi trist, că de bună seamă o fi ajuns Culiță tocmai în sinul lui Avram.

— O fi ajuns necuratul de el, că era iute de picioare.

GAZ. TRANS., LII (1889), nr. 159,
p. 6

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4631. Este atestat în Transilvania, Muntenia și Moldova.

Variante:

2. *Era iute de picioare*, RESB., XII (1889), nr. 4312, p. 3.
3. (Fără titlu) CAL. POP. BUCOV., VI (1904), p. 98.

AVEA ORI N-AVEA

Un țigan murise și ducându-l la groapă, nevasta lui îl jelea așa:

— Aoleo! aoleo! Ce bine... mă-ngrija! Ce bine mînca! Cine o să-i poarte căciula acum?

— Avea fă, ori n-avea? o întrebă unul.

— Ba n-avea; dar avea de gînd să-și ia!

CAL. PROF., V (1866), p. 98

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4632. Este atestat în Muntenia, Transilvania și Moldova.

Variante:

2. *Avea ori n-avea*. Fundescu, *Lit. pop. Basme*, p. 167; republicată: *Lit. pop. Anecdote*, p. 57.
3. *Avea ori n-avea*, CAL. COCOȘ, 1876, p. 20.
4. (Fără titlu) TIMIȘ—GAZ. POP., I (1885), p. 249.
5. (Fără titlu) (N. A. Bogdan), ERA NOUĂ, III (1891), nr. 94, p. 4; republicată: *Povești*, p. 289.
6. (Fără titlu) Zanne, *Proverbele românilor*, III (1899), p. 326.
7. *Avea ori n-avea*. Zanne, *Proverbele românilor*, IV (1900), p. 22.
8. *Țiganul la înmormîntarea fiului lui*, F. POP., XII (1903), p. 223.
9. *Avea de gînd să-și ia*. Popescu-Ciocănel, *Brașoave*, p. 157.
10. *Dăncuțu*, HAZ. SAT., V (1905), nr. 11, p. 3.

11. *Cîntec țigănesc* (T. Pamfile — Fără titlu), B.A.R.S.R., 5094, f. 93.
12. (Fără titlu) HAZ. SAT., VI (1906), nr. 11, p. 3.
13. *Bocetul țiganului*, AGRIC., VI (1909), nr. 21, p. 183.
14. *Țiganul și scripca*, „I. CREANGĂ”, IV (1911), nr. 6, p. 190 (Mogoșești—Iasi).
15. *Moștenirea țiganului*. Adam, *Glume țărănești*, p. 9.
16. *Căciula țiganului*, REV. COP. TIN., II (1915), p. 398.
17. (Fără titlu) Pop-Reteganul, I., *Țiganii*, p. 28.
18. *Avea ori n-avea*, CAL. POP. Suc., I (1921), p. 97.
19. *Danciul țiganului*, V. NOUA, II (1926), nr. 6, p. 3.
20. *Căciula țiganului*, CAL. F. LUMEA, IV (1929), p. 74.
21. *Moștenirea țiganului*, CAL. EPARH., III (1931), p. 129.
22. *Jale țigănească*, CAL. POP., XVIII (1934), p. 130.

UN DANCI MORT

Unui țigan îi murise un danci. Pînă atunci însă nu se întîmplase să-i moară nimine. Ce să facă el? Se gîndi să întrebe, pe unii alții, ce să face la morți: dar își zise în gîndul său: „Nu vreau să știe nimine că mi-a murit danciul, aș vrea să se mire toți și să zică: brava, a avut și el un băiet, dar nu-i păcat c-a murit, că tare bine a știut să-i facă tot ce-i trebuie, chiar ca la morți“. Se hotărî cum să întrebe cam pe-nconjur.

Porni prin sat și întîlnind pe-un om îl întrebă:

— Ce-ai face, mă rog, bădică, dacă ți-ar muri tata-tu?

— Mori tu baragladină! Auzi cioara, ce-i tună prin cap. Cară-te de-acolea zise omul, că de voi pune mîna pe ceva, nu știi de-ai cui ești. Ce-ai tu cu tata? Zi mai bine Doamne ferește.

— Apoi dă, Doamne ferește, bădică, dar dacă ți-ar muri mă-ta?

— Măi, lipsești de-acolea! Cine naiba te-a scos dis-de-dimineată înainte-mi să-mi menești pe mama și pe tata? Zi cioară, ferească Dumnezeu, ori te ia dracul.

— Ferească Dumnezeu, bădică. Dar dacă ți-ar muri vro fată sau vrun băiet?

— Așa! îi zise omul. Ian să-ți arăt eu. Umflă pe țigan de chică și-ncepu a-l învîrți pînă ce-l ameți.

Cînd îl lăsa din miini plîngea țiganul cu glas:

— Na, bocește, zise omul. Așa se face. Ce-ai căutat ai găsit!

— Bodaproste, zise țiganul și o croi spre casă bucuros; iar omul, pînă cine știe unde îl petrecu cu bulgări de ciudă că i-a zis bodaproste.

— Bodaproste pentru bătaie de sufletul mine-ta și tătine-tău că te-au făcut prost, nu de sufletul meu, cioară bălțată ce ești, zicea omul aruncînd după dînsul.

— Iaca am întreat pe un om zise țiganul, cînd ajunse acasă la țigancă. Mi-a spus că dacă-ți moare tata, zici Doamne ferește; dacă-ți moare mama, zici ferească Dumnezeu; iar dacă-ți moare băiet ori fată „pojdicuri“ d-acestea te bocești. Hai, bocește!

Și-apoi unde-ncepură țigani... Țigancă bocea nu bocea, mai mult se sclifosea, iar țiganul striga cît îl lua gura:

— Dragul tetei, dragul tetei, cum muriși! . . .

A murit mititelul și Doamne bine-i mai ședea: cu antereu verde, cu giubea verde, cu liulea verde, ciubuc verde, cu șa verde și cu cal verde . . .

— Dar le-avea? întreată un om care venise să vadă de ce se goidea țiganul.

— Nu bădică nu le-avea, dar avea de gînd să-și ia.

— Prost cioroi, făcu omul, ieși pe ușă și-și cătă de treabă.

— Na, zise țiganul. Numai dracul vă mai intră-n voie, lua-v-ar ielele pricopsiți. Te face cioară proastă pentru că ți-a murit băietul. Mai bine nu mai murea . . .

(Sperantia, Th.), TIMP., VII (1882),
nr. 266, p. 3

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4633. Este atestat în Muntenia.

UNA CARE-ȘI LAUDĂ FECIORUL

Feciorul babei fusese sitar (făcător de site). La moarte, biata maică-sa plîngea:

— Of, sitarul mamei, feciorul mamei! De mine acuma ca de mine . . . da ceilalți oameni ce s-or face fără site? . . .

Furtună, *Cuvinte scumpe*, p. 39; republicată: CULT. POP., VIII, 1928, nr. 219, p. 2

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4634. Este atestat în Muntenia.

V a r i a n t ă :

2. *Lauda feciorului*, CULT. POP., II (1922), nr. 58, p. 3.

DUPĂ CE-A MURIT BĂIETUL ȚIGĂNCEI

După ce i-a murit băietul, țiganca-l bocea toată ziulica de prin zori și pînă sară tîrziu. Toată lumea stătea-n gura ei.

— Răsai, soare, ori nu mai răsai, că pentru mine totuna-i, c-am avut și eu un soare și l-am găsit înțepenit. Soarele mamei soare, soarele lui tatu-so . . . Of, Doamne, of! . . .

Și femeile o-ntrebau:

— Da ce Dumnezeu Mitrino, de-l jelești așa, ce parcă nu mai moare și la altă lume?

— Of soarele mamei, of, cum s-a prăpădit el, că era deștept; că el din tîrg nu veneam cu mîna goală.

— Asta o credem.

— Și dacă intra soarele mamei într-o dugheană, toți se uitau la dînsul cu coada ochiului.

— Poi, firește . . .

— Ba era frumos, soarișorul lui tat-so, cari bea cu
luleaua de cînd era numai atîtica.

(T. Pamfile — Fără titlu) B.A.R.S.R.,
5094, f. 58r. v

Vezi *Typol. bibl.*; tip 4635. Este atestat în Moldova.

GLOSAR

- aburca* vb. tr. — a ridica (de la pământ) cu multă osteneală; vb. refl. — a se sui, a se urca (cățărându-se); a se ridica în zbor
- acăstăi* s.f. pl. — case mari; grajduri; schelele din jurul unei clădiri mărețe în lucrare; orice lucrare grandioasă în construcție
- admoniat* adv. — cercetat de justiție
- afion* s.n. — suc extras din măciuliile necoapte ale macului de grădină, opiu; planta (de obicei macul) din care se extrage acest suc
- aghios* s.n. — cântare de laudă la liturghie; imnul triumfal sau cântarea de biruință la liturghie; a trage un ~ vb.tr. — a sforăi, a horcăi tare în somn
- agiamiu* adj. și s.m., s.f. — începător, nepriceput, novice, fără experiență
- aldui* vb.tr. — a binecuvînta (întrebuințat deseori în salutări); a lovi cu putere
- aman!* interj. — îndurare! iertare (strigătul turcilor implorînd cruțarea vieții); strigăt spre a cere iertare (mai adesea ironic); a fi la ~ a fi la mare nevoie
- amuța* vb. tr. — a asmuța, a întărița cîinii să sară asupra cuiva
- anasina* vb. tr. — a lua (sau a duce) cu forța
- anglie* s.f. — stofă de haine de calitate inferioară
- anțerț, anțărț* adv. — acum doi ani
- apotecă* s.f. — spițerie, farmacie
- apriat* adj. adv. — limpede, lămurit
- aripă* vb. tr. — a pune, a da aripi, a avînta, a-și lua zborul; a-și întinde aripile
- aschidă, aspidă* sf. — viperă, năpîrcă; femeie rea
- auî, ăui* vb. intr. — a face zgomot, a vui, a răsună
- avan* adj. — rău, amarnic, aprig

- bahnită, bǎhănie, bihanie** s.f. — ființă urită, pocită, slutenie; epitet dat țiganilor sau țigăncilor
- bala dracului** s.f. — om crud cu apucături și înfățișare de fiară spurcată; ființă urită, în special femeie slută, de speriat
- bară** s.f. — mocirlă, băltoacă
- Barbura** n.pr. f. — numele popular al sfintei Varvara pe care **poporul** o serbează la 4 decembrie: în această zi, femeile își îmbărburează copiii, ca să fie sănătoși, însemnându-i la bărbie, la frunte și la obraji cu degetul arătător muiat în miere
- baros** s.n. — ciocan mare și greu întrebuițat de fierari
- baș** adv. — chiar, tocmai
- baștură** adj. — găunos, fără dinți
- batir, batăr** adv. — măcar, barem, cel puțin, cu toate că, măcar că, orice, oricine
- băgău** s.n. — scrumul rămas în lulea și pe care unii îl pun în gură și-l mestecă
- bălălăi** vb. intr. — a se legăna, a se mișca când într-o parte, când într-alta, ca ceva care atâră
- bălbătaie, bobotaie, bobătaie, vălvătaie, vilvătaie** s.f. — flăcără mare, flăcăraie, bobotaie
- bărăgan** s.n. — șes întins, prezentînd caractere de stepă
- bărbînță, berbînță** s.f. — putinică, vas alungit făcut din doage de lemn (uneori înfundat la amîndouă capetele) în care se ține brînză și laptele de oi
- becheș** s.n. — un fel de cojoc scurt, fără mîneci, cusut cu mătase, ce poartă femeile în zile de sărbătoare
- bițiușcă** s.f. — cojocel scurt (uneori fără mîneci) pe care-l poartă bărbații și femeile
- biriti** vb. tr. și intr. — a mîna oile strigîndu-le bîrl; a borborosi, a bodogăni
- biști** interj. — strigăt cu care ciobanii îndeamnă berbecii din capul turmei să înainteze
- bivaș** adj. — năvălaș, încăpățînat
- blagocîn** s.m. — administrator bisericesc al unei plase
- bleah, bleav, bleau** s.n. — tinichea; tablă de fier cu care se îmbracă osia carului ca să nu se roadă în urma frecăturii de butucul roții
- bleau!** interj. — nimic, cîrc
- blodocăi** vb. tr. — a vorbi neînțeleș
- boactăr** s.m. — păzitor de noapte
- boanță, boață** s.f. — boroboață, poznă, năzbîtie; belea
- bobleț, -eață** adj. și s.n. — nătîng(ă), nătărău, prostănac(ă)

- bodicăi* vb. intr. — a cotrobăi, a scormoni, a scotoci
- boieresc* s.n. — clacă, munca la cîmp pe care este dator s-o facă țărănul în folosul boierului
- borună, boroană* s.f. — grapă cu dinți de lemn sau de fier
- borunit* adj. — grăpat
- boștoru* adj. — găunos, fără dinți
- brăbete, brabete, brabet* s.m. — vrabie
- brăcaci* s.n., *brăcace* s.f. — tingire mare de aramă (în special pentru adus apă)
- brihan* s.n. — stomacul mamiferelor; una din despărțiturile stomacului rumegătoarelor; ironic: stomacul omului lacom, ne-sățios; pîntecele oalei
- brîncă* s.f. — labă; mîină; îmbrîncitură puternică cu mîna spre a depărta pe cineva sau a-l face să cadă
- bufte* s.m. — pîntece umflat; copil sau om gras
- buiguî, biiguî* vb. tr. și intr. — a aiura, a vorbi într-aiurea ca un smintit, a visa treaz; a spune fleacuri, prostii; a vorbi neînțeles, încurcat, a grăi vorbe fără rost, a îngăima
- burdei* s.n. — bordei
- burduș, burduf* s.m. — sac făcut din pielea netăbăcită mai adesea din stomacul unui animal (capră, oaie, bivol), în care se păstrează sau se transportă brînză, făină, seu, apă, untdelemn
- butea roșii* s.f. — butucul roșii
- butură* s.f. — butuc, buștean, buturugă, trunchi scorbuos
- cabaz* s.m. — scamator, caraghios, poznaș
- calcavură* s.f. — cureaua cu care cizmarul ține strînsă pe genunchi încălțămîntea la care lucrează; bătaie, trînteală
- calpac* s.n. — căciulă mare, sferică, de piele neagră tivită cu blană scumpă și împodobită cu un surguci (panaș din pene de struț) prins cu copci de aur sau pietre scumpe, pe care o purtau odinioară domnii și boierii mari; capacul cazanului de spirt din care pornesc ciubucile care se îmbucă cu țevile ce străbat cada cu apă rece
- camîiafcă, camilavcă* s.f. — potcap acoperit cu un vâl negru, ce atîrnă pe spate, purtat de călugări și episcopi la sărbători și zile mari
- camîș* s.n. — țevă de la pipă; vergea

- camiiță* s.f. — corlată, polița de lingă vatră, pe care se așează oale, străchini etc.
- cange, cance* s.f. — prăjină lungă, cu un cârlig de fier la unul din capete, spre a putea apuca ceva de departe
- cant, cantă* s.n., s.f. — cană mare
- carîmb, cărîmb* s.m. — partea cilindrică a cizmei de la glezna piciorului în sus pînă la genunchi; fiecare din drugii de la loitrele carului, de care sînt înțepenite spetezele, numite și *draghină*; fusul osiei care trece prin butucul roții
- caua* s.f. — ființă imaginară, gogoriță, dihanie cu care se sperie copiii
- călcîia* vb. intr. — a umbla, a merge
- căpăluș* s.n. — ciomăgeală; ciomag; bucată de lemn
- căsulie* s.f. — căscioară, cocioabă; alveolă, fiecare din micile despărțituri ale fagurelui
- ceapcîn* s.m. — cal ce aleargă bine; șiret, viclean
- ceauș* s.m. — curier, ștafetă (la turci); ușier la curtea domnului, purtînd baston cu clopoței de argint; vâtaf la surugi; grad militar (corespunzător actualului căprar); slujitor la poliție, la o închisoare, aprod care aduce pe vinovați, înaintea justiției
- celar* s.n. — odaie; cămară unde se păstrează alimente și unele unelte; despărțitura din stîna unde se păstrează brînzeturile și diferite vase
- celnic* s.m. — proprietar de mari turme de oi
- celui* vb. tr. — a înșela
- cepeleag* adj. și adv. — peltic
- cetăra, citera* vb. tr. — a cînta din ceteră, vioară; a plictisi, a asurzi cu vorbe, cu certuri, a cicăli
- ceuc(ă)* s.n., s.f. — cioară, stăncuță (pasăre)
- chelm, pielm* s.n. — făină foarte fină de grîu sau de mălai; făină albă ce se presară pe o plîne
- cherpedin* s.n. — clește de scos cuie, întrebuințat de dulgheri, cizmari etc.
- chesăi* vb. tr. — a face un lucru (o treabă) fără rost
- chichiță* s.f. — lădiță; lădița de la trăsura de sub capra vizitiului; tertip, cuvînt șiret prin care caută cineva să scape dintr-o încurcătură; șiretlic, subterfugiu, pretext
- chiler, chelar* s.n. — cămară de provizii
- chindisită* adj. — brodată
- chirigiu* s.m. — cărăuș
- chiti* vb. tr. — a ochi, a lua la țintă, a ținti; a pune ochii pe cineva sau ceva; a judeca, a socoti

- chiti* vb. tr. și refl. — a (se) găti, a (se) dichisi, a (se) împodobi
- cioacă* s.f. — trunchiul cu rădăcinile unui copac scos din pământ
- cioacă* (de lemn) s.f. — un fel de scoabă în jurul joagărului; cîrlig sau lemn încovoiat cu care se prinde ușa pridvorului, girliciului, cramei etc. ca să nu se deschidă; cîrlig prins de prăjina unei cumpene; tîrnăcop; capetele brațelor fierăstrăului între care se întinde sfoara
- cimotie* s.f. — rubedenie, rudă de departe
- cioarsă, gioarsă* s.f. — cuțit, topor etc., știrbit, tocit, care nu taie
- ciocîrți* vb. tr. — a fărîma în bucăți, a ciopîrți
- ciorcusă* s.f. — coțofană
- ciudit* adj. — mirat, minunat
- ciuhăi, ciovei, ciuvei* s.f. — obiecte casnice (cutii, putini, clondire); bucată de lemn (de aruncat într-un pom ca să cadă poamele)
- ciuvaie* s.f. — albie mică de spălat rufe sau de frămîntat aluatul
- circotaș* adj. și s.m. — cel ce caută pricină, care umblă cu circote (ceartă, gîlceavă), buclucaș
- cîrlionț* s.n. — unealtă de pescuit pește mare
- cîșlegi* s.f. pl. — perioadă de timp în care nu se postește; se deosebesc patru perioade de acestea peste an: de Crăciun, de Paști, de sf. Petru și cîșlegile de toamnă (15 august—15 noiembrie)
- cleric* s.n. — care face parte din cler, om al bisericii; ce ține de cler, privitor la cler
- clipoci* vb. intr. — a clipi; a închide și a deschide una după alta ochii (vorbind de cineva care pică de somn); a ațipi; a susura, a murmura (vorbind de ape)
- cloambă* s.f. — creangă
- cloșan* s.m. — șobolan
- cobilă, cobilă* s.f. — două lemne împreunate la un capăt printr-un piron, pe care se așează plugul pentru a fi transportat
- cobilîții* vb. refl. — a se clătina, a se scutura, a se agita (vorbind de lichidul dintr-un vas)
- cocie* s.f. — trăsură
- colac* s.m. — împletitură ca o cunună; se face în casă din făină de grîu și se împarte la anumite ocazii (botez, nuntă, înmormîntare, la praznice etc.)
- colătău* s.n. — minerul, mînușa (sau coarba) sucalei
- colduș* s.m. — cerșetor
- colnic* s.n. — deal; drum peste deal; drum cotit prin pădure

- comind** s.n. — praznic, pomană, masă ce se întinde în casa mortului întru pomenirea și odihna sufletului celui răposat; cele trebuincioase pentru înmormântare și praznic
- concină** s.f. — joc de cărți; blestem ușor, mai mult ironic: bată-l no-
rocul
- condiție** s.f. — rangul social, starea civilă a unei persoane; de neam, de seamă, dintr-o stare mai bună; situație materială; obligațiunea, îndatorirea ce-și ia cineva sau care se impune cuiva printr-un contract, printr-un tratat etc.
- copcie, copcă** s.f. — agrafă, cârlig de încheiat, sponcă, cataramă
- corcodină** s.f. — curcă; lipsit de curaj, fără vlagă; a ajuns să ridă de el și cei mai mici sau cei mai proști
- cordiș** adv. — pieziș
- corhană** s.f. — coastă de deal răpoasă, prăpăstioasă
- costeliv** adj. — slab, uscat de i se văd coastele
- coștreată, coștireață** s.f. — cocină de porci
- cotarcă** s.f. — pătul, hambar de păstrat porumbul (ridicat pe furci);
partea de dedesubt servind de cocină porcilor
- coval** s.n. — fierar
- crinti** vb. tr. — a nu scoate o vorbă
- crisnic** s.m. — paracliser
- crisnic** s.m. — unealtă de pescuit, alcătuită dintr-o plasă în patru colțuri, prinse de niște nuiele groase, îndoite în arc și puse cruciș una peste alta
- crossnă, crossnie** s.f. — sarcină de lemne, de nuiele cât poate duce cineva în spinare
- crucer** s.m. — creițar, monedă de aramă în vechiul imperiu austro-ungar, a suta parte dintr-un florin
- cucăi** vb. intr. — a moțâi, a ațipi, a piroti
- cujniță** s.f. — vatra fierarului, potcovarului
- cupea** s.n. — cupeu, trăsură elegantă, închisă.
- curm** s.n. — funie scurtă cu care se leagă vitele în loc de căpăstru, îndeosebi când se duc la pășune; bucată mică de frînghie
- curs** s.n. — mișcarea unei ape curgătoare în direcția pantei; albia, întinderea sau direcția unei ape curgătoare; mers (repede). Fig. trecere, durată, interval (de timp); în curs de — timpul cât durează ceva
- dăbălat, dăbălăzat** adj. — vorbind de buze sau de urechi — lăsat în jos, pleoștit

dănac s.m. — flăcăiandru, băiat (10—12 ani)

dărab s.n. — bucată (de carne etc.)

delui adj. și s.m. — voinic, viteaz, foarte îndrăzneț

dereș adj. — cu părul roșu amestecat cu alb (vorbind de cai)

devlă s.f. — căpățină

dimica, deșnica, drumica, dumica vb. tr. — a tăia în bucăți mărunte, a fărâmița, în special a tăia bucățele de pîine, de mămăligă, de brînză etc.

direge, drege vb. tr. — a conduce, a îndruma, a călăuzi; a pune în ordine, a rîndui; a drege o mîncare (a-i da gust mai bun); a repara, a cîrpi; a îndrepta o greșeală

dîmb s.n. — delușor, ridicătură de pămînt, rotundă, mai adesea de formă conică

dobă — (a-l da la ~) s.f. — a-l bate zdravăn

dodei, dodăi vb. tr. — a aduce supărare, a neliniști, a strîmtoara

doftă s.f. — scofală, treabă; nu e de nici o scofală, de nici o treabă

dric (de vară) s.n. — în toiul verii

driglă s.f. — mîrtoagă, gloabă

drîmboiat adj. — bosumflat, supărat

drot s.n. — sîrmă, arc (spirală de sîrmă)

drumar s.m. — drumeț

dulamă s.f. — haină lungă și îmblănită pe care o purtau în vechime neguțătorii, preoții și lăutarii; suman de dimie albă, lung pînă la călcîie, purtat de țărani

dupac s.m. — ghiont, pumn

dupăci vb. tr. — a lovi cu pumnul; a ghionti

dupăi vb. tr. — a călca cu zgomot, a tropăi

emir s.m. — titlu dat, la turci, acelor care pretind a se trage din seminția lui Mohamet; la arabi, șef, căpetenie; guvernatorul unei provincii sau unui trib mai mare, la popoarele musulmane

ered s.m. — moștenitor

faur s.m. — fierar, covaci

făgădău s.n. — circiumă, birt, ospătărie, han

feliță s.f. — măsură de capacitate de o jumătate de cofă, corespunzătoare cu o jumătate de oca

feș adj. — chipeș

fîrfirig, fîrfiric s.n. — veche monedă de argint, foarte mică, a cărei valoare a variat în diferite timpuri; în Ardeal la

sffrșitul veacului trecut, se da acest nume monedelor de argint de 10 și de 20 de creițari

flit s.n. — rit, bot (al porcului); gură

frupt s.n. — produsul în lapte (și brinză) al oilor și vacilor; mîncări de dulce (în opoziție cu „mîncări de post“)

gabjă s.f. — mînă, labă, palmă

galite s.f. pl. — păsări de curte (găini, rațe, gîște etc.)

găgios adj. — supărăcios, ursuz

gălătuș s.n. — cocoloș mare de mămăligă (cu brinză la mijloc)

gherbe s.f. — toane; liniștit, în toane bune

ghili, bili vb. tr. — a nălbi (pînza)

ghiob s.n. — puțină pentru ținut brînza

gionate s.f. pl. — picioare

giugleie și *jugleie* s.f. — piciorul de la genunchi în jos

gîrbă s.f. — spinare, spate, cîrcă; stăruință supărătoare; a se ținea scai, a nu da pace

gîrbaci, cîrbaci s.n. — bici alcătuit mai adesea din mai multe curele împletite, șfichiurile fiind uneori plumbuite, servea odinioară și ca instrument de tortură

gîrlici s.n. — intrare îngustă în pivniță sau beci; intrarea unei peșteri, a unui bordei

gloabă s.f. — pedeapsă în bani, amendă, despăgubire; mîrtoagă, cal slab, prăpădit (în vechime fiind obiceiul de a se plăti amenda și în cai, cel amendat dădea calul cel mai prăpădit din cîți avea)

gogil! interj. (adesea substantivat) — imită sunetul ce se aude cînd înghite cineva cu lăcomie îmbucături mari

goglează s.n. — gunoi provenit din așchii, rămășițe de fin, paie etc. ogrinji

grăbaci s.f. — greblă

gubă s.n. — suman; haină de iarnă cu mițele în afară, sarică

haidoș(ă) adj. și s.m., s.f. — (flăcău) voinic; (fată) voinică, chipeșă

hulub s.m. — porumb

handră, hoandră s.f. — zdreanță; femeie zdrențăroasă, murdară, negrijită

haram adj. — blestemat, afurisit; de haram — dobîndit pe nedrept; haram că (păcat că...) s.n. — vită prăpădită; a mînca haram — a vorbi prostii, a îndruga minciuni

- haramin(ă)* s.m. — hoț de codru; om nemilos, rău la suflet; poreclă dată țiganilor
- hartapale* s.f. — bucată, halcă
- havală* s.f. — clacă, zile muncite de țăran boierului; angara, belea, neplăcere zilnică; bani sau provizii date turcilor în socoteala haraciului
- hăbuc* vb. tr. — a rupe, a sfîșia, a fărîma în bucăți
- hăcui* vb. tr. — a tăia în bucăți mici, a ciopîrți
- hăi, hii* vb. tr. — a surpa, a doborî, a vătămă
- herie, fierție* s.f. — vadră; taxă anumită (care la început se va fi dat în natură cu vadra) pe care o plătea visteriei domnești cel ce cîștiga un proces și dorea ca sentința să rămînă definitivă sau taxă pe care o plătea cel ce voia să reînceapă un proces închis; despăgubirea pe care o plătea cel ce părăsea o breaslă ca să treacă aiurea
- hînteu* s.n. — trăsură boierească acoperită; caleașcă, rădvan
- hiritisi, heretisi* vb. tr. — a saluta, a felicita
- hicii* vb. tr. — a răsufila greu
- hirșie, hârșie* — s.f. — piele de miel, mai ales neagră, cu lîna creată și mărunță, din care se fac gulere, căciuli
- hitru* adj. — poznaș; glumeț; isteț; deștept; șiret
- hondroni, hondrăi* vb. intr. — a flecări, a vorbi fără rost
- horhăi* vb. intr. — a rătăci, a cutreiera
- hurhună* — s.f. — țigancă (bătrînă)
- hreșturi* s.f. pl. — vreascuri
- huci* s.m. — unealtă de scărminat lîna
- hucui* vb. tr. — a alunga găinile, a hîși
- hului* vb. tr. și refl. — a (se) dărîma, a (se) surpa
- huște* s.f. pl. — tărițele ce rămîn în fundul vasului cu borș, după ce s-a acrit; drojdie de borș
- hututui* adj. și s.m. — năuc, zăpăcit; smintit, într-o ureche
- iabașă, lavașă* s.f. — un fel de clește de apucat nasul cailor care nu stau liniștiți la potcovit; a-l face pe cineva să se miște după cum vrei
- icni* vb. intr. — a geme înăbușit; a face sforțări spre a vărsa (din stomac)
- icosar, icusar* s.m. — veche monedă turcească de argint în valoare de 20 lei vechi
- ileu, ilău* s.n. — nicovală
- imală* s.f. — murdărie, noroi, tină, glod



țosag s.n. — moșie; avere imobiliară, bogăție
țpșoc s.n. — vechi act scris slavonește; hrisov; document
izinit adj. — pipernicit, nedezvoltat bine, chircoit
iznoavă s.f. — înnoitură, lucru nou, nepomenit, născocitură, pozna, snoavă

îmbucături vb. tr. — a da să mănînce, a hrăni; a mîncea îmbucătură cu îmbucătură

îmbumbat(ă) adj. — bosumflat

încelui, celui vb. tr. — a înșela

încundi vb. tr. — a ocări, a sili la fugă, a goni

încurca vb. tr. — a pune s-alerge, a alerga, a sili la fugă, a goni caii

încutropi, cotropi vb. tr. — a încălca, a uzurpa

înfiripa vb. tr. — a înjgheba iar, a face la loc, a pune iar în bună rînduială

jașcău s.n. — pungă sau săculeț de piele de oaie în care se ține tunul

jelcui vb. tr. — jelui

jigărate s.f. — boală a cîinilor; boală a vițelilor caracterizată prin umflarea capului și a gîtului, din care pricină vita nu mai mănîncă, slăbește și pierde

juvăț s.n. — laț la capătul unui ștreang, unei funii, pentru a prinde sau spînzura pe cineva; lațul, ochiul ștreangului de la hamurile calului

laie s.f. — ceată de țigani nomazi (țigani nomazi, spre deosebire de țiganii de vatră, mai toți robi boierești sau mănăstirești, și care erau meseriași sau servitori); ceată de vagabonzi, haită de cîini

leafă s.f. — partea tăioasă a unui topor, a unei tesle, a unei sape etc., lopățică ceva mai mare decît o lingură cu care se tepește mămăliga după ce s-a mestecat

lovele s.f. pl. — bani

măchea adv. — oare?

malcoși vb. refl. — a se linguși

malcoșie s.f. — lingușeală

malotea s.f. — scurteică lungă, ce se purta odinioară: sus strîmtă, și jos largă, căptușită ou blană scumpă, cu mînecele

- imblănite în partea de jos și cu guler de blană ca de un lat de mână
- marchitan* s.m. — negustor de mărunțișuri
- maslu* s.n. — ungerea unui bolnav cu untdelemn sfințit, însoțită de rugăciunea a 3-a sau 7 preoți
- mănușă* s.f. — toarta unei oale, unui vas; mînerul, coada unei unelte, mînerul, coarba, manivela virtelniței; clanța unei broaște de ușa; cotoaiele sau stîlpușorii codrlei de la car; legătură de cînepă; de atîtea fire cîte poate cuprinde mîna la cules (cam de 10—12 cm. diametru); 12 mînuși alcătuiesc o „chită“
- măstihoaie* s.f. — mamă vitregă
- mehenghi* adj. și s.n. — isteț, deștept
- meteleu, metelău* s.m. — nătărău, prost
- mintenaș* adv. — îndată, pe loc, imediat
- mitrozenie* s.f. — pomină minunăție, ciudățenie
- mîglă* s.f. — ceață
- mîrlă* s.f. — mierlă
- mîlajă* s.f. — soi de răchită, din ale cărei ramuri flexibile se fac coșurile de nuiele
- modru* s.n. — chip, mod, putință
- moroiț* adj. — noroiț, murdar
- mucăr* s.m. — paracliser (cel ce stinge mucul luminărilor din biserică)
- mursicat* adv. — mușcat, sfințiat (de fiarele sălbatice)
- nazar* s.n. — hatîr, favoare
- năsărimbă* s.f. — neghiobie, prostie, bazaconie, boroboacă
- năvîrcă, năpîrcă* s.f. — femeie rea; aspidă, streche
- neder* adj. și s.m. — om mare (corpulent) și prost; țicnit
- negel* s.m. — neg
- nialcoș, ă* adj. — fudul, semeț, măreț
- nîzui, năzui* vb. refl. — a se strădui
- novac* s.n. — uriaș
- obadă* s.f. — fiecare din bucățile de lemn încovoiat care, împreunate alcătuiesc colacul roții; instrument de tortură cu care se imobilizează mîinile sau picioarele osîndiților
- oblici* vb. tr. și intr. — a afla, a descoperi, a observa, a zări
- oblu* adj. — neted, drept, șes
- oboroc, obroc* s.n. — vas mare, de formă cilindrică ca o baniță, făcut din scoartă de tei și infundat la un capăt, cu care se cară cerealele și slujește încă la diferite trebu-

- înțe în casa țăranului; a pune sub ~ — a căuta să ascundă adevărul
- obrocit* adj. — zăpăcit, năucit (prin farmece)
- odolean, nadolean* adj. — (se spune despre unele păsări de curte) originar din Anatolia
- ogeac, hogeac* s.n. — toți oamenii care făceau parte din aceeași casă, din aceeași breaslă; coș (pentru fum); tinda casei, încăperea unde se află vatra
- oghial* s.n. — plapoma
- oghială, obială* s.f. — bucată de pînză sau de postav cu care țăranul își înfășoară piciorul, ținându-i loc de ciorap
- ogoi* vb. tr. și refl. — a (se) potoli; a (se) astimpăra, a sta liniștit locului
- oĵji* vb. refl. — a se usca tare; a lua foc, a se aprinde (de uscăciune)
- olîcăi, olecăi* vb. refl. — a se boci, a se aoli, tîngui
- opăcît* s.m. — faptul de a opri în loc; stinghereală, zăticnire; slăbire, tînjire, ofilire
- otova* adj și adv. — neted, drept, oblu; uniform; tot într-un fel
-
- paivan, poivan* s.n. — pripon, funie de care se leagă calul sau vita cînd paște
- palîcar* s.m. — voluntar grec în războiul pentru independența patriei; voinic, viteaz
- paos, paus* s.m. — vinul, aghiazma sau apa amestecată cu miere cu care preotul stropește pe cel mort
- pataramă, pataranie, pătăranie* s.f. — întîmplare neplăcută, pățanie; istorie, povestire a celor întîmplate sau pățite
- pălant, pălan* s.n. — zaplaz, uluci, gard de scînduri
- păresimi, paresemi* s.f. pl. — postul mare sau al Paștelui
- pecie* s.f. — carnea (ce se gătește în special de friptură); carne moale, carne slabă
- pisar* s.m. — scriitor într-o cancelarie, copist
- pișleag* s.n. — cuiul care unește obezile roții; cuiul care unește două doage din aripi ale fundului unui butoi
- pîrlac* s.m. — cel care are obiceiul de a înșela, de a păcăli; găinar, potlogar
- pocilitit* adj. — slăbit foarte rău, uscat de nemîncare, lihnit de foame
- pociumb, pociump* s.m. — țărui sau par bătut în pămînt de care se leagă ceva; par bătut în mijlocul ariei de care se leagă caii cînd se treieră; piciorul vîrtelniței
- pocladă, plocad* s.f. s.m. — pătură mișoasă pe care o pun țărani sub șa, care le slujește și de așternut

pogari adj. — păgîn; adv. urît

pogi s.n. pl. — teacă, ham; cureaua de sub coada calului

pogodi vb. refl. — a se învoi, a face plăcere, a dori

pogrebanie, pogribanie s.f. — înmormîntare

poncavă s.f. — cearșaf

porșor, porșor s.n. — par înfipt în pămînt pe care se usucă finul
potlog, plotog s.n. — bucată de piele veche și uscată; petic de piele
cu care se cîrpește o încălțămînte

presură s.f. — fiecare din prăjinile ce se pun la claia de fin ca să
n-o zboare vîntul

precestui, precestui vb. tr. — a da cuiva împărtășanie, a împărtăși

prinde orbul, scoate-i ochii loc. — a nu putea rezolva ceva, a pierde

prilegi, prilej s.n. — ocazie; pricină, motiv

protopsalt s.m. — cel dintîi psalt la biserică; avea odinioară condu-
cerea generală a învățămîntului și cîntării bisericești,
a rînduiei din timpul serviciului divin

rarișă; ralișă s.f. — plug primitiv, mic, care n-are fier lung, ci numai
un brăzdar mic și două cormane; se folosește la
efectuarea prășitului de al doilea al porumbului sau
al cartofilor, afinînd pămîntul

răboj s.n. — lemnișor despicat în două pe care se fac diferite creștă-
turi ce arată cantitățile sau sumele primite ori pre-
date în tranzacțiile de cumpărare și de vînzare, de
materiale, de furnituri etc.; o jumătate de răboj ră-
mîne la primitor, iar cealaltă jumătate o ia cel ce
predă sumele și furniturile, așa încît să poată servi
și unuia și altuia ca mijloc de control la încheierea
socotelilor

rămăși vb. refl. — a se prinde, a face prinsoare

reamăt, ramăt s.n. — gălăgie, larmă, zgomot mare, tărăboi, freamăt

robotăș s.m. — clăcaș, țaran așezat pe o moșie boierească, domnească
sau mînăstirească, plătind proprietarului în muncă
(clacă) chiria pămîntului pe care locuia și din care
se hrănea; ins care lucrează la o clacă (în zile de
sărbătoare)

roci s.n. — un fel de plasă în formă de sac pentru prins pește

rodină s.f. (*de rodini*) — naștere, ziua nașterii; sfințire, afierosire (a
închina), tîrnosire; plocon adus lăuzei, de la naștere
pînă la botezul pruncului

rogodele, rogode s.f. pl. — tot felul de poame

rohatcă s.f. — barieră (la margine de oraș)

- rost** s.n. — gură, grai
- rovină** s.f. — loc mîncat, şenţuit de ape sau de ploii şi plin mai adesea de mocirlă
- rubia, rubiele** s.f. — mică monedă turcească (a patra parte dintr-un irmilic)
- rudiţă** s.f. — prăjină, prăjină de întins hainele în casele ţărăneşti, culme, oişte
- sachelariu** s.m. — grad onorific preoţesc
- salba dracului** fig. — persoană supărătoare de care nu poţi scăpa; ticălos
- satara** s.f. — dare grea impusă samavolnic asupra cuiva
- sălaş** s.n. — loc de adăpost, casă, grajd; locuinţa ciobanilor la munte; grup de 10—15 familii de ţigani nomazi; sicriu
- sărăcustă** s.f. — sărindar
- sbihui, zghihui** vb. tr. — a zgudui tare, a zgîlţii, a scutura
- scafă** s.f. — găvan, cupă; strachină mare de lemn; un fel de căuş de lemn sau de metal cu care se ia făina din sac etc.; invelişul osos al broaştei ţestoase, carapacea; ţeasta capului, scăfirle
- schili** vb. tr. şi refl. — a (se) găti frumos, a (se) dichisi
- scîrbă** s.f. — mîhnire, întristare, supărare, necaz; dezgust, greaţă
- scîlpui** vb. tr. — a face rost
- scuţ** s.n. — ţurţur de gheaţă
- setcă** s.f. — plasă de pescuit
- sfaņţ** s.m. — ban de argint austriac, în valoare de 20 de creiţari, care circula în Principate în prima jumătate a veacului al XIX-lea; monedă de puţină valoare, gologan
- sfeterisi** vb. tr. — a şterpeli, a fura, a delapida bani publici
- sgodi, zgodî** vb. tr. şi refl. — a (se) nimeri
- sguli, zguli** vb. refl. — a se ghemui, a se strînge ca un ghem
- slog** s.n. — linie de despărţire între două moşii, mejdină, hotar
- sloiет** s.m. — ţurţur de gheaţă
- slozni** vb. tr. şi intr. — sloveni, a rosti abia îngîmînd; a începe să priceapă
- smetie, zmetie** s.f. — gunoi măturat; nuia, vargă, mătură; coadă de mătură; prăjină pentru bătaie
- stănog, stanog** s.n. — parul, bariera care desparte caii în grajd
- sobă** s.f. — odaie de locuit
- stihui, zghihui** vb. tr. — a zgudui tare, a zgîlţii, a scutura
- sprinceană** s.f. — muche, culme, coamă

staroste s.m. — capul unei bresle, unei corporații de meseriași sau de negustori; guvernator al unei cetăți; al unui oraș întărit; cel ce face pe mijlocitorul la înjghebarea unei căsătorii

stătute adj. — trecute de vârsta tinereții

stavă s.f. — herghelie de cai

stilp s.n. — monument funerar, făcut din lemn ori din piatră cioplită în formă de cruce sau cu crucea în vîrf, care se pune la țară

stropoli vb. tr. și intr. — a face lucrări mărunte prin casă, de gospodărie; „a umbla încoace și încolo tropăind cu picioarele“

sufulca, sufleca vb. tr. — a îndoi mîncele cămășii sau hainei, poalele rochiei etc.; a răsfrînge, a sumete

sumeț, semeț adj. — îndrăzneț, cutezător, trufaș, arogant, obraznic; adv. cu *semeție* — cu îndrăzneală, cu trufie

șart interj. — imită plesnirea pe obraz cu palma

șertează s.f. — capătul de jos al șirei spinării, noadă

șip, șîp s.n. — sticlă, carafă, flacon

șleau s.n. — curea sau funie lungă cu care se înhamă la căruță sau la trăsură caii

șod, șoaică adj. — ciudat(ă), poznaș(ă)

șogor s.m. — cumnat

șoldan adj. — nume dat puilor de iepure; om tânăr

știră adj. f. — stearpă (despre animale și despre femei)

ștremeleag s.m. — producțiune, lucru crescut; strujan, covrig; om prea înalt și prea slab

șurligace s.f. — vînturel, pasăre răpitoare, numită și „vetrușcă“

taban s.n. — partea dinăuntru a tălpii încălțămîntii, brant

taftur s.f. — chingă de piele ce trece pe sub pîntecele calului și strînge șeaua sau poclada de pe el

talan s.m. — dalac, boala care se ivește mai adesea la cai, la boi și la oi, caracterizată prin umflarea splinei; cal bătrîn, gloabă

tarniță s.f. — șa țărănească de lemn, peste care se pune o pătură, un țol sau o perniță; coamă de munte în chip de șa

tas, teas s.n. — ceașcă de lut; lighean; tipsie, disc; taler cu care se umblă în biserică pentru strîngerea milelor; disc de roată, taler de balanță, tipsie de cîntar

- tântăvan** s.m. — neghiob, prostănac, bleg
- tigvă, tidvă, titvă** s.f. — plantă agățătoare sau tîritoare din familia cucurbitaceelor al cărei fruct ajuns la maturitate devine galben și lemnos; servește după ce a fost golit și uscat, ca vas pentru lichide, pentru saré, pentru grăunțe, pentru ouă etc.
- tipic** s.n. — carte care cuprinde rînduiala după care se săvîrșesc zilnic slujbele divine în biserică, spre deosebire de textul rugăciunii; regulă, formă obișnuită
- titrez** s.n. — bățul legat sub coșul morii, lîngă teică, mișcat necontenit de învîrtiturile pietrei, făcînd să cadă boabele între pietre, numit și *terteleac* sau *hădărag*
- tiva** adv. — mai adesea în locuțiunea „tiva, băiete“, șterge-o, pe aici și-e drumul
- tivilichiu** adj. — vioi, bine dispus
- tîrnaș** s.m. — prispa casei țărănești la care ajungi urcînd 5—6 trepte spre deosebire de prispă
- tocmi** vb. tr. — a pune în rînduială, a face ordine, a îndrepta, o situație; a așeza, a drege, a orîndui, a destina; a angaja pe cineva cu leafă, cu simbrie ca să-l slujească
- torbișcă** s.f. — săculeț care se atîrnă la șold în care se pune cel mai adesea vînatul mic
- trepăda** vb. intr. — a umbla mereu dintr-o parte într-alta, a alerga încoace și-ncolo
- trîmbă** s.f. — pînză strînsă-n sul, val de pînză; dungă, fișie; șir neîntrerupt, rînd, lanț
- tropar** s.n. — scurtă cîntare bisericască de laudă
- tufar** s.m. — arbust stufos, tufă, tufiș
- tupilaș, tupiliș** adv. — pe furiș, pitiș, pitulîndu-se
- țarcă** s.f. — coșofană
- țidulă, țedulă** s.f. — bilet (care adesea cuprinde datele civile ale celui ce-l poartă)
- țihal** s.m. — sac mare (pentru grăunțe)
- uncrop** s.n. — ospățul și toate datinele ce se obișnuiesc, la țară, a doua zi după cununie
- utrenie** s.f. — slujbă de dimineață (în biserica ortodoxă)
- uzmi** vb. tr. — a căzni

vălău s.n. — scoțul morii

vecernie s.f. — slujbă făcută de preot spre seară; imnurile și rugăciunile ce se cîntă la această slujbă privesc ziua sau sărbătoarea care urmează a doua zi

vîntură țară — a cutreiera, a colinda

voloc, volog s.n. — plasă de 2—3 m de prins pește

votru s.m. — pețitor; *votru, hotru* (Mold.) cu înțelesul de pungaș, pișicher

votri vb. tr. și intr. — a mijloci coruperea

zabat, zabit s.m. — guvernator, comandant

zapciu s.m. — subprefect

zăbală s.f. — bucata de metal a frului, pusă în gura calului

zăcaș adj. — leneș, trîndav, care zace și nu vrea să facă nici o treabă

zăpodie s.f. — vale; șes mai scufundat la poalele unui deal, la loc adăpostit

zgîncili vb. tr. — a rîci (o rană), a căuta să îndepărteze coaja de pe rană

zgrăbăți vb. tr. și reflex — a (se) zgîri, a zgîria

zgreptări vb. refl. — a se cățăra

zguli vb. refl. — a se ghemui, a se strînge ca un ghem

zlot s.m. — monedă, la început (sec. al XV-lea), de aur, de valoarea unui galben; mai tîrziu se dă numele de zlot unei monede de argint de o valoare inferioară talerului și care pe la începutul sec. al XIX-lea nu mai valora decît 30 de parale; în Transilvania, monedă de argint de 2 coroane

zulipsi vb. tr. — a fi gelos, a bănui

zurba, zorba s.f. — răscoală, revoltă

INDICE DE LOCALITĂȚI

- Afumați (Ilfov), 137, 181
Albești (Argeș), 46, 237, 496, 745
Albești (Botoșani), 301
Aldești (Galați), 767
Alțina, 595
Amzulești, 145
Apadia, 523
Arad, 98, 606
Arcani, 182
Archiud, 758
- Baia Nouă, 383, 766
Balota (Vâlcea), 11
Barcea, 308
Bata, 398
Băilești, 365, 465
Bălteni (Argeș), 256
Bărbătești (Vâlcea), 269
Bătești (Prahova), 318
Bătești (Caraș-Severin), 318
Bătrâni (Prahova), 32, 294, 337, 496
Beiuș, 79
Benești, 79
Bistricioara, 671
Bistrița (Mehedinți), 383, 423, 549, 688, 690
Birlad, 230, 244, 333, 379, 495, 530
- Birlad, 230, 244, 333, 379, 495, 530
Blăgești (Bacău), 595
Blidari, 271
Boca, 175
Bocșa Montană, 459
Bogați, 523
Bogdana (Teleorman), 306, 365
Bogdana (Vaslui), 301
Bogdănești (Suceava), 135, 269, 770
Bogdănești (Vaslui),
Boșorod, 66, 146, 208
Botești (Bacău), 11, 247, 292
Botoșani, 385, 414, 567, 762
Boureni (Dolj), 109, 255, 378, 677, 759
Bozieni (Botoșani), 104
Brad (Hunedoara), 481
Brabora, 759
Branîștea, 218
Brăila, 237, 243, 291, 530
Broscari, 382
Broșteni (Suceava), 131, 181, 292, 460, 753
Bucu, 305
Budești (Ilfov), 549
Bughea de Sus (Argeș), 249
Buhoci, 135, 380

Bursucani, 259
Buturugeni, 694

Cacomeara, 208, 231, 236, 240,
 382, 678, 753
 Calafat, 249
 Caransebeș, 208, 359, 569
 Catanele (Argeș), 164, 583
 Catane (Dojd), 583, 668
 Căbești (Bacău), 396
 Călinești Cuparencu, 248
 Cămărzana, 257
 Cărpăcești, 199
 Cărpiniș (Alba), 142
 Cenade, 371
 Cerbăl, 142, 237, 249, 384
 Cerișor, 283, 562
 Chiojdieni, 380
 Cioriești (Iași), 522, 548, 682
 Ciurești (Galați), 537
 Cîndești (Dîmbovița), 374
 Cîrja, 276
 Cîrligele, 567
 Comănești (Bacău), 101
 Concești, 780
 Copăceni (Vâlcea), 598
 Corbu (Olt), 734
 Cochirleni, 199, 272
 Corciu, 378
 Coropceni, 51, 162, 176, 317, 357
 Corni, 170
 Cornu (Dolj), 82
 Corod (Galați), 456
 Coșula, 428
 Covasna (Iași), 368, 387, 454, 521,
 619
 Craiova, 670

Dalboșeț, 272
 Darabani (Botoșani), 752
 Deda, 264, 648

Dolhasca, 219, 366
 Domașnea, 442
 Dorna, 305
Dorna Cîndreni, 170, 674
 Dorobanți (Botoșani), 599
 Dorohoi, 451, 525
 Drăgușeni (Galați), 385
 Dumbrăvița (Botoșani), 112

Fălciu, 242
 Fălțiceni, 279
 Filipeni, 136
 Florești (Vaslui), 674
 Focșani, 382
 Foltești, 228

Galați, 433
 Gașa, 398
 Găureni, 709
 Gheorghiești, 208
 Ghermănești (Vaslui), 240
 Gildău, 19, 84, 116, 326, 532
 Gohor, 112, 375
 Goleștii Badii (Argeș), 355
 Grăjdieni, 770
 Grindu (Ilfov), 346
 Gruș, 293
 Gura Caliiței, 553, 674

Hazarești, 259
 Hănțești (Suceava), 400
 Hănțești (Botoșani), 242
 Herăstrău, 559
 Hurezu Mare, 142
 Hîntești, 145
 Hîrsești (Argeș), 236, 242,
 Hîrtiești (Argeș), 474
 Huși (Vaslui), 283, 552

Iablanița (Caraș-Severin), 251
 Iași, 759

- Ilva Mare, 232
 Ivești (Galați), 522
 Izvoarele (Dimbovița), 283
- Jorăști (Galați), 18, 80, 112, 19b,
 208, 211, 236, 237, 346, 495,
 541, 598, 602, 611
 Jorăști (Vrancea), 160
- Larga (Bacău), 131, 644
 Lăpușiu de Sus, 270, 415
 Lăpușnicel, 504
 Leicești, 441
 Leordeni (Argeș), 251
 Lugoj, 379
 Luncavița (Caraș-Severin), 530
 Lungești (Vilcea), 670
- Maglavit, 640
 Maia (Ilfov), 45
 Mărculești, 780
 Marga (Mehedinți), 270
 Mehadia, 679
 Meria, 146, 208, 249
 Mihăileni (Botoșani), 300
 Mircești (Vaslui), 495
 Mitocu Dragomirnei, 696
 Mînăstireni, 104, 711
 Mogoșești (Iași), 567
 Moșnița (Timiș), 85, 606
 Movilița (Vrancea), 21, 40, 51, 302,
 345, 402, 510, 579
 Mozăceni 392
- Năruja, 30
 Neagra Șarului, 710
 Negrești (Argeș), 234
 Nemțișor, 245, 273
 Netoși (Ialomița), 529
- Oancea (Brăila), 219
 Obrejița, 309
 Odorhei, 135
- Paltin (Vrancea), 529
 Păușești-Otăsău (Vilcea), 291, 306,
 362
 Pătrăuți, 242
 Pecenișca, 252
 Perieni (Vaslui), 134
 Petnic, 270, 594
 Petricani (Botoșani), 781
 Piatra Neamț, 419, 511
 Pietroșița, 30, 252
 Pipirig, 291
 Plenița, 18
 Ploșșor, 362
 Poenari (Vilcea), 236
 Poiana (Bacău), 431
 Poiana Mare (Dolj), 320
 Poiana Răchitelii, 237, 240, 366,
 384
 Poienile (Prahova), 45, 303
 Porumbacu de Jos (Sibiu), 312
 Praid, 260
 Pribegi, 206, 380, 510, 594
 Priboieni, 51, 111, 208, 244, 342,
 457
 Prisaca (Caraș-Severin), 783
 Purcăreni (Argeș), 765
- Rădășeni, 45
 Reteag, 50
 Roman, 142
 Românești (Dolj), 346
 Rudăria, 496
 Rugi (Caraș-Severin), 542
 Ruginoasa (Iași), 751
- Sadu, 360
 Săveni (Ialomița), 45

Scorțeni (Bacău), 764
Sebeș Alba, 360
Siliștea (Neamț), 326
Sinaia, 240
Sirbești (Gorj), 689
Sirbi (Botoșani), 721
Siret, 38
Smîrdan (Dolj), 341
Smulți, 246, 292, 367, 451, 602,
615
Socola (Iași), 248
Sodomeni, 134
Spătărești, 248
Spineni (Olt), 164, 167
Stănilești, 246
Stănești (Vâlcea), 242, 396
Strehaia, 248
Strîmba (Gorj), 227
Strimbu (Olt), 170
Suceava, 416

Șeitin, 180
Șiria, 636
Șopotu (Dojd), 202
Șocariciu (Ialomița), 494
Ștefănești (Vâlcea), 242, 248, 382,
383, 594
Știubieni, 45

Talpa (Botoșani), 182
Tecuci, 455
Telciu, 217

Teleajen, 116
Teregova, 374
Teșila, 226
Tetoiu, 136, 652
Tîrgu Neamț, 106
Tîrgu Trotuș, 460
Topleț, 361
Tulgheș (Harghita), 320
Turț, 51, 243

Țepu, 779
Țuțcani (Vaslui), 135, 530, 593

Urechești (Vrancea), 258
Uricani (Hunedoara), 270
Urlați (Prahova), 669
Urziceni (Ilfov), 481, 659

Valea Hoțului
Văculești, 598
Veseud (Sibiu), 200
Vișina (Dimbovița), 231
Virlezi, 241, 441
Vlădiceni (Neamț), 757
Vlăhița, 215, 305, 465
Vlăsinești, 310
Vrani, 14

Zegaia, 296
Zorleni, 394, 592

INDICE DE AUTORI

- Adam, I. 73, 134, 162, 164, 224,
232, 236, 279, 372, 375, 379,
403, 435, 460, 521, 537, 540,
543, 621, 668, 726, 787
- Alexici, G. 398
- Baican, E. 32, 86, 152, 162, 253,
280, 298, 302, 345, 358, 406,
414, 426, 429, 463, 475, 542,
546, 687, 699, 755, 760, 763
- Bălășel, T. 663
- Bârseanu, A. 51, 79, 208, 355,
522, 545, 580, 770
- Bogdan, N. A. 116, 179, 191, 207,
231, 401, 574, 751, 786
- Bolcu, I. 354, 476
- Borșianu, A. 215
- Bota, I. 28
- Candrea, I. A. 257, 582
- Catană, Gh., 151, 362
- Cazan, I. 32, 46, 51, 230, 240,
251, 272
- Chicoș, G. 181, 207, 255, 370,
382, 565, 677, 765
- Cloanță 731
- Coatu, G. 494
- Costin, L. 10, 45, 110, 206, 208,
249, 251, 252, 258, 270, 272,
293, 307, 309, 318, 356, 359,
360, 361, 374, 383, 442, 503,
504, 523, 530, 542, 549, 550,
567, 580, 504, 679
- Crăciunescu, Gh. 14, 117, 251, 455,
652
- Culea, Ap. D. 460, 545
- Dan, D. 267
- Danilescu, P. 567
- Densusianu, Ov. 270, 582
- Dogariu, D. 694
- Duma, Th. 382
- Dumitrașcu, N. I. 22, 80, 84, 116,
192, 215, 229, 259, 260, 293,
297, 299, 303, 365, 378, 383,
432, 453, 461, 494, 502, 519,
532, 654, 677, 686, 715, 759,
777, 782
- Fundescu, I. C. 50, 221, 228, 239,
246, 247, 248, 302, 305, 361,
385, 407, 409, 490, 541, 567,
610, 664, 669, 681, 782, 786
- Furtună, D. 51, 104, 112, 146,
180, 273, 305, 310, 318, 362,
386, 451, 495, 541, 653, 711,
721, 730, 773, 781, 789
- Gheaja, T. V. 21, 25, 87, 108, 233,
234, 245, 253, 296, 303, 324,

- 347, 377, 407, 411, 412, 438,
464, 617, 628, 696, 731
Gheorghiuță, V. A. 106, 235, 245,
291, 308, 524, 576, 639, 644
- Heliade-Rădulescu, I. 240
Hîrnea, S. 30, 211, 272, 288, 292,
431, 529, 537, 559
Hodoroabă, N. 145, 168, 567
- Ionescu, I. S. 139, 544
Ispirescu, P. 18, 32, 243, 244, 248,
259, 366, 377, 414, 499, 731,
751
- Jurescu, D. 15, 278, 359, 556, 738
- Lungeanu, M. 752
Lupescu, M. 33, 102, 460, 753
- Maican, Gh. 368
Marian, S. Fl. 23, 753, 758, 762,
766
Mateescu-Movilă, N. 21, 40, 51,
87, 136, 293, 302, 321, 345,
510, 521, 552, 579, 770
Mihalache, D. 240, 251, 307, 355,
587
Mircescu, G. 225, 783
Mironică Th. 51
Mocanu, T. N. 228, 246, 248
Moldovan, S. 150
Morariu, T. 217, 242
Mrejeriu, L. 276
Muche, C. 361, 496, 557, 656, 677
Müller, Fr. 263
Munteanu, N. I. 45, 51, 164, 166,
232, 237, 251, 259, 308, 541,
574, 599, 603, 611
Murnu, I. 50
- Neculau, I. 51
Niculiță-Voronca, El. 38, 120, 236,
385, 414, 416, 417, 567, 762
Nițescu, D. 199, 243, 272
Novacoviciu, Em. 222, 249, 259,
262, 374, 562, 683
- Pamfile, T. 13, 33, 66, 76, 97, 106,
107, 132, 135, 193, 199, 202,
208, 211, 327, 230, 231, 237,
268, 273, 276, 278, 283, 291,
303, 306, 307, 321, 348, 355,
357, 362, 365, 372, 374, 373,
380, 382, 384, 385, 444, 445,
450, 456, 497, 504, 523, 529,
535, 543, 552, 586, 592, 598,
615, 643, 646, 655, 680, 689,
697, 702, 715, 716, 717, 724,
738, 758, 771, 779, 787, 790
- Papahagi, P. 50, 131, 186, 701
Papahagi, T. 327
Petrovici, Em. 496
Pinath, J. 695
Ploșor, N. 362
Pop-Reteganul, I. 50, 127, 240,
244, 257, 290, 355, 359, 463,
495, 562, 564, 582, 600, 674,
676, 712, 783, 787
Pop-Reteganul, Șt. 132, 240, 277,
562
Popa, D. 271, 457, 532, 559, 562,
580
Popescu, C. G. 355
Popescu, C. M. 354
Popescu, N. D. 145, 231, 236, 248,
291, 578
Popescu, N. I. 134, 240, 251, 346,
360, 362, 371, 383, 403, 407,
444, 447, 450, 472, 494, 593,
594, 629, 663, 670, 674, 677,
681
Popescu-Ciocănel, G. 7, 16, 18,
36, 142, 181, 202, 205, 207,

- 259, 270, 283, 292, 327, 344,
345, 345, 364, 367, 382, 385,
399, 400, 409, 419, 451, 483,
503, 510, 514, 528, 547, 557,
571, 586, 602, 613, 622, 656,
657, 661, 684, 689, 707, 733,
753, 755, 759, 760, 762, 783,
786
- Precup, E.** 270
- Pungă-Goală, Sandu** 50, 79, 200,
206, 209, 250, 257, 271, 272,
275, 283, 286, 295, 303, 306,
318, 320, 359, 360, 355, 372,
374, 399, 442, 447, 450, 459,
461, 503, 514, 515, 522, 545,
556, 562, 571, 572, 579, 605,
753
- Rădulescu-Codin, C.** 14, 51, 82,
111, 119, 154, 170, 182, 206,
208, 230, 231, 234, 236, 240,
244, 341, 342, 355, 360, 382,
399, 447, 457, 460, 474, 510,
523, 567, 594, 678, 753, 765,
774
- Rusu-Cimpeanu, S.** 280, 758
- Savin, P. Gh.** 18, 66, 80, 132, 160,
208, 211, 290, 300, 346, 360,
372, 387, 399, 441, 460, 495,
508, 550, 598, 602, 781
- Sbiera, I. Gr.** 380, 382
- Schott, A.** 129
- Schullerus, P.** 20, 76, 79, 208
- Sevastos, El.** 141, 626, 689, 743
- Sima, I. Gr.** 50, 91, 142, 145, 204,
250, 283, 287, 292, 301, 315,
355, 376, 382, 385, 447, 513,
549, 555, 562, 577, 582, 637,
674, 677, 695, 707, 753, 758,
759, 766, 770, 777, 785
- Speranția, Th. D.** 207, 469, 582,
653, 684, 788
- Stăncescu, D.** 36, 46, 134, 207,
221, 231, 234, 242, 265, 272,
279, 283, 286, 303, 320, 355,
358, 360, 370, 372, 382, 449,
453, 458, 461, 501, 504, 528,
541, 548, 565, 584, 593, 584,
620, 626, 653, 675, 738
- Sudițeanu, N. C.** 36, 113, 136, 201,
209, 229, 234, 249, 365, 445,
450, 464, 608
- Șandru, D.** 270, 415
- Ștefănescu, D.** 305, 346, 516, 519,
524, 659, 665
- Theodorescu-Kirileanu, S.** 134,
380, 425
- Tuțescu, Șt. Șt.** 11, 37, 45, 134,
145, 244, 247, 254, 321, 357,
359, 360, 378, 384, 523, 524,
532, 580, 583, 589, 668, 761
- Țapu, Chr.** 258, 380, 382, 752, 753
- Urechia, V. A.** 175, 398
- Wartic, Th.** 25, 32, 90, 133, 134,
199, 228, 231, 290, 300, 385,
400, 558, 592, 700, 764, 772
- Zaharescu, Th.** 30, 245, 511, 543,
767, 774
- Zanne, I.** 15, 16, 18, 30, 164, 181,
199, 228, 231, 246, 248, 252,
279, 292, 293, 305, 367, 382,
399, 409, 411, 412, 520, 521,
524, 537, 547, 571, 575, 577,
602, 604, 606, 615, 621, 636,
644, 660, 663, 704, 786

1. 1. 1.
1. 1. 1.
1. 1. 1.
1. 1. 1.
1. 1. 1.

1. 1.

CUPRINSUL

III. INSUȘIRI ȘI DEFICIENȚE PSIHOLOGICE

1. NEROZIE

a. Bărbatul neghiob

La strîmtul meu și la largul tău	7
Omu-ncearcă	7
Prostul cu mintea în ciutură	8
A fost tot noapte	10
Un an am fost bolnav!	10
[Soții nerozi!]	11
Și așa se-navuțesc unii	11
[Ți-ai peirdut mințile, femeie?]	12
Negustor mare	13
De nouă ori	13
Muierea și bărbatul	14
Avantajul nevestei	15
[Nu se potrivește]	15
A știut el vlădica	15
Mendrele nevestei	16
Bărbatul cu iabașaua	17
De-ale căsniciei	18
Der Rumäne mit drei Ferkeln (Românul cu trei porci)	19
Cruce de voinic	21
Petrea cel strașnic	21
Fasolea popii	23
Un biet de porc	24
Douăsprezece luni într-un an	25
Motiv de despărțenie	26
Țiganul borțos și sîrbul	26
Papă tot	28
[Nu te prinde Stane...]	30
Copilul de trei luni	30
Tălmăcire de soacră	32
Femeia înșelată	33
Bărbatul păcălit	34

Slugă la nevastă	36
Isteful obrocit	37
Isprăvile unui drac	38
Atunci, dă patul afară	41
Florea al Nanii	41
Nu mă lasă darul	42
Rimediul contra frigurilor	43
Uș! blestemato!	46
Țimplări, măi nevastă	47

b. Nevasta neghioabă

Dă-mi mătiura	48
Muierea nebună	49
Povestea cu femeia cea proastă	51
Femeia netoată	66
Două toante	76
Die taube Frau (Femeia surdă)	78
Toată pasărea pe limba ei piere	80
Ție-ți dau p-a băție	81
[Deșteptăciunea soților]	82
Îi cu potcap...	83
Un sfat?	84
Femeia-i făcută din coasta bărbatului	84
[La fotograf]	85
[Bust ori general?]	85
[Socoteală]	86
[Istețime]	86
Pentru ce s-a măritat după văduv	87
[Răspuns]	87
[Să nu te-ncrezi în capul femeii]	88
[Mustrea nevastei]	89
Satul Drăceștii	90
Nevestele celor doi ciobani	91
Mirarea săsoaicei	96
Etatea femeilor	97
Căprar	97
Încă un motiv de îngrijare	98
Poveste de pe vremea proștilor	98
La o proastă în peșit	99
Cele trei fete	101
[Fudulia vădanei]	102

La o pețită	102
Prostie omenească	103
Cîntă cucușatele	104
Plînsul unei mirese	106
De Anul Nou	106
Răspunsul unei fete	107
Mîngiere	108
[Sînt și în casă și afară]	108
După bir...	108
Fata ce n-a fost niciodată la biserică	109
Mireasa țiganului	110
Toți mă vreau	111
Mai era cinci pînă-n ea	111
Așa-i anul	111
Durerea țiganului	112
Ionică a lui Sucitu	113
Are haine noi	113
Cu Socoteală și Schiverniseală	114
Dac-a zis Dobre	116
Gaie cu năvîrca lui	117
[Fata mamei cea bălaie]	120
Oameni isteți	121
☛ Die Botschaft vom Himmel (Solia din cer)	127
Baba și fata	131
Fata cea toantă	132
După împrejurare...	133
O încercare	134
Ușurința femeiască	136
Gura satului	137
Omul se deprinde cu răul ca viermele în hrean	139
Drobul de sare	142
Lumea proștilor	146
Femeia din... pre... pre...	151
[Lămurit]	151
[Între femei]	152

c. Tînărul prostănac

Strică gura, drege fața	153
Îngrijește de animale	153
Mă-sa țiganului	154
Popa țigănesc și predica	154

„Biz, că mama a zis!“	155
[Mintosul]	156
Doi flăcăi în pețit	156
Masa pețitorilor	158
Un vorbitor și un tăcut	161
Nuntă ori foc!?	162
Tanda și cu Manda	163
Tanda și Manda	164
Însurătoarea prostului	165
[Feciorul năting]	166
În pețit	167
S-a găsit Șotcă cu Potcă	168
O iau și pe asta	170
[Dă-mi-o pe care vrei]	171
Prostul la însurătoare	171
Cioaca-iudului	172
Salutui tontului	175
Tontu-mamei preutese!	176
[Nu vrea să se-nsoare]	179
Ibovnica turcului	180
Hici cucoș, că te-a-nsura tata și pe tine	180
Ajutor	182
Prostul și deșteptul	182
Norocu-i chior!	186
Una de-a lui moș Iordache	192
Și ce face?	192
Băiet învățat	193
Te-am dus bou și-ai venit vacă	194
Procopsit la învățătură	196
Tatăl și fiul	197

d. Neștiință, simplitate

380 ^o Toc de topor	198
Porumbii sasului	199
Tăranul și ochelarii de citit	200
Calicul din fântină	201
Iepuroaica țiganului	202
Cu două suflete	203
Ține, că nu-i glumă!	203
Procopseala din ziua de azi a fetelor	204
Olteni la București	204

Am scăpat numai cu atita	205
T'almeș-balmeș	206
Casa țiganului	208
Găunii din Teccu	209
Stejarul tilhariu	210
Cum au mutat prostenia biserica	211
☛ Nachtliche Fahrt nach Zara (Drum de noapte spre Zara)	212
Cum și-au dus în sat piatra de moară maghiarii din Rátót	213
Cum a păscut vita iarbă de pe zid	214
[Numărătoarea țiganilor]	216
[Nu-și găsesc picioarele]	218
Minte secuiască	218
Săcuii din Cizmești	219
În dreptul lunei	220
Calul țiganului	221
Opt, opt	222
Mesia	222
Țiganul și telegraful	224
Popa și geambașul	225
Peștele și sarmalele	225
La deal ca la deal	226
[Bodeaproste nevastei mele]	227
Avea cap?	227
Săcuiul la lemne	229
Iepure bulgăresc	230
Țiganii cu ploconu	230
Tu ești hoda?	232
Irimie	233
Greșeala ospătarului	233
Păcăleala	234
Țiganul și oul de cal	235
Unsoarea pământului	237
Fie ce spui tu, să nu fie cum știu eu	239
Oaia țiganului	240
Iapa țiganului	243
☛ Cum neamțul n-are parte de cuvânt	244
Copilul și borcanul	245
Mireasa naltă	246
Luna din fântină	247
[Bulgarii și salcia]	249
Sîrbii și sarea	251
Cine-i mai mare-n sat?	253
Țiganul și vodă	253

Tot de-ale țiganilor	254
Așa cred crișenii	255
[Cîți dumnezei sînt]	256
Berbercele lui Dumnezeu	256
Baba și măgarul	257
Popa cu cucuruzul în pozonariu	258
Cînd e Vinerea mare?	260
Popa și cărbunele	261
Predică	261
Numai o perină	261
S Schorsch Kirchbau (Construirea bisericii din Schorsch)	262
A Cumîntenie nemțescă	263
Cum au măsurat afunzimea fîntinii	264
Țiganul la stîină [„Un țigan nimeri“...]	264
[Una plănuieste omul și alta iese pe urmă]	265
Țiganul la stîină [„Mult îi place țiganului oaia“]	266
Laptele țiganului	267
Țiganul strungar	267
Țiganul la stîină [„Un țigan auzind“...]	268
Boierul și țiganul	269
Eu nici bai nu le-aveam	270
Rugarea țiganului	271
[Țineți-mă unul și turnați-mi doi]	272
[Eu și cu baciul]	273
Fripta sare șanțul	274
Țiganul și porcii	275
Cum crește Prutul	275
A sosit graurii...	276
Leacuri pentru purici	277
Rețeta de bucate și clinele	277
Cumnatul lui Cristos	278
A murit mama...	279
Ghetele țiganului	280
A ris de vînt	281
Rău în vale, rău în deal!	282
Leac de friguri	282
Răsai, soare, răsai!	282
Țiganul și soarele	284
Trei drumari, două sumane și o sfoară	284
Țiganul și luna	285
Dorința țiganului	286
Cu lunile cele vechi ce se face?	287
De frica gerului	287

Primavara țiganului	288
Dă-mi-l pe sfântu Gheorghe	288
Ger strașnic	289
Dacă!?... Apoi țiganului i-ar merge bine	289
[Timpul nu e bun!...]	289
Om deștept	290
Țiganul și laptele	291
Povestea unui negustor turc	292
Mai spălățele	294
Fe-martie	294
Pe unul ca pe ălălalt	295
[Treaba satului...]	296
Cum te cheamă?	297
[L-a lămurit...]	297
Bulgărește	298
Unde-i fi tu, acolo...	298
Cu țiganii la judecată	299
O păcăleală a țiganilor	300
Cum cîntă	301
Țiganul și cioara moartă-n drum	302
Țiganul deștept	303
Ziua țiganului	304
[Bună friptură]	305
Țiganul poftit la masă	307
[Corabia]	307
[Pe unde să răsufli?]	309
[Dorința osînditului]	309
Temerea țiganului	310
Ultima dorință [„Un țigan învinuit fiind“...]	310
[Dorință]	311
[La spînzurătoare]	311
[Sugestia osînditului]	312
N-avea gust rău	312
Se-ngrijește de sănătate	313
Ultima dorință [„Pe un țigan îl duc la spînzurătoare“]	313
[Țiganul rușinos]	314
Țiganul la spînzurat	314
Vezi, asta ba s-o mai pățesc	314
[Pentru întia dată]	315
Dacă nu erau picioarele	315
Unde să-mi pun pălăria, dacă îmi taie capul?	317
Întrebări și răspunsuri	317
Țiganul și românul	319

[Nu-i plăcea apa]	319
S-o beau, s-o beau, dar după ce s-o beau?	321
Țiganul setos	322
Om de omenie!...	322
Cum le cheamă	323
[Deșteptăciunea boierului...]	323
[Dă-ne Doamne un alt episcop]	324
Puradelul și hurhunu-so	324
[Pește, pește, mămăliga prăpădește!]	325
Țiganu și popa	326
[„Sîntem gata părinte“]	327
Căciula țiganului	328
[Obrocul calului]	329
[Are ceva-n cap?]	329
O să-i roază urechile...	329
Țiganul s-a păcălit	330
Haina-i haină	331
Cu ochi...	331
Bulzeștenii și smîntina	332
Leac de prisos	333
Arhiereul și țiganul	334
Argat deștept	334
Țiganul și puradelul	335
[Cu dada o am lipit]	335
Țiganul cu gogoășele	335
[Judecată o fi!]	337
Țiganul bătut	338
Recomandațiune periculoasă	338
[El poate să o știe]	339
Țiganul pîndar	339
[Așteptați să se moaie nicovala...]	341
Țiganul țivilichiu	341
Țiganul la telegramă	342
Petiția țăranului	343
Țiganul și boierul	344
Țiganul după naș	345
Toți oamenii mari	346
[Nu e om de omenie]	347
[Explicație]	347
Danciul cel mort de frig	348
Fluierașul	348
Așa-i anul...	349
[Cum am răspuns!?]	349

Pomana țiganului	350
Care-i taina a dintii?	351
Mai mare...	352
Nu-i mare pagubă	352
De nu veneai, soarele nu mai sfințea	353
Tot îi om de treabă	354
Lungește-i, Doamne, boalele!	354
[Neam tare de departe]	356
Îmbrăcămintea țigănească	356
Cum a apărat un țigan pe tată-său	358
ab Curaj săsesc	359
Nu l-a bătut	360
Tocmai pe tocmai	361
Cînd eu dedesupt	362
Lă judecată	363
A voastră-i primăria?	363
Fuga țigănească	364
Cum poate să-și calce țiganul jurămîntul	366
L-aș lăsa dar nu mă lasă	367
Dă o dată — și te doare de trei ori	367
Să-l taie	367
Nu au putut răbda	368
Ha avut noroc...	368
Țiganul la drum	369
[Încă nu-mi fuse așa frig]	370
Țiganul la biserică	371
Dă-te după mine	371
Și tot mi-e frig	372
Doi țigani	373
Umbra de vară	373
Dar sârmanul drumar!	373
Țiganul la pește	374
[Văzut-ai poznă!...]	375
Dovezile însurîșului	376
Moș Apeș	376
Păpușoi țiganului	377
Toată suflarea...	378
Planul țiganului	379
Țiganul la vinătoare	381
Țiganul și iepurele	384
Țiganul vînător	385
Iaca ia așa!	386
Am glumit	387

Ieși vic, să te vadă și copiii	388
[Haide moo! c-am homorît hursul]	389
Vinatul țiganului	391
Vinătorul și iepurele	392
Iepurele țiganului	392
Oarece și nu știu ce	393
[Nu sint, dar cearcă omul]	393
[Nașul și finul la vînătoare]	394
[Să nu-mi meargă rău]	395
Țiganii la vînătoare	396
Asigurare	397
[Idem]	397
Omul și pisatul	397
Zis-a Domnul	398
Popa la evanghelie	399
Adu lumînarea, dascăle	399
Dascălul la apostol	400
[Picat, scapat și paral împraștiat]	401
[Predica]	402
Popa și luleaua	402
Părintele Zamfir și vlădica	403
[Popa și vițeaua]	406
Pentru că e stingaci...	407
Popa talpa iadului	407
Mîngiere sufletească	410
S-a dezmăgărit vlădica	410
Popa și curatorul	411
[Preotul și episcopul]	411
[Poți să mori mulțumit!]	412
Glasul al șaptelea	412
[Vlădica și preotul]	414
[Păi n-am zăcut și eu]	415
[Explicație]	415
Să dai dracului nu, dar să injuri se cade!	415
Năluceala	416
Oile și berbecii Domnului	417
[Între preoți...]	417
Te avelos bengas daca halialu	418
Țiganul la semănat	419
Țiganul păstor	420
Bucățica de la gură	420
Să închidă poarta	420
Cea dintîi și cea de pe urmă	421

Rămășag	422
Țiganul la moară	422
Hapai, dacă ea nu vrea...	423
Mulțumită curioasă	423
Intre săteni	424
Țiganul la aurar	424
Nu tocmai Gheorghe	425
Țiganul negustor	426
Circada țiganului	426
Pricepere țigănească	428
[Prietenia țiganului]	429
Răzbunare	430
Oful fiecăruia	430
Trin... trin... da de ce pufăie?	430
Dacă e căruță	432
De-ale neștiinței	432
Socoteală ciobănească	433
Țiganul și trenul	434
Lecția	435
Am destui viței	435
Așa să trăiești dumneata!	435
[Mai bine lasă-mă să mor de tot]	436
De unde ești țigane?	437
În odaia moșului	438
[Ești un mare măgar]	438
Brutarul și măcelarul	439
Țiganul păcălit	439
Cum e telegraful	440
Nu băga sama	441
Țiganul și mălaiul	442
Țiganul și românul	443
O ghicitoare grea	443
[Este și satul Corbi?]	444
Vorbă degeaba	445
L-a luat dracul	446
O naivitate	447
Omul necăjit	448
[De ce n-a făcut plăcinte]	449
Țiganul și plăcinta	450
Lesne-i a zice plăcintă	451
Spovedania țiganului	451
Procopseala țiganului	452
[Zi Tatăl nostru]	453

<i>Tatăl nostru</i> al țiganilor	454
„Din harcuș“	454
[Între socri]	455
Asta-i fata, asta-i iapa	456
[Fata și pețitorul]	456
Lauda țigănească	457
Țiganul la votrit	459
Țiganul la popa	460
Țiganul astronom	461
Recepta țăranului	462
[Prafurile țiganului]	462
[Rețeta de leac]	463
Leac pentru măsele	463
Leac împotriva frigurilor	464
Țiganul după lemne	464
De la târg	465
Un om șod	466
Țiganul și vulpea	466
[Dorința țiganului]	469
Țiganul și cireșul	470
Țiganul și cireșele	470
Cojocul vistavoiului	471
Catarama țiganului	472
[Meșteșugul țiganului]	473
[De ce n-ai dat de știre?]	474
Dascălul procopsit	475
Sîla și Năpasta	476
Dreptatea sătenilor	481
Cioarecii roșii	483
Nădragi-patralargi	483
Istețul	484
Cînd n-are noroc	485
A mîncat luna	485
Violenie	486
Socoteala grecului și socoteala românului	487
Pățania lui Ianoș	490
Colaci la nuntă	492
[Liturgia mocanului]	493
Mocanul la biserică	494
Feciorul moroșanului	496
De-ale țiganilor	497
Mocanul nedus la biserică	499

Mocanul în biserică	500
Tot nu s-a învățat...	500
Socoteala rusului	501
Ciobanul în moschee	502
Stoian ciobanul	502
Șapte cu ciini cu tot	503
• Sasu în biserică	504
Țiganul păcălit de crisnic	504
Țiganul la biserică	505
Țiganul și coliva	506
Mocanul la „popit“	507
L-a dat de gol	508
Mocanul la prășit	509
Să nu te mai văd	509
Care era mai deștept?	510
Mocanul și crivățul	511
De-ale unguenilor	511
Părea orășenească	512
Istoria ciobanului cu berea	513
L-au mâncat lupii	514
La bilci	515
Să trăiești boiarule...	516
[Urarea țiganului]	516
[Na-ți-o, dacă-i a dumitale]	517
Daru nașului	517
Să-ți fie de cap	518
Dă-mi, dă-mi	519
Acu, dacă s-ar coace...	519
Urare de Anul Nou	520
Hiritisirea țiganului	520
[Oile s-au dus]	521
Nu-i e bine vacii	521
Săcuiul și feciorul său	523
Ca să scurteze din cale	524
[Între negustorii de vite]	525
Zapis țigănesc	525
Creitorul prost	529
Paguba țiganului	530
[La vamă]	530
[Ca să nu m-audă caii]	531
Fiul la moartea tatălui	532
Mama țiganului bolnavă	532
[Răspuns]	533

Cînd a îngropat pe tată-său	533
[Bun de sfat și mic la stat]	533
[Noa, du-te pînă la dracu!]	535
Pîrleală	535
Spre București...	537
Ciobanul la horă	538
Ca la boieri	540
D-ar fi în vis!	541
[Badea Grigore la doftor]	542
Păcăleala	542
Calicul de la Talpalari	543
Neam de neamul meu	545
[La doctor]	545
Am greșit-o din căleală	546
[Mai c-a prinde unul...]	548
Mălai cu zeamă	548
Vodă țigănesc le știe pe toate	549
Iepure bătrîn	550
Că te ia dracul	551
Măgarul smolit	551
Țiganul în tren	553
Carele din doi este măgarul?	554
Coadă ți-o dau eu	555
Nu vezi că-i oaie?	556
Oi țigănești	556
Țiganul și capra	557
Caprele țiganului	558
Țiganul tot ca el	558
Da brînza?	559
Oaia țiganului	559
Hai, de fă cînstă	561
Și-a rupt spovada pe mine	561
Țiganul spovedit	562
Mărturisire suspectă	563
Cuibul de graur	564
Pentru ultima oară	564
[La spovedanie]	565
[Pînă n-o muri]	565
[Lămurire]	566
[Fuși Petre, că te ajunge Paisie]	566
Țiganul în mînăstire	567
Țiganul și porcul	569
Mai bea și pe dracul	569

Ban la ban trage	570
Să i se potrivească bine	571
Că doar a fost cătană	572
Moșia țiganului	573
Maiul țiganului	573
Țiganul împărat	574
Măseaua țiganului	575
Rădăcina adîncă	575
La bărbier	576
Durerea de măsele nu numără	576
[Ucigă-l toaca!...]	577
Țiganul în pădure	578
[A murit săptămîna trecută]	579
De-i sfîntă, sfîntă să fie!	579
Țiganul la herghelie	580
Țiganul și Isus Cristos	581
Dictai țărcoșă la canavel	582
La cărbuni	583
Prafuri pentru femei	583
Țiganul însetat	584
Doi tovarăși buni	585
Boier cu purcel	586
Țiganul și maiul	586
Pățania mocanului	588
Știuculiță de dumbravă	588
Pita și mălaiul	589
Taie, mamă, nața...	590
Piele mare	591
[Mintea românului]	591
Baba știrbă și șoricium	591
[Vezi bine!]	592
Cine poate face?	593
Hei, orzul, săracul!...	593
Iapă... bună...	594
Mai mult în două zile, decît într-una	595
[Trage din iesle, ori de căruță?]	595
Țiganul la iarmaroc	596
Iapa albă	596
Să mă vadă lumea!	598
D-ale țigănești	599
Săraca piedică...	600
♣ Sasul și cîinele său	600
♣ Un șvab flămînd	601

Vom vedea	603
[Vai de capul meu!]	603
Cine te-a pus să le amesteci?	604
♣ Șvabul și vaca	605
Cu ajutorul lui Dumnezeu	606
[„Instanția țăranului“]	606
[Cum e vremea pe urmă]	607
[Oder plua, oder ninge, oder fi vreme bună!]	607
La comisariat	608
♣ Neamțul curajos	608
[Cearta]	610
♣ Românu l păcălit de neamț	610
[Învia-va sau ba?!]	612
Ho, că nu mi-e sete	612
Un fluier	613
[M-au priceput?...]	613
Calul șiret	613
[Care să fie oare pricina?]	614
Știe Dumnezeu al cui e sacul cu făină	614
Un chinez (primar) cuminte	615
Foamea țiganului	616
[Aprecieri...]	617
Țiganul la împăratul	617
[„Bine că am mâncat-ol!“]	617
Mi-o spart capul cu coada	618
Așa pălărie...	618
Mulțumita țiganului	619
De departe	619
[Între frați]	621
[A tot ales pește...]	622
Nu au vreme	622
Țiganul despre lupi	623
Scurtarea pedepsei	624
Țiganul și bețele	624
Iștvan la carantină	625
Femeia nebătută, ca moara neferecată	626
Dascălul la mărturisit	626
[Așa va fi și de co lea -ncolo]	627
[Sfatul prietenului]	628
[Jur și pentru el]	628
Răzbunare	629
Din zama ta	629
[Brânza de munte...]	629

[Dimitru și Marin]	630
Baba în paresimi	630
[Mărturia țiganului]	631
Hîrtia țiganului	632
Rămășagul	634
Țiganul la rai	635
Tot acolo	636
Cînd a fost să mănînce țiganul unt fript	636
♥ [Unde mergi Franț]	637
Secuiul și coferul	637
Nimichi	638
Cînd oi sufla o dată	639
Țiganul cloșcă	640
Om cinstit	642
Logică...	642
Poveste	643
„Lasă-mă de barbă, că se rupe leuca“	643
♥ Porcul neamțului	644
Săcuiul pe tren	645
Țăranul la ceasornicar	645
Țiganul în călătorie	646
Ia, ia!	648
[Săcuiul pe carul cu foc]	649
Înțelepciunea lui Pișta	650
Lămurire	650
Cuminecătură turcească	651
Turcii și popa	652
[Camaradul]	653
Armeanul cu frică...	653
De-ale lui moș Iordache	654
Unde-i mai lungă măciuca	654
Țiganul pe cealaltă lume	655
Raiul și iadul	655
De vină	656
Care-i mai scump?	656
Rusul și șopîrla	657
Răspuns bulgăresc	657
♥ O sască cuminte	658
Plouă de două ori...	658
[Porcul la noroi trage]	659
[Săpun am cumpărat, săpun mănînc]	659
Bulgarul la pește	660
[Nă unde mergi?]	661

Em terci, em zăpadă!	661
Ești cu minte ca dedu Ivan	661
Bulgarul și lemnele	663
[Pește, pește, vino aci, că n-am cuțit]	664
Bai Ivan la București	665
Ho lulea de tutun	666
Țiganul darnic	666
Rugăciunile țigăncii	667
Țiganul la telefon	668
Vorbă să fie, dă-mi o lulea de tutun	669
Asta e!	670
Urătura țiganului	671
Pune și aci, părinte...	671
Pipa țiganului	672
Dă-mi și mie	672
Scapără	673
Pentru luleauă-i pare rău	673
Nu te îneca	674
Țiganul și pipa	675
I s-a stins pipa	676
Țiganul și cumincătura	676
Testamentul țiganului	678
Rău așa, rău așa!...	679
Fata, ca fata...	679
De mă rugam de 40, pe cal cădeam	680
Martor bun...	681
Bic-notar	682
Fata mamei cea isteată	683
Țiganul și otrava	683
Mînzul țiganului	685
Motiv	685
[Obiceiul părintelui...]	686
[Isac a vrut fată]	687
Românul și neamțul	688
Cîți copii are țiganul	688
Norocul popii	689
[Cloșca cu pui]	690
[Îi dezertor cu schimbu]	690
Bădiceanu îi trece pe țigani frontiera	691
Țiganul și cafeaua	694
Dă-i grăunțe...	694
[Explicație]	695
Cal bătrîn și fată tînără	695

Visul lui Naftule	696
În tren pentru întâia dată	697
Călugărițele de Mănăstirea Neamțului	698
Călugărița cu cele 10 fuste	699
Boul fără culoare	700
Telescopul	701
▶ Neamțul și păcurarul	702
Țiganul la praznic	704
Mazărea din ușa bisericii	705
Econom	707
[N-am jurat drept]	708
Popa și protopopul	708
Vinătorul	708
[Frații]	709
Om bisericos	709
Toate la vreme	709
Ce e viața?	710
[Socoteala țiganului]	710
O vorbă	710
[Poftim și intră]	711
Bietul țigan	711
Citind noutăți	712
[Cu bibilica nu o ai gicit]	712
[Argumentul țiganului]	712
[Servitor deștept]	713
[Atît fost]	713
Zece și mai una	713
Sfat	714
Curcă de prăsilă	714
De-ale unui traistă-n băț	715
[Două oca de kilo]	715
Dancii țiganului	715
Bucurie	716
Zi mare	716
[Nod în papură]	716
[Degeaba ai ma căscat-o!]	717
L-a deslușit	717
[Cui i se cuvine cinstea?]	717
[Eu n-am învățat nici o carte]	718
De-ale lui Haplea	719
[Neînțelegere]	719
Ferească Dumnezeu de mai rău!	720
[Pentru ca să-mi răzbun]	721

La țară	721
Cumințenie țigănească	721
Degeaba a ars soarele	722
[Cu fratele meu...]	722
Minte țigănească	722
Prostul	723
Ce are să-i facă?	723
La vamă	723
Popa și copilul	724
[Milă și pomană de un biet orb]	724
[Așa un ciine avui și eu]	725
Din năzdrăvăniile lui Nastratin Hogeia	725
Istețime	726
Ție Doamne nu ți-a rămas	727
[Conversație]	728
Nastratin Hogeia și vecinul	728
Dorul țiganului	729
Țiganul la spovedanie	731
Popa și țăranul	732
Țiganul și broaștele	733
Țiganul la arat	734
Nestatornicie	734
Lemnu țiganului	736
Cîte ceasuri sînt?	736
De cît un car de minte, mai bine un dram de noroc	738
Cei doi meșteșugari	743
Ciobanu la București	744
Bogdan Viteazul	745
Țiganu cînd a mîncat borș de căprioară	752
Țiganii și argăseala	754
Ministru și mămăliga	754
Mîncarea țiganului cînd a ajuns împărat	755
[Ce nume i-a pus?]	755
Țiganul cărturar	756
Apa la matcă, și omul la teapă	757
M-a trimis dada...	757
Țiganul și popa	758
Încurcătura țiganului	759
Cum e întrebarea așa e și răspunsul	760
Cu Paști noi	761
Drum peste mațe	761
[Unde-i biserica dracului?]	763
Ce sărbătoare e țigane?	763

Încurcătură de vorbe	765
Țiganul pofticios	766
[Să croiască mama]	767
Bulgarul și cristeiul	767
Minunea țiganului	768
[Am plecat să fur mere]	769
Pățaniile unui țigan	769
Ocuru, bocuru	770
Harlabotoeși	771
[Ce ești tu bre?]	772
Jălania unei femei	773
[Regretul văduvei]	773
Departa de gard că are nărav	774
Cimpoierul	775
Ceea ce omul nu știe	777
Ai prea întârziat	778
Bărbatul mort	778
Bocitoarea	779
[Ia uite cum te împodobiși!]	780
Țiganul la Iordan	781
Se urlîșe	782
O să-l bată Dumnezeu	782
Lucru dracului	783
Arhanghele, sarhanghele	783
N-ar avea noroc de el	784
Țiganul și Dumnezeu	785
Era iute de picioare	785
Avea ori n-avea	786
Un danci mort	787
Una care-și laudă feciorul	789
După ce-a murit băietul țigăncei	789
Glosar	791
Indice de localități	811
Indice de autori	815

